Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամիս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
2
ՄԱՅԻՍ
JEUDI
2 MAI
1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7871 | 33ème ANNEE | Directrice : Arpik MISSAKIAN | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3682

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՏՕՆԸ

●

Փոխուա՛ծ է աշխարհի դիմագիծը :

Ո՞ւր են այն օրերը, երբ «Մայիս մէկ»ին դրամատիրական երկիրներու աշխատաւորները ազմկալի ցոյցերով կը դղրդացնէին ճարտարարուեստական մեծ քաղաքներու պողոտաները :

Ընկերվարական կարմիր դրօշակ պարզած, թափօր կազմած՝ ցուցատախտակներու առաջնորդութեամբ եւ յեղափոխական երգերով կ'երթային պետական պաշտօնատուններու առջեւ՝ մարդկային տարրական իրաւունքներ, ապրուստի նուազագոյն պայմաններ պահանջելու համար :

Մայիս մէկի ցոյցերը յաճախ արիւնահեղութեամբ կը վերջանային :

« Ութ ժամ աշխատանք, ութ ժամ հանգիստ, ութ ժամ քուն» : Ա՛յս էր բանուորներու գլխաւոր պահանջը, կարգախօս՝ որ ծանօթ էր «երեք ութերը» անունով :

Անոնք կը պահանջէին նաեւ արգիլել մատղաշ աղջիկներու եւ 12 տարեկանէն վար տղոց աշխատանքը, ընչազուրկներու չահագործումը՝ դրամատէրներու կողմէ : Մարդավայել ապրելու միջոցներ կ'ուզէին ապահովել գործաւորներուն, յարմար բնակարաններու մէջ :

« Դասակարգային պայքար»ը ժթ. դարու կէսէն սկսեալ նշանաբանն էր դարձած ընկերվարական կուսակցութեանց : Անոնք Եւրոպայէն մինչեւ Ամերիկա՝ իրենց կարգապահ կազմակերպութեամբ, մամուլով, խորհրդարաններու բեմէն եւ հրապարակային հաւաքոյթներու մէջ կատարուած քարոզութիւններով անդադար կը պաշտպանէին բանուորներու շահերը, տնտեսական նուաճումներ արձանագրելով :

Ա՛յսպէս էր երէկ :

Երկար տարիներու պայքարը հիմնովին փոխած է այսօր բանուոր դասակարգին վիճակը :

Բազմաթիւ երկիրներու մէջ ընկերվարականներ ձեռք են առած կառավարութեան ղեկը :

1936ին, «Ժողովրդական Ճակատ»ի կառավարութիւնը՝ ընկերվարականներու ղեկավարութեամբ՝ հիմնովին բարելաւեց գործաւորներու ապրելակերպի պայմանները :

« Ընկերային ապահովութիւն»ը, «ընտանեկան նպաստ»ը, որդեծնութեան համար յատկացուած պարգեւը, ձրի արձակուրդը, ծերութեան թոշակը, ձրի բժիշկն ու հիւանդանոցը եւ այլ բազմաթիւ առաւելութիւններ՝ բանուոր դասակարգը փրկած են իր երբեմնի տառապանս եւ ողբալի վիճակէն :

Կի Մոլէի կառավարութիւնը կը շարունակէ նոր առաւելութիւններ ապահովել գործաւորներուն :

Մայիս Մէկի առթիւ, աշխատաւորները պահանջներ չեն ներկայացներ այլեւս :

«Աշխատանքի Տօն»ը խորհրդանշական հանդամանք միայն ունի այլեւս :

Բռնապետական երկիրներու վարիչները սակայն կը չահագործեն «Մայիս Մէկ»ը՝ իրենց քաղաքական քարոզութեանց համար :

Մոսկուա այս տարի կոչ կ'ուղղէ «խաղաղասէրներ»ուն՝ որ Մայիս Մէկի առթիւ ամէն կողմ ցոյցեր կատարեն՝ բողոքելու համար հիւլէական զէնքերու գործածութեան դէմ :

« Աշխարհի առաջին ընկերվարական երկրին » մէջ սորուկ է տակաւին բանուորը, որ զրկուած է իր ամէնէն տարրական եւ նուիրական իրաւունքէն՝ գործադուլէն, որ մինչեւ այսօր քաղաքակիրթ ազգերու աշխատաւորներուն մօտ ամէնէն ազդու զէնքն է իրենց պահանջները արժեցնելու համար :

Խորհրդային դրախտին մէջ չարաչար կը չահագործուին բանուորն ու գիւղացին, որոնց անունով երդում պատառ կ'ըլլան Կրեմլինի վարիչները :

Մայիս Մէկը անոնց համար չէ :

« Աշխատանքի Տօն »ը այսօր ճշմարիտ ընկերվարութեան յաղթանակին պանծացումն է :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

●

ՎԱՐՉԱՊԵՏԻՆ ՃԱՌԸ

●

Երկուշաբթի գիշեր վարչապետ Կի Մոլէ ձայնասփիւռ ճառ մը խօսեցաւ ապա հեռատեսիլէն պատասխանեց կարգ մը հարցումներու, որոնք առաւելաբար կապ ունէին ելմտական, տնտեսական եւ ընկերային հարցերու հետ : «Պետական պիւտճէին մէջ մտցուած է 250 միլիառ ֆրանքի խնայողութիւն մը : Մեր առաջադրութեան մէջ ջանացինք նուազագոյն սեղմումներ մտցնել երկրին արտադրութեան հետ կապ ունեցող ծախքերուն մէջ : Իսկ դալով զինուորական ծախքերուն, կարելի եղած սեղմումները կատարեցինք, առանց սակայն վնաս հասցնելու մեր յանձնառութեանց » :

Վարչապետը բացատրեց թէ սեղմումներ կատարուած են ելմտական ու տնտեսական բոլոր մարզերուն մէջ, սակայն, աւելցուց, «հակառակ մեր բոլոր ճիգերուն, այն եզրակացութեան հասած եմ որ ֆրանքի արժէքը պահպանելու եւ Ալժերիոյ մէջ մեր ծրագրած առաջադրութիւնները իրագործելու համար, կարգ մը յաւելեալ տուրքեր անհրաժեշտ են : Ընդհանուր առմամբ տնտեսութիւնը կարելի է հաւասարակշռել ներքին ծախքերն ու բացառումը գեղչելով եւ արտադրութիւններն ու արտածումները աւելցնելով : Վերջին շրջանին մեր արտածումները չատցան. որեւէ մէկ ատեն այսքան բարձր մակարդակի մըվրայ գտնուած չեն : Կ'ուզենք որ այս վերելքը կանգ չառնէ եւ միշտ շարունակուի : Մեր ներածումները գեղչելու մասին կարգ մը միջոցներ ձեռք առած էինք վեց շաբաթ առաջ եւ արդէն իսկ շօշափելի արդիւնքներու հասած ենք » :

Վարչապետը յիշեցուց որ առաջին օրէն սկսեալ կառավարութեան մտահոգութիւնը եղած է պահել ֆրանքին կայունութիւնը. կարգ մը ապրանքներու գիները միշտ ալ միտում ունին բարձրանալու, սակայն ընդհանուր առմամբ կարելի եղած է նախկին գիները պահել, նոյնիսկ որոշ ապրանքներու գիները նուազած են, շնորհիւ կարգ մը տուրքերու գեղչման :

Ապա վարչապետը խօսքը ուղղեց բանուորներուն. «Կառավարութիւնը ամսականաւորներու շահերը պաշտպանած է ըսկիզբէն ի վեր. սակայն սէնտիքաներու պահանջները հետզհետէ կը մեծնան : Այժմ ստիպուած եմ խնդրել բանուորներէն, որ սահմանափակեն իրենց պահանջները. բայց թող չկարծեն թէ զոհողութիւն ընողը միայն իրենք պիտի ըլլան. ժողովուրդին միւս խաւերէն ալ նմանօրինակ զոհողութիւններ պիտի պահանջուին » : Վարչապետը խոստացաւ մնայուն յարաբերութեան մէջ մնալ բանուորական խմբակցութեանց վարիչներուն հետ, արդար լուծում մը գտնալու համար ընկերային բոլոր հարցերուն : Վերջաբանին մէջ վարչապետը շեշտեց «Կ'ուզենք այնպէս» մը ընել, որ Ֆրանսա եւրոպական Միացեալ Շուկայի կազմակերպութեան մէջ մտնէ կարելի եղած բոլոր առաւելութիւններով» :

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

●

ՆՈՅԵԱՆ ՏԱՊԱՆ

Ու այդ տարին արեւը եւ քաշեց իր ճառագայթները մեր երկնակամարէն եւ չարագուշակ խաւարը փռուեցաւ մեր արտերուն, մեր գիւղերուն ու մեր սարերուն վրայ :

Ծիւաղներուն ամէնէն վայրագը, ամէնէն կատղածը պիտի անցնէր Հայոց Աշխարհի կածաններէն : Ո՛չ Արեւը կ'ուզէր տեսնել անոր կերպարանքն ու անոր մատներէն կաթկթող Հայու արիւնը, ո՛չ ալ տիեզերքի Արարիչը :

Մինարէներու ոստանէն Իրատէի Ֆահանէ մը ղրկուած էր Սուլթանին վալիներուն, միւթէսարըֆներուն ու գայմագամներուն՝ արիւնկզակ Իթթիհատի յանձնարարութեամբ .

— Ջարդեցէ՛ք, կոտորեցէ՛ք, մի՛ խընայէք... Ողջ չձգէք ոեւէ Հայ, այր թէ կին, երիտասարդ թէ ծեր : Հաւաքեցէք միայն նորածին երախաները՝ Մարգարէին կրօնքին համար, ինչպէս նաեւ հարսներն ու աղջիկները... Մեր հարեմները նոր հուրիներու պէտք ունին... Կողոպտեցէ՛ք խանութներն ու տուները, քանդեցէ՛ք, այրեցէ՛ք կեավուրներուն վանքերն ու եկեղեցիները... Անոնց ամբողջ հարստութիւնը ձեզի պախշիշ՝ Օգոստափառ փատիշահէն... Բազմութեան մէկ մասը ճամբայ հանեցէք դէպի Տէր Զօրի անապատները ... Կէս ճամբան, կրնաք իրենց հաշիւ մաքրել... Ո՛չ գութ, ո՛չ կարեկցութիւն... Կէտ առ կէտ գործադրեցէք այս պատուէրները՝ յանուն Ալլահին, յանուն մեր վաթա[...] ... Ցետ գրութեան — իբրեւ մտաւորականները Այաշ ու Զանղըրը ղրկած ենք, արդէն ... Ամէնքն ալ մաքրուած են ... Փատիշահըմ չօք եաշա...

***

կալանաւորներու բազմութիւն մը կը քալէր հարաւ՝ աւազներուն վրայ բնաջինջ ըլլալու համար :

Կարաւանին գլուխը հայ քահանան, որ տհաւասիկ, աչքերը երկինք յառած, կ'աղերսէ .

— Տէ՛ր, հա՛ս օգնութեան ազգիս Հայոց... Ո՞ւր ես, Աստուած, ո՞ւր են շանթերդ ու կայծակներդ :

Քահանան Աստուածաշունչ կարդացած մարդ էր : Յանկարծ, յիշեց Նոյեան Տապանին աւանդութիւնը :

— Եւ ասէ Աստուած, ջնջեցից զամենայն մարմին զոր արարի յերեսաց երկրէ, ի մարդոյ մինչեւ անասուն եւ ի սողնոց մինչեւ ի թռչունս երկնից զի բարկացայ զի արարի զնոսա ...

Քահանան յիշեց մնացեալն ալ.

— Ժամանակ ամենայն մարդոյ հասեալ է առաջի իմ, զի լցաւ երկիր անիրաւութեամբք ի նոցանէ եւ ահա ես ապականեցից զնոսա եւ զերկիր... Եւ եղեր ջրհեղեղ զքառասուն տիւ եւ զքառասուն գիշեր ի վերայ երկրի ...

×

Բարեպաշտ հայ քահանան կը սպասէր որ Հայուն Աստուածը ըսէր Թուրքերուն համար ալ.

— Զի բարկացայ (զղջացի) զի արարի զնոսա ...

×

Ի զուր սպասեց քահանան Աստուծոյ ցասումին, Աստուծոյ զղջումին :

Եւ Թուրքը, սուլաններուն ամէնէն անասունը պայրամ սարքեց 1915ի ապրիլին՝ մեր հայրենիքին մէջ : Աստուծոյ արցունքըն անգամ քարացաւ՝ իր կոպերուն տակ :

Աւելի քան քառասուն տարիներ անցեր են այդ աննախընթաց եղեռնէն ասդին :

Ու ամէն տարի, այս օրերս, մեր աչքերը կը թրջին, մեր սիրտը կը կծկուի ու մեր շրթունքներէն դուրս կը թռչի անէծք մը՝ արիւնկզակ ջարդարարին « ի պատիւ » :

Բայց, արցունքներով ու անէծքներով չէ որ պիտի շարունակենք մեր ճամբան, դէպի նոր ու փառահեղ Արշալոյսը :

Զարժանացանք Նոյեան Տապանին՝ Ջըրհեղեղէն փրկուելու համար :

Բայց, ունինք ապրելու, չմեռնելու կամքը :

Ապրիլ Քսանըչորս առիթ մըն է որ անգամ մը եւս պոռպատենք այդ կամքը եւ յայտարարենք արար աշխարհին՝ մեր նահատակներուն անծանօթ շիրմին առջեւ .

— կայինք, կանք եւ պիտի ըլլանք՝ յաւիտեանս յաւիտենից ...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

Վերջին 24 ժամերուն ընթացքին ապստամբական շարժումը նոր թափ ստացաւ, սակայն ապահովութեան ուժերու ձեռք առած միջոցներուն շնորհիւ, ապստամբները մեծ կորուստներ արձանագրեցին . Քապիլիոյ եւ Ալժէի շրջանին մէջ միայն 174 զոհեր տուին :

× Լիոնի մէջ ոստիկանութիւնը երեւան հանեց Ալժերիոյ ապստամբներուն պատկանող կարեւոր զինապահեստ մը . աւելի քան հարիւր ատրճանակներ, հարիւր ձեռնառումբեր, 48 գնդացիրներ ու կարեւոր քանակութեամբ փամփուշտներ գրաւուեցան :

× Փարիզի Թաղերէն Քլիշիի մէջ ոստիկանութիւնը հարցաքննեց եւ խուզարկեց 450ի մօտ Հիւս. Ափրիկէցիներ. 8 կասկածելիներ ձերբակալուեցան :

× Իրաքի մէջ պաշտօնական հանգամանքով մը բացուած է Ալժերիոյ ապըստամբներուն ի նպաստ :

× Իրաքի Թագաւորը պաշտօնական նամակով մը Պաղտատ հրաւիրեց Մարոքի Սուլթանը :

× Թունուզի քաղաքապետական ընտրութիւնները տեղի պիտի ունենան Մայիս 5ին :

ՄԱՅԻՍ ՄԷԿԻ տօնին առթիւ Յառաջ, ինչպէս իր տեղական բոլոր պաշտօնակիցները, լոյս չի տեսներ : Մեր յաջորդ թիւը՝ Ուրբաթ Մայիս 3 :

Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆԻ ՅՈԲԵԼԵԱՆԸ

Շաբաթ իրիկուն փարիզահայ ընտրանի հասարակութեան մը ներկայութեան տեղի ունեցաւ ընկեր Մկրտիչ Պարսամեանի գրական եւ ուսուցչական գործունէութեան յիսնամեայ յոբելեանը :

Յաջորդով՝ մանրամասնութիւնները :

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ ՆՈՒԷՐՆԵՐ «ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ ՍՐԱՀ»Ի ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Զօմ (Լիոն)	5.000
Նախորդ գումար	1.436.600
Ընդհ. գումար	1.441.600

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Մարսէյլ Սէնթ – Մարկրիթ - Քանփանեը Ռիփէր - Փիւժէ շրջանի օժանդակ յանձնախումբի հանգանակութիւնը (ցանկը առանձին) 30.000 ֆրանք :

ԹՈՒՐՔԻՈՅ մէջ երկրաշարժի ցնցումները կը շարունակուին : Արեւմտեան Անատոլուի մէջ լեռ մը երկուքի ճեղքուեցաւ, չորս հեքթարնոց անտառ մը ժայռերու տարափի մը տակ կորսուեցաւ : Ցարդ 20 հոգի մեռած են ու 200 վիրաւորներ կան :

ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

Քանի մը ամիս առաջ Անգլիոյ եւ Ամերիկայի մէջ միաժամանակ լոյս տեսաւ գիրք մը այս վերնագրով: Հատորը ունի 362 հոծ էջեր, առանց որեւէ պատկերի կամ քարտէսի, բայց ստոյգ եւ բազմազան մատենախօսական ծանօթութիւններով: Հեղինակն է Ուալթըր Լաքէօռ, գերմանացի հրեայ, որ ապրած է բազմաթիւ տարիներ Պաղեստինի եւ Իսրայէլի մէջ: Անտանդական տեսակէտն բոլորովին տարբեր եւ չահեկան գիրք մըն է Լաքէօռի ուսումնասիրութիւնը:

Հեղինակը իր հատորին սկզբնական մասը սկսած է գրել Երուսաղէմի եւ Լոնտոնի մէջ:

Գրած է եւ հիմակ ալ կը գրէ Ամերիկայի մէջ, պայթուցիկ եւ դրդիչ յօղուածներ Մ. Նահանգներու քաղաքական եւ տնտեսագիտական հանդէսներու մէջ, մասնակից է Միացեալ Ազգերու քաղաքական զանազան գործունէութեանց: Մէկ խօսքով, եռանդուն եւ բոլորանուէր զինուոր մը պաղ պատերազմին մէջ:

Ինչպէս կը տեսնուի, անգլիախօս աշխարհը, Միացեալ Ազգերը եւ բազմաթիւ Լաքէօռներ լաւ կը հասկնան իրարու լեզուն, կը գործեն համերաշխաբար եւ կը ձգտին գրեթէ միեւնոյն քաղաքական եւ քաղաքակրթական նպատակներուն, այսինքն իրենց հայրենիքի հողէն այս կամ այն կերպով քշել Արաբները, Հայերը, Ասորիները, Քիւրտերը, եւայլն, եւայլն: «Միջին Արեւելք»ի մէջ (կեղծ եւ անիրական բառ մը) հիմնել նոր մեծ կայսրութիւններ: Անցեալ սերունդէն, մեր հայրերը կ'ըսէին. — Աստուած բարին կամենայ:

Բայց այս ձեռնարկներուն մէջ Աստուծոյ կամքը չէ որ կը գործէ:

Լաքէօռ իր գիրքը բաժնած է ութ գլխաւոր մասերու (հետեւեալ վերնագրերով). — Տագնապին արմատը, ազգայնութիւն եւ համայնավարութիւն Եգիպտոսի մէջ (1919 - 1932), կուսակցական վէճեր (1941 - 1955), եգիպտական համայնավարութիւնը գործի վրայ, Սուտան, Իսրայէլ, Պաղեստինի արաբացումը, Յորդանան (աւանդականութիւն եւ համայնավարութիւն), Իրաք, Սուրիա, փոքրամասնութիւնները, եւայլն:

Յետոյ, իւրաքանչիւր մասը բաժնուած է զանազան հատուածներու: Ունի նաեւ քանի մը յաւելուածներ, ինչպէս՝ Ռուսիա կը վերամտնէ Արեւելքի մէջ, Մարքսիզմ, Լենինիզմ եւ Միջին Արեւելք: Պառակտումներ Պաղեստինի համայնավարներուն միջեւ (1938 - 1948), եզրակացութիւն, եւայլն:

Լաքէօռ իր գիրքը պատրաստած է մեծ խնամքով, լաւ ուսումնասիրած է փաստերը եւ իրողութիւնները եւ զանոնք ներկայացուցած է համեմատաբար անաչառօրէն, ինչ չափով որ օտարական մը կրնայ ըլլալ անաչառ, մանաւանդ ներկայ հանգամանքներու մէջ: Դիւրաւ կը տեսնենք թէ հեղինակը պաշտօնեայ մըն է Իսրայէլի քաղաքական եւ տնտեսական տեղեկատուութեան:

Լաքէօռ էջ մըն ալ նուիրած է Հայերուն (էջ 232)— «Ինչպէս ուրիշ տեղեր», կ'ըսէ հեղինակը, «Միջին Արեւելքի մէջ ալ չեչտուած է Հայերու բարեկամական ըզգացումը հանդէպ Ռուսերու, բայց այդ զգացումը յառաջ եկաւ նոր ժամանակներու մէջ: Ցարական կառավարութիւնը կ'աքսորէր խռովարար Հայերը կովկասէն եւ կը դրդէր Կովկասի զանազան ժողովուրդները կռուելու իրարու դէմ: Բաժնելու եւ տիրելու այս քաղաքականութիւնը յանգեցաւ բազմաթիւ ջարդերու, որոնց զոհ գացին Ազրպէյճանի Թուրքերը, Հայերը եւ Վրացիները: Խօսելով ընդհանրապէս, Հայերու դէմ չկար խտրութիւն, որքան կար միւս ազգերուն, եւ անոնք կրնային հասնիլ ազդեցիկ դիրքերու ռուսական կեանքի բոլոր ասպարէզներուն մէջ (օր. վարչապետ Լորիս Մելիքով): 1917ի ռուսական յեղափոխութենէն յետոյ, հայկական մայրաքաղաք Երեւանի մէջ գոյացած կառավարութիւնը հեռու է համայնավար ըլլալէ: Իշխանութիւնը անցաւ դաշնակ կառավարութեան ձեռքը, որ վերջ ի վերջոյ կործանուեցաւ աւելի կամ պակաս չափով համակարգուած Թուրքերու եւ Ռուսերու զինուորական յարձակումներով: Անկէ զատ, 1920ին, Խորհ. կառավարութիւնը Մուսթաֆա Քեմալի թողուց Կարսի, Արտահանի գաւառները, այդպիսով Հայերուն պաշտպան ըլլալու իր յետագայ ձգտումը ի յայտ կուգայ քիչ մը տարօրինակ լոյսով:

Միւս կողմէ, Հայերու մէջ կար զօրաւոր բանուորական շարժում նոյնիսկ 1914էն առաջ.— Շահումեան, Սպանդարեան, Գնունեանց առաջնակարգ բոլշեւիկներ էին իրենց ժամանակին: 1920ին, համայնավար կուսակցութեան անդամներուն թիւը շատ աւելի մեծ էր Հայերու քան թէ Ռուսերու մէջ: Կային Հայեր եւ կան այսօր որպէս անդամ Պոլիտ – Բիւրոյին (Միկոյեան), հայ սպարապետներ ինչպէս Բաղրամեան, եւայլն: Թուրքիոյ մէջ, բազմահազար Հայեր սպաննուած էին, իսկ Ռուսիոյ մէջ տիրացած էին իրենց սեփական հանրապետութեան, թէեւ փոքրիկ եւ ոչ-անկախ: Չկայ որեւէ տարակոյս որ Խորհ. Միութիւնը շատ մը Հայերու կը ներկայանար իբրեւ նուազագոյն չարիք, եւ մեծ չափով: Ուրեմն Հայերու «Սովետասիրութիւնը» պէտք է հաշուի առնել Թուրքիոյ դէմ անհատնելի թշնամութեան տեսակէտէն:

Միջին Արեւելքի մէջ Հայերու մեծագոյն մասը կը գտնուի Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ (180.000): Իսկ 100.000 Հայեր կան Պարսկաստանի մէջ, երեսուն հազար՝ Եգիպտոսի մէջ, 15.000՝ Իրաքի մէջ: Սուրիոյ եւ Լիբանանի համայնավար կուսակցութեան մէջ Հայերու ազդեցութիւնը շատ մեծ էր, Իրաքի մէջ՝ թոյլ, իսկ Եգիպտոսի մէջ հազիւ զգալի:

Յովհաննէս Ազպաչեան, Լիբանանի համայնավար կուսակցութեան հայ հատուածին առաջնորդը, նաեւ խմբագիրն էր հայերէն համայնավար թերթին — «Ժողովուրդի Ձայն»: Վերջին տարիներուն մէջ, Արթին Մատոյեան եղաւ Պակտաշի ամէնէն վստահելի տեղակալներէն մին: Իրաքի մէջ, Պաճիի Ֆէլահ հայ հատուածին թերթն էր, բայց ըստ վստահելի լուրերու ունէր հազիւ 12 անդամ: Պաղեստինի (Իսրայէլ) մէջ չէ գտնուած հայ համայնավար թերթ, եւ ոչ ալ կանոնաւոր հրատարակութիւն մը՝ Եգիպտոսի մէջ»:

Լաքէօռ, յետոյ, կը նկարագրէ թէ ինչպէս Սուրիոյ եւ Լիբանանի համայնավար խումբերը մեծապէս թուլցան, երբ 1946 – 47ին, 100.000է աւելի Հայեր «մտան Ռուսիա» (ասիկա անգլիախօսներու, հիմա ալ Հրեաներու սիրական ոճն է): 1945 Նոյեմբերին Մոսկուայի Պոլիտ Բիւրոն Մոսկուա Թուրքիոյ դէմ ջիղերու պատերազմը զօրացնելու եւ Կարս եւ Արտահան պահանջելու համար ներս առաւ Հայերը, բայց անկէ ետք շատ քիչեր ընդունուեցան, եւ վերջապէս բոլորովին դադրեցաւ: Հետեւաբար, շատ քիչ հայ համայնավարներ մնացին Միջին Արեւելքի մէջ:

Ինչ որ կը մնայ Հայերէ, մեծ մասով կապուած են հայ եկեղեցիին հայ Պապին որ է Երեւանի մօտ Էջմիածնի կաթողիկոսը:

Հատորին միւս մասերուն մէջ ալ կան բազմաթիւ ուրիշ ակնարկութիւններ Հայերու մասին, ինչպէս նաեւ Արթին Մատոյեանի եւ Ազպաչեանի մասին. կայ 10 էջնոց գլուխ մը Քիւրտերու մասին եւ կէս էջնոց գլուխ մը Հրեաներու, Ասորիներու եւ ուրիշներու մասին:

Այս գլուխը կը սկսի (էջ 234) — «Միջին Արեւելքի, նաեւ ամբողջ աշխարհի համայնավար շարժման մէջ, Հրեաները խաղացած են գերակշիռ դեր», եւն.:

Մի քանի մասերու յապաւումով եւ միւս գլուխներու աւելի մանրամասնութեանց յաւելումով, այս գիրքը կրնայ դառնալ Արեւելեան պատմութեան ձեռնարկ մը 1954էն ի վեր: Չեմ տեսած պրոպականտայի ուրիշ որեւէ գիրք անգլերէն լեզուով (1915էն ի վեր), որ գրուած ըլլայ համեմատաբար ուղիղ եւ անկողմնակալ ոգիով: Այժմ, տեսակ մը հայրենիքի լըծուած հրէութիւնը կը թուի թէ կ'ը հրաժարի իր երբեմնի թունալից չարութենէն եւ Արեւելքի հին ազգերու մասին դիտաւորեալ կերպով ստելէն:

ԸՆԹԵՐՑՈՂ.

ԱԿԱԴԵՄԻԿՈՍ ՅՈՎՍԷՓ ՕՐԲԵԼԻ

(Ծննդեան 70ամեակին առթիւ)

(Բ. եւ վերջին մաս)

Երկրորդ աշխարհամարտին ամբողջ տեւողութեան Օրբէլի, Լենինկրատի մէջ, պատերազմի աւերներէն փրկեց Էրմիթաժի արուեստի գանձերը: Իսկ Նիւրէնպէրկի դատավարութեան ժամանակ որպէս վկայ ներկայացաւ ու ջանաց փաստել թէ գերմանական ռումբերը «պատահաբար» չէ՛ որ ինկան Էրմիթաժի թանգարանին վրայ: Իր մատուցած ծառայութիւններուն համար Օրբէլին պարգեւատրուեցաւ Լենինի շքանշանով: Իսկ 1957 Ապրիլին, իր ծննդեան 70ամեակին առթիւ եւ արեւելագիտութեան զարգացման համար մատուցած իր մեծ ծառայութիւններուն առ ի գնահատութիւն, անգամ մը եւս պարգեւատրուեցաւ Լենինի շքանշանով:

1942ին Օրբէլի տեղափոխուեցաւ Երեւան՝ ուր էս Խ. Միութեան Գիտութիւններու Ակադեմիայի հայկական բաժանմունքի նախագահ եւ իր շուրջ հաւաքելով բոլոր հայ գիտնականները, 1943ին հիմը կը դնէ Հայաստանի Գիտական Ակադեմիային ու կ'ընտրուի անոր առաջին նախագահը:

Պատերազմին յաջորդող տարիներուն, Օրբէլի կ'ամբողջացնէ զանազան պատճառներով անաւարտ մնացած իր ուսումնասիրութիւնները: Այդ աշխատութիւններէն երկուքը արդէն իսկ լոյս են տեսած, առաջինը (հրատարակուած՝ ռուսերէն եւ հայերէն լեզուներով) նուիրուած է հայկ. ժողովրդական դիւցազնավէպին ու կը կրէ «Հայկական հերոսական էպոսը» խորագիրը: Այնտեղ հաւաքուած ու վերամշակուած են «Սասունցի Դաւիթ»ի հազարամեակին նուիրուած հրատարակութեանց (1939) համար իր գրած յառաջաբանները, ինչպէս նաեւ Խ. Միութեան Գիտութեանց Ակադեմիային մասնաւոր մէկ նիստին մէջ կարդացած էր զեկուցումները: Երկրորդ աշխատութիւնը, որ վերջերս լոյս տեսաւ, նուիրուած է միջնադարեան հայկական առակներուն: Գիրքը հրատարակուած է ռուսերէն լեզուով եւ «Միջնադարեան Հայաստանի առակները» խորագրով: Հոն տեղ գտած են մօտ 150 առակներ առաւելաբար Մխիթար Գոշի եւ Վարդան Այգեկցիի վերագրուած առակներէն: Յառաջաբանին մէջ Օրբէլի տուած է միջնադարեան Հայաստանի ընկերային - տնտեսական պայմանները եւ վերլուծած՝ ասոնց իրապաշտ արձագանգը հանդիսացող մեր առակները: Իր այս թարգմանութեամբ ու աշխատասիրութեամբ, Օրբէլին նոյնը կ'ընէ մեր ժողովրդական հանճարին ինքնատիպ գոհարները համաշխարհային ասպարէզ հանելով, ինչ որ Վալերի Բրիւսովը ժամանակին ըրաւ միջնադարեան հայ բանաստեղծութեան համար:

Այժմ տպագրութեան տակ է Օրբէլիի

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՌԱՍՊԵԼՆԵՐ

ՎԱՀԱԳՆ

Ա.

Լուսինը մայր էր մտել, ու աստղերն աղօտանում էին: Արուսեակը միայն պայծառօրէն փայլում էր չառաղունող հորիզոնի վերեւում: Առաւօտեան այդ վաղ պահին, Քարքէ լերան բարձունքի վրայ, հինաւուրց մեհեանից քիչ հեռու, թխապատ քարակոյտերից մէկի մօտ, մի քանի պատանի հովիւ հաւաքուած՝ լուռ – ռարայն էին դիտում:

Այն ժամանակ, երբ երկինք ու երկիր ծիրանի գոյն էին հագել եւ հորիզոնը բոցավառւում էր բարձրացող արեգակի ճառագայթներից, արեւի հետ, արեւանման մի պատանի երեւաց հորիզոնի վրայ:

— Վահա՛գնը, Վահա՛գնը,, — ցնծացին բացագանչեցին պատանիներն ու վազեցին, շրջապատեցին նրան:

Գեղեցիկ ու կարշնեղ մի պատանի էր Վահագնը: Ոսկեգանգուր մազերն առատօրէն թափուել էին լայն ուսերին ու բոցավառւում էին նորածագ արեւի ճառագայթներից: Նրա հայեացքը լի էր բարութեամբ ու դէմքը ողողուած էր մըշտաուրախ ժպիտով: Մի ահագին լախտ կար նրա ձեռին ու մի փանթիռ՝ թեւի տակ սեղմած: Մօտեցաւ, ողջագուրուեց պատանիների հետ, նստեց մի քարի վըրայ ու ձեռն առաւ փանթիռը: Նուագեց, զուարճացրեց պատանիներին, եւ ապա մի զրոյց սկսուեց նրանց միջեւ՝ հին ու նոր ժամանակների մարդկանց դիւցազնական գործերի, նրանց կայծակնացայտ սրերի ու հրեղէն ձիերի մասին, որոնք թռչում էին երկնի անսահմանութեան միջով եւ մտքի արագութեամբ հասնում ցանկացած վայրը:

Պատանիներից մէկը երազուն հայեացքը երկնակամարին յառած՝ ասաց.

— Ա՜խ թէ մարդ այդպիսի մի ձի ունենար:

Մի այլ պատանի, նոյնպէս երազուն՝ պատասխանեց.

— Արշամունեաց ձորում կան այդպիսի ձիեր:

Վահագնը զոհունակութեամբ ժըպտաց, հրաժեշտ տուեց պատանիներին ու ելաւ, դէպի Արշամունեաց հրաշագեղ հովիտը դիմեց, որ հեռու չէր այնտեղից:

Բ.

Մի առաւօտ, երբ ցօղը դեռեւս փայլում էր դալար մարգերի վրայ, մէգի բամպականման փաթիլները կառչած էին անտառապատ բարձունքներին, Զարեհը, Արշամունեաց ծեր նահապետը, աղեղը ձեռին, եւ նետելով լի կապարճն ուսից կախ՝ շրջում էր Բիւրակնեան լեռներում:

Նա մտացրիւ անցնում էր սարահարթի ականակիտ լճակներից մէկի մօտով, որի ջրերի վրայ անուշաբոյր նունուֆարներ էին օրօրւում ու ձիւնասպիտակ մի կարապ էր լողում: Այնքան գեղեցիկ էր կարապը եւ այնքան շնորհագեղ նրա ամէն մի շարժումը, որ ծեր նահապետը, նրանով տարուած, մոռացել էր, թէ ինչու համար էր ինքն այդ առաւօտ սարահարթ բարձրացել: Բայց երբ կարապը թռաւ, բարձրացաւ ու սկսեց ճախրել լճակի վըրայ, նա կապարճից մի նետ դուրս քաշեց ու արձակեց նրա ետեւից: Սրտաճըմլիկ մի ճիչ լսուեց, արեան մի քանի կաթիլներ ընկան անդորր ջրերի վրայ ու կարապն անհետացաւ երկնի անհունում:

Ընկած արեան կաթիլներից լճի ջրերը յուզուեցին, ճերմակ փրփուր բարձրացաւ ու մի պահ լճակը մշուշով պատուեց: Բայց երբ մշուշը ցրուեց, փրփուրը լուծուեց ու ջրերը պարզուեցին, կարապի փոխարէն լճակի ջինջ ջրերի վրայ դիցակերպ մի աղջիկ էր լողում:

Ծեր նահապետը շփոթմունքից դեռ ուշքի չէր եկել, երբ նա ջրից դուրս եկաւ, ժպտադէն արեւին նայեց, քամեց տամկութիւնն իր փրփրանման զգեստից, երկար ոսկեայ վարսերից ու նրան դիմեց.

— Հայր, ասաց նա թովչական ձայնով, չճանաչեցի՞ր դու ինձ, քո դուստրը, որին վաղուց սպասում էիր:

Ծերունին սթափուեց մտքերից ու քաղցրութեամբ ժպտաց: Իսկապէս ինքը երկար ժամանակ երազել ու սպասել էր նրան: Ահա նա իր մօտն է, իրեն է նայում ու ժպտում, ինչպէս լուսոյ աստղն է ժպտում վաղ առաւօտեան: Ծեր նահապետը գորովանքով գրկեց, համբուրեց նրա լուսեղէն ճակատն ու մրմնջաց.

— Աստղի՛կ, իմ չքնաղ դստրիկ:

Գ.

Անըջարեր երեկոն իջնում էր Արշամունեաց հովտի վրա ու անտառապատ բարձր լեռները տակաւ առ տակաւ սուզւում էին խաւարող մթնշաղի մէջ, երբ Զարեհն իր տան առաջից անցնող վըճիտ առուակի ափին նստած՝ զրուցում էր Աստղիկի հետ:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆ

(Շար. – 1)

«Մոկաց տեքստեր» անունով ծաւալուն աշխատութիւնը, որուն հում նիւթերը անձամբ հաւաքած ու գրի առած էր 1911ին: Աշխատութիւնը ունի բարբառագիտական եւ բանասիրական մեծ նշանակութիւն:

Հետզհետէ լոյս պիտի տեսնեն նաեւ Օրբելիի կազմած Անիի վիմական արձանագրութիւններուն լրիւ հաւաքածոն, Աղթամարի մասին գրած մեծածաւալ աշխատասիրութիւնը, Մխիթար Գոշի կեանքին ու ստեղծագործութեան նուիրուած աշխատութիւնը, Եղիշէի «Վարդանանց պատմութեան» եւ Թովմա Արծրունիի «Արծրունեաց տան պատմութեան» ռուսերէն թարգմանութիւնները:

Իր աշխատութիւններուն մէջ Օրբելին կը ներկայանայ որպէս ինքնուրոյն, ստեղծագործական մտքի մեծ թռիչք ունեցող եւ մեծ համայնագիտութեամբ օժտուած գիտնական:

Գիտութեան մատուցած իր մեծ ծառայութիւններուն համար Օրբելին ստացած է հետեւեալ տիտղոսները — Խ. Միութեան Գիտութիւններու Ակադեմիայի իսկական անդամ (1935), ճարտարապետութեան Ակադեմիայի իսկական անդամ (1940), Հայկական Գիտութիւններու Ակադեմիայի իսկական անդամ եւ նախագահ (1943), Իրանական Ակադեմիայի պատուոյ անդամ (1945):

Առանձնապէս մեծ է Օրբելիի ծառայութիւնը հայագիտութեան զարգացման գործին մէջ: Իր անունը անխզելի կերպով կապուած է հայ ժողովուրդի հազարամեակներու հնութիւն ունեցող նիւթական ու հոգեւոր մշակոյթի այնպիսի կոթողներու հետ, ինչպիսին են Անին, Աղթամարը, միջնադարեան Հայաստանի առակները եւ «Սասունցի Դաւիթ» դիւցազնավէպը: Կէս դարէ ի վեր Օրբելին հայկական մշակոյթի ամէնէն նշանաւոր յուշարձաններուն տաղանդաւոր հետազօտողն ու խանդավառ ջատագովն է եղած: Այդ յուշարձանները ան համարձակ կերպով բերած է միջազգային ասպարէզ եւ միւս ժողովուրդներու մշակութային յուշարձաններուն հետ մէկ նժարի վրայ դնելով, ընդգծած է անոնց մեծ արժէքն ու արժանիքները: Օրբելիի հայագիտական աշխատութիւնները տոգորուած են Հայաստան ժողովուրդին մշակոյթը անսահմանօրէն սիրող եւ խորապէս գնահատող մեծ գիտնականի հայրենասիրական վարակիչ ըղձացումով:

ՎԵՐՋԵՐՍ Իւնէսքօն քննութիւն մը կատարած է աշխարհի մէջ հրատարակուող գիրքերու մասին.— Տարեկան կը հրատարակուի 250.000 խորագրով գիրք՝ 5 միլիառ ընդհ. տպաքանակով: Այսինքն՝ մէկ անձի համար տարեկան երկու հատոր գիրք:

ՕՐԼԻԻ ՕԴԱԿԱՅԱՆԸ 1960ԻՆ

●

Օրլիի եւ Լոնտոնի օդակայանները Եւրոպայի ամենամեծերն են: Տակաւին դար մը առաջ, այսօրուան Օրլիի օդակայանին տեղը կար միայն փոքրիկ անտառ մը, ուր պանդոկի մը մէջ Վիքթոր Հիւկօ կուգար իր սիրուհին դտնելու: Նոյն տեղէն կ'անցնէր Ֆոնթէնեպլօ տանող ճամբան, տասը ժամ տեւողութեամբ: Այսօր տասը ժամուան մէջ, օդանաւը մեզ կրնայ տանիլ Փարիզէն մինչեւ Տաքար:

Այժմ ոչ մէկ հետք մնացած է Օրլիի հին անտառէն եւ խորհրդաւոր պանդոկէն: Հսկայ շէնքեր ու սարքաւորումներ կը ծածկեն այդ հողամասը, ուրկէ միջին հաշուով 12 վայրկեանը անգամ մը օդանաւ մը երկինք կը բարձրանայ կամ կ'իջնէ: Յաճախ 3 – 4 սաւառնակներ օդին մէջ կարգի կը սպասեն վար իջնելու համար:

Օրլին խոշոր քաղաք մըն է, աշխարհ մը.— 760 հեքթար հող, 42.700 քա. մեթր հարթուած ուղի, հիւանդանոց մը, հրշէջ խումբ, ճաշարան մը, սրճարաններ, օդանաւորդներու վարժարան մը, օրաթերթ մը, պարբերաթերթեր, վաթսուն ոստիկան, երեք ոստիկանապետ, 13 հազար բանուոր, պաշտօնեայ, մասնագէտ, եւն.: 1955ի ընթացքին օդակայան էջք կամ այդտեղէն թռիչք կատարած են 49 հազար օդանաւեր եւ 1.380.000 ճամբորդներ:

Այս թիւերը շատ հին են արդէն: Օրլիի օդակայանը ընդարձակելու ծրագիրը 1960ի համար կը նախատեսէ երեքուկէս միլիոն ճամբորդ, իսկ 1970ի համար՝ վեց միլիոն:

Օրլին իր պատմութիւնը ունի: Սկզբնական շրջանին օրական միայն քառասուն օդանաւ կ'ընդունէր, 1920ին հիմնուեցաւ օդանաւորդութեան վարժարան մը: Մինչեւ 1939, այս հողամասը կը ծառայէր միեւնոյն ժամանակ որպէս օդակայան, վարժարան եւ փորձի դաշտ:

1940ին, Գերմանացիները գրաւեցին օդակայանին շրջակայ հողամասերը եւ ընդարձակեցին զայն, միեւնոյնատեն հարթեցին երկու նոր ուղիներ եւ աւելցուցին նոր սարքաւորումներ:

Այդ շրջանէն սկսեալ շատցաւ օդակայանին մէջ երթեւեկը: Էր Ֆրանսը եւ կարգ մը այլ ընկերութիւններ կ'ապահովէին օրական կամ շաբաթական օդային կապը Հիւս. եւ Հարաւային Ամերիկաներու, Ափրիկէի եւ Միջին ու Ծայրագոյն Արեւելքի հետ:

Աւելի ուշ, Ամերիկացիները շինեցին նոր օդակայան մը, որ կրնար ընդունիլ 500.000 ճամբորդներ: 1954ի Օգոստոսին պատրաստ էր արդէն ուրիշ կայան մը՝ իր բոլոր սարքաւորումներով:

Գերմանական շրջանին իսկ, երբ ձեռնարկուեցաւ օդակայանին ընդարձակման, նկատի առնուած էր ապագայ մեծ Օրլիի ծրագիրը. այդ օրուընէ ի վեր, ինչ որ կ'աւելցուի որպէս շէնք, սարքաւորում եւ ճամբայ, կ'ըլլայ համաձայն այդ ծրագրին, որով մօտիկ ապագային Օրլին պիտի դառնայ աշխարհի ամէնէն մեծ եւ արդիական օդակայանը:

Ծրագրին առաջին մասը պիտի աւարտի 1959ի վերջաւորութեան, այդ շրջանին աւարտած պիտի ըլլայ բեֆնիֆ սարքաւորումը (Ռատիօ – ելեկտրականութիւն), հրշէջ խումբին եւ ապահովութեան պաշտօնեաններուն յատուկ շէնքը, հնոցները, եւայլն:

Ապագայ Օրլին պիտի ունենայ Փարիզեան վեց թաղամասերու ընդարձակութիւնն ու պիտի տարածուի դէպի հարաւ: Երեքուկէս քիլոմեթր երկարութեամբ հարթուած ուղիներ պիտի յառաջանան դէպի կեդրոնական հնդյարկանի շէնքը:

1960էն սկսեալ, Օրլիի օդակայանը օրական 1500 օդանաւ պիտի ընդունի. այսինքն վայրկեանը մէկ օդանաւ:

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Միջմասնաճիւղային ողիմպիական մրցումները Զատկուան օրերուն տեղի ունեցած են Հալէպի մէջ, որ այս առթիւ անգամ մը եւս վերածուած է Հ. Մ. Ը. Մ.ական ուխտատեղիի: Մրցումներուն մասնակցած են Մերձ. Արեւելքի բոլոր մասնաճիւղերը՝ բացի Յորդանանէն: Եգիպտոսէն եկած են նաեւ Գահիրէի Հ. Մ. Ը. Մ. «Արարատ»ի եւ Աղեքսանդրիոյ «Կամք»ի մարզիկները: Տեղատարափ անձրեւներուն պատճառաւ վերջին մրցումներն ու տողանցքը, որոնք սովորաբար տեղի կ'ունենան Մեռելոցի երկուշաբթին, յետաձգուած են յաջորդ օրուան:

ՊԷՅՐՈՒԹԻ Հ. Մ. Ը. Մ.ի պասքէթ պոլի խումբը «Էր Լիպան»ի կազմակերպած մրցաշարքին մէջ յաղթական հանդիսացած է եւ տիրացած՝ համապատասխան բաժակին:

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱՅԷՆ Պ. Սեդրակ Լէյլէկեան հազար եգիպտ. ոսկի նուիրած է «Յառաջդիմասէր»ի մշակութային Տան, ի գնահատութիւն միութեան տարած ճիգերուն՝ հայ մշակոյթի տարածման նուիրական գործին մէջ:

ԶԱՏԿՈՒԱՆ տօնին առթիւ Պոլսոյ կուսակալը, փրոֆ. Կէօքայ շնորհաւորած է Խաչատուրեան Պատրիարքը, Կեդր. վարչութիւնը եւ հայ համայնքը:

ՊԷՅՐՈՒԹԻ արուարձաններէն Անդր Նահրի մէջ հայ կաթողիկէ պատրիարքական փոխանորդ Կոդեան եպիսկոպոս դասախօսութիւն մը տուած է «կա՛մ մարդ, կամ համայնավար» նիւթին շուրջ, եւ հասած է այն եզրակացութեան, որ համայնավարութիւնը կը վտանգէ ամէն ինչ որ մարդկային է:

ԶԱՐԵՀ Ա. շնորհաւորական հեռագիրներ ղրկած է Սուրիոյ Հանր. Նախագահին ու վարչապետին՝ Սուրիոյ ազատագրութեան տօնին առթիւ: Նախագահն ու վարչապետը փոխադարձ հեռագիրներով շնորհակալութիւն յայտնած են:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ «Ազատութիւն» ռատիօկայանէն Զատկուան քարոզ մը խօսած է Խաչատուր քհնյ. Կիրակոսեան: Խօսքը ուղղելով Հայաստանի ժողովուրդին, տօնական մաղթանքներ բրած է:

ԱՄԵՆ. ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ԶԱՏԿՈՒԱՆ ՊԱՏԳԱՄԸ

●

Զատկուան կիրակին Վազգէն Ա. ձայնասփիւռ քարոզ մը խօսեցաւ Ս. Էջմիածնի տաճարէն: Յաւուր պատշաճի խօսքերէ վերջ աւելցուց. «Այո, փոքր ենք համբանքով եւ աշխարհի վրայ ցիր ու ցան: Այո, ոսկի ու բեհեզ քիչ ունինք. չունինք շքեղ ապարանքներ ու մեծամեծ բարձունքներ: Այսօր մեր Եկեղեցին արտաքնապէս տկարացած ըլլալ կը թուի՝ ներքին դժուարութիւններու, ներքին տագնապներու առջեւ կանգնած, սակայն այս բոլորէն վերջ ամէն բանէ աւելին ունինք մենք, մեր հոգիներուն մէջ աննուաճելի զօրութիւն եւ Փրկչի Իջման Խորհուրդին անկորնչելի շնորհները»:

Ապա, Ամեն. Հայոց Հայրապետը իր քարոզը վերջացուց հետեւեալ բառերով. «Հայրապետական բիւր օրհնութիւն քեզ Եկեղեցի հայկական եւ, աստուածախօսոյց Ս. Էջմիածին, եւ ձեզ՝ նուիրապետական Սուրբ Աթոռներ մեր սիրելի՝ Կաթողիկոսութեան Մեծի Տանն Կիլիկիոյ եւ Պատրիարքութեան Հայոց Սրբոյ Երուսաղէմի եւ Իսթանպուլի: Ողջոյն եւ բիւր օրհնութիւն ձեզ համայն Հայ ժողովուրդ. ամէն»:

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԵԹԷ ԱՊՐԻ, բանաստեղծութիւններ: Հեղինակ՝ Ա. Ասլըն, 1957, Թեհրան:

ԱՐՄԻՆԻԸՆ ՐԻՎԻՒ (անգլերէն լեզուով), պարբերաթերթ 1957 Մարտ: Հրատարակութիւն «Հայրենիք»ի, Պոսթըն:

ՑԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԱԼՊՈՄ, Բ. շարք, թիւ 5, (նուիրուած՝ Շ. Միսաքեանի), Հալէպ:

ԲԺԻՇԿ, բժշկական եւ առողջապահական ամսաթերթ, 1957 Ապրիլ, Պէյրութ:

ՍԿՈՎՏԻԱՑԻ հայրը իր տղուն.

— Տղաս. քեզ չեմ հասկնար: Բարեկամս Մաքը ունի երկու աղջիկներ, նոյնքան օժիտով ամէն մէկը: Ինչո՞ւ կը յամառիս ամէնէն մեծը եւ ամէնէն տգեղը առնել:

— Որովհետեւ օժիտէն զատ երեք հատ ոսկի ակռայ ալ ունի:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (34)

ԵՐԿՈՒՆՔ

●

ԳԼՈՒԽ Ը.
ԿԱՆԴՈՒԱՐԻ ԱՄՈՒՐԸ

●

— Դուն աւելի երջանիկ ես, որ ազատ ես եւ ամենեւին պարտականութիւն մը չունիս միշտ անձի մը քով լինելու, որուն համար ոչ սէր եւ ոչ համակրութիւն ունիս: Իսկ ես ...

— Իրաւունք ունիս, քու վիճակդ աւելի դառն է, ինծ համար մեծ ազատութիւն կայ. բայց միթէ՞ նոյնն է վիճակը այսուհետեւ ինծ համար. երբ երբեմն ես թշնամեաց վրայ կը յարձակէի, ամբողջ գունդեր իբրեւ փոթորիկէ պաշարեալ իմ սուրիս առջեւ կը սարսէին, կը չփոթէին եւ խառնափնդոր կը փախչէին. կայսրը եւ Մանուէլ Սպարապետը զուարթ աչքով ինծ կ'ակնարկէին, Մանուէլ «Կեցցէ մեր արծիւը» կ'ըսէր, իսկ ես հազիւ գիրենք կը տեսնէի, իմ միտքս քու քովդ էր եւ ամէն բան ինծ գիւրին էր, վասնզի քեզ արժանանալու եւ քու երջանկութեանդ համար էր այս իմ բազկացս զօրութիւնը: Հիմա ոչինչ չկայ ինծ համար. թէ նիւթական կեանք, թէ բարոյական կեանք կորուսած են իրենց քաղցրութիւնը:

— Դեռ այսօր միթէ Մուշեղը ազատելդ մոռցա՞ր:

— Այդ ամէն Հայու համար պարտականութիւն մըն էր անպիտան աւագներու ձեռքէ ազատել հայ իշխան մը որ դերի կը տանէին ի նախատինս ազգիս:

— Ուրեմն, իմ ազնիւ Գուրգէնս, իմ սիրելի Գուրգէնս, ապրէ ազգիդ համար, ապրէ ժողովրդեանդ համար, որուն պատիւը, կեանքը, ստացուածքը, շատ ժամանակներէ ի վեր արհամարհեալ, ոտնակոխ եղած է եւ կը լինի: Ես լաւ կը յիշեմ ամէն դանդատ, ամէն պարագայ, ուր ժողովուրդը կուգար մօրս՝ Ուշտունեաց Տիկնոջ արտնջելու իւր կրած անիրաւութեանց համար. խեղճ սուրբ կին, ինքզինքը կը զրկէր, որ այդդառնացեալշինականները մխիթարէ, վասնզի եղած անզգամութեանց դէմ բան մը ընել կարող չէր, վասնզի ամէն յափշտակութիւն նաեւ իրեն դէմ գործելու չէին ամաչեր նոքա, որոնց պաշտօնն էր արդարութեան հսկելու: Ուստի դու հիմա սրտիս միմիայն սիրելի, գնա քաջ եղիր, արդար եղիր, հասիր ընկելոյն, հայր եղիր որբոյն եւ մխիթարիչ այրւոյն. Աստուած քեզ վարձատրէ, եւ երբ ես լսեմ քու անուանդ օրհնութիւնը, երբ իմանամ թէ սրտիս Գուրգէնն է որ հայր եւ պաշտպան եղեր է ժողովրդոց, մխիթարութիւն պիտի իմանամ իմ ցաւած եւ վիրալից սրտիս:

— Օրհնեալ է քու սրտիդ փափաքը, իմ հրեշտակս, տարին չկատարած պիտի լըսես իմ անունս, վասնզի Աստուած պահէ, բայց ես շատ կը վախեմ թէ այս գարունը սոսկալի գարուն մը պիտի լինի, եւ Հայաստան արիւններու աւազան մը:

— Աստուած ինք հասնի այս թշուառ հայրենեաց:

Եւ Հեղինէ կանգնեցաւ ու պատրաստուեցաւ երթալու:

— Ուրեմն, այս մեր առաջին եւ վերջին տեսութիւնն է ութը երկայն տարիներէ վերջ, ըսաւ Գուրգէն:

— Այո, Աստուած որ այսպէս ուզեց, նոյն Աստուած քեզ օգնական լինի:

— Մնաս բարեաւ, հրեշտակդ իմ, գրուեցեց Գուրգէն եւ իւր թեւերուն ու կուրծքին մէջ սղմելով ծածկեց նորա սիրուն գլուխը համբոյրներով: Իսկ Հեղինէ անշարժ, անսասան իբրեւ արձան՝

— Աստուած քեզի օգնական, իմ սրտիս միմիայն սէրը, ըսաւ եւ աներեւոյթ եղաւ:

Երկրորդ առաւօտուն երբ Կանդուարի բնակիչքը մեծ եւ փոքր ելան այդ Շադգումեցի Սուրէնը փնտռեցին, տեսան եւ իմացան որ չկար, զարմացան թէ այդչափ մեծ ծառայութիւն ընելով եւ փոխարէն մը չընդունած իշխանէն, ինչպէս ելեր հեռացեր էր:

ԳԼՈՒԽ Թ.
ՂԵՒՈ՛ՆԴ, ՂԵՒՈ՛ՆԴ

Կ'երթար Գուրգէն տխուր, բայց ոչ որպէս առաջ. սրտին վրայէն սոսկալի բեռ մը թեթեւցեր էր, վասնզի Հեղինէի վերջին խօսքերը իւր վրայ ազդեցութիւն ըրած էին: Ուստի ծանր եւ դանդաղ կը ճանապարհորդէր, ուր որ խեղճ գիւղեր գտնէր, այն տեղուանք կ'իջնէր, սիրով շինական մարդկանց հետ կ'ընտանենար, որոնք սկզբան կասկածանօք իրեն կը նայէին, բայց վերջը բարեկամ դառնալով՝ իրենց քաշածները նորա առջեւ կը դնէին: Այսպէս օրերով, երբեմն մինչեւ չարաթով կը դանդաղէր իւր ուղեգնացութիւնը. ուր որ իշխանական ամրոց մը տեսնէր, չուտ կ'անցնէր, ուր որ գիւղական պարզութիւն կար, նոցա դարի հացը, նոցա մածունն իբրեւ թէ իրեն քաղցր էին: Այսպէս անցաւ Արտազ գաւառը, Աւարայրի ընդարձակ դաշտը, ուր իր նախահօր Վարդանայ հսկայ յիշատակը կանգուն էր հայ սրտերու համար. կը տեսնէր հեռուէն Մասիս լեռան գլուխը, ուր տեղացի ժողովրդոց համար միշտ կար եւ մնար Նոյեան տապանը. ուստի այս խորհրդածութեամբք կը մտնէր իւր դէմ եղեալ նպատակին՝ Բագրեւանդայ գաւառը, ուր իւր քեռին Քուրդիկ իշխանը կը տիրէր:

(Շար.)

ԾԵՐԵՆՑ

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Արեւմտ. Գերմանիոյ Արտաքին նախարարը երկուշաբթի օր պատասխանեց խորհրդային վերջին յուշագրին, որուն մասին գրած էինք երէկ: Արտաքին նախարարը մերժեց ընդունիլ Կրեմլինի ամբաստանութիւնները. յայտնեց թէ «ծիծաղելի» է Արեւմտեան Գերմանիան պատասխանատու բռնել հիւլէական զինարշաւին, երբ հիւլէական զէնքեր չունի: Մինչդեռ Խ. Միութիւնը մէկ ամսուան մէջ հիւլէական հինգ փորձեր կատարեց: Աշխարհի համար մեծագոյն սպառնալիքը արեւելքէն կու գայ. Խ. Միութիւնը 400 հազար զինուորներ, 8000 հրասայլեր եւ 1500է աւելի օդանաւեր կը պահէ Արեւելեան Գերմանիոյ մէջ: Ասոնց վրայ եթէ աւելցուի տեղական բանակը (150.000 հոգի) եւ խորհրդային ամբողջ ուժը (153 զօրաբաժին, 5000 օդանաւ, 500 ընդծովեաներ ու նաւատորմ, արբանեակ 75 զօրաբաժիններ), կը տեսնուի թէ Արեւմտեան Գերմանիոյ 14 – 15 զօրաբաժիննոց բանակը ոչ մէկ վտանգ կրնայ սպառնալ. յամենայն դէպս Արեւմտ. Գերմա՛նիան չէ Եւրոպայի «զինարանն ու զօրանոցը»: Արտաքին նախարարը աւելցուց. «Իմ տպաւորութիւնս այն է, ը շարունակական այս սպառնալիքներով, Խ. Միութիւնը մենաշնորհի կ'ուզէ վերածել հիւլէական զինումը եւ մեր ցամաքամասը յաւիտենական ստրկութեան մէջ պահել»:

ՅՈՐԴԱՆԱՆ

Զգայացունց նոր դէպքեր չպատահեցան Յորդանանի մէջ, ուր կացութիւնը որոշ չափով կայունացած է: Ինչպէս յայտնի է, Հիւսէյն Թագաւոր Արաբիա մեկնած էր Իպն Սէուտի հետ խորհրդակցելու համար: Երկուշաբթի օր վերադարձաւ Ամման:

Խորհրդակցութեանց վերջաւորութեան երկու վեհապետները միացեալ հաղորդագրութիւն մը հրատարակեցին, որուն մէջ կուտան արաբական ազգայնականութեան մասին իրենց տեսակէտներուն ամփոփումը. 1) Աշխատանք տանիլ ի նպաստ արաբական երկիրներու անկախութեան եւ զանոնք ձերբազատել օտար ազդեցութիւններէ: 2) Միացեալ թշնամիին դէմ կազմակերպել համարաբական զինուորական ճակատ մը: 3) Օտար ուխտերու եւ դաշնակցութեանց մաս չկազմել: 4) Օտար լուծի տակ գտնուող արաբական ժողովուրդներուն օգնել, որպէսզի տիրանան իրենց անկախութեան: 5) Հաւատարիմ մնալ Արաբական Լիկային:

Այս սկզբունքները յարգելու յանձնառութիւն առնելով հանդերձ, երկու վեհապետները յայտարարեցին որ Յորդանանի վերջին դէպքերը «զուտ ներքին հարց մըն են»:

× Ամմանի ամերիկեան դեսպանը յայտարարեց թէ Մ. Նահանգները պատրաստ են տասը միլիոն տոլարի անմիջական յատկացում մը ընելու Յորդանանի: Դեսպանը տեսակցութիւններ ունեցաւ Հիւսէյն Թագաւորին, Արտաքին Նախարար Սամիր Րիֆաիի ինչպէս նաեւ Ամմանի անգլիական դեսպանին հետ: Տակաւին յայտնի չէ թէ Յորդանանի կառավարութիւնը պիտի ընդունի՞ ամերիկեան այս օգնութիւնը թէ ոչ. յամենայն դէպս Սամիր Րիֆաի յայտարարեց թէ կառավարութիւնը Ամման պիտի չհրաւիրէ Անգլ. հաուըրի պատուիրակ Ճէյմս Րիչըրտսը:

× Մոսկուայի ձայնասփիւռը կը շարունակէ ամբաստանել Մ. Նահանգները, թէ միջամուխ կ'ըլլան Յորդանանի ներքին գործերուն եւ կը թունաւորեն Մերձ. Արեւելքի քաղաքական մթնոլորտը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԺԸՆԵՒԻ մէջ բացուեցաւ ՄԱԿի տնտեսական յանձնաժողովին եւրոպական բաժանմունքին նիստը:

«ԹԱՅՄԶ» թերթին համաձայն, Մաօ Ցէ Թունկ եւ Զանկ Քայ Չէք գաղտնի բանակցութիւններ կը վարեն Ֆորմոզա կղզին Չինաստանի կցելու հարցին շուրջ:

ԼԻԲԱՆԱՆԻ կառավարութիւնը առաջարկած է փոխադարձ համաձայնութեամբ ազգայնացնել Պէյրութի նաւահանգիստին ընկերութիւնը, որ ֆրանսական է:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ֆրանսական, գերմանական, պելժիական եւ Լիւքսէմպուրկեան դեսպանները յուշագիր մը յանձնեցին Խ. Միութեան Արտաքին նախարարութեան եւ յայտնեցին թէ «Եւրաթոմ»ն ու Միացեալ Շուկան յարձակողական որեւէ բնոյթ չունին:

ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՍՊ. ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ 42ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

Նախաձեռնութեամբ Տէսինի Վասպ. Երիտ. երկսեռ միութեան:

Այս շաբաթ, ժամը 20ին, Տէսինի Հ. Յ. Դ. Տան մէջ:

Կը նախագահէ Պ. ՍԵՐՈԲ ՂԱԶԱՐԵԱՆ

Կը բանախօսէ Պ. Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Կ'երգէ Տիկին Մառի Կարապետեան:

Կը ներկայացուի Վասպուրականը եւ շրջակայքը ներկայացնող նոր ժապաւէն – ֆիլմ մը պատմական յիշատակներով եւ Վանի կոիւներէն առնուած պատկերներով, ղեկավարութեամբ Վահրամ Կաքաւեանի:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին: Մասնակցութեամբ Տէսինի Ֆ. Կապոյտ Խաչի Սան – Սանուհիներու, ղեկավարութեամբ ուսուցչուհի Ռ. Միլտոնեանի:

× Ներկայ կ'ըլլան Փարիզէն քսան երիտասարդներ, ընկերակցութեամբ հայրենակիցներ Վ. Կաքաւեանի, Վ. Մելիքեանի եւ Շրտիկեանի:

Տախքեու մասնակցութեան համար մուտքը հարիւր ֆրանք:

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ 42ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Տեղի կ'ունենայ Մայիս հինգի կիրակի երեկոյ, ժամը 8ին, Սէրգլը Կաթոլիքի սրահը:

Նախաձեռնութեամբ Վիէնի Վասպուրականի Հայր. Միութեան եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. կոմիտէին, Հայ. Կամ. եւ Մարտիկ. Միութեան, Հ. Մ. Ը. Մ.ի, Տարօնի, Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի եւ Կապոյտ Խաչի:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Կը նախագահէ ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

Փարիզէն ներկայ կ'ըլլան Վ. Կաքաւեան եւ երեք երիտասարդներ, գունաւոր ժապաւէնով մը որ կը ներկայացնէ այսօրուան Թրքահայաստանի վիճակը:

Մուտքը ազատ է:

Ծախսերու մասնակցութեամբ:

ՀԱՅԵՐԷՆ ԺԱՊԱՒԷՆԻ ՑՈՒՑԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐ Ի ՎԵՆԵՏԻԿ

Ուրբաթ, Մայիս 3, երեկոյեան ժամը ճիշդ 9ին, Սէն Լու, Հայոց եկեղեցիի սրահին մէջ:

Կը նախագահէ Բժ. ԱԼՖՈՆՍ ՊԻՊԷՐԵԱՆ

Խօսնակ՝ Պ. ԱՐՄԻԿ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

1956ի Մարսիլահայերու դէպի Վենետիկ Ուխտագնացութեան մասին պիտի խօսի՝

Պ. ՖԵՐՏԻ ԱՊԱՃԵԱՆ:

Սոյն ճամբորդութեան ժապաւէնի ցուցադրութիւնը կը կատարէ. —

Լուսանկարիչ Պ. ԳՐԻԳՈՐ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ

Շրջանիս Հայութիւնը սիրով կը հրաւիրուի այս հաւաքոյթին:

Մուտքը ազատ է:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս չորեքշաբթի, ժամը 21ին, Քաֆէ Քառէի վերնայարկը:

Շարունակութիւն՝ անցեալ շաբթուան վիճաբանութեանց, որ յետաձգուած էին Ապրիլեան Սգատօնին պատճառաւ. — Հայ կեանքը 1908էն մինչեւ 1915 թուականը: Կը խնդրուի ըլլալ ճշդապահ:

ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ֆրանսահայ փոխադարձ Օգնութեան Միութեան զբօսաշրջիկներու խումբը այս տարի Հայաստան կը մեկնի Օգոստոսին սկիզբը:

Խումբին կրնան միանալ բոլոր փափաքողները անխտիր:

Արձանագրուելու համար դիմել նախագահին՝

Agop J. Nazarian
9, Ave. Calmels, Bois-Colombes (Seine)
Tél. CHA 00-55

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

Թադէոս Պետրոսեան (Արթիկ – Տուֆէն) զինուորագրուած կարմիր բանակի մէջ եւ տուն չէ վերադարձած, եւ իր կինը Աղնիւ Պետրոսեան եւ զաւակները: Տեղեկացնել Աղնիւ Պետրոսեանի քրոջը եւ քեռայրին, Մարիամի եւ Թորոս Գալուստեաններու, 31 Սէն Լուի Էշըէֆիէ, Պէյրութ, (Լիբան):

ՊԵԼԺԱՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ

Նուիրուած ԱՊՐԻԼԵԱՆ ԵՂԵՌՆԻ 42ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ

Այս կիրակի ժամը ճիշդ 20.30ին, Պրիւքսէլի Համալսարանին Ուս. Տան մէջ, 22 ռիւ Փոլ Հէժէ:

Կը խօսի՝ Տիկին ՀՈՒՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ

ՇԱԻԼԻ Եկեղեցական Ցանձնախումբը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ գումարները. Պ. Պ. Քէպապճեան՝ 30.000 ֆր., Գապասաքալեան՝ 10.000, Տիկին Զ. Սարաճեան (իր ամուսնոյն Թովմաս Սարաճեանի յիշատակին) Պ. Լ. Տօնիկեանի ձեռամբ՝ 10.000, Պ. Պետոյեան (Պանեխօ) վեց հազար ֆրանք:

ՀՐԱԻԷՐ ԼԻՈՆԻ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

Յառաջիկայ Մայիս 12ի կիրակի օրը Հ. Բ. Ը. Միութեան յիսնամեայ յոբելեանը պիտի կատարուի Լիոնի Սալ Մոլիէրի մէջ: Այս առթիւ յոբելենական յանձնախումբը որոշած է ճաշ մը կազմակերպել, 11 Մայիս շաբաթ իրիկուն, ի պատիւ Փարիզէն եկող հիւրերուն, Օթէլ Թէրմինիւսի սրահներէն մէկուն մէջ: Լիոնահայ հասարակութիւնը սիրով կը հրաւիրուի մասնակցելու յիշեալ ճաշասեղանին: Փափաքողները այժմէն կրնան դիմել եկեղեցւոյ խորհրդարանը, ամէն օր կէսօրէ յետոյ ժամը 4.30էն սկսեալ՝ արձանագրուելու համար:

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԷ

Որոշ տարիքի կին մը թեթեւ գործ մը կը փնտռէ (ընկերային ապահովութիւնով): Դիմել՝

Տիկին Հոգտանեան
7 ռիւ Մատամ, Իսի լէ Մուլինօ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓՈԹՈՐԻԿ խումբին ժողովը այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 21ին, ՝ րիւ Պլէօ: Կարեւոր օրակարգ:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ. — Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի ընկերներէն ճշդապահ ըլլալ:

ՓԱՐԻԶԻ Ուս. Միութեան ընդհ. ժողովը այս երեքշաբթի ժամը 9ին, Րիւ Պլէօ: Կարեւոր օրակարգ:

ՄՆԾԱՐԱՆՔ Պ. ՖՐԷՏԷՐԻՔ ՖԷՅՏԻ

Հայ լեզուի դասախօս նշանակուած ըլլալով Արեւելեան Լեզուներու պետական վարժարանին մէջ (Փարիզ), կազմակերպուած է

ՊԱՏՈՒՈՅ ՀԱՑԿԵՐՈՅԹ ՄԸ

Նախագահութեամբ կաթողիկոսական պատուիրակ Եւրոպայի Հայ Թեմին՝

ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Մայիս 10ին, Ուրբաթ երեկոյ, ժամը 8ին Փարիզեան սրահի մը մէջ: Սեղանակիցներու թիւը սահմանափակ:

Անոնք որ կ'ուզեն արձանագրուիլ, այժմէն դիմեն հետեւեալ հասցէին. —

Նուպար Յովհաննէսեան,

14 Rue du Soleil, Paris (19)
C.C.P. 7065-15 Tél. MEN 41-67

Ճաշագին 1.600 ֆր.: Արձանագրուիլ մինչեւ Մայիս հինգ:

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer,
Paris (9e) Pro. 05-73.

ՍԻՓԱՆ–ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳԸ

Ընկերակցութեամբ նուագախումբի

Կիրակի 5 Մայիսին, կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 5ին, ՍԱԼ ԿԱՎՈՅԻ ՄԷՋ

45, Rue La Boêtie (Métro Miromesnil)

ՂԵԿ. Կ. ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ

եւ մասնակցութեամբ ՄԱՐԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑԻ

Յայտագրին մաս կը կազմեն՝ Կոմիտասի, Եկմալեանի, Կանաչեանի, Ալթունեանի եւ Ափրիկեանի լաւագոյն գործերը, որոնցմէ մաս մը առաջին անգամ ըլլալով կ'ունկնդրուի Փարիզի մէջ: Տոմսերու գիները՝ 200, 300, 400, 500, 700, 800 ֆրանք: Տոմսերու համար դիմել հայ գրավաճառներուն:

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՍԷՅԼ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՇԱԲԱԹ ՄԱՅԻՍ 11 ԺԱՄԸ 22ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԱՌԱՒՕՏ

Hotel Splendid

ORCHESTRE ARGENTIN

MANUEL PIZARRO

Présentation de Coiffure par René ATOYAN (Champion de France)

ՈՉ ԱՃՈՒՐԴ — ՈՉ ԱԼ ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Տոմսերու համար դիմել՝

Ս. Էճէքեանի՝
40 Լա Քանըպիէր
Tél. COL 30-88

Փափազեանի՝
3 ռիւ Լաֆայէթ
Tél. NA 42-89

Գ. Վէմեանի՝ (ատամնաբոյժ)
Tél. LYC 13-68

Արամ Շէխիկեանի՝
Ֆարմասի Սանթրալ, 1 Պուլվար տ'Աթէն
Tél. COL 33-80

Տէր – Զագարեանի՝
15 ռիւ Թէրաս
Tél. COL 35-10
2 Փլաս ժան ժորէս, Մարսէյլ

ՁԱՏԿԱԿԱՆ ՁԵՐ ՍԵՂԱՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ
ԱՆՊԱՅՄԱՆ ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ

ARAX

ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
(Վարդան Պանտիկեան եւ որդի)

ՔԱՂԱՔԻ ԿԵԴՐՈՆԻՆ ՄԷՋ 27 Rue d'Aubagne, Marseille. Tél. CO 3643

Ուր պիտի գտնէք արեւելեան եւ ֆրանսական որեւէ նպարեղէն, որ ձեր մտքէն կ'անցնի, որոնց կարգին իրական եւ անխարդախ ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ ՔԱՇԿԱՎԱԼ եւ համեղ ՊՈԼՍԱԿԱՆ ԼԱՔԵՐՏԱ.

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամսեայ 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 3 ՄԱՅԻՍ — VENDREDI 3 MAI 1957

33ԱԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7872 33ème ANNEE
Directrice : Arpik MISSAKIAN
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3683

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄՐՑՈՒՄԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

Վտանգաւոր օրեր ապրեցաւ աշխարհ անցեալ շաբաթ, երբեւ հետեւանք Յորդանանի դէպքերուն :

Խռովայոյզ վիճակի մը, նոյնիսկ պատերազմի մը սպառնալիքը սարսափի մատնեց ո՛չ միայն Մերձաւոր Արեւելքը, այլ ամբողջ մարդկութիւնը :

Արաբական երկիրներու շարքին կարեւոր տեղ մը կը գրաւէ Յորդանան՝ իր աշխարհագրական դիրքով :

Իր անմիջական դրացիներն են հիւսիսէն Սուրիա, արեւելքէն Իրաք, հարաւէն ու արեւելքէն Սէուտի Արաբիա, արեւմուտքէն Իսրայէլ: Եգիպտոսի հետ կապն է միայն Աքապայի ծոցի հիւսիսային փոքրիկ ջերտը :

Իր այս դիրքին բերումով, Յորդանանի մէջ պատահած որեւէ դէպք անմիջական ազդեցութիւն կ՚ունենայ դրացի երկիրներուն վրայ:

Այդ է պատճառը, որ Սուէզի խնդրէն ի վեր Սուրիոյ, Իրաքի եւ Սէուտի Արաբիոյ բանակները աչալուրջ կը հսկեն անոր սահմաններուն վրայ :

Ծանր հարուած մըն էր Անգլիոյ համար Յորդանանէն վերջնապէս ձեռք քաշելը, մանաւանդ Եգիպտոսի անդարձ կորուստէն վերջ :

Յորդանան ճեռակերտն էր Մեծն Բրիտանիոյ եւ անոր վարիչներն ալ՝ իր ճեռնասուններն: 1921ին ստեղծելով Անդրյորդանանի փոքրիկ իշխանապետութիւնը՝ Ուինսթըն Չըրչիլ, այն ատեն գաղթային նախարար, ուզած էր վարձատրել Շէրիֆ Հիւսէյնի անդրանիկ զաւակ Էմիր Ապտուլլահը, առ ի երախտագիտութիւն անոր ծառայութեանց :

Մինչեւ վերջերս բրիտանական գանձն էր որ կը գոցէր Յորդանանի ելմտացոյցին բացը: Անգլիացի սպաներ կը մարզէին «Արաբական Լեգէոն»ը: Կլուպ փաշա անոր գերագոյն հրամանատարն էր:

Անգլիոյ բացակայութենէն օգտուեցան խորհրդային գործակալները, որոնք «հարուածային կարգով» զարկ տուին իրենց խորհրդաւոր գործունէութեան : Ազատ ասպարէզ բացուած էր իրենց առջեւ:

Վարչապետ Նապլուսցի Սուլէյման մուֆթին մէջ դաւադրութիւն կը սարքէր երիտասարդ Թագաւորին դէմ, հետեւելով Եգիպտոսի օրինակին :

Հիւսէյն Թագաւոր իր կորովի ընթացքով դիմակազերծ ըրաւ դաւադիրները: Իրեն աջակցեցան Սէուտի Արաբիա եւ Իրաք, արաբական երկու ամէնէն հարուստ երկիրները :

Իսկ Միացեալ Նահանգները, որ ցարդ գգոյշ եւ վերապահ քաղաքականութեան մը կը հետեւէին Մերձաւոր Արեւելքի մէջ, հրապարակ իջան հանդիսաւոր կերպով՝ առաջքն առնելու համար անխուսափելի խռովութեանց :

Ամերիկեան վեցերորդ նաւատորմին Պէյրութի առջեւ խարիսխ նետելը պատմական դէպք մըն է :

Անոնք որ իրենց յոյսը դրած էին Մոսկուայի զինուորական աջակցութեան վրայ, սկսած են այժմ լրջօրէն մտածել: Ամերիկայի պատերազմական նախարարը չէր կատակեր՝ երբ հրապարակով կ՚աղդարարէր թէ «ի հարկին Յորդանան զինուոր կրնանք փոխադրել քանի մը օրէն, — եւ ո՛չ թէ քանի մը շաբաթէն կամ ամիսէն»:

Սուր հանդամանք ստացաւ պայքարը մրցակից երկու հսկայ ուժերուն միջեւ, որոնք այսօր աշխարհը կը կառավարեն :

Ստեղծուած այս կացութեան առջեւ, Կրեմլինի վարիչները ուզեցին բարձրացնել իրենց հմայքը յաչս արաբական աշխարհին, հրատարակելով Յայտարարութիւն մը, որ տեսակ մը ազդարարութիւն է՝ ուղղուած արեւմուտքի, մանաւանդ Ա-

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԱՅԻՍ ՄԷԿԸ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ ԵՒ ԱՇԽԱՐՀԻ ՉՈՐՍ ԾԱԳԵՐՈՒՆ

Մայիս Մէկի բանուորական տօնին առթիւ վարչապետ Կի Մոլէ ձայնասփիւռ ճառ մը խօսեցաւ Ֆրանսայի բանուորներուն ուղղուած: Յորդորեց որ ամսավճարները յաւելում պահանջած ժամանակ չափազանց զգոյշ ըլլան, այլապէս, ըսաւ, չահագործող տարրերն են որ, ինչպէս միշտ, պիտի օգտուին գիներու ընդհանուր յաւելումէն: «Մայիս Մէկը ձեզի համար պահանջներ դնելու օր մըն է. վըստահ եմ որ ձեր այդ պահանջները չափազանցութեան պիտի չհասցնէք եւ ձեր ու երկրին շահերուն ներած սահմաններէն անդին պիտի չանցնիք: Մայիս Մէկը միասնականութեան օրն ալ է. ձեր միջոցով խօսքս կ՚ուղղեմ Եւրոպայի եւ աշխարհի այն բոլոր բանուորներուն, որոնք աշխատաւորական ազատ կազմակերպութեանց մաս կը կազմեն, եւ որոնք կը ձգտին քաղաքական ժողովրդապետութեան ու ընկերային ապահովութեան: Տնտեսապէս կազմակերպուած Եւրոպայի մը ծնունդը տեսնող այս տարուան մէջ, բոլորին աջակցութիւնն ու գործակցութիւնը անհրաժեշտ է՝ սահմաններէն անդին ու անոնցմէ վեր իրագործելու համար Եւրոպայի ազատ ժողովուրդներու միութիւնը, իրականացնելու համար ապագինումն ու ապահովելու համար արդարութեան եւ ազատութեան վրայ հիմնուած խաղաղութիւնը »:

× Փարիզի մէջ, Աշխատանքի ընդհ. Դաշնակցութեան (ծայրայեղ ձախակողմեան) կազմակերպած ցոյցին մասնակցեցան շատ քիչ թիւով բանուորներ: Հիւս. Ափրիկէցիները, որոնք ամէն տարի խուռներամ կը մասնակցէին, այս տարի շատ քիչ էին: Առանձին հաւաքոյթ մը կազմակերպած էին, սակայն ոստիկանութիւնը արգիլած էր զայն :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ կարգախօսն էր՝ «Գերմանիոյ միացումը խաղաղ միջոցներով, Խ. Միութեան մէջ վար դրըուած գերման գերիներու ազատագրումը եւ Արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ կեանքի ընդհ. մակարդակին բարձրացումը » :

× Աւստրիոյ մէջ տասնեակ հազարաւոր բանուորներ խաղաղ ցոյց կազմակերպեցին :

× Տանըմարքայի վարչապետը ճառ մը խօսեցաւ, որուն մէջ ակնարկեց Խ. Միութեան տրուած պատասխանին:

× Վատիկանի մէջ Պապը ունկնդրութիւն տուաւ բանուորական կազմակեր -

(Շար.ը կարդալ Դ. Էջ)

մերիկայի ու «Այզընհաուըրի վարդապետութեան » դէմ :

Մոսկուա յոյսը չէ կտրած դեռ : Հրաւէր կ՚ուղղէ Արաբներուն՝ միացեալ ճակատ կազմել Եգիպտոսի ու Սուրիոյ կողքին՝ դիմադրելու համար «օտար ճնշումին » :

Շատ մեղմ է յայտարարութեան ոճը եւ չի նմանիր անցեալ աշնան վերջնագրին, որ վճռական դեր մը խաղացած էր՝ իրական աղէտէ մը փրկելով Եգիպտոսը :

Խորհրդային Միութիւնը գերագոյն ճիգեր կը փորձէ դարձեալ՝ ներկայանալու համար իբրեւ միակ պաշտպանն ու ախոյեանը արաբական դատին :

Ամերիկեան նաւատորմին ներկայութիւնը արեւելքի ջուրերուն մէջ՝ կոչուած է մեծապէս նսեմացնելու Մոսկուայի ազդեցութիւնը արաբական աշխարհին վրայ:

Ազդեցութեան մրցումը կը շարունակուի դեռ :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՎԱԶԳԷՆ Ա.Ի ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԱԿԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐԸ

Հայրապետական պատուիրակ Արեւմտեան Եւրոպայի Հայոց Սերովբէ Եպիսկոպոս Մանուկեան ստացած է Ն. Ս. Օծութիւն Վազգէն Ա.էն հետեւեալ շնորհաւորական նամակը Ս. Զատկի առթիւ:

« Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց ».

Այսօր Զատիկ է, սիրելիք Մեր, եւ յարուցեալ Փրկչի Իջման Ս. Սեղանէն, Ամենայն Հայոց Մայր Տաճարի զանգակները վերստին ցնծագին կը ղօղանջեն եւ դէպի բոլոր հորիզոնները բոլորին կը բերեն աւետիսը խաչեալ եւ թաղեալ Քրիստոսի հրաշափառ յարութեան :

Շնորհաբաշխ այս աւետիսով կը շնորհաւորենք Ձերը Սրբազնութիւնը, Թեմիդ հոգեւոր դասը, Թեմական Խորհուրդը, ազգային - եկեղեցական բոլոր վարչութիւնները եւ ժողովները, Տիկնանց, Օրիորդաց, Երիտասարդաց ձեր կազմակերպութիւնները եւ համայն մեր հաւատացեալ եւ սիրեցեալ ժողովուրդը, մաղթելով, որ Տէրը բոլորին պարգեւէ քաջառողջութիւն, արեւշատութիւն եւ գործոց յաջողութիւն :

Բարի Զատիկ Ձեզ բոլորիդ, հարազատներ Մեր: Ձեր ընտանեաց ջերմիկ յարկերուն տակ, բոլորիդ սրտերուն մէջ թող ծաղկի եւ խայտայ Սուրբ Յարութեան ուրախութիւնը եւ թող շառաւղէ լոյսը Ձեր հոգիներուն, Ձեր օրերուն, Ձեր կեանքի ճանապարհին եւ Ձեր ձեռաց գործերուն, միշտ հաստատ Ձեր նախնեաց սուրբ հաւատքին մէջ, միշտ սիրով եւ միաբան խաղաղութեամբ, միշտ հաւատարիմ Մայր Եկեղեցիին, Մայր Աթոռին եւ Մայր Հողին :

Շնորհք եւ զօրութիւն ամենասուրբ յարութեան Տեառն Մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի եղիցին ընդ Ձեզ այժմ եւ միշտ, ամէն –

Հայրապետական օրհնութեամբ
ՎԱԶԳԷՆ Ա.
ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔ եւ
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

ՅՈՐԴԱՆԱՆ ԸՆԴՈՒՆԵՑ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Հիւսէյն Թագաւոր չորեքշաբթի օր շնորհակալութիւն յայտնեց բանակին ու ժողովուրդին՝ տագնապին ամբողջ տեւողութեան իրենց բռնած դիրքին համար:

Կառավարութիւնը լուծուած յայտարարեց բանուորական դաշնակցութիւններն ու գործատիրական կազմակերպութիւնները: Երուսաղէմի մէջ համայնավար երեսփոխան մը եւ բազմաթիւ ղեկավարներ ձերբակալուեցան: Միջին Արեւելեան լրագրական գործակալութեան (եգիպտական) թղթակիցը ձերբակալուեցաւ եւ գործակալութեան գրասենեակները փակուեցան:

Թագաւորը, մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին յայտարարեց թէ «ամբողջ տագնապը զուտ ներքին հարց մըն էր » . յիշեցուց թէ Յորդանան հաւատարիմ կը մնայ արաբական երկիրներու սկզբունքներուն . սակայն ստիպուեցաւ պաշտօնանկ ընել Նապուլսին՝ «համայնավարներու վնասակար գործունէութեան վերջ տալու համար » :

Ապա, լրագրողներու հարցումներուն պատասխանելով, յայտնեց թէ կ՚ընդունի Մ. Նահանգներու առաջարկած տնտեսական օգնութիւնն ու պատրաստ է զէնքդնել Մ. Նահանգներէն, եթէ Ամերիկացիները պայմաններ չպարտադրեն : «Բոլորովին սխալ են խորհրդային այն ամբաստանութիւնները, թէ Մ. Նահանգները մեր ներքին գործերուն միջամուխ եղան »: Յայտարարեց նաեւ թէ ոչ մէկ նպատակ ունի

ԱՅՑ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԻՆ

Երեքշաբթի կէսօրէ ետք խումբ մը գաւառի պատգամաւորներ եւ ընկերներ գլխաւորութեամբ շրջանային ժողովի եւ Կ. Կոմիտէի ներկայացուցիչներուն՝ այց մը կատարեցին Շաւարշ Միսաքեանի թարմ հողակոյտին :

Այս այցելութիւնը կատարուեցաւ Հ.Յ.Դ. 28րդ Շրջ. ժողովի որոշումով, որ ընդառաջ երթալով ընկերներուն յայտնած փափաքին, պարտք համարած էր յարգանքի տուրք մը մատուցանել իր վեթերան ընկերոջ: Մեծ յուզումով կարելի էր նկատել արդէն թէ Շրջ. ժողովի ամբողջ ընթացքին ի յարգանս մեծ ողբացեալին յիշատակին՝ թափուր ձգուած էր այն աթոռը, ուր սովորութիւն ունէր նստելու: Ժամը 4ին, ընկերները հաւաքուած էին Շ. Միսաքեանի գերեզմանին շուրջ, ուր քանի մը կարճ խօսքերով ընկ. Տիգրան Թագոյեան ոգեկոչեց ողբացեալին բացառիկ դէմքը եւ անոր թողած անմոռաց յիշատակը:

Ընկերը յանուն բոլոր ներկայ ընկերներուն ուխտեց հաւատարիմ մնալ այն սրբազան գաղափարին, որուն համար այնքան տարիներ տառապած եւ աշխատած է Շաւարշը :

Ընկերները ծաղիկներ դրին շիրիմին վրայ :

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ ՆՈՒԷՐՆԵՐ «ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ ՍՐԱՀ»Ի ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Վալանսի ընկերներէն եւ հայրենակիցներէն (ցանկը առանձին)	15.000
Նախորդ գումար՝	1.441.600
Ընդհ. գումար՝	1.456.600

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ նախարարներու խորհուրդը երէկ սկսաւ քննել ելմտական նոր ծրագիրը, որ 250 միլիառ ֆրանքի խնայողութիւն մը կը նախատեսէ ընդհ. պիւտճէին մէջ: Պիտի քննուէին նաեւ Մերձ. Արեւելքի վերջին դէպքերը :

ԹՈՒՆՈՒԶԻ պէյը հրաժարելու նպատակ ունի, ըստ շրջան ընող զրոյցներու : Եթէ այս լուրը ճշդուի, կը կարծուի թէ Թունուզի Սահմանադրութեան մէջ փոփոխութիւն մը պիտի մտցուի, միապետութիւնըպիտի վերածուի հանրապետութեան եւ վարչապետՊուրկիպա հանր. նախագահ պիտի դառնայ :

ՇՐՋԱՆ ԸՆՈՂ զրոյցներու համաձայն, Արեւելեան Գերմանիոյ նախագահը, Վիլհէլմ Փիք մեռած է. սակայն մահուան լուրը գաղտնի կը պահուի՝ Մայիս մէկէն վերջ յայտարարուելու համար :

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ զինուորական օդանաւ մը, որ ճամբայ ելած էր դէպի Լիբիա, ջախջախուեցաւ հարաւ. Անգլիոյ մէջ: 30 հոգի մեռան :

Այզընհաուըրի պատուիրակ Ճէյմս Ռիչըրտսը Յորդանան հրաւիրելու:

× Մ. Նահանգներու Արտաքին նախարարութեան ներկայացուցիչը, պաշտօնապէս յայտարարելով թէ Յորդանան ընդունած է տասը միլիոն տոլարի ամերիկեան օժանդակութիւնը, բացարձակապէս ժխտեց խորհրդային ամբաստանութիւնները, ըստ որոնց Մ. Նահանգները միջամտած են Յորդանանի ներքին գործերուն, «Օտար միջամտութիւն մը եղած է, արդարեւ, սակայն՝ միջազգային համայնավարութեան կողմէ, ինչպէս Հիւսէյն Թագաւոր յայտարարեց»:

× Ըստ շրջան ընող զրոյցներու, Թուրքերը սկսած են զինուորական կեդրոնացումներ ընել Սուրիական սահմանին վրայ :

ԳԱՀԻՐԷԻ ԵՊԻՍԿ. ԺՈՂՈՎԸ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔԻ ԼՈՅՍԻ ՏԱԿ

●

Դ.

« Եպիսկոպոսական ժողովների միջոցով, եկեղեցական, կրօնական, բարեկարգչական հարցերը քննելու առաջնական սովորութիւնը եղել է նաեւ մեր [illegible], ի հնուց անտի մինչեւ այսօր», գր[illegible] է Մայր Աթոռի պաշտօնաթերթը («Էջմիածին», Յուլիս 1956 Թ.)։

Այս յայտարարութիւնը ճիշդ չէ։ «Կանոնք Առաքելականք»ի եւ Նիկիոյ ժողովի որոշումների մէջ յիշատակուած եպիսկոպոսական ժողովները, ինչպէս տեսանք նախորդ յօդուածում, բացի այն որ խիստ սահմանափակ իրաւասութիւններ են ունեցել եւ մասնակի բնոյթ են կրել, չեն կիրարկուել մեր եկեղեցական կեանքում ոչ «ի հնուց անտի» եւ ոչ էլ այնուհետեւ։ Եպիսկոպոսական ժողով, իբրեւ մշտապէս գոյատեւող իրաւական հաստատութիւն (էնսթիթիւսիօն) մեր եկեղեցական կեանքում գոյութիւն չէ ունեցել։

Կառչելով իր թէզին, «Էջմիածին»ի խմբագիրը Դ. դարից ցատկում է մինչեւ «վերջին ժամանակները», եւ մատնանշում է Գէորգ Ե. կաթողիկոսի 1917 Թ. Ապրիլ 5ի կոնդակը, որով Էջմիածնի գահակալը «հրամայում է կազմել Սինոդի նախանդամ Տ. Յուսիկ արքեպիսկոպոսի գլխաւորութեամբ եպիսկոպոսներից եւ վարդապետներից (ընդգծումը մերն է՝ Ա. Խ.) մի ժողով... առ ի քննել պլպլրագայս, որ առաջի մեզի դնէ ոգի ժամանակիս եւ կազմել ուրուագիծ ցանկալի փոփոխութեանց... զկնի խոհական խորհրդակցութեան Ձերոյ առաջի առնել Մեզ զտեսութիւն եւ զկարծիս յանձնախումբիդ»։ Ուրեմն խօսքը ոչ թէ եպիսկոպոսական ժողով հաստատելու եւ գումարելու մասին է այլ եպիսկոպոսներից եւ վարդապետներից, բաղկացած մի յանձնախումբի, որ ի նկատի ունենալով ռուսական յեղափոխութեամբ ստեղծուած նոր կացութիւնը, պիտի մշակէր եկեղեցական նոր կանոնադրութեան ուրուագիծ։ Ըստ «Էջմիածին»ի խմբագրի պատմածի այդ յանձնախումբի մշակած ուրուագիծը յանձնում է այնուհետեւ Էջմիածնում գումարուած «Հոգեւորական համագումարին», որ իր կարգին քննարկելով այն, ներկայացնում է իր եզրակացութիւնները կաթողիկոսին։ Գէորգ Ե. յայտարարում է, որ մտադիր է վաւերացնել կանոնադրութեան ուրուագծի [illegible] կէտերը միայն, որ կաթողիկոսի իրաւասութեանց սահմանի մէջ են մտնում, իսկ միւսները՝ պիտի ներկայացնի Ազգային Սահմանադրական Ժողովին, «որպէսզի հանրական քննութիւնը իր կնիքը դնէ նրանց վրայ»։ Հետագայ դէպքերը արգելք են հանդիսանում այդ ծրագրների իրագործմանը։

Անկեղծօրէն ասած մենք զարմանում ենք, թէ ինչո՞ւ «Էջմիածին»ի խմբագիրը մէջ է բերում այս ամբողջ պատմութիւնը, որտեղ խօսք կայ ոչ թէ եպիսկոպոսական ժողովի մասին, որ որոշումներ է ընդունում սահմանադրական բնոյթ կրող հարցերի վերաբերեալ, այլ միայն ընդլայնուած յանձնախումբի, որի վրայ պարտականութիւն է դրւում եկեղեցական նոր կանոնադրութեան նախագիծ մշակել։ Կարո՞ղ է այսպիսի մի ժողով նախատիպ հանդիսանալ Գահիրէի եպիսկոպոսական ժողովի համար։ Ի հարկէ, ոչ։

Այսպէս ուրեմն, եպիսկոպոսական ժողով հայ եկեղեցու կեանքում գոյութիւն չի ունեցել ոչ ի հնուց անտի եւ ոչ էլ վերջին ժամանակներում։

Գահիրէի ժողովը նորամոյծ մի հաստատութիւն է (էնսթիթիւսիօն), որ սակայն առաջին եպիսկոպոսական ժողովը չէ։ Եպիսկոպոսական ժողովի մասին առաջին անգամ յիշատակուած է «Էջմիածին» ամսագրի 1954 Թ. Յունիսի թիւի մէջ։ Բայց թէ ի՞նչպէս է յիշատակուած, պիտի ուզէինք շնչել մանրամասնութիւնները, որովհետեւ դրանց նշումով ի յայտ պիտի գայ իրաւագիտակցութեան ամբողջական բացակայութիւնը այն մարդոց մէջ, որոնք խօսում են այդ եպիսկոպոսական ժողովի մասին։

«Էջմիածին»ի վերոյիշեալ թիւի մէջ «Մայր Աթոռում» գլխի տակ, ի թիւս այլ լուրերի, յիշատակուած է, որ «Մայիս 29ին, Վեհափառի (Գէորգ Զ.ի) թաղումից յետոյ տեղի ունեցաւ Գերագոյն Հոգեւոր Խորհրդի եւ եպիսկոպոսական համատեղ ժողովի նիստը, որին մասնակցում էին նաեւ վարդապետները, սարկաւագները եւ աշխարհիկ պատգամաւորութեան անդամները» (ընդգծումը մերն է՝ Ա. Խ.)։ Այս նիստի օրակարգն է եղել ընթերցում հանգուցեալ Հայրապետի կտակի կաթողիկոսական տեղակալ նշանակելու մասին։

Ամսագրի նոյն թիւի մէջ զետեղուած է արձանագրութիւնը Գերագոյն Հոգեւոր Խորհրդի եւ եպիսկոպոսական համատեղ մէկ երկրորդ ժողովի, որ տեղի է ունեցել նոյն 1954 Թ. Յունիս 5ին եւ որին, սակայն «աշխարհիկ պատգամաւորութեան անդամները չեն մասնակցել եւ ժողովը բացուել է ի ներկայութեան 8 եպիսկոպոսների, երեք վարդապետների եւ երկու աշխարհականների»։ Այս վերջին երկուսը անդամներ Գերագոյն Խորհրդի։ Համատեղ ժողովը ունեցել է հետեւեալ օրակարգը. 1) Գէորգ Զ.ի կտակ-կոնդակի հարցը տեղակալի մասին։ 2) Գերագոյն Հոգեւոր Խորհրդի անդամների կազմը լրացնելու եւ 3) «Հայաստանեայց Առաքելական Ս. Եկեղեցու միասնականութեան հետագայ ամրապնդման հարցերը»։

Ուշադրաւ պարագայ։ Օրակարգի առաջին երկու հարցերը (տեղակալի հարց եւ Գեր. Խորհրդի կազմի լրացում) լուծուել են ժողովի առաջին իսկ նիստում եւ լուծուել են որոշումներով։ Ինչ վերաբերում է 3րդ՝ «եկեղեցու միասնականութեան հետագայ ամրապնդման» կամ աւելի ճիշդ Էջմիածնի եւ Անթիլիասի փոխ-յարաբերութեանց հարցին, այդ մասին ժողովը իր առաջին նիստում չի յաջողել կոնկրէտ որոշում ընդունել եւ վճռել է միայն «կոչ բանաձեւել»։ Այդ կոչի բանաձեւումն էլ դիւրութեամբ չի կատարուել։ Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդը ներկայացրել է մի «ստուերագիր», որ չի ընդունուել ժողովի կողմից։ Դրանից յետոյ որոշուել է ընտրել Խադ արք.ից, Դերենիկ եպ.ից եւ Պ. Մինաս Մինասեանից բաղկացած մի յանձնախումբ, որի վրայ պարտականութիւն է դրուել պատրաստել մի նոր կոչի ստուերագիր եւ ներկայացնել հետեւեալ նիստին։ Ժողովը Յունիս 7ին ներկայացրել է վերջապէս իր կոչ-ստուերագիրը, որ եւ «պարբերութիւն առ պարբերութիւն քըննուելէ եւ որոշ ուղղումներէ վերջ», հաստատուել է եպիսկոպոսական համատեղ ժողովի կողմից։

Ի՞նչ է ասուած այդքան ծանր երկունքով ծնուած կոչի մէջ։ Ամէն ինչ, բայց ըստ էութեան՝ ոչինչ։ «Էջմիածինը նախամեծար է», նա «իր թեւերի տակ է առել եւ պահել հայ ժողովրդի զաւակներին՝ որպէս հաւ զձագս իւր», «ղեկավարուել է միւս աթոռների նկատմամբ քրիստոնէական լայնախոհութեան ոգով եւ օրինակով, փոխադարձ սիրոյ եւ յարգանաց սիրոյ սկզբունքներով», ուստի եւ ժողովի մասնակիցները դիմում են համայն հայ ժողովրդին «հանգուցեալ վեհափառի աւանդ թողած միասնականութեան սրբազան պատգամով՝ էլ աւելի սերտօրէն համախմբուել Հայ Եկեղեցու, Մայր Հայրենիքի, հայ նուիրապետական Աթոռների եւ մեր Միածնաէջ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի շուրջը» (ընդգծումը մերն է՝ Ա. Խ.)։

Կոչի էական մասը նրա վերջին եզրափակիչ խօսքերն են, որով առաջարկւում է համախմբուել նուիրապետական ԲՈԼՈՐ աթոռների եւ Էջմիածնի շուրջը։ Տարրական մի առաջարկ, որ ընդունելի է, կարծում ենք, եկեղեցու բոլոր զաւակների համար։ Ի՞նչպէս է պատահել, սակայն, որ դրա համար պէտք է եղել երկու նիստ նուիրել։ Դրա պատասխանը տալիս է հէնց ինքը կոչը իր բովանդակութեամբ։ Որոշ երեւում է, որ ժողովում ծագել են դժուարութիւններ ոչ թէ որոշելու համար թէ ինչ պէտք է ասել կոչի մէջ, այլ թէ ինչ չպիտի ասել։ Եւ Խադի, Դերենիկի ու Մինասեանի պատրաստած կոչը «պարբերութիւն առ պարբերութիւն քննելէ եւ որոշ ուղղումներ կատարելէ վերջ» ժողովը որոշել է ոչ մէկ խօսք չասել Էջմիածնի կաթողիկոսութեան գերադասութեան եւ Կիլիկիոյ Աթոռի ենթակայութեան մասին Էջմիածնին, այսինքն այն հարցերի մասին, որոնք պիտի վճռահատուէին այնքան թեթեւաբար եպիսկոպոսական երրորդ ժողովի մէջ՝ գումարուած Գահիրէյում։

Վերը արդէն նշեցինք, որ եպիսկոպոսական երկու ժողովների մասին յիշատակութիւն կայ «Էջմիածին» ամսագրի մէջ (Յունիս, 1954 Թ.)։ Մէկը տեղի է ունեցել Մայիս 29ին եւ որին մասնակցել են եպիսկոպոսներ, վարդապետներ, սարկաւագներ եւ աշխարհիկ պատգամաւորութեան անդամները (ի՞նչ պատգամաւորներ են եւ ո՞ւմ կողմից են ընտրուած), իսկ միւսը Յունիս 5-7ին, որին մասնակցել են եպիսկոպոսներ, վարդապետներ եւ Գերագոյն Խորհրդի երկու աշխարհիկ անդամները։ Արդ, որեւէ կապ կա՞յ միմեանցից տարբեր կազմ ունեցող, բայց եպիսկոպոսական անունը կրող այս երկու ժողովների միջեւ։ Մէկը միւսի շարունակութի՞ւնն է, թէ դրանք անկախ ժողովներ են։ Երբ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա. Գահիրէի եպիսկոպոսական ժողովի բացման իր ճառի մէջ յայտարարում է, որ «Ս. Էջմիածնի մէջ նման ժողով մը տեղի ունեցաւ 1954ին հանգուցեալ Կաթողիկոսի թաղումէն յետոյ (տես «Ամենայն Հայոց կաթողիկոս Վազգէն Ա.ի ուղեւորութիւնը», էջ 129) ո՞ր մէկ ժողովը ի նկատի ունի՝ Մայիսի 29ի, թէ Յունիս 5-7ի։ Այս հարցերի պատասխանը, որ Մայր Աթոռի պաշտօնաթերթը չի էլ մտածել տալ, կարեւոր է ունենալ հասկանալու համար թէ ի՛նչ է իրենից ներկայացնում այն անդրանիկ եպիսկոպոսական ժողովը, որ գումարուել է Էջմիածնում։

Կան եւ ուրիշ եւ աւելի հիմնական հարցեր։ Ո՞վ է ծնունդ տուել եպիսկոպոսական ժողով անունը կրող վերոյիշեալ նորամոյծ հաստատութեան (էնսթիթիւսիօն)։ Հայ եկեղեցու միակ Գերագոյն Օրէնսդիր մարմի՞նը, այսինքն Ազգային-Եկեղեցական Ժողո՞վը։ Ոչ։ Միւս կողմից, Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին օրէնսդրական իրաւազօրութիւններ վերագրողները չեն կարող նոյնիսկ ասել, որ այդ նորաստեղծ հաստատութիւնը կեանքի է կոչուել վեհափառ Հայրապետի ձեռքով, որովհետեւ այդ ժամանակ Էջմիածնի Աթոռը թափուր էր։ Ուրեմն եպիսկոպոսական ժողովը ինքնաստեղծ կամ ինքնակոչ մի ժողով է եղել, ընդորում «ռեւոլիւցիոն» կարգով եկեղեցու իշխանութիւնը իւրացնողները նոյնիսկ հոգ չեն տարել ճշդորոշելու իրենց դրաւած իրաւազօրութիւնների սահմանները, որոշելու իրենց տեղը եկեղեցական նուիրապետութեան աստիճանակարգի մէջ։

Կարո՞ղ է օրինական համարուել, այս ձեւով ծնունդ առած մի հաստատութիւն։

Նոյնիսկ մեր ամէ իրաւագէտ ընթերցողները, կարծում ենք, ի վիճակի են պատասխանելու այս հարցին։

Ա. ԽՈՆԴԿԱՐԵԱՆ

ԾԽԱԽՈՏԻ ԾԱԳՈՒՄԸ ԵՒ ՍՊԱՌՈՒՄԸ

●

Թող չկարծուի թէ ծխախոտին ծագումը կը սկսի այն օրը՝ երբ Քրիստափոր Գոլոմպոսի հետեւորդները մտցուցին զայն Եւրոպա։ Անոր ծագումը հին է այնքան որքան նախամարդը։ Իրլանտայի, Սկովտիոյ, Ֆրանսայի, Պելժիոյ, Հոլանտայի, Գերմանիոյ, Զուիցերիոյ, Իտալիոյ, Ռուսիոյ, Իրանի, Եգիպտոսի, նոյնիսկ Հայաստանի մէջ երեւան հանուած ծխամորճերը կուգան վկայել թէ դարեր առաջ մարդիկ սկսած են ծխել յիշեալ երկիրներուն մէջ։ Անշուշտ մեզի ծանօթ ծխախոտը չէր որ կը ծխէին, այլ կը գործածէին զանազան հոտաւէտ ծաղիկներ, ծաղիկներու թերթիկներ կամ խոտեր, ինչպէս զուփրակ կամ մարեմ — խոտ։ Տակաւին մինչեւ այսօր ալ դեղարաններու կամ դեղարոյս ծախողներու մօտ կը ծախուին այս բոյսերը։ Հռոմէացիները իբրեւ թմրեցուցիչ կը ծխէին հաղարի (մաքոլ) չորցած տերեւները։ Իսկ Եգիպտացիները ոչ միայն մեր ծխախոտը կը ծխէին, այլեւ պատերազմիատեն կը գործածէին իբրեւ կաղ թշնամիին աչքերը կուրացնելու նպատակով։ Ծխախոտի տերեւներու մեծ կոյտերը կը շարէին ռազմաճակատին մէկ ծայրէն միւսը, եւ օգտուելով դէպի թշնամիին կողմը փչող նպաստաւոր քամիէն՝ կը վառէին տերեւներուն կոյտերը ու կ'անցնէին յարձակողականի։ Ֆրանսայի մէջ տակաւին մինչեւ այսօր Ալզասի կողմերը կը ծխեն փոքրչուկը (տոնիֆա), փնդռտացնող խոտը, իսկ տեղացիները զայն մկրտած են Վոժի

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՌԱՍՊԵԼՆԵՐ

ՎԱՀԱԳՆ

●

Ցանկարծ գիւղի անդորրը վրդովուեց։ Զարեհը գլուխը վեր բարձրացրեց։ Քաջակորով մի պատանի, ձեռին աղեղին մի լախտ ու փանթիրը թեւի տակ սեղմած՝ իրենց կողմն էր դիմում։ Գլխաբաց էր նա։ Երկար, ոսկեփայլ գանգուրներն առատօրէն թափուել էին լայն ուսերին ու ծփում էին նրա ամէն մի քայլին։

— Վահա՛գնն է, — զուարթացած բացագանչեց Զարեհն ու ելաւ, ընդառաջ դըռնաց։

Աստղիկն ուշադրութեամբ Վահանդնին նայեց եւ առանց նրանից նկատուելու, ելաւ, տան բաց դռնից ներս մտաւ։

Ուշ երեկոյեան, Վահագնն ու Զարեհը, գիւղի աւագանիի հետ, տան առաջ նըստած եւ հետաքրքրասէր երիտասարդութեամբ շրջապատուած, զրուցում էին, երբ ձորի խորքից հեռաւոր ու հաճելի մի վրնջիւն լսուեց։ Խօսակցութիւնն ընդհատուեց ու ծերունիների դէմքերին խորհրդաւոր ժպիտ երեւաց։ Նրանցից մէկը ծառերի ետեւից բարձրացող լիալուսնին նայեց ու ասաց.

— Հրեղէն ձիերն են իրար ձայն տալիս։

— Ուրեմն ստո՞յգ է, որ հրեղէն ձիեր կան այս ձորում, — ասաց Վահագնը։

— Այո, կան, — պատասխանեց ծերունին, — երբեմն լուսնեակ գիշերներին Ջրից դուրս են ելնում, ուրախ խրխինջով կանչում են իրար, արածում, խաղում են գետափին, յետոյ վերստին ջրի մէջ սուզւում։

Վահագնը ոտքի ելաւ։

— Ո՞ւր, — հարցրեց ծեր նահապետը։

— Գնում եմ ձոր, որ այդ ձիերից մէկին բռնեմ, — պատասխանեց Վահագնը։

Ընդհանուր զարմանք առաջացաւ։

— Ճշմարիտ է, որ մեր ձորում հրեղէն ձիեր կան, — խօսեց ծեր նահապետը, — յաճախ եմ լսել նրանց վրնջիւնները ու գիշերներին, բայց չեմ լսել, որ երբեւիցէ նրանցից մէկը բռնուած լինի։

— Ես կը բռնեմ, — ասաց Վահագնը ինքնավստահ եւ լախտն ու փանդիռը վերցրեց։

— Լսիր ինձ, Վահագն, — ողոքիչ ձայնով ասաց Զարեհը, — դու գիտե՞ս, թէ ինչպիսի արհաւիրքներով է լեցւում այս ձորը գիշեր ժամանակ։

Վահագնը անհոգօրէն ժպտաց։

— Մայրամուտից յետոյ, — շարունակեց նահապետը, — մեր գեղեցիկ ձորն ամբողջովին կերպարանափոխ է լինում։ Ամէն մի քար, ծառ ու մացառ նոր տեսք է ընդունում։ Ամէն ինչ շարժւում է, վազում, խօսում, ճիչ ու քրքիջ արձակում։ Մի տեղ ճիւաղակերպ վհուկներն են խաբոյկների շուրջ խօլապար բռնում, մի այլ տեղ՝ յաւերժահարսները, ծաղիկներով պսակուած՝ ծափ ու ծիծաղով զուարճանում, եւ ամէն մի աղբիւրի ու առուակի մօտից ջրանոյշների թովչական երգեր են լսւում։ Օ՜հ, սարսափով լի է մեր ձորը գիշեր ժամանակ։

Վահագնը ժպտադէն պատասխանեց.

— Նահապետ, եթէ այնտեղ ձիեր էլ չլինէին, քո պատմած հրաշալիքները բաւական էին, որ այս գիշեր, լուսնի լոյսով, ես ձոր մտնէի։

— Վահագն, — սրտմտութեամբ ասաց Զարեհը, — իմացիր, որ այդ ձիերը չեն բռնուի։ Եթէ յաջողուի էլ նրանցից մէկին բռնել, վստահ եղիր, որ նա քեզ երկինք կը բարձրացնէ եւ կ'այրէ արեւի դէմ բռնած։

— Թող ես այդ ձիերից մէկին բռնեմ, նահապետ, հոգ չէ թէ կ'այրուիմ արեւից, — պատասխանեց Վահագնն ու բարձրացող լիալուսնին նայելով՝ ձորը մտաւ։

Բոլորը, լուռ ու զարմացած՝ նրա ետեւից էին նայում։ Բայց կար մէկը, որը ոչ թէ զարմանքով, այլ հիացմունքով էր նայում նրա ետեւից։

Այդ մէկը Աստղիկն էր։

Դ.

Աստղիկն իր բարութեամբ, սիրով ու գեղեցկութեամբ ոչ միայն մարդկանց սրտերն էր գրաւել, այլեւ բնութեանն էր թովել։

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆ

(2 Շար.)

ծխախոտ։ Ամերիկայի մէջ Հնդիկները կը գործածեն կրօնական արարողութիւններու ընթացքին։ Կրօնապետները ընդհանրապէս ամանի մը մէջ այրած ծխախոտը քանի մը վայրկեան կը ներշնչեն, ապա կը սկսին իրենց աղօթքները եւ գուշակութիւնները ընել, հիւանդներ աղեկցնել։ Իսկ ուրիշ վայրերու մէջ ծխախոտը կը ծխեն իրենց անձնական հաճոյքին համար, որպէս թմրեցուցիչ։ Ծխախոտի գործածութեան ուրիշ ձեւ մը եւս կայ Քուպայի մէջ։ Տեղացի Հնդիկները ծխախոտի չորցած տերեւները ոլորելով կը ծխեն, այնպէս ինչպէս մեզի ծանօթ գլանիկները կամ սիկարը։ Գլանիկը նախ Քուպայի մէջ տեսնուած ըլլալուն համար է թերեւս, որ մինչեւ այսօր Հաւանայէն եկած գլանիկները առաջնակարգ, հետեւաբար ամենասուղնոցը նկատուած են։ Անգլիոյ ծերունի վարչապետը, Չըրչիլ իր ծերութեան ութսունամեակին առթիւ աշխարհի չորս կողմերէն ստացած նուէրներուն մեծամասնութիւնը գեղեցիկ թուղթեայ տուփերու մէջ զետեղուած Հաւանայի գլանիկներ կը կազմէին, այնքան շատ որ սըրամիտ դիւանագէտը հեգնանքով կը յայտարարէր․ «Ունեցած պաշարս ոչ միայն պիտի կարենամ ծխել կեանքիս մինչեւ վերջը, միւս անգամ աշխարհ գալուս ալ բաւական պիտի ունենամ»։

Սակայն ո՞վ խելք ըրաւ կամ ո՞ր անխելքը միտքէն անցուց զայն Եւրոպա բերել։ Ըստ վիրաբոյժ տոքթէօր Փուշէլի, Գոլոմպոսի հետեւորդներէն քարոզիչ Ռոմանոփանին էր որ առաջին անգամ ծխախոտի հունտերը Լիզպոնա տարած է, ապա Ֆրանսուա Բ.ի աշխարհագէտը Թորտելիէ կամ Ֆրանչիսկեան միաբանութեան անդամ Անտրէ Թէվէթ իր կարգին Փարիզ կը բերէ եւ կը մշակէ որպէս հազուագիւտ դեղ մը։ Մեր փնտռտուքներու ընթացքին նկատեցինք այլ հեղինակներ, որոնք կուտան ուրիշ անուններ։ Այս բոլորին մէջ ամենավաւերականը կը նկատենք Թապասինայի հեղինակին գիրքը, որ կը վըկայէ թէ ծխախոտի հունտերը առաջին անգամ Շարլ Քէնի ղրկուած է Մեքսիկան նուաճող Սպանիացի զնդապետ Ֆերնան Քորթէզի կողմէ, որ առաջին անգամ տեսած է Մեքսիկայի ծոցը գտնուած Թապասքօ կղզին բնակող Հնդիկներու մօտ։ Ճիշդ այս պատճառաւ բոյսը կոչուեցաւ թաբաքօ կամ թէպաքօ, թենպաքօ, թապա կամ թանպէքի։ 1559ին Ֆրանսուա Բ.ի կողմէ մեծ դիւանագէտ Նիքօ դեսպան կը նշանակուի Փորթուկալի մօտ։ Առաջին անգամ ծխախոտի հունտերը Լիզպոնի մէջ ինքը ստացաւ Թագաւորի պալատի պահակախումբի սպաներէն, որպէս առաջին կարգի դեղ, — ծխախոտի չոր տերեւները պէտք էր ամանի մը մէջ եփել, ջուրովը վէրքը լուալ, ապա եփած տերեւները որպէս սպեղանի վրան դնել ու վէրքը կապել։ Ահա այս նպատակաւ էր որ դեսպան Նիքօ ծխախոտի հունտերը սկսաւ դեսպանատան պարտէզին մէջ մշակել, անոնց յատկացնելով պարտէզին ամենալաւագոյն մէկ հողաշերտը։ Դեսպան Նիքօյին կը մնար սպասել առիթի մը կարենալ հաստատելու այդ խոտին բուժիչ հանգամանքը։ Այդ առիթը չուշացաւ։ Օր մը դեսպանատան խոհարարը դանակով միս կտրած պահուն բթամատին ծայրը կը կտրէ։ Դեսպանը առիթը յարմար նկատելով՝ կ'իջնէ պարտէզ, կը հաւաքէ ծխախոտի չորցած տերեւները, վերը յիշուած ձեւով մատը կը կապէ։ Այսպէս քանի մը օր փորձելով վէրքը բոլորովին կ'աղեկնայ եւ կը սպիանայ։ Սակայն կտրուած մատ մը, արկածով ստացուած վէրք մը միշտ ալ կարելի եղած է որեւէ կերպով դարմանել, կ'ըսէ Թապասինայի հեղինակը։ Դեսպան Նիքօ չի գոհանար այդքանով, իրեն պէտք էր ուրիշ փորձ մը, արտակարգ վէրք մը կամ անդարմանելի հիւանդ մը, որպէսզի կարենար վերջնական համոզում գոյացնել։ Ցանկարծ կը յիշէ իր ընտանիքի անդամներէն մէկուն քթին վրայի անդարմանելի վէրքը, զոր Լիզպոնի բըժիշկները չէին կրցած դարմանել։ Կը հըրաւիրէ բժիշկները դեսպանատուն եւ իրենց աչքերուն առջեւ կը լուայ վէրքը, սպեղանին կը դնէ, ապա կը խնդրէ շաբաթէ մը կըկին գալ, արդիւնքը տեսնելու։ Արդարեւ շաբաթ մը ետքը, այդ անդարմանելի նկատուած վէրքէն հետք մը մնացած չէր։ Ծխախոտը որ իր առաջին քայլը առած էր, կը մնար երկրորդը, որպէսզի նկատուէր բառին բուն իմաստով «հրաշքի դեղը» կամ խոտը։ Չուշացաւ առիթը։ Քանի մը ամիս ետքը դեսպան Նիքօ կ'իմանայ թէ Ֆրանսայի արքայական ընտանիքի անդամներէն կոմսուհի Ռիւֆա կը տառապի իր դէմքը ծածկուած ըլլալով բազմաթիւ վէրքերէ, զորս ոչ մէկ բժիշկ կրցած էր դարմանել։ Թէ նոյն վէրքերու հետեւանքով մեռած էր մատամ տը Մոնթարժին։ Դեսպան Նիքօ անմիջապէս մասնաւոր սուրհանդակի մը միջոցաւ ծըխախոտի տերեւներ կը ղրկէ Թագուհի Մետըսիսի, յանձնարարելով իբր լաւագոյն դարմանը կոմսուհիին վէրքերուն։ Այստեղ ալ դեղը իր հրաշքը գործած էր, 15 օրուան դարմանումէ մը ետքը կոմսուհին կ'աղէկնայ, հիացումի մատնելով ոչ միայն արքայական ընտանիքը, այլ եւ ամբողջ ազնուական դասակարգը, որ զայն կը մկրտէ զանազան անուններով, ինչպէս՝ դեսպանի խոտ, ասպետական խոտ, թագուհիի խոտ, Մեքսիկայի խոտ, Սուրբ Խաչի խոտ, հրեշտակային խոտ, խոտ ամենակարող, համադեղ կամ սուրբ խոտ։ Ապա օր մըն ալ քիմիագէտները խոտին պարունակած սոսկալի թոյնին վերջնապէս պիտի տային նիքոթին անունը։ Ուրեմն ծխախոտին հրաշագործութիւնը այլեւս տարածուած էր եւ ժողովուրդը ոչ միայն անոր հիւթը կը գործածէր վէրքերը լուալու համար, այլ եւ եփուած տերեւները՝ իբրեւ սպեղանի մարմնական զանազան ցաւերու, մասնաւորապէս յօդացաւերու։ Իսկ չոր տերեւները կրակի վրայ նետելով, Հնդիկներու պէս ծուխը ներշնչելով, կը գործածուէին գլխու, աչքի, ակռայի ցաւերու դէմ։ Երբեմն ալ հարբուխի դէմ փոշիի վերածելով ռունգերուն մէջ կը քաշէին, ինչպէս ներկայիս տակաւին այդ սովորութիւնը գոյութիւն ունի, ինչպէս անունը՝ քթախոտ։ Սակայն այս ծուխին ներշնչումները այնքան ազդեցութիւն չէին գործեր յիշեալ հիւանդներուն վրայ, այնպէս ինչպէս սպեղանին վէրքին վրայ։ Ուրեմն անոնք ընդօրինակեցին կամ շինեցին Հնդիկներու գործածած ծխամորճը՝ ակռայի կամ բերնի ցաւերու համար առատ կերպով ծուխը բերնի մէջ պահելու կամ բերանէն քթին կամ աչքին ղրկելու նպատակով։ Ուրեմն այս ձեւով դեղի համար ծխողներու մօտ ժամանակի ընթացքին դարձաւ վարժութիւն, օր մըն ալ եղաւ նորութիւն, չըսելու համար մոլութիւն, այն աստիճան որ ամէն երկիրներու մէջ ազնուականէն մինչեւ հասարակը, բարեկեցիկէն մինչեւ աղքատը սկսած էին ծխել, մանաւանդ այս վերջինները ողորմութեամբ ձեռք բերուած լումաները կը յատկացնէին ծխախոտի։ Ուստի իշխանութիւնները ի տես այս երեւոյթին մասնաւոր օրէնքներով ուզեցին առաջքն առնել։ Ու սկսաւ պատմութեան մէջ չտեսնուած պայքար մը, որ աւա՜ղ հազարաւոր զոհեր խլեց։ Օրինակ՝ Անգլիոյ Ժորժ Ա. Թագաւորը մասնաւոր հրովարտակով մը խարազանի հարուածներու եւ երկարատեւ բանտարկութեան կը դատապարտէր ծխողները։ Ռուսիոյ մէջ Իվան Ե.։ Պարսկաստանի մէջ Շահ Աբբասի օրով ծխելու յանցանքով ձերբակալուողները կը կորսնցնէին իրենց շրթունքները եւ քիթերը։ Որպէս զի Թուրքը իր վայրենութիւնը ցոյց տայ ամէն տեղ ամէն առիթով, պէտք էր որ հոս ալ ետ չմնար միւս երկիրներէն, ուրեմն՝ ամէն ծխող պարզապէս կը կախուէր իր ձերբակալուած վայրին մէջ։

Պապ Ուրբանոս Է. պատժեց այն բոլոր կղերականները, որոնք կը ծխէին նոյնիսկ արարողութիւններու ընթացքին։ Զէ՞ որ ծխախոտը յայտարարուած էր սուրբ խոտ, ուրեմն ծխելը մեղք մը չէր կրնար նկատուիլ, քանի որ այդ սրբութիւնը կը ծխէին Աստուծոյ Սուրբ Տանը մէջ, կը պատասխանէին կղերականները իբրեւ ինքնարդարացում։

Ե. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՓԻԹԸՐ ՍՈՒՐԵԱՆ
ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ՆՈՐ ՏԱՂԱՆԴ ՄԸ

Պոսթոն ծնած երիտասարդ հայ հեղինակ մը (24 տարեկան), որ անգլերէն լեզուով կը գրէ, վերջերս իր առաջին վէպը հրատարակեց Մ. Նահանգներու մէջ։ Վէպը կը կոչուի «Միրի»։ Այս առթիւ, ամերիկեան «Թայմ» շաբաթաթերթը կը յիշեցնէ թէ Սուրեան Հայ է եւ անոր այս գիրքը տարւոյն ամէնէն թարմ ու երիտասարդական աւիւնով լեցուն վէպն է։ «Միրի»ի նիւթը երիտասարդական առաջին սիրոյ մը պատմութիւնն է։

Միրին գեղեցիկ, թխադէմ ցոյն աղջիկ մըն է, որ Մ. Նահանգներու արեւելեան մէկ նահանգին համալսարանը կը յաճախէ։ Մերձակայ ուրիշ դպրոցի մը մէջ կ'ուսանին Միրիի զարմիկը՝ Լեքսին, եւ այս վերջինին սենեակի ընկերը՝ Ճօշ։ Լեքսի արեւելեան այդ նահանգը եկած է նաւատէր բայց բարոյական սկզբունքներէ զուրկ իր հարուստ հօրմէն հեռու ապրելու նպատակով։ Իսկ Ճօշ կ'ուզէ դպրոցին մէջ յառաջադէմ աշակերտ մը ըլլալ՝ իր ծնողքին հաճոյք պատճառելու համար։

Երբ Ճօշ, որ ամերիկացի երիտասարդութիւնը կը պատկերացնէ, առաջին անգամ ըլլալով կը հանդիպի Միրիին, այս վերջինին մէջ կը կարծէ գտնել արեւելեան խորհրդաւորութիւնը։ Սակայն Միրի պարզ, ուղիղ եւ անկեղծ աղջիկ մըն է, որ խորհրդաւոր ոչինչ ունի իր մէջ։

Այս երեք երիտասարդներուն յարաբերութիւնները շատ աւելի կը սերտանան, երբ Լեքսի կ'որոշէ հաշտուիլ իր հօր հետ ու կը հրաւիրէ Ճօշը որ իր ու Միրիի հետ հօրենական տան մէջ անցընէ ամառուան իր արձակուրդները՝ Նիւ Եորքի մօտերը գտնուող իրենց ապարանքին մէջ։ Ճօշ կ'ընդունի եւ առաջին անգամ ըլլալով ինքզինք կը գտնէ նահապետական օրէնքներով կառավարուող տան մը մէջ, ուր ընտանիքին հայրը ամէն իրաւասութիւն ունի, կը տնօրինէ իր կնոջ ու զաւակներուն կեանքը։

Երկու երիտասարդներն ալ կը սիրեն Միրին. սակայն այս վերջինը ի վերջոյ իր զարմիկն է որ կ'ընտրէ։

Գրքին կառուցուածքը շատ հետաքրքրական է։ Կազմուած է երեք գլխաւոր գլուխներէ, որոնցմէ իւրաքանչիւրին մէջ հերոսներէն ամէն մէկը իր հայեցակէտով կը պատմէ դէպքերը։

«Թայմ» գովասանական տողեր կը նուիրէ Սուրեանի այս առաջին գրական փորձին եւ փայլուն ապագայ մը կը նախատեսէ մեր երիտասարդ հայրենակիցին համար։

ԿՈՉ՝ ՇԱՊԻՆ ԳԱՐԱՀԻՍԱՐՑԻՆԵՐՈՒՆ

Շ. Գարահիսարի արժանաւոր զաւակներէն՝ գրագէտ Արամ Հայկազ, անցեալ տարի, «Յառաջ»ի Մարտ 21ի թիւին մէջ, իր հայրենակիցներուն ուղղուած կոչով մը կը յայտնէր թէ իբրեւ հերոսամարտի կենդանի վկաներէն մին, սկսած է գրել Շ. Գարահիսարի հերոսական կռիւներուն ամբողջական պատմութիւնը, աշխարհագրական, պատմական եւ տեղագրական ծանօթութիւններով։

Արամ Հայկազ կը խոստանար այս անգամ մեզի տալ մեր սրտին խօսող նոր հատոր մը, պատկերազարդուած՝ մեր սիրելի ծննդավայրին տեսարաններովն եւ հերոսներուն լուսանկարներովը։

Ներկայ տնտեսական ծանր պայմաններուն մէջ, նման գործի մը յաջողութիւնը վեր ըլլալով մասնաւորականի մը նիւթական համեստ միջոցներէն, կոչ կ'ուղղէր մեզ իրեն օժանդակել՝ նիւթապէս թէ բարոյապէս, շատ անկեղծ եւ փափկանկատ շեշտով մըն ալ առաջարկելով նոյնիսկ թէ՝ այդ նիւթական օժանդակութիւնը կրնար ըլլալ շահակցական ձեւով մըն ալ։

Արամ Հայկազ, վերջերս մեզի ուղղած նամակով մը կը յայտնէ, թէ իր ծրագիրը արդէն իրականութիւն մըն է, գործը մամուլի տակ եւ կը յուսայ մօտաւոր ժամանակի մը մէջ զայն լոյս ընծայել, եթէ կարենայ նիւթական անհրաժեշտ միջոցները հայթայթել։

Սիրելի հայրենակիցներ, մեր քաջամարտիկ հայրերն ու եղբայրները մեռան դիւցազնական մարտնչումներով, որպէսզի մենք ազատ ապրինք։ Մեռնելով կերտեցին փառքը հայու մարտական ոգիին եւ բազուկին։ Ողջերուս պարտքն էր՝ այդ փառքը յաւերժացնել հերոսապատումով մը, որպէսզի ան չթաղուէր մոռացութեան գիրկը։

Մեր մէջէն ո՞վ պիտի կրնար տալ լիակատար պատկերը այդ հերոսամարտին, եթէ ոչ վաւերական գրագէտ Արամ Հայկազը, իբրեւ ականատես վկան մեր բուռ մը քաջերուն հերոսական կռիւներուն, մղուած՝ չոր ու ցամաք բերդի մը վրայ, թիւով անհամեմատ գերազանց կանոնաւոր զինուորին եւ մոլեգնած խուժանին դէմ, որ քսանըութը օրերու անհաւասար կռիւներէ վերջ, վայրագ գրոհով մը բերդը դարձուց Տանթէի դժոխքին, սուինահար ընելով վիրաւորները, ծերերն ու անկարները եւ խարոյկին վրայ ճենճերելով հոգեւորականները։

Հայրենակիցներ, մեր հերոսները կատարեցին իրենց հայրենասիրական պարտքը, հայ ազատագրութեան բագինին տալով ինչ որ թանկագին է մարդու մը համար։

Արամ Հայկազ, լիովին կատարեց նոյնպէս իր պարտքը, ֆիզիքական եւ բարոյական զոհողութիւններով։ Զոհաբերութեան կարգը մերն է այժմ, հայրենակիցներ։ Հարկ է որ օժանդակ դառնանք իրեն, որպէսզի մեր սիրելի ծննդավայրին՝ արծուեբոյն Շ. Գարահիսարի հերոսամարտին պատմութիւնը հպարտօրէն կարդալու երանութիւնը ունենանք։

Կատարենք շուտով մեր պարտքը, որպէսզի մեր դիւցազն հերոսներուն հոգին ալ խայտայ, տեսնելով որ բախտին մէկ շնորհիւը ողջ մնացածներս, գիտցանք իրենց կերտած փառքը գոնէ հերոսապատումով մը յաւերժացնել, զայն փոխանցելով նաեւ եկող սերունդներուն, որպէսզի անոնք ալ քալեն իրենց նախահայրերուն հայրենասիրական ճամբէն։

Հերոսամարտի պատմութեան հրատարակութեան օժանդակ յանձնախումբ։

Յ. Գ.— Կը խնդրուի նուէրները ղրկել յանձնախումբիս գանձապահին հասցէին։

M. Cazagnan, 4 Rue Corvetto, Paris 8ème

Կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել մեր կոչը։

«ՅԱՌԱՋ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (35)

ԵՐԿՈՒՆՔ

ԳԼՈՒԽ Թ.

ՂԵՒՈՆԴ, ՂԵՒՈՆԴ

Օդը արդէն սկսած էր մեղմանալ, ձիւները սկսած էին հալիլ, առուներն ու վըտակները մէկ-մէկ ահագին գետ դառնալ, երբ տեսաւ մարդ մը, որ գլուխը կախած կ'երթար առջեւէն նիզակն ի ձեռին, հաստատ եւ ամուր քայլերով. այդ քալուածքը եւ այդ շարժումները կը յիշեցնէր ուրիշ յատուկ անձ մը, որ չէր կըրնար մտաբերել, ուստի ձիուն ձայն մը հանեց եւ նա քանի մը ոտք առնելով, մարդուն քով գտնուեցաւ։

— Դո՞ւ ես, Յովնան եղբայր, ըսաւ։ Իսկ նա առանց գլուխը վեր վերցնելու՝

— Այո, Գուրգէն իշխան, ես ինքս Յովնան եմ։

— Առանց գլուխդ վերցնելու ալ իմ ձայնէ՞ս կը ճանչես։

— Ժամ մը կայ որ ես արդէն զքեզ տեսայ, երբ բլուրին գլուխն էի եւ դուն դեռ դաշտն էիր։

— Ուսկից այսպէս կուգաս։

— Տարօնոյ։

— Բայց այնչափ համառօտ պատասխաններ կուտաս որ պէտք է դադրեցնեմ խօսիլս։

— Ինչո՞ւ իշխան, ե՞րբ ինծի հետ խօսեր ես եւ առանց պատասխանի ես մնացեր։

— Կ'ուզէի հարցնել թէ ո՞ւր կ'երթաս։

— Լաւ, քեզի այդ էլ նաեւ զրուցեմ. Հայոց Կաթողիկոսը տեսնելու կ'երթամ։

— Անշուշտ իրեն առաջարկութիւն մը ունիս։

— Ինչպէս չունիմ. կ'ուզես այն էլ իմանալ, լաւ, — այն պիտի առաջարկեմ, որ կոնդակ մը հանէ բոլոր Հայաստան, ամէն տեղ նուիրակներ, քարոզիչներ ուղարկէ, որ սուրբ պատերազմի ժամանակը եկած հասած է, եւ նզովէ այն ամէն մարդ, որ կարողութիւն ունի զէնք վերցնելու եւ չի շարժիր, այն ամէն հայ որ հաց կրնայ տանիլ պատերազմողին եւ չի տանիր, նա, որ ձի եւ զէնք ունի, չի գործածեր, կը պահէ եւ ուրիշի չի տար։ Վերջապէս, պիտի յորդորեմ զինք, որ առանց դանդաղելու գայ նստի Ս. Կարապետ իր բոլոր եկեղեցական դասով, եւ եթէ իշխանները չշարժին, ինք ձայն արձակէ եւ ժողովուրդք շարժին։

— Այդ բանի՞ն համար կ'երթաս, ապրիս Յովնան, շատ պատուական հայ ես, եւ բոլոր Հայաստանի մէջ թերեւս քեզմէ աւելի հայրենասէր մարդ չկայ այսօր։

ԾԵՐԵՆՑ

(Շար.)

պութեանց ներկայացուցիչներուն եւ յայտարարեց՝ «Կրօնական ուղին լաւ կեանքի մը լաւագոյն գրաւականն է»:

× Կիպրոսի մէջ որեւէ տողանցք չկատարուեցաւ, սակայն գլխաւոր քաղաքներուն մէջ հաւաքոյթներ տեղի ունեցան:

× Իսրայէլի մէջ կարգախօսներն էին՝ «Ազատ անցք Սուէզէն եւ Աքապայէն. զօրաւոր բանակ մը մեր լաւագոյն ապահովութիւնն է»:

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Մոսկուայի մէջ զինուորական մեծ տողանցք մը տեղի ունեցաւ: Մառեշալ Ժուկով խօսք առաւ եւ յարձակեցաւ ամերիկեան քաղաքականութեան վրայ. ծանրացաւ Խ. Միութեան հիւլէական ուժին վրայ:

× Արեւելեան Գերմանիոյ մէջ յետպատերազմեան մեծագոյն զինուորական տողանցքը կատարուեցաւ: Բանակին կը հետեւէին բանուորական միլիսները:

× Լեհաստանի մէջ տասնեակ հազարաւոր բանուորներ տողանցեցին երկրին ղեկավարներուն առջեւէն:

× Փրակայի մէջ 300.000 անձեր համայնավարական կարգախօսներ բացականչելով տողանցեցին: Չեխոսլովաքիոյ Համայնավար կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը ճառ մը խօսելով կրկնեց թէ Չեխոսլովաքիա «անքակտելի կերպով հաւատարիմ է Խ. Միութեան»:

× Փէքինի մէջ տողանցքին մասնակցեցան կէս միլիոն անձեր. Մաօ Ցէ Թունկ եւ մառեշալ Վորոշիլով կը պատասխանէին ժողովուրդին ծափերուն:

ԱՐԵՒՄՏ. ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ մէջ բացուեցաւ Ատլանտեան Ուխտի նստաշրջանը: Ժողովներէն առաջ Տըլըս տեսակցութիւններ ունեցաւ վարչապետ Ատընաուըրի եւ Ճէյմս Բիչըրտսի հետ:

ԼԻԲԱՆԱՆԻ վարչապետը, Սամի Սոլհ, որ սրտի տագնապ մը անցուցած էր, այժմ աւելի գոհացուցիչ վիճակ մը ունի:

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Մարսէյլի Աղք. – Որբախնամ Միութիւնը հրապարակ հանած է վիճակահանութեան տոմսակներ, օժտուած բազմաթիւ նուէրներով: Վիճակահանութիւնը պիտի կատարուի Մխիթարեան նախկին Սանուց Միութեան սարքած պարահանդէսին, 11 Մայիսի շաբաթ երեկոյեան «Սփլանտիտ Օթէլ»ի մէջ:

Վիճակահանութիւնը պաշտօնապէս արտօնուած է նահանգապետարանի կողմէ: Այս առթիւ Պ. Նուպար Մճրիկեան իր անդրանիկ թոռնիկին Մարքի ծննդեան առթիւ կը նուիրէ 44 կտորներէ բաղկացեալ սեղանի սպասարկութեան յատուկ յախճապակեէ պնակներու ամբողջութիւն մը: Նոյնպէս Պ. Յակոբ Փափազեան իր առաջին թոռնիկին Արտաշէսի ծննդեան առթիւ կը նուիրէ արժէքաւոր գորգ մը: Այդ վիճակահանութեան ի նպաստ: Կան տակաւին ուրիշ բազմաթիւ արժէքաւոր իրեր, առարկաներ: Ուրեմն փութացէք գնել քանի մը տոմսակներ թէ բարի գործ մը ըրած ըլլալու եւ թէ հաւանաբար արժէքաւոր առարկայ մը շահելու համար: Մի մերժէք հետեւաբար ձեզ ներկայացող եւ տոմսակ առաջարկող Աղքատախնամի անդամները: Վարչութիւն

ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ֆրանսահայ Փոխադարձ Օգնութեան Միութեան զբօսաշրջիկներու խումբը այս տարի Հայաստան կը մեկնի Օգոստոսին սկիզբը:

Խումբին կրնան միանալ բոլոր փափաքողները անխտիր:

Արձանագրուելու համար դիմել նախագահին՝

Agop J. Nazarian
9, Ave. Calmels, Bois-Colombes (Seine)
Tél. CHA 00-55

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

Թադէոս Պետրոսեան (Արթիկ – Տուֆէն) զինուորագրուած կարմիր բանակի մէջ եւ տուն չէ վերադարձած, եւ իր կինը Ազնիւ Պետրոսեան եւ զաւակները: Տեղեկացնել Ազնիւ Պետրոսեանի քրոջը եւ քեռայրին, Մարիամի եւ Թորոս Դալուստեաններու, 31 Սէն Լոռի Էշըէֆիէ, Պէյրութ, (Լիբան):

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Ապրիլ 11-24ի հայ նահատակներու յիշատակին, այս կիրակի, առտուան ժամը 9ին, Սինէմա Վարիէթէի սրահին մէջ, Լա Քանըպիէռ:

Հովանաւորութեամբ եւ նախաձեռնութեամբ Հայ Ցարանուանութեանց եւ Ազգային Առաջնորդարանի:

Նախագահութեամբ Ազգ. կեդր. Վարչութեան փոխ-նախագահ՝ Պ. Վ. ՍԱՀԱԹՃԵԱՆԻ:

Խօսք կ'առնեն Ցարանուանութեանց, Ֆրանսահայ Մշակութային Միութեան եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի ներկայացուցիչները:

Իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն՝ Օր. Սիւզան Պօյաճեան (դաշնակ), Օր. Սիւզան Շահպազեան (դաշնակ), Պ. Սարգիս Չէօրէքճեան (ջութակ), Օր. Մառի Սիմոնեան, Օր. Ալիս Շամիրեան եւ Պ. Գ. Ստեփանեան (երգ), Օր. Անիթա Սարգսեան եւ Պ. Սարգիս Պօղոսեան (արտասանութիւն):

Մուտքը ազատ է:

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԼՐԱՏՈՒ

Ինչպէս յայտարարած էինք, Սիփան-Կոմիտաս երգչախումբը պիտի երգէ Ֆրանսական հեռատեսիլէն (թէլէվիզիօն) այսօր ուրբաթ, Թէլէ – Փարի յայտագրին մէջ, ժամը 12.30ի եւ 13.15ի միջեւ: Այս հեռասփռումը պիտի լսուի նաեւ նոյն օրը Շէն Փարիզիէնէն ժամը 18.30ին:

ԼԻՈՆ. — Այրի Տիկին Նարեկ Մակարեան եւ զաւակները, Մանուկեան, Պարոնեան եւ Յակոբեան ընտանիքները, Այրի Տիկին Վենետիկ Մարկոսեան (Պոլիս), Այրի Տիկին Շ. Մարկոսեան (Հայաստան) խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, աներհօր, եղբօր եւ ազգականին

ԲԱԳՐԱՏ ՄԱԿԱՐԵԱՆԻ

ղառնաղէտ մահը, որ տեղի ունեցաւ 30 Ապրիլին, 51 տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր ուրբաթ ժամը 3ին, Լիոնի Հայոց եկեղեցին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Կիյոթիէրի գերեզմանը:

ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՍՊ. ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ
42ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

Նախաձեռնութեամբ Տէսինի Վասպ. Երիտ. երկսեռ միութեան:

Այս շաբաթ, ժամը 20ին, Տէսինի Հ. Յ. Դ. Տան մէջ:

Կը նախագահէ Պ. ՍԵՐՈԲ ՂԱԶԱՐԵԱՆ
Կը բանախօսէ Պ. Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ
Կ'երգէ Տիկին Մառի Կարապետեան:

Կը ներկայացուի Վասպուրականը եւ շրջակայքը ներկայացնող նոր ժապաւէն - ֆիլմ մը պատմական յիշատակներով եւ Վանի կռիւներէն առնուած պատկերներով, ղեկավարութեամբ Վահրամ Կաբաեանի:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին: Մասնակցութեամբ Տէսինի Ց. Կապոյտ Խաչի Սան – Սանուհիներու, ղեկավարութեամբ ուսուցչուհի Ռ. Միլտոնեանի:

× Ներկայ կ'ըլլան Փարիզէն քանի երիտասարդներ, ընկերակցութեամբ հայրենակիցներ Վ. Կաքաւեանի, Վ. Մելիքեանի եւ Շրտիկեանի:

Տախքերու մասնակցութեան համար մուտքը հարիւր ֆրանք:

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ 42ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Տեղի կ'ունենայ Մայիս հինգի կիրակի երեկոյ, ժամը 8ին, Սէրքըլ Կաթոլիքի սրահը:

Նախաձեռնութեամբ Վիէնի Վասպուրականի Հայր. Միութեան եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. կոմիտէին, Հայ. Կամ. եւ Մարտիկ. Միութեան, Հ. Մ. Ը. Մ.ի, Տարօնի, Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի եւ Կապոյտ Խաչի:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Կը նախագահէ ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

Փարիզէն ներկայ կ'ըլլան Վ. Կաքաւեան եւ երեք երիտասարդներ, գունաւոր ժապաւէնով մը, որ կը ներկայացնէ այսօրուան Թրքահայաստանի վիճակը:

Մուտքը ազատ է:

Տախքերու մասնակցութեամբ:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Պարսամ Յակոբեան (Մարսէյլ)	1000
Վահան Խաչատուրեան (Կրընոպլը)	1000

ԱՊՐԻԼ 11–24ը ՊՈՐՏՕՅԻ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դ. Պորտոյի Մուրատ խումբը կը նախաձեռնէ Ապրիլեան Եղեռնի 42րդ տարեդարձի սգահանդէսին, որ տեղի կ'ունենայ 5 Մայիս, կիրակի ժամը 15,30ին կղերականներու սրահը (22 ռիւ տէ Պահիւթիէ, Պորտօ):

Կը նախագահէ ընկ. Հ. Թաշճեան, կը խօսի ընկ. Կ. Տօնէրեան:

ՀԱՅԱՃԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ

Այս կիրակի առաւօտ ժամը 8,45էն 10 հայածէս պատարագ պիտի հաղորդուի Փարիզի ձայնասփիւռէն (փարի էնթէր) Սէն Ժան Պաթիսթ տը Կրընէլ եկեղեցիէն (23 Փլաս Էթիէն Փոռ):

⁂ Կիրակի 12 Մայիս, երեկոյեան ժամը 17ին Սաքրէ Քէօր եկեղեցւոյ մէջ (Մոնմարթրը) հայկական ծէսով ձայնաւոր պատարագ՝ հոգեհանգստեան պաշտօնով 1915ի համազգային արհաւիրքի զոհերուն համար:

ՀԱՅԵՐԷՆ ԺԱՊԱՒԷՆԻ ՑՈՒՑԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ
ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐ Ի ՎԵՆԵՏԻԿ

Ուրբաթ, Մայիս 3, երեկոյեան ժամը ճիշդ 9ին, Սէն Լու, Հայոց եկեղեցիի սրահին մէջ:

Կը նախագահէ Բժ. ԱԼՖՈՆՍ ՊԻՊԷՐԵԱՆ
Խօսնակ՝ Պ. ԱՐՄԻԿ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

1956ի Մարսիլահայերու դէպի Վենետիկ Ուխտագնացութեան մասին պիտի խօսի՝

Պ. ՖԵՐՏԻ ԱՊԱՃԵԱՆ:

Սոյն ճամբորդութեան ժապաւէնի ցուցադրութիւնը կը կատարէ. —

Լուսանկարիչ Պ. ԳՐԻԳՈՐ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ

Շրջանիս Հայութիւնը սիրով կը հրաւիրուի այս հաւաքոյթին:

Մուտքը ազատ է:

ՆՈՒԷՐ

Ս. Զատկի առթիւ Տիկին Եղիսաբեթ Տէր-Ղուկասեան իր նահատակուած ծնողքին, Եայլախանեան ընտանիքին եւ բոլոր հարազատներուն յիշատակին համար երկու հազար ֆրանք կը նուիրէ Կապ. Խաչի Անկէնի մասնաճիւղին:

ՕՐԻՈՐԴ ՄԱՐԿՐԻԹ ՋԵՐՎԻՇԵԱՆ
Պ. ԱՐԹՕ ԻՅՆԷՃԵԱՆ
Ամուսնացած
28 Ապրիլ, 1957, Փարիզ

Կնքահայրութեամբ Պ. Ստեփան Ինէճեանի:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՓՈԹՈՐԻԿ խումբին ժողովը այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 21ին, 17 րիւ Պլէօ: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ «Դրօ», «Շաւարշ Միսաքեան» եւ «Յառաջ» խումբերու վարչութիւնները, կարեւոր խորհրդակցութեան մը համար, այս չորեքշաբթի, ժամը ճիշդ 20.30ին, Ահարոնեան սրահին մէջ:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ. — Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի ընկերներէն ճշդապահ ըլլալ:

ՓԱՐԻԶԻ Ուս. Միութեան ընդհ. ժողովը այս երեքշաբթի ժամը 9ին, Րիւ Պլէօ: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԵԾԱՐԱՆՔ Պ. ՖՐԷՏԷՐԻՔ ՖԷՅՏԻ

Հայ լեզուի դասախօս նշանակուած ըլլալով Արեւելեան Լեզուներու պետական վարժարանին մէջ (Փարիզ), կազմակերպուած է

ՊԱՏՈՒՈՅ ՀԱՑԿԵՐՈՅԹ ՄԸ

Նախագահութեամբ կաթողիկոսական պատուիրակ Եւրոպայի Հայ Թեմին՝

ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Մայիս 10ին, Ուրբաթ երեկոյ, ժամը 8ին Փարիզեան սրահի մը մէջ: Սեղանակիցներու թիւը սահմանափակ:

Անոնք որ կ'ուզեն արձանագրուիլ, այժմէն դիմեն հետեւեալ հասցէին. —

Նուպար Յովհաննէսեան,

14 Rue du Soleil, Paris (19)
C.C.P. 7065-15. Tél. MEN 41-67

Ճաշագին 1.600 Ֆր.: Արձանագրուիլ մինչեւ Մայիս հինգ:

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer,
Paris (9e) Pro. 05-73.

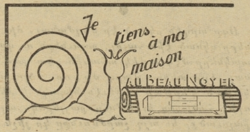
ՍԻՓԱՆ–ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳԸ

Ընկերակցութեամբ նուագախումբի

Կիրակի 5 Մայիսին, կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 5ին, ՍԱԼ ԿԱՎՈՅԻ ՄԷՋ
45, Rue La Boêtie (Métro Miromesnil)

ՂԵԿ. Կ. ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ
եւ մասնակցութեամբ ՄԱՐԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑԻ

Յայտագրին մաս կը կազմեն՝ Կոմիտասի, Եկմալեանի, Կանաչեանի, Ալթունեանի եւ Ափրիկեանի լաւագոյն գործերը, որոնցմէ մաս մը առաջին անգամ ըլլալով կ'ունկնդրուի Փարիզի մէջ: Տոմսերու գիները՝ 200, 300, 400, 500, 700, 800 Ֆրանք: Տոմսերու համար դիմել հայ գրավաճառներուն:

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԷՋ
ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՁՐԻ ՑԱՆՁՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՅԻ
ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, Bd. J. JAURES et
15, Av. A. MORIZET
Boulogne - Billancourt
Métro : MARCEL SEMBAT

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Կապոյտ Խաչի Պոմոնի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է, փոխան ծաղկեպսակի, Տիկին Մառի Ասատուրեանի կսկծալի մահուան առթիւ, Պ. Պալտասարեանէ 1000 ֆրանք:

Նոյնպէս փոխան ծաղկեպսակի ստացած է Պ. Հաճի Յակոբ Զիրչեանէ 1000 ֆրանք, ողբացեալ Տիկկին Հռիփսիմէ Ներսէսեանի մահուան առթիւ:

ՕՓԵՐԵԹԱՅԻՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Պոմոնի Ս. Սահակ – Մեսրոպ սրահին մէջ

Այս Շաբաթ երեկոյեան ժամը 8.45ին

Ղեկավարութեամբ դերասան ԹՐԱԳՕՇի կը բեմադրուի Յ. Թումանեանի՝

«ԱՆՈՒՇ»ը, երաժշտութիւն Ա. Տիգրանեանի: Ժողովրդական երգեր ու պարեր Թրագօշ Անսամպլի կողմէ:

Կը նուագէ ծանօթ ջութակահար Պ. Ս. Չէօրէքճեան: Կը մասնակցին Չէօրտիկեան եւ Փափազեան քոյրեր եւ քանի մը աւելի երիտասարդ դերակատարներ:

Մուտք 100 եւ 150 ֆրանք:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրաք : Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ
4
ՄԱՅԻՍ
SAMEDI
4 MAI
1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7873 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3684

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՒԵԼԻ ՄԵԾ ԵՌԱՆԴ, ԸՆԿԵՐՆԵ՛Ր

Հ. Յ. Դ. Արեւմտեան Եւրոպայի 28րդ Շրջանային Ժողովը աւարտեց իր աշխատանքները, խանդավառ մթնոլորտի մէջ։

Շրջանի պատգամաւորները՝ թրծուած տարիներու փորձառութեամբ եւ գիտակից իրենց պատասխանատու պարտականութեան՝ մանրակրկիտ քննութեան ենթարկեցին ազգային, կազմակերպական ու քաղաքական խնդիրները եւ քուէարկեցին համապատասխան բանաձեւեր :

Շրջանային Ժողովը անգամ մը եւս եկաւ հաստատելու եւ շեշտելու, թէ Հ. Յ. Դաշնակցութեան ծրագիրը ամէն բանէ վեր կը դասէ հայ ժողովուրդի շահերը՝ բոլոր մարզերու մէջ :

Նոյնպէս հաստատեց թէ՝ փոխադարձաբար հայ ժողովուրդը անվերապահ համակրանք կը տածէ հանդէպ Հ. Յ. Դաշնակցութեան՝ Սփիւռքի զանազան երկիրներուն, մասնաւորապէս Ֆրանսայի մէջ :

Ատոր ապացոյցը տեսնուած է յաճախ՝ զանազան առիթներով :

Այս դրական փաստը գոհունակութեամբ արձանագրելէ վերջ, Շրջանային Ժողովը լսեց նաեւ թէ հայ ժողովուրդը համակրական վերաբերում ցոյց կուտայ հանդէպ այն կազմակերպութեանց, որոնք բարեսիրական եւ մշակութային մարզերու մէջ կ'աջակցին կուսակցութեան նպատակներու իրագործման :

Մասնաւոր կարեւորութիւն տրուեցաւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կազմակերպութիւնը աւելի զօրացնելու եւ անդամներու թիւը աւելցնելու խնդրին :

Փարիզի եւ գաւառի մէջ կան մեծ թիւով պատանիներ ու երիտասարդներ, որոնք բոլորովին ուծացած են եւ կապ չեն պահեր հայկական շրջանակներու հետ :

Իւրաքանչիւր գիտակից երիտասարդի վրայ պարտականութիւն կ'իյնայ մօտենալու այդպիսիներուն եւ փրկելու զանոնք :

Նոր Սերունդի պաշտօնաթերթը՝ Հայաստան՝ կանոնաւորաբար լոյս կը տեսնէ ամէն ամիս, հայերէն եւ ֆրանսերէն լեզուներով :

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին համար պատիւ մըն է՝ որ թերթին կէսը հայերէն յօդուածներ կը պարունակէ։ Նման ուրիշ կազմակերպութիւններ՝ Ֆրանսայի թէ Ամերիկայի մէջ՝ զուտ ֆրանսերէն եւ անգլերէն լեզուով լոյս կ'ընծայեն իրենց պաշտօնաթերթը : Հայերէն ընթերցող չունին :

Անհրաժեշտ է զարկ տալ նոր սերունդի հայերէնի դասընթացքներուն, որպէս զի նորահաս պատանիները եւս ի վիճակի ըլլան կարդալու «Հայաստան»ի հայերէն յօդուածները :

Օրակարգի կարեւոր հարցերէն մէկն էր նաեւ Հայ Մշակոյթի Տունը, որուն շուրջ ստեղծուած ընդհանուր հետաքրքրութիւնը մեծ յոյսեր կը ներշնչէ ապագայի համար :

Կեդրոնական Յանձնախումբը յաջողած է փարիզեան շրջանին եւ գաւառներու մէջ կազմել Օժանդակ Յանձնախումբեր, որոնք ժապաւինեալ տոմարներով սկսած են նուիրահաւաքութեան :

Ժողովուրդի բոլոր դասակարգերը, առանց խտրութեան, սիրայօժար եւ ինքնաբուխ կուտան իրենց նուէրները, օժանդակելու համար այս ազգօգուտ ձեռնարկին :

Շրջանային ժողովը մեծ գոհունակութեամբ արձանագրեց, որ Շ. Միսաքեան Սրահի հիմնադրամին համար ցարդ 1.456.600 ֆրանք հաւաքուած է։ Եւ դեռ նուէրները կը շարունակուին։

Աւելի մեծ եռանդ, ընկերներ, նոր ատրեշրջանին, յաջողութեամբ դլուխ հանելու համար առաջադրուած գեղեցիկ ծրագիրները :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՀԻՒՍ. ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՆ ԺՈՂՈՎԸ

Հինգշաբթի առաւօտ Պոնի մէջ բացուեցաւ Հիւս. Ատլանտեան Կազմակերպութեան նստաշրջանը, որ առաւելաբար պիտի զբաղի քաղաքական հարցերով : Պաշտօնական բացումը կատարեց վարչապետ Ատընաուըր, որ յիշեցուց խորհրդային սպառնալիքները՝ Հիւս. Ատլանտեան կազմակերպութեան անդամներուն ուղղուած : Թուանշաններով փաստեց թէ հակառակ ապալինման իր յորդորներուն, Խ. Միութիւնը կը շարունակէ զինուիլ. վերջին երեք տարիներուն ընթացքին զինուորական մեծ կեդրոնացումներ ըրած է Արեւելեան Գերմանիոյ մէջ։ Ակնարկելով համայնավար կուսակցութեան 20րդ համագումարին մէջ կատարուած այն յայտարարութեան թէ համայնավարութեան տարածումը պիտի կատարուի խաղաղ միջոցներով, Ատընաուըր բերաւ Հունգարիոյ ինչպէս նաեւ Արեւելեան Գերմանիոյ ժողովրդական պոռթկումներուն օրինակը : Շեշտեց թէ Հիւս. Ատլանտեան Կազմակերպութիւնը յարձակողական ոչ մէկ ըղձանք ունի, ընդհակառակն՝ պաշտպանողական նպատակներ միայն կը հետապնդէ :

Ապա խօսք առաւ Իտալիոյ Արտաքին նախարարը, որ յայտնեց թէ կազմակերպութենէն ներս ծագող թիւրիմացութիւնները պէտք է փոխադարձ համաձայնութեամբ լուծուին :

Լորտ Իսմէ, կազմակերպութեան ընդհ. քարտուղարը, որ այս նստաշրջանէն վերջ այլեւս պիտի ձգէ իր պաշտօնը, յայտարարեց թէ Հիւս. Ատլանտեան Կազմակերպութեան գլխաւոր առաջադրութիւնները, իր քարտուղարութեան հինգ տարիներուն ընթացքին յարգուած են. 1) Եւրոպայի մէջ խաղաղութիւնը պահպանուած է, եւ ուխտին ստորագրութենէն ի վեր ոչ իսկ թիզ մը եւրոպական հող ինկած է համայնավար իշխանութեան ներքեւ։ 2) Ճիշդ է թէ կազմակերպութենէն ներս կարգ մը անհամաձայնութիւններ ծագեցան, սակայն անդամ երկիրներու գործակցութիւնն ու բարեկամութիւնը աւելի սերտացած է։ 3) Պաշտպանողական գօտի մը ստեղծուած է, շնորհիւ ցամաքային, օդային եւ նաւային ուժերու միացեալ հրամանատարութեան :

Կէսօրուան ընդմիջումէն վերջ խօսք առաւ Տըլըս, որ քաղաքական կացութեան մասին ամփոփ տեղեկագիր մը տուաւ. «Միջին Արեւելքի անհամաձայնութիւնները լուծուելու վրայ են»։ Մ. Նահանգները իրենց եւրոպական բանակներու թիւը անփոփոխ պիտի պահեն։ «Եթէ մեր ձեռք առած նախազգուշական միջոցները հաճելի չեն Խ. Միութեան, թող այս բոլորին առաջքն առնեն՝ իրենց զինարշաւին վերջ տալով։ Հիւս. Ատլանտեան Կազմակերպութիւնը որեւէ մէկ խմբակցութենէ աւելի կը փափաքի վերջ տալ զինարշաւին եւ հեռացած տեսնել հիւլէական պատերազմի մը վտանգը» :

Կարեւոր ճառ մը խօսեցաւ Ֆրանսայի Արտաքին նախարարը, Փինօ. յայտնեց թէ հիւլէական զինումը պէտք չէ արգելք ըլլայ դասական զինման. Արեւմուտքը պէտք է բաւականաչափ հիւլէական զէնքեր ունենայ. սակայն պէտք չէ անտեսէ դասական զէնքերը՝ ոչ-հիւլէական յարձակման մը պարագային անակնկալի չգալու համար :

«Փոքր» պետութեանց ներկայացուցիչները ընդհանուր առմամբ դժգոհութիւն յայտնեցին Խ. Միութեան սպառնալիքներուն դէմ. մասնաւորաբար Յունաստանի եւ Տանիմարքայի ներկայացուցիչներն էին, որ դժգոհեցան. իսկ Թուրքիոյ ներկայացուցիչը ուսսեւթուրք յարաբերութեանց շուրջ կարգ մը մանրամասնութիւններ տուաւ :

❖ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ❖

ՎԱՂՈՒԱՆ ՀԱՄԵՐԳԻՆ ԱՌԹԻՒ

Թշնամին ուզեց որ չերգէ Հայը։ Ծրագրեց այնպէս մը ընել, որ այլեւս երբեք չլսուի Հայութեան ձայնը: «Յիշատակն ալ բառնալ»։

Վասնզի կը ճնշէին զինք երկրին քարերը, որոնք կը խօսէին հինաւուրց հոյակապ ճարտարապետութեան մը մասին : Վասնզի կը ճնշէին զինք Բիւրակնի ջուրերը, որոնք շարական մը երգելու ձեւով վար կը թափէին բարձունքներէն։ Վասնզի կը ճնշէին զինք անտառներուն սօսափիւնները, որոնք մեծաքանչ լեզուի մը բառերով կը խօսէին գիշերուան մէջ :

Քարերը սպասումի մէջ էին եւ անտառները՝ վրդովումի մատնուած, — վերջապէս պիտի գա՞յ արքան։ Ջուրերը, աւելի վստահ, խաղ կանչելէն կ'իջնէին լեռներէն՝ դիմաւորելու կը վազէին կարծես։

Թշնամին անհանգիստ էր երկրին մէջ, ուր եկեր տեղաւորուեր էր բռնօրէն : Ուզեց փնացնել ամէն հետք որ կը վկայէր հի՞ն արքայի մը մասին։

Այդ արքան հանճարն էր ժողովուրդի մը, որ քաղաքակրթութեան պատմութեան տուաւ յաւիտենական բան մը՝ զոր պիտի չկարենան փնացնել ժանգը, բորբոսը կամ... մարդկութեան քոսը, — անունը գիտէք :

Ամէն ինչ բրաւ թշնամին։ Յարձակեցաւ հուրով, սուրով, մաղձով, ժանգով եւ իր քոսով :

Զլռե՛ց երբեք ձայնը: Զքաւամեցա՛ւ յիշատակը։ Յաւիտենակա՛ն եմ, կ'աղաղակէ Ոգին :

Այս անգամ թշնամին ուզեց իւրացնել, «ազգայնացնել» դարերու մեր ժառանգը։ Ըսաւ. — Թուրք էր Լուսաւորիչը, Թուրք է Կոմիտասը, թուրք ժողովուրդին ստեղծագործութիւններն են «անտունի»ները » եւ «հօրօվէլները» :

Ո՞ղջ են, սակայն, ժառանգորդները եւ երբեք տրամադիր չեն «լէպլէպիճի»ներուն ձգելու մեր խորունկ երգերը :

Այդ կամքն է որ կ'արտայայտէ վաղուան համերգը։ Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբը, վաղը, պիտի ըսէ թէ անբռնաբարելի են այս երգերը, վասն զի քոսին հասողութենէն վեր է հանճարը, որ ըստեղծեր է եւ նորէ՛ն կը ստեղծէ :

Միջին - Դարուն, ֆրանսական գաւառներուն մէջ, ուր անզսպելի դարձեր էին աւազակութիւնները, ուխտաւորները մէկ սրբավայրէն միւսը ճամբորդելու ժամանակ՝ թափօր կազմած, խմբական երգերով կը թնդացնէին լեռ ու ձոր։ Ու կ'ըսեն թէ աւազակները փախուստ կուտային դէպ ի իրենց որջերը։ Այդ օրերէն կը մնայ խօսքը, որ կ'ըսէ .

Փէլըրէն քի չանթ,
Լառոն էփուվանթ ...

Երգէ՛, ժողովուրդ Հայոց, երգէ՛ եւ քաջալերէ՛ հայ երգը, որպէսզի սարսափի աւազակը։

ԱՐԱԶ

ԱՊԱԶԻՆՄԱՆ ՀԱՐՑԸ

*

Ինչպէս գրած էինք, Խ. Միութեան ներկայացուցիչը՝ Զորին, Լոնտոնի մէջ յուշագիր մը ներկայացուցած էր ապազինման հարցին շուրջ։ Ուաշինկթընի մէջ թէեւ վերապահութեամբ ընդունուեցան խորհրդային այս նոր առաջարկները, սակայն զանոնք բոլորովին անտեսելու ալ նպատակ չունին, որովհետեւ եթէ նուազագոյն անկեղծութիւն մը կը պարունակեն, կրնան դրական արդիւնքներու առաջնորդել :

Փոխադարձ հսկողութենէն դուրս ինկող հողամասերը — Հարաւային Սիպերիա, Խ. Միութեան մեծ մասը, Ուրալէն դէպի արեւմուտք տարածուող ռուսական հողերը — նոյնքան կարեւոր հիւլ. կայաններ կը պարունակեն որքան հիւսիսային եւ արեւելեան Սիպերիան։ Միւս կողմէն, ճիշդ է նաեւ թէ ըստ խորհրդային առաջարկին, հսկողութենէ զերծ կը մնան Քանատան, Բրիտանական կղզիներու արեւմտեան մասը. սակայն Մ. Նահանգներու արեւմտեան շերտը, որ հիւլէական կարեւորագոյն կեդրոնն է, զերծ չի մնար խորհրդային հսկողութենէն՝ ըստ Զորինի առաջարկներուն :

Ցամենայն դէպս, արեւմտեան երկիրները մինչեւ երկուշաբթի օր պիտի քննեն ներկայացուած ծրագիրը, որուն կարգ մը կէտերը լուրջ ուսումնասիրութեան կը կարօտին :

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԱՓՐԻԿԷ

ԿԼԱՈՒԻ ՓԱՇԱՅԻ ԶԱՒԱԿՆԵՐԸ ԱՌԵՒԱՆԳՈՒԱԾ

Տարօրինակ դէպքեր կը պատահին Մարոքի մէջ։ Հինգշաբթի օր, Մարաքէշի մէջ առեւանգուեցան Կլաուի փաշայի հինգ զաւակները։ Առնցմէ երկուքին առեւանգումը տեղի ունեցաւ առաւօտեան՝ քաղաքին մէջ։ Կէսօրուան մօտ վեց անծանօթներ, գնդացիրներով զինուած, յարձակեցան հանգուցեալ Կլաուի փաշայի պալատին վրայ, գրաւեցին պալատը եւ բռնի տարին Կլաուիի միւս երեք զաւակները :

Այս լուրը մեծ յուզում պատճառեց Մարոքի մէջ. որովհետեւ առեւանգման հեղինակները «ազատագրութեան բանակ»ին պատկանող անձեր են, որոնք չեն ճանչնար Մարոքի Սուլթանին իշխանութիւնը։ Տրուած առաջին բացատրութիւնն այն է, որ Հարաւային Մարոքի մէջ գործող «ազատագրութեան բանակ»ը այս զգայացունց առեւանգումներով կ'ուզէ փաստել Սուլթանին անկարողութիւնը : Կլաուի փաշայի նախկին մտերիմներէն վեց հոգի եւս անհետացած են :

Տարօրինակը այն է սակայն, որ Մուհամմէտ Ե. Սուլթանին հեղինակութեան վնաս հասցնելու համար, Կլաուի փաշայի զաւակներն ու մտերիմները կ'առեւանգուին։ Արդարեւ, Կլաուի փաշա յայտնի էր իր ֆրանսասիրութեամբ։ Իր մահէն շատ քիչ ժամանակ առաջ միայն հաշտուեցաւ Մուհամմէտ Ե.ի հետ ու հաւատարմութեան երդում տուաւ անոր :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

Նախարարաց խորհուրդը իր առջի օրուան նիստին մէջ քննեց ելմտական հարցն ու Հիւսիսային Ափրիկէի կացութիւնը :

Ինչ կը վերաբերի տնտեսական ու ելմտական հարցին ու ընդհ. պիւտճէին մէջ մտցուելիք 250 միլիառ ֆրանքի խնայողութեան, որոշուեցաւ սեղմումներ մտցնել կարգ մը սպասարկութեանց պիւտճէներուն մէջ։ Մօտ երկու հարիւր միլիառի խնայողութիւն մը կը նախատեսուի շինութեան, զինուորական եւ կարգ մը այլ սպասարկութեանց ծախքերուն մէջ։ Մնացեալ յիսուն միլիառն ալ պիտի գոյանայ հանրային սպասարկութեանց պիւտճէներուն մէջ մտցուած սեղմումներէն :

Կարգ մը նոր տուրքերու հարցն ալ շօշափուեցաւ, բայց որոշումներ չտրուեցան։ Այս ծրագիրը շուտով պիտի ներկայացուի Ազգ. Ժողովին՝ առ ի վաւերացում :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Մայիս 2). — Զոյգ ոսկի 462.000, Նափոլէոն 3530, զուից. 3290, անգլ. 4160, քսան տոլարնոց 16.520, Թղթադրամ (անպաշտօն) սթերլին 1075, տոլար 396, զուից. 94.50, պելժ. 7.85 :

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Սթալին կը յայտարարէր, թէ Խ. Միութիւնը կը գտնուի ընկերվարական մարզին մէջ եւ ժամանակ պէտք է իրականացնելու համար համայնավար իրաւակարգը։

Վերջերս Խրուշչեւ յայտարարեց ճափոնցի մատենագիր Մասահարու Հաթանաքայի, թէ չի կրնար նախատեսել համայնավարութեան իրականացման ժամանակը. «Չեմ կրնար ճշգրտօրէն գիտնալ, թէ քանի հնգամեայ ծրագիրներու իրականացումէն յետոյ ընկերվարական ընկերութիւնը պիտի կարենայ համայնավար ընկերութեան փոխուիլ։ Լուծելի շատ խնդիրներ կան, որոնք կախում ունին աշխատաւորներէ, մտաւորականներէ եւ հնարիչներէն։ Կրնամ ըսել, թէ որոշ չափով մը լուծուած են արդէն այս խնդիրները, բայց հետզհետէ աւելցնելու է ներդաշնակ արտադրութիւնը ամէն կալուածի մէջ, առանց զանց առնելու որեւէ մէկ մարզ կողք-կողքի քալելու ենք ընկերվարական միւս ազգերուն հետ, որպէսզի կենցաղի մակարդակը հաւասարի ամէն տեղ եւ միասին հասնինք համայնավարութեան»։

Ընդհանուր քարտուղարը կը յուսայ, թէ Խ. Միութիւնը եւ արբանեակները քիչ ատենէն պիտի կարենան ոչ միայն հասնիլ ամերիկեան արտադրութեան քանակին, այլ նաեւ գերազանցել, ցոյց տալու համար խորհրդային իրաւակարգին գերազանցութիւնը։

Ճափոնցի գրողը յառաջդիմական մըն է, բարեկամ մը Խ. Միութեան, հիացող մը համայնավար կազմակերպութեան, սպասող մը նոյն իրաւակարգի իրականացման՝ իր հայրենիքին մէջ։ «Մ. Նահանգները, — աւելցուց Խրուշչեւ — կը վախնան համայնավար գաղափարախօսութենէ, բայց զէնքով չեն կրնար պայքարիլ համայնավարութեան դէմ, ուրիշ գաղափարախօսութիւններ գործածելու են։ Կը պայքարին համայնավարութեան դէմ, որովհետեւ գիտեն թէ ան պիտի պատճառէ դրամատիրական մենաշնորհներու մահը, բայց անպարտելի է գաղափարախօսութիւնը»։

Ամերիկացի գրող մը, Պենթամ, իրմէ առաջ գրած էր. «Ամերիկա կրնայ յաղթել զէնքով Խ. Միութեան, բայց չի կրնար ջնջել համայնավար գաղափարը որ այժմ շատերու համար հաւատք մըն է, ուստի՝ անվիճելի։ Զէնքի դէմ զէնք պէտք է, գաղափարի դէմ գաղափար, եթէ ընդդիմադիրը համոզուելու տրամադրութիւն ունի»։

Ազատ աշխարհի գրողներ համայնավար կը կոչեն Խ. Միութեան իրաւակարգը, մինչդեռ Միութեան վարիչները կը խոստովանին, թէ քառասուն տարիներու բիրտ ճնշում, մարդկային անհաշուելի կորուստ եւ զոհողութիւն, իրականացուցած չեն Մարքսի մարգարէութիւնը։ Իտէալ մը կը մնայ տակաւին համայնավար ընկերութիւնը, ուր իւրաքանչիւր անհատ պիտի կարենայ գոհացում տալ իր պէտքերուն, պիտի վայելէ արդարութեան եւ հաւասարութեան մէջ երջանկութիւն մը, պիտի գտնէ Հեսփերիդներու գանձը։

Այդ երջանկութիւնը գոյութիւն չունի այսօր, յոյսը կը մնայ, մարդիկ յոյսով պիտի ապրին, այսօր պէտքերու գոհացում կարելի չէ տալ, ժամանակը պիտի գայ ամէն մարդ գոհ պիտի մնայ, եթէ սահմանափակէ բաղձանքները, չափաւորէ պէտքերը, դառնայ մարդամեքենայ մը։ Իրաւունք ունի Քարտուղարը յայտարարելու, թէ կարելի չէ նախատեսել իտէալ ընկերութեան գալուստը, բայց համայնավարութիւնն ալ վախճան մը չէ, որովհետեւ մարդկային ընկերութիւնը չի կրնար քարանալ — «պատմութիւնը շարժում է» կ'ըսէր Մարքս, «միշտ լինելութեան մէջ», ուստի կը խուսափէր նախատեսելէ թէ ինչ ձեւ պիտի առնէր ընկերութիւնը, երբ իրականանար պրոլետարներու յաղթանակէն յետոյ, դասակարգային պայքարի դադրումով, պետութեան ջնջումով։

Խորհրդային ընկերութեան մէջ քաղաքացին անկարող է իր պէտքերուն գոհացում գտնել, չի կրնար լուծել «ստամոքսի հարցը»։ Անհատը կապուած է սալին՝ որպէս բանուոր, հողին՝ որպէս հողագործ, երկուքին փաթրոնն է պետութիւնը, դրամատէրը, միակ մենաշնորհեալը, առանց մրցակիցի։ Անհատը չի վայելեր աշխատանքի ազատութիւն։ Հերոդոտոս գիտած էր որ ազատ աշխատանքը միայն արդիւնաբեր է, դարերու փորձառութիւնը կը հաստատէ պատմաբանին դիտողութիւնը։

Ընտանիքը փոխուած է։ Վարիչներու առաջին ջանքն եղաւ քայքայել նահապետական ընտանիքը, որուն մէջ կը տեսնէր խաղաղութիւն եւ երջանկութիւն ընկերաբան Լը Փլէյ։ Աղջիկ ու կին պարտաւոր են աշխատելու, երախաներու կրթութիւնը յանձնելով պետական պաշտօնեաներու։ Չկայ հեղինակութիւն, վստահութիւն եւ փոխադարձ սէր։ Լենինկրատի «Հոկտեմբեր» թերթը կը յիշէ ընտանեկան դժբախտութեանց շարք մը «Խորհրդային ընկերութեան բարոյական հարցերը» ուսումնասիրութեամբ։ «Աւելի խօսելու եւ գրելու է ամուսնութեան եւ ընտանեկան կեանքի մասին, դաստիարակելու համար խորհրդային երիտասարդ քաղաքացիները, որպէսզի աւելի լրջութեամբ մօտենան ընտանեկան կեանքին»։ Բարոյական, կորովի տէր մէկը կ'երեւի հանդէսին խմբագիր Կոստանդին Լափէն, արեւմտեան քաղքենի ընկերութեան թերութիւնները կը տեսնէ խորհրդային ընկերութեան մէջ. «Ռուսերն ալ մարդկային էակներ են, ինչպէս այս երկրին բոլոր բնակիչները, միսէ եւ արիւնէ բաղկացած են, կը կռուին, իրար կը սիրեն, կը բաժնուին իրարմէ, վերստին կ'ամուսնանան, թերթերը միշտ կը զբաղին քարոզչութեամբ, ընկերվարութեան յաղթանակները պանծացնելով եւ չեն անդրադառնար քաղաքացիներու ընտանեկան կեանքին»։

Բնակարաններու սուր տագնապին հետեւանքով նոյն սենեակին մէջ կը բնակին անձեր որոնք ազգականական ոչ մէկ կապ ունին։ Բանուորներու համար բնակարաններու հնգամեայ ծրագիրը կը մնայ իրագործելի։ Լափէն կը մերժէ բնակարաններու տագնապը պատճառ ընդունիլ ընտանեկան քայքայումին եւ օրինակ կը բերէ իր կեանքը։ «Երբ ամուսնացայ, կինս ու ես մեր հագուստէն զատ զոյգ մը սաւան ունէինք, ոչ աթոռ, ոչ սեղան կար մեր սենեակին մէջ, զրկումները չխանգարեցին մեր ընտանեկան կեանքը, աւելի յարգանք ունեցանք իրարու հանդէպ»։

Հարիւրաւոր կիներ զանազան կեդրոններէ հանդէսին մէջ կը պարզեն իրենց ընտանեկան ողբերգութիւնները։ Հարիւրաւոր այրեր կը կենակցին ժամանակ մը, կ'ունենան զաւակներ, յետոյ կը լքեն ընտանիքը։ Մայրը կը պարտաւորուի հոգալու զաւակներուն պէտքերը, աշխատելու չարաչար։ Այր մարդուն եւ կնոջ միջեւ չկայ հաւասարութիւն։ Հպարտ են այն մայրերը, որոնք լքուած, իրենց զաւակները կրցած են մեծցնել հազար զրկումներով։ Մայր մը կը գրէ. «Զաւակներս կը փնտռեն իրենց հայրը, մեծը հինգ տարեկան է, երբեմն իրիկունը դուրս կ'ելլէ եւ լալով մութին մէջ հայրը կը կանչէ»։

Մարքս կ'ըսէր արդէն. «Ընկերվարութիւնը համայնավարութիւն չէ դեռ» եւ չըսաւ երբեք թէ համայնավար ընկերութիւնը «երկրաւոր դրախտ մը պիտի ըլլայ»։ Դասակարգային պայքարէն յետոյ պիտի հաստատուէր ընկերվարական իրաւակարգը, սակայն նոր դասակարգեր կազմուեցան։ Կը հաւատան թէ մարդը պիտի տիրէ բնութեան ուժերուն, պիտի օգտագործէ զանոնք լայնօրէն, անհատը պիտի չըլլայ ընդդիմադիր ընկերութեան, ուր պիտի գտնէ իր ամբողջական զարգացման պայմանները։ Քանի՞ սերունդ պէտք է իրականացնելու համար այդ ընկերութիւնը, երբ ընկերվարական ընկերութիւնն անգամ իր պակասներն ունի։

Համայնավար ընկերութիւնը այն ատեն պիտի իրագործուի, երբ անհատը ինքնաբերաբար, բնազդօրէն իր ընկերային պաշտօնը կատարէ ինչպէս մրջիւնն ու մեղուն։ Իմացականութիւնը պիտի քարանայ բնազդին մէջ, սէրը իր ամէն ձեւերուն մէջ պիտի չքանայ, պիտի ջնջուին պատասխանատուութեան զգացումները, ոչ պատիժ, ոչ վարձատրութիւն, «ոչ պարտաւորութիւն, ոչ պատիժ»։

Համայնավար տեսաբաններ կը յայտարարեն, թէ երբ կազմուի համայնավար ընկերութիւնը, պետութիւնը պիտի դառնայ աւելորդ հաստատութիւն մը, որովհետեւ հիմնուած է քաղքենի դասակարգէն իր շահերը ապահովելու համար տկարները շահագործելու համար։

Կը խոստովանին թէ անկարելի է նախատեսել այդ իտէալ ընկերութեան կազմութիւնը, կ'արդարացնեն կոտորածներ եւ տեղահանութիւններ, համայնավար գաղափարականը կը դառնայ «ափիոն» մը, քնացնելու համար զանգուածները։

ԽՈՐԷՆ ԳԱԲԻԿԵԱՆ

ԾԽԱԽՈՏԻ ԾԱԳՈՒՄԸ ԵՒ ՍՊԱՌՈՒՄԸ

(Բ. եւ վերջին մաս)

1660ին, ըստ Տիժոնի մատենադարանին մէջ գտնուած քաղաքապետարանի մէկ հրամանագրին, ոչ միայն արգիլուած էր ծխելը կամ քթախոտի գործածութիւնը եկեղեցիներու մէջ, այլ եւ տուներէ ներս, անհնազանդները պիտի դատապարտուէին եկեղեցական անէծքի։ Կը հանդիպինք նաեւ կարտինալ Ռիշըլիէոյի մէկ հրամանագրին, որով ժողովուրդին կը յայտնէր այս խոտին վնասակար թոյն մը ըլլալը, զոր պէտք էր գործածել միայն վէրք դարմանելու համար, եւ դեղարաններէն զատ ոչ ոք իրաւունք ունէր զայն ծախելու, թէ անհնազանդները խստիւ պիտի պատժուէին, բայց այս պատիժները չունեցան մեծ ազդեցութիւն մը։ Անոնք որ անգամ մը ծխախոտին համը առած էին, գաղտնի կերպով կը շարունակէին ծխել, իրենց ծխախոտը ապահովելով սեւ շուկայէն, այնպէս գինը հետզհետէ կը բարձրանար ծախողներուն ապահովելով մեծ շահեր։ Ահա թէ ինչու բոլոր արգելքները տակաւ կը սկսէին անզօր դառնալ, որովհետեւ ամբողջ մարդկութիւնը վարժուած էր այդ անուշ թոյնին։ Այնպէս որ կուգայ օր մը երբ այլեւս կամայական օրէնքները կը ջնջուին։ Այս պատճառաւ կարգ մը երկիրներ թոյլատրեցին ծխողներուն համար բանալ ծխարաններ, իրենց ծխախոտ երթալ միայն հոն ծխելու, իսկ կարգ մը պետութիւններ ոչ միայն բոլորովին ազատ ձգեցին այլեւ պետութեան պիւտճէին շահ մը ապահովելու նպատակաւ՝ ծխախոտի վաճառումը պետական մենաշնորհի վերածեցին։ Արդարեւ առաջին անգամ Եւրոպայի մէջ ծխախոտը պետական մենաշնորհ յայտարարուեցաւ, 1810ին, Ֆրանսայի մէջ, Նափոլէոնի օրով։ Թէեւ այս բանը շատ հաճոյ չթուեցաւ Նափոլէոնի հակառակորդներուն, մասնաւորաբար կղերին, որոնք առիթը չէին փախցներ զայն քննադատելու եւ կ'ըսէին թէ երկիրը կ'ուզէ մեղքի եւ մոլութեան մէջ թաթխել, սակայն Նափոլէոն գիտէր իր հակառակորդները լռեցնել։ Անիկա գիտէր թէ երկրին մէջ ծխամոլութիւնը շատ յառաջացած էր եւ տակաւին պիտի ծաւալէր։ Փոխանակ ձգելու որ անհատներ ծխախոտի առեւտուրով ահագին հարստութիւններ դիզեն, կ'ուզէր որ պետութիւնը ինքը շահէր, մանաւանդ նիւթական մեծ պահանջներ ունէր։ Իսկ միւս կողմէն դասախօսութիւններով, մամուլով պայքար կը մղէր ծխախոտի դէմ, ըսելով թէ՝ ծխախոտը վնասակար թոյն մըն էր, պէտք չէր չափազանց գործածել։ Մինչեւ անգամ մասնաւոր գնահատանքի կ'արժանանային բժշկական համալսարանի ուսանողները, որոնք իբր թէզ կ'ընտրէին «ծխախոտի վտանգը» կամ «ծխամոլութեան վնասները»։

Ահա այսպէս բազմաթիւ երկիրներու մէջ, տեղի տալով ժողովուրդներու խուլ պայքարին, ծխախոտի գործածութիւնը եւ մշակումը կը դառնային ազատ, այն աստիճան որ 1815ին սպառումը կը հասնի 10.000 թոնի, այն ատենուան ոսկի դրամով 54 միլիոն ֆրանքի։ Դրեթէ դար մը ետքը այսինքն՝ 1912ին սպառումը կը հասնի 44 միլիոն քիլօ 535 միլիոն ֆրանք արժէքով։ 1914ին կը հասնի համաշխարհային մեծ պատերազմը։ Ինչպէս այլ մոլութիւններ, տարակոյս չկար որ ծխամոլութիւնն ալ իր կարգին պիտի զարգանար, մանաւանդ խրամներու մէջ, հոգեպէս եւ ֆիզիքապէս տառապող միլիոնաւոր զինուորները, որոնք իրենց մխիթարութիւնը ծխախոտի մէջ միայն կը փնտռէին։ Ֆրանսական զինուորական մարմինը երբեք ջանք չխնայեց ծխախոտի պաշարը կանոնաւորապէս ճակատ հասցնելու։ Այնպէս որ ծխախոտի գործարանները ստիպուած էին իրենց արտադրութիւնը բար -

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՌԱՍՊԵԼՆԵՐ

ՎԱՀԱԳՆ

Դ.

Ուր ոտք էր դնում նա, այնտեղ թուխպերը ցրւում էին երկնքից, արեւը փայլում էր պայծառօրէն, եւ մարդիկ մոռացած ամէն վիշտ ու տառապանք, ուրախ ժպտում էին իրար։

Մի անգամ, երբ նա ուրախ գեղջուկ աղջիկների հետ դաշտից տուն էր վերադառնում, պաղ աղբիւրի մօտ նստած՝ տխուր մի պատանու հանդիպեց։ Մօտեցաւ նրան, ձեռն ուսին դրեց ու կարեկցանքով տրտմութեան պատճառը հարցրեց։ Պատանին արտասուալից աչքերն Աստղիկի դէմքին յառեց ու լուռ մնաց։ Այնքան յուզուած էր նա, որ դժուարանում էր խօսել։ Աստղիկն ինքն էլ յուզուեց, նստեց պատանու կողքին, շոյեց նրա խառնիճաղանճ մազերն ու սփոփեց, որ խօսի։ Պատանին հազիւ արցունքը զսպելով ասաց.

— Այրւում եմ սիրովը մէկի, որն արհամարհում է ինձ ու սիրտս խոցոտում։

Նա ծանրօրէն շնչեց ու աւելացրեց.

— Մեծատան աղջիկ է նա, իսկ ե՛ս ...

Պատանին շարունակել չկարողացաւ։ Յուզմունքից կոկորդը սեղմւում էր ու արտասուքն առատօրէն վար թափւում։

Աստղիկը գորովագին սեղմեց նրան իր կրծքին, աղբիւրի շուրջն աճած բուրումնաւէտ ծաղիկներից մէկը քաղեց, տուեց նրան ու ասաց.

— Այս ծաղիկը թող դնեն նրա բարձի տակ, ու նա ինքը պիտի այրուի քո սիրով։

Պատանին ծաղիկն առաւ, երախտագիտութեամբ նայեց Աստղիկի դիցակերպ դէմքին ու նրա լուսեղէն ձեռքը սեղմեց իր շրթներին։

Պատանու բաղձանքը կատարուեց։

Այս լուրն արագօրէն տարածուեց Հայոց աշխարհում։ Երկրի բոլոր կողմերից սիրավառ պատանիներ ու աղջիկներ Աստղիկի մօտն էին շտապում եւ իրենց սրտերի ամենանուիրական գաղտնիքները բաց անում նրան։

Նա սիրով ընդունում էր բոլորին, անուշիկ ժպիտով ամոքում նրանց վշտերն ու լուսեղէն ձեռով երջանկութիւն բաշխում։

Ե.

Վահագնը ուրախ մի երգ սուլելով գնում էր լուսնի լոյսով ողողուած ձորն ի վեր։ Ձորն ուրախ ձայնակցում էր նրան ու լցւում աշխուժով։ Նա գնաց, հասաւ անդունդի վրայ կախուած դժուարանցանելի կապանին։ Մի խոշոր արջ նստել էր ճանապարհի վրայ ու փակել կապանի մուտքը։ Վահագնը առաջացաւ դէպի արջը ու լախտը սպառնագին վեր բարձրացրեց։ Արջը նայեց Վահագնին, բարձրացած լախտին ու ելաւ, մռլտալով հեռացաւ ճանապարհից։

Կապանն անցնելուց յետոյ Վահագնը մեղմ ու ախորժալուր մի պարեղանակ լսեց։ Գետափնեայ փոքրիկ բացատում յաւերժահարսներն էին պարում։ Երբ նա երեւաց բացատում, պարը դադարեց, նուագը լռեց ու նրանք ցրուեցին, ուրախ քրքիջով փախան, թաքնուեցին թաւուտում։

Անտառապատ ձորի խորքում Վահագնը նոր միայն իրեն մենակ զգաց։ Նա գնաց, նստեց գետափնեայ մի ժայռի վրայ ու հայեացքը յառեց հոսող ջրերին։ Այդպէս մի պահ, ապա ձանձրոյթը փարատելու համար, փանդիռը ձեռքն առաւ եւ մեղմ ու յուզական մի եղանակ նուագեց։ Ձորը հմայուեց։ Քար լռութիւն տիրեց ամէն կողմ, յաւերժ աղմկոտ գետն իսկ շունչը պահած՝ ունկնդրեց նրա նուագին։ Զգաստ յաւերժահարսները, որ մի պահ առաջ փախել, թաքնուել էին թաւուտում, յուշիկ քայլերով ետ եկան եւ ջրանոյշների հետ, լուսնի լոյսի տակ հեզանազ մի պար բռնեցին։

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆ

(Շար. 3)

ձրացնել, հարիւրին երեսուն՝ ծխել կամ ոիկառէթ իսկ հարիւրին յիսուն ծխախոտ, կը նշանակէ ամիսը երկու միլիոն քիլօ ծխախոտ ղրկելու համար դէպի ճակատ, ուր կանոնաւոր ծխողներու կողքին ծխախոտը բերան չդնողները եւս կամաց կամաց վարժուեցան եւ օր մըն ալ դարձան մոլիներ: Ուրեմն այս էր պատերազմէն վերջը ծխախոտի սպառման գլխաւոր պատճառներէն մէկը: 1930ին Ֆրանսայի մէջ սպառումը կը հասնի 56·321·491 քիլօ, 4·520·000·000 ֆրանքի արժէքով, 1934ին 52·910·054 քիլօ, 4·290·000·000 ֆրանքի արժէքով: Սպառումը յանկարծ կը պակսի տնտեսական տագնապի պատճառաւ, մինչեւ 1935ի վերջերը սպառումը կ'իյնայ 51·000·000 քիլօ, 4·187·000·000 ֆրանքի արժէքով: 1937ին 55 միլիոն քիլօ, 1938էն 1939 սպառումը 54 - 56 միլիոն քիլօ:

1940ին կը հասնի համաշխարհային երկրորդ մեծ պատերազմը: Նախ, այստեղ, երկու խօսք ծխիկին մասին: Ծխիկը, որ սկսած է անուելի աղէտ մը դառնալ ներկայ մարդկութեան գլխուն, եկած է Հիւսիսային Ամերիկայէն: 1885ին Ամերիկայի ծխախոտի ընկերութեան տնօրէնը, Ճէյմս Տիւք, կը մտածէ թէ ինչո՞ւ Ամերիկայի իգական սեռը զրկուի ծխելու այդ մեծ հաճոյքէն, մանաւանդ որ կիները մեծ թիւ մը կը ներկայացնեն: Անոնց ծխել վարժեցնելով ծխախոտի սպառման մեծ զարկ տուած պիտի ըլլար: Անշուշտ կարելի չէր այրերուն պէս ծխամորճ կամ գլանիկ (սիկառ) պարտադրել անոնց: Պէտք էր բան մը հնարել, որ ըլլար նուրբ, վայելուչ: Եւ որոշեց մետաքս թուղթի մէջ փաթթուած հատընտիր տերեւներէ ծխիկներ պատրաստել: Իր գիւտը անսպասելի յաջողութիւն գտաւ, բայց ոչ թէ իգական սեռին, այլ այրերուն մէջ, այն պատճառաւ որ ծխախոտի գործարանները պարտաւոր էին 24 ժամի վրայ 24 ժամ աշխատիլ գոհացում տալու համար ծխիկի ապսպրանքին: Կիներուն մէջ յաջողութիւն չգտնելուն պատճառը պարզապէս կրօնքի ներկայացուցիչներու բացած պայքարն էր, ժողովարաններու մէջ քարոզիչները կը դղուշացնէին ժողովուրդը, ըսելով թէ «Քրիստոս միշտ դէմ եղած է մոլութիւններու, թէ ծխախոտը սատանային մէկ հնարքն է մարդ արարածը մոլորեցնելու համար»: Մօռմօններու աղանդին պատկանող հաւատացեալներուն առաջնորդը արգիլած էր ծխախոտը, ըսելով թէ «մի աղարտէք այդ գարշելի ծուխով Աստուծոյն մեզի ընծայած մաքուր օդը»: Պարզ էր որ թերահաւատ ու նախապաշարեալ կինը շատ աւելի դիւրութեամբ հաւատք պիտի ընծայէր իր քարոզիչին խօսքին քան թէ չահախնդրութեամբ կատարուած փրոփականտին: Այրերու մէջ յաջողութիւն գտնելուն պատճառը այն էր որ նախ պարտաւոր էր ծխախոտի համար մասնաւոր տուփ մը ունենալ, տեղ մը յատկացնել գրպանին մէջ, իսկ ուրիշ գրպանի մը մէջ երկար ծանր ծխամորճ մը: Մինչդեռ այս բոլորին դիմաց ծրար մը ծխիկը ոչ միայն տեղ չէր բռներ գրպանին մէջ, այլ եւ շատ թեթեւ, ուզած պահուդ պատրաստ հատ մը վառելու: Սակայն անսպասելի անպատեհութիւն մը ծագեցաւ այն ատեն: Առ հասարակ այրերը պեխ ու մօրուք կը ձգէին: Հազիւ թէ ծխիկը սանթիմեթր մը ծխած, պեխին եւ մօրուքին թելերը կը սկսէին այրիլ: Ուրեմն այս այրուցքներուն առաջքը առնելու համար՝ անոնք սկսան ածիլել բոլորովին պեխերը, ապա մօրուքին մէկ մասը: Օրինակ՝ Նախագահ Աբրահամ Լինքոլնի նկարէն կամ արձանէն կարելի է հասկնալ թէ ծխախոտի պատճառաւ էր պեխ ու մօրուք ածիլելը:

Նորոյթի կարգ անցաւ Ամերիկայի մէջ: Օր մըն ալ եկաւ Եւրոպա մեր դէմքէն ջնջելու առնականութիւնը բնորոշող այդ գեղեցիկ զարդը:

1885ին Ֆրանսայի մէջ ալ ծխիկը գտաւ մեծ ընդունելութիւն: Առաջին տարին ըսպառումը եղաւ 11·000 քիլօ: 1903ին» 1·110·000 քիլօ: 1913ին՝ 3·800·000 քիլօ: 1933ին՝ 17·700·000 քիլօ: 1939ին՝ 17 միլիառ ծխիկ: Վերջին պատերազմէն ասդին՝ 1951ին ծխեցինք 32 միլիառ ծխիկ, որ կը նշանակէ տարեկան հազար ծխիկ մարդ գլուխ, հաշուելով կին ու երեխայ, 100-110 միլիոն գլանիկ (սիկառ), 2·400·000 քիլօ քթախոտ, 900·000 քիլօ ծամոց (շիքէ), ընդհանուր արժէքը 165 միլիառ ֆրանք: 1952ին՝ 187 միլիառ, 1953ին՝ 192 միլիառ, 1954ին՝ 210 միլիառ, 1955ին՝ 224 միլիառ, ընդհանուր գումար 985 միլիառ, միջին հաշուով՝ 197 միլիառ տարին: Եւ սակայն աշխարհիս ամենաքիչ ծխող երկիրներէն մէկուն մէջ: Ամենաշատ ծխող երկիրը, Հիւսիսային Ամերիկա, 104·000 կանոնաւոր ծխողներ, 1953ին ծխած են չորս հարիւր միլիառ ծխիկ, մարդ գլուխ 8760 ծխիկ տարեկան, կամ 24 ծխիկ օրը, որուն համար վճարած են 97 տոլար կամ 35·000 ֆրանք տարեկան կամ չորս միլիառ 342 միլիոն տոլար, ֆրանսական դրամով, բարդելով նաեւ ֆրանսական 197 միլիառ գումարը՝ կ'ունենանք երկու երկիրներու համար 1717 միլիառ ֆրանքի ահռելի գումար մը: Փարիզի վատառողջ օդը փոխելու նպատակաւ տարին անգամ մը անհրաժեշտ պէտքը կը զգանք ամառը օդափոխութեան երթալու՝ քիչ մը կազդուրուելու: Բայց Յուլիս եւ Օգոստոս ամիսներուն աւելի շատ կ'ապականենք մեր թոքերը ծխախոտով քան թէ տարուան միւս ամիսներուն մէջ. միայն 1955ին Յուլիսին 18 միլիառ, Օգոստոսին քսան միլիառ ֆրանքի ծխախոտ ծխած ենք, մինչ այլ ամիսներու մէջ աւելի քիչ:

Այժմ հարց տանք մենք մեզի, այսքան սուղ գնով վճարուած խոտէ մը ո՞րքան կ'օգտուինք ֆիզիքապէս կամ ի՞նչ կը շահինք բարոյապէս: Ապահովաբար ոչինչ: Միակ շահողը ծախողն է, կորսնցնողը՝ գնողը: Աւելի ճիշդ է ըսել թէ ծախողը կը նստի ոսկիի վրայ՝ ծխողը մոխիրի վրայ:

ԵՐՈՒԱՆԴ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

Ո՞Վ Է ԱՆԴԷ ՊԱՒԵԼԻՉ

●

Վերջերս գրած էինք թէ Արժանթինի մէջ մահափորձ մը կատարուեցաւ Եուկոսլաւիոյ նախկին իշխանաւորներէն Անտէ Պաւելիչի անձին վրայ: «Մոնտ»ի աշխատակիցներէն մէկը հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ Պաւելիչի մասին:

Այս մարդը մեզի կը յիշեցնէ հիթլերական բռնակալութեան օրերը, երբ տեսնուեցաւ որ սպիտակ սարսափը նոյնքան զարհուրելի է ու վնասակար՝ որքան կարմիր ջարդը:

Ծանօթ է թէ առաջին աշխարհամարտէն ետք որքան դժուար եղաւ կանգուն պահել, սերպ – խրուաթ – սլովէն մանուկ թագաւորութիւնը: Թէեւ գոյութիւն ունէր ցեղային միութիւն մը, որովհետեւ այս երեք ժողովուրդներն ալ սլաւ էին, սակայն կրօնական, ընկերային եւ մշակութային զանազանութիւնները մեծ արգելք էին որ անոնք որպէս մէկ ազգի զաւակներ միանային նորաստեղծ թագաւորութեան մէջ: Առաջին օրերէն իսկ, կաթոլիկէ Խրուաթները, որոնք քաղաքական եւ ընկերային աւելի լայն ազատութիւն վայելած էին աւստրիական իշխանութեան օրով, չուզեցին գլուխ ծռել Պելկրատի կեդրոնաձիգ կառավարութեան առջեւ:

Խրուաթներու դիւղացիական կուսակցութիւնը մանաւանդ, միշտ մնաց ըմբոստ դիրքի մէջ՝ կեդրոնի իշխանութեան հանդէպ, նոյնիսկ իր պարագլուխներու սպանութենէն վերջ: Այս դէպքէն վեց տարի ետք, 1943ին, Խրուաթները Մարսէյլի մէջ սպաննեցին Եուկոսլաւիոյ Աղեքսանդր թագաւորը: Անտէ Պաւելիչ պետն էր այս ըմբոստ տարրերուն, որոնք կը կոչուէին ուսթաշի եւ կը գործէին Մուսոլինիի հրահանգներով:

Պառոն Ալուազի, որ այս տարի հրատարակեց իր յուշերը, հետաքրքրական մանրամասնութիւններ կուտար, Աղեքսանդր թագաւորի սպանութեան հետ առընչութիւն ունեցող դէպքերուն մասին: Հեղինակը, այդ օրերուն, Մուսոլինիի օգնականն էր ու Իտալիոյ առաջին պատուիրակը՝ Ազգերու Դաշնակցութեան մէջ:

Ըստ Պառոն Ալուազիի, Աղեքսանդր թագաւորին մահափորձը կազմակերպուած էր Իտալիոյ մէջ, Հունգարիոյ ալ մեղսակցութեամբ, որ այդ օրերուն Ֆաշական ազդեցութեան տակ էր եւ որ յետագային ապաստան տուաւ մահափորձին հեղինակներուն:

Իր յուշերուն մէջ, Ալուազի կը գրէ.— «Եթէ թագաւորը Իտալիայէն անցնէր, հաւանաբար բան մը չպատահէր իր կեանքին դէմ, որովհետեւ Իտալիոյ Ֆաշիստ կառավարութիւնը չէր կրնար թոյլ տալ որ նման դէպք մը տեղի ունենար իտալական հողի վրայ. այդ պարագային կրնար համաշխարհային պատերազմ մը պայթիլ»:

Բ. աշխարհամարտին ընթացքին Մուսոլինիի եւ Պաւելիչ բացայայտօրէն գործակցեցան իրարու հետ: Երբ Եուկոսլաւիոյ Փիէր թագաւորին կառավարութիւնը ստիպուեցաւ տեղի տալ Հիթլէրի կողմնակիցներուն, երկրին իսկական տէրն ու տիրականը Պաւելիչը դարձաւ որ խիստ բռնատիրութիւն մը հաստատեց երկրին մէջ:

Մոլեռանդ վանականներ սկսան սանձարձակ գործել երկրին մէջ. օրթոտոքսներն ու մահմետականները ստիպուած էին կամ ընդունիլ կաթոլիկէ դաւանանքը եւ կամ փճանալու վտանգին ենթարկուիլ: Արքայականներն ու ձախակողմեաններն ալ խստիւ կը հալածուէին:

Եւրոպայի մէջ, Ֆաշիստ վարչակարգերու փլուզումէն ետք, Անտէ Պաւելիչ եւ ընկերները ապաստանեցան Հարաւային Ամերիկա եւ մասնաւորաբար Արժանթին, որ, պատերազմէն առաջ, համակիր էր հիթլերականութեան:

Պաւելիչ բաւական ատեն յաջողեցաւ թաքնուած ապրիլ Պուէնոս Այրէսի մէջ: Սակայն վրէժխնդիր Եուկոսլաւներ իր հետքը գտան ու փորձեցին սպաննել զայն:

Այժմ Եուկոսլաւիա կը պահանջէ, որ Արժանթինի կառավարութիւնը իրեն յանձնէ Պաւելիչը: Այդ պարագային հաւանական է որ Պաւելիչ դատապարտուի եւ նոյնիսկ մահապատիժի ենթարկուի որպէս պատերազմական ոճրագործ:

Վերջին լուրերուն համաձայն, Պաւելիչ անհետացած է եւ ոստիկանական փնտռտուքները ցարդ որեւէ արդիւնք չեն տուած:

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ միաբաններէն Արտակ Եպիսկոպոս Զատկուան տօնին առթիւ այցելած է Նիկոսիա: Ոտնլուայի արարողութիւնը կատարուած է բացառիկ շուքով եւ ի ներկայութեան բազմաթիւ օտար բարձրաստիճան հիւրերու: Կիպրոսի անգլերէն օրաթերթը այս առթիւ գովասանական տողեր նուիրած է հայկական կրօնական արարողութեանց եւ Արտակ Սրբազանի:

ՊԷՅՐՈՒԹԻ Ս. Նշան Ազգ. վարժարանի տարեկան պարահանդէսը տեղի ունեցած է բացառիկ յաջողութեամբ. զուտ հասոյթ ապահովուած է մօտ մէկ միլիոն ֆրանք:

ՊՈՍԹՈՆԻ Նորակառոյց եկեղեցիին հոգաբարձութիւնը ճաշ մը կազմակերպած է, որուն ընթացքին եղած են սրտաբուխ նուիրատուութիւններ: Պ. Ստեփան Մուկար նուիրած է վեց հազար տոլար, Տէր եւ Տիկին Հէրի Նորեան՝ երեք հազար, Յ. Պարսումեան, Տ. Գամպուրեան, Ճ. Քալասեան՝ երկու հազարական, բազմաթիւ ուրիշներ՝ հազար, հինգ հարիւր եւ երեք հարիւր տոլարով մասնակցած են, մէկ օրուան մէջ գոյացնելով յիսուն հազար տոլար:

ԵՐԿՈՒՆՔ

●

ԳԼՈՒԽ Թ.

ՂԵՒՈ՛ՆԴ, ՂԵՒՈ՛ՆԴ

●

— Դու իշխան, ուրեմն համամիտ ես այս խորհրդիս:

— Բոլոր մտքով ու սրտով:

— Եւ կը հաւատա՞ս որ կաթողիկոսը ընդունի իմ առաջարկութիւնս:

— Մեր եկեղեցականաց թուլութիւնը եւ անհոգութիւնը ճանչելով կը կասկածիմ, բայց չեմ կարծեր թէ մերժէ, կը խոստանայ, հաւանութիւն ցոյց կուտայ:

Այս միջոցիս Գուրգէն էլ իջեր էր ձիէն եւ երկու հոգի այսպէս խօսելով կ'երթային եւ Յոլակ իւր տիրոջ ետեւէն հանդարտ կը քայլէր. երբ Յովնան բոլորովին իւր սովորութեան հակառակ հարցական ձեւ առնելով.

— Իսկ դու ո՞ւր կ'երթաս, իշխան, ըսաւ:

— Բագրեւանդ կ'երթամ, քեռույս Քուրդիկ իշխանին:

— Այդ մարդը Մամիկոնեան է. բայց Վարդան չէ:

— Դու Ղեւոնդ մը միայն գտիր, ես քեզի տասը Վարդան կը գտնեմ:

— Ճշմարի՛տ որ, եթէ Ղեւոնդը գտնեմ, Վարդան մեծը նաեւ չեմ փնտռեր:

Գուրգէն շատ մը յիշեց այդ մարդուն խստութիւնը ընդդէմ նախարարական խումբին, եւ ամենեւին պատասխան չտալով շարունակեց ճամբան, մինչեւ որ մութը սկսաւ եւ գիւղը երեւցաւ: Երբ հասան ճամբան որ գիւղին յատուկ էր, տեսաւ իշխանը որ իւր ընկերը չէր դառնար մեծ պողոտայէն, այլ կ'ուզէր դեռ շարունակել:

— Յովնան եղբայր, մի գուցէ իշխանդուն մարդու հետ նոյն տան, նոյն գիւղի մէջ միատեղ չգտնուելու համար ուղես ճամբադ շարունակել:

— Գիւղ մըն էլ առջեւնիս կայ, եւ ժամ մը չի քշեր. ես որ օր առաջ կ'ուզեմ Սասուն դառնալ, չեմ կրնար դանդաղիլ, բայց որպէսզի իմացնեմ թէ Գուրգէն իշխանը սխալ կարծիք մը ունի իմ վրաս, իրեն ընկերակից կը լինիմ եւ կ'իջնեմ գիւղս:

Եւ քանի մը վայրկեան ետքը, այս մեր երկու բարեկամները նստած էին կրակին քովի անկիւնը եւ շատ դիւրութեամբ իրարու կը համոզէին եւ շատ նիւթերու վրայ համամիտ էլ էին, վասնզի երկուքն էլ ապահով էին, թէ դարնան Հայաստանի վրայ փոթորիկ կար հասնելու, թէ Հայաստան միահամուռ եւ միահոգի կրնար վանել ուեւիցէ յարձակումն, թէ այդ բանի համար հոգեւորական իշխանութիւնն պէտք էր շարժիլ եւ շարժել, եւ թէ պէտք չէր սպասել բարբարոս թշնամւոյն որ երկրին կեդրոն հասնի, այլ խելօք շարժիլ, պէտք էր սահմանագլուխը անցած չանցած թշնամին դիմաւորել, ինչպէս քանի մը տարի առաջ Աղձնեաց պատերազմին մէջ բրած էին Հայք, եւ խորտակեր էին Տաճիկը, եւ թէ ո՛վ որ թշնամւոյն հետ բանագնացութեան մտնէր քանի որ նա Հայաստանի գաւառի մը մէջ կը բընակէր, նա էլ թշնամի հայրենեաց պէտք էր համարիլ եւ ամէն մարդ իրաւունք ունենար ուեւիցէ միջոցաւ զանի անհետացնել:

Այսպէս երկար խօսակցութիւն մը ունենալով այս երկու մարդիկը, համարմունք առին իրարու վրայ եւ խոստացան ուեւիցէ պարագայի օգնել: Եւ նոյն գիշերը Բագրեւանդայ աննշան գիւղին մէջ անցնելով, մէջ յաջողութեան եւ ձախորդութեան իրարու տեղեկութիւն տալ եւ երկրորդ օրը միատեղ ճանապարհորդելէ վերջը մինչեւ Բլուր, ուր իշխանը իւր քեռին պիտի գտնէր, Յովնան կը շարունակէր իւր ճամբան, կ'անցնէր Երասխ, կ'երթար Դուին եւ իմանալով թէ Կաթողիկոսն Յովհաննէս ժողով ունէր քանի մը երեւելի նախարարաց հետ, կը փութար ժամ առաջ հասնելու, քանի որ չէին ցրուած:

Թէպէտ շատ լուրջ մարդ էր Յովնան եւ երկայն տարիներու փորձն ու տառապանք զինք ամէն արկածից դէմ ամրացուցեր էին, բայց դարձեալ երբ մտաւ Դուին եւ մօտեցաւ կաթողիկոսարանին եւ տեսաւ բոլոր նախարարաց զունդագունդ ծառաները եւ թիկնապահ հեծելազօրքը հրապարակին առջեւ, որոց առաջին Սասնցի լեռնականն անարգ արարած մ'էր, երբ դռնէն ներս մտնելու համար պէտք էր խօսք չհասկցող ամբարտաւան դռնապաններին հետ վիճել եւ համոզելու համար շատ մը լեզու թափել, եւ երբ մեծ դահլիճին դըրանն առջեւ հասնելով նոյն արարողութիւնը աւելի հնարագիտութեամբ պէտք եղաւ գործածել, ան ատեն ճշմարտապէս յոգնութիւն իմացաւ:

Բայց արդար լինելու համար պէտք է ըսել, թէ այդ դահլիճին մէջ գումարեալ ժողովը գոնէ ըստ երեւոյթին շատ ծանրակշիռ էր:

ԾԵՐԵՆՑ

(Շար.)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԾԵՐԱԿՈՒՏԱԿԱՆ Մաք Քարթի, որ քանի մը օրէ ի վեր ծանր հիւանդ էր, մեռաւ հինգշաբթի օր՝ 47 տարեկանին։ Մինչեւ 1954, Մ. Նահանգներու մէջ դարձած էր ղեկավարը հակահամայնավար պայքարին զոր կը վարէր հաւատաքննութեան մեթոտներով։

ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐԻ պատուիրակը, Ճէյմս Րիչըրտս, հրահանգ ստացաւ Իսրայէլ հանդիպելէ վերջ վերադառնալ Ուաշինկթըն։ Իր առաքելութեան բերմամբ այցելեց Մերձաւոր եւ Միջին Արեւելքի բոլոր երկիրները, բացի Յորդանանէն, Եգիպտոսէն եւ Սուրիայէն։

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ մէջ կրակմարի դրութիւնը վերցուեցաւ։ Հազարաւոր շնորհաւորական հեռագիրներ կը տեղան պալատ։ Կ՚ըսուի թէ դաւադրական շարժման պատասխանատուներուն դատավարութիւնը պիտի սկսի շուտով։

ՏԸԼԸՍ երկուշաբթի օր պիտի գայ Փարիզ, ուր տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ կի Մոլէի հետ։

ԱՆԳԼԻՈՅ գործադուլներուն առթիւ ըստեղծուած քննիչ յանձնախումբը որոշեց հինգէն 6.5 առ հարիւր բարձրացնել բանուորներուն աշխատավարձերը։

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ վարչապետը, կառավարական պատգամաւորութեան մը գլուխն անցած, Փրակա հասաւ հինգշաբթի օր։

ԹՈՒՆՈՒԶԻ մէջ մարմին կը ստանան պէյին հրաժարման մասին շրջան ընող զրոյցները։

ՓԱՐԻԶԻ ամերիկեան նոր դեսպանը, Հոթըն, յայտարարեց թէ Մ. Նահանգները հետամուտ չեն Հիւս. Ափրիկէի մէջ Ֆրանսայի տեղը գրաւելու։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ 95 միլիոն տոլարի տնտեսական օժանդակութիւն մը առաջարկեցին Լեհաստանի։

ՍԵՒԱՄՈՐԹ կռփամարտիկ եւ աշխարհի նախկին ախոյեան Րէյ Շուկըր Րոպինսըն 37 տարեկանին դարձեալ տիրացաւ աշխարհի ախոյեանի տիտղոսին՝ իր 25 տարեկան հակառակորդը պարտութեան մատնելով 5րդ րաունտին։

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ
42ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Տեղի կ՚ունենայ Մայիս հինգի կիրակի երեկոյ, ժամը 8ին, Սէրքըլ Կաթոլիքի սրահը։

Նախաձեռնութեամբ Վիէնի Վասպուրականի Հայր. Միութեան եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. կոմիտէին, Հայ. Կամ. եւ Մարտիկ. Միութեան, Հ. Մ. Ը. Մ.ի, Տարօնի, Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի եւ Կապոյտ Խաչի։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։

Կը նախագահէ ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

Փարիզէն ներկայ կ՚ըլլան Վ. Կաքաւեան եւ երեք երիտասարդներ, դունաւոր ժապաւէնով մը որ կը ներկայացնէ այսօրուան Թրքահայաստանի վիճակը։

Մուտքը ազատ է։

Ծախսերու մասնակցութեամբ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Մեսրոպ Փիլիճեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Մանուէլ Ենքաէրեան (ծնեալ Փիլիճեան) եւ զաւակը կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի յետ պատարագի, այս կիրակի Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցւոյն, իրենց եղբօր եւ հօրեղբօր՝ նորոգ հանգուցեալ՝ Յարութիւն Թադէոս Փիլիճեանի (Սոֆիա) յիշատակին, ինչպէս նաեւ ծնողքին, Թադէոս եւ Կիւլիզար Փիլիճեանի եւ Փիլիճեան, Ենքաէրճեան եւ Դերձակեան ընտանիքներու համայն ննջեցելոց։

Կը հրաւիրուին ողբացեալներուն յիշատակը յարգողները։

×

Այրի Տիկին Հրաչուհի Յ. Փիլիճեան, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Յ. Փիլիճեան, Տէր եւ Տիկին Հերմոն Թաշճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Փիլիճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Զաւէն Փիլիճեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց ամուսնոյն, հօր եւ մեծ հօր՝ Յակոբ Փիլիճեանի, ինչպէս նաեւ Փիլիճեան, Քէօլեան, Թաշճեան եւ Եժտահար ընտանիքներու յիշատակին։

Կը հրաւիրուին ողբացեալներուն յիշատակը յարգողները։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Ապրիլ 11-24ի հայ նահատակներու յիշատակին, այս կիրակի, առտուան ժամը 9ին, Սինէմա Վարիէթէի սրահին մէջ, Լա Քանըպիէր։

Հովանաւորութեամբ եւ նախաձեռնութեամբ Հայ Ցարանուանութեանց եւ Ազգային Առաջնորդարանի։

Նախագահութեամբ Ազգ. Կեդր. Վարչութեան փոխ-նախագահ՝ Պ. Վ. ՍԱՀԱԹՃԵԱՆԻ։

Խօսք կ՚առնեն Ցարանուանութեանց, Ֆրանսահայ Մշակութային Միութեան եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի ներկայացուցիչները։

Իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն՝ Օր. Սիւզան Պօյաճեան (դաշնակ), Օր. Սիւզան Շահպազեան (դաշնակ), Պ. Սարգիս Չէօրէքճեան (ջութակ), Օր. Մարի Սիմոնեան, Օր. Ալիս Շամիրեան եւ Պ. Գ. Ստեփանեան (երգ), Օր. Անիթա Սարգսեան եւ Պ. Սարգիս Պօղոսեան (արտասանութիւն)։

Մուտքը ազատ է։

ՕՓԵՐԵԹԱՅԻՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Պոմոնի Ս. Սահակ - Մեսրոպ սրահին մէջ

Այս Շաբաթ երեկոյեան ժամը 8.45ին

Ղեկավարութեամբ դերասան ԹՐԱԳՕՇի կը բեմադրուի Յ. Թումանեանի՝

«ԱՆՈՒՇ»ը, երաժշտութիւն Ա. Տիգրանեանի։ Ժողովրդական երգեր ու պարեր Թրադօշ Անսամպլի կողմէ։

Կը նուագէ ծանօթ ջութակահար Պ. Ս. Չէօրէքճեան։ Կը մասնակցին Չէօրտիկեան եւ Փափազեան քոյրեր եւ քանի մը ուրիշ երիտասարդ դերակատարներ։

Մուտք 100 եւ 150 ֆրանք։

ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ
ՎԱՍՊ. ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ 42ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

Նախաձեռնութեամբ Տէսինի Վասպ. Երիտ. երկսեռ միութեան։

Այս շաբաթ, ժամը 20ին, Տէսինի Հ. Յ. Դ. Տան մէջ։

Կը նախագահէ Պ. ՍԵՐՈԲ ՂԱԶԱՐԵԱՆ

Կը բանախօսէ Պ. Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Կ՚երգէ Տիկին Մարի Կարապետեան։

Կը ներկայացուի Վասպուրականը եւ շրջակայքը ներկայացնող նոր ժապաւէնֆիլմ մը պատմական յիշատակներով եւ Վանի կռիւներէն առնուած պատկերներով, ղեկավարութեամբ Վահրամ Կաքաւեանի։

Գեղարուեստական խնամուած բաժին։ Մասնակցութեամբ Տէսինի Ֆ. Կապոյտ Խաչի Սան - Սանուհիներու, ղեկավարութեամբ ուսուցչուհի Ռ. Միլտոնեանի։

× Ներկայ կ՚ըլլան Փարիզէն քանի երիտասարդներ, ընկերակցութեամբ հայրենակիցներ Վ. Կաքաւեանի, Վ. Մելիքեանի եւ Շըտիկեանի։

Ծախքերու մասնակցութեան համար մուտքը հարիւր ֆրանք։

Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ ՕԴ. ԿԱՅԱՆԸ

Յուլիսի սկիզբը պիտի բացուի «Ժիւրա»յի կայանը։

Մասնաճիւղերը պարտին այժմէն արձանագրել իրենց շրջանի փոքրիկները։

ԱՊՐԻԼ 11-24Ը ՊՈՐՏՈՅԻ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դ. Պորտոյի Մուրատ խումբը կը նախաձեռնէ Ապրիլեան Եղեռնի 42րդ տարեդարձի սգահանդէսին, որ տեղի կ՚ունենայ 5 Մայիս, կիրակի ժամը 15,30ին կղերականներու սրահը (22 ռիւ տէ Պահիւքիէ, Պորտօ)։

Կը նախագահէ ընկ. Հ. Թաշճեան, կը խօսի ընկ. Կ. Տօնէրեան։

ՀԱՅԱԾԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ

Այս կիրակի առաւօտ ժամը 8,45էն 10 հայածէս պատարագ պիտի հաղորդուի Փարիզի ձայնասփիւռէն (փարի էնթէր) Սէն ժան Պաթիսթ տը Կրընէլ եկեղեցիէն (23 Փլաս Ֆէլիքս Ֆօր)։

** Կիրակի 12 Մայիս, երեկոյեան ժամը 17ին Սաքրէ Քէօր եկեղեցւոյ մէջ (Մոնմարթրը) հայկական ծէսով ձայնաւոր պատարագ՝ հոգեհանգստեան պաշտօնով 1915ի համազգային արհաւիրքի զոհերուն համար։

ԶԲՕՍԱՇՐՋԻԿՆԵՐՈՒ ԽՈՒՄԲ
ԴԷ-ՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ինչպէս նախորդ տարիները, այս տարի ալ զբօսաշրջիկներու խումբեր կը կազմուին դէպի Հայաստան։

Մանրամասնութիւններու համար գրել՝

Noubar Agopoff
168 Rue du Temple, Paris 3ème

Կ՚ՈՒԶՈՒԻՆ

Երիտասարդ մը (20 - 30 տարեկան), խանութի մէջ աշխատելու համար (մանիւթանիօն) եւ օրիորդ մը ծախելու յատկութիւններ ունեցող (կանանց քոն - փէքսիօն, մեծաքանակ)։ Դիմել՝

Ets. Alexanian
Comptoir de Confection, 86 Rue de Clery

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ «Դրօ», «Շաւարշ Միսաքեան» եւ «Յառաջ» խումբերու վարչութիւնները, կարեւոր խորհրդակցութեան մը համար, այս չորեքշաբթի, ժամը ճիշդ 20.30ին, Ահարոնեան սրահին մէջ։

ԿՐԸՆՈՊԼԸ. — Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։ Կը խնդրուի ընկերներէն ճշդապահ ըլլալ։

ՓԱՐԻԶԻ Ուս. Միութեան ընդհ. ժողովը այս երեքշաբթի ժամը 9ին, Րիւ Պլէօ։ Կարեւոր օրակարգ։

ՄԵԾԱՐԱՆՔ Պ. ՖՐԷՏԷՐԻՔ ՖԷՅՏԻԻ

Հայ լեզուի դասախօս նշանակուած ըլլալով Արեւելեան Լեզուներու պետական վարժարանին մէջ (Փարիզ), կազմակերպուած է

ՊԱՏՈՒՈՅ ՀԱՑԿԵՐՈՅԹ ՄԸ

Նախագահութեամբ կաթողիկոսական պատուիրակ Եւրոպայի Հայ Թեմին՝

ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Մայիս 10ին, Ուրբաթ երեկոյ, ժամը 8ին Փարիզեան սրահի մը մէջ։ Սեղանակիցներու թիւը սահմանափակ։

Անոնք որ կ՚ուզեն արձանագրուիլ, այժմէն դիմեն հետեւեալ հասցէին.—

Նուպար Յովհաննէսեան,

14 Rue du Soleil, Paris (19)
C.C.P. 7065-15 Tél. MEN 41-67

Ճաշագին 1.600 ֆր.։ Արձանագրուիլ մինչեւ Մայիս հինգ։

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer,
Paris (9e) Pro. 05-73.

ՄԵԾԱՐԱՆՔԻ ԵՐԵԿՈՅ
ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ ԵՒ ՈՒՍՈՒՑԻՉ
ԱՀԱՐՈՆ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆԻ
ԻՐ ԾՆՆԴԵԱՆ ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

Կը տօնուի Մայիս 11ի Շաբաթ երեկոյ, ժամը 9ին, Փօլ Ֆարալիք սրահին մէջ, 21 Ռիւ Իվ - Թուտիք, (մէթրօ Ռէփիւպլիք

Հովանաւորութեամբ Կաթ. Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ.ի

Կը խօսին ՏԻԿԻՆ ՀՈՒՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ,

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ, Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ և Օր. ԱՂԱՒՆԻ ՓԻՐՓԻՐԵԱՆ

Պ. Լիւք Անտրէ Մարսէլ կը կարդայ Ահարոնի քերթուածներէ իր թարգմանութիւնները։

Երգ՝ Օր. Աստղիկ Առաքելեան եւ դաշնակ Օր. Մայտա Մարգարեան

Ընթերցումներ՝ Շահան Սարեան, Արտաշէս Գմբէթեան եւ օր. Տօլմաճեան։

Մուտքը ազատ է։

ՍԻՓԱՆ-ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳԸ

ընկերակցութեամբ նուագախումբի

Կիրակի 5 Մայիսին, կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 5ին, ՍԱԼ ԿԱՎՈՅԻ ՄԷՋ

45, Rue La Boëtie (Métro Miromesnil)

ՂԵԿ. Կ. ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ
եւ մասնակցութեամբ ՄԱՐԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑԻ

Յայտագրին մաս կը կազմեն՝ Կոմիտասի, Եկմալեանի, Կանաչեանի, Ալթունեանի եւ Ափրիկեանի լաւագոյն գործերը, որոնցմէ մաս մը առաջին անգամ ըլլալով կ՚ունկնդրուի Փարիզի մէջ։ Տոմսերու գիները՝ 200, 300, 400, 500, 700, 800 ֆրանք։ Տոմսերու համար դիմել հայ գրավաճառներուն։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ARMENIE

Հայ Ֆոլքլորիք երաժշտութեան Բ. մեծադոյն սկաւառակը 30 սանթ.   ԵՐԿՐՈՐԴ ԵՒ ՆՈՐ ԹԻՐԱԺՈՎ

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԵԱՄԲ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

Microsillon 33 tours No. mc 20136, durée 45 minutes

VOGUE - CONTREPOINT

Կը պարունակէ 14 հայկական կտորներ (նուագախումբ — երգչախումբ — մեն երգ)

ՀԱՅՐԵՆԻՔ, ԷՐԶՐՈՒՄԻ ՊԱՐ, ԶՈՎ ԳԻՇԵՐ, ԿՌՈՒՆԿ, ԿԱՅՆԵԼ ԵՍ, ՄՇՈՅ ՊԱՐ, ԱՐԻ՛ ՍԵՅՐԱՆ, ԼԱԼԱ ԵԱՐՍ, ԵՏ ԱՌԱՋ - ՇՈՒՇԻԿ, ՊԱՆԴՈՒԽՏԻ ԵՐԳ, ՇՈՇՊԻ, ՄԱՐԱԼԻ, ՎԱՐԴԱՎԱՌ

Գին՝ 2600 ֆրանք

Երգարանով միասին ստանալու համար դիմել՝

ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ 14 Rue Petit, Paris 19, (Bot. 99-22), Record Shop 36 rue de Moscou

եկեղեցւոյ դիմանատունը

Սկաւառակի վաճառատուները

Փնտռել նաեւ.—

Ա. Սկաւառակ հայկ. երաժշտութեան միքրոսիօն 20.103 (16 կտոր)

Երեւան, Եայլի, Թաթարական պար, Օրօր, Ալագեազ, Պիլիքի, Ատրպէյջան, Նազ պար, Գերիներու երգ, Եարօ ջան, Կաքաւիկ, Արեւելեան պար, Քեզ նման, Ղայթարմա, Լէզկինքա, Կովկ. երգ։

ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏ. Պատարագ եւ Տաղեր, միքրոսիօն 20.114 (20 կտոր)

Ով զարմանալի, Գովեա Երուսաղէմ, Սուրբ Աստուած, Փառք, Մարմին Տէրունական, Հրեշտակային, Սուրբ, Յամենայնի, Հոգի Աստուծոյ, Միայն Սուրբ, Օրհնութիւն, Տէր Ողորմեա, Հայր մեր, Եղիցի։ Արծաթափրութեամբ, Ով զարմանալի, Աչքն ծով, Այսօր ձայնն Հայրական։

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731

C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 5 ՄԱՅԻՍ • DIMANCHE 5 MAI 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7874 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3685

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ընկերներ եւ հայրենակիցներ,

Տարի մը եւս բոլորեցինք օտարութեան մէջ, հեռու մայր հայրենիքէն :

Աննախընթաց փոթորիկը հալածական ու թափառական դարձուց հայ ժողովուրդին կէսը, ցրուելով զայն չորս հովերուն:

Երեսունեւհինգ տարիէ ի վեր ծանր օրեր կ'ապրի Սփիւռքի հայութիւնը :

Քանի կ'երկարին ակամայ տարագրութեան տաժանելի տարիները, ա՛յնքան անհրաժեշտ ու սրտիպողական կը դառնայ հայրենազուրկ հայութեան ինքնապաշտպանութեան նուիրական գործը :

Պատմութեան առջեւ պատասխանատու պիտի ըլլան հայ կազմակերպութիւնները, եթէ անոնք թերանան իրենց ազգային պարտականութեան մէջ :

Այդ պատճառաւ բոլորիս կարգախօսը պէտք է ըլլայ՝

Պայքա՛ր ապազգայնացման, ուծացման եւ ձուլման վտանգին դէմ, որ կը սպառնայ օտար հիւրընկալ աստղերու տակ ծնող եւ հասակ նետող սերունդին : Մանաւանդ արեւմուտքի մէջ, ուր աւելի բարձր մշակոյթ մը բնական ճամբով կոչուած է կլանելու զայն ,

Պայքա՛ր նահանջականութեան դէմ, որ վարակած է ոմանց հոգին՝ տրկամտութեամբ մը, որ կուգայ դարերու խորքէն ,

Պայքա՛ր ստորադասութեան զգացումին դէմ, որուն ենթարկուած են մանաւանդ անոնք, որ չեն ճանչնար հայ ազգի անցեալ փառաւոր պատմութիւնը, չքեղ Ոսկեդարը, քաղաքակրթական ու մշակութային ճոխ ստեղծագործութիւններն ու բարձր արժէքները ,

Պայքա՛ր յուսալքութեան ու դասալքութեան դէմ, որ յատուկ է տկար հոգիներուն, անոնց՝ որ զուրկ են հայրենասիրական զգացումէ եւ անընդունակ՝ զոհաբերութեան ,

Վերջապէս պայքա՛ր բոլոր այն կամազուրկներուն դէմ, որոնք համակերպելով «կատարուած իրողութեան», ձեռնթափ են եղած ամէն բանէ եւ անտարբեր դարձած հանդէպ ամէն ինչի, որ կապուած է հայութեան անցեալին, ներկային ու մանաւանդ ապագային հետ :

Գիտակից հայութեան գերագոյն նպատակը պէտք է ըլլայ, ներքին ճակատին վրայ ,—

Միացեալ ուժերով նուիրուիլ ազգապահպանման, հայապահպանման սրբազան գործին :

Նոր սերունդի դաստիարակութեան, հայերէն լեզուի, հայ գրականութեան եւ Հայոց պատմութեան ուսուցման :

Հայկական նուիրական աւանդութեանց անխախտ պահպանման :

Արտաքին ճակատին վրայ, —

Մոռացութեան չտալ երբեք հայ ազգի անկորնչելի իրաւունքները ,

Հետապնդել ամէն առթիւ, եւ կարելի բոլոր միջոցներով, հայութեան Քաղաքական Դատը :

Հ. Յ. Դաշնակցութեան անմահ հիմնադիրները, 67 տարի առաջ կեանքի կոչելով ազգային այս մեծ կազմակերպութիւնը, հայ ժողովուրդին տուած են հաւատոյ հանգանակ մը, ազատ եւ անկախ հայրենիքի մը ստեղծումը :

Հաւատարիմ այդ սրբազան դաւանանքին, Դաշնակցութիւնը՝ յանուն ազատութեան զոհած է իր լաւագոյն զաւակները, հարիւրաւոր գաղափարական, որակեալ մտաւորականներ եւ հազարաւոր անձնուրաց եւ քաջարի, անուանի եւ անանուն հայդուկներ :

Հայրենիքի ազատութեան ճամբուն վրայ ինկան նաեւ մեր մէկ միլիոն նահատակները :

Իզուր չանցաւ անոնց թափած արիւնը: 1918 Մայիս 28ին վերածնաւ անկախ Հայաստանի Հանրապետութիւնը՝ մեր պատմական հայրենիքին մէկ մասին վրայ, յաւիտենական Արարատի ստորոտը: Այսօրուան կորիզն է ան :

Միւս մասը «մեր թշնամեաց ոտնակոխ» է միշտ :

Շրջանային ժողովը, նոր շրջանի սեմին՝ կուգայ անգամ մը եւս յայտարարելու թէ՝

Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը ինչպէս երէկ երկրին մէջ, այսօր ալ Սփիւռքի մէջ, հաւատարիմ իր կոչումին՝ կանգնած է միշտ հայ ժողովուրդի կողքին,

Պաշտպանելու համար անոր նուիրական շահերն ու իրաւունքները՝ ներքին թէ արտաքին ճակատներուն վրայ, անխախտ կամքով եւ անսասան հաւատքով ,

Մինչեւ որ իրականանայ իր անյեղլի հաւատոյ հանգանակը, անկախ եւ միացեալ Հայաստանը :

Կեցցէ՛ հայ ազգը:

Կեցցէ՛ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը :

ԴԻՒԱՆ

Հ. Յ. Դ. ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ

28ՐԴ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ

ՅՈՐԴԱՆԱՆ

Երուսաղէմի յորդանանեան զօտիին ձայնասփիւռը յայտարարեց, որ «ընդդիմադիրները իրենք զիրենք մատնեցին՝ դրժելով իրենց տուած բոլոր խոստումները· իրենց նպատակն էր՝ իշխանութիւնը ձեռք ձգել»: Խօսնակը աւելցուց որ Հիւսէյն Թագաւոր պիտի չշեղի «դրական չէզոքութեան» քաղաքականութենէն: Այս չէզոքութիւնը ոչինչով նման պիտի ըլլայ Նեհրուի քաղաքականութեան, որ իր քարոզած սկզբունքները չի գործադրեր· օրինակի համար, չուզեր Քաշմիրի մէջ հանրաքուէ կազմակերպել: Խօսնակը աւելցուց նաեւ թէ Հիւսէյն Թագաւոր հակառակ է համայնավարութեան, որուն սկզբունքները բոլորովին խորթ են իսլամութեան ու արաբական աւանդութեանց :

× Միւս կողմէ, կառավարական պատասխանատու անձ մը յայտարարեց թէ համայնավարներու եւ ձախակողմեան տարրերու ձերբակալութիւնները կը շարունակուին· բոլոր կասկածելի անձերը կը հեռացուին հանրային սպասարկութիւններէն:

× Պատերազմական նախարարն ալ յայտնեց, թէ Ռամազանը վերջանալուն պէս (Ուրբաթ), զինուորական մասնաւոր ատեաններ պիտի սկսին քննել իրենց յանձնուած թղթածրարներուն քննութիւնը: Դատավարութեանց ծախքերը պիտի վճարուին օրէնքէ դուրս հռչակուած քաղաքական կուսակցութեանց իսկ դրամներով :

× Յորդանանի մէջ գտնուող սէուտական բանակները այժմ կը գտնուին Նապլուս քաղաքին շրջակայքը, որ, ինչպէս յայտնի է, ընդդիմադիր շարժման կեդրոններէն մէկն էր :

ՎԱՐՉԱՊԵՏ Կի Մոլէ Ուրբաթ օր ընդունեցաւ արհեստակցական կազմակերպութեանց եւ բանուորական դաշնակցութեանց ներկայացուցիչները: Խօսակցութիւնները առաւելաբար դարձան տնտեսական եւ ընկերային հարցերու շուրջ : Այս հանդիպումները նախաբանն են ընկերային նոր նախագծի մը մշակման :

ՉԸՐՉԻԼ, որ տարիէ մը ի վեր հանրութեան առջեւ խօսք չէր առած, ճառ մը խօսեցաւ Ուրբաթ օր ու քննադատեց ՄԱԿի բռնած ընթացքը՝ Սուէզի հարցին մէջ:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ՈՒԽՏԻ ՆՍՏԱՇՐՋԱՆԸ ՓԱԿՈՒԵՑԱՒ

Ուրբաթ գիշեր, ակնկալուածէն շատ աւելի շուտ փակուեցաւ Հիւսիսային Ատլանտեան Կազմակերպութեան Նստաշրջանը: Բոլոր որոշումները տրուեցան գրեթէ միաձայնութեամբ, որովհետեւ օրակարգի հարցերուն շուրջ 15 անդամ պետութեանց տեսակէտները ընդհանրապէս նոյնն էին: Վերջին նիստին մէջ պաշտօնական ընդհանուր հաղորդագրութիւն մը հրատարակուեցաւ, որուն գլխաւոր կէտերը կու տանք ստորեւ. 1) Վերջին շրջանին կարգ մը արեւմտեան պետութեանց յղուած խորհրդային սպառնալիքները մէկ նպատակ կը հետապնդեն — եւրոպական հողամասին վրայ հիւլէական զէնքերու մենաշնորհը ունենալ. «Այս՝ անընդունելի է»: 2) Ատլանտեան Կազմակերպութիւնը կարելի բոլոր միջոցներուն պիտի դիմէ՝ հաւանական յարձակման մը դիմադրել կարենալու համար: 3) Մինչեւ որ ապազինման հարցին շուրջ որոշ համաձայնութիւն մը չգոյանայ, ոչ ոք կրնայ արգիլել որ պետութիւնները հիւլէական զէնքեր ունենան: 4) Խորհրդային վախերը պիտի փարատին այն վայրկեանէն սկսեալ, որ Մոսկուա ընդունի փոխադարձ քննութեամբ ապազինման ընդհանուր ծրագիր մը: 5) Ատլանտեան Ուխտի վարիչ մարմինը համոզուած է, որ Հիւս. Ատլանտեան Կազմակերպութիւնը պէտք է «հաւանական յարձակում կատարողներու վախ ազդող փրկարար ու դրական միջոցներ ունենայ իր ձեռքին, ինչպէս նաեւ ցամաքային, օդային ու ծովային զօրաւոր կազմակերպութիւն մը՝ անդամ պետութեանց սահմանները պաշտպանելու համար»: 6) Հունգարիոյ մէջ Խ. Միութեան կողմէ ի գործ դրուած «կոպիտ ճնշումին» յիշատակը մեծապէս կը դժուարացնէ Արեւմուտքի եւ Արեւելքի միջեւ գոյութիւն ունեցող յարաբերութեանց բարելաւումը: 7) Անդամ պետութիւնները կը վճռեն կարելի եղածին չափ շուտով իրականացնել Գերմանիոյ միացումը : 8) Միջին Արեւելքի մէջ աշխարհի խաղաղութեան սպառնացող վտանգները բոլորովին հեռացած չեն, սակայն «կարգ մը նոր իրադարձութիւններ թոյլ կուտան ըսելու, որ աշխարհի այդ մասին մէջ համայնավարութիւնը տարածուելու առիթներ պիտի չունենայ»:

Հիւս. Ատլանտեան Կազմակերպութեան հրաժարեալ քարտուղար Լորտ Իսմէյի նախապէս կարդացած տեղեկագրէն կարելի է հետեւցնել, որ այժմ Կազմակերպութիւնը իր տրամադրութեան տակ ունի 150 օդակայաններ, մինչ 1952ին այդ թիւը կը հասնէր միայն՝ քսանի: Վարիչ մարմինը իր ստեղծումէն ի վեր 505 նիստեր գումարած է, իսկ զանազան յանձնախումբերը աւելի քան 7000 ժողովներ ունեցած են: Կազմակերպութիւնը իր տրամադրութեան տակ ունի 8000 քմ. երկայնքով ցամաքային եւ երկու հազար քմ. ընդծովեայ հաղորդակցութեան գիծեր, ինչպէս նաեւ երեք հազար քմ. երկայնքով հերցեան ալիքներ: Կազմակերպութեան ջանքերուն շնորհիւ չորս հազար քմ. երկայնքով նաւթուղիներ շինուած են. իսկ Հիւս. Ատլանտեան Ուխտին շէնքը, որ կը շինուի Փարիզի մէջ, աւարտած պիտի ըլլայ 1959ի գարնան :

Վիճաբանութիւններէն եւ պաշտօնական հաղորդագրութենէն կ'երեւայ, որ տասնըհինգ անդամները բացարձակապէս համաձայն են Գերմանիոյ միացման, Եւրոպայի պաշտպանութեան կազմակերպութեան եւ ապազինման հարցերուն շուրջ :

ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ ՆԵՐՔԻՆ ՏԱԳՆԱ՞Պ

Կիրակի օր Սուրիոյ մէջ տեղի պիտի ունենան մասնակի ընտրութիւններ՝ «քաղաքական դատավարութեան» ընթացքին ի չարս այլոց «դաւաճան» յայտարարուած չորս երեսփոխաններուն փոխարէն նորեր ընտրելու համար :

Քաղաքական դիտողներ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն այս ընտրութեանց, որոնք տեսակ մը փորձաքար պիտի հանդիսանան՝ ցոյց տալով թէ ընդդիմադրութիւնը բաւականին զօրաւո՞ր է այդ չորս աթոռները գրաւելու համար :

Արդարեւ, երկու կարեւոր խմբակցութիւններ կան այժմ Սուրիոյ մէջ. 1) Ձախակողմեան խմբակը, Պաթ կուսակցութեան հովանաւորութեան տակ, որ ռուսասէր եւ եգիպտասէր է, տարիէ մը ի վեր իշխանութիւնը իր ձեռքն առած է: 2) Աջակողմեան խմբակը, որ բաղկացած է երեք կուսակցութիւններէ — Ժողովրդական (չուզեր Մոսկուայի ու Գահիրէի քաղաքականութեան հետեւիլ), մեծ հողատէրերու (որոնք կը վախնան ներկայ վարչաձեւին ուղղութենէն) եւ Մահմետական Եղբայրներու կուսակցութիւնը (որ ընկերվարականները կ'ամբաստանեն անաստուածութեան յանցանքով) :

Ընդդիմադիր - աջակողմեան այս երեք կուսակցութիւններէն ամէնէն ազդեցիկը Մահմետական Եղբայրներու կազմակերպութիւնն է, որովհետեւ միակն է որ կրնայ պայքար մղել ներկայ վարչաձեւին դէմ՝ առանց «արաբական շահերու դաւաճան» տիտղոսին տիրանալու եւ հետապնդումներու ենթարկուելու: Այս պատճառով ալ աջակողմեան կուսակցութիւնները իրենց չորս թեկնածուներն ալ գտած են Մահմետական Եղբայրներու մէջէն :

Տիրող ընդհանուր կարծիքն այն է, որ աջակողմեան ցանկը յաջողելու մեծ հաւանականութիւն ունի. կը վախցուի սակայն, որ կառավարութիւնը ընտրութիւնները կեղծէ: Այս պարագային, կրնայ ներքին տագնապ մը ծագիլ Սուրիոյ մէջ :

ԿԼԱՈՒԻ ՓԱՇԱՅԻ ԶԱՒԱԿՆԵՐՈՒՆ ԱՌԵՒԱՆԳՈՒՄԸ

Ոչ մէկ ստոյգ լուր կայ Կլաուի փաշայի զաւակներուն առեւանգման մանրամասնութեանց եւ այն վայրին մասին, ուր առաջնորդուած են անոնք: Յայտնի չէ նոյնիսկ թէ ո՞րոնք են առեւանգիչները : Պահ մը լուր տարածուեցաւ թէ Մարոքի կառավարութիւնը կազմակերպած էր այս առեւանգումը, որովհետեւ «Կլաուիի զաւակները երկրին շահերուն դէմ գործունէութիւն մը կը վարէին»: Ապա կիսապաշտօնական հերքում մը եկաւ յայտնելու, թէ «Ազատագրութեան Բանակն» էր այս անհետացման պատասխանատուն : Ազատագրութեան Բանակը բաւական զօրաւոր կազմակերպութիւն մըն է հարաւային Մարոքի մէջ եւ չի ճանչնար Սուլթան Մուհամմէտ Ե.ի իշխանութիւնը:

× Առեւանգման լուրը յուզում պատճառեց Ֆրանսայի մէջ, որովհետեւ Կլաուի Ֆրանսայի լաւ բարեկամն էր. իր զաւակներն ալ կը հետեւէին նոյն քաղաքականութեան: Ֆրանսական կառավարութիւնը այս առթիւ բողոք ներկայացուց Մարոքի կառավարութեան, սակայն իրեն պատասխանուեցաւ թէ առիկա «Մարոքեան ներքին հարց մըն է», քանի որ առեւանգուածները Մարոքցիներ են :

× Ըստ վերջին լուրերուն, Կլաուիի վեց զաւակները վերադարձուած են Մարաքէշ, ու այժմ կը գտնուին իրենց հօրենական տան մէջ. սակայն այս լուրը հաստատուած չէ:

ԱԼԺԵՐԻՈՅ Թլեմճենի շրջանին մէջ ահաբեկիչներու կարեւոր ցանց մը երեւան հանուեցաւ ու քայքայուեցաւ. աւելի քան երեսուն անձեր ձերբակալուեցան. կարեւոր քանակութեամբ ռազմամթերք ալ գրաւուեցաւ :

ՅՈՒԲԵԼԵԱՐ Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆԻ ԽՕՍՔԸ

●

ԽՄԲ.— Ստորեւ կը հրատարակենք բնկեր Մկրտիչ Պարսամեանի ճառը զոր կարդաց ապրիլ 27ին, իր գրական եւ ուսուցչական յիսնամեայ յոբելեանին առթիւ: Հանդէսին թղթակցութիւնը՝ մեր յաջորդ թիւով:

Այս հանդիսաւոր պահուն երախտագիտական զգացում ունիմ եւ իմ ջերմ շնորհակալութիւնս կը յայտնեմ դրչի եղբայրակիցներէ եւ մտաւորական բարեկամներէ կազմուած յոբելենական յանձնախումբին եւ Գործադիր Մարմնոյ անդամներուն, հայ մամուլին, հեռաւոր ու մօտաւոր գրադէտ եղբայրներուս, արուեստագէտներուն, պաշտօնական մարմիններուն եւ ներկայ ժողովուրդին, որոնք բոլորն ալ անվերապահօրէն իրենց համակրանքը յայտնեցին թերթերու միջոցաւ, նամակներով, յղուածներով ու հեռագիրներով, յիսուն տարիներու գրական եւ կրթական գործունէութեանս տօնակատարութեան առթիւ:

Հակառակ մեր կեանքը ալեկոծող բազմաթիւ երեւոյթներուն, ինծի համար հաճոյք մըն է սակայն ողջունել հոս ներկայ հայ ժողովուրդը, որ երէկ իր ծննդավայրին մէջ, խաղաղ եւ ստեղծագործ աշխատանքի լծուած էր, եւ այսօր ալ, այս հիւրընկալ երկրին մէջ կը շարունակէ իր շինարար աշխատանքը, ապացոյցը տալով թէ ղարաւոր այդ ոգին միշտ կենդանի է իր մէջ:

Յոբելենական այս հանդէսը, ինչպէս ամէն առիթ, նպատակայարմար կը նկատեմ մեր ժողովուրդին համար կենսական ու անյետաձգելի քանի մը հարցերու քննութեան եւս յատկացնել, խորհելով թէ կատարուած աշխատանքի մը ներբողէն աւելի, մեր ուշադրութիւնը պէտք է կեդրոնացնենք աւելի՛ այժմէականին վրայ, քանի որ մեր գոյութեան հարցին հետ կապուած է ան:

Որո՞նք են այն խնդիրները, որոնք երէկ, ինչպէս այսօր կը պահեն իրենց հրատապ հանգամանքը, եւ պիտի պահեն նաեւ վաղը:

Մտածումներս պիտի չխորացնեմ, նկատի առնելով ժամանակի անյարմարութիւնը:

Այդ հրատապ եւ լուծման սպասող խնդիրները հետեւեալներն են.—

Ա.— Պէտք է պատրաստել համալսարանական երիտասարդութիւն մը, որպէս զի թափուր աթոռները գրաւէ, բոլոր ասպարէզներու մէջ:

Բ.— Պատրաստել ուսուցիչներ, հայ ուսուցիչներ, բառին խսկական առումով, որպէս զի մեր վարժարաններն ունենան համապատասխան մանկավարժ-դաստիարակներ, եւ կրթական մարմիններն ազատել ուսուցիչ փնտռելու հոգէն: Եւ մանաւանդ ապահովել այդ ուսուցիչներուն նիւթական վիճակը:

Գ.— Երկրորդական նկատուած եւ նախակրթութեան յատուկ մեր վարժարաններուն վարիչները եւ ծնողները ազատել մղձաւանջէ մը, անորոշութենէ մը եւ տաղնապէ մը: Վիճակ մը, որ նոյնիսկ միջին Արեւելքի մեր ժողովուրդին մէջ զգալի դառնալ սկսած է:

Այդ անորոշութիւնը ստեղծած է նաեւ միտքերու մէջ շփոթ մը, որովհետեւ կրթական գործով զբաղող մեր պաշտօնական մարմինները, ինչպէս նաեւ առհասարակ ամէն հայ անհատ հայապահպանման անհրաժեշտութիւնը խորապէս զգալով մէկտեղ, գործնական կեանքի անմիջական պարտադրութիւններն ալ ստիպուած է նկատի առնել, քանի որ մեր կեանքը, անորոշ ժամանակով, կապուած է մեր ապրած միջավայրերու կեանքին ու գործնականութեան:

Կը խորհիմ թէ ոչ ոք կրնայ ժխտել այս կէտերուն անհրաժեշտութիւնը, որ հետզհետէ երթալով աւելի կը սրուի:

Կը սիրենք յաճախ խօսիլ պատմութեան մասին, եւ սակայն անկէ դաս առնել չգիտենք: Անցեալին մէջ այս մատնանշուած կէտերը յարաբերական լուծում մը գտած են յաճախ, շնորհիւ ճշմարիտ հայրենասէրներու, որոնք խօսքին միացուցած են նաեւ գործը:

Ճիշդ տեղին է որ ոգեկոչեմ Սանասարեան Հաստատութիւնը, ուր ստացած եմ կրթութիւնս եւ դաստիարակութիւնս, ուր ողջունած եմ իմ հոգեւոր ծնողներս, եւ որոնց հանդէպ անհուն երախտագիտութեամբ լեցուած եմ: Այս անունը կը յիշեմ, որովհետեւ հոն տիրող Ոգին. հայկական ոգին, *եւ դաստիարակչական մեթոդները, երեք քառորդ դար յետոյ ալ այսօրուան մեր մտահոգութիւններուն, որոնումներուն եւ զգացած դժուարութիւններուն կը բերեն իրենց լուծումը:*

Անմահ բարերար Մկրտիչ Սանասարեանի եւ անոր կտակը գործադրող նոյնքան յիշատակելի Կարապետ Եզեանցի առաջին գործը կ՚ըլլայ. վարժարանը բանալէ առաջ տասնեակ մը երիտասարդներ ղրկել եւրոպական համալսարանները, կրթական մշակներ իբրեւ, ամէն մէկը նախատեսուած մասնագիտութեան պատրաստուելու համար:

Այս ճշմարիտ եւ հեռատես հայրենասիրութեան հետ բաղդատելով, ի՞նչ կ՚ընենք մենք այսօր: Իբրեւ թէ ուսանողներ կը պահենք Եւրոպայի եւ այլ երկիրներու մէջ, կէս կուշտ, կէս անօթի, կարօտ վիճակի մէջ, այն յոյսով որ վաղը անոնք մեր յաջորդները պիտի ըլլան: Այս անմխիթար վիճակին հետեւանքն այն է դժբախտաբար, որ մեր ուսանողները մեծ մասով իրենց յանձնառութիւնը չեն յարգեր եւ դառնացած կը հեռանան:

Հայրենասիրութեան ու հեռատեսութեան դաս մըն ալ կուտան մեզի Եւրոպայէն վերադարձող Սանասարեան Սաները: Բարերարը Պոլսոյ մէջ կը դիմաւորէ դանոնք, եւ խորհրդակցութեան նիւթ կ՚ըլլայ, թէ ո՛ւր պէտք է հաստատել վարժարանը: Անշուշտ բարերարը, տասնեակ մը տարիներ եւրոպական ոստաններու մէջ ապրած երիտասարդներուն մտայնութիւնը հասկնալ կ՚ուզէր: Համալսարանաւարտ երիտասարդները, գլխաւորութեամբ ողբ. Գէորգ Աբուլեանի, Սարգիս Սողիկեանի, Յովսէփ Մատաթեանի եւ Դելփիկեանի, փափաք կը յայտնեն, որ վարժարանը բացուի հայկական կեդրոնի մը մէջ, հայ ժողովուրդին համար: Անշուշտ բարերարի հոգին կը խօսի այս առաջարկը եւ Կարինը կ՚ընդունուի իբրեւ կեդրոն:

Երրորդ գործնական եւ նպատակայարմար ծրագիրը որ Սանասարեան Հաստատութեան գոյութեան իրաւունքը կ՚արդարացնէ առաջին օրէն, Գաւառի հայ վարժարաններուն համար ուսուցիչներ պատրաստելն էր:

Երեք քառորդ դար առաջ մարդիկ կը մտածէին այնպէս, ինչպէս այսօր մենք չենք մտածեր ու չենք կրնար իրականացնել, անհրաժեշտութեան մը առջեւ գտնուելով մէկտեղ: Ցաւալի է եւ սակայն իրողութիւն է, որ ներկայ մեր հայրենասէրները ազգապահպանման եւ մշակոյթի իբրեւ ազդակ, ինչ որ չենք ժխտեր, եկեղեցիներ կանգնելու եւ միլիոններ գոհաբերելու հետամուտ են: Բարեբախտաբար ուրիշներ ալ կան որոնց համար կրթական հաստատութիւններուն սատարելը եւ զանոնք նպաստաւորելը նոյնքան հայրենասիրական օգտակարութիւն մըն է:

Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՎԱՐԻ ՏՈՒՆԸ

●

Պատանի էի դեռ, երբ մենք կը բնակէինք Մուհամմէտ Ալի փողոցին մէջ, տան մը առաջին յարկը: Գետնայարկը վարձու կը մնար երկարատեւ ամիսներէ ի վեր:

Օր մը, երբ պատուհանին առջեւ նստած՝ անցորդները կը դիտէի, նկատեցի որ երկու պառաւ կիներ դուրս ելան գետնայարկէն: Երկուքն ալ միեւնոյն կերպով հագուած էին, եւ անոնց բոլորովին սպիտակ մազերուն վրայ ջայլամի սեւ փետուրներով զարդարուած գլխարկները կը յայտնէին թէ զանոնք կրողները ունեւոր եղած էին ատենօք:

Անոնք եկած էին վարի տունը վարձելու:

Հետեւեալ մէկ քանի օրերու ընթացքին, բեռնակիրները կարասիները բերին: Շատ բան չկար: Բայց երկու սենեակնոց այդ փոքր յարկաբաժինը կահաւորելու համար երկու պառաւ քոյրերը ունէին իրապէս գեղեցիկ կարասիներ: Ամէն բանէ, մինչեւ իսկ մթին անկիւն մը զարդարող աննշան առարկաներէն իսկ կը ծաւալէր գեղեցիկին ճաշակը: Ակներեւ էր որ մեր նոր դրացուհիները փարթամօրէն ապրուած կորսուեալ աշխարհի մը բնակիչներն եղած էին: Անոնք հիմա կուգային վարի տունը, մռայլ այդ երկու սենեակներուն մէջ՝ ուր արեւի շողիկ մ՚իսկ չէր թափանցեր:

Ես այն ատեն դպրոց չէի երթար: Մենք Ամասիայէն դեռ նոր եկած էինք Գահիրէ եւ կը սպասէինք որ Պօղոս Նուպարի նուիրած Գալուստեան վարժարանին շինութիւնը աւարտէր: Բակին վրայ բացուող պատուհանին առջեւ նստած կ՚ըլլայի յաճախ. գիրք մը ձեռքս: Ինծի համար հոգեկան պահանջք մը եղած էր երկու պառաւ քոյրերուն գոյութիւնը: Մամիկներով, մօրաքոյրներով շրջապատուած մանկութիւնս իր զրկանքին վիշտը կարծես կը յուսար մեղմել անոնց սպասուած գուրգուրանքով:

Խնդրեցի մայրիկէս որ երթար բարի գալուստ մաղթելու դրացուհիներուն: Անհամբեր անոր վերադարձին սպասեցի: Հիմա գիտէի որ քոյրերէն մէկը այրին էր ատենօք մեծահարուստ եւ մահուընէ կարճ ժամանակ մը առաջ սնանկացած վաճառականի մը:

Միւսը չէր ամուսնացած: Բայց երկու քոյրերը անբաժան եղած էին միշտ:

Տիկին Զարուհին եւ Օրիորդ Գեղանոյշը Պոլսեցի էին: Մայրս դեռ ուրիշ տեղեկութիւններ ալ հաղորդեց մեզի:

Ցեամիջօրէ մը, երբ իմ սովորական տեղըս գրաւած էի, բակին դրան առջեւ կանգ առաւ գեղեցիկ կառք մը՝ որուն երկու ճերմակ ձիեր լծուած էին: Ձիերը վրնջեցին, երբ կառքէն իջան երկու շքեղօրէն հագուած տարիքոտ տիկիններ: Վրնջիւնը հոգիիս մէջ յանկարծ արթնցուց հէքեաթային աշխարհ մը. իսկ տիկինները՝ որոնք դէպի վարի տունը կը յառաջանային, ինծի թուեցան անիրական էակներ:

Վազեցի կանչելու մայրս եւ երկուքս պատուհանին առջեւ քով քովի կեցած՝ դիտեցինք այցելուները՝ զորս մեր դրացուհիները, իրենք ալ պաշտօնական կերպով զգեստաւոր, մինչեւ բակին մէջտեղը դիմաւորեցին ժպտունակ:

— Հրամմեցէք, հրամմեցէք, այս ինչ մեծ պատիւ է մեզի համար:

— Կը տեսնե՞ս, դարձաւ մայրիկս ինծի, վարիները լաւ օրեր ապրած եւ հիմա թշուառութեան մէջ ինկած մարդիկ են: Անոնց այցելութեան եկող տիկինները յայտնի է որ մեծահարուստ են Բայց չեն մոռցած բարեկամութեան արժէքը:

Մօրս խօսքերը անջնջելիօրէն տպաւորուած մնացին մտքիս մէջ: Ես գիտցայ որ հարստութիւն եւ դանձ կրնան օր մը անհետ կորսուիլ: Բայց անկորուստ կը մնայ միշտ հոգիներու ազնուութիւնը:

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՌԱՍՊԵԼՆԵՐ

ՎԱՀԱԳՆ

●

Ե.

Այլակերպ վհուկներն իսկ, իրենց թուլչական խարոյկները թողած՝ գաղտագողի բացատին մօտեցան ու ոսկրացած մատներն իրենց կաշեղէն շրթներին դրած՝ զարմանքով ունկնդրեցին Վահագնի նըւագին:

Այդ լուռ ու հանդիսաւոր պահին, գետի ջրերը յուզուեցին եւ մի սեւ կէտ ափը լողալ սկսեց: Ահա, հրաշագեղ մի նժոյգ դուրս ելաւ ջրից: Բաց-կապտաւուն էր նա, սպիտակ մի աստղ ճակատին եւ այնքան գեղեցիկ, որ մարդ կարող էր օրեր շարունակ նստել ու անյագօրէն նայել նրան:

Ձին մի պահ վարանումով շուրջը նայեց, ապա անաղմուկ քայլով բացատի կողմը դիմեց: Վահագնի մօտից անցնելիս, Վահագնը փանդիռը վար դրեց ու ձիու մէջքին նետուեց: Ձին այնպիսի կատաղի վրնջիւն արձակեց, որ լայն ռունգերից բոցեր ժայթքեցին ու ամբողջ ձորը դղրդաց: Վահագնը նրա երկար բաշից կառչած մնաց: Ձին ետ դարձաւ, ջրի մէջ նետուեց, հանդիպակաց ափը ելաւ ու բարձունքն ի վեր սլացաւ:

Վահագնը զգաց, որ ինքը երկրից կտրուած՝ երկրի անհունում նէ սաւառնում: Ո՞ւր էր ձին իրեն տանում. Նա այդ չգիտէր: Դրա մասին չէր էլ մտածում: Թռիչքն այնքան սահուն, այնքան հաճելի էր, որ նա կ՚ուզէր որ այն երկար ու երկար շարունակուի:

Բայց երբ լուսաբացն սկսուեց ու ձին վայրէջք կատարեց, Վահագնը իրեն գըտաւ այնտեղ, որտեղից թռիչքն սկսել էր: Գետափին ոչ ջրանոյշ կար եւ ոչ էլ յաւերժահարս: Գիշերուայ անցուդարձին որպէս վկայ միայն ձին էր մնացել եւ փանդիռը, որն ընկած էր գետափնեայ ժայռի վրայ:

Զ.

Աստղիկն ամէն առաւօտ, արեւածագից առաջ, ձորն իջնում եւ գետի զով ու վըճիտ ջրերում լողանք էր ընդունում: Պատահում էր, որ նրա գեղեցկութեամբ թովուած ու սիրով արբեցած պատանիներ գալիս թաքնուում էին լողարանին մօտիկ թփուտներում եւ գիշերն ամբողջ անձկութեամբ սպասում, որ առաւօտեան Աստղիկին տեսնեն իր լողարանում: Բայց երբ Աստղիկը երեւում էր գետակի ափին ու բնութիւնն ամբողջ ցնծագին ողջունում էր նրան, մրգանուշները տեղեակ լինելով պատանիների մեղսալից դիտաւորութիւնից՝ հեղնող ժպիտները կենսաթրթիռ այտերին, իջնում էին բարձունքներից վար, Աստղիկին շրջապատում ու նրան անտես դարձնում անհամեստ հայեացքներից:

Այն օրն էլ նա սովորականի պէս վաղ առաւօտեան գետափ իջաւ, լողացաւ զով ու վճիտ ջրերում, թեթեւ հագնուած՝ կանգնեց գետափնեայ մի քարի վրայ ու սկսեց արեւափայլ վարսերը սանտրել: Վահագնը յայտնուեց այնտեղ: Նա Աստղիկին տեսաւ ու արձանացաւ իր կանգնած տեղում: Լուսնի լոյսով պարող յաւերժահարսների չքնաղ պատկերները, որ մինչ այդ յուզում էին նրա հոգին, Աստղիկի տեսքից նսեմացան ու ի սպառ ջնջուեցին յիշողութիւնից:

Աստղիկը, բոլորովին անտեղեակ Վահագնի ներկայութիւնից, վերջացրեց արդուզարդը, վար իջաւ քարի վրայից ու նազելաճեմ քայլուածքով սկսեց հեռանալ: Վահագնի էութիւնն ամբողջ մի անբացատրելի յուզմունքով համակուեց: Նրա մատները սարսուռով փանդիռի լարերին դիպան եւ հոգեմայլ մի նուագ հնչեցրին: Աստղիկը կանգ առաւ, Վահագնին նայեց ու կրծքից մի հառաչ դուրս թռաւ: Նուագըն աւելի յուզումնալից դարձաւ: Աստղիկը հմայուած՝ Վահագնի կողմը դիմեց:

— Վահագն,— թոթովեց նա շիկնելով:

— Աստղիկ, եղաւ Վահագնի պատասխանը:

Աստղիկը մի քայլ էլ առաջացաւ: Վահագնը նուագը դադարեցրեց ու նրա ձեռը բռնեց:

— Տես, բոլորը մեզ են նայում, — շըշնջաց Աստղիկը:

Վահագնը շուրջը նայեց: Իսկապէս, որքա՜ն ադաներ ու աղջիկներ էին գետափին հաւաքուել: Նա մի նոր, ուրախ պարեղանակ նուագեց եւ տեսնեց, որ բոլորը պարեն ու զուարճանան գետակի ափին:

Է.

Այն տարի ձմեռը Հայոց աշխարհում շատ երկար տեւեց: Ապրիլի կէսն անցել էր արդէն, բայց լեռներն ու հովիտները խոր ձիւնի տակ էին թաղուած: Անասուններէ կերն սպառուել էր: Շինականները յուսահատութեան մէջ էին: Նրանք խումբ խումբ Աշտիշատի մեհեանն էին դիմում, զոհեր մատուցում, խունկ ու կնդրուկ ծխում, օր ու գիշեր ծնրադիր աղօթում եւ աստուածներից օգնութիւն հայցում: Բայց աստուածները լուռ ու անտարբեր էին:

Մի խումբ շինականներ գիշերն ամբողջ մեհեանում աղօթելուց յետոյ, առաւօտեան յուսահատ ուզում էին տուն վերադառնալ, երբ մեհեանի դուռը բացուեց ու նորածագ արեւի ճառագայթների հետ՝ Վահագնը ներս մտաւ: Մութ ու մռայլ մեհեանը պայծառօրէն լուսաւորուեց, եւ լոյս ծագեց մարդկանց հոգիներում:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆ

(Շար. 4)

ԻՄ ՄԱՆԿԻԿԻՆ

●

(ԱՆՏԻՊ)

Դու մեր երկրի նմա՛ն եղիր՝
Բարձր ու վսեմ, բորբ ու գերող․
Դու իմ երգի նմա՛ն եղիր, —
Շէն ու երգուն, նաեւ ներող․ —
Դու մեր մտքի նմա՛ն եղիր՝
Ե՛ւ արեւուն, ե՛ւ համբերող։

Եթէ երկրի նման իմ վեհ՝
Ուշ հուրհուրայ բախտդ, բալի՛կ, —
Դու իմ երկրի նման վսեմ
Սիրտդ մղիր դէպի գալիք, —
Մեր մրգերի նման դու սէր՝
Դարձիր ամպրոպ եւ արհաւիրք ...

Ա՜խ դու երկրիս նման եղիր՝
Բարձր ու անհաս, մեղմ ու կարող, —
Ա՜խ, դու երգիս նման եղիր՝
Լցուած խոհով ու քանքարով, —
Մեր մրգերի նման եղիր, —
Լիքը բերքո՜վ, դարո՜վ, քարո՜վ ...

Դու մեր երկրի նման եղիր,
Բարձր ու վսեմ, բորբ ու գերող,
Դու մեր երգի նման եղիր,
Արհամարհող, նաեւ ներող․ —
Դու մեր մրգի՛ նման եղիր,
Արեւաբաղձ եւ համբերող ...

Եթէ երկրի նման իմ վեհ՝
Ուշ հուրհուրայ բախտդ, բալի՛կ, —
Դու իմ երգի նման վսեմ
Տենչա՛ չքնաղ բախտ ու գալիք, —
Մեր տենչերի նման դու սէգ՝
Ըղձա՛ ամպրոպ ու արհաւիրք։

ԵՂԻՇԷ ՉԱՐԵՆՑ

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

●

Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան Կեդրոնական Խնամակալութիւնը, որուն անդամներն են հետեւեալները,

Տօքթ․ Ժոզէ Տը Ազերեդօ Փերդիգաօ․— *Փորթուկալցի օրէնսգէտ – ատենապետ եւ գլխաւոր գործադրիչ հիմնարկութեան։*

Պ․ Գէորգ Լորիս Եսայեան․— *փեսան բարերար Գալուստ Կիւլպէնկեանի։*

Նորին Վսեմ․ Սենոր Դ․ Դոմինգոս տը Սուսա Է Հոլսթայն - Բէք, *Դուքս Փալմէլայի – Լոնտոնի Փորթուգալեան նախկին դեսպան։*

Պ․ Չարլզ Փ․ Ուիշոյ - *անգլիացի օրէնսգէտ։*

Նորին Վսեմ․ Սենոր Փեդրօ Թէօթօնիօ Փէրէրա — *Լոնտոնի Փորթուգալեան դեսպան։*

Հետեւեալ յայտարարութիւնը կ'ընէ ի գիտութիւն Հայ մամուլին եւ Հայ հասարակութեան, որով իր ներկայ ծրագիրը կը տեղեկացնէ հայկական գործերու գործադրութեան մասին։

Հայկական գործերով զբաղող յանձնախումբ մը պիտի կազմուի, որ խորհուրդ պիտի տայ խնամակալութեան, անոնց գործադրութեան մէջ։

Այս յանձնախումբը պիտի զբաղի ի մասնաւորի հետեւեալ ծրագիրներով․—

1․— Օգնութիւն բարեսիրական, կրթական եւ ուրիշ նման հաստատութիւններու որոնք կը ծառայեն հայ համայնքներու եւ անհատներու։

2․— Օժանդակութիւն չքաւոր հայ համայնքներու վերահաստատման։

3․— Օգնութիւն հայ չքաւոր անհատներու։

4․— Օգնութիւն, նիւթական միջոցներով, հայ առաքելական Ս․ Եկեղեցւոյ։

5․— Օժանդակութիւն հայ մշակոյթի եւ հայերէնի բարձրագոյն ուսման․ նաեւ օգնութիւն հայ ուսանողաց բարձրագոյն ուսման։

Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան Կեդրոնական Խնամակալութիւնը, իր որոշումներուն համաձայն — որոնք յայտարարուած էին 1956ին — կը մատնանշէ որ իր եկամուտին կարեւոր մէկ մասը պիտի յատկացուի վերոյիշեալ ծրագիրներու գործադրութեան։

Այս նպատակով Հիմնարկութիւնը 250 հազար անգլիական սթեռլինի անմիջական գումարը յատկացուցած է 1957, 1958, եւ 1959 տարիներու ժամանակամիջոցին գործածուելու համար։ Այս գումարը մօտաւորապէս հաւասար է հիմնարկութեան գլխաւոր ծրագիրներուն համար եղած յատկացումներուն․ զոր օրինակ, Բրիտանական կայսրութեան բոլոր երկիրներուն համար որոշուած գումարին։

Մինչեւ օրս ստացուած խնդրանքները, որոնք եկած են զանազան հայ համայնքներէ եւ անհատներէ, եւ որոնք կը ներկայացնեն մեծ թիւ մը, ուսումնասիրութեան տակ են ներկայիս։

Մասնաւոր ուշադրութեան առարկայ են Հայ Եկեղեցիներու եւ դպրոցներու կարիքները Մերձաւոր Արեւելքի մէջ։ Նմանապէս Փարիզի, եւ Ֆրանսայի այլ քաղաքներուն մէջ։ Նաեւ Երուսաղէմի եւ Իսթանպուլի Հայ Առաքելական Պատրիարքութեանց կարիքները, ի մասնաւորի, եկեղեցիներու եւ դպրոցներու համար։

Վերոյիշեալ ընդհանուր ծրագրէն զատ, եւ բարերարին կտակին մասնաւոր պահանջին համաձայն, երեք հարիւր հազար տոլարէն մինչեւ չորս հարիւր հազար տոլար պիտի յատկացուի Հայ Առաքելական Ս․ Եկեղեցւոյ Մայր Տաճարին, Ս․ Էջմիածնայ վերանորոգման եւ բարելաւման համար։ Կը յուսացուի մօտ օրերս պատուիրակութիւն մը ղրկել Ս․ Էջմիածին, խորհրդակցելու համար Վեհափառ Հայրապետին հետ, եւ տեղւոյն վրայ ուսումնասիրելու պէտքերը եւ զանոնք տեղեկագրելու Կեդրոնական Խնամակալութեան։

Կեդրոնական խնամակալութիւնը ծրագրած է նաեւ հաստատել Միջին Արեւելքի մէջ հաստատութիւն մը հայ մանուկներու համար, ի յիշատակ բարերարին տիկնոջ, հանգուցեալ Նուարդ Կիւլպէնկեանի։ Այս նպատակին համար յատկացուած է հարիւր հազար տոլար։ Տարեկան 15․000 տոլարի յատկացում մը եւս պիտի ըլլայ այս հաստատութեան մատակարարման եւ այլ ծախքերուն համար։

Վերոյիշեալ յայտարարութիւնը կը հրատարակուի միաժամանակ ուրիշ յայտարարութեանց հետ, որոնք նկատի ունին Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան յառաջադրած ոչ – հայկական ծրագիրները, Միջին Արեւելքի, բրիտանական կայսրութեան, Փորթուգալի եւ այլ երկիրներու մէջ։

27, Ապրիլ, 1957, Լոնտոն

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՓԱՊԼՕ ԳԱԶԱԼՍ

Ամբողջ աշխարհի երաժշտասէրները մեծ յուզումով լսեցին առջի շաբաթ, թէ ութսունամեայ երաժիշտ, խմբավար ու թաւջութակահար Փապլօ Գազալս երակներու խցկում ունեցած է Փորթօ Րիքայի մէջ։

Գազալս ծնած է Սպանիա, Պարսըլոնայի հարաւը գտնուող փոքրիկ քաղաքի մը մէջ, ուր իր հայրը եկեղեցիին երգեհոն նուագողն էր։ Տասնըմէկ տարեկանին Փապլօ արդէն մեծ հմտութեամբ կը նուագէր երգեհոն, դաշնակ ու ջութակ, սկսած էր սորվիլ թաւջութակ նուագել ու իր մանուկ հոգին մեծ յուզումով յայտնաբերած էր Պախի երաժշտութիւնը։

Հայրը զինք կ'ուղարկէ Պարսըլոնա՝ ուսումը շարունակելու, ուր կեանքը շահելու համար խաղարանի մը մէջ կը նուագէ։

Այս կամ այն ձեւով Գազալսի տաղանդին համբաւը կը հասնի Սպանիոյ մայր թագուհի Մարիա Քրիստինայի ականջը, որ երիտասարդը կը հրաւիրէ պալատ՝ այնտեղ նուագելու եւ ստեղծագործելու համար, նիւթական մտահոգութիւններէ զերծ։

Անգլիոյ Վիքթորիա թագուհին ալ զայն կը հրաւիրէ Լոնտոն՝ մասնաւոր նուագահանդէսներ տալու համար։ Առաջին ընդհ․ պատերազմէն վերջ Գազալս 1920ին կը հաստատուի Սպանիա, ուր կը կազմէ աշխարհի լաւագոյն նուագախումբերէն մէկը։

Սպանիոյ քաղաքացիական պատերազմին ժամանակ, Գազալս արքայականներուն հետ էր․ երբ Ֆրանքօ յաղթական ելաւ, Գազալս կամաւոր աքսորի մեկնեցաւ ու հաստատուեցաւ Հարաւային Ֆրանսայի մէկ փոքրիկ քաղաքին՝ Փրատի մէջ։ Երդում ըրած էր հանրութեան չներկայանալ այնքան ատեն որ Սպանիոյ տէրը Ֆրանքօն մնար։ Իր խօսքը գրեթէ յարգեց, որովհետեւ մինչեւ 1950 քաշուած կեանք մը ապրեցաւ ու ոչ մէկ նուագահանդէս կազմակերպեց։

Սակայն Պախի հանդէպ տածած իր պաշտամունքը պատճառ դարձաւ, որ Գազալս իր երդումը դրժէ։ Արդարեւ, 1950ին կը լրանար Պախի մահուան 200ամեակը։ Աշխարհի բոլոր երաժշտասէրներու խնդրանքներուն տեղի տալով, Գազալս որոշեց Պախի նուիրուած բացառիկ յայտագիր մը պատրաստել․ իր շուրջը հաւաքուեցան մեր օրերու մեծագոյն սոլիսթները — Իզաաք Շթէրն, Ժոզէֆ Շիկեթթի, Ռուտոլֆ Սերքին եւ Պախի նուիրուած այս փառատօնը այնքան բացառիկ յաջողութիւն մը ունեցաւ, որ Գազալս ստիպուեցաւ տեղի տալ աշխարհի բոլոր երաժշտասէրներուն խնդրանքին, ու համաձայնեցաւ տարին անգամ մը, գարնան, նուագահանդէսներ կազմակերպել —միշտ Փրատի մէջ։ Այս հեռաւոր ու հազիւ 5400 բնակիչ ունեցող փոքրիկ քաղաքը ամէն տարի ուխտատեղիի կը վերածուէր։

Անցեալ Դեկտեմբերին Փապլօ Գազալս որոշեց Փորթօ Րիքօ հաստատուիլ, որ իր մօր ծննդավայրն է։ Այնտեղ կը պատրաստէր իր տարեկան նուագահանդէսը, երբ որոշուած թուականէն շաբաթ մը առաջ երակներու խցկում ունեցաւ։

Գազալսի ամբողջ կեանքը անսահման նուիրում մը եղած է երաժշտութեան, իր թաւջութակին ու պաշտած երկու երաժիշտներուն՝ Մոցարտի ու Պախի համար։ «Երեւակայեցէք գեղեցիկ կին մը, որ ժամանակի ընթացքին փոխանակ ծերանալու հետզհետէ աւելի կը գեղեցկանայ ու կ'երիտասարդանայ»․ այս բառերով է որ Փապլօ Գազալս կը սիրէր նկարագրել իր թաւջութակը։

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԼՐԱՏՈՒ

Կ'իմանանք որ իրանահայ յայտնի պարուհի Օր․ Լաուրա Աւետիսեան մասնակցած է Փարիզի Լա Սէն Ֆրանսէզ *գեղարուեստական կազմակերպութեան տարեկան մրցումներուն, որուն ժիւրիին կը նախագահէ Փարիզի Օփերայէն Սերժ Լիֆառ։*

Օր․ Լաուրայի ներկայացուցած պարը մեծապէս գնահատուած է ժիւրիին կողմէ եւ բազմաթիւ մրցորդներուն մէջէն Օր․ը վարձատրուած է Փրի տ'Էքսէլանսով *ժիւրիի միաձայնութեամբ։*

Մինչեւ դպրոց երթալս ես յաճախ կ'երթայի վարի տունը։ Տիկին Զարուհին գիս կ'ընդունէր գրկաբաց։ Իմացած էին մօրմէս որ այն ատեն ոտանաւորներ կը գրէի։ Մեծ հաճոյքով կը լսէին երկու քոյրերը իմ առաջին թոթովանքներս։

Այնուհետեւ քանի մը անգամ եւս տեսայ չքեղ կառքը եւ երկու ճերմակ ձիերը։ Բայց շատ կարճ տեւեց իմ հոգիիս մէջ արթնցած կախարդանքը։ Տիկին Զարուհին գիշեր մը յանկարծամահ եղաւ եւ քոյրն ալ որոշեց Պոլիս վերադառնալ՝ տունին մէջ եղածները աճուրդով ծախելէ ետք։

Առաւօտ մը, երբ դպրոց կ'երթայի, դըրան առջեւ ինծի կը սպասէր։ Գիրք մը տուաւ ինծի գիս իր քովը կանչելով։

— Ասիկա քեզի համար է, ըսաւ։ Քեզմէ զատ ուրիշ մէկը արժանի չէ ասոր։

Երբ գիս կը համբուրէր, դողահար ձեռքերը մազերս կը շոյէին։ Արցունքի շիթեր զգացի այտերուն վրայ։ Բայց երբ ետեւ դարձայ քիչ մը հեռանալէ ետք, տեսայ որ այդ պատուաւ աղջկան աչքերը կը ժպտէին։

Իրիկունը, տուն վերադարձիս, վարի յարկին պատուհանները ու դուները բաց էին։ Տունը վարձու էր։ Բայց մեր նոր դրացիները չտեսանք, մենք ալ ուրիշ բընակարան մը փոխադրուած ըլլալով։

Օրիորդ Գեղանոյշին ինծի տուած գիրքը վէպ մըն էր, «Նետահար Աղաւնին»։ Ցայտնի էր որ բազմաթիւ անգամներ կարդացուած էր անիկա։ Էջերէն շատերը պատռտուած էին եւ տեղ տեղ կային չորցուած ծաղիկներ։ Կեանքը ունեցած էր անշուշտ, այդ աղջկան համար ալ, յոյսերու եւ երազներու իր բոցավառ եղանակը։

Դասընկերներս բոլորն ալ կարդացին գիրքը եւ երբ զայն ինծի վերադարձուցին, «Նետահար Աղաւնին» բոլորովին փետրաթափ եղած էր։

ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (37)

ԵՐԿՈՒՆՔ

●

ԳԼՈՒԽ Թ․

ՂԵՒՈ՜ՆԴ, ՂԵՒՈ՜ՆԴ

●

Հոն ժողովեալ էին բացի կաթողիկոսէն՝ Սմբատ Բագրատունի Սպարապետ Հայոց եւ իր որդին Աշոտ իշխան եւ նոյն Բագրատունեաց տոհմէն Աշոտ եւ Դաւիթ որդիք Բաղարատայ, որ ի Բաղդատ կալանաւոր էր, Վասպուրականի Արծրունեաց տունէն Աշոտ մեծ իշխանին տեղ իւր եղբայրը Գուրգէն եկած էր փոխանորդաբար։ Սիւնեաց նախարարութեան տունէն Վասակ մեծ նախարարը ներկայ էր իւր իշխանօք․ հոն էին իշխանն Գարդմանայ կորիճ, իշխանն Աղուանից Եսայի, իշխանըն Ուտէացւոց Ստեփաննոս, իշխանն Արցախայ Ատրներսեհ, Տէրն Խաչենոյ, եւ ուրիշ երեւելի իշխանք եւ իշխանազունք եւ շատ Արքեպիսկոպոսք, Եպիսկոպոսք զանազան գաւառաց Հայաստան երկրի։

Կաթողիկոսն Յովհաննէս իւր աջ կողմը Սմբատ Սպարապետ ի ձախը ՎասակՍիւնին ունենալով՝ սկսաւ երկայն պատմութիւն մը, ուր գլխաւոր եւ տիրող իմաստն էր թէ՝ «Աստուած զայրացեալ Հայաստանի բնակչաց չարագործութեանց եւ մեղաց համար, իւր բարկութիւնն անպակաս էր ըրեր Հայ ազգին վրայէն, ուստի պէտք էր ապաշխարել եւ մեղայ գոչել, եւ շուտով դեսպան ղրկել Բաղդատ Ամիրապետին որ Աստուծոյ բարկութեան գաւազանն էր, եւ հանդարտեցնել զանի ընծայիւք ու պատարագօք, որպէս զի Սասնցւոց գործած յիմարութեան պատիժը չի տուժէ բոլոր Հայաստան»։ Այս ատենաբանութեան վրայ՝ իւրաքանչիւր ոք նոյն խօսքերը միեւնոյն կերպով կը կրկնէր եւ նոյն դարմանը կը յեղյեղէր, երբ երիտասարդ եկեղեցական մը մերձենալով կաթողիկոսին յայտնեց, թէ Սասնցի լեռնական մը կ'ուզէր եւ Թախանձանօք կը խնդրէր որ ներս մտնէ ամենակարեւոր առաջարկութիւն մը ընելու համար։ Կաթողիկոսը որ առանց Սպարապետին խորհրդեան եւ ինքնիրեն բան մը ընելու անկարող մարդ էր, նորա երեսը նայեցաւ, եւ նա հրաման տուաւ ներս մտնելու մարդը։ Եւ Յովնան երբ ներս մտաւ նիզակն ի ձեռին եւ անկեան մը զանի կրթնցնելով աջ առաւ եւ դահլճին մէջտեղ կանգնեցաւ իւր Խութեցիի պարզ հագուստներով եւ իւր պարկեշտ ու համեստ կերպով, նախ ամէն աչք զինք դիտեցին, եւ վերջը իւրաքանչիւր ոք սկսաւ հծծել իւր ընկերին այդ կէս վայրենիներուն վրայ, որ զազանի պէս լեռներու մէջ կը բնակէին եւ անսովոր կեանք կ'անցնէին։

Վերջապէս, կաթողիկոսը ձայնը բարձրացնելով՝

— Դուն ուզեր եւ խնդրեր ես այս ազնուակազմ ժողովին ներկայանալ եւ առաջարկութիւն մը ընել․ մենք այնպէս կը կարծէինք թէ դուք անպիտան Սասնցիքդ երբեք պէտք չէք ունենալ եւ համարձակիլ ազգին ելնելու, վասնզի ձեր յիմար ըդըրծողութիւնը շատ գէշ հետեւանքներ պիտի ունենայ ազգին համար․ բայց դուք կը տեսնեմ թէ այդ էլ իմանալ չի կարենալով՝ ելեր եկեր էք մեզի խորհուրդ տալու․ ուստի զրուցէ՛ տեսնենք ինչ որ քու Սասնի մտքիդ մէջ կրցեր ես ձեւակերպել։

Իսկ լեռնցին ան ատեն իւր խոնարհ գլուխը երբ վեր առաւ, իւր երկայն մազերը ցնցեց եւ իւր փայլակնացայտ աչքերը երբ ժողովրդականաց վրայ պըտըտցուց, արհամարհանաց զգացմունքը փոխուեցաւ, խոր լռութիւն մը տիրեց ամենուն քով, լռութիւն նշան ուշադրութեան, որոշ եւ յստակ ձայնով այսպէս խօսեցաւ Յովնան․

— Հոգեւոր Տէր եւ մեծազօր իշխանք աշխարհաց Հայոց, կը ճանչեմ մեծ շընորհքը որ կ'ընէք ինձ պէս ողորմելի լեռնցւոյ մը ունկնդիր լինելով։

ԾԵՐԵՆՑ

(Շար․)

ՃԷՅՄՍ ԲԻՋԸՐՏՍ ուրբաթ եւ շաբաթ օր երկար տեսակցութիւններ ունեցաւ Իսրայէլի վարչապետին հետ։ Բիւըրտս յայտարարեց թէ գոհ է խօսակցութեանց արդիւնքէն, որովհետեւ Իսրայէլ չուտով պիտի յարի Այզընհաուըրի վարդապետութեան։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ պաշտօնապէս ընդունեց Այզընհաուըրի վարդապետութիւնը։

ՀՐԵԱՆԵՐՈՒ միջազգային համագումարը, որ տեղի կ'ունենայ Լոնտոնի մէջ, պաշտօնապէս բողոք բարձացուց այն վերաբերմունքին դէմ, որուն զոհ կը դառնան Հրեաները՝ Խ. Միութեան եւ Եգիպտոսի մէջ։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ օտար երկիրներու յատկացուելիք տնտեսական օգնութեան նոր ծրագիր մը կը մշակեն։

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ
ՅԱՂԹԱԿԱՆ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ

42ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ Վասպուրականի Հայր. Միութեան Կեդր. Վարչութեան (Մարսէյլ)։

Նախագահութեամբ Հերոսամարտի ռազմիկներէն Պ. Յ. ՊԱՆԴԻԿԵԱՆի։

Կիրակի, Մայիս 12, ժամը 15էն կէս գիշեր Սալ Մազընօ, 88 ռիւ Տ'Օպանեի։

Այս տարեդարձին տօնակատարութեան հրաւիրուած են կուսակցութեանց, Ազգային, Հայրենակցական եւ Բարեգործական Միութիւններու ներկայացուցիչները։

Օրուան տօնին առթիւ խօսք կը տրուի կուսակցութեանց եւ Ռազմիկներու Միութեան ներկայացուցիչներուն։

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին։

Հանդէսին խօսնակն է Պ. ՅՈՎՀ. ՀԱ-ՑԱԳՈՐԾԵԱՆ։

Իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն ծանօթ արուեստագէտներ, Օր. Անիթա Սարգսեան, Ալիս Շամիրեան, Մառի Սիմոնեան, Սիւզան Պոյաճեան ու Պ. Պ. Գ. Քէնտիրեան, Գուրգէն Ստեփանեան, Ֆէտի Հրաչեան, Գասեան (Լիոնէն), Ջութակահար Ս. Չէօրէքճեան։

Կը ներկայացուի ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՊԱՏԵ-ՐԱԶՄԸ, ղեկավարութեամբ դերասան ԹՐԱԳՕՇի եւ մասնակցութեամբ իր խումբին։

Ընտիր նուագախումբ Սէպաթիէն Պօյ'գ ճազ։ Պարերը կը սկսին ժամը 20ին։

Ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով։

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

Սէվրան – Բէնի, Վիլմոնպլը - Կարկանի օժանդակ յանձնախումբի հանգանակութեան Ա. ցանկը.— (Գումարը յայտարարուած էր քանի մը օր առաջ). —

Պ. Պ. Հրանտ Քէօսէեան տասը հազար, Մանուկ Մանուկեան 7000, Տիկին Շաթըր, Երանոս Մանուկեան, Տիկին Ոսկերիչեան՝ 500ական, Կարապետ Մանուկեան երեք հազար, Տիկին Պապիկեան, Բէկիզեան – Արապօղլու, Տէր եւ Տիկին Բեն. Փափազեան, Տէր եւ Տիկին Վերժին Յովհաննէսեան, Ոմն, Պետրոսեան, Հայկ Գըզըլեան, Փողարեան, Տէր եւ Տիկին Միհրան Փափազեան, երկու հազարական, Տիկին Իզմիրլեան, Անուշեան, Վահրատեան, Գալայճեան, Օր. Աղաւնեհի Խլոյեան, Տիկին Համամճեան, Թանեալ ընտանիք, Տիկին Նազարէթեան, Տիկին Կատայեան եւ Սաղաթիէլեան, Շիշլեան, Աշըգեան՝ հազարական ֆր., Անտրէասեան՝ 1500, Տիկին Վերժին Գալայճեան 600, Սէվրանցի, Զափեան, Եսայեան եւ Ոմն՝ 500ական ֆր.։ Գումար 69.100 ֆր.։

***

Տէսինէն Այրի Տիկին Հայկուհի Պօյաճեան իր ամուսնոյն՝ Վարպետի յիշատակին կը նուիրէ հազար ֆրանք։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մկրտիչ Պարսամեանի Գրական եւ ուսուցչական յիսնամեայ գործունէութեան տօնակատարութեան գործադիր մարմինը, ինչպէս նաեւ յոբելեարը, կը փութան իրենց սրտագին շնորհակալութիւնը յայտնել Հայ Մամուլին, հանրային հաստատութիւններուն, գրագէտներուն եւ արուեստագէտներուն, որոնք յօդուածներով, հեռագիրներով, նամակներով եւ հանդէսին մասնակցութեամբ, իրենց անվերապահ համակրանքը յայտնեցին։ Կը ցաւին որ ամէն մէկուն առանձին գրելու անկարելիութեան առջեւ կը գտնուին։

ՀԱՅԱՑԵԱՍ ՊԱՏԱՐԱԳ

*** Կիրակի 12 Մայիս, երեկոյեան ժամը 17ին Սաքրէ Քէօր եկեղեցւոյ մէջ (Մոնմարթրը) հայկական ծէսով հայ-նաւոր պատարագ՝ հոգեհանգստեան պաշտօնով 1915ի համազգային արհաւիրքի զոհերուն համար։

ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱՅ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Տարօն – Տուրուբերանի Հայր. Միութեան քառասնամեայ գործունէութեան յոբելենական հանդէս։

Տեղի կ'ունենայ 18 Մայիս, Շաբաթ երեկոյ ժամը 21ին, Իվ Թուտիֆ թատերասրահին մէջ, մէթրօ Ռէփիւպլիք։

Կը նախագահէ Պ. ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ։ Կը խօսին ՏԻԿ. ՀՈՒՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ - ՊՈՒՏԱՔԵԱՆ եւ Պ. ԼԵՒՈՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆ։

Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր։

Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Կապ. Խաչի մասնաճիւղի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է երկու հազար ֆրանք, փոխան ծաղկեպսակի, Տէր եւ Տիկին Մանուշակ, Մանուկ Փափազեաններէն իրենց սիրելի մօր մահուան առթիւ (Պոլիս)։ Այս առթիւ մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերուհի Մարիամ Պիպէրեանին։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Կապ. Խաչի մասնաճիւղը իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերուհի Անգինէի իր ամուսնոյն Սարգիս Սերոբեանի տխուր մահուան առթիւ։

ԺՈՂՈՎԻ ՀՐԱՒԷՐ

Շ. Գարահիսարի «Հերոսամարտին» պատմութեան վերաբերեալ շատ կարեւոր հարցի մը համար, կը խնդրենք Փարիզի եւ շրջանի հայրենակիցներէն, որ անպայման ներկայ ըլլան խորհրդակցական ժողովի մը, որ տեղի պիտի ունենայ երկուշաբթի, 13 Մայիսին, երեկոյեան ժամը 9ին, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ։

Խումբ մը Գարահիսարցիներու կողմէ Ա. Գաբիկեան եւ Մկ. Գազանճեան։

ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ֆրանսահայ Փոխադարձ Օգնութեան Միութեան զբօսաշրջիկներու խումբը այս տարի Հայաստան կը մեկնի Օգոստոսին սկիզբը։

Խումբին կրնան միանալ բոլոր փափաքողները անխտիր։

Արձանագրուելու համար դիմել նախագահին՝

Agop J. Nazarian
9, Ave. Calmels, Bois-Colombes (Seine)
Tél. CHA 00-55

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Երիտասարդ մը (20 - 30 տարեկան), խանութի մէջ աշխատելու համար (մանիւթանսիոն) եւ օրիորդ մը ծախելու յատկութիւններ ունեցող (կանանց քոնփէքսիոն, մեծաքանակ)։ Դիմել՝

Ets. Alexanian
Comptoir de Confection, 86 Rue de Clery

***

Այր մարդու գլխարկի համար շատ լաւ ափփրէօթիներ։ Դիմել

GENTLEY, 20 ave. Franklin Roosvelt
Métro St. Philippe du Roule

***

14 - 15 տարեկան աշկերտուհի մը եւ վարժ մէքանիսիէն մը (շըմիզիէ բօյ) աշխատանոցի համար, նաեւ իրենց տանը մէջ աշխատող գործաւորուհիներ։ Դիմել՝

Etabl. BAKERD
58 Rue d'Aboukir, Paris 2ème

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer,
Paris (9e) Pro. 05-73.

ՄԵԾԱՐԱՆՔԻ ԵՐԵԿՈՅ
ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ ԵՒ ՈՒՍՈՒՑԻՉ
ԱՀԱՐՈՆ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆԻ
ԻՐ ԾՆՆԴԵԱՆ ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

Կը տօնուի Մայիս 11ի Շաբաթ երեկոյ, ժամը 9ին, Փօլ Ֆարալիք սրահին մէջ, 21 Ռիւ Իվ - Թուտիք, (մէթրօ Ռէփիւպլիք

Հովանաւորութեամբ Կաթ. Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ.ի

Կը խօսին ՏԻԿԻՆ ՀՈՒՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ, ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ, Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ և Օր. ԱՂԱՒՆԻ ՓԻՐՓԻՐԵԱՆ

Պ. Լիւք Անտրէ Մարսէլ կը կարդայ Ահարոնի քերթուածներէ իր թարգմանութիւնները։

Երգ՝ Օր. Աստղիկ Առաքելեան եւ դաշնակ Օր. Մայտա Մարգարեան

Ընթերցումներ՝ Շահան Սարեան, Արտաշէս Գմբէթեան եւ օր. Տօլմաճեան։

Մուտքը ազատ է։

ՄԵԾԱՐԱՆՔ Պ. ՖՐԷՏԷՐԻՔ ՖԷՅՏԻԻ

Հայ լեզուի դասախօս նշանակուած ըլլալով Արեւելեան Լեզուներու պետական վարժարանին մէջ (Փարիզ), կազմակերպուած է

ՊԱՏՈՒՈՅ ՀԱՑԿԵՐՈՅԹ ՄԸ

Նախագահութեամբ կաթողիկոսական պատուիրակ Եւրոպայի Հայ Թեմին՝

ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Մայիս 10ին, Ուրբաթ երեկոյ, ժամը 8ին Փարիզեան սրահի մը մէջ։ Սեղանակիցներու թիւը սահմանափակ։

Անոնք որ կ'ուզեն արձանագրուիլ, այժմէն դիմեն հետեւեալ հասցէին.—

Նուպար Յովհաննէսեան,

14 Rue du Soleil, Paris (19)
C.C.P. 7065-15 Tél. MEN 41-67

Ճաշագին 1.600 ֆր.։ Արձանագրուիլ մինչեւ Մայիս հինգ։

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԷ

Կին մը որ կ'ուզէ աշխատիլ իբրեւ խոհարարուհի կամ զբաղիլ հիւանդ կամ տարեց մէկուն հետ, ամէն օր բայց կիրակիէ եւ երեկոներէ։ Դիմել «Յառաջ»ի վարչութեան։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ «Դրօ», «Շաւարշ Միսաքեան» եւ «Յառաջ» խումբերու վարչութիւնները, կարեւոր խորհրդակցութեան մը համար, այս չորեքշաբթի, ժամը ճիշդ 20.30ին, Ահարոնեան սրահին մէջ։

ՓԱՐԻԶԻ Ուս. Միութեան ընդհ. ժողովը այս երեքշաբթի ժամը 9ին, Ռիւ Պլէօ։ Կարեւոր օրակարգ։

ԱՊՐԻԼ 11–24Ը ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ազգ. Եկեղ. Միութեան եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Ենթակոմիտէի, Նոր Սերունդի, Կապ. Խաչի, Ֆրանսահայ Մշակութ. մասնաճիւղին, Հ. Բ. Ը. Միութեան, Հայ Մարտիկներու Միութեան։

Կիրակի, Մայիս 12, կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին, Սէն Լուի սրահը Ռիւ ժէ։

Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ ՕԴ. ԿԱՅԱՆԸ

Յուլիսի սկիզբը պիտի բացուի «Ժիւ-բա»յի կայանը։

Մասնաճիւղերը պարտին այժմէն արձանագրել իրենց շրջանի փոքրիկները։

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՍԷՅԼ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՇԱԲԱԹ ՄԱՅԻՍ 11 ԺԱՄԸ 22էՆ ՄԻՆՉԵՒ ԱՌԱՒՕՏ

Hotel Splendid

Պատուոյ Նախագահութեամբ Mr. HAAS - PICARDի
(Préfet des B. du R.)

ORCHESTRE ARGENTIN
MANUEL PIZARRO

Présentation de Coiffure par René ATOYAN (Champion de France)

ՈՉ ԱԺՈՒՐԴ	ՈՉ ԱԼ ՀԱՆԴԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ
Տոմսերու համար դիմել՝	Արամ Շէխիկեանի՝
Ս. Էքսէրճեանի՝	Ֆարմասի Սանթրալ, 1 Պուլվար
40 Լա Քանըպիէր	տ'Աթէն
Tél. COL 30-88	Tél. COL 33-80
Փափազեանի՝	Տէր – Զագարեանի՝
3 ռիւ Լաֆայէթ	15 ռիւ Թիէրս
Tél, NA 42-89	Tél. COL 35-10
Գ. Վէմեանի՝ (ատամնաբոյժ)	2 Փլաս Ժան Ժօրէս, Մարսէյլ
Tél. LYC 13-68	

ԼԻՏԻԱ ԿԱՐԻՆ

Որուն ԶԱՆԱԶԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿՆԵՐՈՒ ԵՒ ԶԱՆԱԶԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ
ԾԻՍԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ

Նուիրուած նախորդ քոնսէրը՝ այնքան ջերմ ընդունելութիւն գտաւ, ֆրանսական երաժշտական մամուլին ու մեծանուն երաժշտագէտներուն խոր գնահատանքին արժանացաւ, եւ Ֆեստիվալ ընկերութիւնը անոր երգապնակները (միքրոսիյոն) հրապարակ հանեց։

Այս անգամ կը կազմակերպէ բոլորովին նոր յայտագրով մը իր՝

ԾԻՍԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ՔՈՆՍԷՐԸ

Էքօլ Նորմալ տը Միւզիքի սրահը 78, րիւ Կարտինէ (մէթրօ Մալզէրպ)

Հինգշաբթի, 23 Մայիս, երեկոյեան ժամը 9ին։

Կը մասնակցին՝

Նէլլի Քարոն եւ Կիյըմէթ Պուայէ (Մարթընոյի ալիքներ)

Մօնիք Մաթայն (դաշնակ), Լուի Տիլլիէս (հարուածային գործիքներ),

Լիլի Լասքին (Տաւիղ)։

Կազմակերպութիւն՝ ԼԸ ԹՐԻՓԹԻՔ Ղեկավարութիւն ԺԱՔ ՊՕՆՏՕՆ։

Կը ներկայացնէ Լիւլ Անտրէ Մարսէլ Տոմսերու գին 200էն 600 ֆրանք։

Կը ծախուին հանդէսին սրահը, Տիրան հրատարակչական տան եւ գործակալներուն, ինչպէս նաեւ Օր. Լորա Իչգալացեանի մօտ (73 Ֆպ. Փուասօնիէր)։

Հեռաձայն՝ ՓՐՕ. 64.23

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 7 ՄԱՅԻՍ • MARDI 7 MAI 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7875 — 33ème ANNEE — Directrice : Arpik MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3686

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

•

Միայն Միջին Արեւելքը չէ, որ կռուախնձոր է Խ. Միութեան եւ արեւմտեան պետութեանց միջեւ :

Եւրոպան շատ աւելի կարեւոր մրցադաշտ մըն է :

Ժողովրդավար պետութիւնները, գլխաւորութեամբ Միացեալ Նահանգներու, աւելի քան տասը տարիէ ի վեր անհուն զոհողութիւններ կ'ընեն եւ նախազգուշական ուժեղ միջոցներ ձեռք կ'առնեն՝ թումբ կանգնելու համար բոլշեւիկեան յառաջխաղացման դէմ :

Հիւսիսային Ատլանտեանի Կազմակերպութիւնը (Օթան), որ կեանքի կոչուեցաւ իրագործելու համար այդ նպատակը, պարզապէս պաշտպանողական հանգամանք ունի :

Սկզբնական շրջանին այս կազմակերպութեան կ'անդամակցէին Հիւսիսային Ատլանտեանի սահմանակից պետութիւնները միայն : Սակայն շուտով անոր միացան բազմաթիւ ուրիշ պետութիւններ, որոնք Ատլանտեանէն շատ հեռու գտնուելով հանդերձ՝ կը վախնային բոլշեւիկեան վտանգէն :

Այսօր անդամներու թիւը կը հասնի 15ի, մէջն ըլլալով Թուրքիան : Այս վերջինը միաժամանակ անդամ է Պալքանեան Ուխտին (Յունաստանի եւ Եուկոսլաւիոյ հետ) եւ Պաղտատի Ուխտին, որուն միւս անդամներն են՝ Իրան, Իրաք, Փաքիստան եւ Անգլիա :

Անցեալ շաբաթ արեւմտեան Գերմանիոյ մայրաքաղաքին մէջ է որ գումարուեցաւ Հիւս. Ատլանտեանի Կազմակերպութեան խորհրդաժողովը, մասնակցութեամբ 15 երկիրներու արտաքին նախարարներուն :

Յատկանշական էր ժողովի հաւաքավայրը : Այս կազմակերպութիւնը սկսած է արդէն մեծ արժէք տալ Գերմանիոյ : Վերջերս իր ցամաքային ուժերու ընդհանուր հրամանատարութեան կոչեց գերման զօրավար Շփայտելը, որ գրաւման շրջանին սպայակոյտի պետ էր Փարիզի մէջ :

Խորհրդաժողովի օրակարգի կարեւոր հարցերէն մէկն ալ «Միացեալ եւ ազատ Գերմանիոյ» վերականգնումն էր :

Արեւմտեան պետութիւնները՝ ՄԱԿի խողովակով՝ տարիներէ ի վեր կը պահանջեն միացնել Գերմանիոյ երկու մասերը, ազատ ընտրութիւններով : Մոսկուա կը հակառակի, վախնալով ձեռքէ հանել կարեւոր որս մը :

Միացեալ եւ ազատ Գերմանիան մեծապէս կրնայ վտանգել Խորհրդային Միութեան դիրքերը արեւմտեան ճակատին վրայ :

Եւրոպայի պաշտպանութեան համար ծրագրուած է օգտագործել հիւլէական զէնքերը :

Այս պարագան իրարանցումի մատնած է Կրեմլինի վարիչները, որոնք վերջերս սպառնագիրներ ուղղեցին Նորվեկիոյ, Տանըմարքայի եւ Գերմանիոյ, հրաւիրելով զանոնք հիւլէական զէնքեր չընդունիլ իրենց երկրին մէջ :

Պոնի խորհրդաժողովը գոհունակութեամբ արձանագրեց, որ խնդրոյ առարկայ պետութիւնները արժանի պատասխանը տուած էին Մոսկուայի : Այս վերջինը կ'ուզէ իրեն վերապահել հիւլէական զէնքերու մենաշնորհը, յաւիտենական սպառնալիքի տակ պահելու համար Եւրոպան :

Ատլանտեանի խորհրդաժողովը միաձայնութեամբ որոշեց Եւրոպայի պաշտպանութեան համար օգտագործել կարելի բոլոր միջոցները, մէջն ըլլալով հիւլէական զէնքերը : Ու հրաւիրեց Խորհրդային Միութիւնը՝ ընդունիլ հաւաքական համաձայնագիր մը ընդհանուր ապառինման համար՝ խիստ հսկողութեան տակ՝ եթէ անկեղծ են իր «խաղաղասիրական» նպատակները :

Արեւմտեան պետութիւնները քանիցս փորձաքարի զարկած են Խ. Միութիւնը եւ այլեւս չեն խաբուիր անոր կեղծ հաւաստիքներէն ու «անմեղ» քարոզութիւններէն :

Եւրոպայի պաշտպանութիւնը ամէն բանէ վեր կը դասեն :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

•

ԱՐՄԱՏԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

Արմատական կուսակցութեան բացառիկ համագումարը, որ սկսած էր շաբաթ առտու Փարիզի մէջ, օրակարգի վրայ ունէր երեք կարեւոր հարցեր .— ներքին կանոնագրական, ալժերիական քաղաքականութեան եւ ներկայ կառավարութեան ընդհանուր քաղաքականութեան հարցերը :

Առաջինը լուծուեցաւ ամնիջապէս, որովհետեւ համագումարը գրեթէ միաձայնութեամբ անցուց կուսակցութեան վարիչ մարմնի մէկ բանաձեւը, որուն հիման վրայ Արմատական կուսակցութենէն պիտի վտարուին այն բոլոր անդամները, որոնք մաս կը կազմեն անջատողական ուրիշ խմբակցութեանց :

Սակայն վերջին երկու հարցերը բուռն վիճաբանութեանց տեղի տուին :

Ինչպէս յայտնի է, Արմատական կուսակցութիւնը վերջերս ուզած էր քննիչ յանձնախումբ մը ղրկել Ալժերիա, սակայն Ալժերիոյ նախարարը, Լաքոստ, խորհուրդ տուած էր որ հրաժարին իրենց այդ որոշումէն, աւելցնելով որ քննիչ յանձնախումբին ժամանումը Ալժերիոյ մէջ տեղի կրնայ տալ բուռն հակացոյցերու :

Համագումարը, այս հարցին շուրջ, բաժնուած էր երեք գլխաւոր խմբակներու. առաջին, անոնք, որոնք կը բաժնեն Մէնտէս Ֆրանսի տեսակէտները եւ Լաքոստի վարած ալժերիական քաղաքականութեան դէմ են : Երկրորդ, անոնք, որոնք ընդհանուր առմամբ համաձայն են Մէնտէս Ֆրանսի տեսակէտներուն, սակայն չեն հաւնիր կուսակցութիւնը վարելու իր ձեւին. այս խումբին մաս կը կազմեն ներկայ դահլիճին մաս կազմող արմատական նախարարներէն շատերը : Երրորդ, անոնք, որոնք հակառակ են Մէնտէս Ֆրանսի կիրարկած մեթոտներուն, հակառակ չեն կառավարութեան ալժերիական քաղաքականութեան, սակայն չեն բաժներ կառավարութեան ընդհ. քաղաքականութեան տեսակէտները՝ այլ մարզերու մէջ :

Այս պայմաններու տակ, երկու կարեւոր հարցեր կը դրուէին սեղանի վրայ, որոնցմէ եւ կախում պիտի ունենային համագումարին արդիւնքն ու կառավարութեան ապագան .— Արմատական կուսակցութեան անդամները ի՞նչ ձեւով պիտի արտայայտէին իրենց դժգոհութիւնը. եւ արմատական նախարարները ի՞նչ եզրակացութիւններ պիտի հանէին՝ ճշդորոշելու համար իրենց բռնելիք դիրքը : Պիտի պարտաւորուէի՞ն դահլիճէն քաշուելու. վերջնական բանաձեւը կառավարութեան ալժերիական քաղաքականութի՞ւնը պիտի դատապարտէր միայն, թէ կառավարութեան ընդհանուր քաղաքականութիւնը :

Ահա այս մթնոլորտին մէջ էր, որ Մէնտէս Ֆրանս խօսք առաւ. նախ բողոքեց թէ Արմատական քննիչ մարմնին արգիլուեցաւ Ալժերիա մեկնիլ. յայտնեց, թէ շատ մը կուսակցութեանց պատգամաւորութիւններուն արտօնուած էր Ալժերիա երթալ. «Ինչո՞ւ համար մենք, Արմատականներս իրաւունք չստացանք մեր քննիչ մարմինը ուղարկելու այնտեղ : Ո՞վ կը կառավարէ Ալժերիան. Ֆրանսական կառավարութի՞ւնը, Պ. Լաքո՞ստ, թէ՝ խումբ մը ծայրայեղներ, որոնց կատարած գործը մէջտեղն է : Հասկնալի է, որ Ալժերիոյ մէջ որոշ գրգռութիւն մը տիրէ. բայց այդ ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ Ալժերիոյ ձայնասփիւռը այդքան բուռն արտայայտութիւններ ունեցաւ մեզի դէմ. արտայայտութիւններ, որոնք կը յիշեցնեն 1956 Փետր. վեցը : Իրականութեան մէջ, փաշականութիւնն է որ կը տիրէ Ալժերիոյ մէջ. մահմետական մամուլ չկայ, ազատական մամուլ չկայ, ծայրայեղներուն անհաճոյ եղող ֆրանսական թերթերը կը գրաւուին » :

Իսկ գալով ընդհանուր քաղաքականութեան, Մէնտէս Ֆրանս յայտարարեց որ կառավարութիւնը «ինքզինք կը հակասէ իր քաղաքականութեան մէջ » — եւ որպէս օրինակ յիշեց Սուէզը, Ալժերիան, Միացեալ Շուկան : Իր եզրակացութիւնն է՝ «Այն անձերը, որոնք տասներհինգ ամիսէ ի վեր Ֆրանսայի քաղաքականութեան ղեկը իրենց ձեռքին կը պահեն, կարող չեն նոր քաղաքականութիւն մը վարելու», հետեւաբար, Արմատական կուսակցութիւնը պէտք չէ իր ներկայացուցիչները ունենայ կառավարութեան մէջ :

ԱՐՄԱՏԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐՈՒՆ ԴԻՐՔԸ

Շաբաթ կէսօրէն վերջ գումարուած նիստը այնքան գրգռուած մթնոլորտի մը մէջ տեղի ունեցաւ, որ Էտուար Տալատիէ ըստիպուեցաւ հանդարտութեան յորդոր տալու : Պատերազմական նախարարը, Պուրժէս - Մօնուրի, պաշտպանեց Լաքոստը, աւելցնելով որ իր կարծիքով, «կարելի չէ ուրիշ քաղաքականութեան մը հետեւիլ» Ալժերիոյ մէջ : Կրթական նախարարը, Րընէ Պիյէր, նմանապէս պաշտպանեց կառավարութեան ալժերիական քաղաքականութիւնը : Մորիս Ֆոր պահանջեց որ համագումարը յստակ կերպով յայտնէ թէ ինչ կը սպասէ արմատական նախարարներէն. մնա՞լ կառավարութեան մէջ, թէ հրաժարիլ. «Մի՛ ըսէք՝ կառավարութեան քաղաքականութիւնը շատ գէշ է, բայց շարունակեցէք մաս կազմել դահլիճին. կա՛մ կը մնանք ու կը գործակցինք, եւ կամ այս գիշեր իսկ կը ներկայացնենք մեր հրաժարականը. այս ժողովը պէտք է որոշէ թէ այս երկու կարելիութիւններէն որ մէկուն պէտք է հետեւինք» : Մորիս Ֆոր զգուշացուց համագումարը կառավարական տագնապի մը պատճառ դառնալէ. «Եթէ այսօր ձեր պատճառով կառավարական տագնապ ծագի, անհրաժեշտ պիտի ըլլայ նոր ընտրութիւններ կատարել. վարչաձեւին իսկ ապագան խնդրոյ առարկայ կը դառնայ : Մենք մեր պատասխանատուութիւնները կը ստանձնենք, դուք ալ ձեր պատասխանատուութիւններուն գիտակցեցէք » :

ՄԻԱՑԵԱԼ ԲԱՆԱՁԵՒ

Դադարէ մը վերջ, կարելի եղաւ միացեալ բանաձեւ մը ներկայացնել, որ ընդունուեցաւ համագումարին կողմէ, եւ որուն գլխաւոր մասերը կու տանք ստորեւ.

1) Վճռական բարեփոխութիւն մը մտցնել ալժերիական քաղաքականութեան մէջ՝ արդարութեան վրայ հիմնուած ֆրանքեւմահմետական համաձայնութիւնմը գոյացնելու համար : Քաղաքացիական ազատութիւններ շնորհել մահմետականներուն, ապահովել մամուլի եւ արհեստակցական միութիւններու ազատութիւնը : 2) Մարդկային իրաւունքներու եւ հանրապետական ազատութիւններու վերահաստատումը ապահովել : 3) Կրթական ծրագրի բարեփոխումը իրականացնել արձակուրդներէն առաջ : 4) Տնտեսական, ելմտական եւ ընկերային քաղաքականութեան մէջ, ամէն ձեւով պահել Ֆրանքին կայունութիւնը, բարեփոխումներ մտցնել պետական պիւտճէին եւ տուրքերու ընդհ. օրէնքին մէջ : 5) Փութացնել Սահմանադրութեան մէջ մտցուելիք բարեփոխումներու որոշումն ու գործադրութիւնը :

« Եթէ կառավարութիւնը այս պայմանները չընդունի, Արմատական կուսակցութիւնը այլեւս պիտի մաս չկազմէ կառավարութեան» :

× Մոսկուայի ձայնասփիւռը Մէնտէս Ֆրանսի ճառէն ընդարձակ հատուածներ յիշելով աւելցուց թէ այս վերջինը «դիմակազերծ ըրաւ Ալժերիոյ մէջ տիրող փաշականութիւնը » :

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԱՓՐԻԿԷ

•

Մարոքէն հասնող վերջին լուրերուն համաձայն, Կլաուի փաշայի զաւակներուն առեւանգիչները Ազատագրութեան Բանակի անդամներն էին : Կառավարական շրջանակները ընդհանրապէս լուռ կը մնան այս հարցին շուրջ, սակայն կ'ըսուի թէ Կլաուիի զաւակները Մարաքէշի իրենց պալատին մէջ են այժմ, ուր կը պահուին խիստ հսկողութեան տակ :

× Կլաուիի ընտանիքին Ֆրանսայի անդամները օդանաւով Փարիզ հասան :

× Կոնստանդինի շուկային մէջ ահաբեկիչները ռումբ մը նետեցին բազմութեան վրայ. 62 վիրաւորներ հիւանդանոց փոխադրուեցան : Վիրաւորներէն մէկը մեռաւ հիւանդանոցին մէջ՝ ստացած վէրքերուն հետեւանքով :

× Թունուզի մէջ, առաջին անգամ ըլլալով կիներն ալ մասնակցեցան թաղապետական ընտրութեանց : Քուէարկութեան մասնակցող կիներու թիւը 80.000 էր :

× Ճէյմս Րիչըրտս Թունուզ հասաւ եւ Մ. Նահանգներ վերադառնալէն առաջ տեսակցութիւն մը ունեցաւ վարչապետ Պուրկիպայի հետ :

ՍՈՒՐԻՈՅ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ինչպէս գրած էինք, շաբաթ եւ կիրակի Սուրիոյ մէջ մասնակի ընտրութիւններ պիտի կատարուէին : Ընտրական չորս շրջաններէն երեքին մէջ յաղթանակ տարած են կառավարութեան եւ համայնավարներու թեկնածուները : Չորրորդ շրջանին մէջ (Տիւրզիներու լեռնաշխարհ) ընտրուած է չափաւորներու թեկնածուն : Դամասկոսի մէջ, ընտրողներու 31 առ հարիւրը միայն մասնակցած է քուէարկութեան :

Շաբաթ օր որեւէ դէպք չէ պատահած, սակայն կիրակի օր կռիւներ ծագած են, որոնց ընթացքին քանի մը հոգի սպաննուած եւ ուրիշներ ալ վիրաւորուած են : Հոմս քաղաքին մէջ զինուորական դատաւոր մը սպաննուած է : Դամասկոսի մէջ, չափաւորներու թեկնածուն յարձակում կրած ու հարուածներ ստացած է : Ընդհանուր տպաւորութիւնն այն է, որ եթէ բոլոր քուէարկողները մասնակցէին, ընտրութեանց արդիւնքը այլ կրնար ըլլալ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՒՍՏՐԻՈՅ Հանրապետութեան նախագահ ընտրուեցաւ ընկերվարական ղեկավարներէն Շէրֆ : Քուէարկութեան արդիւնքը զարմանք պատճառեց բոլորին, որովհետեւ Անկախներն ու ժողովրդականները (նախկին Ընկերվար - քրիստոնեայ) միացած էին ուրիշ թեկնածու մը ընտրելու համար :

ՏԸԼԸՍ շաբաթ օր հասաւ Փարիզ : Կարեւոր խորհրդակցութիւններ ունեցաւ վարչապետ Կի Մոլէի եւ Արտաքին նախարար Փինոյի հետ : Խօսակցութիւնները, առաւելաբար պիտի դառնային Մոսկուայի վերջին սպառնալիքներուն եւ Միջին Արեւելքի հարցին շուրջ :

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ տնտեսական յանձնաժողովին (Կոսպլան) նախագահ նշանակուեցաւ ցարդ քիչ ճանչցուած տնտեսագէտ մը՝ Կուզմին, որ միեւնոյնատեն նշանակուեցաւ նախարարներու խորհուրդի առաջին փոխ - նախագահ : Այսպէս, Կուզմին կը դառնայ Խ. Միութեան վեցերորդ կարեւոր դէմքը :

ԻՏԱԼԻՈՅ չափաւոր ընկերվարականներու ղեկավարը, Սարակաթ, որոշեց հրաժարիլ դահլիճէն :

ՅՈԲԵԼԵԱՐ Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆԻ ԽՕՍՔԸ

●

(Բ. եւ վերջին մաս)

Երբ Խրիմեան Հայրիկ Պոլսոյ Ազգ. երեսփոխանական ժողովին կը ներկայացնէր իր պատմական հրաժարականը, կը թուէր բազմաթիւ քաղաքներու անունները, որոնց առաջնորդարանները անհովիւ մնացեր էին, եւ պատրիարքարանը ի վիճակի չէր գաւառներուն գոհացում տալու, վարդապետ, սարկաւագ կամ քահանայ հասցնելու: Ութսուն տարիներ ետք, արտասահմանի մէջ մեր կրթական գործը դարձեալ նոյն տխուր պատկերը կը ներկայացնէ: Ամերիկայէն մինչեւ Պարսկաստան, Պոլսէն մինչեւ Եգիպտոս, ստիպողաբար ուսուցիչ կը խնդրեն ու չեն գտներ: Որովհետեւ նոր ուսուցիչներ, եւ արժանաւոր ուսուցիչներ չեն հասնիր: Ասպարէզը հրապուրիչ չէ: Եւ արժանաւորներն ալ հետզհետէ առեւտուրի կը նուիրուին: Եւ սակայն մեր ուսուցիչները պէտք է ապրեցնեն իրենց զաւակները, ընտանիքը:

Տարիներն անցնելէ ետք, ծերութեան վիճակն աւելի մտահոգիչ է, որովհետեւ հանգստեան թոշակէ զրկուած են: Եւ մենք որ միշտ մեր առաքինութիւններուն ու գործնականութեան մասին կը խօսինք ու կը հպարտանանք, չենք կրցեր իրականացնել այդ մարդկային եւ արդար ծրագիրը, դարմանելու համար ուսուցչութեան հանդէպ գործադրուած անարդարութիւնն ու անիրաւութիւնը: Նոյն հոգեվիճակը կը տիրէ ամէն կողմ դժբախտաբար:

Գալով կրթական ծրագրի մը արդիականացման, ցաւալի է որ նոյնիսկ Մօտաւոր Արեւելքի մեր վարժարանները սկսած են անհրաժեշտ կարեւորութիւնը չտալ հայերէնի եւ հայագիտական ուսումներուն, միշտ գործնական պատճառներէ թելադրուած: Մեր կրթական հաստատութիւններու վարիչները, մանաւանդ ծնողները երկընտրանքի մը առջեւ կը գտնուին, այնպէս ինչպէս մեր հայրենակիցները Ֆրանսայի եւ Ամերիկայի մէջ: Ամէն միջավայր իր պարտադրութիւններն ունի: Ամէն ժողովուրդ իր ինքնապաշտպանութեան բնազդին անձնատուր է: Արդ, մեր ժողովուրդը, արտասահմանի մէջ, ինչպէ՞ս պիտի պատրաստէ իր գոյութեան պահպանման յատակագիծ - ծրագիրը:

Ահաւասիկ այս խիստ կարեւոր ու կենսական հարցին լուծման համար է, որ ծնողները մանաւանդ, չփոթութեան մատնուած են ու կը խարխափին: Ո՞ր մարմինն է, որ այս անյետաձգելի խնդրին լուծման պատասխանատուն է: Ի՞նչպէս կազմակերպել մեր վարժարանները, որպէսզի անորոշութիւնը վերնայ եւ նպատակայարմար ծրագիրներ մշակուին մէկ կողմէն հայապահպանման գործին համար, միւս կողմէն ալ մեր երիտասարդները համապատասխան միջոցներու տիրանան, կեանքի պայքարին մէջ ետ չմնալու եւ յաջողելու համար:

Գիտենք որ մեր կեանքը ալեկոծող երեւոյթները պիտի պահեն իրենց գոյութիւնը: Բայց եւ այնպէս կենաց եւ մահու հարցերուն առջեւ անհրաժեշտ է զինադադար մը եւ փոխադարձ հասկացողութիւն, ղեկավարներուն միջեւ: Ընդհանուր գործակցութեամբ միայն կարելի է իրականացնել համահայկական լուրջ եւ կարեւոր խնդիրները:

Հայ ժողովուրդը միշտ հրաշքներ գործած է: Յիշեցէք Ամիրաներու ազդեցութեան տարիները, երբ եկեղեցի, դպրոց, տպարան ու հիւանդանոց կանգնելու համար մարդիկ իրարու հետ կը մրցէին: Շնորհիւ մեկենասներու առատահոս դումարներուն հեղինակներ մեծադիր ընդարձակ բառարաններ, բանասիրական ու պատմական հատորներ լոյս կ'ընծայէին: Կենսունակ ժողովուրդ ենք, եւ սակայն նոր ժամանակներու եասսիրական ոգին մեր ալ էութիւնը վարակած է:

Թոյլ տուէք քանի մը խորհրդածութիւն ալ ընել մեր օրերու արտասահմանի գրականութեան մասին:

Հայ գրականութիւնը բարեբախտաբար մխիթարական պատկեր մը կը ներկայացնէ, իբրեւ վաստակ, թէ քանակով եւ թէ որակով: Ամէն երկիրներու մէջ, նոյն իսկ չափազանցուած յաճախ, ունինք հայ մամուլ, պարբերականներ, օրաթերթեր: Հայ գրագէտը նիւթապէս կ'օգտուի՞, ո՛չ: Դժբախտաբար հայ ընթերցողն է որ հետզհետէ կը պակսի: Մօտաւոր Արեւելքի մէջ մեր ժողովուրդը բաղդատաբար աւելի շատ կը կարդայ, անշուշտ շնորհիւ երկրորդական եւ նախակրթական վարժարաններուն: Եւրոպայի, մանաւանդ Ֆրանսայի եւ Ամերիկայի մէջ է որ հայ գրագէտը յոռետես դառնալ սկսած է: Շուրջ մէկ միլիոնի հասնող արտասահմանի Հայութիւնը, հեղինակի մը հինգ հարիւր օրինակ գիրքերը հազիւ կը սպառէ քանի մը տարիներու ընթացքին:

Նկարագրով յոռետես մը չեմ, եւ սակայն խանդավառութեան լափող այլեւս ալ անձնատուր չեմ ըլլար: Մեր գրականութեան մէջ, մասնաւորաբար Եւրոպա եւ Ամերիկա, նոր ուժեր չեն հասնիր: Գրականութիւնը անձնական տրամադրութեան եւ ընդունակութեան հարց մը ըլլալով, միշտ զինուորեալներ պիտի ունենայ, եւ սակայն պէտք է քաջալերել գրագէտը, չլքել զինքը, իրմով ու իր գործով հետաքրքրուիլ, որպէսզի գրական այդ երակը չսպառանայ, մշակոյթի այդ անդաստանը՝ փոխանակ ծաղկած դետին մը ըլլալու, չդառնայ անմշակ:

Մեր երիտասարդութիւնը դրական գործեր կը սպասէ մեզմէ: Անոնց հանդէպ մեր պարտականութիւնը կատարած չենք: Անոնք կը գտնուին մշակոյթով բարձր ժողովուրդներու ներգործութեան տակ: Տեղեակ չեն մեր պատմութեան ու մեր գրականութեան եւ սակայն ո՞վ է մտածողը գործնական ձեռնարկներուն մասին: Նոյնիսկ մեր պատանիները անտեսուած են, անոնք ալ կը գտնուին օտարներուն հրապուրիչ ձեռնարկներու ազդեցութեան տակ, որով կը խանդավառուին:

Երբ բարեկամներս իմ համեստ գործս ներկայացուցին հոս, ես նպատակայարմար նկատեցի քանի մը խնդիրներ յուզել եւ ներկաներու ուշադրութեան յանձնել: Անկարելի չէ լուծել զանոնք, եթէ մանաւանդ համերաշխութեան ոգիով մօտենանք առաջարկուած խնդիրներուն:

Արտասահմանի մեր հայրենակիցները երեսուն տարուան մէջ նիւթական բացառիկ ու ինքնաբաւ վիճակի մը մէջ կը գտնուին այսօր: Բոլոր ասպարէզներու մէջ իրենց ձեռնարկները յաջողութեամբ պսակուած են: Անշուշտ գոյութեան պայքարը երթալով կը սաստկանայ: Եւ ճիշդ ասոր համար է որ համախորհուրդ եւ համադգային ուժերով ու ճիգերով պէտք է ներդաշնակենք Հայու մեր պահանջները միջավայրի պարտադրութիւններուն: Մեր երիտասարդները իբրեւ լաւ Հայեր դաստիարակենք, եւ սակայն կարելիութիւն եւ դիւրութիւն տանք անոնց, որպէս զի մրցակցութեան գետնին վրայ չպարտուին անոնք:

Տեսէք, Փարիզի շրջանին մէջ երկու երկրորդական վարժարաններ ունինք: Ռէնսիի Դպրոցասէր Աղջկանց եւ Սեւրի Մուրատեան վարժարանները: Երկուքն ալ օժտուած են սեփ. շէնքերով, ինչ որ նըման կրթական ձեռնարկներու համար, օրհնութիւն մըն է: Գիտէք թէ ինչ կը նըշանակէ շէնքի խնդիրը: Եթէ նման հաստատութիւն մը իրականացնել փորձուէր, միայն շէնքի համար պէտք պիտի ըլլար հայթայթել բազմաթիւ միլիոններ: Արդ, երկու հաստատութիւններն ալ տեղի տաղնապ ունին: Աշակերտներու իրենց թիւը սահմանափակ է: Պէտք է տարիներ առաջ արձանագրուիլ տեղ մը ապահովելու համար: Մեր պարտականութիւնն է լուրջ աշխատանք տանիլ, եւ ապահովել անոնց համար ընդարձակման կարելիութիւններ: Բան մը որ Ֆրանսահայերու կարողութեան սահմանին մէջն է: Յառաջիկայ տարիներուն լրջօրէն մտածենք այս մասին:

Կրկնելով մեր երախտագիտական ու շնորհակալութեան խօսքը, իբրեւ մէկը որ մեր գոյութեան պայքարին լծուած է տարիներէ ի վեր, կը խոստանայ շարունակել ու կենդանի պահել Հայութեան ոգին ու խէժը, նոյն եռանդով ու հաւատքով, մշտավառ այդ ջահը յանձնելու համար յաջորդ սերունդներուն:

Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

ԹՐՔԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԳԻԾԵՐԸ

●

Անցեալները քաղաքական շատ կարեւոր դէպք մը պատահեցաւ, որ իր հետեւանքները արդէն իսկ սկսած է ցոյց տալ Միջին Արեւելքի մէջ: Այդ՝ Մ. Նահանգներու որոշումն էր Պաղտատի Ուխտի զինուորական վարչութեան մէջ իր գործօն մասնակցութիւնը բերելու: Ինչպէս յայտնի է, համայնավար վտանգին դէմ պաշտպանուելու համար ստեղծուած Պաղտատի Ուխտը պատճառ դարձաւ որ արաբական աշխարհը բաժնուի երկու խումբերու, որոնցմէ առաջինը, Իրաքի գլխաւորութեամբ, ջատագով հանդիսացաւ այս ծրագրին, իսկ երկրորդը, Եգիպտոսի եւ Սուրիոյ գլխաւորութեամբ, մէջտեղ նետեց «գործօն չէզոքութիւն» կոչուած քաղաքական ուղեգիծը, որ մերժելով հանդերձ մաս կազմել արեւմտեան երկիրներու դաշնակցութեան, չուզեր նաեւ հետեւիլ Խ. Միութեան միջազգային համայնավարութեան քաղաքականութեան: Այլ հարց է թէ այս վերջին խումբը ինչ չափով կրցաւ պահել իր անկախութիւնը, կամ թէ մեր օրերուն կարելի՞ է չէզոք մնալ:

Համաշխարհային երկու պատերազմները ցոյց տուին, որ երբ հարկը պահանջէ մեծ պետութիւնները կրնան ոտնակոխել Պելժիոյ նման երկիրներու չէզոքութիւնը:

Սուէզի հարցը եւ անոր յաջորդող տագնապը խախտեցին արեւմտեան երկիրներու եւ մասնաւորաբար Անգլիոյ դիրքը Միջին Արեւելքի մէջ: Արաբական երկիրներէն նոյնիսկ Իրաքը, որ կը համարուէր Անգլիոյ ամէնէն հաւատարիմ դաշնակիցը, իր դիւանագիտական կապերը խզեց այս վերջինին հետ, մերժելով մինչեւ իսկ Անգլիոյ ներկայացուցիչին մասնակցութիւնը Պաղտատի Ուխտի ժողովներուն:

Այս պայմաններուն մէջ, Միջին Արեւելքի պաշտպանութիւնը կը վտանգուէր եւ Պաղտատի Ուխտին գոյութիւնը կը սպառնար դառնալ զուտ անուանական: Ամէնէն աւելի Թուրքիան էր որ այս կացութենէն մտահոգուելու պատճառներ ունէր:

Արդարեւ, Արեւելքի մէջ Թուրքիան այն երկիրներէն է որ անմիջապէս սահմանակից է Խ. Միութեան եւ անոր արբանեակ երկիրներուն: Աշխարհագրական այս դիրքը կը պարտադրէ որ Թուրքիա բազմակողմանի դաշինքներով ապահովէ իր պաշտպանութիւնը:

Պատերազմէն առաջ, նոյն մտահոգութիւններէն թելադրուած, զինուորական համաձայնութիւններ կնքած էր մէկ կողմէ՝ Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ հետ. միւս կողմէ՝ կնքած էր Պալքանեան Դաշինքը, որուն մաս կը կազմէին, Թուրքիայէն զատ, Յունաստան, Ռումանիա եւ Եուկոսլաւիա: Իսկ արեւելեան սահմաններու պաշտպանութեան համար կնքած էր Սաատապատի Ուխտը, որ իր շուրջ կը հաւաքէր Թուրքիան, Իրանը, Իրաքը եւ Աֆղանիստանը:

Երկրորդ աշխարհամարտը խախտեց այս դրութիւնը: Յետպատերազմեան թրքական դիւանագիտութիւնը ջանաց վերահաստատել այդ համաձայնութիւնները: Թուրքիա մասնակցեցաւ այն բոլոր Ուխտերուն, որոնք կը կնքուէին համայնավար վտանգին դէմ պաշտպանուելու նպատակով — Ատլանտեան Ուխտ, Պալքանեան Ուխտ (Թուրքիա, Յունաստան, Եուկոսլաւիա) եւ Պաղտատի Ուխտ (Թուրքիա, Իրան, Իրաք, Աֆղանիստան):

Հետաքրքրական պիտի ըլլար քննել թէ ինչ է վերջին երկու Ուխտերու (Պալքանեան եւ Պաղտատի) ներկայ կացութիւնը եւ Թուրքիոյ դիրքը:

Պալքաններու մէջ շարժման ոչ մէկ նշոյլ կը տեսնուի: Թուրք - յոյն - եուկոսլաւ երրեակ զինակցութիւնը ոչ մէկ կերպով կրնայ արդարացնել իր անունն ու գոյութիւնը: Այս երեք երկիրները շատ մը մեծ ու փոքր տարակարծութիւններով իրարմէ հեռացած են:

Նախապէս, Թուրքիա կը ջանար Պալքանեան Ուխտին մասնակից դարձնել նաեւ Իտալիան, որուն յարաբերութիւնները Եուկոսլաւիոյ հետ լաւ վիճակի մէջ չէին գտնուեր, առաւելաբար Թրիէսթէի շուրջ գոյութիւն ունեցող վէճին պատճառաւ: Միւս կողմէ գաղափարական գետնի վըրայ, բոլորովին տարբեր դիրքի վրայ կը գտնուէին յետադիմական Թուրքիան եւ համայնավար Եուկոսլաւիան: Այս վերջինին մասնակցութիւնը Պալքանեան Ուխտին՝ մէկ պատճառ միայն ունէր. Խ. Միութեան թշնամական դիրքը Եուկոսլաւիոյ

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՌԱՍՊԵԼՆԵՐ

ՎԱՀԱԳՆ

●

Է.

— Վահա՛գն, — ձայն տուեցին շինականները, աշխատանքից կռշտացած իրենց ձեռները նրա կողմը պարզելով, — ո՛վ քաջ, ո՛վ մեր կեանք ու արեւ, օգնի՛ր մեզ, փրկութեան մի ուղի ցոյց տուր:

Վահագնը կարեկցանքով նայեց աշխատանքի մարդկանց մտահոգ դէմքերին ու մոքերի մէջ խորասուզուեց: Կարծես մեհեանում այդ պահին լոյսն աղօտացաւ: Բայց այդ միայն մի ակնթարթ տեւեց: Վահագնի դէմքը վերստին պայծառացաւ, եւ նա ասաց.

— Ով ուզում է դժուարին կացութիւնից դուրս գալ, թող իր ձին, ջորին կամ ուղտը դուրս քաշի եւ ինձ հետեւի:

Նա շինականների պատասխանին չսպասեց: Գնաց, մեհեանի զինանոցից կայծակնացայտ սուրը վերցրեց, հրեղէն ձին հեծաւ ու ձեան հասա չերտը ճեղքելով դէպի Միջագետք դիմեց: Նրան հետեւեցին կարաւանների երկար շարանները:

Նինուէի պարիսպներից դուրս, բաց դաշտում, յարդի հսկայական թէզեր կային կանգնած: Ամբողջ ձմեռուայ ընթացքում նրանց ոչ ոք ձեռք չէր տուել: Կարաւանները դէզերով այնտեղ հասան, արագ լցրին պարկերը, բեռնեցին գրաստներն ու լուսաբացից առաջ վերադարձի ճանապարհը բռնեցին:

Կարաւաններն արդէն հասել էին Հայոց լեռնաշխարհի սահմանին, որտեղից բըկըսւում էր ձեան հաստ չերտը, երբ ասորական հեծելազօրը նրանց ետեւից հասաւ: Վահագնը թողեց, որ կարաւաններն առաջ շարժուեն, իսկ ինքը մերկացրեց կայծակ սուրն ու կանգնեց թշնամու ճանապարհի վրայ: Երեք օր ու գիշեր նա մենակ մարտնչեց ասորական անհամար զօրքի դէմ եւ երբ համոզուեց, որ կարաւաններն արդէն ապահովութեան մէջ են, ձիու գլուխը հայրենի աշխարհի կողմը դարձրեց: Այդ պահին ձեան վրայ ընկած՝ յարդով լի մի պարկ նկատեց: Ափսոսաց պարկն այնտեղ թողնել: Նրա մի ծայրից բռնեց, նետեց ձիու գաւակին ու ձին խթանեց:

Մինչ այդ սաստիկ քամի էր բարձրացել ու մարտի դաշտում վիթխարահասակ իմ հսկայ հանդէս եկել: Բարշամն էր նա, Ասորիների հսկայ նահապետը, որ փայլակնացայտ սուրը ձեռին՝ Վահագնի կողմն էր դիմում: Բարշամը Վահագնին հասաւ այն պահին, երբ նա պարկը վերցրել ու ձին խթանել էր: Բարշամի սուրը Վահագնին չհասաւ, այլ յարդով լի պարկի մի անկիւնը միայն թռցրեց:

Վահագնը, բոլորովին անտեղեակ Բարշամից ու նրա հարուածից, սլանում էր երկնի անսահմանութեան միջով, իր հետ տանելով պարկը, որի միջից թափւում էր յարդը, ցրւում երկնքում ու նրա ամէն մի մասնիկը բոցավառ մի աստղիկ դարձած՝ կպչում երկնակամարին ու այդպէս առաջացնում «յարդագողի» լուսեղէն ուղին:

Ը.

Աստղիկին հանդիպելուց յետոյ, Վահագնի համար դժուար էր նրանից հեռու ապրել: Ամէն մի առիթով Քարքէ լերան բարձունքներից վար էր իջնում եւ Արշամունեաց նահապետի տան կողմը դիմում: Երբ Վահագնը գիւղումն էր լինում, ամէն երեկոյ երիտասարդութիւնը հաւաքւում էր գետափին եւ երգում, զուարճանում մինչեւ ուշ գիշեր:

Մի օր էլ, ուրախութեան ժամին, նրանց մօտ եկաւ օտար մի ծերունի: Անչափ տխուր էր նա: Ոչ Վահագնի երգն ու նուագը, եւ ոչ էլ պատանիների աշխոյժ պարը չկարողացան նրան ուրախացնել: Վահագնը վար դրեց փանդիռը, մօտեցաւ նրան, ուզեց տրտմութեան պատճառն իմանալ: Ծերունին ծանրօրէն գլուխը վեր բարձրացրեց, նայեց իր հետ խօսող պատանու դէմքին ու ասաց.

— Իմ վիշտը միայն Վահագնին կը պատմեմ:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆ

(Շար. 5)

հանդէպ: Սթալինի մահէն վերջ, ռուսեւ-եւրոպական յարաբերութիւնները պահ մը սերտացան՝ մեծապէս վտանգելով Պալքանեան Ուխտը:

Իսկ միւս կողմէ, Թուրքեւյունական բարեկամութիւնը շատ խախուտ հիմերու վրայ կը գտնուէր արդէն. Կիպրոսի հարցը հիմէն խախտեց այդ բանագրօսիկ բարեկամութիւնն ալ:

Թուրքերը կը նախընտրեն որ կղզին անգլիական իշխանութեան տակ մնայ, քան միանայ Յունաստանի, որուն հանդէպ ունեցած իրենց դարաւոր ատելութիւնը անհամաձայնութեան ուրիշ աղբիւր մըն է: Յամենայն դէպս, այնքան ատեն որ Կիպրոսի հարցը կը մնայ անլոյծ, Թուրքեւյունական զինակցութիւնը պիտի մնայ անիրական, իսկ Պալքանեան Ուխտն ալ՝ անուանական:

Այս պայմաններու մէջ, պալքանեան երկիրներէն ոչ մէկը եւ ոչ իսկ արեւմտեան մեծ պետութիւնները կը մտածեն ամուր հիմերու վրայ վերահաստատել պալքանեան երրեակ զինակցութիւնը: Այժմ, միջազգային քաղաքականութեան ծանրութեան կեդրոնը փոխադրուած է այլուր ու արաբական աշխարհին մէջ:

Այն օրէն ի վեր երբ արաբական երկիրները ազատագրուեցան օսմանեան լուծէն, Հանրապետական Թուրքիան չհրաժարեցաւ մահմետական աշխարհի ղեկավարութիւնը ցանկալէ: Տեսանք որ երկրորդ աշխարհամարտէն առաջ Թրքական դիւանագիտութիւնը յաջողած էր գլուխ բերել Սաատապատի դաշինքը, որ եթէ չյաջողեցաւ բոլոր Արաբներու հաւանութիւնը բանալ, դէթ ապահովեց Թուրքիոյ մասնակցութիւնը այդ շրջանի հարցերու կարգադրութեան մէջ: Նոյն առաջադրութեամբ է որ Թուրքիա մասնակցեցաւ անգլիական հովանաւորութիւնը վայելող Պաղտատի Ուխտին (1955):

Ուրեմն, Սուէզի տագնապը պատճառ դարձաւ որ Իրաք, Պաղտատի Ուխտին միակ Արաբ անդամը, ոչ-բարեկամական դիրք մը բռնէ Անգլիոյ հանդէպ: Անհրաժեշտ եղաւ տքնաջան աշխատանք տանիլ, որպէսզի Պաղտատի Ուխտը չքայքայուի: Այս գործին մէջ բաւական մեծ եղաւ Թուրքիոյ խաղացած դերը: Իսկ Մ. Նահանգներու մասնակցութիւնը Պաղտատի Ուխտին զինուորական վարչութեան՝ պսակումը եղաւ Անգլիոյ եւ Թուրքիոյ թափած ջանքերուն. այժմ կարելի է ըսել թէ Միջին Արեւելքի պաշտպանութիւնը հաստատուն հիմքերու վրայ դրուած է:

Յորդանանի վերջին դէպքերը եւ Հիւսէյն Թագաւորի յաղթանակը նոր հեռանկարներ կը բանան: Յորդանանի հեռացումով, կը թուի թէ Եգիպտոս-Սուրիա առանցքը պիտի տկարանայ, իսկ Լիբանան, Լիբիա, Արաբիա եւ Յորդանան յստակ դիրք կը ճշդեն արաբական այն երկիրներուն դէմ, որոնք ռուսասէր քաղաքականութիւն մը կը վարեն:

Պաղտատի Ուխտին անդամ պետութիւններու փափաքն այն է այժմ, որ Սուրիան դուրս հանեն Կրեմլինի քաղաքական ազդեցութեան առանցքէն եւ ընդելայնեն Պաղտատի Ուխտը:

Մ. Նահանգներն ու Անգլիա կը յուսան որ Թուրքիա միջնորդի դեր պիտի խաղայ Սուրիան համոզելու համար: Սակայն այս ընտրութիւնը քիչ մը ձախող է, նախ որովհետեւ Սուրիա դեռ չլուծուած վէճ մը ունի Թուրքիոյ հետ (Սանճագի խնդիրը), ապա որովհետեւ օգտակար ըլլալէ առաջ, Թուրքերը կ'ուզեն սակարկել — եթէ Կիպրոսի հարցը ի նպաստ իրենց կարգադրուի, այն ատեն իրենք ալ գործի կը լծուին:

Թ. Ա. Թ.

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ԵՂԵՌՆԻ 42ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

●

Կիրակի Ապրիլ 28ին, առաւօտեան ղոյգ հոգեհանգստեան պատարագներ, եղան Ֆուրվիէրի բլրանիստ տաճարին մէջ, գերապայծառ Ամատունիի կողմէ, մէկուկէս միլիոն նահատակներու եւ վերջին պատերազմի պատուոյ դաշտին վրայ ինկած հայ զինուորներու համար, ի ներկայութեան լիոնահայ գաղութին մեծամասնութեան: Իսկ կէսօրէ յետոյ, խուռներամ բազմութիւն մըն ալ եկած էր Պուրս տը Թրավայլի մէջ կատարուելիք ոգահանդէսին:

Ժամը 3·30ին Սգատօնին բացումը կատարուեցաւ «Մարսէյէզ»ով զինուորական նուագախումբին կողմէ, յոտնկայս ունկնդրութեամբ: Բեմը զարդարուած էր «Յուշարձանով» զոր նկարած էր Պ. Դաւիթ Թոմասեան: Պ. Ա. Կիւլպէնկեան, Ազգ. Միութեան ատենապետը, իր բացման խօսքով շնորհակալութիւն յայտնեց Լիոնի բոլոր կազմակերպութեանց, որոնք համերաշխ ոգիով մը եւ ի յարգանս նահատակներուն, միանգամ ընդմիշտ Ազգ. Միութեան տուած էին ամէն տարի մեր Ազգ. Սգատօնը կազմակերպելու նախաձեռնութիւնը:

Բանախօսը անդրադարձաւ կատարուած անլուր բարբարոսութեանց ու կոչ ըրաւ մասնաւորապէս նոր սերունդին, որպէսզի չմոռնայ Ապրիլ 11–24ը եւ ուխտէ հաւատարիմ մնալ Մեծ Եղեռնի նահատակներու յիշատակին:

Ծափերի մահերգէն վերջ Պ. Կիւլպէնկեան, օրուան նախագահին Պ. Հ. Թադէոսեանի յանձնեց հանդէսին յայտագրին գործադրութիւնը:

Պ. Թադէոսեան յանուն լիոնահայ գաղութին, ծաղկեպսակ մը զետեղեց «Յուշարձանին» վրայ, ոգեկոչելով նահատակներու խնկելի յիշատակը եւ աւելցուց. «Անոնց ողջակիզումը ապարդիւն չանցաւ, պայծառ արշալոյս մը ծագեցաւ մայիսեան առաւօտ մը, Հայաստանեան աշխարհին վրայ, եւ որ այսօր ալ կը ծագի ու կը զարդանայ, իրեններուն համար: Բողոքական համայնքին կողմէ խօսեցաւ նաեւ վերապատուելի Սահակեան: Ուղերձներ կարդացին Նոր Սերունդի եւ Եկեղեցաշէն Երիտ. Միութեան ներկայացուցիչները:

Լիւք Անտրէ Մարսէլ ֆրանսերէն ըսաւ. «Երբեք մտքէս չէր անցներ թէ Լիոն պիտի գտնուիմ, ու իմ յարգանքի բաժինս պիտի բերեմ այս օրուան սգատօնին» եւ աւելցուց. «Հաստատ համոզումը ունիմ որ այս ազգը, չի ձուլուիր, ոչ ալ այլասերիր իր Նարեկացիներով, Վարուժաններով, Սիամանթօներով ու վերջապէս իր մեռած ու ողջ գրչի ու մտքի տիտաններով: Իմ վերջին պտոյտս դէպի արեւելք, անգամ մը եւս ամրացուց այս համոզումս, հոն կրցայ լայն յարաբերութիւններ հաստատել մտաւորական դասակարգին հետ»: Հայ Լուս. համայնքի կողմէ Վռամշապուհ քհնյ. կարդաց ուղերձ մը:

Օրուան բանախօսը Պ. Կ. Փօլատեան ըսաւ «Ձեզ դիտեր քանի՞ տարեկան էի այդ օրերուն, մեծերուն գաղտնի խօսակցութիւններէն ու դէմքերէն, վտանգի մը, անդունդի մը եզրը հասած ըլլալու տարտամ զգացումը կ'ունենայի, որուչ բան չէի հասկնար: Հասաւ փոթորիկ, թալան, կոտորած, մոխրակոյտի վերածած էր մեր գիւղը: Հրաշքովազատած այդ ահաւոր սպանդէն, երեխայի մտածումը ունեցայ, ուղեցի երթալ գտնել մեր տունը: Ճամբան գոցուած էր փլատակներով, վերջապէս հասայ դրան մը առջեւ, ճանչցայ մեր տունը, ուժերուս ներած չափով հրեցի, բացի դուռը ու ներս մտայ: Այդ փլատակներուն մէջ անգամ անօթի ագռաւներու նման հինգ-վեց հատ Թուրք լակոտներ կային, որոնք հազիւ գիս նշմարած, սկսան քարկոծել գիս: Խնձորի մեծութեամբ քար մը դպաւ ճակտիս, արիւնլուայ վիճակի մէջ, ծռեցայ գետին, առի քարը, գրպանս դրի ու փախայ: Այդ արիւնոտ քարը կը պահեմ դեռ, որովհետեւ ես ալ իմ կարգիս կ'ուզէի փոխադարձել: Պիտի պահեմ այդ արիւնոտ քարը մինչեւ այն ատեն, երբ զայն կարենամ գործածել: Սիրելի հայրենակիցներ, հայ ժողովուրդը ոեւէ մէկ բան չէր ըրած Թուրքին, որպէսզի ան մեզ ջարդէր: Ջախջախիչ փաստեր կան ձեռքի տակ, հաստատող որ Թուրքը շատոնց ծրագրած էր բնաջնջել մեր ժողովուրդը, պատերազմը լաւագոյն առիթը տուաւ իրեն ի գործ դնելու իր ճիւաղային ծրագիրը: Մենք պատրաստ ենք մոռնալու այդ Թուականը, պատրաստ ենք չտօնելու, երբ մեզ վերադարձնեն մեր իրաւունքները, մեր հողերը»:

Փակման խօսքը տրուեցաւ Գեր. Հայր Ամատունիին, որ «11–24»ը համեմատելով Վարդանանց պատերազմին հետ, եզրակացուց «պէտք է յարգել յիշատակը մէկուկէս միլիոն նահատակներուն, որոնք վսեմ գաղափարի մը անմեղ զոհերը եղան: Աղօթել անոնց համար, որոնք, կրօնքի եւ հայրենիքի համար նահատակուեցան եւ Լուսաւորիչի կանթեղը միշտ վառ պահեցին»:

Սգահանդէսը ունէր գեղարուեստ. ճոխ և պատշաճ բաժին մը: Բոլոր արտասանողները, երգողները, նուագողները ինչպէս եւ Հայկազեան վարժարանի աշակերտները գնահատուեցան ներկաներուն կողմէ:

Հանդէսը փակուեցաւ ժամը 6·30ին. ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս, բոլոր առեւտրականները (սրճարան, նպարավաճառ) փակ պահեցին իրենց խանութները: Փափաքելի է որ, Ֆրանսահայ գաղութը գոնէ հետեւի Լիոնի այս օրինակին:

Մ. Թ.

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ ՄԻԼԱՆԻ ՄԷՋ

ՄԻԼԱՆ, (Յառաջ). — Ապրիլ 28ին Սեբոբէ եպիսկ. Մանուկեան, Ապրիլեան նահատակներուն հոգւոյն պատարագ մատոյց Միլանոյի Անկլիքան եկեղեցւոյն մէջ:

Ս. Պատարագի վերջաւորութեան, կարդաց Ամենայն Հայոց Վազգէն Ա.ի կոնդակները, ուղղուած իտալաբնակ Պ. Պ. Երուանդ Հիւսիսեանի եւ Տոքթ. Օննիկ Մանուկեանի, որոնք, իրենց ազգասիրական ծառայութեանց համար կը վարձատրուին Ս. Լուսաւորչի առաջին կարգի ադամանդակուռ պատուանշանով:

Երեկոյեան ժամը 21·30ին, Հայկ. Տան մէջ տեղի ունեցաւ Ապրիլեան նահատակներուն ոգեկոչումը, հովանաւորութեամբ Սեբոբէ Եպիսկ.ի եւ կազմակերպութեամբ Միլանահայ բոլոր Միութեանց:

Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութիւնը, համազգային հանդիսութեան կը մասնակցէր Ընդհ. Աթոռակալ Վեր. Հ. Քերոբէ վրդ. Զրաքեանի ոգեշունչ նամակով:

Օրուան բանախօսներն էին Բժիշկներ Մանուկ Խանպէկեան (հայերէն եւ իտալերէն) եւ Արամայիս Սրապեան, որոնք ոգեկոչեցին մեր բիւր բիւրաւոր նահատակները, որոնց մահուան վրայ կը ծաղկի մեր կեանքը:

Յայտագրէն դուրս, խօսք առաւ երիտասարդ Ալեքսան Մնակեանը, որ գրաւոր ամփոփ ճառով մը, նորագոյն սերունդին խօսքը արտասանեց ի դէմ իր երիցագոյն եղբայրներուն խաչելութեան:

Տիկին Աղաւնի Պետոյեան խոր յուզումով երգեց Կոմիտաս վարդապետի «Հո՛վ արէք, սարեր ջան»ը ու Մ. Դ. Թաղիադեանցի եւ Կոմիտաս վրդ.ի «Տէ՛ր կեցո՛ դու զՀայս»ը:

Բժ. Բագրատ Եղիազարեան կորովով եւ Թափով արտասանեց Աւետիս Ահարոնեանի «Յարգա՛նք քեզ»ը:

Ամէնէն վերջ, փակման խօսք արտասանեց Գեր. Տ. Սեբոբէ Եպիսկ. Մանուկեան, ներկաները յորդորելով հաւատարիմ մնալ մեր մեռելներէն մեզի ժառանգ ձգուած պատգամին:

Ժողովուրդը, յոտնկայս երգեց «Հայր Մեր»ը, ղեկավարութեամբ աւագ սարկաւագ Բժ. Օննիկ Աւագեանի:

Ա. Ս.

×

ՊՈԼՍՈՅ մէջ, Ապրիլ 7ին, հանդիսութիւն մը տեղի ունեցած է, Գրագէտ-ուսուցչապետ Ռէթէոս Պէրպէրեանի մահուան յիսնամեակին առթիւ:

Հանդէսը կազմակերպուած է մտաւորականներու կողմէ, եւ իրենց լայն աջակցութիւնը բերած են Պէրպէրեանի նախկին սաները:

Կարդացուած են Ռ. Յ. Պէրպէրեանէն «Հուսկ Բանք»եր եւ «Վարժապետը»: Գրութիւններ Պատրիարք Սրբազանէն, աշակերտներէ եւ Մաննիկ ու Օննիկ Պէրպէրեաններէ:

Հոծ բազմութիւն մը, եկած քաղաքին ամէն կողմերէն, լեցուցած է ընդարձակ սրահը, ու խանդավառութեամբ եւ յուզումով հետեւած հանդիսութեան:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (38)

ԵՐԿՈՒՆՔ

●

ԳԼՈՒԽ Թ.

ՂԵՒՈ՛ՆԴ, ՂԵՒՈ՛ՆԴ

●

Ես եկայ իմ լեռներէս մեր գործքերուն համար ոչ թողութիւն խնդրելու, այլ ազգը փրկելու համար վերահաս վտանգէ՝ առաջարկութիւն մը ընելու, բայց հիմա կը տեսնեմ թէ նախ պէտք է Սասուն արդարացնեմ, վերջը առաջարկութիւնս ընեմ:

— Ի՞նչ ըրին Սասնցիք, — այն՝ ինչ որ հինգ վեց տարի առաջ ըրին Բագարատ իշխան իշխանաց եւ Աշոտ, տէր Վասպուրականի: Ապուսէթ ոստիկանական իշխանութիւնը յանձներ էր Մուսէի, եւ այս մարդը, ինչպէս սովորութիւն է Տաճկաց, յանկարծ օր մը ելաւ Աղձնեաց որջերէն սաստիկ զօրքով մտաւ Տարօն: Բագարատ Արծրունեաց օգնութեան դիմեց, եւ Աշոտ իւր եղբայրներով եւ բոլոր Վասպուրականի զօրութեամբ հասաւ Բագարատայ. ես ներկայ էի պատերազմին եւ Գուրգէն իշխան, ներկայ հոս այս ժողովիս, նոյն պատերազմին երիտասարդ զօրավարաց մէկն էր, որ զարկին կոտորեցին թշնամին, բանակը աւարեցին, փախստականքը բերդերու եւ անտառներու մէջ հալածեցին եւ մինչեւ Շահաստան սկսան պաշարել:

— Այս պատերազմէն քիչ մը ժամանակ վերջը նոյնպէս նոյն Ապուսէթ Ալի անուն Ամիրայ մը կ'ուղարկէր Վասպուրական շատ զօրքով որ արքունի տուրքերը հաւաքէ, նա էլ ըստ սովորութեան անօրէն ազգին, Աղբակ գաւառը դրած բանակը՝ հոնկից ասպատակ կը սփռէր բոլոր Վասպուրական, կը գերէր, կ'աւերէր, կը յափշտակէր, կապուտ կողոպուտ կը գործէր ընչից եւ ստացուածոց, այդ աւազակները կը յափշտակէին այր եւ կին, նոցա ժառանգութիւնը, եւ նոցա զօրքը իրենց անզգամութիւնը մինչեւ Անձեւացեաց Տէրութեան կողմն կը հասցնէին: Արծրունեաց Տէրը դեսպան ղրկեց, հարկերը տուրքերը տալ խոստացաւ, որպէսզի դադրի աւերմունքը եւ անզգամութիւնը, եւ երբ դեսպանը արհամարհեցաւ եւ անօրէնութեան գործը կը շարունակուէր, յարձակեցաւ բոլոր Վասպուրականի զօրութեամբ անօրինաց վրայ, Ամիրան հազիւ թէ քանի հոգւով կրցաւ ազատիլ պատերազմէն, իւր զօրաց բազմութիւնը իւր եղբայրն էլ միատեղ սուրի բերան ջարդուեցան եւ երկիրը իրենց դիակամբք ծածկեցին. դարձեալ նոյն պատերազմին մէջ աջ թեւի հրամանատար սա՝ այս Գուրգէն իշխանն էր՝ եղբայր մեծ իշխանին:

— Ի՞նչ ըրին, ուրեմն, Սասնցիք, հովեւոր Տէր եւ մեծազօր իշխանք, երբ տեսան Բագարատ դաւաճանութեամբ գերի եւ կապեալ, ընտանեօք յուղարկեալ ի Բաղդատ, երբ տեսան բոլոր Տարօնոյ գաւառը աւար եւ յափշտակութիւն անօրինաց, կոտորածի եւ գերութեան արք, կանայք եւ տղայք մատնեալ, Ս. Կարապետ պաշարեալ բարբարոսներէ եւ բոլոր յոյսը Սասնցւոց մնացեալ, իջան իրենց լեռներէն եւ նոյնը ըրին ինչ որ Բագարատ, Աշոտ եւ Գուրգէն իշխաններն ըրած էին: Յանցա՞նք էր հայ քրիստոնեայ եղբայրը ի սրոյ, ի շղթայից ազատել, յանցա՞նք էր Քրիստոսի մեկնած դարձած եկեղեցիները Քրիստոսի դարձնել, յանցա՞նք էր Ս. Կարապետի վրայ հրով եւ սրով եկողները սուրի մատնել: Եթէ Սասնցւոց ըրածը յանդիմանութեան արժանի է, ուրեմն, արդար եւ իրաւացի են այս անզգամ ժողովրդեան մեզ դէմ գործած չարութիւնը: Բայց ան ատեն հետեւանքը մտածեցէք, Տեարք մեծազօրք, հետեւանքը որ հայ ազգին մէջ կրնայ փճացնել մինչեւ վերջի սերմունքը որ Թադէոսի, Բարթուղիմէոսի եւ Լուսաւորչայ արիւնով ուռճացաւ այս Հայաստան աշխարհիս վրայ:

— Մեզի այդչափ երկայն քարոզութեան պէտք չկար, ըսաւ Սմբատ Սպարապետ հանդարտ խստութեամբ, դու առաջարկութիւնդ ըրէ, մեր հովեւոր Տէրը քեզ այդ բանին համար հրաման տուաւ խօսելու, եւ նայէ որ ինչչափ կարելի է շուտ եւ համառօտ կատարես խնդիրքդ:

(Շար.)

ԾԵՐԵՆՑ

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻՕՐԸ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ — ՍՈՐՊՈՆԻ ՄԵԾ ԱՄՓԻԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

47, Րիւ տէ գ'էքօլ (Մէթրօ Օտէօն – Սէն Միշէլ)

Այս Կիրակի, ժամը 14·30ին: Բարձր հովանաւորութեամբ

Գերաշնորհ ՏԷՐ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Հայրապետական պատուիրակ Եւրոպայի Հայոց, եւ Ֆրանս. ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ

Նախագահութեամբ ՏՕՔԹ. ԹՐԷՄՈԼԻԷՐԻ, անդամ Ֆրանս. Ակադեմիայի,

Սիրայօժար մասնակցութեամբ Այբուբենական կարգով

ՊՕՅԱՃԵԱՆ ԱԼԻՍ (պար), ՍԱԱԹՃԵԱՆ ՍՕՆԱ (երգ)

ԱԼԱԷՄՃԵԱՆ ՆԱՀԱՊԵՏ (թաւջութակ) ԳՄԲԷԹԵԱՆ ԱՐՏԱՇԷՍ (արտասանութիւն)

ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ ՌԱՖՖԻ (դաշնակ)

Le Jeune Virtuose de l'harmonica Nahabedian Serge

Փոքրիկներու պարախումբ (Փարիզէն Օփերայէն) Les Petits Rats de l'Opéra

Հայկական պարախումբ ղեկավարութեամբ ՔԻՒԹՆԷՐԵԱՆ ՑԱՄԻԿԻ

եւ ՆԱՑԻՐԻ երգչախումբին (նոր երգացանկով), ղեկավարութեամբ

ԵԱՆՊԷԿԵԱՆ ԳԷՈՐԳԻ,

Դաշնակի ընկերակցութիւն՝ ԹԱԳԻՈՐԵԱՆ ԱՆԺԷԼ եւ Մ. ՊԸՆՈՒԱ (Օփերայէն)

Տոմսերու գինն է 200, 300 եւ 500 Ֆր.: Կանխաւ ապահովել Հայ Կարմիր Խաչի կեդրոնէն՝ 15 ռիւ ժան Կուժօն, Փարիզ, ինչպէս նաեւ Փարիզեան շրջանի մասնաճիւղերէն:

ՄԵԾԱՐԱՆՔԻ ԵՐԵԿՈՅ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ ԵՒ ՈՒՍՈՒՑԻՉ

ԱՀԱՐՈՆ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆԻ

ԻՐ ԾՆՆԴԵԱՆ ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

Կը տօնուի Մայիս 11ի Շաբաթ երեկոյ, ժամը 9ին, Փօլ Ֆարալիք սրահին մէջ, 21 Ռիւ Իվ - Թուտիք, (մէթրօ Ռէփիւպլիք

Հովանաւորութեամբ Կաթ. Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ.ի

Կը խօսին ՏԻԿԻՆ ՀՈՒՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ,

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ, Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ և Օր. ԱՂԱՒՆԻ ՓԻՐՓԻՐԵԱՆ

Պ. Լիւք Անտրէ Մարսէլ կը կարդայ Ահարոնի քերթուածներէ իր թարգմանու-թիւնները:

Երգ՝ Օր. Աստղիկ Առաքելեան եւ դաշնակ Օր. Մայտա Մարգարեան

Ընթերցումներ՝ Շահան Սարեան, Արտաշէս Գմբէթեան եւ օր. Տօլմաճեան:

Մուտքը ազատ է:

ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Նախաձեռնութեամբ Տէսինի Տարօն Տուրուբերան Հայր. Միութեան:

Մասնակցութեամբ Տարօնի Երկսեռ Ե-րիտ. Միութեանց:

Նուիրուած Տարօնի Հայր. Միութեան 40ամեակին:

Այս Շաբաթ, ժամը 20ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ:

Կը նախագահէ ԼԵՒՈՆ ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆ

Կը բանախօսեն հայրենակիցներ՝

ԼԵՒՈՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆ (Փարիզէն), ԿԱՐԱ-ՊԵՏ ՏԷՐՄՈՅԵԱՆ (Վիէնէն):

Կ'երգէ Տիկին Մարի Կարապետեան, կ'արտասանեն Օր. Բրաքինն Տապաղեան եւ Պ. Ալպէր Ներսէսեան (Սէնթ Էթիէ-նէն): Գեղարուեստական խնամուած բա-ժին:

Սիրով կը հրաւիրուի Տէսինի եւ շրջանի Հայութիւնը, քաջալերելու այս ազգօգուտ ձեռնարկը:

ԺՈՂՈՎԻ ՀՐԱՒԷՐ

Շ. Գարահիսարի «Հերոսամարտին» պատմութեան վերաբերեալ շատ կարեւոր հարցի մը համար, կը խնդրենք Փարիզի եւ շրջանի հայրենակիցներէն, որ անպայ-ման ներկայ ըլլան խորհրդակցական ժո-ղովի մը, որ տեղի պիտի ունենայ եր-կուշաբթի, 13 Մայիսին, երեկոյեան ժամը 9ին, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ:

Խումբ մը Գարահիսարցիներու կողմէ Ա. Գաբիկեան եւ Մկ. Գազանճեան:

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՅԱՂԹԱԿԱՆ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ

42ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ Վասպուրականի Հայր. Միութեան Կեդր. Վարչութեան (Մարսէյլ):

Նախագահութեամբ Հերոսամարտի ռազ-միկներէն Պ. Յ. ՊԱՆԴԻԿԵԱՆի:

Կիրակի, Մայիս 12, ժամը 15էն կէս գիշեր Սալ Մազընօ, 88 ռիւ Տ'Օպաներ:

Այս տարեդարձին տօնակատարութեան հրաւիրուած են կուսակցութեանց, Աղ-գային, Հայրենակցական եւ Բարեգործա-կան Միութիւններու ներկայացուցիչները:

Օրուան տօնին առթիւ խօսք կը տրուի կուսակցութեանց եւ Ռազմիկներու Միու-թեան ներկայացուցիչներուն:

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին:

Հանդէսին խօսնակն է Պ. ՑՈՎՀ. ՀԱ-ՅԱԳՈՐԾԵԱՆ:

Իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն ծանօթ արուեստագէտներ, Օր.ներ Անիթա Սարգսեան, Ալիս Շամիրեան, Մառի Սիմոնեան, Սիւզան Պոյաճեան ու Պ.Պ. Գ. Քէնտիրեան, Գուրգէն Ստե-փանեան, Ֆէտի Հրաչեան, Գասեան (Լիոնէն), ջութակահար Մ. Չէօրէքճեան:

Կը ներկայացուի ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՊԱՏԵ-ՐԱԶՄԸ, ղեկավարութեամբ դերասան ԹՐԱԳՕՇի եւ մասնակցութեամբ իր խումբին:

Ընտիր նուագախումբ Սէպաստիէն Պօյ'գ ծագ: Պարերը կը սկսին ժամը 20ին:

Ձոխ պիւֆէ մատչելի գիներով:

ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ֆրանսահայ Փոխադարձ Օգնութեան Միութեան զբօսաշրջիկներու խումբը այս տարի Հայաստան կը մեկնի Օգոստոսին սկիզբը:

Խումբին կրնան միանալ բոլոր փափա-քողները անխտիր:

Արձանագրուելու համար դիմել նախա-գահին՝

Agop J. Nazarian

9, Ave. Calmels, Bois-Colombes (Seine)

Tél. CHA 00-55

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Այր մարդու զգեստի համար շատ լաւ ափիէսէօրներ: Դիմել

GENTLEY, 20 ave. Franklin Roosvelt

Métro St. Philippe du Roule

***

14 - 15 տարեկան աշկերտուհի մը եւ վարժ մէքանիսիէն մը (շըմիզիէ բօպ) աշ-խատանոցի համար, նաեւ իրենց տանը մէջ աշխատող գործաւորուհիներ: Դիմել՝

Etabl. BAKERD

58 Rue d'Aboukir, Paris 2ème

ԿԱՐԵՒՈՐ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

ԼԻՈՆԻ ՏՕՆԱՎԱՃԱՌԻՆ ԵՒ ԶԱՏ-ԿՈՒԱՆ ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐՈՒ ԱՌԹԻՒ

Անպայման պէտք է այցելել

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

246 Rue Vendôme et

20 Rue Villeroy

LYON

Թարմ, համեղ եւ դիւրամատչելի Արեւելեան եւ եւրոպական ամենա-ընտիր ապրանքներ

Ինչպէս արմաւ (ճիւղերով), պա-միա, եալանճի տոլմա, յունական Թուրշիներ, պիպեռ, տերեւ, Թա-հին հելվա, վանիլլ, շոքոլա, նուա-ղէթ, լոքում, (սաքըզլը, նուաղէթ եւ փիսթաշ) տուփով եւ քաշով, Շիրակ օղին (41 45 աստիճան), սուճուք, պաստրմա (կեսարական), սուրճ (քարավան եւ մոքքա) հա-մեմներ, մահլէպ, սալէպ, ձիթա-պտուղ, ձէթ (350 Ֆր. լիտր), քաշ-կավալ, ճերմակ պանիր (ոչխարի կաթով) եւ ամէն կարգի պահա-ծոներ եւայլն, եւայլն:

Մի վարանիք դիմեցէք՝

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆԻՆ

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Գուրգէն Գրիգորովիչ Առնեվեչաարեան (այլ անուամբ Տատաշեւլով), ծնած է 5 Յունիս 1920ին, Երեւան, ուր հեռա-գրական պաշտօնեայ էր: Վերջին անգամ եղած է 1941ի Դեկտ.ին Փերեզին (Լեհաս-տան): Տեղեկացնել Պ. Յ. Աղապէկեանի, 43 ռիւ Ալէն Շարթիէ, Փարիզ 15:

ՄԱՅԻՍ 28Ը ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Մայիս 25ին, Ալամպրայի մէջ, ժամը 21էն մինչեւ լոյս:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ԱՊՐԻԼ 11–24Ը ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ազգ. Եկեղ. Մի-ութեան եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. ենթակոմիտէի, Նոր Սերունդի, Կապ. Խաչի, Ֆրանսահայ Մշակութ. մասնաճիւ-ղին, Հ. Բ. Ը. Միութեան, Հայ Մարտիկ-ներու Միութեան:

Կիրակի, Մայիս 12, կէսօրէ վերջ ժա-մը 3·30ին, Սէն Լուի սրահը Ռիւ Ժէ:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս չո-րեքշաբթի գիշեր, ժամը 21ին, Քաֆէ Քա-տէի վերնայարկը: Կը խօսի՝ Հայաստա-նէն վերադարձած պատուելի Մ. Մըսըր-եան: Նիւթ՝ «Գեղարուեստը Հայաստանի մէջ»: Ժապաւէնի ցուցադրութիւն: Հա-ւաքոյթը պիտի սկսի ճիշդ որոշուած ժա-մուն:

ՋԲՕՍԱՇՐՋԻԿՆԵՐՈՒ ԽՈՒՄԲ

ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ինչպէս նախորդ տարիները, այս տարի ալ զբօսաշրջիկներու խումբեր կը կազ-մուին դէպի Հայաստան:

Մանրամասնութիւններու համար գրել՝

Noubar Agopoff

168 Rue du Temple, Paris 3ème

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԷ

Կին մը որ կ'ուզէ աշխատիլ իբրեւ խո-հարարուհի կամ զբաղիլ հիւանդ կամ տա-րեց մէկուն հետ, ամէն օր բացի կիրակիէ եւ երեկոներէ: Դիմել «Յառաջ»ի վար-չութեան:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ «Դրօ», «Շաւարշ Միսաքեան» եւ «Յառաջ» խումբերու վար-չութիւնները, կարեւոր խորհրդակցու-թեան մը համար, այս չորեքշաբթի, ժա-մը ճիշդ 20·30ին, Ահարոնեան սրահին մէջ:

ՓԱՐԻԶԻ Ուս. Միութեան ընդհ. ժողո-վը այս երեքշաբթի ժամը 9ին, Ռիւ Պլէօ: Կարեւոր օրակարգ:

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կո-միտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ըն-կերները այս ուրբաթ իրիկուն, ժամը 8·30ին, Յոյներու սրահը: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Արդութեան» խումբի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, ընկեր Յակոբ Գարաօղլանեանի նոր բնա-կարանը, Րիւ Փասրէլ: Կարեւոր օրա-կարգ:

Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ ՕԴ. ԿԱՅԱՆԸ

Յուլիսի սկիզբը պիտի բացուի «Ժիւ-րա»յի կայանը:

Մասնաճիւղերը պարտին այժմէն ար-ձանագրել իրենց շրջանի փոքրիկները:

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Նաւով, օդանաւով, երկաթուղիով որեւէ է ընկերութեամբ եւ միեւ-նոյն գիներով դէպի Ամերիկա, Ա-ւստրալիա, Քանատա եւ Արե-ւելք: Վճարումը հոս կամ ար-տասահման: Կ'ապահովենք վի-զայի գործողութիւնները ձրի, կ'ապահովենք նաեւ տեղերը ձրի: Դիմել՝

ԺԱՆ ԵՂԻՇԷ ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆԻ

որ ունի 35 տարուան փորձա-ռութիւն:

AMERICAN LLOYD

48 Rue de la République Marseille

Tél. CO 4722

7 Rue Auber, Paris

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՇԱԲԱԹ ՄԱՅԻՍ 11 ԺԱՄԸ 22ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԱՌԱՒՕՏ

Hotel Splendid

Պատուոյ Նախագահութեամբ Mr. HAAS - PICARDի

(Préfet des B. du R.)

ORCHESTRE ARGENTIN

MANUEL PIZARRO

Présentation de Coiffure par René ATOYAN (Champion de France)

ՈՉ ԱՃՈՒՐԴ	ՈՉ ԱԼ ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ
Տոմսերու համար դիմել՝	Արամ Շէխիկեանի՝
Ս. Էքսէրճեանի՝	Ֆարմասի Սանթրալ, 1 Պուլվար
40 Լա Քանըպիէր	տ'Աթէն
Tél. COL 30-88	Tél. COL 33-80
Փափազեանի՝	Տէր – Ղազարեանի՝
3 ռիւ Լաֆայէթ	15 ռիւ Թէրաս
Tél, NA 42-89	Tél. COL 35-10
Գ. Վէմեանի՝ (տասմնարոյժ)	2 Փլաս Ժան Ժորէս, Մարսէյլ

Tél. LYC 13-68

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer,
Paris (9e) Pro. 05-73.

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամսեայ 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
8
ՄԱՅԻՍ
MERCREDI
8 MAI
1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7876 — 33ème ANNEE — Directrice : Arpik MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3687

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՅԱՂԹԱՆԱԿԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

1914էն 1939 քառորդ դարու շրջան մը կը բաժնէ համաշխարհային երկու պատերազմները:

Երկու անգամին ալ Գերմանիան էր նախայարձակը: Երկու անգամին ալ սկզբնական տարիներու դիւրին յաղթանակներէն վերջ, չարաչար պարտութեան ենթարկուեցաւ: «Վերջինն աւելի չար քան զառաջինն»:

Առաջինին հրձիգն էր աշխարհակալութեան երազներով տարուած մեծամոլ Վիլհելմ կայսրը, — հարազատ արտայայտիչը Փրուսիոյ զինուորապաշտ մտքին, — որ պահ մը դէպի արեւելք ճամբորդելով «իսլամութեան պաշտպան»ի հովեր ալ առած էր:

Իր սայլին լծելով օսմանեան կայսրութիւնը, որուն բանակը անձնատուր էր եղած գերման սպայակոյտին, Վիլհելմ Բ. եւ իր պետութեան պատասխանատու վարիչները իրենց անտարբերութեամբ լռելեայն քաջալերեցին Իթթիհատի ոճրագործ կառավարութիւնը՝ որ արմատախիլ ընէ եւ բնաջնջէ հայ ժողովուրդը:

Գերմանիա եւ զինակիցները պարտուեցան: Բացի Պուլկարիայէն, որ նուազագոյն վնասով ազատեցաւ, միւսները բաժան բաժան եղան:

Աւստրօ-Հունգարիոյ եւ օսմանեան կայսրութեան փլատակներէն ծնունդ առին կարգ մը անկախ պետութիւններ եւ հոգատարութեան ենթակայ ինքնավար երկիրներ:

1917ի պոլշեւիկեան յեղափոխութեան հետեւանքով ալ ազատագրուած էին բազմաթիւ ժողովուրդներ, որոնք դարերէ ի վեր օտարի լուծին տակ կը հեծէին:

Համաշխարհային երկրորդ պատերազմը գործն էր Հիթլէրի կուսակցութեան, արտայայտիչը գերման զինուորապաշտ նոր սերունդին, որ չէր մարսած 1918ի պարտութիւնը եւ ամբողջ քսան տարի փոխվրէժ կ՚երազէր:

«Կենսական տարածութեան» կարգախօսին տակ, Հիթլէր իր եւեւէն քաշեց ամբողջ գերման երիտասարդութիւնը: Աւստրիոյ գրաւումը, հարաւային Զեխոսլովաքիոյ (Զուտէթ) միացումը, Տանցիկն ու «Միւնիխ»ը ազատ ասպարէզ տուին իր ռազմական անյագ ախորժակին:

Արդիւնքը յայտնի է: 1939 Սեպտեմբերի սկիզբը անակնկալ յարձակում Լեհաստանի վրայ, մեղսակցութեամբ Խորհրդային Միութեան, որուն հետ դաղտնի դաշինք կնքած էր Օգոստ. 23ին:

Շատ թարմ է դեռ պատմութիւնը, յիշելու համար թէ ի՛նչպէս զարգացաւ ու վերջացաւ այս երկրորդ աշխարհամարտը:

Ըսենք միայն թէ արդիւնքը եղաւ աղէտաբեր բազմաթիւ ազգերու համար, որոնք զրկուեցան իրենց անկախութենէն:

Ճափոնական վտանգը եւ պատերազմին տակաւին երկար տեւեն շարունակուելու վախը առաւելագոյն չափով շահագործուեցան Սթալինի կողմէ, որ Եալթայի մէջ մեծ զիջումներ ստացաւ Ռուզվէլթէն ու Չըրչիլէն:

Շատ չանցած Հիրոշիմայի եւ Նակազաքիի հիւլէական ռումբերը վերջ պիտի տային նաեւ ճափոնական դիմադրութեան:

Կրեմլինի վարիչները այսօր նստած են Եւրոպայի սրտին վրայ (Պերլին): Լեհաստան, Չեխոսլովաքիա, Ռումանիա, Պուլկարիա, Հունգարիա, Ալպանիա, Պալթեան երկիրները ինկած են կարմիր բռնակալութեան տակ:

Հայաստան, որ դաշնակիցներու դատին համար զոհեց իր հարիւր հազար երիտասարդ զաւակները, մնաց նոյն վարչակարգին տակ:

Տասներկու տարիէ ի վեր վերջ գտած է պատերազմը: Թնդանօթները չեն գոռար այլեւս: Սակայն կը շարունակուի պաղ պատերազմը: Խաղաղութիւն չէ հաստատուած:

Ո՛չ մէկ հարց լուծուած է:

Ազատ աշխարհը 12 տարիէ ի վեր իր ամբողջ ուժերը լարած է՝ երկրորդ պատերազմին առաջ բերած անիրաւութիւնները դարմանելու համար:

Պիտի յաջողի՞ խաղաղ միջոցներով հասնելու իր նպատակին:

Յաղթանակի տարեդարձին առթիւ կարելի չէ երեւակայել լաւագոյն մաղթանք մը:

ՀՐԱՆԴ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՔԵԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Հիւս. Ատլանտեան Կազմակերպութեան ժողովներէն վերջ, Տըլըս, որ Փարիզ հանդիպած էր Եւրոպայի մէջ գտնուող ամերիկացի դիւանագէտներուն հետ խորհրդակցական ժողով մը ունենալու համար, երկուշաբթի օր տեսակցութիւններ ու քաղաքական կարեւոր խօսակցութիւններ ունեցաւ նաեւ Ֆրանսայի վարչապետին ու Արտաքին նախարարին հետ: Մասնաւորաբար քննուեցան Միջին Արեւելքի, Սուէզի, Ալժերիոյ եւ ապազինման հարցերը:

1) Միջին Արեւելք. — Տըլըս կարգ մը բացատրութիւններ տուաւ արաբական երկիրներու մէջ տարուած ամերիկեան քաղաքականութեան մասին: Տըլըս ընդհանրապէս վստահութիւն չունի Նասրի վրայ, հետեւաբար ամերիկեան քաղաքականութիւնը կը ձգտի հեռահետէ առանձնացնելու զայն, արաբական միւս երկիրները սիրաշահելով եւ Եգիպտոսէն անջատելով: 2) Սուէզ. — Նասրի հանդէպ գոյութիւն ունեցող ամերիկեան անվստահութեան մեծագոյն պատճառը Սուէզի շուրջ տարուած վերջին բանակցութեանց մէջ Եգիպտոսի նախագահին բռնած դիրքն է: Տըլըս դժգոհ է Սուէզի ներկայ դրութենէն, եւ կ՚ուզէ բարեփոխել զայն. համոզուած է թէ Եւրոպայի քարիւղի մատակարարումը կախում պէտք չէ ունենայ Մոսկուայի կամ որեւէ այլ քաղաքական ազդեցութեան տակ գտնուող անհատի մը կամքէն: 3) Ալժերիա. — Ապա վարչապետ Կի Մոլէ ընդարձակ զեկուցում մը տուաւ Ալժերիոյ կացութեան մասին: Ապստամբները ամէն օր մեծամեծ կորուստներ կ՚արձանագրեն, սակայն տեղի չեն տար, յուսալով որ կառավարական տագնապ մը կրնայ ծագիլ եւ նոր կառավարութիւնը գոհացում կուտայ իրենց բոլոր պահանջներուն: Ֆրանսացիներն ալ, իրենց կողմէ, կը խորհին թէ ապստամբները ի վերջոյ պիտի յոգնին այս անօգուտ պայքարէն եւ վերջ մը պիտի տան անոր: Վարչապետը աւելցուց որ Ազգաժողովին ներկայացուած ֆրանսական ծրագիրը միշտ ի զօրու է, սակայն կառավարութիւնը տակաւին վաւերական խօսակիցներ գտած չէ ապստամբներու կողմէն՝ անոնց հետ բանակցութիւններ վարելու համար: Տըլըս բաւականացաւ պատասխանելով, թէ ինք պատրաստ լուծում մը չունի այս բարդ հարցին համար, սակայն Մ. Նահանգները կը փափաքին որ Ալժերիոյ կացութիւնը չտեւականանայ եւ այսպէս չմնայ: 4) Ապազինում. — Այս հարցը արդէն լուրջ քննութեան ենթարկուած էր Պոնի Հիւս. Ատլանտեան Կազմակերպութեան ժողովներուն մէջ: Եւրոպական պետութիւնները չեն փափաքիր որ ապազինման ծրագիրը գործադրուի, մինչեւ որ փոխադարձ լուրջ եւ ազդու հսկողութեան մը նախապայմանը չընդունուի: Այս կէտին շուրջ ֆրանսական եւ ամերիկեան տեսակէտները նոյնն են:

Միւս կողմէ, Տըլըս, Կի Մոլէ եւ Փինօ համաձայն են այն հարցին շուրջ թէ Մոսկուայի վերջին շարաթներու սպառնալիքները Կրեմլինի ակնկալութիւններուն ճիշդ հակառակ արդիւնքը տուին: Պոնի խորհրդաժողովին մէջ կատարուած արտայայտութիւնները լաւագոյնս ցոյց տուին թէ խորհրդային սպառնալիքները չեն, որ պիտի խախտեն Ատլանտեանի դաշինքը:

× Տըլըս երկուշաբթի կէսօրէն վերջ օդանաւով մեկնեցաւ, իրեն հարցումներ ուղղող լրագրողներուն յայտնելէ վերջ թէ Կի Մոլէի եւ Փինոյի հետ ունեցած խօսակցութիւններէն շատ գոհ մնացած է:

ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊ

ԻՏԱԼԻՈՅ ՄԷՋ

Երէկ գրած էինք թէ Իտալիոյ փոխվարչապետը, Սարակաթ, դահլիճէն հրաժարելու նպատակ ունի: Սարակաթ Իտալիոյ ընկեր - դեմոկրատ կուսակցութեան պարագլուխն է: Երբ յայտնի եղաւ թէ Սարակաթի որոշումը անդառնալի է, դահլիճին միւս ընկեր - դեմոկրատ նախարարներն ալ հրաժարեցան: Դահլիճի կարճ նիստէ մը վերջ վարչապետ Սենյի կառավարութեան հրաժարականը ներկայացուց Իտալիոյ Հանրապետութեան նախագահին: Նախագահ Կրոնքի խնդրեց Սենյիէն, որ իր պաշտօնին գլուխը մնայ մինչեւ նոր կառավարութեան մը կազմուիլը, եւ զբաղի ընթացիկ հարցերով: Այստեղ պէտք է յիշեցնել որ Ֆրանսայի Հանրապետութեան նախագահը, Րընէ Քոթի պաշտօնական այցելութեան մը համար Իտալիա պիտի մեկնի մէկ օրէն: Պաշտօնական աղբիւրներէ կը յայտնեն թէ հակառակ կառավարական տագնապին, նախագահ Քոթիի այցելութիւնը տեղի պիտի ունենայ ըստ նախատեսուածին:

Տիրող ընդհանուր կարծիքն այն է, որ նախագահ Կրոնքի ի վերջոյ դարձեալ Սենյիի պիտի վստահի դահլիճին կազմութիւնը: Այս լուծումը կը համապատասխանէ նաեւ Սարակաթի փափաքին, որ կ՚ուզէր նոր դահլիճին վարչապետը անփոփոխ պահելով հանդերձ, կառավարութեան մէջ մտցնել նաեւ ընկերվարականները՝ որպէս վարձատրութիւն այս վերջիններուն համայնավարներու հետ խզման: Արդարեւ, քանի մը շաբաթ առաջ, Իտալիոյ ընկերվարականները, Փիէթրօ Նեննիի գլխաւորութեամբ, խզուեցան համայնավարներու հետ: Կ՚ըսուի թէ այդ միջոցին ընկեր - դեմոկրատներու պարագլուխը, Սարակաթ, խոստացած էր այնպէս մը ընել որ ընկերվարականներն ալ դահլիճին մաս կազմեն: Սակայն, ինչպէս կ՚երեւի, այս ծրագրին յաջողութիւնը որոշ դժուարութեանց պիտի հանդիպի, որովհետեւ Նեննիի եւ ընկերվարականներու կողմէ կարգ մը առարկութիւններ կը կատարուին: Մէկ բան որոշ է. նորակազմ դահլիճը, ինչ ալ ըլլան իր բաղկացուցիչ մասերը, աւելի շատ ձախակողմեան տարրեր պիտի պարունակէ քան հրաժարեալ դահլիճը:

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Գերագոյն Խորհուրդի լիակատար նիստը բացուեցաւ երեքշաբթի առաւօտ՝ Մոսկուայի մէջ: Քննութեան պիտի դրուի Խրուշչեւի արդիւնաբերական ապակեդրոնացման ծրագիրը: Սթալինի օրով Գերագոյն Խորհուրդը նիստ կը գումարէր տարին միայն մէկ անգամ, մինչդեռ երկրորդ անգամն է որ այս տարի կը հաւաքուին, եւ հաւանական է որ երրորդ նստաշրջան մըն ալ հրաւիրուի հետագային: Բացման նիստին Խրուշչեւ ներկայ չէր:

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Արամ Արմաղանեան, Մարսէյլ	1.000
Ոմն	2.000

ԱՆԳԼԷՒՖՐԱՆՍ. ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՄԻԱՑԵԱԼ ՇՈՒԿԱՅԻ ՀԱՐՑԻՆ ՇՈՒՐՋ

*

Լոնտոնի մէջ յառաջ կը տարուին անգլեւֆրանսական բանակցութիւններ՝ Անգլիան ալ միացնելու համար Եւրոպայի Միացեալ Շուկայի եւ տնտեսական ազատ փոխանակութեան ծրագրին:

Անգլիոյ տնտեսական շրջանակները այնքան ալ համամիտ չեն այս միացման, որովհետեւ Եւրոպական Միացեալ Շուկային մաս կազմելու պարագային կրնան վտանգել բրիտանական հասարակապետութեան անդամներուն հետ ունեցած իրենց առեւտուրը: Անգլիա համոզուած է թէ Միացեալ Շուկան ապրելու եւ բարգաւաճելու կոչուած կազմակերպութիւն մըն է, եւ կ՚ուզէ առեւտրական փոխանակութիւններ ստեղծել Միացեալ Շուկայ միութեան հետ՝ առանց սակայն անպայման կերպով մաս կազմելու անոր:

× Լոնտոնի մէջ տեղի ունեցող ֆրանքեւանգլիական բանակցութիւնները նախաբանն են Պոնի անգլեւգերմանական խօսակցութեանց, որոնք սկսան երեքշաբթի օր եւ պիտի տեւեն մինչեւ հինգշաբթի: Անգլիոյ եւ Արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետները պիտի ջանան զիրար համոզել փոխադարձաբար: Մաքմիլըն պիտի կրկնէ թէ Անգլիա նպատակ չունի Եւրոպայի ընդհանուր գործերէն քաշուելու, Խ. Միութեան հետ առեւտրական համաձայնութիւններ կնքելու ի հեճուկս Գերմանիոյ միացման: Կը կարծուի նոյնիսկ թէ Ատընաուըրի կարծիքը պիտի հարցնէ մառեշալ Պուլկանինի Ապրիլ 20 թուակիր նամակին տրուելիք պատասխանին մասին: Մաքմիլըն պիտի պղուշանայ Գերմանիոյ հանրային կարծիքը երկուքի բաժնող հիւլէական հարցին մասին խօսելէ, բայց պիտի ծանրանայ Սուէզի հարցին ու Միջին Արեւելքի շուկաներուն մէջ անգլեւգերմանական առեւտրական մրցակցութեան վրայ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ձայնասփիւռը նոր «զգուշացումներ» յղեց Յունաստանի եւ Արեւմտեան Գերմանիոյ՝ առաւելաբար հիւլէական զինուորական կայաններու հարցին առնչութեամբ:

ԻՆԴՈՆԵԶԻՈՅ մայրաքաղաք Ճաքարթայի մէջ հազարէ աւելի անձեր աղմկոտ ցոյց մը կազմակերպեցին մառեշալ Վորոշիլովի դէմ, երբ այս վերջինը, 13 օրուան պաշտօնական այցելութեան մը համար Ինդոնեզիա կը հասնէր:

ԱՆԳԼԻՈՅ մեքենավար բանուորներու դաշնակցութիւնը որոշեց ընդունիլ ընդհ. գործադուլներէն վերջ ստեղծուած քննիչ յանձնախումբին այն որոշումը, որ 6.5 առ հարիւրի աշխատավարձերու յաւելում մը կը նախատեսէ:

ԱՐԵՒՄՏ. ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ Հանրապետութեան նախագահը, Հէօս, Անգարա հասաւ: Շաբաթ մը պիտի մնայ Թուրքիա՝ որպէս կառավարութեան հիւր:

ՍԱԿԱՐԱՆ (Մայիս 6). — Ձոյլ ոսկի՝ 464.000, նափոլէոն 3560, զուից. 3300, անգլ. 4230, քսան տոլարնոց 16.640, թղթադրամ (անպաշտօն) սթերլին՝ 1075, տոլար 397, զուից. 95.50, պելժ. 7.85, լիր 0.65:

1945Ի ԴԱՇՆԱԿԻՑ յաղթանակին եւ զինադադարին ստորագրման 12րդ տարեդարձին առթիւ «Յառաջ»ի հինգշաբթի օրուան թիւը լոյս չի տեսներ: Խմբագրատունը փակ է չորեքշաբթի Մայիս 8ին:

ԳԱՀԻՐԷԻ ԵՊԻՍԿ. ԺՈՂՈՎԸ
ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔԻ ԼՈՅՍԻ ՏԱԿ

●

Ե.

Նախորդ յօդուածում տեսանք, որ եպիսկոպոսական ժողովի մասին առաջին անգամ յիշատակւում է «Էջմիածին» ամսագրի 1954 թ. Յունիսի թիւի մէջ: Ինչպէս նշեցինք անցեալ անգամ, այդ յիշատակութիւնը եպիսկոպոսական անդրանիկ ժողովի մասին շատ թերի է: Մայր Աթոռի պաշտօնական օրկանում չէ ասուած թէ ի՞նչպէս եւ ո՞ր մարմնի կողմից կեանքի կոչուեցաւ այդ նորամոյծ հաստատութիւնը, (էնսթիթիւսիօն), ի՞նչ իրաւասութիւններ տրուեցան նրան, ի՞նչ իրաւական փոխ յարաբերութեան մէջ դրուեցաւ այն Հայ եկեղեցու Գերագոյն Օրէնսդիր մարմնի՝ Ազգային - Եկեղեցական ժողովի եւ գործադիր իշխանութեան պետի՝ կաթողիկոսի հետ: Զետեղելով տեղեկութիւններ երկու եպիսկոպոսական ժողովների մասին՝ գումարուած 1954 թ. Մայիս 29ին եւ Յունիս 5 – 7ին, «Էջմիածին»ը փոյթ չէ արել նոյնիսկ պարզաբանելու թէ տարբեր կազմ ունեցող այդ երկու ժողովները ի՞նչ աղերս ունեն միմեանց հետ եւ ո՞րը նրանցից համարելու է եպիսկոպոսական անդրանիկ ժողով:

Վերոյիշեալ հարցերի մէջ ամէնակարեւորը այն հարցն է, թէ ո՞վ և կանոնական ի՞նչ հիմունքների վրայ ստեղծեց հայ եկեղեցու կեանքում մինչ այդ գոյութիւն չունեցող հաստատութիւնը, որ դարձաւ նախընթաց հետագայ երկու ժողովների, որոնցից մէկը գումարուեց 1955 թուին Ազգային Եկեղեցական ժողովի ժամանակ եւ միւսը՝ Գահիրէում 1956 թ. Մարտ 5 - 8-ին: Արժանի է մատնանշումի նաեւ այն կարեւոր պարագան, որ եպիսկոպոսական ժողովի ստեղծման ժամանակ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան Աթոռը թափուր էր եւ ընթացիկ գործերի ժամանակաւոր կառավարումը ստանձնել էր Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդը, որի կազմը, ի դէպ, լրիւ չէր:

Հայրապետական Աթոռի պաշտօնական օրգանի խուսափումը՝ բացատրութիւններ տալ այն մասին, թէ ի՞նչ պարագաներում եւ ի՞նչ իրաւասութիւններով ստեղծուեց հայ եկեղեցու կեանքում եպիսկոպոսական ժողով անունը կրող մի նոր հաստատութիւն (էնսթիթիւսիօն), կարելի է մեկնաբանել միայն նրանով, որ «Էջմիածին»ը չէ ունեցել այդ ժողովի օրինականութիւնը փաստող տուեալներ:

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա.ը Գահիրէի ժողովի բացման ժամանակ յայտնելուց յետոյ, որ ցարդ երկու եպիսկոպոսական ժողովներ են տեղի ունեցել, մէկը՝ 1954ին եւ միւսը՝ 1955ին, իր փակման խօսքի մէջ, վերստին անդրադառնալով եպիսկոպոսական ժողովներին՝ գումարուած «այս վերջին տարիներում», աւելացնում է, որ «այսպիսի եպիսկոպոսական ժողովներ տեղի ունեցան գրեթէ անզգալաբար» («Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա.ի ուղեւորութիւնը», էջ 129 եւ 143): Աւելի մեծ դատապարտութիւն, քան այս «անզգալաբար» խօսքը, չէր կարող լինել եպիսկոպոսական ժողովների համար:

Անդրադառնալով այն առարկութիւններին, որ արուեցան Եպիսկոպոսական ժողովների դէմ, Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը Փարիզում ի պատիւ իրեն տրուած ճաշկերոյթի ժամանակ արտասանած խօսքի մէջ զարմանքով յայտարարում է, որ « ոմանք գտնուեցան մարդիկ, որոնք հարց տուին, թէ ի՛նչ բան է՝ Հայոց եկեղեցւոյ Եպիսկոպոսները, հաւաքուին եւ խորհրդակցին, ժողով գումարեն եւ որոշում տան: Տեւէֆ, բացականչում է Վազգէն Ա., ինչքան անբնական մտածումներ ծնունդ կ'առնեն, չգործածելու համար ուրիշ բառ»:

Ընդունուած կարգ է, որ պետութեանց շէֆերը, ինչպէս նաեւ եկեղեցու պետերը հետեւեն պաշտօնի (փրօթօքօլ) պահանջներին, երբ ելոյթներ են ունենում պաշտօնական ընդունելութեանց ժամանակ: Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի ամբողջ ուղեւորութեան ժամանակ, ինչպէս պարզ երեւում է Վազգէն Ա.ի հրամանով Ս. Էջմիածնում հրատարակուած գրքից, այդ փրօթօքօլը բացակայել է: Դրա ամբողջ պատասխանատուութիւնը ընկնում է ոչ թէ Ս. Էջմիածնի գահակալի, այլ իրենց պարտականութիւնների մէջ թերացած այն անձանց վրայ, որոնք պիտի կիրարկէին այդ փրօթօքօլը: Եթէ այդ թերացումը չլինէր, Ամենայն Հայոց Հայրապետը նախ՝ իր ելոյթների ժամանակ չէր գործածի մի շարք վերին աստիճանի անյաջող արտայայտութիւններ եւ երկրորդ՝ գործածած լինելու դէպքում էլ դրանք չէին տպուի յիշեալ գրքի մէջ եւ մենք էլ, վերջապէս, հարկադրուած չէինք լինի հանդէս գալ ինչ - ինչ առարկութիւններով Հայոց եկեղեցու պետի դէմ, մի բան որ ուրիշների նման թեթեւ սրտով չէ, որ կատարում ենք:

Այս բոլորից յետոյ, մեզ թոյլ ենք տալիս հարցնելու մեր կարգին՝ ո՞ր մտածումն է աւելի անբնական, արդեօք ա՞յն, որ գտնում է թէ «անզգալաբար» գումարուած, Հայոց եկեղեցու կեանքում չկիրարկուած եւ եկեղեցական կանոններով չնախատեսնուած եպիսկոպոսական յորջորջումով ժողովները չեն կարող «որոշումներ տալ» մեր եկեղեցու կազմակերպութեան վերաբերող եւ զուտ վարչական բնոյթ կրող այնպիսի հարցերի մասին, որոնց քննութիւնն ու լուծումը մեր եկեղեցական կանոններով վերապահուած են միայն միակ Գերագոյն Օրէնսդիր եւ սահմանադիր ժողովին, թէ այն մտածումը, որ կարծում է, թէ «մեր Ս. Եկեղեցին, որ մեր ժողովրդի հետ միասին դաւանութեան բաժակը ըմպեց, եւ նահատակուեցաւ, քայքայուեցաւ, կազմալուծուեցաւ, մահուան դուռը հասաւ նոյնիսկ» (Վազգէն Ա.ի խօսքը Փարիզում: Տես «Ուղեւորութիւն», էջ 207) իր վերածնունդը, վարչական վերակազմութիւնն ու վերակառուցումը կարող է գլուխ բերել միայն կղերականներից բաղկացած եւ մեր եկեղեցու ժողովրդավարական ոգին իսկ ժխտող մի ժողովի միջոցով, որ ծնունդ է առել «անզգալաբար» եւ գումարուել է «առանց նախապէս մտածուած ըլլալու»:

Ա. ԽՈՆԴԿԱՐԵԱՆ

Ո՞Վ ԷՐ ՄԱՔ ՔԱՐԹԻ

●

Մայիս 3ին, Մ. Նահանգներէն հասնող հեռագիր մը կը յայտնէր թէ Վիսքոնսինի հանրապետական ծերակուտականը, Ճոզէֆ Մաք Քարթի նախորդ իրիկուն (հինգշաբթի) մեռած է: Հիւանդանոց փոխադրուած էր կիրակի օր, ու բժշկական տեղեկագիրները կը յայտարարէին թէ վիճակը լուրջ ըլլալով հանդերձ մտահոգիչ չէ: Ցանկարծական ջերմ մը քանի մը ժամուան մէջ տարաւ 47 տարեկան այս ծերակուտականը, որ ասկէ քանի մը տարի առաջ ուղղակի ահ ու սարսափ տարածած էր Մ. Նահանգներէն ներս:

Մ. Նահանգներու փոխ նախագահը, Նիքսըն, երբ Մաք Քարթիի մահուան լուրը իմացաւ, յայտարարեց. « Տարիներ պէտք է անցնին, որպէսզի կարելի ըլլայ Մաք Քարթիի գործունէութիւնը անկողմնակալ կերպով դատել »:

Դժուար է ներկայացնել մարդն ու իր գործը, որ 1950էն 1954 միջնադարեան հալածաքննութիւնը գրեթէ կիրարկեց Մ. Նահանգներու մէջ, արժանանալով ոմանց հիացմունքին ու պաշտամունքին իսկ ուրիշներու ալ ատելութեան:

« Լը Մոնտ»ի աշխատակիցը, Գլոտ Ժիւլիէն, հետեւեալ ձեւով կը ներկայացնէ Մաք Քարթին:

Երիտասարդ տարիքէն դատաւոր նշանակուած, իր շրջանին մէջ հռչակ կը հանէ որպէս դրամասէր ու ոչ այնքան ալ արդարադատ անձ: Այս կամ այն ձեւով հանրապետական ցանկին վրայ ծերակուտական կ'ընտրուի 38 տարեկանին: Ոչ մէկ կերպով աչքի կը զարնէ Ծերակոյտին մէջ: 1950ին, սակայն, ծերակուտական նոր ընտրութիւններ տեղի պիտի ունենային. Մաք Քարթի որոշած էր ամէն գնով վերընտրուիլ. պէտք էր միջոց մը գտնէր՝ իր մասին խօսիլ տալու, թերթերուն առաջին էջերուն վրայ իր անունը գրել տալու համար, որպէս զի ընտրողները իրեն ի նպաստ քուէարկէին: Եւ ահա, Ճորճթաունի համալսարանին վարդապետներէն մէկը (Մաք Քարթի կաթոլիկ էր) գաղափար մը տուաւ իրեն, որուն շնորհիւ յաջողեցաւ իր նպատակին մէջ: 1950 Փետր. 9ին, ընտրական ճառի մը մէջ, Մաք Քարթի յայտարարեց թէ Մ. Նահանգներու Արտաքին նախարարութեան մէջ 205 համայնավար պաշտօնեաներ կան բարձր դիրքերու վրայ, եւ ինքը այդ մարդոց անուններուն ցանկը ունի, եւ թէ այդ ցանկը իրեն տրուած է Մաթիւզով անուն համայնավարի մը կողմէ: Նոյնօրն Ամերիկայի եւ աշխարհի թերթերը իրենց առաջին էջերուն վրայ, մեծ գիրերով, դրին Մաք Քարթիի անունը: Մաք Քարթի վերընտրուեցաւ: Կարեւորը այդ էր իրեն համար, որովհետեւ քանի մը օր վերջ 205 բարձրաստիճան համայնավար պաշտօնեաներու մասին չէր խօսեր, այլ միայն՝ 57ի: Իսկ ամսուան վերջաւորութեան, երբ Ծերակոյտին մէջ բացատրութիւններ պահանջուեցան իրմէ այդ վարկաբեկիչ յայտարարութեան մասին, թիւը իջաւ միայն երեքի. նոյնիսկ այս թիւին ալ վաւերականութիւնը կասկածելի է, որովհետեւ ամերիկեան ապահովութեան սպասարկութիւնները երաշխաւոր եղան այդ երեք անձերուն քաղաքական անբասիրութեան:

Երբ Մաք Քարթի տեսաւ որ այս առաջին փորձը ձախողութեան մատնուեցաւ, նոր «ռումբ» մը նետեց. յայտարարեց որ ինք գիտէ թէ ո՞վ է Մ. Նահանգներու մէջ գործող խորհրդային լրտեսական ցանցին ղեկավարը: Ժողովրդական ընդհանուր յուզում, ընդվզում, գրգռութիւն — եւ Մաք Քարթի տուաւ փրոֆ. Օվէն Լաթիմորի անունը: Ըստ Մաք Քարթիի ամբաստանութեան, Լաթիմոր պատճառ դարձած էր որ Մաօ Ցէ Թունկ յաղթանակէ եւ դառնայ Չինաստանի տէրը: Մաք Քարթիի ամբաստանութիւնները անհիմն էին, որովհետեւ ամերիկեան ապահովութեան սպասարկութեանց պետը՝ Էտկար Հուվըր, եւ Մաք Արթիւրի հակալրտեսական սպասարկութեանց պետը՝ զօրավար Թորփ անձամբ վկայութիւն տուին ի նպաստ Լաթիմորի: Սակայն Քորէայի պատերազմին տարիներն էին. Խ. Միութեան ու համայնավարութեան դէմ ատելութիւնը իր գագաթնակէտին հասած էր Մ. Նահանգներու մէջ. ժողովուրդը քաւութեան նոխազ մը կը փնտռէր: Տիրող ընդհանուր գրգռութեան պատճառով հարկ եղաւ սպասել որ Քորէայի պատերազմը վերջանայ՝ փրոֆ. Լաթիմորի դէմ կատարուած ամբաստանութիւնները դատարանի միջոցաւ անտեղի եւ սուտ հռչակելու համար:

Սակայն Մաք Քարթի ու իր կողմնակիցները մէկ հոգիով չբաւականացան. հետզհետէ լուր տարածեցին թէ պետութեան ու բանակին ղեկավարները, Ֆիլիփ Ճէսըփ, Ճէյմս Գոնընթ, Էվըրըլ Հարրիման, զօրավար Մարշալ, Թրումըն, Այզընհաուըր, եթէ համայնավար ալ չեն՝ գոնէ համակրութիւն կամ ներողամտութիւն ունին համայնավարութեան հանդէպ: Կարգ մը թերթեր ալ, որոնք ծախուելու համար զգայացունց նորութիւններ կը հրատարակեն առանց ստուգելու աղբիւրները, Մաք Քարթիի ու իր արբան -

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՌԱՍՊԵԼՆԵՐ

ՎԱՀԱԳՆ

●

Ը.

— Ես եմ Վահագնը:

Ծերունու թախծալից դէմքը լուսաւորուեց:

— Հայոց աշխարհի հիւսիսից եմ գալիս, Երասխի հովտից, — ասաց ծերունին. այնտեղ, Մասիս լերան ստորոտում վիշապներ են բոյն դրել ու ժողովրդին տագնապի մատնել: Մարդիկ տուն-տեղ լքած խուճապահար փախչում են հեռու: Բայց ազատում չկայ: Շատ անուանի քաջեր թշնամու դէմ պայքարի ելան ու կործանուեցին, իսկ թշնամին մնում է ու բազմանում: Եկել եմ քեզ ասելու, ով դիւցազն, թէ մինչեւ ե՞րբ հայ շինականը սարսափի մէջ պէտք է ապրի, մինչեւ ո՞ւր նա պէտք է փախչի, եւ ո՞վ իվերջոյ դուրս պիտի գայ ժանտ թշնամու դէմը ու նրա թունաւոր շունչը կտրէ մեր աշխարհից:

— Ես, — պատասխանեց Վահագնը:

Ծերունու դէմքն աւելի պայծառացաւ. նա գրկեց, համբուրեց պատանու ճակատն ու ասաց.

— Վահագն, դու ես փառքը Հայոց աշխարհի, դու ես յոյսը նրա:

Վահագնը ելաւ, տուն գնաց, սուրը կապեց, ձին հեծաւ ու մեկնեց գիւղերով:

Թ.

Վահագնը Երասխի հովտումն էր արդէն: Հայեացքն արեւելք ուղղած՝ լուսաբացին էր սպասում: Նրա ուշադրութիւնն Արուսեակը գրաւեց, որ հորիզոնի եզրից նոր էր բարձրացել ու բոլոր աստղերից աւելի պայծառ էր փայլում: Վահագնի համար Արուսեակն ու Աստղիկը նոյնն էին: Մէկն ամենափայլուն աստղն էր երկնքում, միւսը՝ լուսեղէն մի էութիւն՝ երկրի վրայ: Այժմ էլ, երբ նա Արուսեակին էր նայում, նրան թւում էր, թէ Աստղիկն է տեսնում:

Լոյսը բացւում էր: Վահագնը ձին հեծաւ ու մօտակայ բարձունքի կողմը դիմեց: Նրա առաջ քստմնեցուցիչ մի տեսարան բացուեց: Բուսականութիւնից զուրկ ընդարձակ տարածութեան վրայ անհամար օձեր ու վիշապներ էին վխտում: Զարհուրանք ազդող այդ տեսարանին նա անտարբեր նայել չկարողացաւ, կայծակնացայտ սուրը մերկացրեց ու նրանց մէջը նետուեց: Բազմաթիւ օձեր ու վիշապներ հնձուեցին, քանի դեռ նրանք գիշերային սառնութիւնից առաջացած ընդարմացումից չէին սթափուել: Բայց երբ արեւը ծագեց, մարտն ահաւոր բնոյթ ստացաւ:

Վիշապները մերթ օղակ-օղակ գալարւում էին գետնի վրայ, մերթ թռչում օդում եւ անդնդանման կլափները բաց արած՝ սարսուռ ազդող ձայներ արձակելով յարձակւում բոլոր կողմերից: Վահագնը կայծակի արագութեամբ անցնում էր անապատային տարածութեան մի ծայրից միւսն ու անխնայ կոտորում վիշապներին: Ձին, որ միշտ զգաստ էր, փրկում էր նրան անակնկալ հարուածներից եւ իր պողպատանման սմբակներով ճզմում վիշապների գլուխները եւ հրեղէն շնչով այրում նրանց:

Կէսօրն անց էր: Արեւը երկնքից կրակ էր թափում լերկ տարածութեան վրայ: Կարմրաւուն հողը կարծես շիկացել էր արեւի ճառագայթներից: Վիշապներն աւելի կատաղի էին դարձել: Նրանք բոլորն անխտիր շարժւում էին, խլրտում, յարձակւում ու ընկրկում: Վահագնը շատերին կոտորեց, բայց որքան շատ էին մնում դեռեւս:

Անակնկալօրէն, ահարկու մի հրէշ Վահագնի դէմն ելաւ: Բիրաչափ մի վիշապ էր այն, որի տասներկու գլխից իւրաքանչիւրի բաց կլափի մէջ մի ամբողջ վարազ կը տեղաւորուէր: Ահաւոր հրէշը ծուխ ու բոց էր շնչում: Վահագնը ձին նրա դէմ ուղղեց ու կայծակնացայտ սրով գլուխները հնձել սկսեց:

Զարմանք... վիշապի գլուխները որքան կտրւում, այնքան բազմանում էին ու ալ աւելի վտանգաւոր դառնում: Վահագնը վճռեց բոլոր գլուխները մի հարուածով կտրել: Նա գնաց, հեռացաւ մարտի դաշտից, սուրը երկու ձեռքով գլխից վեր բռնած, թափով ետ եկաւ ու այնպիսի մի հարուած տուեց, որ վիշապի գլուխները թռան, այս ու այն կողմը ցրուեցին:

Վահագնը ուրախացաւ: Բայց այդ երկար չտեւեց: Վիշապի այլանդակ մարմնի վրայ բազմաթիւ նոր գլուխներ աճեցին ու բոլորը միասին այնպիսի ձայներ արձակեցին, որ շրջակայ լեռներն իսկ զարհուրանքից սարսռացին:

Վահագնը ժամանակ չտուեց, որ վիշապը երկար մոլեգնի: Նա մի նոր հարուածով նրա բոլոր գլուխները, թաքնուած գլխի հետ, կտրեց: Վիշապի այլանդակ մարմինը դեռեւս անզօր գալարւում էր, երբ Վահագնը ճակատի քրտինքը սրբեց ու սուրը մնացած վիշապների դէմ դարձրեց:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆ

(Շար. 6)

եակներուն «յայտնութիւններուն» շուրջ այնքան աղմուկ բարձրացուցին, որ պահ մը Մ. Նահանգներու ժողովուրդը գրեթէ համոզուեցաւ թէ իր ղեկավարները երկիրը ծախելու վրայ են համայնավարութեան:

Մաք Քարթի, իրականին մէջ, անբասիր մէկը չէր. փաստուած է, որ տարեկան 12.500 տոլարի եկամուտ մը կը յայտարարէր, սակայն 172.000 տոլար կ'անցընէր դրամատան իր հաշուին: Այս պարագան միայն բաւական է Մ. Նահանգներու մէջ բանտ առաջնորդելու համար անհատ մը. որովհետեւ այնտեղ շատ խիստ են տուրեկան չահու յայտարարութեան հարցին շուրջ: Սակայն այդ տարիներուն այնքան մեծ էր համայնավարութեան դէմ դայութիւն ունեցող ատելութիւնը, որ Մաք Քարթի ո՛չ միայն չպատժուեցաւ, այլեւ սանձարձակ ամբաստանեց, դատարաններ քաշեց, իրենց գործերէն հանել տուաւ բազմաթիւ պարկեշտ մարդիկ՝ պարզապէս անոնց անունը «կարմիր ցանկ»երու վրայ անցընելով:

Ամերիկեան հանրային կարծիքը համայնուած էր այս մարդուն պայքարելու կորովէն, եւ շատեր կը կարծէին թէ Մ. Նահանգներու նախագահ իսկ կրնայ ընտրուիլ — առաջին կաթողիկէ նախագահը:

Այս դիւրին եւ հաւատաքննութեան ահ ու սարսափին վրայ կառուցուած յաջողութիւնն իսկ պատճառ դարձաւ իր կործանման: Արդարեւ, երկու մեծ եւ աններելի սխալներ գործեց. մէկ կողմէն յարձակիլ սկսաւ բողոքական եկեղեցիին վրայ, իսկ միւս կողմէն, իրեն յատուկ ձեւով, փորձեց վարկաբեկել բանակին պետերը:

1954ի ընտրութիւններուն, Մաք Քարթի իր աթոռը պահեց, սակայն Ծերակոյտի յանձնաժողովի նախագահութիւնը այլեւս իրեն չվստահուեցաւ: Մաք Քարթի սկսած էր կորսնցնել իր ուժը. սակայն «Մաքքարթիութիւնը» տակաւին կը պահէր իր հմայքը:

Շարժումը մեծ հարուած կրեց, երբ, օրինակի համար, Մաթիւզով, որ իբր թէ Մաք Քարթիի յանձնած էր Մ. Նահանգներու համայնավարներուն ցանկը, խոստովանեցաւ թէ այդ ցանկը պարզապէս երեւակայական էր եւ ոչ մէկ իրական փաստի վրայ հիմնուած չէր: Միւս կողմէ, ամերիկեան հանրային կարծիքն ալ հետզհետէ սկսած էր խաղաղիլ, շնորհիւ տիրող «խաղաղութեան ու առատութեան», շնորհիւ նախագահ Այզընհաուըրի ներշնչած վստահութեան: Սակայն կարելի չէ ըսել թէ Մ. Նահանգներու մէջ «Մաքքարթիութիւնը» բոլորովին պարտուած է. տակաւին շատ թարմ է Քանատացի այն դիւանագէտին յիշատակը, որ ամիս մը առաջ անձնասպան եղաւ Գահիրէի մէջ, որովհետեւ Մաք Քարթիի կողմնակիցները զինքը կ'ամբաստանէին որպէս համայնավար:

Մաք Քարթիի մահուան առթիւ, կարգ մը թերթեր գրեցին՝ «Մաք Քարթի մեռաւ, սակայն մաք քարթիականութիւնը կը շարունակէ ապրիլ»: Կը թուի թէ այս հաստատումը ճիշդ է. շարժումը տկարացած է, սակայն պատեհ տագնապի մը կը սպասէ նոր թափով յարձակման անցնելու համար:

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆԻ ՅԻՍՆԱՄԵԱՅ ՅՈԲԵԼԵԱՆԻՆ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

●

27 Ապրիլ Շաբաթ իրիկուն տեղի ունեցաւ Մ. Պարսամեանի Գրական եւ ուսուցչական յիսնամեայ գործունէութեան տօնակատարութիւնը, Սալ Շօփէնի մէջ:

Սրահը լեցուն էր ընտրեալ եւ մտաւորականներու բազմութեամբ մը: Բեմին վրայ էին Գործադիր Մարմնոյ եւ հանդէսին նախագահը, Պ. Հրանտ Սամուէլեան, բանախօսներ՝ Տիկին Հուրի Իփէկեան, Պ. Արշաւիր Խանէտանեան եւ յոբելեարը:

Իր բացման խօսքին մէջ, Պ. Հրանտ Սամուէլեան, ինչպէս նոյն օրուան «Յառաջ»ի խմբագրականին մէջ, յոբելեարին գրական, ուսուցչական եւ հանրային գործունէութիւնը ներկայացուց, անդրադառնալով առաջին մեծ պատերազմին անոր կատարած դերին: Ընդհանուր ակնարկ մը նետեց լոյս ընծայած գրական եւ դաստիարակչական հրատարակութիւններուն վրայ, թուելով ու շեշտելով ամէն մէկուն կարեւորութիւնը:

Առաջին բանախօսն էր բանաստեղծ-գրագիտուհի տիկին Հուրի Իփէկեան, որուն նիւթն էր Մ. Պարսամեանի գրականութիւնը ընդհանրապէս: Խնամուած ու խղճամիտ կերպով, ան երեւան հանեց յոբելեար գրագէտ-քննադատին բոլոր յատկանիշները: Քանի մը յաջող մէջբերումներով վերլուծեց լեզուի եւ ոճի այն գեղեցկութիւնները, որոնք յատկանիշները կը կազմեն Պարսամեանի գրականութեան, անդրադառնալով նաեւ հեղինակին նկարագրին:

Երկրորդ բանախօսն էր Պ. Արշաւիր Խանէտանեան, որուն վիճակուած էր ներկայացնել ուսուցիչ-դաստիարակ Պարսամեանի գործունէութիւնը: Ինչպէս ուրիշ առիթներով, Պ. Ա. Խանէտանեան ապացոյցը տուաւ թէ նիւթին մօտեցած է բարեխղճութեամբ: Երեւան հանեց նաեւ ա՛յնքան պերճախօսութեամբ, յոբելեարին նկարագիրը, իբրեւ անհատականութիւն (պիտի հրատարակենք առանձին):

Յոբելեարին խօսք տրուելէ առաջ, Գործադիր Մարմնոյ իբրեւ ատենադպիր, Պ. Ա. Խանէտանեան, կարդաց զանազան թերթերու խմբագրականներէ, հանրային հաստատութիւններէ ստացուած, գրագէտներու կողմէ գրուած բազմաթիւ նամակներէ մէջբերումներ եւ յիշեց նաեւ հեռագիրներուն եւ նամակներուն հեղինակները:

Յոբելեարը, որուն խօսքը տպուեցաւ այս էջերուն մէջ, շնորհակալութիւն յայտնեց իր անձին ու գործին հանդէպ ցոյց տրուած գուրգուրանքին եւ բերանացի համակրական արտայայտութիւններուն համար:

Հանդէսին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը բերած էին արուեստագէտներ: Ծանօթ երգչուհի Օր. Աստղիկ Առաքելեան երգեց Սայեաթ Նովայէն Մի խօսք ունեմ եւ Գուրգէն Ալեմշահէն Իմ երգը, իրեն յատուկ զգայուն արուեստով մը, դաշնակի ընկերակցութեամբ յայտնի դաշնակահարուհի՝ Տիկին Անժէլ Թագւորեանի:

Դերասան Արտաշէս Գմբէթեան կարդաց («Արիւնի տօնը» եւ «Մեռնող գիւղին պատմութիւնը») քանի մը էջեր, խորապէս յուզելով ներկաները:

Երիտասարդ ջութակահար Պ. Սերժ Քաջեան յաջողութեամբ նուագեց Ա. Խաչատուրեանի «Երգ-Պոէմ»ը եւ Հ. Վիէնիավսքիի «Փոլոնէզ պրիանթ ան րէ մաժէօր»ը, դաշնակի ճարտար ընկերակցութեամբ՝ Օր. Մատըլէն Լատաշի:

Հանդէսին խօսնակն էր Պ. Խրիմեան:

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ԱՆԱՀԻՏ ԳՐԱԿԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿ

Անցնող տարուան ընթացքին Սան Ֆրանչիսկոյի մէջ յանկարծամահ եղաւ Հայ. Օգն. Միութեան եռանդուն անդամուհիներէն Տիկին Անահիտ Գարակէօզեան: Հանգուցեալին ամուսինը, Պ. Աւետիս Գարակէօզեան, իր կնոջ յիշատակը վառ պահելու համար, փափաքեցաւ Համազգայինի հովանաւորութեան տակ գրական մրցանակ մը հաստատել, Անահիտ Գրական մրցանակ անունով:

Այս նպատակին յատկացուեցան փոխան ծաղկեպսակի եղած նուիրատուութիւնները եւ Պ. Աւետիս Գարակէօզեանի տրամադրած գումարը:

Համազգայինի կողմէ կազմուած է յանձնախումբ մը, որ ամէն տարի մրցանակը պիտի յատկացնէ հայ լեզուով հրատարակուած լաւագոյն երկին:

Տրուած ըլլալով որ հանգուցեալ Տիկին Անահիտ Գարակէօզեան ծնած է Մայիս 28ին, իր անունով հաստատուած մրցանակն ալ ամէն տարի պիտի յայտարարուի Մայիս 28ին:

Առաջին մրցանակը պիտի տրուի այս տարի, 1957 Մայիս 28ին, 1956ի ընթացքին լոյս տեսած լաւագոյն երկին:

ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹԸ

Կիրակի, Ապրիլ 28ին, Սալ Լա Ռօշըֆուգոյի մէջ տեղի ունեցաւ Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի շրջանաւարտուհիներու եւ Սանուհիներու կողմէ կազմակերպուած գեղարուեստական ցերեկոյթը:

Ինչպէս Դպրոցասէրի որեւէ հանդէս, այս ալ ծնողներու եւ համակիրներու կողմէն քաջալերութեան արժանացաւ:

Յայտագիրը կը բաղկանար երկու մասէ: «Մարսէյեզ»էն, «Ծաղկիր Ազատ իմ Հայրենիք»էն եւ Դպրոցասէրի Քայլերգէն ետք դաշնակի ընկերակցութեամբ (Պ. Ա. Պատմագրեան) շրջանաւարտուհիները, մասնակցութեամբ սանուհիներու, ներկայացուցին Մարիվոյի «Սիրոյ եւ Դիպուածի Խաղը» անուն թատերգութիւնը: Բոլոր դերակատարներն ալ յաջողութեամբ խաղացին իրենց դերերը, ֆրանսերէնի մէջ ձեռք բերած յաջողութիւնը եւ արտասանութիւնը ամէնուն հիացումին ու գնահատանքին առարկայ դարձան:

Երկրորդ մասին ներկայացուեցաւ Սիպիլի «Առաքինութեան մրցանակը» ծանօթ թատերախաղը, զոր բացառաբար Ե. եւ Զ. դասարանի Սանուհիները ներկայացուցին: Խաղարկութիւնը՝ նոյնպէս շատ յաջող անցաւ, եւ ներկաները, հայկական կեանքէ առնուած ու մշակուած այս նիւթը, քանիցս ծափահարեցին, եւ մեկնելէ առաջ, աշակերտուհիներուն հայերէնի առոգանութեան ու արտասանութեան մէջ ունեցած յաջողութիւնը նոյնպէս գնահատեցին:

Գեղարուեստական բաժնին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը բերած էին Օր. Ալիս Պօյաճեան՝ արժանթինեան, հայկական ու կովկասեան շնորհալի պարերով, ինչպէս նաեւ Դպրոցասէրէն շրջանաւարտ Օր. Թէրէզ Քէօշկէրեան՝ իր մենապարով: Երկու արուեստագիտուհիներն ալ ներկաներուն ջերմ ծափերուն արժանացան, ինչպէս նաեւ բոլոր դերակատարները:

ՆԵՐԿԱՅ ՄԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԸ այս տարի տօնուած է Էջմիածնի Հոգեւոր Ճեմարանին մէջ՝ ի ներկայութեան Վազգէն Ա.ի: Ուսանողները ներկայացուցած են օրուան պատշաճ յայտագիր մը, բաղկացած՝ արտասանութիւններէ, երգերէ, խմբերգներէ: Խօսք առած եւ օրուան խորհուրդը բացատրած են փոխ-տեսուչ Մեսրոպ վրդ. Այնթապեան, Յովհ. սարկաւագ Դանիէլեան եւ ճեմարանի դասախօսներէն Արթուն Հատիտեան:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ հայ արձանագործներու ցուցահանդէս մը բացուած է Հայաստանի մէջ. ցուցադրուած են տարբեր ժանրերու պատկանող մօտ 250 ստեղծագործութիւններ, որոնցմէ լաւագոյնները պիտի ցուցադրուին նաեւ Մոսկուայի մէջ՝ երիտասարդական փէստիվալին առթիւ:

ԵՐԿՈՒՆՔ

●

ԳԼՈՒԽ Թ.

ՂԵՒՈ՛ՆԴ, ՂԵՒՈ՛ՆԴ

●

Այս խօսքերը եւ զրուցուածքին եղանակը կը յայտնէին, որ Յովնան փուճ տեղ կ'աշխատէր համոզել այնպիսի մարդիկ որ իրենց մտքի դրածէն անդին բան մը չունէին ընելիք, բայց որովհետեւ սրբազան պարտականութիւն մը կար այդ յիմար մարդկանց ճշմարտութիւն մը զրուցելու եւ զիրենք կորսնելէ ազատելու, սկսաւ խօսիլ երկրորդ անգամ:

— Մենք լեռնցի պարզ մարդիկ ենք, Տեարք, աշխարհիս կառավարութենէն չենք հասկնար, բայց ցաւով սրտի կը տեսնենք որ նոքա որոնց ձեռքն է ամէն կառավարութիւն՝ շատ անգամ թշնամույն խաբէութեան զոհ կ'երթան. իրենք մեծ մարդիկ են, իմաստուն են, իրաւունք ունին իրենց անձը եւ իրենց ունեցած գանձերը պահպանելու, մենք այնպէս կը կարծենք թէ լաւ կ'ընեն որ քաշուին իրենց ամրոցները վտանգի ժամանակ, թող տան ժողովրդեան եւ քահանայից հաւատքի պատերազմը պատերազմիլ: Ուստի, այդ նպատակաւ Սասնոյ ժողովուրդը կը խնդրէ հոգեւոր Տեառնէս, որ օրհնութեան կոնդակ մը հանէ բոլոր Հայաստանի ժողովրդոց, զէն ի ձեռին յարձակելու ընդդէմ անօրինաց, որ կը պատրաստուին մտնել աշխարհըս՝ բնաջինջ ընելու համար քրիստոնէութեան եւ հայութեան անունը, կը հրաւիրէ իւր Սրբութիւնը գալ բնակելու Ս. Կարապետի վանքը մինչեւ պատերազմի վերջը, նուիրակներ հանելու ամէն տեղ որ դրամ, ձի, զէնք, պաշար ժողվեն բոլոր Հայոց երկրէն եւ հոն հասցնեն ուր որ հայ զօրքը կեցեր կը պատերազմին ընդդէմ անհաւատից, կը խնդրէ խոնարհաբար…

— Այս ի՛նչ խնդիրներ, այս ի՛նչ հրաւէրներ են որ այդ յիմար լեռնցի մարդը եկեր այստեղ այսպիսի ժողովքի մը կը համարձակի առաջարկել եւ մենք հազար անգամ աւելի յիմար կը լինինք եթէ այդպիսի առաջարկութեանց համբերենք: Մե՞նք երթանք նստենք ամրոցները եւ մեր շինականքը զինուին պատերազմին, որպէսզի զէնքերնին վաղը մեզի դէմ դարձնեն. եւ դուք այդպիսի խօսքեր լսելու համբերութիւն ունի՞ք:

Այս խօսքերը զրուցողը Գարդմանացւոց կարիճ իշխանն էր եւ արդէն ոտքի ելնել եւ երթալ կ'ուզէր, երբ զինքը խնդրանօք եւ բռնի նստեցնել տուին: Իսկ Սմբատ Սպարապետ դարձաւ այն ատեն Յովնանու եւ ըսաւ խստութեամբ.

— Որովհետեւ մենք ներողամիտ գտանուեցանք, դու էլ դորա փոխարէն համարձակութիւնը յանդգնութեան տարիր, եւ այսպիսի մեծ նախարարներ այդ խօսքերովդ նախատեցիր. եթէ իրօք այդպիսի խորհուրդներու կը համարձակին Սասնեցիք, մեզ նախ պարտականութիւն կայ զիրենք պատժելու: Ուստի, այդ քննութիւնքը մինչեւ որ կատարուին, պէտք է դու այստեղ պահուիս, վասնզի կ'երեւայ թէ դու ես այդ կարծիքները ժողովրդեան մէջ տարածողը:

— Պահապա՛նք, այդ մարդը զգուշութեամբ պահեցէք:

Եկան զինուորներ եւ առին դուրս հանեցին Յովնան եւ իջուցին կաթողիկոսարանին բանտը, եւ վերը Հայոց իշխանք եւ նախարարք Յովնանու խօսքերը մեկնելով՝ սոսկալի հետեւանքներ կը հանէին իրենց իշխանութեան համար եւ ամէն խօսքերուն տակ դաւաճանութիւն կը տեսնէին:

Իսկ թշնամւոյն դէմ գործելու մասին ոչ ոք իր ընկերոջ հետ միաբան չէր, ոչ ոք չէր ուզեր իւր անձնական զինուորները իւր անձէն հեռացնել, ոչ ոք իւր սահմաններէն հեռանալ: Ուստի, ինչպէս անօգուտ մտած էին ժողովքի, անօգուտ դուրս ելան, հեծան իրենց ձիերը, առին իրենց թիկնապահները, գնացին՝ իւրաքանչիւր ոք իւր ընկերոջ դաւաճանութենէն կասկածելով եւ ցրուեցան իրենց գաւառները:

Բայց այդ բազմութեան մէջ որ դահլիճին մէկ կողմը կեցած խօսքի չէին խառնուեր, կային երիտասարդ իշխանազունք, որոնց պարտականութիւնն էր լուռ միայն կալ եւ յարգել իրենց հարց, հօրեղբարց կամ մեծ եղբարց ներկայութիւնը եւ լսել: Սոցա մէջ ծանրագլուխ երիտասարդ մը կար նաեւ որ ուշադրութեամբ ամէն բան կը դիտէր եւ մտիկ կ'ընէր: Երբ ամէնքը ցրուեցան, մօտեցաւ Սմբատ Սպարապետին.

— Հայր, ըսաւ, մի՞թէ բաւական չեղաւ այս Սասնցւոյն պատիժը, եթէ հրաման տաս արձակեմ զինքը որ երթայ իւր ճամբան:

— Այո, շատ ու շատ եղաւ, բայց ճշմարտութիւններն նաեւ ամէն տեղ պէտք չէ խօսիլ: Հօրեղբորդ սիրական Յովնանն է դա:

— Կը ճանչեմ, Հայր, երթամ ուրեմն:

ԾԵՐԵՆՑ

(Շար.)

ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Նախաձեռնութեամբ Տէսինի Տարօն Տուրուբերան Հայր. Միութեան ։

Մասնակցութեամբ Տարօնի Երկսեռ Ե-րիտ. Միութեանց ։

Նուիրուած Տարօնի Հայր. Միութեան 40ամեակին ։

Այս Շաբաթ, ժամը 20ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ ։

Կը նախագահէ ԼԵՒՈՆ ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆ

Կը բանախօսեն հայրենակիցներ՝

ԼԵՒՈՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆ (Փարիզէն), ԿԱՐԱ-ՊԵՏ ՏԷՐՄՈՅԵԱՆ (Վիէնէն) ։

Կ'երգէ Տիկին Մարի Կարապետեան, կ'արտասանեն Օր. Բրաքիոն Տապաղեան եւ Պ. Ալպէր Ներսէսեան (Սէնթ Էթիէ-նէն) ։ Գեղարուեստական խնամուած բա-ժին ։

Սիրով կը հրաւիրուի Տէսինի եւ շրջանի Հայութիւնը, քաջալերելու այս պատուոտ ձեռնարկը ։

ԺՈՂՈՎԻ ՀՐԱՒԷՐ

Շ. Գարահիսարի «Հերոսամարտին» պատմութեան վերաբերեալ շատ կարեւոր հարցի մը համար, կը խնդրենք Փարիզի եւ շրջանի հայրենակիցներէն, որ անպայ-ման ներկայ ըլլան խորհրդակցական ժո-ղովի մը, որ տեղի պիտի ունենայ եր-կուշաբթի, 13 Մայիսին, երեկոյեան ժամը 9ին, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ ։

Խումբ մը Գարահիսարցիներու կողմէ Ա. Գաբիկեան եւ Մկ. Գազանճեան ։

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՅԱՂԹԱԿԱՆ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ

42ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ Վասպուրականի Հայր. Միութեան Կեդր. Վարչութեան (Մարսէյլ) ։

Նախագահութեամբ Հերոսամարտի ռազ-միկներէն Պ. Յ. ՊԱՆԴԻԿԵԱՆԻ ։

Կիրակի, Մայիս 12, ժամը 15էն կէս գիշեր Սալ Մազընօ, 88 ռիւ Տ'Օպանեը ։

Այս տարեդարձին տօնակատարութեան հրաւիրուած են կուսակցութեանց, Ազ-գային, Հայրենակցական եւ Բարեգործա-կան Միութիւններու ներկայացուցիչները ։

Օրուան տօնին առթիւ խօսք կը տրուի կուսակցութեանց եւ Ռազմիկներու Միու-թեան ներկայացուցիչներուն ։

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին ։

Հանդէսին խօսնակն է Պ. ՅՈՎՀ. ՀԱ-ՅԱԳՈՐԾԵԱՆ ։

Իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն ծանօթ արուեստագէտներ, Օր. Անր Անիթա Սարգսեան, Ալիս Շամիրեան, Մառի Սիմոնեան, Սիւզան Պոյաճեան ու Պ. Պ. Գ. Քէնտիրեան, Գուրգէն Ստե-փանեան, Ֆէտի Հրաչեան, Գասեան (Լիոնէն), Ջութակահար Ս. Ջէօրէքճեան ։

Կը ներկայացուի ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՊԱՏԵ-ՐԱԶՄԸ, ղեկավարութեամբ դերասան ԹՐԱԳՕՇի եւ մասնակցութեամբ իր խումբին ։

Ընտիր նուագախումբ Սէպաստիէն Պօյ'գ ժազ ։ Պարերը կը սկսին ժամը 20ին ։

Ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով ։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Սէն Ժերոմի (Մարսէյլ) Թաղ. Խոր-հուրդը Այրի Տիկին Սիրանոյշ Տութլու-եանի կսկծալի մահուան առթիւ շնորհա-կալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէր-ները, ի նպաստ Թաղիս դպրոցին եւ այլ բարենպատակ միութեանց ։

Պ. Սահակ Նագգաշեան հազար Փր. Ս. Ժերոմի Կապոյտ Խաչին եւ հազար Փր. Մոնմոռանսիի ծերանոցին, Պ. Պ. Ռուբէն Ասարլըքեան, Մելեմէճեան ընտանիք, Կղեմէս Պետրոսեան, Յակոբ Պետրոսեան, Ժանօ Սանտալեան, Վրոյր Շալճեան, Սուքիաս եւ Թորիկ Նիկողոսեան, Կիրա-կոս Վարդանեան հազարական Փր. Թաղիս դպրոցին, իսկ Պ. Պ. Կարպիս Կտաւճեան, Պերճ Կարապետեան, Այրի Տիկին Վերժին Դաւիթեան, Պ. Անթուան (Պառ Թապա), Հմայեակ Սարեան, Կարպիս Աճէմեան, Ղեւոնդ Գօճաօղլանեան, եւ Մինասեան ընտանիք 500ական Փր., նմանապէս ի նը-պաստ Թաղիս դպրոցին, Պ. Գէորգ Այ-վատեան կը նուիրէ ի նպաստ դպրոցին500 ֆրանք ։

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ ՍՐԱՀ

Վալանսի ընկերներէն եւ հայրենակից-ներէն, (գումարը յայտարարուած տուջի օր) ։

Ղ. Գալուստեան երեք հազար Փրանք, Ն. Թէպոյեան, Ա. Պալեան, Հ. Սարգիս-եան, Մ. Պօյաճեան, Յ. Մաղաքեան եր-կու հազարական Փրանք, Ղ. Քիւրէճեան եւ Յար. Պօյաճեան 500ական Փր. ։

***

ՃՇԴՈՒՄ. — Հայ Մշակոյթի Տան Սեւ-րանի ցանկին մէջ՝ Տիկին Շաթըր, Երա-նոս Մանուկեան, Տիկին Ոսկերիչեան նը-ւիրած են հինգ հազարական Փրանք ։ (սը-խալմամբ յայտարարուած էր 500ական) ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Աչօ Շահխաթունի կը ծա-նուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, յետ պա-տարագի, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ ե-կեղեցին իր ամուսնոյն՝

ԱՐՇԱՒԻՐ ՇԱՀԽԱԹՈՒՆԻԻ

մահուան քառասունքին առթիւ ։

Կը հրաւիրուին ողբացեալ արուեստա-գէտին յիշատակը յարգողները ։

●

Ալֆորվիլէն Տէր եւ Տիկին Մանուկ Փա-փազեան եւ ազգականները կը ծանուցա-նեն թէ, այս կիրակի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Ս. Պօղոս Պետ-րոս եկեղեցին մէջ իրենց մօր՝ ԱՐԵԳՆԱԶ ՕՀԱՆԵԱՆի (Պոլիս) մահուան քառասուն-քի առթիւ, նաեւ իրենց մեծ մօր Ովսաննա Փափազեանի յիշատակին ։

Կը հրաւիրուին ողբացեալներուն յիշա-տակը յարգողները ։

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Տէր եւ Տիկին Տէր Աւետիսեան, իրենց զաւկին Ալժերիայէն վերադարձին առթիւ երկու հազար Փր. կը նուիրեն Կապոյտ Խաչի Իթալիի մասնաճիւղին, նոյն նպա-տակին երկու հազար Փրանք ալ, կը նուի-րեն Տէր եւ Տիկին Մուրատեան իրենց զաւկին վերադարձին առթիւ, 1500 ալ Տէր եւ Տիկին Յակոբեան նոյն առթիւ ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

14 - 15 տարեկան աշկերտուհի մը եւ վարժ մէքանիսիէն մը (շըմիզիէ բոպ) աշ-խատանոցի համար, նաեւ իրենց տանը մէջ աշխատող գործաւորուհիներ ։ Դիմել՝

Etabl. BAKERD

58 Rue d'Aboukir, Paris 2ème

ՀԱՅ ԿՕՇԱԿԱԿԱՐՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ամէն տեսակ կաշիի եւ մորթի

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆՆ Է

ՏԻՐԱՆ

Նաեւ

ՋԿՈՏՐՈՒՈՂ ԿՐՈՒՆԿԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿԻ

TALONS INCASSABLES

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՊՐԱՆՔ

ԱՐԱԳ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ,

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԳԻՆԵՐ

ՎՃԱՐՈՒՄԻ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

6 Rue Beaurepaire

24 Rue des Marais, Paris 10ème

Mètro République. Tél. BOT 13-48

BOT 85-23

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Գուրգէն Գրիգորովիչ Առնեվէշտարեան (այլ անունով Տատաշուելով), ծնած է 5 Յունիս 1920ին, Երեւան, ուր հեռա-գրական պաշտօնեայ էր ։ Վերջին անգամ եղած է 1941ի Դեկտ.ին Փերեզին (Լեհաս-տան) ։ Տեղեկացնել Պ. Յ. Աղապէկեանի, 43 ռիւ Ալէն Շարթիէ, Փարիզ 15 ։

***

Աբրահամեան Արտուշը կը փնտռէ իր եղբայրները, Աբրահամեան Ազիզ եւ Աբ-րահամեան Լուիս, հօր անունը Գէորգ, որ 1941ին կորսուած են ։ Տեղեկութիւն ունե-ցողներէն գրել՝

Aprahamyan Ardouch, Arabkir poghotz maison no. 18, Erevan Arménie

U.R-S.S.

Մ Ե Ծ Ա Ր Ա Ն Ք Ի Ե Ր Ե Կ Ո Յ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ ԵՒ ՈՒՍՈՒՑԻՉ

ԱՀԱՐՈՆ ՏԱՑՈՒՐԵԱՆԻ

ԻՐ ԾՆՆԴԵԱՆ ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

Կը տօնուի Մայիս 11ի Շաբաթ երեկոյ, ժամը 9ին, Փօլ Ֆարալիֆ սրահին մէջ, 21 Ռիւ Իվ - Թուտիֆ, (մէթրօ Ռէփիւպլիք

Հովանաւորութեամբ Կաթ. Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ.ի

Կը խօսին ՏԻԿԻՆ ՀՈՒՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ,

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ, Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ և Օր. ԱՂԱՒՆԻ ՓԻՐՓԻՐԵԱՆ

Պ. Լիւք Անտրէ Մարսէլ կը կարդայ Ահարոնի քերթուածներէ իր թարգմանու-թիւնները ։

Երգ՝ Օր. Աստղիկ Առաքելեան եւ դաշնակ Օր. Մայտա Մարգարեան

Ընթերցումներ՝ Շահան Սարեան, Արտաշէս Գմբէթեան եւ օր. Տօլմաճեան ։

Մուտքը ազատ է ։

ԱՊՐԻԼ 11–24Ը ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ազգ. Եկեղ. Մի-ութեան եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Ենթակոմիտէի, Նոր Սերունդի, Կապ. Խաչի, Ֆրանսահայ Մշակութ. մասնաճիւ-ղին, Հ. Բ. Ը. Միութեան, Հայ Մարտիկ-ներու Միութեան ։

Կիրակի, Մայիս 12, կէսօրէ վերջ ժա-մը 3.30ին, Սէն Լուի սրահը Ռիւ Ժէ ։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս չո-րեքշաբթի գիշեր, ժամը 21ին, Քաֆէ Քա-տէի վերնայարկը ։ Կը խօսի՝ Հայաստա-նէն վերադարձած պատուելի Մ. Մըսըր-եան ։ Նիւթ՝ «Գեղարուեստը Հայաստանի մէջ» ։ Ժապաւէնի ցուցադրութիւն ։ Հա-ւաքոյթը պիտի սկսի ճիշդ որոշուած ժա-մուն ։

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer,

Paris (9e) Pro. 05-73.

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ԼԻՈՆ. — Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կո-միտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ըն-կերները այս ուրբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, Յոյներու սրահը ։ Խիստ կարեւոր օրակարգ ։

ՇԱՒԻԼ. — Հ. Յ. Դ. «Արղութեան» խումբի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, ընկեր Յակոբ Գարաօղլանեանի նոր բնա-կարանը,, Ռիւ Փասըրէլ ։ Կարեւոր օրա-կարգ ։

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ. — Հ. Յ. Դ. Արամ Ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի ընկերները, այս Ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին ։ Կարեւոր օ-րակարգ ։

ՀԱՅՑԱԾԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ

*** Կիրակի 12 Մայիս, երեկոյեան ժա-մը 17ին Սաքրէ Քէօր եկեղեցւոյ մէջ (Մոնմարթրը) հայկական ծէսով ձայ-նաւոր պատարագ՝ հոգեհանգստեան պաշտօնով 1915ի համազգային արհա-ւիրքի զոհերուն համար ։

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ ՍՈՐՊՈՆԻ ՄԵԾ ԱՄՓԻԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

47, Րիւ տէ զ'Էքօլ (Մէթրօ Օտէօն – Սէն Միշէլ)

Այս Կիրակի, ժամը 14.30ին ։ Բարձր Հովանաւորութեամբ

Գերաշնորհ ՏԷՐ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

(Հայրապետական պատուիրակ Եւրոպայի Հայոց) եւ Ֆրանս. ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ

Նախագահութեամբ ՏՕՔԹ. ԹՐԷՄՕԼԻԷՐԻ, անդամ Ֆրանս. Ակադեմիայի,

Սիրայօժար մասնակցութեամբ Այրուբենական կարգով

ՊՕՅԱՃԵԱՆ ԱԼԻՍ (պար), ՍԱԱԹՃԵԱՆ ՍՕՆԱ (երգ)

ԱԼԱԼԷՄՃԵԱՆ ՆԱՀԱՊԵՏ (թաւջութակ) ԳՄԲԷԹԵԱՆ ԱՐՏԱՇԷՍ (արտասանութիւն)

ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ ՌԱՖՖԻ (դաշնակ)

Le Jeune Virtuose de l'harmonica Nahabedian Serge

Փոքրիկներու պարախումբ (Փարիզի Օփերայէն) Les Petits Rats de l'Opéra

Հայկական պարախումբ ղեկավարութեամբ Տիկին ՔԻՒԹՆԷՐԵԱՆ ՅԱՍՄԻԿԻ

եւ ՆԱՅԻՐԻ երգչախումբին (նոր երգացանկով), ղեկավարութեամբ

ԵԱՆՊԷԿԵԱՆ ԳԷՈՐԳԻ,

Դաշնակի ընկերակցութիւն՝ ԹԱԳՒՈՐԵԱՆ ԱՆԺԷԼ եւ Մ. ՊԸՆՈՒԱ (Օփերայէն)

Տոմսերու գինն է 200, 300 եւ 500 Փր. ։ Կանխաւ ապահովել Հայ Կարմիր Խաչի կեդրոնէն՝ 15 ռիւ Ժան Կուժօն, Փարիզ, ինչպէս նաեւ Փարիզեան շրջանի մասնա-ճիւղերէն ։

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՇԱԲԱԹ ՄԱՅԻՍ 11 ԺԱՄԸ 22ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԱՌԱՒՕՏ

Hotel Splendid

Պատուոյ Նախագահութեամբ Mr. HAAS - PICARDի

(Préfet des B. du R.)

ORCHESTRE ARGENTIN

MANUEL PIZARRO

Présentation de Coiffure par René ATOYAN (Champion de France)

ՈՉ ԱՃՈՒՐԴ — ՈՉ ԱԼ ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Տոմսերու համար դիմել՝

Ս. Էքսէրճեանի՝
40 Լա Քանըպիէր
Tél. COL 30-88

Փափազեանի՝
3 ռիւ Լաֆայէթ
Tél, NA 42-89

Գ. Վէմեանի՝ (ատամնաբոյժ)
Tél. LYC 13-68

Արամ Շէլխիկեանի՝
Ֆարմասի Սանթրալ, 1 Պուլվար տ'Աթէն
Tél. COL 33-80

Տէր - Զագարեանի՝
15 ռիւ Թէրաս
Tél. COL 35-10

2 Փլաս Ժան Ժորէս, Մարսէյլ

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE
HARATCH
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 10 ՄԱՅԻՍ
VENDREDI 10 MAI 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7877 33ème ANNEE
Directrice : Arpik MISSAKIAN
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3688

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՖՐԷՏԷՐԻՔ ՖԷՅՏԻ

●

Մեծարանքի ցոյց մը տեղի կ'ունենայ այս երեկոյ ի պատիւ Պ. Ֆրէտէրիք Ֆէյտի, որ վերջերս հայ լեզուի պաշտօնական դասախօս (փրօֆէսէօր թիթիւլէր) նշանակուեցաւ Փարիզի Արեւելեան Կենդանի Լեզուներու Ազգային Վարժարանին մէջ:

Բազմավաստակ փրոֆ. Ֆրէտէրիք Մաքլէրի հիւանդութեան հետեւանքով, 1937ին հայերէնի դասաւանդութիւնը առժամաբար ստանձնած էր փրոֆ. Ժորժ Տիւմէզիլ: 1938ին մեռաւ Մաքլէր ու Տիւմէզիլ շարունակեց իր պաշտօնը մինչեւ 1949, երբ դասախօս անուանուեցաւ Բոլէժ տը Ֆրանսի:

Իրեն յաջորդեց Ֆրէտէրիք Ֆէյտի, փրոֆ. Մաքլէրի սիրելի աշակերտը, 1949 Հոկտեմբերին, փոխանորդաբար (շարժէ տը Քուր):

Շատ երիտասարդ էր Ֆէյտի, 17 տարեկան, երբ նախ ինքնաշխատութեամբ, յետոյ Արեւելեան Լեզուներու վարժարանին մէջ սկսաւ հայերէն սորվիլ:

Առաջին տարուան քննութիւնները յաջողութեամբ անցուցած էր, երբ 1931 Հոկտեմբերին իբրեւ վերակացու - ուսուցիչ մտաւ Սէվրի Սամուէլ Մուրատեան վարժարանը, հայ լեզուն կատարելագործելու նպատակով:

Երկու տարի Սէվր մնալէն վերջ, 1933-ին հրաւիրուեցաւ Վենետիկ՝ իբրեւ ուսուցիչ Ֆրանսերէնի՝ Մուրատ Ռափայէլեան վարժարանին մէջ, ուր պաշտօնավարեց մինչեւ 1936:

1935ին Վենետիկի մէջ հրատարակեց հայ լեզուի քերականութիւն մը՝ Բ. եւ Գ. կարգի աշակերտներու համար: 1937ին անդամ ընտրուեցաւ Ս. Ղազարի Կաճառին: Ու նոյն տարին Միլանոյի մէջ ամուսնացաւ Հայուհիի մը՝ Օր. Հերմինէ Ֆէսլիգէնեանի հետ:

« Հայ քաղաքացի » մկրտուած, վերադարձաւ Փարիզ, ուր ահա տարիներէ ի վեր նուիրուած է հայ լեզուի, գրականութեան եւ պատմութեան ուսումնասիրութեան: Երկարաշունչ աշխատութիւն մը պատրաստած է հայկական «պահպանակ»ներու (յուռութք) մասին:

Փարիզի մէջ հրատարակեց գրքոյկ մը Հեթում Պատմիչի մասին (Անահիտէն արտատպուած) եւ հայերէնի դասագիրք մը (1947ին) Ֆրանսերէն լեզուով: Լաբուսի Նոր Համայնագիտարանին հայկական բաժինն ալ ինք գրած է:

Պ. Ֆէյտի փարիզահայ գաղութին ամենասիրելի դէմքերէն մէկն է: Զինքը կը տեսնենք մեր բոլոր կարեւոր հանդէսներուն մէջ: Ու յաճախ կը լսենք իր խնամուած հայերէն ճառերը մեր բեմերէն՝ հանդիսաւոր թէ տխուր առիթներով: Անիկա մասնակից է միշտ մեր ուրախութեանց եւ ցաւերուն միանգամայն:

Մարսիլիոյ, Լիոնի եւ Գրընոպլի մեր հայրենակիցներն ալ առիթ ունեցած են գնահատելու իր լուրջ դասախօսութիւնները:

Իր միամօր զաւակը դրած է Սէվրի Ս. Մուրատեան դպրոցը՝ հայեցի կրթութիւն տալու համար անոր՝ յօրինակ «ազգասիրութեամբ» պարծեցող շատ մը Հայերու:

Արեւելեան լեզուներու վարժարանը բացուած էր 1795ին՝ Նափոլէոնի օրով: Հոն կ'աւանդուէին միայն արաբերէն, պարսկերէն եւ թուրքերէն լեզուները:

Երեք տարի վերջ, 1798 Դեկտ. 11ին՝ իբրեւ չորրորդ լեզու ընդունուեցաւ հայերէնը (5րդը եղաւ յունարէնը): Դասախօսն էր եգեւացի Յակոբ Շահան Ջրպետեան: Ինը տարուան (1801 Հոկտեմբեր 16 - 1810 Դեկտեմբեր 8) դադարէ մը վերջ, Ջրպետ Ֆրանսերէնը կատարելագործած ըլլալով, վերսկսաւ իր հայերէնի դասերը, զորս շարունակեց մինչեւ 1826, երբ Ներսէս Աշտարակեցիի հրաւէրով Թիֆլիս գնաց՝ իբրեւ ուսուցիչ Ներսիսեան վարժարանի:

Իրմէ վերջ հայերէնի դասախօս եղան յաջորդաբար՝ Լըվայեան տը Ֆլորիվալ (1826 - 1862), Էտուար Տիւլորիէ (1862 - 1881), Օկիւստ Քարիէր (1881 - 1902), Անթուան Մէյեէ (1902 - 1906):

Այս վերջինին օրով էր միայն, սկսաւ աշխարհաբարի ուսուցումը եւ գրաբարը երկրորդական աստիճանի վրայ դրուեցաւ:

Վերոյիշեալ ուսուցչապետները, մանաւանդ Տիւլորիէ, Մէյեէ եւ Մաքլէր թանկագին երկերով ճոխացուցած են հայագիտական ճիւղը:

Փրոֆ. Ֆրէտէրիք Ֆէյտի երիտասարդ է դեռ: Լայն ասպարէզ ունի իր առջեւ:

Ցարդ իր կատարած աշխատանքները մեծապէս յուսադրիչ են:

Վստահ ենք, որ անիկա կոչուած է դառնալու արժանաւոր ժառանգորդը իր մեծանուն նախորդներուն, հայ մշակոյթի անդաստանին բերելով իր նպաստը:

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ՆԻՍՏԸ

●

Չորեքշաբթի օր Խրուշչեւ խօսք առաւ Գերագոյն Խորհուրդի լիակատար նիստին մէջ, որ, ինչպէս գրած էինք, առաւելաբար պիտի զբաղի Խ. Միութեան տնտեսական ապակեդրոնացման այն ծրագրով, զոր Խրուշչեւ ներկայացուցած էր Գերագոյն Խորհուրդի նախորդ նստաշրջանին (Մարտ 30): Այս ծրագիրը կը նախատեսէ նաեւ արդիւնաբերութեան եւ շինարարութեան մէջ աշխատող 25 նախարարներու պաշտօնէ դադարումը. Խրուշչեւ կ'ուզէ Մոսկուայի մէջ կեդրոնացած նախարարութեանց փոխարէն երկրին զանազան կողմերը (արդիւնաբերական ու ճարտարարուեստական կեդրոններուն մէջ) ստեղծել 92ի չափ տեղական տնտեսական խորհուրդներ:

Խրուշչեւէն առաջ խօսք առած էին Լենինկրատի շրջանին կուսակցական ղեկավարը, Ուքրայնիոյ վարչապետը, Մոսկուայի շրջանին կուսակցական ղեկավարը, Ուզպէքիստանի եւ Պելօ - Ռուսիոյ վարչապետները, Ազրպէյճանի կուսակցական ղեկավարն ու Խազախստանի վարչապետը: Բոլորն ալ արտայայտուեցան ի նպաստ Խրուշչեւի ծրագրին:

Խրուշչեւ նախ շեշտեց թէ որքան կարեւոր են այս հարցին «վիճաբանութիւնները»:

Ըստ յաւատեղեակ անձերու նախատեսութեանց, շատ հաւանական է որ ծրագրին դէմ արտայայտուողներ չգտնուին: Ամիսներէ ի վեր թերթերը յօդուածներ կը հրատարակեն այս հարցին շուրջ, հրապարակային «վիճաբանութիւններ» կը կազմակերպուէին՝ ժողովուրդին ալ կարծիքը առնելու համար. անշուշտ դէմ արտայայտուողներ չէին գտնուած: Հետեւաբար Խրուշչեւ պահանջ չէր զգացած իր առաջին ծրագրին մէջ մեծ փոփոխութիւններ մտցնելու: Նոր ստեղծուելիք տեղական տնտեսական խորհուրդներու թիւը կը մնայ 92, ըստ Խրուշչեւի ծրագրին: Ասոր փոխարէն, կարգ մը նախարարութիւններ պիտի պահուին համամիութենական չափանիշով: Այս նախարարութիւններն են՝ օդանաւային ճարտարարուեստի, նաւային շինութեանց, ռատիօ - թէքնիք ճարտարարուեստի, փոխադրական միջոցներու եւ ելեկտրական կայաններու շինութեան նախարարութիւնները: Պայման չէ սակայն, որ այս վերջինները իրենց իբրեւ կեդրոն Մոսկուան ունենան, ինչպէս սովորութիւն էր ցարդ. ընդհակառակն, կրնան փոխադրուիլ արտադրողական կեդրոններուն աւելի մօտ վայրեր: Օրինակի համար, Խրուշչեւ խորհուրդ տուաւ որ երկաթի ճարտարարուեստի նախարարութիւնը փոխադրուի Ուրալի մօտերը, փոխանակ Մոսկուայի մէջ մնալու:

Հիմնական հարցերը վստահաբար պիտի լուծուին Գերագոյն Խորհուրդի այս նստաշրջանին մէջ. սակայն այն բոլոր մանրամասնութիւնները որոնք կապ ունին կազմակերպչական խնդիրներու հետ, պիտի որոշուին նախարարաց խորհուրդին ու հանրապետութեանց կառավարութիւններուն կողմէ:

Խրուշչեւի այս ծրագիրը շատ կարեւոր հրադարձութիւններ պիտի ունենայ Խ. Միութեան քաղաքական եւ տնտեսական կեանքին վրայ: Մոսկուայի պատասխանատու շրջանակներուն համաձայն, այս ծրագիրը նոյնքան, եթէ ոչ աւելի, հիմնական փոփոխութիւններու դուռ պիտի բանայ, որքան Համայնավար կուսակցութեան 20րդ համագումարին որոշումները:

ԱՊԱԶԻՆՈՒՄԸ ԵՒ ԱՅՏԸՆՀԱՈՒԸՐ

●

Մամուլի իր հերթական ասուլիսին մէջ, նախագահ Այզընհաուըր առաւելաբար ծանրացաւ ապազինման հարցին վրայ: Առանց ակներեւ հաստատումներ ընելու, լաւատեսութեամբ յայտնեց թէ անկարելի չէ այս հարցին շուրջ Խ. Միութեան հետ համաձայնութեան մը գալը: Ցայտարարեց սակայն, որ Մ. Նահանգներն ու դաշնակից պետութիւնները ամէնէն առաջ պիտի ըղձան իրենց ապահովութեան կազմակերպութեամբ՝ առանց ազդուելու խորհրդային սպառնալիքներէն: «Այլեւս վարժուեցանք Կրեմլինի սպառնալիքներուն», ըսաւ նախագահը, աւելցնելով հանդերձ թէ ապազինման եւ օդանաւային փոխադարձ հսկողութեան հարցին շուրջ խորհրդային առաջարկները բանակցութեանց համար դուռ մը կը բանան: «Ռուսերու յանձն առած զիջողութիւնները, ինչքան ալ անկատար ըլլան անոնք, ցոյց կուտան թէ Լոնտոնի մէջ ապազինման հարցին շուրջ յառաջ տարուած բանակցութիւնները լաւ ճամբու վրայ են: Անշուշտ, խորհրդային առաջարկները պէտք է մօտէն քննուին, որովհետեւ կարեւորը օդանաւային փոխադարձ հսկողութեան տակ ինկող հողերու տարածութիւնը չէ, այլ՝ թէ ի՞նչ կը գտնուի այս հողերուն վրայ»:

× Ռազդրողներու հարցումներուն պատասխանելով, Այզընհաուըր յայտնեց թէ Զօրս Մեծերու նոր ժողով մը անիմաստ է, այնքան ատեն որ շօշափելի արդիւնքներ ձեռք ձգելու ապահովութիւն մը չկայ:

ԱՆԳԼԵՒԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

●

Չորեքշաբթի գիշեր վերջ գտան Ատընաուըր - Մաքմիլլըն խօսակցութիւնները: Մասնագէտներու կողմէ պատրաստուած պաշտօնական հաղորդագրութիւնը տակաւին չհրատարակուեցաւ, սակայն ըստ լաւատեղեակ պատասխանատու անձերու, Անգլիոյ եւ Արեւմտ. Գերմանիոյ վարչապետները համաձայնութիւն գոյացուցած են իրենց քննած բոլոր հարցերուն շուրջ: Ինչ կը վերաբերի Խ. Միութեան, որոշած են չազդուիլ այս վերջինին սպառնալիքներէն: Անգլիական քաղաքականութեան հիմնական նպատակներէն մէկը պիտի ըլլայ Գերմանիոյ միացումը: Անգլիա առաւելագոյն չափով պիտի մասնակցի Եւրոպական Միութեան, եւ իր կողմէ ոչ մէկ արգելք պիտի յարուցուի Միացեալ Շուկայի ծրագիրներուն իրագործման դէմ: « Դասական » զէնքերը անհրաժեշտ են արեւմտեան աշխարհի պաշտպանութեան համար եւ Անգլիա իր զօրքերը բոլորովին պիտի չքաշէ Արեւմտ. Գերմանիայէն. սակայն Մաքմիլլըն անխախտ մնաց այդ զօրքերու թիւը զեղչելու անգլիական որոշման վրայ:

ԴԱՇՆԱԿԻՑ ՅԱՂԹԱՆԱԿԻ 12ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Չորեքշաբթի օր Փարիզի մէջ մեծ հանդիսութեամբ տօնուեցաւ 1945 Մայիս 8ի դաշնակից յաղթանակին 12րդ տարեդարձը: Ամբողջ քաղաքը դրօշազարդուած էր. պաշտօնական հաստատութիւնները փակ էին:

Առաւօտեան, հանդիսաւոր տողանցք մը կատարուեցաւ Շան զ'Էլիզէի պողոտային վրայ՝ դէպի Անծանօթ Զինուորին գերեզմանը: Տողանցքին կը մասնակցէին նախարարները, Նախկին Ռազմիկներու, պահեստի սպաներու կազմակերպութիւնները, սպայից վարժարաններու ուսանողները, ցամաքային, օդային ու նաւային ուժերու զօրաբաժիններ:

Հանրապետութեան Նախագահը ծաղկեպսակ մը զետեղեց Անծանօթ Զինուորին շիրիմին վրայ, ապա հրահրեց անշէջ հուրը: Այս առաջին հանդիսութիւնը վերջացաւ Էթուալէն դէպի Էնվալիտ ընդհանուր տողանցքով մը:

Գրեթէ միեւնոյն ատեն, Սիւրէնի Վալերիէն բլուրին վրայ կ'ոգեկոչուէր պատերազմի դաշտին վրայ ինկած հերոսներուն յիշատակը: Մինչ Վերսայլի մէջ զինուորական տողանցք կը կատարուէր ու ապա Սէն Լուի տաճարին մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն կը մատուցուէր:

× Ֆրանսայի բոլոր քաղաքներուն մէջ ալ տեղի ունեցան զինուորական արարողութիւններ եւ հանդիսութիւններ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆԱԽԱԳԱՀ ՔՈԹԻ, որուն կ'ընկերանար Արտաքին նախարար Փինօ, չորեքշաբթի կէսօրէն վերջ մեկնեցաւ դէպի Հռոմ, ուր հասաւ հինգշաբթի առաւօտ եւ ընդունուեցաւ Իտալիոյ Հանր. Նախագահին կողմէ: Նախագահ Քոթի չորս օր պիտի մնայ Հռոմ՝ որպէս իտալական կառավարութեան հիւրը. ապա պիտի այցելէ Վատիկան:

ԱԶԳԱԺՈՂՈՎԻՆ ընդհ. քարտուղարը, Համըրշոլտ, հինգշաբթի առաւօտ Իսրայէլ հասաւ՝ վարչապետ Պէն Կուրիոնի հետ տեսակցութիւն մը ունենալու համար:

ԻՆԴՈՆԵԶԻՈՅ մայրաքաղաք Ճաքարթայի մէջ, մառեշալ Վորոշիլովի ի պատիւ տրուած ընդունելութեան մը ընթացքին, Մ. Նահանգներու դեսպանը հանդիսութիւնները կէս ձգելով մեկնեցաւ, որովհետեւ իրեն ու իր տիկնոջ համար տեղ վերապահուած չէր:

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ նախկին վարչապետը, Նապուլսի, Ամմանի մէջ արգելափակուած կը պահուի:

ԿԱԼՈՒԻ փաշայի զաւակները Մարաքէշի մէջ կը պահուին Ներքին նախարարութեան հսկողութեան տակ:

ՃՇԴՈՒՄ

ԽՄԲ. — Հ. Բ. Ը. Միութեան Եւրոպայի Կեդր. Յանձնաժողովը կը խնդրէ մեզմէ հրատարակել հետեւեալ ճշդումը. —

Շինարարի Մարտ 1957ի թիւը վրիպում մը կը պարունակէր Դպրոց. Տիկնանց եւ Մխիթարեան վարժարանները յաճախող Հ. Բ. Ը. Միութեան սաներու եւ սանուհիներու մասին:

Կը փափաքինք ներկայիս ճշդել թէ Ժագ Ֆէյտի Միութենէս լման կամ մասնակի ուսումնաթոշակ չէ ստացած, թէ իր հայրը Փրոֆ. Ֆ. Ֆէյտի որեւէ նպաստ չէ ընդունած այս կամ այն ձեւով ու պատճառաւ եւ թէ իր կողմէ այդ ուղղութեամբ երբեք դիմում չէ կատարուած »:

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ԲԱՐՔԵՐԸ

●

« Յառաջ »ի ընթերցողներուն պիտի ուզէինք ծանօթացնել Հայերու բարեկամ Պուլկարներու ողբերգութեան 1945էն յետոյ։ Այս առթիւ հետաքրքիր յօդուած մը կայ տպուած գերմանական «Դեր Շպիգել» ժողովածուի 1956 Դեկտեմբեր թիւին մէջ (Համպուրգ)։

Գերմանիոյ պարտութենէն յետոյ համայնավարները Դաշնակիցներու բարեհաճ համաձայնութեամբ, գիւրաւ տէր դարձան Պալկաններուն։ Ինչպէս ամէն տեղ ուր բոլշեւիկները ոտք կը դնեն, առաջին հերթին կը սկսին հալածել իրենց գաղափարական հակառակորդները, այնպէս ալ Պալքանները գրաւելէ ետք կը ձեռնարկեն մարդորսութեան։ Քանիները մեր Հայերէն եւս զոհ դարձան այդ տմարդի քաղաքականութեան։

« Պատերազմի ոճրագործները» դիւային նոր պայմանախօսքով հրապարակ իջած համայնավարները բազմահազար քաղաքական եւ կուսակցական գործիչներ կոտորած են Ռումանիայի եւ Պուլկարիայի մէջ։ Այդ օրերուն շուրջ 50·000 Պուլկարներ գնդակահարուած են, առանց հաշուելու բանտարկուածները ու աքսորուածները։

1945 Թ. Յունուարին կը սկսի դատավարութիւնը պետական կարեւոր անձնաւորութիւններու, շուրջ 162 հոգի։ Այդ 162էն երեքը նախկին նախարարապետներ էին, 25 նախարար, ութը Թագաւոր. խորհրդականներ, 122 խորհրդարանի (պարլըման) պատգամաւորներ, չորս կուսակցապետներ։ «Ժողովրդական դատարանը» (?) հինգ օրուայ ընթացքին դատեր է եւ մահուան է դատապարտած 96 հոգի, միւսները երկարատեւ բանտարկութեան։

« Պատերազմի ոճրագործներէն» առաջին առթիւ գնդակահարուած են երեք խնամակալներ՝ (ռէժան) պրոֆէսէօր Ֆիլով, իշխան Կիրիլ եւ զօրավար Միշով։ Անոնց յաջորդած են միւսները։

Ձմեռուայ ցուրտ գիշեր մը մերկացուցեր են բոլոր բանտարկեալները ու առաջնորդեր են դէպի նոր փորուած փոսերը։ Ամբողջովին մերկացուցեր են երեք խնամակալները եւ ծաղրի բռնած, մասնաւորապէս իշխան Կիրիլը։ Միամիտ մարդիկ կարծեր են խաղ մըն է համայնավարներու կողմէ սարքուած։ Պրոֆէսէօր Ֆիլով ըսած է՝ «Անոնք չեն կրնար այդ ընել, (այսինքն գնդակահարել), ասիկա միայն սատանայական խաղ է»։

Իշխան Կիրիլ քաջութիւնն է ունեցեր բարձրաձայն յայտարարելու՝ «կեցցէ պուլկարական Թագաւորութիւնը», իր ձայնը մնացեր է «ձայն բարբառոյ անապատի», մոլեգնած զինուորներու քրքիջներու տակ։ 19 աստիճան ցուրտին, գնդացիրները կը գործեն արագ։ Սպաննուածները կը գլորին փոսին մէջ, միւս դատապարտուածները կը փոխարինեն անոնց։ Վերջէն կը սպաննեն ծերուկ Բագրիանովին, որը Բորիս Թագաւորին մահէն յետոյ բանակցութիւն վարած էր Դաշնակիցներու հետ, վերջ տալու պատերազմին։

96 գնդակահարուածներուն յաջորդած են ուրիշները։

Պուլկար ընտրանիի գնդակահարութենէն ետք, երբ բրիտանական խորհրդարանի մէջ հարցում կ'ըլլայ արտաքին գործոց նախարար Իտընի, թէ պուլկարական կառավարութիւնը իրազեկ պահած է գնդակահարութիւններու մասին, Իտըն սինիկօրէն պատասխանած է՝ « Ես չգիտեմ, թէ ինչո՞ւ համար անոնք այս պիտի ընէին։ Դատավարութիւնը պատերազմի ոճրագործներու գործ մըն է, որ կը հետաքրքրէ միայն Պուլկարները »։ Կեղծ փարիսեցիներ, առանց ամչնալու, հազարաւոր մարդիկ կը մեռցնեն, միայն անոր համար, որ հակառակորդ բանակի մէջ են եղած։

Ինչպէս վերը ըսինք, շուրջ 50·000 հոգի գնդակահարուած են միայն Պուլկարիոյ մէջ եւ այդ գնդակահարութիւններու բուն ղեկավարը եղած է կին մը Զոյա Դրագովչեւա, «Հայրենական ճակատի» գլխաւոր քարտուղարը։ Ան միշտ ներկայ եղած է գնդակահարութիւններուն։

« Ես երբեք այնքան հանգիստ չեմ քնացած, ինչպէս առաջին 96 ոճրագործներու գնդակահարութենէն ետք » ըսած է. կը գրէ գերմանացի Վոլֆգանգ Բրէյտգոյցին։

Այս կինը համայնավար եղած է երիտասարդ տարիքէն։ Ան մասնակցած է Բորիս Թագաւորի դէմ սարքուած դաւադրութեան Սոֆիայի կեդրոնական Տաճարի մէջ 1925 Թ.։ Ձերբակալուած է եւ դատապարտուած մահուան։ Համայնավարը մարդ մեռցնել գիտէ, սակայն քաջութիւն չունի մեռնելու, ստոր միջոցներով իր կեանքը կ'ազատէ, յետոյ չարիք դառնալու իր հայրենիքի գլխուն։

Ահա ի՛նչ կը պատմէ ինքը։ «Ես գիտէի, որ Պուլկարիոյ մէջ յղի կիները չեն կախուիր, այդ պատճառով դիմում ըրի իմ պաշտպան փաստաբանին, որ եւ է ձեւով յետաձգել տալ մահավճռի գործադրութիւնը, գոնէ երեք ամսով։ Փաստաբանս դիմում տուաւ կառավարութեան թեթեւցնելու վճիռը իմ մասին։ Ես՝ այդ ժամանակ կրցայ կաշառել բանտային իմ պահակներէն մէկին, ան համաձայնեցաւ փակել ինծի մէկ խցիկի մէջ, ուր կար ուրիշ բանտարկեալ մը, ան քաղաքական յանցաւոր չէր, այլ քրէական։ Երեք ամիս ետք, երբ ինծի ըսին, որ իմ խնդրանքը մերժուած է, ես հանգիստ կերպով պատասխան տուի, թէ յղի եմ եւ կը սպասեմ երեխայի։

Երեխան ծնուեցաւ բանտի մէջ, բայց ո՞վ էր անոր հայրը, ի՞նչ էր անունը եւ ի՞նչ էր յանցանքը, ես մինչեւ վերջն ալ չգիտցայ»։

Ահա այս կինը, Բերիայի ներկայացուցիչը Պուլկարիայի մէջ եղաւ գլխաւոր չեկիստը։ Ան եղաւ նախարարապետ Կոստովի խորհրդատուն։ Դիմիտրովի եւ Կոստովի մահերէն ետք, անյայտացաւ եւ այդ կինը։ Ոճրագործները կերան ոճրագործի գլուխը։

ՈՒՐԱՐՏԵԱՆ

ԱՐԴԻՒՆԱԲԵՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ

ԿԱՌՈՒՑՈՒԱԾՔԻ ՆՈՐ ՆԱԽԱԳԻԾ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

●

Հայաստանի կեդրոնական կոմիտէն եւ նախարարներու խորհուրդը վերջերս քննած են արդիւնաբերութեան եւ շինարարութեան նոր կառուցուածքի նախագիծ մը, որ սկզբունքով հաւանութիւն ստացած է արդէն իսկ, եւ Հայաստանի թերթերուն մէջ հրատարակուած՝ որպէս զի այս նախագիծով շահագրգռուող անձերը օգտակար առաջարկներ բերեն։

Ըստ այս նախագծին, պետական հասարակապետութեան կարգը հետեւեալը կը դառնայ.—

Վարիչ մարմինը նախարարներու խորհուրդն է, որմէ կը բխին « տեխնիկատնտեսական» խորհուրդը, «պետպլան»ի (պետական նախագիծ) յանձնախումբը եւ Ժողովրդական Տնտեսութեան Խորհուրդը։ Այս վերջինը ամէնէն կարեւորն է, որովհետեւ անկէ է որ կախում ունին արդիւնաբերական, տնտեսական, շինարարական եւ հանրային բոլոր սպասարկութիւնները։

Ժողովրդական Տնտեսութեան Խորհուրդը, ուրեմն կը հսկէ հետեւեալ ընդհանուր վարչութիւններուն վրայ.— «Ֆունկցիոնալ» (պաշտօնավարական) մարմիններ, հանրային սպասարկութիւններ եւ արտադրական վարչութիւններ։

1) «Ֆունկցիոնալ» (պաշտօնավարական) վարչութիւններ՝ հետեւեալ ենթաբաժանումներով.— Մասնագիտական արտադրութիւններու հսկիչ մարմին (այս վերջինին ենթակայ գիտական հիմնարկներով), տնտեսական վարչութիւններ, ելմտական մարմիններ (այս վերջիններուն ենթակայ հաշուապահական վերստուգիչ խմբակով եւ անհամաձայնութեանց պաշտօնական իրաւարար մարմինով), ուսումնական հաստատութիւններու վարիչ մարմին, շինարարութեան վարչութիւն (որ կը հսկէ ջրա - ելեկտրական կայաններու, բնակարաններու շինութեան եւ քաղաքներու բարեզարգման նախագիծները պատրաստող ենթա - յանձնախումբերու վրայ), մատակարարման ու պատրաստ արտադրութիւններու վաճառքով զբաղող գլխաւոր վարչութիւն։

2) Զանազան հանրային սպասարկութիւններ՝ հետեւեալ ենթաբաժանումներով.— Փոխադրական միջոցներու վարչութիւն, ընդհանուր գործերու վարիչ մարմին, արդիւնաբերութեան մարզին մէջ արտաքին յարաբերութիւններով զբաղող մարմին, իրաւաբանական - խորհրդատու մարմին, Ժողովրդական Տնտեսութեան Խորհուրդի նախագահի տեսչութիւն։

3) Ճիւղային արտադրական վարչութիւններ, որոնք բաղկացած են մետաղագործութեան, հանքային արդիւնաբերութեան, ելեկտրական արդիւնաբերութեան, գործիքներու եւ մեքենաներու շինութեան, շինանիւթերու արդիւնաբերութեան, անտառամթերման, փայտամշակման արդիւնաբերութեան, թեթեւ արդիւնաբերութեան, սննդանիւթերու արդիւնաբերութեան եւ շինարարութեան յանձնախումբերէն։

Իսկ այն բոլոր մարմինները, որոնք յիշատակուած չեն վերոյիշեալ նախագծին մէջ, վարչականօրէն կապուած են երրորդ խումբի (ճիւղային արտադրական վարչութիւններ) յանձնախումբերէն մէկին կամ միւսին։

Ահա համառօտ պատկերը այն նախագծին, որ նախարարներու խորհուրդը վերջերս հրատարակեց Հայաստանի մամուլին մէջ եւ որ հաւանաբար վաւերացուի շուտով։

ԻՆՉ Կ'ԸՍԵՆ «ՀԱՅԱՍՏԱՆԱՍԷՐՆԵՐ»

ԷՋՄԻԱԾՆԻ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

●

ԽՄԲ.— «Հայաստանասէր» մամուլէն քաղելով (Արեւ, 8 Փետր.), կուտանք հետեւեալ երկու հատուածները երկու էջմիածնական կաթողիկոսներու մասին, ամէն մեկնութիւն թողլով ընթերցողին.—

Ի ՄԱՍԻՆ ԳԷՈՐԳ Վ.ՇՏԱԿԻՐ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

«Եւ Էջմիածնումն էլ, Թուրքահայ պատգամաւորները իրենց Թուական եռապատիկ բազմութեամբ, հակառակ ռուսահայ պատգամաւորների բողոքին, կաթողիկոս դարձրին Գէորգ Սուրէնեանին, Կովկասի փոխ - արքայութեան գրասենեակի հակահայ գաղտնի ոստիկանութեան պաշտօնեայ յայտնի Դաւիտկայի տղան, որը վաստակած էր Հաշտարխանի ու Թիֆլիսի թեմերում «Տոտուց Գեվօ» եւ «Ուստա Գեվօ» անունը»։

Ի ՄԱՍԻՆ ԽՈՐԷՆ ՆԱՀԱՏԱԿ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

« Հագիւ Ներսիսեան միջնակարգ դըպրոցը աւարտած ու մնացած անդրադէտ, ծաղիկից կերուած դէմքով ու մի աչքից էլ շարունակ արցունք ծորող, Թիֆլիսի Կոլոլ Թաղի քաղաքի տղայ Մուրատբէկեանը զաւակն էր Թառ ածող Հաբաշի, որի արհեստ զբաղմունքն էր քէֆերին զուարճացնել հասարակութիւնը իր Թառի նուագով։ Որդին հօրից բնականօրէն ժառանգել էր երգի ու գինու սէր, նաեւ գինովութեան հետ կապուած «առաքինութիւններ»։ Նա պէտք է լինէր իսկապէս ժազ - օրկեստրի ղեկավար որեւէ կաֆէում,— Օրինակ Թիֆլիսի Դաշնակցական Ունիոն կաֆէի՝ Գալավինսկիյ Պրոսպէկտի վրայ, — Ցանախորդներին «տաքացնելու» եւ «խմեցնելու»։ Փարաջան ու վանականութիւնը սազում էին նրան, ինչպէս թամբը կովին »։

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՌԱՍՊԵԼՆԵՐ

ՎԱՀԱԳՆ

●

Թ.

Բայց այդ պահին նրա դէմքին դիւթական մի ժպիտ փայլեց։ Բազմաթիւ հերոսներ էին մարտի դաշտ իջել ու դիւցազնաբար մարտնչում էին վիշապների դէմ։ Ինքն էլ նոր աւիւնով մարտի մէջ նետուեց եւ մայրամուտից առաջ վերջին վիշապն ընկաւ։ Նա իրեն օգնող քաջերի հետ Երասխի վարար ջրերում լողացաւ, մաքրուեց վիշապների զազիր արիւնից ու Արմաւիրի կողմը դիմեց։

Ժողովուրդը ցնծութեան աղաղակներով նրանց ընդառաջ եկաւ։ Վահագնին ձեռների վրայ քաղաք տարան։ Գիշերն ամբողջ ժողովուրդն ուրախանում էր։ Ամէն կողմից ցնծութեան աղաղակներ ու երգի ձայներ էին լսւում եւ ամէն բերան Վահագնին էր փառաբանում, նրան Հայոց աշխարհի կեանքն ու կենսատու արեւն անւանում։

Վահագնը Արմաւիրում երկար չմնաց։ Նա ելաւ, ձին հեծաւ, անցաւ Մասիսի, Արտաղծի ու Կովկասի խոր ձորերով եւ մաքրեց այդ վայրերը վիշապներից։ Ինչպէս Հայոց աշխարհի մարդիկ, այնպէս էլ Հիւսիսի ժողովուրդները սիրեցին Վահագնին։ Վիշապաքաղ անուանեցին եւ բարձր տեղերում արձաններ կանգնեցնելով՝ պաշտեցին նրան։

Ժ.

Վահագնը, շատ օրերից յետոյ, երազանքներով օրօրուն, Արշամունեաց հովիտը վերադարձաւ։ Երբ Պասքամ գիւղը հեռուից երեւաց, նրա սիրտը թնդաց ուրախութիւնից։ Այնտեղ էր Աստղիկը, իր սէրը, իր երազանքների աղբիւրը։

Ձին առաջ վարեց, գետն անցաւ ու դէպի գիւղ դիմեց։ Ցանկարծ նա շուրջը նայելով զարմացաւ։ Իր բացակայութեան օրերին բնութեան պատկերն ինչպէս էր փոխուել ու աղաւաղուել այդ չքնաղ հովտում։ Ծառերը դալկացել էին, արտերը դեղնել, նուաղել եւ բոյսերը թօշնել։ Լռութիւն ու ամայութիւն էր տիրել շրջապատում։ Ո՛չ աշխատաւոր մարդու ուրախ երգն էր լսւում, ոչ էլ թռչունների քաղցրիկ գեղգեղանքը։ Նոյնիսկ գետակի ուրախ երգը ինչ որ թախծոտ մրմունջի էր վերածուել։ Ի՞նչ էր պատահել։

Նա ձիու ընթացքն արագացրեց ու գիւղ հասաւ։ Օրուայ այն ժամանակն էր, երբ երիտասարդութիւնը, աշխատանքից յետոյ գետափին հաւաքուած՝ զուարճանում էր։ Առանց գիւղ մտնելու, ուղիղ այն կողմը դիմեց։ Իջաւ ձիու վրայից, փանդիռը ձեռն առաւ ու հոգեթով մի նուագ թրթռացրեց։ Նուագի հնչիւնները տարածուեցին անադմուկ գիւղի վրայ եւ նրա երեկոյեան անդորրը խռովեցին։

Շուտով գետափում մեծ բազմութիւն հաւաքուեց։ Բոլորն էլ լուռ էին ու տըխուր։ Նրանք գիտէին, որ Վահագնը վիշապների դէմ տարած մեծ յաղթութիւնից էր վերադառնում, բայց հակառակ իրենց բուռն ցանկութեան, չէին կարողանում ցնծագին մի բացագանչութիւն արձակել, սրտալից մի խօսք ասել նրան։ Ինչ որ ծանր մի վիշտ ճնշել էր նրանց հոգին ու փականք դնել շրթներին։

Նուագում էր Վահագնը, յուզմունքով երգում ու կանչում նրան, որին երազել էր շարունակ եւ չէր մոռացել նոյնիսկ ահաւոր մարտերի ժամանակ։ Ո՞ւր էր Աստղիկը, ինչո՞ւ չէր գալիս, չէր երեւում։ Եւ որքան էլ նա ուժգնօրէն զարկեց փանդիռի լարերին, սար ու ձոր դող հանեց, մարդկանց աչքերից արցունք քամեց, Աստղիկը չերեւաց գետափին։

Վահագնը վար դրեց փանդիռն ու մտքերի մէջ ընկաւ։ Բազմութիւնը չէր ցրւում։ Սպասում էր ինչ որ բանի։ Ահա Վահագնը մի ձեռի ծանրութիւն զգաց ուսին ու մէկը հանդարտօրէն սկսեց խօսել ականջի մօտ։ Ծեր նահապետն էր խօսում.

— Քո գնալուց յետոյ, Վահագն, — ասաց նա, — մենք մեծ աղէտի ենթարկուեցինք։ Մի երեկոյ, երբ սովորականի պէս երիտասարդութիւնն այստեղ հաւաքուած՝ զուարճանում էր, սաստիկ հողմ բարձրացաւ։ Երկինքը մութ ու մռայլ ամպերով ծածկուեց ու դաշտի հարաւ արեւմտեան կողմից կատաղի մի պտուտահողմ մեր կողմը դիմեց։ Նրա պոչը խելացնոր արագութեամբ երկրի վրայ էր դառնում, իսկ գլուխը երկինք էր հասնում։ Մարդիկ, սարսափած փախան, թաքնուեցան տներում, կամ երեսն ի վայր գետնին փռուեցին։ Աստղիկը միա՛յն անշարժ իր տեղում մնաց։

Պտուտահողմը մեծ աւերածութիւն գործելով, եկաւ ու անցաւ։ Բայց նրա հետ աներեւութացաւ Աստղիկը։ Մեր բոլոր որոնումներն ապարդիւն անցան։

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆ

(Շար. 7)

ՅԱՋՈՂ ՀԱՆԴԷՍ ՄԸ

ԻՍԻ.— Ապրիլ 28ին, տեղի ունեցաւ Սեբաստիոյ «Մուրատ Ռուսումնասիրաց» Միութեան տարեկան հանդէսը, Իսիի քաղաքապետարանի սրահին մէջ, ի նպաստ իր որդեգրած երկու սաներուն:

Սրահը լեցուած էր սրտցաւ հայրենակիցներով:

Օրուան խօսնակին՝ Պ. Զ. Մինասեանի բացման խօսքէն ետք, Միութեան քարտուղար Պ. Յ. Յակոբեան, նախ շնորհակալութիւն յայտնեց ներկաներուն, որոնք ամէն տարի անվրէպ կը փութան քաջալերել իրենց ազգօգուտ աշխատանքը, եւ օրինակ բերելով սրտցաւ հայ հօր մը յայտնած հոգեկան վիշտը՝ ի տես իր այլասերած զաւակներուն, եզրակացուց.

— «Մեզի ողբ ու կոծեր պէտք չեն, այլ ձեր բարոյական ու նիւթական սրտաբուխ աջակցութիւնը, որպէսզի աւելի մեծ թիւով սաներ կարենանք որդեգրել:

Կազմակերպիչներու խնդրանքին վրայ, իր հայրենաշունչ ու սրտառուչ խօսքերով ներկաները խրախուսեց նաեւ Շավիլի ժրաջան ուսուցչուհին՝ Տիկին Գ. Փափազեան:

Յարգելի տիկինը մասնաւորաբար անդրադարձաւ նոր սերունդի հայեցի դաստիարակութեան անհրաժեշտ պահանջքին վրայ, որպէսզի նոր Մուրատներ ու Վարուժաններ հասնին:

Գեղարուեստական բաժնին իրենց մասնակցութիւնը բերին, Օր. Վարժապետեան (դաշնակով), Մ. Պօղոսեան եւ Մ. Գարակէօզեան իրենց հայրենաբաղձ ու հմայիչ մեներգներով:

Հանդէսը ունէր թատերական բաժին մը եւս:

Ներկայացուեցաւ Երուանդ Օտեանի «Զարշըլը Արթին Աղա»ն, ղեկավարութեամբ Մ. Շիրվանեանի եւ Շ. Պալեանի:

Երեք արարնոց այս թատերախաղը, հակառակ իր բազմանց դերակատարներուն ընդհանուր առմամբ յաջող անցաւ եւ կուշտ ու կուռ խնդացուց ներկաները:

Բոլոր խաղացողներն ալ իրենց լաւագոյնը տուին: Գնահատելի եւ օրինակելի էր սակայն, Տէսինարնակ Տիկին Աշխէն Պօյաճեանի անձնուիրումը ոչ միայն հայ բեմին, այլ եւ մեր հանրային աշխատանքներու ի նպաստ:

Ազնիւ Տիկինը, վերջին րոպէին միայն իրեն եղած խնդրանքին ընդ առաջ երթալով, այդ հեռաւոր գաւառէն դէպի Փարիզ էր փութացած, սիրով ստանձնելու խաղին գլխաւոր հերոսուհիներէն, Եղիկ հանըմի դերը, որպէսզի ներկայացումը չձախողի:

Ինչպէս անցեալ տարի, այս անգամ եւս դիմայարդարումը սիրով յանձն էր առած, Պ. Կ. Օսմանճեան, որուն տիպարները շատ ճայտուն էին ու յաջող:

Ապա սկսան եւրոպական պարերը՝ տեւելով մինչեւ կէս գիշեր, հայկական ջերմիկ մթնոլորտի մը մէջ:

Այս առթիւ, «Մուրատ Ռուսումնասիրաց»ի վարչութիւնը հրապարակաւ շնորհակալութիւն կը յայտնէ բոլոր դերակատարներուն եւ գործօն անդամ - անդամուհիներուն, որոնք ամէն գնով սատարեցին հանդէսին յաջողութեան համար:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ ՄԱՐՈՔԻ ՄԷՋ

ՔԱԶԱՊԼԱՆՔԱ (Յառաջ).— Ապրիլ 28-ին, Մարոքահայ գաղութը հաւաքուած էր տեղւոյս Մայր եկեղեցին: Գրիգոր վրդ. Խաչերեան, Տէր Զօրի անապատներէն մինչեւ Քազապլանքայի Մայր Տաճարի քահանայութիւնը, դժուարին ճամբայ մըն էր կտրած, անտէր ու անպաշտպան, եւ միշտ Հայ մնացած: Ինչ փոյթ, որ ան՝ կաթոլիկ կղերականութեան մաս կը կազմէ: Ան կը հետեւի մեր Մխիթարեան Հայրերու նուիրական աւանդութեան, — կոչումն սրբազան է, հայութիւնը տեւական:

Արդ, Խաչերեան վրդ.ի անձնական կապերուն եւ նախաձեռնութեան շնորհիւ կարելի եղաւ հոս ալ տօնել Ապրիլեան սգատօնը: Մարոքի զանազան քաղաքներէն, մեր հայրենակիցներուն մեծ մասը ներկայ էին սգալու համար իրենց նահատակները:

Մայր Տաճարի քովրնտի սրահներէն մէկուն մէջ, հաւաքոյթը բանալով Հայր Խաչերեան խօսք տուաւ Պ. Վ. Համբարձումեանի:

Պ. Վ. Համբարձումեան հակիրճ ու կորովի բառերով ոգեկոչեց մեր բազմահազար նահատակներու անմահ յիշատակը եւ ըսաւ.— «Խրիմեան Հայրիկ, երբ 1878ին Պերլինի վեհաժողովին պիտի ներկայանար, հարցուցին իրեն թէ, ի՞նչ լեզուով պիտի ներկայացնէր հայկական պահանջները, քանի որ ինքը որեւէ օտար լեզու չէր գիտեր: Հայրիկ պատասխանած էր, ըսելով թէ, անանկ միջազգային լեզուով մը պիտի խօսի, որ անխտիր ամէնքն ալ հասկնան.— պիտի լամ: Աւա՜ղ, մեր լացն ու կոծը, բողոքն ու տրտունջը ոչ մէկ արժէք ունեցան եւ Թուրքը շարունակեց իր բարբարոսութիւնները: Ի՞նչ էր մեր ուզածը: Կեանքի ու գոյքի ապահովութիւն եւ վարչական որոշ բարենորոգումներ, այն ինչ որ այսօր, մեծ պետութիւնները առատաձեռնօրէն կը բաշխեն ափրիկեան յետամնաց ժողովուրդներուն անգամ: 42 տարիէ ի վեր մենք սգացինք, եւ տակաւին երկար ատեն, սերունդէ սերունդ եւ դարէ դար պիտի սգանք մեր զոհերուն յիշատակը, որովհետեւ անոնք իրենց մահով հայ ժողովրդի ազատագրութեան լուսարձակները դարձան: Անոնք մեռան, բայց չի կորան»:

Երկրորդ խօսողն էր Հայր Փուրխա Ֆրանսացի երիտասարդ վարդապետ մը, որ պատմականն ըրաւ մեր ժողովուրդին, իբրեւ հինաւուրց քրիստոնեայ ազգ մը: Պատմեց Գրիգոր Լուսաւորչի կրած չարչարանքները, Ս. Սահակի եւ Ս. Մեսրոպի գրերու գիւտն ու Աստուածաշունչի թարգմանութիւնը, բարբարոսներու արշաւանքը, Անիի աւերումը, յիշատակեց Թրքական լծի տակ տեղի ունեցած պարբերական ջարդերը, եւ ամենավերջինը՝ մէկուկէս միլիոն հայութեան բնաջնջումը, եւ յարեց.— «Քանի կը կարդայի ձեր պատմութիւնը այնքան հետաքրքրութեամբ կը լեցուէի եւ աչքիս ատրճանաբար կը մեծնար այս փոքր ու ազնիւ ժողովուրդը, որ փայլուն քաղաքակրթական անցեալ մըն է ունեցած եւ միշտ ալ ենթարկուած է հալածանքներու: Այսօր, ձեր այս սգատօնին, որքան կ՚ուզէի հայերէն լեզուով մասնակցած ըլլալ, բայց կը ներէք, որ չեմ գիտեր ձեր լեզուն, դեռ: Ի սրտէ, մէկ մաղթանք ունիմ, որ Աստուած ձեզ առաջնորդէ ձեր արդար իրաւունքներուն տիրանալու համար»:

Հաւաքոյթը վերջացաւ կէս օրին, խոր տպաւորութիւն ձգելով ներկաներուն վրայ:

×

Մարոքահայ համայնքի ընդհ. ժողովն ալ տեղի ունեցաւ 31 Մարտին: Նիւթական եւ բարոյական զեկուցումներէն վերջ, Պ. Համբարձումեան ոգեկոչեց Դրոյի, Վահան Նաւասարդեանի եւ ողբացեալ Շաւարշ Միսաքեանի յիշատակը: Այնուհետեւ նոր վարչութեան անդամներ ընտրուեցան Պ. Պ. Պերճ Վարժապետեան, Եր. Գարապիլիքեան, Վ. Համբարձումեան, Ժ. Աբիկեան եւ Տոքթ. Թուրեան:

× Մարոքահայ համայնքային վարչութիւնը Մայիս 5ին, դաշտահանդէս մը կազմակերպած էր Պուլոյի անտառին մէջ, Քազապլանքայէն յիսուն քիլոմեթր հեռու: Դրամական մրցանակներ սահմանուած էին այն հայ մանուկներուն, որոնք պիտի կարենային հայերէն լաւ արտասանել, երգել եւ պարել:

ԼՐԱՏՈՒ

×

ՊՈԼՍՈՅ Կեդրոնականի Սանուց Միութիւնը գեղարուեստական երեկոյ մը կազմակերպած է, որ աննախընթաց ընդունելութեան արժանացած է ներկաներուն կողմէ:

ՊԷՅՐՈՒԹԻ մէջ Ապրիլ 20ին կատարուած է Ազգ. Առաջնորդարանի նոր շէնքին բացումը՝ ի ներկայութեան Զարեհ Ա. Կաթողիկոսի, Լիբանանի Թեմի Առաջնորդ Խորէն Արք. Բարոյեանի, Ազգ. Գաւառական, Քաղաքական եւ Կրօնական Ժողովներու, զանազան Խորհուրդներու անդամներուն, բոլոր Թաղականութեանց դիւաններուն, ինչպէս նաեւ բազմաթիւ այլ ազգայիններու:

ՊՈԼՍՈՅ Պատրիարքը այցելած է Կուսակալին եւ անոր յանձնած է 20.000 ոսկինոց չէք մը՝ Թուրքիոյ վերջին չարժերուն աղէտեալներուն յատկացուելու համար:

ՊՈԼՍՈՅ մէջ վախճանած է Տ. Գուրգէն Աւագ քհնյ. Անտիկեան: Օծման ու թաղման արարողութիւնը կատարուած է Կէտիկ Փաշայի Ս. Յովհաննէս եկեղեցիին մէջ, ուր հանգուցեալը հոգեւոր պաշտօն կատարած էր աւելի քան 30 տարի:

ԹԵՀՐԱՆԻ մէջ շատ յաջող համերգ մը տուած է «Գուսան» երգչախումբը, որ գոյութիւն ունի 30 տարիէ ի վեր: Խումբին ղեկավարն է Վ. Յարութիւնեան:

ՊՈԼՍՈՅ Կրթական տնօրէնը այցելած է Արամեան վարժարան, որուն միջնակարգ կրթութեան բաժինը վերջերս բացուեցաւ: Կրթ. տնօրէնը իր ձեռքով կատարած է վիճակացոյցներու բաշխումը:

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

ԱՄԱՍԻՈՅ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ՄԷՋ

Միութեան տարեկան ընդհ. ժողովը տեղի ունեցաւ 14 Ապրիլին: Վարչութեան հրաւէրին պատասխանած էին բաւական թիւով հայրենակիցներ:

Վարչութեան ատենապետ Պ. Տ. Զօրիքեան, երկու խօսքով բացատրեց Միութեան նպատակը, եւ խօսքը տուաւ ատենադպիր Պ. Կ. Պօլիկեանի որ տուաւ տարեկան ընդհ. գործունէութեան պատկերը:

— Հրաշքներ չգործեցինք մէկ տարուան մէջ, բայց մեր կարելին ըրինք օգտակար գործ մը մէջտեղ հանելու համար: Ուզեցինք կապ հաստատել հին սերունդին եւ նորին միջեւ, որպէսզի կարելի ըլլայ մեկնողներուն տեղը լեցնել նորերով»:

Յետոյ, այս 4րդ տարելիցին առթիւ ողջոյնի խօսքեր ուղղեց միութեան բոլոր անդամներուն, ժողովին կը նախագահէր Պ. Անդ. Պօլիկեան, գանձապահ Պ. Յար. Չէքէմեան տուաւ նիւթական զեկուցումը: Ժողովը գոհունակութեամբ արձանագրեց որ կոկիկ գումար մըն ալ կայ այժմ սնտուկին մէջ: Կազմուեցաւ երեք անձերէ բաղկացած քննիչ յանձնախումբ մը, յանձինս Պ. Պ. Արամ Նիկողոսեանի, Տիգրան Եղիազարեանի եւ օրուայ նախագահին, որոնք յետ քննութեան տեղին գտան եղած ելքերը եւ կանոնաւոր բոլոր հաշիւները: Այս տարի եւս, ժողովը գնահատելով վարչութեան գործունէութիւնը, վերընտրեց զայն, հրաժարեալ նկատելով միայն վարչութեան այն անդամները, որոնք իրենց գործին բերումով կանոնաւոր հետեւած չէին ժողովին:

Վարչութեան առաջարկը երկսեռ երիտասարդներէ փոխ վարչութիւն մը կազմելու մասին հաճոյքով ընդունուեցաւ եւ անմիջապէս ցանկ մը կազմուեցաւ:

Ժողովի ընթացքին Պ. Տիգրան Եղիազարեան, իր զաւկին զինուորական ծառայութենէն ողջամբ վերադարձին առթիւ հինգ հազար Ֆրանք նուիրեց Միութեան:

Ներկայ հայրենակից մը

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԼՐԱՏՈՒ

Մարսէյլի ծանօթ արուեստագէտը, Պ. Սարգիս Պօղոսեան, յառաջիկայ Մայիս 20ի գիշերը Սալ Շոփէնի մէջ պիտի ներկայանայ հայ հասարակութեան: Պիտի կատարէ «Գրական համերգ» մը (արտասանութիւններ հայերէն և ֆրանսերէն).— Իր առաջին եւ երկրորդ պտոյտը՝ հայ գրականութեան պարտէզին մէջ: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՍՏԱՑԱՆՔ հայերէն բացատրական բառարան Ստ. Մալխասեանցի, չորս հատոր, կազմուած: Հրատարակութիւն Սեւան մատենաշար, Պէյրութ, 1955:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (40)

ԵՐԿՈՒՆՔ

ԳԼՈՒԽ Թ.

ՂԵՒՈ՜ՆԴ, ՂԵՒՈ՜ՆԴ

Շուտ մը վար իջաւ Աշոտ եւ հրաման ըրաւ պահապանաց իրեն բերել Յովնան. եւ առանձին սենեակի մը մէջ կը շրջագայէր, երբ Սաւընցին եկաւ նոյնպէս անխռով, ինչպէս բանտ գնացած ժամանակ անխռով էր:

— Յովհնա՛ն եղբայր, ըսաւ Աշոտ, ի՛նչ պէտք կար այս իշխանաց ժողովքին մէջ քու բոլոր կարծիքներդ յայտնել. մի՞թէ աւելի լաւ չէր լուռ մնջիկ գործել, պատրաստել ժողովուրդը եւ վտանգի օրն ու ժամը հասնելուն գործի սկսիլ:

Յովնան պարզ էր, բայց պարզամիտ չէր. երիտասարդին որ այսպէս քաղցրութեամբ կը խօսէր՝ նայեցաւ աչքին խոր հետաքննին կերպով եւ ամենայն յրտութեամբ ու տխրութեամբ ըսաւ.

— Իշխան, դու շատ սրամիտ երիտասարդ մը կ՚երեւաս, ինձ հետ այդպիսի խորախորհուրդ հնարիմացութեամբ խօսելու պէտք չկայ. եթէ կարենայի այդ քու ըսածդ ընել, ժողովուրդը պատրաստել եւ կարեւոր ժամուն ոտք հանել թէ՛ այդ իւր յիմար տէրանց դէմ, թէ՛ այդ օտարահաւատ բռնաւորաց դէմ, այս բոպէիս կ՚ընէի, բայց այդ լեռը շարժելու հաւատք եւ կարողութիւն վերի զառամեալ եւ ողորմելի ծերունու ձեռքն է. ի՛նչ օգուտ, նա էլ այդ իւր զօրութիւնը չի ճանչեր եւ չի գիտեր ազգին օգտակար լինել: Իսկ այդ յիմար իշխանները որ ինձի դէմ կը գոռային կամ կը մռնչէին, հինգ տարի ժամանակ չեմ տար իրենց, մէկ հատ մը պիտի չմնայ, որ Բաղդատու ճամբան չափած չլինի, եւ չեմ գիտեր քանի՞ հատը իւր Քրիստոսը Մահմէտի հետ չի փոխէ: Ղեւոնդ, Ղեւոնդ, ուր ես, Հայաստան քեզ պէս մեծ մարդ, մեծ քահանայ, մեծ Քրիստոսի ծառայ մէկ հատ մը միայն բերաւ, ափսոս, եւ հօն իւր ծննդական կարողութիւնը դադրեցաւ:

— Յովնա՛ն եղբայր, ըսաւ երիտասարդ իշխանը, ինչո՞ւ այդպէս կը յուսահատիս, համբերել, սպասել, պարագաներէն օգուտ քաղել իմաստուն եւ հեռատես մարդուն առաքինութիւնն: Տե՛ս, ահա այդ մեր օտարահաւատ թշնամին, թէպէտ զօրաւոր, օր աւուր կը հալի, թէպէտ ահագին աշխարհաց ընդարձակութեան վրայ կը տարածէ իշխանութիւնը, բայց օր աւուր կը տկարանայ եւ իւր մէջէն բաժնուելով պիտի կործանի:

— Ո՛վ երիտասարդ, դու կը տեսնես թշնամւոյն իյնալը, կը մոռնաս, չես տեսներ քու փճանալդ, ոչնչանալդ, դու, թէ որ միջոց ունենայիր ինքզինքդ անվթար պահպանելու, ես էլ քեզի հետ նոյնպէս կը մխիթարուէի: — Թողունք այս ողրալից խօսակցութիւնը, ի գործ դիր ինչ հրաման որ ունիս մեծաւորներէդ:

— Ազատ ես երթալու ուր որ կամք ընես, ընելու ինչ որ ուզես:

— Լաւ, իմ ժամանակս դեռ չէ հասած, ուրեմն:

Եւ ամենայն հանդարտութեամբ սա խօսքերն ըսելով, աչքերը չորս կողմը պտտցուց իբրեւ թէ բան մը կը փնտռէր: Աշոտ իւր շարժումնքէն իմանալով փընտռածը՝ շուտ մը քակեց մէջքէն սուրը եւ ներկայացնելով Յովնանու.

— Թէպէտ սորա տէրը մինչեւ այսօր այնպիսի քաջ մէկը չէ եղեր որ պատիւ բերէ, բայց իբրեւ բարեկամական յիշատակ խնդրեմ որ յանձն առնուս գործածել:

— Բագրատունի իշխանի մը սուրը միշտ պատիւ կը բերէ:

Այս խօսքը գրուցեց սուրը կապելով, եւ երբ բերին տուին իրեն իւր նիզակն էլ, ձեռքը կուրծքին դրաւ, մնաս բարեւն ըսաւ եւ ուղղուեցաւ դէպի դուռը:

— Ահա երիտասարդ մըն էլ որ կը խոստանայ, կ՚ըսէր ինքնիրեն Յովնան, բայց ինչ օգուտ, իւր սրամտութիւնը կրնա՞յ արգիլել որ Հայաստան արիւններու մէջ չթաթխուի, իբրեւ հնձան չտրորուի: Երթանք, Յովնան, մեր Սասնոյ լեռները, սպասենք ինչ որ վճռուած է, «Բարկութեան որ գալոց է» եւ յուսանք յԱստուած եւ ոչ ի մարդիկ:

ԾԵՐԵՆՑ

(Շար.)

ԱՊՐԻԼ 11–24Ը ԿՐԸՆՈԲԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ազգ. Եկեղ. Մի-ութեան եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. ենթակոմիտէի, Նոր Սերունդի, Կապ. Խաչի, Ֆրանսահայ Մշակոյթ. մասնաճիւղին, Հ. Բ. Ը. Միութեան, Հայ Մարտիկներու Միութեան :

Կիրակի, Մայիս 12, կէսօրէ վերջ ժամը 3·30ին, Սէն Լուի սրահը Ռիւ ԺԷ :

ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Նախաձեռնութեամբ Տէսինի Տարօն Տուրուբերան Հայր. Միութեան :

Մասնակցութեամբ Տարօնի Երկսեռ Ե-րիտ. Միութեանց :

Նուիրուած Տարօնի Հայր. Միութեան 40ամեակին :

Այս Շաբաթ, ժամը 20ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ :

Կը նախագահէ ԼԵՒՈՆ ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆ

Կը բանախօսեն հայրենակիցներ՝

ԼԵՒՈՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆ (Փարիզէն), ԿԱՐԱ-ՊԵՏ ՏԷՐՄՈՅԵԱՆ (Վիէնէն) :

Կ'երգէ Տիկին Մարի Կարապետեան, կ'արտասանեն Օր. Բրաքինէ Տապաղեան եւ Պ. Ալպէր Ներսէսեան (Սէնթ Էթիէ-նէն) : Գեղարուեստական խնամուած բա-ժին :

Սիրով կը հրաւիրուի Տէսինի եւ շրջանի Հայութիւնը, քաջալերելու այս ազգօգուտ ձեռնարկը :

ԺՈՂՈՎԻ ՀՐԱՒԷՐ

Շ. Գարահիսարի «Հերոսամարտին» պատմութեան վերաբերեալ շատ կարեւոր հարցի մը համար, կը խնդրենք Փարիզի եւ շրջանի հայրենակիցներէն, որ անպայ-ման ներկայ ըլլան խորհրդակցական ժո-ղովի մը, որ տեղի պիտի ունենայ եր-կուշաբթի, 13 Մայիսին, երեկոյեան ժամը 9ին, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ :

Խումբ մը Գարահիսարցիներու կողմէ Ա. Գաբիկեան եւ Մկ. Գազանճեան :

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ
ՅԱՂԹԱԿԱՆ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ

42ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ Վասպուրականի Հայր. Միութեան Կեդր. Վարչութեան (Մարսէյլ) :

Նախագահութեամբ Հերոսամարտի ռազ-միկներէն Պ. Յ. ՊԱՆԴԻԿԵԱՆԻ :

Կիրակի, Մայիս 12, ժամը 15էն կէս գիշեր Սալ Մազընօ, 88 ռիւ Տ'Օպաներ :

Այս տարեդարձին տօնակատարութեան հրաւիրուած են կուսակցութեանց, Ազ-գային, Հայրենակցական եւ Բարեգործա-կան Միութիւններու ներկայացուցիչները :

Օրուան տօնին առթիւ խօսք կը տրուի կուսակցութեանց եւ Ռազմիկներու Միու-թեան ներկայացուցիչներուն :

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամուած բաժին :

Հանդէսին խօսնակն է Պ. ՅՈՎՀ. ՀԱ-ՑԱԳՈՐԾԵԱՆ :

Իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն ծանօթ արուեստագէտներ, Օր. Անիթա Սարգսեան, Ալիս Շամիրեան, Մառի Սիմոնեան, Սիւզան Պօյաճեան ու Պ. Պ. Գ. Քէնտիրեան, Գուրգէն Ստե-փանեան, Ֆէտի Հրաչեան, Գասեան (Լիոնէն), ջութակահար Ս. Չէօրէքճեան :

Կը ներկայացուի ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՊԱՏԵ-ՐԱԶՄԸ, ղեկավարութեամբ դերասան ԹՐԱԳՕՇի եւ մասնակցութեամբ իր խումբին :

Ընտիր նուագախումբ Սէպաաթիէն Պօյ'զ ճազ : Պարերը կը սկսին ժամը 20ին :

Ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով :

ԿԸ ՈՒԶՈՒԻ

Լաւ սափրիչուհի մը (քաթէկօրի Ա.) խանութի մը համար, տրամադրելի է կահաւորուած սենեակ մը խոհանոցով, եթէ ուզէ : Շատ լաւ պայմաններով : Դիմել՝

Moutafian, 6 ave. de Paris
Chatillon sous Bagneux Ale 64-56

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ

Հ. Յ. Դ. Արեւմտեան Եւրոպայի Կ. Կոմիտէն ընդհանուր ժողովի կը հրաւի-րէ Փարիզի եւ շրջանի բոլոր ընկերները այս չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 21ին, Պարպօթ սրճարանի վերնայարկը (Կառ-տիւ Նոռ) : Կը զեկուցանէ՝

Ընկեր ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ
(Նոր ժամանած Լիբանանէն)

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

Այրի Տիկին Աղաւնի Թօփալ Խաչեր-եան, Տէր եւ Տիկին Ա. Շասթէլ, Այրի Տիկին Գազազեան (Մարսէյլ), Տէր եւ Տիկին Աչճեան եւ զաւակները (Մար-սէյլ), Օր. Աստղիկ Խաչատուրեան (Պո-լիս), Տիկին Մ. Պալըգճեան եւ աղջիկը, Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Խաչատուրեան, զաւակներն ու թոռները, Պ. Ղազարոս Խաչատուրեան, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Խաչատուրեան, Տէր եւ Տիկին Երուանդ Խրալեան : Պ. Ա. Շաքարեան, Այրի Տիկին Գասպարեան եւ բոլոր պարագա-ները սրտի խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց զաւկին, քրոջ, քրոջ զաւկին եւ ազգականին՝

ՄԵԼԻՆԷ ԹՕՓԱԼ ԽԱՉԵՐԵԱՆԻ

յանկարծական մահը :

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ այսօր, ուրբաթ, ժամը 14,30ին, Փարի-զի Ս. Յովհաննէս–Մկրտիչ եկեղեցին :

Մասնաւոր մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայ իբր այդ նկատել :

ՀԱՅԱՄԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ

*** Կիրակի 12 Մայիս, երեկոյեան ժա-մը 17ին Սաքրէ Քէօր եկեղեցւոյ մէջ (Մոնմարթրը) հայկական ծէսով ձայ-նաւոր պատարագ՝ հոգեհանգստեան պաշտօնով 1915ի համազգային արհա-ւիրքի զոհերուն համար :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Գուրգէն Գրիգորովիչ Առնեվէշտարեան (այլ անուամբ Տատաշուեւլով), ծնած է 5 Յունիս 1920ին, Երեւան, ուր հեռա-գրական պաշտօնեայ էր : Վերջին անգամ եղած է 1941ի Դեկտ.ին Փերեզին (Լեհաս-տան) : Տեղեկացնել Պ. Յ. Աղապէկեանի, 43 ռիւ Ալէն Շարթիէ, Փարիզ 15 :

***

Աբրահամեան Արտուշը կը փնտռէ իր եղբայրները, Աբրահամեան Ազիզ եւ Աբ-րահամեան Լորիս, հօր անունը Գէորգ, որ 1941ին կորսուած են : Տեղեկութիւն ունե-ցողներէն գրել՝

Aprahamyan Ardouch, Arabkir poghotz
maison no. 18, Erevan Arménie
U.R-S.S

ԿԱՐԵՒՈՐ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ
ԼԻՈՆԻ ՏՕՆԱՎԱՃԱՌԻՆ ԵՒ ԶԱՏ-ԿՈՒԱՆ ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐՈՒ ԱՌԹԻՒ
Անպայման պէտք է այցելել
ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
246 Rue Vendôme et
20 Rue Villeroy
LYON
Թարմ, համեղ եւ դիւրամատչելի Արեւելեան եւ եւրոպական ամենա-ընտիր ապրանքներ
Ինչպէս արմաւ (ճիւղերով), պա-միա, եալանճի տոլմա, յունական ձիթաքը, պիպեռ, տերեւ, թա-հին հելվա, վանիլ, չոքոլա, նուա-րէթ, լոքում, (սաքըզլը, նուազէթ եւ փիսթաչ) տափով եւ քաշով, Շիրակ օղին (41 45 աստիճան), սուճուք, պաստրմա (կեսարական), սուրճ (քարավան եւ մոքքա) հա-մեմներ, մահլէպ, սալէպ, ձիթա-պտուղ, ձէթ (350 Ֆր. լիտր), քաշ-կավալ, ճերմակ պանիր (ոչխարի կաթով) եւ ամէն կարգի պահա-ծոներ եւայլն, եւայլն :
Մի վարանիք դիմեցէք՝
ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆԻՆ

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer,
Paris (9e) Pro. 05-73.

ՄԵԾԱՐԱՆՔԻ ԵՐԵԿՈՅ
ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ ԵՒ ՈՒՍՈՒՑԻՉ
ԱՀԱՐՈՆ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆԻ
ԻՐ ԾՆՆԴԵԱՆ ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

Կը տօնուի Մայիս 11ի Շաբաթ երեկոյ, ժամը 9ին, Փօլ Ֆարալիք սրահին մէջ, 21 Ռիւ Իվ-Թուտիք, (մէթրօ Ռէփիւպլիք

Հովանաւորութեամբ Կաթ. Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ եւ մասնակցութեամբ Դպրոցասէր Տիկնանց եւ Մխիթարեան Հայրերու վարժարաններուն :

Կը նախագահէ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Կը խօսին ՏԻԿԻՆ ՀՈՒՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ, Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ եւ Օր. Ա. ՓԻՐՓԻՐԵԱՆ

Խօսք կ'առնեն նաեւ ՏԻԿԻՆ ՄԱՐՍԷԼ ՊԱԼԱՐ, Պ. ԺԱՆ ՊԱԼԱՐ (Խմբագրա-պետ Քայիէ տիւ Սիւտի), եւ Հայ Գրողներու Ընկերակցութեան ներկայացուցիչը :

Պ. Լիւք Անտրէ Մարսէլ կը կարդայ Ահարոնի քերթուածներէ իր թարգմանու-թիւնները :

Թաւջութակ՝ Պ. ԷՏՄՈՆ ՖՕՌԷ.

Երգ՝ Օր. Աստղիկ Առաքելեան եւ դաշնակ Օր. Մայտա Մարգարեան

Ընթերցումներ՝ Շահան Սարեան, Արտաշէս Գմբէթեան եւ օր. Տօլմաճեան :

Տաղանդաւոր ֆրանսացի երգիչը Պ. Իվ Թէսիէ կ'երգէ հայերէն (Կոմիտասեան) եւ ֆրանսերէն երգեր :

Ցայտագրին ճոխութեան, ֆրանսացի արուեստագէտներու մասնակցութեան պատ-ճառով, հանդէսը կը սկսի ճիշդ ժամին եւ սրահին դուռները կը փակուին ժամը 9ին : Մուտքը ազատ է :

ՑԵՐԿՈՅԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբի : Այս կի-րակի ժամը 16էն մինչեւ 22 : Ազգ. Տան մէջ (32 ռիւ տը Թրէվիզ) :

Ընկերահամակրական ջերմ մթնոլորտ : Կը հրաւիրուի երիտասարդութիւնը :

ԵՐԵԿՈՅԹ

Հ. Յ. Դ. Սէն–Լուի Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբը Ամերիկա մեկնող իր չորս ընկեր-ընկերուհիներուն ողջեր-թի ընկերա-համակրական երեկոյթ մը սարքած է այս շաբաթ իրիկուն, ժամը 9,30ին, սովորական հաւաքատեղին : Այս առթիւ կը խնդրուի բոլոր հին ու նոր սերնդականներէն ներկայ գտնուիլ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Ալֆորվիլէն Տէր եւ Տիկին Մանուկ Փա-փազեան եւ ազգականները կը ծանուցա-նեն թէ, այս կիրակի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Ս. Պօղոս Պետ-րոս եկեղեցիին մէջ իրենց մօր՝ ԱՐԵԳՆԱԶ ՕՀԱՆԵԱՆԻ (Պոլիս) մահուան քառասուն-քի առթիւ, նաեւ իրենց մեծ մօր Ովսաննա Փափազեանի յիշատակին :

Կը հրաւիրուին ողբացեալներուն յիշա-տակը յարգողները :

ՏՐԱՄԱԴՐԵԼԻ ՍԵՆԵԱԿ

Տրամադրելի է սենեակ մը, արտասահ-մանէն եկած ուսանող կամ ուսանողու-հիի մը համար (խոհանոցի դիւրու-թեամբ) : Դիմել թերթիս վարչութեան :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Եդիպտացի» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բո-լոր ընկերները այս շաբաթ ժամը 8,30ին Պարպօթ սրճարանին վերնայարկը, Կառ-տիւ Նոռ : Կարեւոր օրակարգ : Զեկոյց պատգամաւորներու :

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կո-միտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ըն-կերները այս ուրբաթ իրիկուն, ժամը 8·30ին, Յոյներու սրահը : Խիստ կարեւոր օրակարգ :

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Արղութեան» խումբի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, ընկեր Յակոբ Գարաօղլանեանի նոր բնա-կարանը, Ռիւ Փասըրէլ : Կարեւոր օրա-կարգ :

ԱՆԻԷՌ ՍՈՒՌ ՔՈՂՈՄԲ.— Հ. Յ. Դ. Արամ ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի ընկերները, այս Ուրբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Կարեւոր օ-րակարգ :

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴԻ Հայր. Միութեան Վալանսի մասնաճիւղի վարչութիւնը ժո-ղովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս շաբաթ երեկոյ, ժամը 9ին, Պ. Գ. Սիմոնեանի սրճարանը :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Աղամ Կոնոյեան կը ծա-նուցանեն թէ այս կիրակի առաւօտ հե-գեհանգիստ պիտի կատարուի իրենց հօ-րեղբօր Սարգիս Կոնոյեանի մահուան տարելիցին ինչպէս եւ իրենց երեք զա-ւակներուն եւ 1914ի Կոնոյեան ընտանիքի համայն նահատակներու յիշատակին, Պ. Օտտոյի Ս. Յակոբ մատրան մէջ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալներուն յիշա-տակը յարգողները :

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ ՍՈՐՊՈՆԻ ՄԵԾ ԱՄՓԻԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

47, Րիւ տէ զ'Էքօլ (Մէթրօ Օտէօն – Սէն Միշէլ)

Այս Կիրակի, ժամը 14·30ին : Բարձր հովանաւորութեամբ

Գերաշնորհ ՏԷՐ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

(Հայրապետական պատուիրակ Եւրոպայի Հայոց) եւ Ֆրանս. ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ

Նախագահութեամբ ՏՕՔԹ. ԹՐԷՄՈԼԻԷՐԻ, անդամ Ֆրանս. Ակադեմիայի,

Սիրայօժար մասնակցութեամբ Այրուբենական կարգով

ՊՕՅԱՃԵԱՆ ԱԼԻՍ (պար), ՍԱԱԹՃԵԱՆ ՍՕՆԱ (երգ)

ԱԼԱԼԷՄՃԵԱՆ ՆԱՀԱՊԵՏ (թաւջութակ) ԳՄԲԷԹԵԱՆ ԱՐՏԱՇԷՍ (արտասանութիւն)

ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ ՐԱՖՖԻ (դաշնակ)

Le Jeune Virtuose de l'harmonica Nahabedian Serge

Փոքրիկներու պարախումբ (Փարիզի Օփերայէն) Les Petits Rats de l'Opéra

Հայկական պարախումբ ղեկավարութեամբ Տիկին ՔԻՒԹՆԷՐԵԱՆ ՑԱՍՄԻԿԻ

եւ ՆԱՅԻՐԻ երգչախումբին (նոր երգացանկով), ղեկավարութեամբ

ԵԱՆՊԷԿԵԱՆ ԳԷՈՐԳի,

Դաշնակի ընկերակցութիւն՝ ԹԱԳԻՒՈՐԵԱՆ ԱՆԺԷԼ եւ Մ. ՊԸՆՈՒԱ (Օփերայէն)

Տոմսերու գինն է 200, 300 եւ 500 Ֆր. : Կանխաւ ապահովել Հայ Կարմիր Խաչի կեդրոնէն՝ 15 ռիւ ժան Կուժօն, Փարիզ, ինչպէս նաեւ Փարիզեան շրջանի մասնա-ճիւղերէն :

Machines à Ecrire
ACHAT = VENTE = REPARATION = LOCATION
ENTRETIEN = FOURNITURES
S. SEROPIAN
10 Rue Cail Paris 10e Tél. NOR 79-30

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Tél. : PRO. 86-60
Fondé en 1925 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ
11
ՄԱՅԻՍ
SAMEDI
11 MAI
1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7878 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3689

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՀԱՐՈՆ

Ահա՛ անուն մը, որ պէտք չունի մականունի մը օժանդակութեան՝ բնորոշելու համար իր տէրը :

Մեծարանքը՝ որ կ'ընծայուի այս իրիկուն Ահարոն Տատուրեանի, արժանի պսակումն է շուրջ կէս դարու գրական վաստակի մը :

Ահարոն յայտնութիւն մը եղաւ Պոլսոյ — արեւմտահայերու մշակութային ոստանին — գրական երկնակամարին վրայ՝ Օսմանեան Սահմանադրութեան յաջորդող խանդավառ օրերուն, երբ ազգովին վերածնունդի փայլուն շրջան մը կը բոլորէինք :

Ծնած Բիւթանիոյ գեղածիծաղ ափերուն վրայ, հայաբնակ Օվաճըգի մէջ 70 տարի առաջ, Ահարոն սնած ու դաստիարակուած էր զուտ հայկական միջավայրի եւ շրջանակի մէջ :

Հազիւ աւարտած գիւղին նախակրթարանը, ղրկուած էր Պարտիզակի Մխիթարեան վարժարանը : Ու իբրեւ յաջողակ ու խոստմնալից աշակերտ, բախտն ունեցած էր միջնակարգ ուսումը աւարտելու Վենետիկի Մուրատ Ռափայէլեան վարժարանին մէջ :

Հո՛ն է որ մեծ խանդաղատանքով ծանօթացած է մեր ոսկեդարեան ղմայլելի գրականութեան, ըմբոշխնած է անձման Հ. Արսէն Բագրատունիի «Հայկ Դիւցազն»ը եւ Ալիշանի հայրենաշունչ գրաբար քերթուածները, ու դարձած՝ մեր լաւագոյն հայագէտներէն մէկը :

Պոլիս վերադարձին, ինքզինք գտած է շրջանակին մէջ այն մտաւորականներուն, որոնք խարխուլ ազատութեան մը շնորհած դիւրութիւններէն օգտուելով համախմբուած էին Օսմանեան Կայսրութեան մայրաքաղաքին մէջ :

Ազատամարտի շուրջ սկսած էր կազմուիլ գրագէտներու, բանաստեղծներու, հանրային գործիչներու, հռետորներու ընտրանի հոյլ մը, որ թարմ, յեղափոխական, ազգային ու ազատական նոր շունչ մը կը մուծէր՝ տարիներով Համիտեան բռնակալ լուծին տակ սարկամըտութեան ենթարկուած մամուլին եւ հանրային մտայնութեան մէջ :

Ահարոն ինք ալ մտաւ այդ յեղափոխական շրջանակին մէջ : Իր ինքնատիպ, վըսեմ ու շքեղ ոճով գրած բանաստեղծութիւնները զարդարեցին «Ազատամարտ»ի (օրաթերթ ու շաբաթական), դաշնակցական Ուսանողական Միութեան պաշտօնաթերթ Երկունքի, Երիտասարդ, առաջամարտիկ գրողներու հանդէս Մեհեանի էջերը, մեծապէս տպաւորելով այդ օրերու ուսանողներն ու մտաւորական երիտասարդութիւնը :

Գրական հրապարակին վրայ սիրելի անուններ էին արդէն Սիամանթօ եւ Վարուժան :

Ահարոն եկաւ իր արժանաւոր տեղը գրաւելու անոնց կողքին :

Մեծ Եղեռնին զոհ գացին իր գրչի եղբայրները : Ինք ազատեցաւ հրաշքով :

Զինադադարին Հայութիւնը ազգովին գգաց այն անհուն պարապը՝ զոր ձգած էին նահատակուած մտաւորականները :

Ահարոն մէկն էր «Ազատամարտ»ի սերունդին հազուագիւտ վերապրողներէն՝ Շաւարշ Միսաքեանի, Յ. Ճ. Սիրունիի եւ կարգ մը ուրիշ երիտասարդ գրողներու հետ, որոնք բոլորուեցան «Ճակատամարտ»ի շուրջ :

Այս թերթին մէջ անիկա հրատարակեց բոցաշունչ քերթուածներ՝ ներշնչուած Հայութեան աննախընթաց տառապանքէն, ընդվզելով գործուած ահաւոր ոճիրին դէմ :

1922ի յունական աղէտը զինք ալ դարձուց տարագիր դէպի Պուլկարիա, ուսկից անցաւ Փրակա՝ իբրեւ ուսանող չեխական համալսարանին, բախտակից ուրիշ ընկերներու հետ :

Ֆրանսան պիտի ըլլար իր վերջին հանգրուանը, ուր տասնեակ տարիներով նուիրուեցաւ ուսուցչական ասպարէզին, պաշտօնավարելով Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին մէջ՝ Մարսէյլ ու Րէնսի :

Ապրեցաւ աշխարհական վանականի մը կեանքը, մեկուսացած, հեռու հայկական միջավայրի ժխորէն, ամփոփուած ինք իր մէջ : Զուրկ նոյնիսկ ընտանիք կազմել :

Ու նուիրուեցաւ իր սիրած գործին, բանաստեղծութեան :

Բանաստեղծ էր ծնած : Ուրիշ ո՛չ մէկ զբաղմունքին կրնար հրապուրել զինքը :

Կը մեղադրէին զինքը որ հայ ժողովուրդը մոռցած է իր անունը : Ո՛չ մէկ թերթի կ'աշխատակցէր : Իր քերթուածները կը մնային անտիպ : Շատ համեստ էր եւ կ'ուզէր մութին մէջ մնալ :

Բարեկամներու պնդումին վրայ է, որ լոյս ընծայեց բանաստեղծութեանց երեք հատորները, որոնք կը բաւեն փրկելու իր ա՛յնքան արժէքաւոր գրական վաստակը :

«Յառաջ» սրտանց կը մասնակցի բազմավաստակ բանաստեղծին ընծայուած մեծարանքի յոյզին :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՆԳԼԵՒԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ինչպէս գրած էինք Ատընաուըր - Մաքմիլլըն բանակցութիւնները վերջացան չորեքշաբթի օր, սակայն միացեալ հաղորդագրութիւնը հրատարակուեցաւ միայն հինգշաբթի առաւօտ : Ինչպէս բոլոր պաշտօնական հաղորդագրութիւնները, այս մէկն ալ կը պարունակէ նախաբան մը, որուն մէջ կ'ըսուի թէ տեսակէտներու բացարձակ համաձայնութիւն գոյացած է երկու վարչապետներուն միջեւ, որոնք փոխադարձ վստահութեամբ պիտի աշխատին աշխարհի խաղաղութիւնը պահպանելու համար : Գալով խօսակցութեանց նիւթ դարձած օրակարգի հարցերուն, վարչապետները հասած են հետեւեալ եզրակացութեանց. — 1) Ապազինում. — Անգլիոյ եւ Արեւմտ. Գերմանիոյ կառավարութեանց արտաքին քաղաքականութեան առաջին մտահոգութիւնը խաղաղութեան պահպանումն է : Այս ուղղութեամբ ՄԱԿի մէջ տարուած աշխատանքները — ապազինում եւ ամէն կարգի զէնքերու վրայ հսկողութիւն — արժանի են անվերապահ աջակցութեան : Այնքան ատեն որ Խ. Միութիւնը որեւէ գրական քայլ չառներ ապազինման հարցին շուրջ փոխադարձ համաձայնութիւն մը գոյացնելու համար, ներկայիս գոյութիւն ունեցող պաշտպանողական կազմակերպութիւնները պէտք է առաւել եւս զօրանան, քանի որ ցարդ յաջողեցան խաղաղութիւնն ու ազատութիւնը պահպանել, եւ որեւէ երկրի համար վտանգ մը չէ իրենց գոյութիւնը :

2) Ինքնապաշտպանութիւն եւ ապահովութիւն. — Երկու վարչապետները մանրամասնօրէն քննեցին Եւրոպայի ինքնապաշտպանութեան եւ ապահովութեան հարցը. այն եզրակացութեան հասան թէ Հիւսիսային Ատլանտեան Կազմակերպութեան վերջին որոշումները պէտք է յարգուին : Ինչպէս յայտնի է, ըստ այս որոշումներուն, Ատլանտեան Կազմակերպութեան պետութիւնները պիտի շարունակէին զինուորական տեսակէտով կազմակերպուիլ՝ որեւէ յարձակման մը առաջքն առնելու համար : Այս առնչութեամբ, Արեւմտ. Գերմանիոյ Պատերազմական Նախարարը շուտով Լոնտոն պիտի մեկնի՝ երկու երկիրները շահագրգռող ինքնապաշտպանութեան եւ ապահովութեան հարցին շուրջ կարեւոր խօսակցութիւններ ունենալու համար : 3) Եւրոպական համաձայնութիւնները. — Անգլիական կառավարութիւնը իր անխառն գոհունակութիւնը կը յայտնէ Մարտ 25ին Հռոմի մէջ կնքուած Եւրոպական համաձայնութեան համար, զոր կարեւոր քայլ մը կը նկատէ Միացեալ Եւրոպայի մը կազմութեան ու եւրոպական ընդհանուր անտեսութեան մը ստեղծման համար : 4) Գերմանիոյ միացումը. — Անգլ. կառավարութիւնը կը հաստատէ թէ Գերմանիոյ միացումը իր արտաքին քաղաքականութեան գլխաւոր առաջադրութիւններէն մէկն է, եւ որոշած է իր կարելի բոլոր միջոցներով օգնել այս նպատակին իրագործման : Երկու կառավարութիւնները համոզուած են, որ կարելի չէ Եւրոպայի մէջ տեւական ու իրական խաղաղութիւն մը ստեղծել այնքան ատեն որ Գերմանիան երկուքի բաժնուած ըլլայ.

× Ինչպէս յայտնի է, Անգլիոյ ու Արեւմտ. Գերմանիոյ վարչապետները օրակարգի բոլոր հարցերուն շուրջ համաձայնեցան. մէկ կէտի վրայ է, որ Մաքմիլլըն որեւէ զիջում չըրաւ — Գերմանիոյ մէջ պահուող անգլիական զօրքերուն թիւը պիտի զեղչուի :

× Հինգշաբթի կէսօրէն վերջ Մաքմիլլըն Լոնտոն հասաւ ու յայտարարեց թէ շատ գոհ մնացած է Ատընաուըրի հետ ունեցած խօսակցութեանց արդիւնքէն :

ՍՈՒԷԶԻ ՀԱՐՑԸ

Սուէզի Ջրանցքէն օգտուողներու Միութեան վարչութիւնը, Լոնտոնի մէջ վերջացուց իր նստաշրջանը եւ պաշտօնական հաղորդագրութիւն մը հրատարակեց, որուն մէջ որեւէ նոր առաջարկ չի բերուիր. ընդհանուր տպաւորութիւնն այն է որ Սուէզէն օգտուող երկիրներու մեծ մասը պիտի գոհանան ներկայ կացութեամբ եւ պիտի ենթարկուին Եգիպտոսի դրած պայմաններուն : Միայն Ֆրանսայի ներկայացուցիչն էր, որ պահանջեց հաղորդագրութեան մէջ աւելցնել բողոքի յայտարարութիւն մը — ներկայ պայմաններու մէջ, Ֆրանսական կառավարութիւնը խորհուրդ չի տար որ առեւտրական նաւերը օգտագործեն Սուէզի Ջրանցքը : Սպանիոյ ներկայացուցիչն ալ, յանուն իր կառավարութեան, դիտողութիւն մը արձանագրել տուաւ — միայն ՄԱԿը իրաւասութիւն ունի դատելու թէ Ապահովութեան Խորհուրդին տուած որոշումները Եգիպտոսի կողմէ յարգուա՞ծ են թէ չէ :

Ընդհանուր առմամբ Եգիպտոսի բռնած ընթացքը դատապարտելի նկատուեցաւ այս ժողովին մէջ, սակայն այս ուղղութեամբ որեւէ բանաձեւ չքուէարկուեցաւ :

× Մ. Նահանգներու մէջ ընդհանրապէս գոհ են ժողովին արդիւնքէն : Կը կարծուի սակայն թէ Ֆրանսական կառավարութիւնը կամ Ջրանցքին Համաշխարհային Ընկերութիւնը, որ Ֆրանսական է, բողոք պիտի ներկայացնէ Լա Հէյի միջազգային ատեանին :

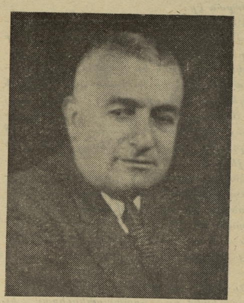
ՆԱԽԱԳԱՀ ՔՈԹԻ ՀՌՈՄԻ ՄԷՋ

Ֆրանսայի Հանրապետութեան Նախագահը հինգշաբթի կէսօրուան մօտ հասաւ Հռոմ, ուր ողջունուեցաւ թնթանօթի 101 հարուածներով : Իտալիոյ Հանրապետութեան նախագահը, Կրոնքի, շրջապատուած պաշտօնական անձնաւորութիւններով, կայարանին մէջ դիմաւորեց նախագահ Քոթին : Պետական քայլերգներէն վերջ, նախագահական թափօրը, ժողովուրդին ծափերուն եւ ողջոյնի բացականչութիւններուն մէջ, ուղղուեցաւ դէպի Անծանօթ Զինուորին յուշարձանը, ուր նախագահ Քոթի ծաղկեպսակ մը զետեղեց :

Ցեռ միջօրէին, Ֆրանսայի Հանր. Նախագահը ներկայ գտնուեցաւ ձիարշաւի մը, ապա ընդունեց դիւանագիտական կազմին ներկայացուցիչները : Իրիկուան, Նախագահ Կրոնքի ճաշ մը տուաւ Նախագահ Քոթիի ի պատիւ : Ողջոյնի, բարեմաղթութեանց եւ երկու երկիրներու բարեկամութիւնը ողջունող ճառեր փոխանակուեցան երկու Նախագահներուն միջեւ :

× Իտալական մամուլը, Նախագահական այս այցելութեան առթիւ կը յիշեցնէ Ֆրանքօ-իտալական բարեկամութիւնը, կը մատնանշէ թէ Եւրոպայի մէջ ինչ կարեւոր դեր վերապահուած է այս բարեկամութեան, եւ ջերմ բառերով կը գրուատէ Նախագահ Քոթիի անձը :

× Յիշեցնենք այս առթիւ, թէ Նախագահ Կրոնքի, ի պատիւ Նախագահ Քոթիի, ընդմիջած էր նոր վարչապետ մը գտնելու համար սկսած իր խորհրդակցութիւնները :

ԱՀԱՐՈՆ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆ
որուն ծննդեան 70ամեակին առթիւ կազմակերպուած մեծարանքի երեկոն տեղի կ'ունենայ այսօր Շաբաթ :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

Վարչապետ Կի Մոլէ Էլիզէ ռատիօկայանէն տուած իր այցելութեան առթիւ, հինգշաբթի օր կարեւոր ճառ մը խօսեցաւ, որուն մէջ ներկայացուց Ֆրանսայի տնտեսական ու ելմտական կացութեան պատկերը, ինչպէս նաեւ Ալժերիոյ ներկայ կացութիւնը : Ակնարկելով ելմտական կացութեան, վարչապետը յայտնեց թէ լուրջ վախեր կան որ Ֆրանքը անկում կրէ. սակայն ոչ մէկը ճիգ կը թափէ այդ վտանգին առաջքն առնելու համար : «Որոշ տարրեր կան, որոնք նոյնիսկ կը փափաքին որ դրամական տագնապ մը ծայր տայ : Նախ՝ պղտոր ջուրի մէջ ձուկ որսացող համայնավարները, որոնք կը փափաքին որ երկիրը թշուառութեան մատնուի, որպէսզի յառաջ տանին իրենց քարոզչութիւնը : Ուրիշներ ալ կան, չարաշահներ, որոնք կը մաղթեն Ֆրանքին անկումը՝ իրենց շահուն համար» : Սակայն, աւելցուց վարչապետը «դրամին անկման գաղափարը ընդունիլն իսկ համապատասխան է ոճիրի» :

Գալով Ալժերիոյ, ապստամբները իրենց աճարեկումները կը շարունակեն, յուսալով որ ՄԱԿը իր որոշումը կը փոխէ, կամ Ֆրանսայի մէջ, կառավարական տագնապ կը ծագի : Սակայն երբ ապստամբները տեսնեն, որ Ֆրանսա որոշած է իր իրաւունքները պաշտպանել մինչեւ վերջը, պիտի յուսահատին եւ վերջ տան անօգուտ պայքարին :

× Վարչապետը ուրբաթ առաւօտ սկսաւ իր խորհրդակցութիւնները՝ երեսփոխանական խմբակցութեանց պարագլուխներուն հետ. պիտի քննեն Ալժերիոյ կացութիւնն ու Ֆրանսայի ներքին բարեփոխումներու հարցը :

ԱՀԱՐՈՆԸ

(ՃԱՌ ՄԸ ՈՐ ՉԷ ԽՕՍՈՒԱԾ)

Իր երիցագոյնը իր սերունդին եւ որ իր նախաքայլերուն ճանչցած է զայն, չեմ կրնար լուռ անցնիլ իր յիսնամեայ գործը տօնելու առթիւ սարքուած Երեկոյին վրայէն։

Պէտք է յիսուն տարի ետ երթամ. դէպի Մանզումէ օրաթերթին խմբագրատունը Պապը Ալիի պողոտային վրայ, որ ժամանակին ոչ միայն Հայ մամուլին այլ նաեւ Թուրք գրականութեան եւ մամուլին Մեծ Ճամբան էր։

1905ի ընթացքին էր որ, օր մը վարանոտ դեռաբոյս երիտասարդ մը կը մտնէր մեր խմբագրատան երկրորդ յարկի սենեակէն ներս, ուր կը բազմէր խմբագրապետ Քասիմը՝ իր յաւիտենական կլկլակին երգեցողութեամբը արբշիռ. անոր մօտը, Տ. Անդրէասեանը, անկիւն մը ամփոփ, իր օտար թերթերուն լայնաբաց էջերուն մէջ ընկղմած, միշտ գրիչը ձեռքը ու թուղթն առջեւը։

Համակրելի սիրուն պատանին, Գատըգիւղի Մխիթարեանց սան, բերած էր քերթուած մը զոր երկիւղով երկարեց խմբագրապետին։ Ան, ոսկի ակնոցներուն տակէն աչք մը սահեցնելէ ետք թուղթին վրայ, ինծի երկարեց, յարելով.

— Այս քու ճիւղդ է, Յակոբ։

Ես չեմ յիշեր թէ ո՞ր քերթուածն էր, բայց գիտեմ որ հրատարակուեցաւ եւ այդ նորայայտ քերթողը չարունակեց իր այցերը։

Ահա այդ ժամանակէն կը սկսի մեր կապը որ ապա խզուեցաւ աշխարհի փոթորիկներուն հետ. վերջապէս օր մը վերսկսելու համար Փարիզի մէջ, ինք կազմուած, հաստատուն բանաստեղծ, իսկ ես պարզ տպագրիչ։ Ան Պառնասի բարձունքը թառած, ես աշխատաւորի մը չափիկով, իր երկերուն տպագրութեանը համար։

Այսպէս, ես յուշարար մըն եմ, յուշող մը միայն ինչ որ կը խորհիմ իր մասին։

Իր հսկայ գործին վերլուծումն ու ներկայացումը վեր է իմ կարողութենէս, զայն թող կատարեն ձեռնհասները, ինչ որ կրնամ ըսել սա է թէ Ահարոն վերջին հանգոյցն է քերթողական այն շղթային որ Վենետիկէն օղակ կը հիւսէ, արծաթ, ոսկի եւ գոհար ճարմանդներով, շղթայաշար, որ կը կոչուի Ալիշան, Մկրտիչ Պէշիկթաշլեան, Խորէն Նարպէյ, Թովմաս Թէրզեան, Մկրտիչ Աճէմեան, Դանիէլ Վարուժան եւ Ահարոն։

Վենետիկեան այդ գորգը որուն հէնքը կը կազմեն Բագրատունիներ, Հիւրմիւզներ, Ալիշաններ եւայլ Թանգադին միտքեր, որ դպրոց մը ստեղծեցին, լարեր հիւսեցին դիւցազնական եւ հայրենասիրական մեր գրոց լեզուին բոլոր գանձերը սեղանի վրայ դնելով, իրենց անմիջական աշակերտները գանոնք իւրացնելով, լոյսի հանեցին աշխարհիկ լեզուով եւ նորակառոյց գեղեցկութեամբ։

Աւանդմէ է Ահարոն, որ այսօր, պատկառելի հատորներով կը ներկայանայ մեծ-գի, վստահ լի իմաստութեամբ եւ գեղարուեստական արժէքով։

Իր քերթողութիւնը չէ անոնցմէ որ հատուկտոր կ'երգեն սէրն ու վիշտը. Հայրենիքն ու մայրենիքը, դէպք մը կամ դէմք մը, այլ լայնաշունչ եւ բազմաբաժան քերթուածներ են, շարքեր գաղափարի մը լուսամփոփին տակ ճաճանչաւէտ արտայայտութիւններով։ Եւ իբր այսպիսին ան անհաղորդ կը մնայ մեծ հասարակութեան, որ կը սիրէ ու վարժ է կարճ ու ամփոփ երգերու։

Ահարոնի լեզուն ես կը նկատեմ մեր գրոց լեզուին աշխարհաբարի անդրաշըրջումը։ Իր տաղերը, երկար խորհուած, սրբագրուած, դաշնուած՝ վերածուած են պատկերի ու քանդակի։ Իր աշխատանքը կը նմանի մեր հին վանականներուն բծախնդիր ու երկարաշունչ տքնութեան, ինքն ալ նոր վանական մը որ տարիներով պահած է իր համեստ խուցը, երթալ ներներշնչուելու համար մերձակայ պարտէզներէն եւ պուրակներէն։

Թէեւ մենակեաց ու խզուած արտաքին աշխարհէն, սակայն ներքին ուժեղ հայեցողութեամբ մը կը թափանցէ իրերու եւ անձերու խորքին, աչքերը փակ՝ կը տեսնէ ամէն ինչ, ականջները փակ կը լսէ ամէն շշունջ, վերացական՝ բայց իրապաշտ քան ռեւէ մայթաշրջիկ։

Անխոնջ ընթերցող հիներու եւ նորերու օտար եւ հայ, բնատուր ուշիմութեամբ եւ անմահ յիշողութեամբ, իր մենութեան մէջ Աստուածներու հետ չէ որ կը խօսի, այլ կեանքին հետ է, միշտ քնարական լարերով եւ երբեմն դիւցազնական փանթիռով։ Նուիրեալ մը հայ լեզուին որուն պաշտամունքը կրօնք մըն է իրեն համար։

Դատողութեան այնպիսի սուր սլաք մը ունի, որ յաճախ քանի մը տողով կը ըմբռնէ հեղինակի մը բոլոր էութիւնը, աքսիոմի մէջ կ'ամփոփէ անոր ամբողջ ոգին։ Իսկ գիրքի մը ինքնատիպ ու գեղեցիկ մէկ նախադասութիւնը կը խանդավառէ զինքը եւ զայն գոց սորվելով կ'արտասանէ ուրիշներու, իբր տիպար։

Իր համեստ խառնուածքին բերումով վստահ եմ որ այս յարգանքի ցոյցը նահատակութիւն մըն է իրեն համար, ինք որ սրամիտ է, զուարճաբան եւ կենսուրախ, մտերմական շրջանակի մէջ։

Հիմա որ համաշխարհային քերթողութիւնը դիմաշրջում մը կատարած է եւ նոր ձեւերը կա՛մ շատ հասարակ տողերով կ'արտայայտուին, եւ կամ անըմբռնելի հիւսքերով, Ահարոն կը մնայ երկուքին միջեւ իբր սեւն մը որ երկու հոսանքներուն ալ կը պատկանի։ Այս պատճառով իր գործը ամուր է, անխորտակելի եւ տեւական։ Ինք փոքր Վարուժան մը չէ ինչպէս դատեր է մէկը, այլ Մեծ Բանաստեղծ մը, եւ եթէ նոյնիսկ չռայլաբանութիւն համարուի, ես մեր օրերու Քերթողահայրը պիտի կոչեմ զինքը։

ՅԱԿՈԲ ՏԷՐ-ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ՀԻՆ ԿԱՐՕՏ

*

Օտար բոլոր ճամբաներէն քալեցի,
Չհարցուցի թէ ո՛ւր կուգան, ո՛ւր կ'երթան,
Յաճախ փուշեր, երբեմն ալ վարդ քաղեցի,
Բայց չըգտայ դեռ քու ճամբադ, Հայաստա՛ն։

Օտար բոլոր աղբիւրներէն խըմեցի,
Չհարցուցի թէ ջուրերն ո՛ւր կը փութան.
Սըրտիս կըսկիծն անոնց ցօղով մեղմեցի,
Բայց չըգըտայ դեռ քու աղբիւրդ, Հայաստա՛ն։

Օտար բոլոր գիրքերն անվերջ կարդացի,
Չհարցուցի թէ ի՛նչ կ'առնեն, ի՛նչ կուտան.
Զանոնք փակած, մերթ լացի, մե՛րթ խընդացի,
Բայց քեզ երբեք չըկարդացի, Հայաստա՛ն։

Օտար բոլոր վիշտերն ինծ մօտ ըզգացի,
Չհարցուցի թէ մերթ ինչո՛ւ կը կոտտան,
Մոռցայ զանոնք, կամ մէկ օր լոկ սըգացի,
Բայց չըմոռցայ քու վիշտն, անգին Հայաստան։

ԱՀԱՐՈՆ

ԱՐԵՒԻՆ ՈՒԺԻՆ ՕԳՏԱԳՈՐԾՈՒՄԸ

Ներկայ քաղաքակրթութեան հսկայաքայլ յառաջդիմութեան համընթաց, նորանոր ուժերու կարիքը կը զգացուի։ Մարդուն որոնող միտքը կ'աշխատի օգտագործել բնական բոլոր ուժերը։ Ջուրէն, հովէն, ածուխէն ու քարիւղէն ետք, այժմ ակնարկները ուղղուած են դէպի արեգակնային զօրութիւնը։ Արեւը, որուն մակերեսի ջերմութիւնը վեց հազար աստիճանի կը գնահատուի, իր ոսկեայ ճառագայթներուն հեղեղով տարեկան 800 հազար միլիառ եւ միլիառի հասնող զօրութիւն կը պարգեւէ երկրին, ստեղծելով կենսատու պայմաններ։ 24 թուանշաններէ բաղկացած վերոյիշեալ թիւը ներկայացնող ջերմուժը ստանալու համար պէտք է վառել հարիւր հազար միլիոն թոն ածուխ։ Իսկ եթէ երկրիս իւրաքանչիւր քառակուսի քիլոմեթրը առանձին առնենք, կը պարզուի թէ մէկ քառ. քիլոմեթրը կը ստանայ տարեկան երկու հարիւր հազար թոն ածուխի ջերմութեան հաւասարող զօրութիւն (քալորի)։ Այս ջերմութիւնը եթէ ելեկտրական ուժի վերածենք, կը տեսնուի որ արեւոտ շրջաններու իւրաքանչիւր քառակուսի մէթրը կարող է արտադրել մէկ քիլովաթ ելեկտրական ուժ, որով մէկ հեկտարէն կը ստացուի մօտաւոր հաշուով 10 հազար քիլովաթ ելեկտրական ուժ։ Այս պատկառելի ուժը չօգտագործելը անմտութիւն է։ Եւ չկարծէք թէ նորութիւն մըն է արեգակին ջերմութիւնը շահագործելու միտքը։ Աւանդութիւնը կ'ըսէ թէ՝ Արքիմէտէս, սիկիլիացի մեծ գիտունը, որ շատ մը գիտերու կարգին գտաւ նաեւ մարմիններու տեսակարար ծանրութիւնը, հայելիներու միջոցաւ արեւուն ճառագայթները համադրելով հրկիզեց Հռոմայեցի Մարսելլոսի նաւատորմը։ Անկէ ետք, Գասսինի եւ յետոյ Լավուազիէ չոգարձակ կորնթարդ հայելիներու միջոցաւ փորձեր կատարեցին ու լաւ արդիւնքներ ձեռք բերին։ Արդի գիտունները արեգակնային զօրութիւնը օգտագործելու համար հետազօտութիւններ կատարած են երկու ուղղութեամբ, նկատի ունենալով ճառագայթներուն անօսր վիճակը։ Առաջին՝ ճառագայթները օգտագործելով իրենց բնական վիճակով, այսինքն՝ այն խտութեամբ որ կը հասնի մեզի։ Երկրորդ՝ համադրելով զանոնք մէկ կէտի վրայ, բարձր ջերմութիւն ստանալու համար։

Առաջին ձեւի օգտագործումը սահմանափակ է. իսկ բարձր ջերմութեամբ հնարաւորութեանց սահմանները կ'ընդարձակուին։ Օրինակ՝ կարելի է ելեկտրածին փոթորակներ բանեցնել, յատուկ փուռերու միջոցաւ հալեցնել դժուար հալող մետաղներ, արտադրել քիմիական զտեալ նիւթեր եւն.։

Հետազօտութիւններ կը կատարուին նաեւ այլ ուղղութեամբ։ Մին՝ լուսահամադրութեան (ֆօթօ-սէնթէզ) ճիւղն է. այսինքն՝ լոյսի ազդեցութեամբ կարգ մը տարրերու համադրութիւնը։

Արեւին լոյսը կ'օգտագործուի նաեւ լուսա-ելեկտրական բջիջներու (սելիւլ ֆօթօ-էլէքթրիք) եւ թրանզիսթորներու միջոցաւ։ Այս վերջինները գայլախազի (սիլիս) կամ ժերմանիոմի բաղադրութեամբ պատրաստուած ուլունքի մեծութեամբ տարրեր են, որոնք մօտ ատենէն պիտի յեղաշրջեն ձայնասփիւռի եւ հեռատեսիլի ճարտարարուեստը նաեւ ելեկտրական այլ ճիւղեր, փոխարինելով լամբեր, խտացուցիչներ, փոխակերպիչներ եւ ելեկտրական կազմածներու այլ մասեր։

Այս բոլոր հետազօտութիւններն ու անոնց իրագործումը կը կատարուին աշխարհի շատ մը երկիրներու գիտական աշխատանոցներու կողմէ։ Միայն Միացեալ Նահանգներուն մէջ կը գործեն աւելի քան 25 հաստատութիւններ։ Մեր փոքրիկ Հայրենիքն ալ ետ չէ մնացած մարդկային բարօրութեան ծառայող այս ընդհանուր աշխատանքէն։ Ինչպէս գիտէք Էջմիածնի շրջանին մէջ պիտի կառուցուի արեգակնային ելեկտրակայան մը որ գոգաւոր հսկայ հայելիի մը կեդրոնացուցած ճառագայթներուն ջերմութեամբ կաթսայի մը ջուրին շոգիով պիտի բանեցնէ 1200 քիլովաթ ուժի ելեկտրածին մեքենայ մը։

Միացեալ Նահանգներուն մէջ կառավարութիւնը ծրագրած է մինչեւ 1975, տասը միլիոն ջեռուցիչ կազմածներ հաստատել, արեւին ջերմութեամբ բնակարան-

ԱՀԱՐՈՆ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆ
« ՓԵՍԱՅ ՎԻՇՏԻ »

●

O ma douleur, donne-moi la main.
CH. BAUDELAIRE

O ma douleur, sois tout pour moi.
A. DAUDET

Ո՞վ է այս բանաստեղծը, որ կ'երգէ.

Միակ իմ յար,
Լուսընկային պէս վերի։

Ո՞վ է այս բանաստեղծը, որ, մենութեան ու վիշերուան սիրահար, կ'երթայ «զօղանջել ծովերուն խորը» եւ «ցերեկը կը փնտռէ գերեզմանի հողին տակ»։

Ո՞վ է այս բանաստեղծը, որ, սիրոյ տառապանքէն հանապազ գինով, «փեսայօրէն հագուած» եւ «օրերն ամբողջ հարս ըրած», ելեր «կորստեան կարմիր գինին կ'ըմպէ», աշխատելով լռեցնել իր «խժաձայն նուագարանը» միանգամընդմիշտ։ Կը հասկնա՞ք թէ ի՛նչ «նուագարան» է ատիկա։ Մենակեաց քուրմ մը, որ իր բարձին վրայ պակած հարսին կարօտն ունի, եւ յաճախանքը՝ կին մը տեսնելու բնանկարներուն մէջ, հովիտին ջուրերուն ու ձայներուն մէջ։ Եւ այդ յաճախանքին տառապանքովը՝ «կորստեան» գինովութիւն մը, որ իրեն կը թելադրէ փշրել ամէն զգայարանք, գոցել փեղկերը աշխարհի վրայ.

Այնքան ներփակուիլ,
Ներաշխարհանալ,
Որ չկրնաս դուն
Քու դուռդ բանալ։

Բայց, իր մէջ, անշէջ կանթեղ մը կայ, որ կը պլպլայ եւ կ'առկայծի։ «Խժաձայն նուագարանն» է այդ կանթեղը, որ կը լուսաւորէ իր գիշերը եւ չի թողուր քնանալ, մոռնալ, անէանալ, — «գիշեր լոյս չուրջ գինեւ»։ Եւ բանաստեղծը, յոգնած, յուսահատ, կ'աղաչէ Աստուծմէ որ մարէ՛ այդ լոյսը, զերթ արեգակ՝ յաւիտենապէս վառող այդ «պատրոյգը»։ Անոնք որ ծանօթ են Որոգինէսին ողբերգութեան, կը հասկնան այս ակնարկութեանց իմաստը։ Կախարդական գեղեցկութեամբ այս քերթուածով, Ահարոն կ'աղաչէ, կը թախանձէ, կը պաղատի, կ'աղերսէ.

Մահէս առաջ, Տէ՛ր,
Մարէ՛ բոլոր մոմերն յոյսին, շիթ առ շիթ,
Զի կը վախնամ
Որ մահէս վերջն ալ կը վառիմ։

Բառերն, այստեղ, կը Փրէօյտանան, ու կը բացատրեն թէ ի՛նչն է որ կը խօսեցնէ լռութեան սիրահարը, մենութեան նուիրեալը, յաւիտենական գիշերադնացը, (ի դէպ՝ Վանայ բարբառին մէջ, վերջին այս բառը կը մատնէ ինքզինք)։

Մէկ զգայարանքով Նարեկեան երգ մըն է Ահարոն։ Նոյն երգը փորձած են Տանթէ եւ Փեթրարքա։ Ճիշդ է թէ ազմկալից կեանք մը ապրեցաւ առաջինը, — զինուոր, քաղաքական տարագիր եւ քիչ մը ամէն բան, նոյնիսկ բժիշկ, բայց այնքան ամփոփուած ինքն իր մէջ եւ լռակեաց, որ Վերոնայի կիները զինք կ'անուանէին « դժոխքէն փախած», չփորուած հողի պէս լուռ, դէմքը գոց եւ տխուր։ Փեթրարքա եւս, թէեւ գեղեցիկ երիտասարդ, միշտ սպիտակ հագուած, կը սիրէր մենութիւնը եւ չարունակ կ'առանձնանար վայրի բնութեան մէջ։

Ահարոն կը տարբերի անոնցմէ, — ծանօթ երգը կը վերածէ տիրոյամայի։ Իր քերթողական ժառանգին տուած է երկու երես, — գիշերուան երես, ցերեկուան երես։ Նախ քրմական լեզուով (Մագաղաթներ), յետոյ աշխարհիկ լեզուով (Պոհեմական)։

Իր գիշերը տխուր է, մելամաղձոտ, յուսահատ, երբ, ինչպէս Նարեկացին, իր կրկներգովը գինով, կը հեծեծէ «գնոյն ձայն կրկնական եղերերգութեան լալեաց բազմութեան»։ Ընդհակառակն բիւրեղի պէս թափանցիկ է իր ցերեկը, պոհեմական արփաճաճանչ լուսապար, փրփուրն գոյներու շատրուան, երբ «կորստեան կարմիր գինին» կը թափէ, ու կը մերկանայ, կը նետուի իր տենչերուն ալիքներուն մէջ, դըկելու համար երազած յաւերժահարսը, որ կը խոստանայ լռեցնել զգայարանական ըմբոստութիւնը պոհեմական կիրքի մը չառայլարձակ ջրվէժի մը մէջ։ Ափսո՛ս, չո՛ւտ կը չքանայ այդ պատրանքը, ու նորէ՛ն յուսախաբութիւն, նորէ՛ն մելամաղձոտութիւն՝ վերջալուսային տխրութեամբ։

Ահա թէ ինչո՛ւ հարկ է խոստովանիլ, ինչպէս Տանթէն.

Tutti li miei pensier parlan d'amore.

Ինչո՞ւ «սիրոյ մասին կը խօսին իր բոլոր մտածումները»։ Ահարոն կը վախնայ որ քննիչք կը վերածեմ գրական քննադատութիւնը, մոռնալով որ առանց հոգեբնախօսութեան նպաստին՝ « գրական քննադատութիւն» կոչուածը վարժապետական դաս մըն է, հասարակ լէֆթիւր էքսփլիքէ, ինչպէս սովորութիւն է ըսել դպրոցներու մէջ։

«ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ»

ՊՈՂՈՏԱՑ

*

Ողբացեալ Հրամանատար Մօուխս Մանուկ Մանուկեանի յիշատակը յաւերժացնելու համար, Տէօյ Լա Պառի քաղաքապետութիւնը, անցեալ տարուան հանդիսաւոր յուղարկաւորութենէն վերջ, Մայիս հինգին ալ կազմակերպած էր յարգանքի հանդիսութիւն մը: Քաղաքապետութիւնը ուզած էր երախտագիտական իր զգացումները արտայայտել մեր ազգակցին՝ Ֆրանսայի համար ցոյց տուած իր անվերապահ զոհողութեան ու գնահատութիւն:

Պատերազմին ժամանակ Մանուկեան Փարիզի հիւսիսային արուարձաններու Բէգօ Ժան-Մարի դիմադրական կազմակերպութեան հրամանատարն էր. եղած էր նաեւ Տէօյ Լա Պառի փոխ քաղաքապետ, Պատուոյ Լեգէոնի Սպայ էր, արժանացած էր նաեւ 1914-18ի եւ 1939-45ի պատերազմական խաչերուն եւ զինուորական պատուանշանի:

Մամուլի միջոցաւ հրաւիրուած խուռն բազմութիւն մը, Թափոր կազմած, ուղղուեցաւ դէպի Մանուկեանի գերեզմանը: Առջեւէն կը քալէին Ֆրանսացի Նախկին Մարտիկներու, Նախկին Գերիներու, Հայ Նախկին Մարտիկներու պատուիրակութիւնները, (այս վերջինը՝ հայկական եռագոյնով), դպրոցական աշակերտներ, մարզիկներ՝ իրենց տարազներով, պաշտօնական անձնաւորութիւններ եւ երախտագէտ քաղաքացիներու բազմութիւն մը:

Թափորը պահ մը կանգ առաւ ողբացեալ հրամանատարին բնակած տան առջեւ, ուր Մանուկեանի անուան նուիրուած յիշատախտակին բացումը կատարուեցաւ, իսկ այդ փողոցն ալ պաշտօնապէս մկրտուեցաւ՝ «Հրամանատար Մանուկեան» պողոտայ:

Յարգանքի խօսքեր արտասանեցին տեղւոյն եւ շրջակայ քաղաքապետական իշխանութեանց ներկայացուցիչներն ու բարձրաստիճան զինուորականներ, որոնք պանծացուցին Հրամանատար Մանուկեանի յիշատակը՝ որպէս Ֆրանսայի անձնուէր ռազմիկ, բարձր նկարագրի տէր, զոհաբերող քաղաքացի:

Նուագախումբը հնչեցուց «Մարսէյյէզ»ը, որմէ վերջ Թափորը ուղղուեցաւ դէպի գերեզմանատուն. այստեղ ալ խօսք առաւ փոխ-քաղաքապետը: Բազմաթիւ ծաղկեպսակներ զետեղուեցան շիրիմին վրայ:

Յուզիչ մանրամասնութիւն մը. երկու Ֆրանսացիներ, Թափորէն անջատուելով, ծնրադրեցին Մանուկեանի շիրիմին վրայ ու առատահոս արցունքներով, համբուրեցին տապանաքարը:

Մանուկեան Ֆրանսահայ գաղութին փայլուն ներկայացուցիչներէն մէկը եղաւ, որ գիտցաւ ծառայել ու զոհուիլ՝ Ֆրանսայի հիւրընկալ ժողովուրդին յայտնելու համար իր խոր երախտագիտութիւնը:

Յարգանքով կը խոնարհիմ հրամանատարիս յիշատակին առջեւ:

Ս. ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՀԱՆԴԷՍԸ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

●

ՎԱԼԱՆՍ.— Սգակիր հոծ բազմութեան մը ներկայութեան, 21 Ապրիլ Ուրբաթ երեկոյ Սալ տէ Ֆէթի մէջ Համազգային սուգի օրը կազմակերպուած էր նորընտիր Ազգային Միութեան կողմէ, հովանաւորութեամբ երեք յարանուանութեանց պետերուն:

Բեմին ճակատը սեւ պաստառի վրայ կախուած էր «Յարգանք Ապրիլ 11-24ի զոհերուն» նշանախօսքը, իսկ նախագահական սեղանը ծածկուած էր սեւ չղարչով:

Օրուան նախագահ՝ ընկեր Սինապեան գրաւոր ճառով մը պարզեց «Օրուան» իմաստը, յետոյ հրաւիրեց ներկաները վայրկեան մը յոտնկայս յարգել մեր նահատակներուն յիշատակը:

Բացումը կատարուեցաւ «Տէր կեցո»յով զոր երգեց «Արաքս» երգչախումբը:

Ազգային Միութեան կողմէ խօսք առաւ Պ. Կէօզիւբեան, որ ֆրանսերէն կարդաց Հայ Ժողովուրդի անցեալի պատմական դրուագները մինչեւ Ապրիլեան Եղեռնը: Կոչ ըրաւ երիտասարդութեան, որպէսզի պահեն իրենց ազգային ոգին, մնան հայ եւ յարգեն յիշատակը բոլոր անոնց որոնք զոհուեցան հայ դողգոթայի ճամբուն վրայ:

Խօսք առաւ նաեւ Վալանսի հովիւ Տ. Սահակ Պապիկեան:

Մէջ ընդ մէջ օրուան պատշաճ խմբերգներ, մեներգներ եւ արտասանութիւններ տեղի ունեցան:

Օրուան բանախօս՝ Գերապայծառ Ամատունի, նախ շնորհաւորեց Վալանսահայ գաղութը եւ մասնաւորաբար Ազգային Միութիւնը որ միասնական ոգիով առանց կրօնական ու կուսակցական խտրութեան կազմակերպած էր Համազգային Սգատօնը եւ խուռներամ եկած յարգելու յիշատակը բոլոր անոնց, որոնք նահատակուեցան յանուն կրօնքի ու հայրենիքի:

Այս առթիւ ալ կոչ ըրաւ որ միւս գաղութներն ալ օրինակ առնեն Վալանսէն:

Փաստացի տուեալներով մանրամասնօրէն ծանրացաւ այն Թուականներուն վրայ որոնք դարձան մեր ժողովուրդին համար չարաշուք եւ դժբախտ տարիներ, 1800ական Թուականներէն մինչեւ 1915 Ապրիլ 11-24ը. «... Յարգանք ու պարտք ունինք մեր մէկուկէս միլիոն նահատակներուն հանդէպ, որովհետեւ անոնք մեռան որ մենք ապրինք»:

«Հայր Մեր»ով փակուեցաւ Սգահանդէսը:

Աշոտ Ա.

ՍՈՒՐԻՈՅ կառավարութիւնը բողոքեց իր սահմանագլուխին վրայ կատարուած Թրքական զինուորական կեդրոնացումներուն դէմ:

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԱՊՐԻԼԵԱՆ Սգատօնը Անթիլիասի մէջ համահայկական ցոյցի մը բնոյթը ստացած է այս տարի: Բազմահազար Հայեր Ապրիլ 24ին ներկայ եղած են Կաթողիկոսարանի Մայր Տաճարին մէջ մատուցուած պատարագին ու Նահատակաց յուշարձանին առջեւ կատարուած հոգեհանգստեան պաշտօնին, որոնց նախագահած է Զարեհ Ա.: Լիբանանի Թեմին առաջնորդը, Խորէն Արք. խօսած է հոգեցունց քարոզ մը, կոչ ընելով ժողովուրդին հաւատարիմ մնալ այն սրբազան գաղափարին, որուն համար բիւրաւոր Հայեր արիաբար ինկան պատուոյ դաշտին վրայ:

ՊԷՅՐՈՒԹԻ Հայ Կաթողիկէ համայնքը եւս պատշաճ հանդիսութեամբ ոգեկոչած է Ապրիլեան Նահատակներու յիշատակը՝ Ս. Գէորգ Ճեմարանի բակին մէջ մատուցուած մասնաւոր հոգեհանգստեան պաշտօնով մը: Ներկայ գտնուած են զանազան կազմակերպութեանց ներկայացուցիչները, դպրոցական աշակերտներ, սկաուտներ, արենոյշներ եւ հոծ բազմութիւն մը: Պատարագէն եւ հոգեհանգիստէն վերջ խօսք առած է Կողեան եպիսկոպոս: Ապա ներկաները Թափորով տողանցած են Նահատակաց յուշարձանին առջեւէն:

ՊԷՅՐՈՒԹԻ Ս. Նշան վարժարանի աշակերտութեան ձեռական աշխատանքներու եւ ձեռագործներու տարեկան ցուցահանդէսը մեծ յաջողութիւն մը ունեցած է այս տարի եւս:

ՄԵԾ ՀԱՅԱՍԷՐ եւ աշխարհահռչակ անգլիացի պատմաբան Առնոլտ Թօյնպի, որ քանի մը շաբաթէ ի վեր Լիբանան կը գտնուէր, իր տիկնոջ հետ այցելած է Անթիլիասի Կաթողիկոսարանն ու սիրալիր տեսակցութիւն մը ունեցած է Զարեհ Ա.ի հետ: Այս առթիւ Կաթողիկոսը Ա. Թօյնպիի նուիրած է «Հայ Մանրանկարչութեան Ալպոմ»էն օրինակ մը որպէս դոյզն շնորհակալիք՝ Հայկ. Դատի ջերմ պաշտպան անգլիացի պատմաբանին:

ՊԷՅՐՈՒԹԻ արուարձաններէն Պուրճ Համուտի մէջ Ապրիլ 28ին կատարուած է Ազգ. գերեզմանատան մատրան հիմնարկէքը: Պատարագած է Խորէն Արք. եւ քարոզին վերջաւորութեան դրուատած գերեզմանատան յանձնախումբին ժրաջան գործունէութիւնը:

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿ ՄԸ

*

ՎԻԷՆ, (Յատուկ).— Ինչպէս մամուլի միջոցաւ յայտարարուեցաւ, Մայիսի ընթացքին կը տօնուի Տարօն-Տուրուբերանի Հայրենակցական Միութեան հիմնադրութեան քառասնամեակը պատշաճ հանդիսութեամբ:

Ահա գեղեցիկ առիթ մը պանծացնելու համար Միութեան գործունէութիւնը.— Գործունէութիւն մը որ մօտ է մեր տարագիր եւ հայրենակարօտ Տարօնցիներուն սրտին: Մշակութային, կրթական ասպարէզին մէջ, Միութեան Թափած ճիգերը սովորական գնահատանքի արտայայտութիւններէ վեր կը մնան: Լիառատ եւ անվերապահ զոհաբերութեամբ, եւ արթուն պահակի աչալրջութեամբ, ան հասած է օգնութեան Տարօնի բեկորներուն անխտիր, եւ դարձած է փարոս մը՝ նորահաս սերունդին համար:

Եւ այս մարզին մէջ, արդար է որ այս Միութեան հանդէպ գտնուինք երախտապարտ, մենք ամէնքս, ատտանդական բայց հայրենաբաղձ Տարօնցիներս: Քառասնամեայ այս [illegible] տարեդարձին առիթով, մենք պէտք է որ անոր ճակատը զարդարենք արժանեաց փառապսակով մը:

Այս շաբաթ իրիկուն Տէսինի մէջ կը տօնուի, մեծ պատրաստութեամբ Տարօն-Տուրուբերան Հայրենակցական Միութեան հիմնադրութեան 40ամեակը: Տէսինի մասնաճիւղը, ամէն պատրաստութիւն տեսած եւ յոյսով է որ մօտիկ շրջաններու հայրենակարօտ հայրենակիցները — Կրընոպլը, Ռընաժ, Սէնթ Էթիէն, Սէն Շամօն, Լիոն եւ Վիէն — իրենց համար պարտականութիւն պիտի համարեն ներկայ գտնուելու, եւ մանաւանդ մասնակցելու այս փառաշուք տարեդարձին:

Կ. Տ.

...ները տաքցնելու համար: Ջերմութիւնը պիտի արտադրուի ջերմահան մեքենայի մը միջոցաւ որուն գործունէութիւնը կը կայանայ տկար ջերմութիւնները օգտագործելուն մէջ: Այսպէս, մեքենան առնելով արեւէն տաքցած օրինակ՝ երեսուն աստիճանի մէկ լիթր ջուր, անկէ կը քաշէ 90 աստիճան ջուր երկու հարիւր կրամի մէջ խտացած եւ դուրս կու տայ 800 կրամ ջուր 15 աստիճանի իջած: Տաքցած ջուրը ջերմաբաշխ խողովակներու միջոցաւ կը բարեխառնէ տուներուն ներքին մթնոլորտը: Զուիցերիացիք պատերազմի ընթացքին հնարամտութեամբ օգտուեցան նման պարագաներէ: Անշուշտ, այս կազմածներուն իրագործումը կը պահանջէ նիւթական լայն միջոցներ: Եւ յետոյ, արտադրուած ջերմութիւնը ենթարկուած է բնութեան քմահաճոյքներուն: Որով արեւ չեղած ժամանակ օգտագործումը ինքնին կը դադրի: Սակայն այս անպատեհութեան դարմանը գտնուած է, սկզբունք ունենալով մարմիններու ֆիզիքական փոփոխութեան ընթացքին ի յայտ բերած ջերմութեան օգտագործումը: Այս հիման վրայ փորձուած է Կլոպէրի աղջուրը (սոտայի ծծմբասիւլֆաթ տը սուտ), որուն ջերմութեան աստիճանի փոփոխութեամբ կ'արտադրուի մեծ քանակութեամբ գոլ: Օրինակ 26 աստիճանէն մինչեւ 37 աստիճան փոփոխութիւն մը կ'ամբարէ հարիւր հազար գոլի ջերմութիւն մը:

Եգիպտոսի մէջ ալ, Մէատիի շրջանը Շումանի կողմէ քառասուն տարիէ ի վեր կառուցուած է 70 ձիու ուժով ջրհան մը որ կը բանի արեւուն ջերմութեամբ եւ ջուր կը հայթայթէ բամպակի մշակութեան: Իսկ Ֆրանսայի Մոն-Լուի քաղաքին մէջ գիտական հետազօտութեանց ազգային կեդրոնին կողմէ կառուցած է 90 քառակուսի մեթր ծաւալով զուգորդական (փարապոլիք) խոշոր հայելի մը, կազմուած հինգ հարիւր կտոր հարթ հայելիներու միացումով: Այս հայելիին համադրած ճառագայթներուն խտութիւնը կը հաւասարի քսան հազարի: Ասով կը ստացուի 3400 աստիճանի ջերմութիւն, որուն միջոցաւ կը հալեցնեն անկէզ հողեր ու մետաղներ — զիրքոնիոմ, Թիթան եւն.:

Ինչպէս կը տեսնէք, արեւը, այդ հրաշափառ ցերեկեայ աստղը, իր կենսատու ճառագայթներով ոչ միայն կեանք կը պարգեւէ բնութեան այլ եւ հնարաւորութիւն կու տայ մարդոց օգտուելու իր անսպառ ուժէն:

ԳՈՒՐԳԷՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

Կ'ուզեմ, հոգեբնախօսական մեթոտով, հասնիլ Ահարոնի արուեստի աղբիւրին:

Կը տարակուսիմ որ Ահարոնի Նարեկերգութիւնը ըլլայ Տանթէի հարընախուզութեան նման եղանակ մը: Տուէ՛ք մեր բանաստեղծին՝ որ միայն կին կը տեսնէ Պոհեմաստանի ջուրերուն մէջ ու լեռներուն վրայ, չեխական դարեջուրի բաժակին յատակը եւ Քոնոբիշքէի ծառաշարքին վրայ, տուէք մեր բանաստեղծին՝ որ փեսայ կը կանգնի Թաւուտքին շուքերուն տակ ու կը պոռայ.

... Կի՜ն, կի՜ն, կի՜ն է աշխարհ ...

Այո՛, տուէ՛ք մեր բանաստեղծին՝ ինչ որ կ'երազէ, տուէ՛ք իր սիրած հարսը: Եւ սակայն պիտի չդադրի կծկծելէ: Դարձեալ պիտի «ճգնաւորի եւ մենանայ իր հոգիին մէջ», ուր ոչ իսկ «ճրագ մը պիտի վառէ», ուրանալու համար «կին ու աշխարհ»:

Իրողութիւն է թէ միսթիսիզմի գլխաւոր աղբիւրը սեռային կեանքն է: Բայց առանձնութեան ու մենակեցութեան այս քերթողը մեզ կը դնէ տարօրինակ երեւոյթի մը առջեւ, — տառապանքին հեշտանքը: Բացէք իր քերթողական ամբողջ ժառանգը, եթէ հոն չգտնէք տառապանքին արձանագրութիւնը, պիտի գտնէք անոր ծարաւը, համը, գինովութիւնը: Տեղ մը «օշարակ» կը համարի իր վիշտը եւ կը խնդրէ որ Թափեն իր լեզուին վրայ «այդ ըմպելին գերազոյն», ուրիշ տեղ մը կ'երգէ, կանգնելով անձրեւին տակ եւ աղօթելով.

Տո՛ւր որ ցաւէս, Տէ՛ր,
Ես դառնամ շուրջպար:

Վերջապէս վիշտը «մատանի մըն է սոկեշող», զոր անցուցած է իր մատին: Ինքզինք «մեծ» կը հռչակէ, որովհետեւ «տառապանքի ստտուածութեամբ գերազօր»:

Կ'ուզէի, այստեղ, ներկայացնել տօլստոյիզմին փիլիսոփայութիւնը: Ներկայացնել ցաւին ու տառապանքին ներշնչումը: Տեղը կը պակսի: Բայց յիշեցէք Միւսէն, որ կ'ըսէ.

Մարդը աշկերտ մըն է,
Տառապանքն է իր վարպետը:
Եւ ոչ ոք կայ որ ճանչնայ ինքզինք,
Եթէ տառապած չէ:

Ի՞նչ է տառապանքը:

Ըմբոստութիւն մը, զոր կը փողահարեն զգայարանքները: Թէեւ կ'ըսէ թէ մարդը կիսաւարտ էութիւն մըն է, ահա թէ ինչո՛ւ դժգոհ է եւ իր տառապանքը կ'արտայայտէ յաւիտենապէս: Այս տեսակէտով՝ տառապանքը տենչ մըն է դէպի կատարելութիւն:

Արեւադարձային գօտիի մարդուն համար, սակայն, աղաղակ չունի տառապանքը, — կ'աշխատի լռեցնել իր զգայարանքները բաղձալով հասնիլ անէութեան (հնդկական փիլիսոփայութիւն): Ընդհակառակն բարեխառն կլիմաներու տակ, լեռնաշխարհներու մէջ, ինչպէս Հայաստան, մարդը ըմբոստ է զգայարանքներով, — կը պոռայ իր տառապանքը:

Տառապանքը եղանակ մըն է ապրելու կեանքը՝ զայն քամելու ձեւով: Ով որ չի տառապիր, չ'ապրիր: Դարձեալ, ով չի տառապիր, չ'աստուածանար: «Ինքզինք Աստուած կը զգայ ա՛յն մարդը միայն, որ կը գտնուի խաչի վրայ» (Ռիշփէն): Այդ համոզումով է որ Ֆ. Ժամ կ'երգէ. «Ես ցաւս միայն ունիմ, եւ ցա՛ւս միայն կ'ուզեմ, իմ ցաւս միայն եղաւ եւ է ինծի հաւատարիմ»: Վերջապէս, էմինէսքօ, կարծես բացատրելու համար Ահարոնի պարագան, կը վկայէ թէ սէրը երկար նախերգանք մըն է տառապանքի:

Եւ սակայն, տառապելու համար, թըրթռալու համար ջիղերով եւ հոգիով, պէտք է ունենալ կերպասը, — տառապողի խառնուածքը:

Ահարոն ունի այդ խառնուածքը, որ դարձաւ բանաստեղծ:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Նախաձեռնութեամբ Տէխնի Տարօն Տուրուբերան Հայր. Միութեան :

Մասնակցութեամբ Տարօնի Երկսեռ Ե-րիտ. Միութեանց :

Նուիրուած Տարօնի Հայր. Միութեան 40ամեակին :

Այս Շաբաթ, ժամը 20ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ :

Կը նախագահէ ԼԵՒՈՆ ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆ

Կը բանախօսեն հայրենակիցներ՝

ԼԵՒՈՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆ (Փարիզէն), ԿԱՐԱ-ՊԵՏ ՏԷՐՄՈՎԵԱՆ (Վիէնէն) :

ԺՈՂՈՎԻ ՀՐԱՒԷՐ

Շ. Գարահիսարի «Հերոսամարտին» պատմութեան վերաբերեալ շատ կարեւոր հարցի մը համար, կը խնդրենք Փարիզի եւ շրջանի հայրենակիցներէն, որ անպայման ներկայ ըլլան խորհրդակցական ժողովի մը, որ տեղի պիտի ունենայ երկուշաբթի, 13 Մայիսին, երեկոյեան ժամը 9ին, Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ :

Խումբ մը Գարահիսարցիներու կողմէ Ա. Գաքիկեան եւ Մկ. Գազանճեան :

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՅԱՂԹԱԿԱՆ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ

42ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ Վասպուրականի Հայր. Միութեան Կեդր. Վարչութեան (Մարսէյլ) :

Նախագահութեամբ Հերոսամարտի ռազ-միկներէն Պ. Յ. ՊԱՆԴԻԿԵԱՆի :

Կիրակի, Մայիս 12, ժամը 15էն կէս գիշեր Սալ Մազըճօ, 88 ռիւ Տ'Օպանեը :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

Վարչութեան անդամները սովորաբար ժողովի կը հրաւիրուին, այս չորեքշաբ-թի, ժամը 6·30ին, սովորական տեղը :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Ալֆորվիլէն Տէր եւ Տիկին Մանուկ Փափազեան եւ ազգականները կը ծանուցանեն թէ, այս կիրակի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Ս. Պօղոս Պետրոս եկեղեցիին մէջ իրենց մօր՝ ԱՐԵԳՆԱԶ ՕՀԱՆԵԱՆի (Պոլիս) մահուան քառասունքի առթիւ, նաեւ իրենց մեծ մօր Ովսաննա Փափազեանի յիշատակին :

Կը հրաւիրուին ողբացեալներուն յիշատակը յարգողները :

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Պիպէրեանէ հազար ֆրանք, փոխան ծաղկեպսակի իրենց ազգականին Տիկին Արեգնազ Օհանեանի մահուան առթիւ: Հազար ֆրանք եւս իրենց եղբօր տըղուն Կարոյին համար (Ալժերի գինուոր) անոր ողջամբ վերադարձի մաղթանքով :

ՍԷՆ ԺԵՐՈՄԻ Թաղ. խորհուրդը իր խորին վշտակցութիւնները կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Ս. Տութլուեանի, Տէր եւ Տիկ. Բիւզանդ Փափազեանի, Տէր եւ Տիկին Յ. Գարակէօզեանի եւ մօտաւոր պարագաներուն, իրենց մօր, քրոջ, քենիին, քեռ-կնոջ եւ ազգականին ողբացեալ Այրի Տիկին Սիրանոյշ Տութլուեանի դառնաղէտ մահուան առթիւ :

ԿՈՒԶՈՒԻ

Լաւ սափրիչուհի մը (քաթէկօրի Ա.) խանութի մը համար, տրամադրելի է կահաւորուած սենեակ մը խոհանոցով, եթէ ուզէ: Շատ լաւ պայմաններով: Դիմել՝

Moutafian, 6 ave, de Paris
Chatillon sous Bagneux Ale 64-56

***

Շատ լաւ ափիէսէօր մը նմուշով: Լաւ վճարում: Ինչպէս նաեւ բանուոր մը աշխատանոցի համար: Դիմել՝

WIRTH (Papazian), 16 Rue Etienne Marcel, Paris 2ème. CEN 46-20

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ

Հ. Յ. Դ. Արեւմտեան Եւրոպայի Կ. Կոմիտէն ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջանի բոլոր ընկերները այս չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 21ին, Պարպօթ սրճարանի վերնայարկը (Կառ տիւ Նոռ): Կը զեկուցանէ՝

ԸՆԿԵՐ ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ
(Նոր ժամանած Լիբանանէն)

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏԱՐԱԳ (ՀԱՅՑԱՒԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ)

*** Կիրակի 12 Մայիս, երեկոյեան ժամը 17ին Սաքրէ Քէօր եկեղեցւոյ մէջ (Մոնմարթրը) հայկական ծէսով ձայնաւոր պատարագ՝ հոգեհանգստեան պաշտօնով 1915ի համազգային արհաւիրքի զոհերուն համար:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Աչօ Շահխաթունի կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, յետ պատարագի, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին իր ամուսնոյն՝

ԱՐՇԱՒԻՐ ՇԱՀԽԱԹՈՒՆԻԻ

մահուան քառասունքին առթիւ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալ արուեստագէտին յիշատակը յարգողները :

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Նախաձեռնութեամբ Ալֆորվիլի մասնաճիւղին, 19 Մայիս ժամը 15 – 19ը, Քաֆէ «Սփօր»ի սրահը, Մէզօն Ալֆոր :

Կը նախագահէ Տիկ. ՀՌԻՓՍԻՄԷ Ի-ՓԷԿԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժին :

Գրիգոր Վահան կը ներկայացնէ

Կակազ Պաղտիկը զաւեշտ 1 արար,

Ես՝ ես եմ մանկական զուարճախաղ :

Արտասանութիւն, երգ, անակնկալներ :

Հիւրասիրութիւն, ծաղիկներու մասնակցութիւն : Մուտքը ազատ է:

Օթօպիւս առնել էգլ Շարանթոնէն 181 թիւը եւ իջնել վերջաւորութեան :

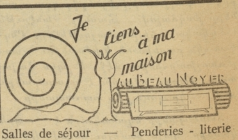
Այրի Տիկին Սաթենիկ Տէմիրճեան եւ զաւակները, Պ. Թորոս Գալֆաեան, Այրի Տիկին Տէր Եղիազարեան եւ զաւակները, Նատիրեան ընտանիք (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Խաչիկեան եւ զաւակները, խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, փեսին, քրոջ զաւկին եւ ազգականին՝

ՊԱՂՏԱՍԱՐ ՏԷՄԻՐՃԵԱՆԻ
(Ռատիօ Արաքս)

յանկարծական մահը, որ տեղի ունեցաւ Չորեքշաբթի, Մայիս ութին :

Յուղարկաւորութիւնը այսօր Շաբաթ առտու, ժամը 8·30ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Մոնրուժի գերեզմանատունը:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայ իբր այդ նկատել :

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԷՋ
ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՉՐԻ ՑԱՆՁՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՅԻ
ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, Bd. J. JAURES et
15, Av. A. MORIZET

Boulogne - Billancourt
Métro : MARCEL SEMBAT

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer, Paris (9e) Pro. 05-73.

ԿՄԵԾԱՐԱՆՔԻ ԵՐԵԿՈՅ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ ԵՒ ՈՒՍՈՒՑԻՉ

ԱՀԱՐՈՆ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆԻ

ԻՐ ԾՆՆԴԵԱՆ ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

Կը տօնուի Մայիս 11ի Շաբաթ երեկոյ, ժամը 9ին, Փօլ Ֆարալիք սրահին մէջ, 21 Ռիւ Իվ - Թուտիք, (մէթրօ Ռէփիւպլիք

Հովանաւորութեամբ Կաթ. Պատուիրակ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ եւ մասնակցութեամբ Դպրոցասէր Տիկնանց եւ Մխիթարեան Հայրերու վարժարաններուն :

Կը նախագահէ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Կը խօսին ՏԻԿԻՆ ՀՈՒՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ, Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ եւ Օր. Ա. ՓԻՐՓԻՐԵԱՆ

Խօսք կ'առնեն նաեւ ՏԻԿԻՆ ՄԱՐՍԷԼ ՊԱԼԱՐ, Պ. ԺԱՆ ՊԱԼԱՐ (Խմբագրապետ Քայիէ տիւ Սիւտի), եւ Հայ Գրողներու Ընկերակցութեան ներկայացուցիչը :

Պ. Լիւք Անտրէ Մարսէլ կը կարդայ Ահարոնի քերթուածներէն իր թարգմանութիւնները :

Թաւջութակ՝ Պ. ԷՏՄՈՆ ՖՕՒԷ.

Երգ՝ Օր. Աստղիկ Առաքելեան եւ դաշնակ Օր. Մայտա Մարգարեան

Ընթերցումներ՝ Շահան Սարեան, Արտաշէս Գմբէթեան եւ օր. Տօլմաճեան:

Տաղանդաւոր ֆրանսացի երգիչը Պ. ԻՎ ԹԷՍԻԷ կ'երգէ հայերէն (Կոմիտասեան) եւ ֆրանսերէն երգեր :

Յայտագրին ճոխութեան, ֆրանսացի արուեստագէտներու մասնակցութեան պատճառով, հանդէսը կը սկսի ճիշդ ժամին եւ սրահին դուռները կը փակուին ժամը 9ին : Մուտքը ազատ է :

ՅԵՐԿՈՅԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոնեան» խումբի: Այս կիրակի ժամը 16էն մինչեւ 22: Ազգ. Տան մէջ (32 ռիւ տը Թրէվիզ):

Ընկերահամակրական ջերմ մթնոլորտ :

Կը հրաւիրուի երիտասարդութիւնը :

ԵՐԵԿՈՅԹ

Հ. Յ. Դ. Սէն-Լուի Նոր Սերունդի «Սխամանթօ» խումբը Ամերիկա մեկնող իր չորս ընկեր-ընկերուհիներուն ողջերթի ընկերա - համակրական երեկոյթ մը սարքած է այս շաբաթ իրիկուն, ժամը 9,30ին, սովորական հաւաքատեղին: Այս առթիւ կը խնդրուի բոլոր հին ու նոր սերնդականներէն ներկայ գտնուիլ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Եղիպտացի» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս շաբաթ ժամը 8,30ին Պարպօթ սրճարանին վերնայարկը, Կառ տիւ Նոռ: Կարեւոր օրակարգ: Ջեկոյց պատգամաւորներու:

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Արդութեան» խումբի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, ընկեր Յակոբ Գարաօղլանեանի նոր բնակարանը, Րիւ Փասըրէլ: Կարեւոր օրակարգ :

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴԻ Հայր. Միութեան Վալանսի մասնաճիւղի վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս շաբաթ երեկոյ, ժամը 9ին, Պ. Գ. Սիմոնեանի սրճարանը:

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ ՍՈՐՊՈՆԻ ՄԵԾ ԱՄՓԻԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

47, Րիւ տէ զ'Էքօլ (Մէթրօ Օտէօն – Սէն Միշէլ)

Այս կիրակի, ժամը 14·30ին: Բարձր հովանաւորութեամբ

Գերաշնորհ ՏԷՐ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

(Հայրապետական պատուիրակ Եւրոպայի Հայոց) եւ Ֆրանս. ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ

Նախագահութեամբ ՏՕՔԹ. ԹՐԷՄՈԼԻԷՐԻ, անդամ Ֆրանս. Ակադեմիայի,

Սիրայօժար մասնակցութեամբ Այլուրենական կարգով

ՊՕՅԱՃԵԱՆ ԱԼԻՍ (պար), ՍԱԱԹՃԵԱՆ ՍՕՆԱ (երգ)

ԱԼԱԼԷՄՃԵԱՆ ՆԱՀԱՊԵՏ (թաւջութակ) ԳՄԲԷԹԵԱՆ ԱՐՏԱՇԷՍ (արտասանութիւն)

ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ ՌԱՖՖԻ (դաշնակ)

Le Jeune Virtuose de l'harmonica Nahabedian Serge

Փոքրիկներու պարախումբ (Փարիզի Օփերայէն) Les Petits Rats de l'Opéra

Հայկական պարախումբ ղեկավարութեամբ Տիկին ՔԻՒԹՆԷՐԵԱՆ ՑԱՍՄԻԿԻ

եւ ՆԱՅԻՐԻ երգչախումբին (Նոր երգացանկով), ղեկավարութեամբ

ԵԱՆԴԷԿԵԱՆ ԳԷՈՐԳի,

Դաշնակի ընկերակցութիւն՝ ԹԱԳՒՈՐԵԱՆ ԱՆԺԷԼ եւ Մ. ՊԸՆՈՒԱ (Օփերայէն)

Տոմսերու գինն է 200, 300 եւ 500 ֆր.: Կանխաւ ապահովել Հայ Կարմիր Խաչի կեդրոնէն՝ 15 ռիւ ժան Կուժօն, Փարիզ, ինչպէս նաեւ Փարիզեան շրջանի մասնաճիւղերէն :

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՍԷՅԼ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՇԱԲԱԹ ՄԱՅԻՍ 11 ԺԱՄԸ 22ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԱՌԱՒՕՏ

Hotel Splendid

Պատուոյ նախագահութեամբ Mr. HAAS - PICARDի
(Préfet des B. du R.)

ORCHESTRE ARGENTIN
MANUEL PIZARRO

Présentation de Coiffure par René ATOYAN (Champion de France)

ՈՉ ԱՃՈՒՐԴ	ՈՉ ԱԼ ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ
Տոմսերու համար դիմել՝	Արամ Շէխիկեանի՝
Ս. Էքսէրճեանի՝	Ֆարմասի Սանթրալ, 1 Պուլվար
40 Լա Քանըպիէր	տ'Աթէն
Tél. COL 30-88	Tél. COL 33-80
Փափազեանի՝	Տէր – Զագարեանի՝
3 ռիւ Լաֆայէթ	15 ռիւ Թէրաս
Tél, N 42-89	Tél. COL 35-10
Գ. Վէմեանի՝ (ատամնաբոյժ)	2 Փլաս Ժան Ժորէս, Մարսէյլ
Tél. LYC 13-68	

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731

C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 12 ՄԱՅԻՍ

DIMANCHE 12 MAI 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7879 33ème ANNEE

Directrice : Arpik MISSAKIAN

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3690

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԺԱՄԱՆԱԿ Է ՇԱՐԺԵԼՈՒ

Խօսելով Ռըվիւ տէ'գ Էթիւտ Արմէնիէնի մասին, կ'ըսէինք թէ հայագիտութեան նուիրուած այս ուսումնաթերթը 1920էն սկսեալ Ֆրանսայի արեւելագէտներու կողմէ առաւել կամ նուազ կանոնաւորութեամբ հրատարակուելէ վերջ, 1933ին դադարման ենթարկուած էր նիւթականի պակասին հետեւանքով:

Այս առթիւ գիտել տալով որ քառորդ դար անցած է անկէ ի վեր, կը հարցնէինք թէ «ի՞նչ կատարուած է անկէ վերջ» (Յառաջ, 14 ապրիլ):

Պատասխանը պատուաբեր չէ դժբախտաբար:

Ժամանակին հայագիտական ընկերութիւնը շատ քիչ անդամներ ունէր: Հակառակ քանիցս «Յառաջ»ի էջերէն ուղղուած կոչերուն, կարելի չէր եղած նոր անդամներ արձանագրել եւ հանդէսի հրատարակութեան ծախքերը ապահովել:

Մատի վրայ կը համրուէին մեկենասները, — Պօղոս Նուպար, քոյրը՝ Տիկին Նոյեմի Գարամաճեան, Ներսէս Խան Ներսէսեան եւ քանի մը ուրիշ հարուստներ, — որոնք պարբերական նուիրատուութիւններով տպագրական ծախքերը կը հոգային:

Տարիներու ընթացքին այդ հարուստները հրաժեշտ տուին կեանքին իսկ նոր հարուստները բնաւ չհետաքրքրուեցան:

Ընկերութեան հիմնադիրներն ալ իրարու ետեւէ մեռան: Անթուան Մէյէ, Ֆրետէրիք Մաքլէր, Շառլ Տիլ, Կիւսթավ Շլումպէրժէ, Փօլ Պուայէ եւ բազմաթիւ աշխատակիցներ յաւէտ բաժնուեցան մեզմէ:

Ազատագրութենէն վերջ, հայ եւ ֆրանսացի կարգ մը սրտցաւ մտաւորականներ փորձեցին վերակազմել հայագիտական ընկերութիւնը եւ հրատարակել ուսումնաթերթ մը, որ պիտի կոչուէր Լա Նուվէլ Ռըվիւ տէ'գ Էթիւտ Արմէնիէն:

Տեղի ունեցան քանի մը խորհրդակցական ժողովներ Ֆրանքօ-Հայկական Միութեան գրասենեակին մէջ:

Նոր ընկերութեան նախագահ ընտրուեցաւ Հ. Լուի Մարիէս՝ Ինսթիթիւ Կաթոլիկի հայերէնի դասախօսը եւ Եղնիկի ներհուն թարգմանիչը, որուն ուսումնասիրութիւնը տոնել ծրագրուած է այս տարի:

Փոխ-նախագահ նշանակուեցաւ յայտնի պատմագէտ Ռընէ Կրուսէ՝ հեղինակ «Հայոց Պատմութեան»: Հիմնադիրներուն մէջ էին հայագէտ Հ. Շառլ Մէրսիէ, գօր. Է. Պրէմոն, Արշակ Չօպանեան եւ ուրիշներ: Ընդհանուր քարտուղարի պաշտօնը յանձնուեցաւ Պ. Ֆրէտէրիք Ֆէյտիի:

Ծրագիրը մնաց թուղթի վրայ եւ երբեք չիրականացաւ:

Նախաձեռնողներէն Ռընէ Կրուսէ, զօրավար Պրէմոն, Ա. Չօպանեան մեռած են: Հ. Լուի Մարիէս ծանր հիւանդ է:

Բարեբախտաբար հրապարակի վրայ է Պ. Ֆէյտի, որ Արեւելեան լեզուներու վարժարանին մէջ պաշտօնապէս հայերէնի դասախօս նշանակուած ըլլալով, ամէնէն յարմար անձնաւորութիւնն է ներկայիս՝ վերակենդանացնելու համար հայագիտական ընկերութիւնը:

Իր պաշտօնին ու դիրքին հեղինակութեամբ, անիկա ի վիճակի է իր շուրջ համախմբելու հայ, Ֆրանսացի եւ օտար հայագէտներն ու արեւելագէտները, իբրեւ աշխատակից հայկական ուսումնաթերթին:

Գալով նիւթականին, կը կարծենք, որ շնորհիւ Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնադրամ»ին, կարելի պիտի ըլլայ դիւրութեամբ լուծել այդ ծանր հարցը:

Բարեացակամ գրասէրներ սրտանց պիտի աջակցին մեր հայագէտ բարեկամին:

Ժամանակ է շարժելու:

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ՆՍՏԱՇՐՋԱՆԸ ՓԱԿՈՒԵՑԱՒ

ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԵՆ ՈՐ ԱՆԳԼԵՒԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ՓՈՐՁԵՐԸ ԴԱԴՐԻՆ

Ուրբաթ օր վերջացաւ Խ. Միութեան Գերագոյն Խորհուրդի նստաշրջանը, որ տեւեց չորս օր: Ցրուելէ առաջ, ժողովը քուէարկեց երկու կէտերէ բաղկացած բանաձեւ մը. — 1) Գերագոյն Խորհուրդը հրաւէր կ'ուղղէ ամերիկեան Քոնկրէսին ու Անգլիոյ Խորհրդարանին, որ անմիջապէս դադրեցնեն հիւլէական փորձերը: 2) Կոչ կ'ուղղենք, որպէսզի հիւլէական երեք մեծ պետութեանց խորհրդարանային ներկայացուցիչներէն կազմուած յանձնախումբ մը սահծուի որ միջոցներ խորհի բացարձակապէս արգիլելու համար հիւլէական եւ ջրածին ռումբերու փորձերը:

Այս բանաձեւը քուէարկուեցաւ Արտաքին նախարար Կրոմիքոյի մէկ ճառին վըրայ, որուն մէջ մասնաւորաբար յայտարարեց թէ Խ. Միութիւնը ստիպուած կը գտայ շարունակել հիւլէական զէնքերու շինութիւնն ու փորձերը՝ միջազգային քաղաքականութեան ներկայ կացութեան ու մասնաւորաբար Մ. Նահանգներու բռնած դիրքին պատճառով, որոնք հետ ի հետ պատրաստութիւն կը տեսնեն «անմիջական պատերազմի» մը համար: Կրոմիքօ ապա շեշտեց թէ հիւլէական փորձերը անմիջապէս պէտք է դադրին: «Մ. Նահանգներն ու Անգլիա կ'ուզեն որ միայն մենք դադրեցնենք մեր հիւլէական պատրաստութիւնները. բայց անոնց այս միակողմանի պահանջը չափազանցութիւն է եւ անիրականալի, որովհետեւ կը վտանգէ խորհրդային ապահովութիւնն ու կ'աւելցնէ հիւլէական պատերազմի մը վտանգները:» Ինչ կը վերաբերի ապազինման հարցին, «Տակաւին շատ կանուխ է Լոնտոնի ապազինման ժողովներուն մասին խօսելու համար. ապագան ցոյց պիտի տայ որ Արեւմուտքը պիտի դիւրացնէ՞ ծրագրին յաջողութիւնը, թէ պիտի շարունակէ նորանոր արգելքներ յարուցանել»:

× Ինչպէս յայտնի է, Գերագոյն Խորհուրդի այս նստաշրջանը հրաւիրուած էր խորհրդային ճարտարարուեստի ապակեդրոնացման հարցին շուրջ Խրուշչեւի ծրագիրը ուսումնասիրելու համար: Քանի որ առաջին օրէն իսկ յայտնի եղաւ թէ Խրուշչեւի ծրագիրը պիտի ընդունուի, ժողովը ճարպիկ ձեւով մը շեղեցաւ իր օրակարգէն ու քարոզչական ձեւով սկսաւ զբաղիլ հիւլէական ապազինման խնդրով:

× Գերագոյն Խորհուրդը իր ընդհանուր գիծերուն մէջ վաւերացուց Խրուշչեւի ծրագիրը. Ճարտարարուեստի ու Պաշտպանողական նախարարութիւնները առժամաբար պիտի պահուին իրենց նախկին ձեւով, որպէսզի փոխանցման շրջանին երկիրը չտկարանայ: Մասնաւոր յանձնախումբ մը կազմուեցաւ, որ պիտի որոշէ Խրուշչեւի ծրագրին տրուելիք վերջնական ձեւը՝ նախքան անոր որպէս օրէնք ընդունուիլը: Աւելցնենք, որ այս յանձնախումբին նախագահը նոյն ինքն Խրուշչեւ է:

× Երբ Գերագոյն Խորհուրդի անցուցած բանաձեւին պարունակութիւնը հրատարակուեցաւ, շատ մը ամերիկացի ծերակուտականներ իրենց անձնական տպաւորութիւնները արտայայտեցին (ընդհանրապէս դէմ). սակայն Տըլըս մերժեց առայժմ որեւէ յայտարարութիւն ընել:

× Անգլիոյ մէջ կը ճշդեն թէ բանաձեւը անտեսած է ապազինման ժողովներուն ներկայացուած անգլիական առաջարկը, որ հիւլէական փորձերը սահմանափակելու կոչուած յանձնախումբի մը կազմութիւնը կը նախատեսէ:

ՆԱԽԱԳԱՀ ՔՈԹԻ ՀՌՈՄԻ ՄԷՋ

Ֆրանսայի Հանրապետութեան նախագահը երկու օրուան մէջ յաջողեցաւ գրաւել Հռոմի բնակիչներուն անվերապահ համակրութիւնը: Նախագահին անցքին վրայ խռնուած ժողովուրդը ջերմ ծափերով ու ողջոյնի բացականչութիւններով կը բարեւէ զայն:

Ուրբաթ օր Նախագահ Քոթի, նախագահ Կրոնքիի ընկերակցութեամբ կատարեց Հռոմի Ֆրանսացի նկարիչներուն եւ արձանագործներուն տարեկան ցուցահանդէսին բացումը: Ապա, Ֆրանսական դեսպանատան մէջ ընդունեցաւ Հռոմի մօտ չորս հարիւր հոգինոց Ֆրանսական գաղութը: Իսկ կէսօրէն վերջը Նախագահ Քոթի Հռոմի քաղաքապետութեան հիւրն էր: Իրիկունը, Հռոմի Ակադեմիային մէջ, վարչապետ Սէնյի փայլուն ճաշ-ընդունելութիւն մը կազմակերպած էր Ֆրանսայի Հանրապետութեան նախագահին ի պատիւ:

× Պաշտօնական այս ընդունելութեանց կողքին, քաղաքական կարեւոր խօսակցութիւններ կը կատարուին Ֆրանսայի ու Իտալիոյ Արտաքին նախարարներուն միջեւ: Իտալական դահլիճը նախագահ Քոթիի այցելութենէն անմիջապէս առաջ իր հրաժարականը ներկայացուցած էր թէեւ, սակայն նախագահ Կրոնքի խնդրած էր որ դահլիճին անդամները իրենց պաշտօնին գլուխը մնան մինչեւ հիւրերուն մեկնումը:

× Շաբաթ առաւօտ Իտալիոյ ու Ֆրանսայի նախագահներն ու Արտաքին նախարարները քաղաքական խորհրդակցութիւն մը պիտի ունենան, առաւելաբար ծանրանալով Միջին Արեւելքի ներկայ կացութեան վրայ:

× Իտալիոյ սոցիալ-դեմոկրատ կուսակցութեան պարագլուխը, Սարակաթ, յաջողեցաւ կարգադրել, որ կուսակցութեան համագումարը փոխանակ գումարուելու այս Յունիսին, տեղի ունենայ Հոկտեմբերին: Մինչ այդ դահլիճի տագնապը լուծուած, եւ Սարակաթի ալ դիրքը ամրապնդուած կ'ըլլայ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ հիւլէական յանձնախումբը յայտնեց թէ Ատլանտեան, Հարաւ-Արեւելեան Ասիոյ եւ Պաղտատի Ուխտերուն բոլոր անդամները (աւելի քան 47 պետութիւններ), հրաւէր ստացած են ներկայ գտնուելու Մայիս 16ին Նեվատայի մէջ տեղի ունենալիք հիւլէական ռազմափորձերուն:

ԱՑԶԸՆՀԱՈՒԸՐԻ պատուիրակը, Ճէյմս Րիչըրտս, որ միջին-արեւելեան իր երկար շրջապտոյտէն վերջ Ուաշինկթըն վերադարձաւ, հեռատեսիլէն յայտարարեց թէ Միջին Արեւելքի ժողովուրդներն ու կառավարութիւնները մեծ վստահութիւն ունին Մ. Նահանգներու վրայ. ընդհանրապէս լաւ ընդունելութիւն վերապահած են Այզընհաուըրի վարդապետութեան, որովհետեւ որոշած են ամէն ձեւով պայքարիլ համայնավարութեան ծաւալումին դէմ:

ԱԶԳԱԺՈՂՈՎԻՆ ընդհ. քարտուղարին Իսրայէլ այցելութեան առթիւ, վարչապետ Պէն Կուրիոն յայտարարեց թէ ինք կողմնակից է Եգիպտոսի հետ ուղղակի բանակցութիւններ սկսելու: Ընդհանուր առմամբ, Համըրշոլտ-Պէն Կուրիոն խօսակցութիւնները յուսախաբութիւն պատճառած են Իսրայէլի մէջ: Համըրշոլտ որոշած է առանց Գահիրէ հանդիպելու վերադառնալ Նիւ Եորք:

ՎԻԷԹՆԱՄԻ Հանրապետութեան նախագահը, Նկօ Տին Տիէմ, որ այժմ Մ. Նահանգներ կը գտնուի որպէս կառավարութեան հիւրը, ամերիկեան Քոնկրէսին լիակատար մէկ նիստին մէջ յայտարարեց թէ Վիէթնամը սախական որեւէ մէկ երկրէ աւելի վտանգուած է այսօր: Աւելցուց սակայն, որ Վիէթնամ պիտի շարունակէ պայքարիլ համայնավարութեան դէմ ու դիրք բռնել Արեւմտեան աշխարհի կողքին:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

Ինչպէս գրած էինք, վարչապետ Կի Մոլէ առջի օր սկսաւ խորհրդակցիլ քաղաքական զանազան հոսանքներու ղեկավարներուն հետ (բացի համայնավարներէն եւ փուժատականներէն) Սահմանադրութեան մէջ մտցուելիք բարեփոխութեանց, ինչպէս նաեւ ընտրական օրէնքի վերամշակման եւ Ալժերիոյ հարցին մասին:

Անկախներու եւ Գիւղացիական կուսակցութեան պատգամաւորները (Փօլ Րէյնօ, Անթուան Փինէ, Ժոզէֆ Լանիէլ եւ Րոժէ Տիւշէ), վարչապետին կողմէ ընդունուելէ վերջ յայտարարեցին թէ շեշտը դրած են դրամի արժէքազրկումը ամէն գնով արգիլելու հարցին վրայ: Ժողովրդական Շարժման (կաթոլիկ) ներկայացուցիչները (Փիէր Փֆիմլէն, Ժորժ Պիտօ եւ Րոպէր Շուման) կը խորհին թէ Սահմանադրութեան բարեփոխումը կարելի է կատարել քանի մը հանգրուաններով: Կ'առաջարկեն նոյնպէս, որ քննութեան դրուած հարցերը միեւնոյն ժամանակ սեղանի վրայ չդրուին, այլ իրարմէ բոլորովին անջատ կերպով քննուին: Արմատականները (Մէնտէսեան թեւ) համոզուած են թէ ընտրական օրէնքին վերամշակումը ամէնէն կարեւոր հարցն է, եւ թէ միւս խնդիրներու լուծումը անկէ կախում ունի:

Վարչապետը հետզհետէ պիտի խորհրդակցի նաեւ միւս կուսակցութեանց ներկայացուցիչներուն հետ:

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

Ապստամբները Ալժերիոյ Մազունա գիւղին մէջ յարձակած էին Ֆրանսացի ուսուցչուհիներու եւ մահմետական միւֆթիներու վրայ, ու սպաննած՝ հինգ հոգի: Այս լուրը մեծ յուզում պատճառեց ամբողջ Ալժերիոյ մէջ:

Կառավարական ուժերը մեծ թափով կը փնտռեն այս ոճիրներուն հեղինակները:

Օրանի շրջանին մէջ ձերբակալուած են 22 անձեր, որոնք տարի մը առաջ նոյնքան ողբերգական պայմաններու մէջ սպաննած էին 11 Եւրոպացիներ:

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ Հանրապետութեան նախկին նախագահը, տօքթ. Փրասատ, հինգ տարուան համար վերընտրուեցաւ: Հնդկաստանի Երեսփոխանական նոր ժողովը իր առաջին նիստը գումարեց: 480 երեսփոխաններէն 220ը նորընտիր անձեր են:

ԱՐԵՒՄՏ. ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ Հանր. Նախագահը, Թէոտոր Հէօս, մասնաւոր շոգեկառքով Անգարայէն հասաւ Պոլիս. իրեն կ'ընկերանար Թուրքիոյ Հանր. Նախագահը՝ Ճէլալ Պայար: Քաղաքին ամէն կողմը յաղթական կամարներ բարձրացուած ու փողոցները դրօշազարդուած էին:

ՆԱԽԱԳԱՀ Այզընհաուըր Սպիտակ Տուն հրաւիրեց Քոնկրէսին հանրապետական եւ դեմոկրատ պարագլուխները եւ անոնցմէ պահանջեց չորս միլիառ տոլարի վարկ մը՝ օտար երկիրներու յատկացուելու համար: Այս գումարին 2.8 միլիառը պիտի տրուի որպէս զինուորական օժանդակութիւն, իսկ մնացեալը՝ որպէս տնտեսական օժանդակութիւն:

ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ անկախ թերթ մը կը գրէ թէ Սուրիոյ վերջին մասնակի ընտրութեանց մէջ խորհրդային դեսպանատունը շատ կարեւոր դեր խաղցած է:

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ կառավարական նոր կազմին մաս կը կազմեն նաեւ Րաքոսիի կողմնակից նախարարներ: Դահլիճին մէջ կինը նախարարներ փոխարինուած են ուրիշներով: Ցարդ կառավարութիւնը բաղկացած էր 12 նախարարներէ. մասնաւոր որոշումով մը այդ թիւը բարձրացաւ 21ի: Իսկ 29 հրաժարած կամ հեռացուած երեսփոխաններ փոխարինուած են նորերով:

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

(ԿՐԹԱԿԱՆ ՄՇԱԿԸ)

●

Այսպիսի հանդիսաւոր առիթներով, երբ շատերս կը նախազգանք թէ՝ անհրաժեշտ լրջութեան հարկադրանքը մեզ կը կոչէ վայելուչ ինքնամփոփումի, այլ մանաւանդ, ժուժկալ չափի ու կշիռի կարելի իմաստախոհութեան, կ'որդեգրենք անվարան՝ արտայայտութեան գրաւոր ձեւը, գէթ մասամբ փրկարար, առանց երբեք ուրանալու, անշուշտ, բացառիկ գոյութիւնը խօսքի ճարտար վարպետներուն, օժտուած հռետորներուն, որոնք վերոգրեալ պայմանները կը լրացնեն գերազանց շնորհով կամ վաւերական տաղանդով :

Յատակագծէ դուրս այս մէկ քանի տողերուն ներկայութիւնը արդարանայ, թերեւս, գրաւորը գերադասողներու զգուշաւորութեամբը, ինչպէս նաեւ, անկեղծութեամբը այն հանդուրժողութեան, զոր պիտի չզլանան, վստահաբար, բանաւորին մոլեռանդ ջատագովները :

Սոէպ կը քննադատենք ֆրանսահայ գաղութը ընդհանրապէս, իսկ փարիզահայը մասնաւորաբար, բաղդատելով զայն արտասահմանեան ուրիշ գաղութներու հետ, եւ՝ իր կարելիութիւններուն, ինչպէս նաեւ այլեւայլ տեսակէտներու նկատառումով, անոր կը վերագրենք մէկէ աւելի ապիկարութիւններ, ընդհանուր անտարբերութիւն, ամուլ գործունէութիւն, խանդավառութեան եւ եռանդի ցամաքում, հայ հաւաքական կեանքն ու հանրօգուտ ձեռնարկները սնուցանող առատաձեռնութեան տոհմային առաքինութենէն դատարկացում, մէկ խօսքով՝ գրեթէ չքեղ մեկուսացում :

Եւ սակայն, հարկ է ընդունիլ որ, բաղդատմամբ բոլոր միւս գաղութներուն, մերը ամէնէն աւելի ուշադիր եղաւ յոբելենական տօնակատարութեանց : Գոնէ ժլատ չեղաւ ան՝ գնահատանքի եւ մեծարանքի այդ հատուցման մէջ : Ինչ որ չնչին մխիթարութիւն մը չէ անշուշտ : Այս հաստատումը կը բխի անձնական տպաւորութենէ մը, համոզումէ մը գրեթէ, որ պիտի չփորձէ յենուլ, ի հարկէ, անուններու եւ թիւերու խճողումին :

Անցեալ գարնան, Պարսամեան դրպէտն ու գրագատը բանախօսութեամբ մը ներկայացնելու կոչուած պարտականութիւնը, հաւանական դժուարութեանց հեռանկարին առջեւ, գրեթէ բախում չէր ունեցած անխուսափելի վարանումին հետ, վասնզի, գոյութիւն ունէր յիսուն տարիներու հրատարակուած վաստակ մը որ, անկասկած, պիտի բարբառէր ինքն իրմով, յարաբերաբար բաւական դիւրաւ :

Մինչդեռ, այս գարնան ու սա իրիկուան համար վստահուած պարտականութեան միեւնոյն յանձնառուն՝ տատամսեր էր երկար ատեն, որովհետեւ, կրթական մշակը չէր ճանչցած դպրոցէն, ոչ աշակերտած եւ ոչ ալ պաշտօնակցած ըլլալով անոր : Ի վերջոյ, սակայն, ան կրցեր էր կառչիլ ազատարար լաստերու :

Արդարեւ, նախ եւ առաջ, կայ այն միւս դպրոցը, բո՛ւն դպրոցը,— կեանքը, ուր ահա, երեսնամեակէ մը ի վեր — ի՛նչ ալ շուտ սահեր են տարիները, Աստուած իմ,- պարտապահանջ ու պարտատէր, անոնք կ'ապրին անստուեր մտերմութիւն մը, շատ հեղ գրեթէ հանապազօրեայ հանդիպումներով եւ անընդհատ գործակցութեամբ մը՝ քանի մը հանրային կազմակերպութեանց մէջ, դրական ու կրթական : Ի՞նչպէս չճանչնալ մարդը, ուստի նաեւ ուսուցիչը :

Կան յոբելեարին երկարամեայ գրաւոր հետաքրքրութիւնները՝ մանկավարժական եւ դաստիարակչական հարցերու մասին : Կայ իր ընթերցարաններու շարքը : Եւ կայ, ինչպէս գիտէք, իր Համազգայինի լսարանը :

Վարդավառի կիրակի առաւօտ մըն էր : Ս. Նշանի կոչնակները կը հնչէին քաղցրանուագ : Պատանեկիկը ընդոստ կ'արթննայ : Կ'իջնէ Ալուչեխի ստորոտը : Կ'ընկերանայ Եփրատին : Ու կը մտնէ Մեզրէ - Խարբերդ :

Այդ օրն իսկ, Մկրտիչ Պարսամեան կը նախասահմանուէր ուսուցչութեան :

Մեզրէ - Խարբերդ : Այն երանելի՜ օրերուն : Կ'ոգեկոչէ՞ք լուսափառ միջավայրը : Մշակութային զարթօնքը : Կրթական մթնոլորտը : Եփրատ գոլէճ, ֆրանսական եւ գերմանական դպրոցներ, Թլկատինցիի հիմնարկութիւն, Կեդրոնական, Ազգային վարժարաններ : Ու շինական ուսումնատենչ հայորդին միտք եւ հոգի կը սնուցանէ՝ Զարդարեանի, Մահտեսեանի, Սիմոնեանի շունչերովը : Ապա, առաջնորդարանին ընտրութեամբը, Կարին՝ Սանասարեանի աշակերտ : Բարձր Հայքի պատմական ոստան՝ օրհնեալ կրթական վառարանով, ուր Պարսամեան պիտի աճէր մեծութիւններու հովանութեամբ, վեց տարի շարունակ :

Արողեան, Մատթէեան, Սողիկեան, Խաչատուրեան, Ռոստոմ, Ումիկեան եւ ուրիշներ, որոնց կերտած փեթակին դրոշմը՝ խոր, անջնջելի ու թարմ՝ պիտի դիմանար մինչեւ այսօր, Պարսամեանի ալեւոյթին մէջ, ուր ընդմիշտ կը յամենայ երախտալից սանին կարօտի երգը, արձագանգովը Սրտաձորին :

Վերադարձ Խարբերդ : Եւ Կեդրոնականի ուսուցիչ : Երիտասարդ, հաւատաւոր եւ խանդավառ : Հեւք՝ դպրոցին մէջ եւ դպրոցէն դուրս : Քառասուն տարի ետք, Նարդունիի «Արծաթագիրք» մատեանին մէջ, գրելու համար, ի միջի այլոց. « Ամէն կիրակի պարտականութիւն ունէի նաեւ եկեղեցիին մէջ հաւաքելու որոշ թիւով բազմութիւն, մէկ շաբթուան դրական ու քաղաքական անցուդարձերը ամփոփելու եւ վերլուծելու համար » :

Կ'արժէ յիշել ուսուցչական այդ շրջանի աշակերտներէն՝

Համաստեղը, Վահան Թոթովենցը, Նշան Տէտէկիւլը, Լութֆի Մինասը եւ Էջմիածնեցին (Տրդատ Գաղանճեան) :

Ապա, դարձեալ Կարին, եւ Սանասարեանի ուսուցիչ՝ այս անգամ, դառնալու համար պաշտօնակիցը իր նախկին ուսուցիչներուն, այլ սակայն, ուսանելով միաժամանակ՝ մանկավարժութիւն, հոգեբանութիւն, փիլիսոփայութիւն եւ դպրոցավարութիւն :

Յետոյ, Տրապիզոն, աղջկանց ազգային վարժարանի ուսուցիչ : Պաշտօնակիցներ՝ Խանէտանեան, Խուշպուլեան, Էքմէքճեան : Տնօրէն՝ Զօրլուի, Գոնիայի ազգային վարժարաններու : Ընդհանուր պատերազմ : Ինք՝ Սուլթանիէի մէջ, գերմաներէնի ուսուցիչ, մինչեւ Զինադադար :

Եւ վերջապէս Պոլիս : Ու տեսուչ՝ Սամաթիա, չորս տարի : Այնուհետեւ, Փարիզ, եւ այժմ, դարձեալ ուսուցիչ : Դպրոցասէր : Ու անդամ՝ Կրթական Յանձնաժողովի :

Ա. ԽԱՆԷՏԱՆԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ ՊՈՌՏՕՅԻ ՄԷՋ)

●

ՊՈՌՏՕ.— Այս քաղաքը հիւրամեծար է եւ չէ : Երբ այցելուն իրեն կը ներկայանայ արեւաշող կիրակի օրով, քաղաքին գլխաւոր պողոտաները զինքը կը դիմաւորեն իրական ջերմութեամբ, մինչ քարափներէն վեր ծածանող դրօշակները հիւրը կը ծափողջունեն ամենազգի գոյներով :

Բայց այցելուն մխրճուած է թէ չէ քովընտի փողոցի մը մթութեան մէջ, քաղաքը իսկոյն կը թթուեցնէ իր դէմքը, ու կը բանայ իր գարշահոտ երախը : Հոս ինչ որ մթին է՝ շատ մթին է, եւ ինչ որ հնամենի է՝ շատ հնամենի է : Ամէն ինչ կը վերածուի փտութեան եւ ախտի : Անյիշատակ ժամանակներէ մնացած շէնքերու տեսքը կը դիմագրէ նկարագրութեան ամէն փորձի : Ողբալի քաղաքը կ'ըլլայ կատարելապէս անմերձենալի :

Այսուհանդերձ ան կը պահէ իր մասնայատկութիւնը, որ է խաղաղ եւ հիւրընկալ բակեր ունենալ իր մռայլ պատերուն ետեւ : Այցելուն փրկած ըլլալ կը զգայ ինքզինքը, երբ այդօրինակ բակի մը վրայ բացուող սրահ մը կը գտնէ, երկար որոնումներէ վերջ :«Կղերականներու սրահն» է ան, որուն խորը պարզուած են զոյգ եռագոյնները, հայկականն ու ֆրանսականը, սա վերտառութեամբ. «Յարգանք մեր նահատակներուն» : Այս բոլորը՝ փոքրածաւալ : Ոչ մէկ ճոխութիւն կամ սեթեւեթ : Մերկ սրահը, որ հռովմէական կղերին գորշ դրոշմը կը կրէ, այնքան անաւրին եւ տրտմաթաթաւ, կը պարունակէ փոքր դաշնակ մը միայն : Նմանապէս գորշ : Շուտով կը լեցուի սրահը ամբողջութեամբ, եւ փունջ մը Հայուհիներ կ'երգեն : Խօսք առնողներն են պարոններ Հ. Թաշճեան եւ Կ. Տօնէրեան :

Դժուար թէ Ապրիլեան Սգատօնը կարելի ըլլայ կազմակերպել, մնալով աւելի հաւատարիմ անոր ոգիին, քան ինչ որ ըրած են Պոռտոյի Հայերը : Եւ ըսել թէ՝ անոնք մասնաւոր ոչինչ են ըրած : Որքան մեծ ըլլայ ցաւը սրտին, ան կարծես այնքան աւելի կը պահանջէ մերկ պատերու սարսուռը : Որքան անդարմանելի ըլլայ սուգը, մարդ այնքան աւելի հեշտութեամբ կը հաղորդուի մթնոլորտին թախծոտ գորշութեան հետ : Որքան անմոռանալի ըլլայ արհաւիրքին յիշատակը, այնքան նրբութեամբ կը ծորէ բակին քողարկեալ լոյսը : Բառեր ու ճառե՞ր : Ոչ բոլորովին : Այլ կարծես մեղեդի մը, որ վարանումով կը ծփայ սրահին վրայ, այլ կարծես ողբ մը որ կը շնչէ դանդաղութեամբ, զի ան պիտի երթայ կոտրել դարեր, նման տրտում աղօթասացութեան : Եւ փոքրաթիւ գաղութը որ ներկայ է, սեղմուած է քով - քովի՝ հաւատարիմ ընտանիքի մը պէս :

Քովս նստող անձը կ'ըսէ ականջս ի վար, ներողամտութիւն հայցելու շեշտով. «Այսքանը միայն կրցանք ընել, մեր տեղական ուժերով» : Ինչպէ՜ս իրեն բացատրել թէ՝ «այսքանը» անհամեմատօրէն աւելի խռովիչ է եւ արժանավայել, քան թէ այն «դրական» եւ «քաղաքական» ճառախօսութիւնները, զոր լսած եմ այլուր եւ անցեալին : Թէ «այսքանը» այնքան պարզուկ եւ վեհ բան մըն է որ, ան կ'երթայ կը հաւասարի կատարելագոյն դաշնաւորումի մը, աշխարհասասան բողոքի մը, այլ եւ աննկուն հաւատքի :

Հաւատք՝ թէ մոռացութեան չէ տրուած Հայուն ողբերգութիւնը, եւ թէ ան միշտ կը պահանջէ արդարութիւն : « Եւ ո՞վ, ի վերջոյ, տակաւին կը յիշէ Հայոց ջարդերը» կը բացագանչէր Հիթլէր 22 Օգոստոս 1939ին : Այո՛, այո՛, բայց եթէ անոնք իսկապէս մոռացութեան տրուած ըլլային, ինք խօսքն իսկ պիտի չըներ անոնց : Իր խօսիլն իսկ ապացոյց է թէ՝ մոռցուած բան չկայ մէջտեղը : Ընդհակառակն : Բոլոր անոնք որ կը վերակոչեն իր եւ իր նմաններուն կատարած ջարդերը, կը վերակոչեն նաեւ անոնց նախընթացը՝ հայկականը : Բոլոր անոնք որ արդարութիւն կը պահանջեն օտարազգի զոհերու համար, կը պահանջեն նաեւ, ուղղակի թէ անուղղակի կերպով, մեր զոհերուն համար եւս : Զի դեռ ոտքի են զոհերը Հայոց :

Այո, ոտքի են, ես լաւ կը յիշեմ : Պատանի տարիքիս, երբ պաշտօն ունէի ընդօրինակելու, իմ լաւագոյն գեղագրութեամբս, Մեծ Եղեռնին բազմահատոր պատմութիւնը (երկը կը կոչուէր Գողգոթայ Հայ կղերին, որ մնաց անտիպ, ափսո՛ս), հոն հանդիպեցայ, ի միջի այլոց, հետեւեալ բարբարոսութեան : Ջարդարարները քով - քովի կը շարեն հայազգի Գթութեան Քոյրեր, զանոնք ամուր մը կը կաշկանդեն, եւ անոնց մարմնին շուրջ կը հիւսեն պատ մը : Քանի կը բարձրանայ պատը, այնքան աւելի ուժգնութեամբ կ'աղօթեն աղջիկները, այնքան աւելի ուժգնութեամբ թողութիւն կը հայցեն իրենց մեղքերուն համար : Բայց երբ քարերը կը հասնին իրենց կուրծքին եւ կը բարձրանան մինչեւ իրենց դէմքերը, զանոնք ծածկելու ատենն, այն ատեն ... «Այն ատեն, կ'աւելցնէր պատմողը, կարծես թէ քարերն է որ կը ճչային, կարծես թէ քարերն է որ կը պոռային, կարծես թէ քարերն է որ կ'աղաղակէին՝ ճաթելու աստիճան» :

Պատը դեռ ոտքի՞ է թէ ոչ, հարցումը աւելորդ է : Գիտենք թէ ան ոտքի է Հայոց սիրտերուն մէջ : Եթէ ըլլայ որ անոնք լռեն, Քարերը պիտի խօսին :

Ք.

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՌԱՍՊԵԼՆԵՐ

ՎԱՀԱԳՆ

●

Ժ.

Եւ ահա այն օրուանից մառախլապատ է երկինքը մեր, անձրեւ չի տեղում եւ անընդհատ հարաւի տաք քամիներն են փչում : Նուազել են ջրերը, թօշնել է բուսականութիւնն եւ տրտմել են մարդիկ :

Կարճատեւ լռութիւնից յետոյ նա շարունակեց .

— Բարշամն է զայրացել, Վահագն, նրա պատճառած չարիքն է այս : Նա է Աստղիկին յափշտակել, արեւի դէ՛մքը ծածկել մեգից ու հարաւի տաք, ամէն ինչ թառամեցնող հողմերն ուղղել մեր դէմ :

Վահագնը ոտքի ելաւ :

— Ո՞ւր, — հարցրեց նահապետը :

— Գնում եմ Բարշամին գտնելու, — պատասխանեց Վահագնը :

Նահապետը լուռ էր : Վահագնը ձին հեծաւ, հրաժեշտ տուեց ու գնաց :

ԺԱ.

Քարքէ լերան բարձունքներից մէկի վրայ, որտեղից սկիզբ են առնում դէպի Արշամունիք հոսող ջրերը, Բարշամի շքեղ վրանն էր կանգնած : Այդ վրանում, նկարազարդ գորգերի վրայ, իրար դէմ նստած էին Աստղիկն ու Բարշամը : Աստղիկի մշտուրախ դէմքը տրտմութեամբ էր պատած, իսկ Բարշամն ուրախ էր : Նա նայում էր Աստղիկին ու գոհունակութեամբ ժպտում : Այդ վիթխարի ու դժնետեսիլ հսկայի թէ դէմքի արտայայտութեան, թէ ժպիտի մէջ ինչ որ դիւային բան կար, որ նայողին սարսուռ էր ազդում : Աստղիկը չէր նայում նրան : Նա իր հայեացքը վրանի մուտքի բաց փեղկերից դուրս, հայրենի լեռներին էր ուղղել :

Բարշամը զմայլանքով նայեց Աստղիկի դէմքին, սեղմած շրթներին ու ասաց .

— Մինչ ե՞րբ դու լուռ ու տխուր պիտի մնաս :

— Մինչեւ իմ ազատութեան ժամը, — պատասխանեց Աստղիկը :

— Նշանակում է՝ դու յաւէտ լուռ պիտի մնաս :

Աստղիկն արհամարհանքով նրան նայեց :

— Յոյս ունե՞ս, թէ կ'ազատուես ինձնից :

— Առանց այդ յոյսի ես չէի ապրի :

— Ի զուր յոյսեր :

Աստղիկը նրան պատասխանի չարժանացրեց :

— Չկայ մէկը, որ կարողանայ քեզ ինձնից խլել, — վերստին ինքնագոհ խօսեց Բարշամը :

— Կայ :

— Վահա՞գնը :

— Այո, նա :

Բարշամը հեգնօրէն ժպտալով ասաց .

— Քո Վահագնը, Աստղիկ, կարող է գիշերով իմ մարագից յարդ գողանալ, բայց չի կարող իմ դէմ բաց մարտի դուրս գալ :

— Կարող է :

— Ո՞ւր է, ինչո՞ւ չի երեւում :

— Շուտով կ'երեւայ, — վստահաբար պատասխանեց Աստղիկն ու հայեացքը Բարշամի դէմքին սեւեռելով աւելացրեց .
— Նա, որ հայրենի աշխարհի բոլոր կողմերը մաքրել է ծանր վիշապներից, չի հանդուրժի, որ այս սրբազան բարձունքներն անմաքուր մնան :

Բարշամը կատաղեց, ձեռքը դէպի կողքը տարաւ, բայց Աստղիկի հայեացքից պարտուած՝ ետ քաշեց ու չարացած հարցրեց .

— Դու վստա՞հ ես, որ նա կը գայ :

— Այնպէս վստահ եմ, ինչպէս որ վաղը վերստին արեւ պիտի ծագի :

— Անհամբեր սպասում եմ նրան :

— Նա քեզ երկար չի սպասեցնի :

Այդ պահին վրանը պայծառօրէն լուսաւորուեց ու ահաւոր մի դղրդիւն լսուեց : Բարշամը գունատուած վեր թռաւ տեղից : Աստղիկը գոհունակութեամբ ժպտաց ու շշնջիւնով ասաց .

— Նա է :

Բարշամն աճապարանքով սպառազինուել սկսեց : Աստղիկը, նրանից աննկատ, դուրս սահեց վրանից ու մօտակայ ձորի կողմը դիմեց : Այնտեղ, ջրերի ընթացքն արգելակող պատնէշի մօտ, ձիու վրայ, կայծակնացայտ սուրը ձեռին, սպասում էր Վահագնը :

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆ

(8 եւ. մնացեալը յաջորդով)

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ՇԱԲԱԹԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

●

Անցեալ շաբաթ տեղի ունեցան հայկական երաժշտութեան նուիրուած երեք չահեկան եւ գնահատելի հաւաքոյթներ :

Ցաւում եմ, որ աշակերտներիս երգահանդէսը(*) պատրաստելու հոգերով ,պիտի չկարողանամ երկար արտայայտուիլ :

Առաջինը, հինգշաբթի Մայիսի 2ին՝ տեղի ունեցաւ Զինուորական Ակումբում (Սէրքլը Միլիթէռ), Նուրհան Ֆրէնկեանի նախագահութեամբ՝ ի պատիւ Պ. Արա Պարթեւեանի բազմավաստակ երաժշտի ու երգահանի, որին «դովասանքը» (հիմն) երգչախումբի եւ նուագախումբի համար յօրինուած, մրցանակի արժանացած է Նիւ Եօրքի մէջ Բարեգործականի կողմէ :

Պարոն նախագահի համակրելի ճառից ետք, որին մէջ ներկայացրեց Պարթեւեանի թէ կենսագրականը, եւ թէ գործունէութիւնը եւ միւս ճառերից յետոյ,կատարուեցաւ երաժշտական զարդ եղաւ գեղարուեստագէտների ներկայութիւնը, որոնք կատարեցին Պարթեւեանի մի քանի գործերը՝ հասարակութեան բուռն ծափերին տակ: Պ. Րաֆֆի Պետրոսեանը՝ քաջ ծանօթ եւ սիրուած դաշնակահարը, եւ շնորհալի Օր. Իրիս Պիւլպիւլեանը, Սօնա Տէր Գաբրիէլեանը, ինչպէս արտասանութեամբ Պ. Գմբէթեանը :

Երեկոյթը չափազանց տաք մթնոլորտ ունէր:

Կիրակի առաւօտ, Մայիս 5ին , ժամը 8·45էն մինչեւ ժամը 10ը հաղորդուեցաւ հայկական պատարագ ձայնասփիւռէն : Պատարագեց Գերապայծառ Ամատունին իր հետ ունենալով Քաֆթանճեան եւ Լէւոնեան վարդապետները, երկու դպիրներ, Պ. Տէվէճեանի երգչախումբը, Օր. Օր Ա. Առաքելեան, Մարգրիտ Թամար եւ Վ. Տէվէճեան՝ իբրեւ մեներգող :

Զմոռանամ յիշատակելու, որ պատարագը տեղի ունեցաւ Սէն Ժան Պաթիսթ տը Կրընէլ կաթողիկէ եկեղեցում :

Տպաւորութիւնը չատ մեծ էր ի պատիւ կազմակերպութեանը: Օրիորդ Առաքելեանը չատ զգայուն կերպով կատարեց «Ամէնը» եւ իր ձայնը ոստոստ ալիքներով կ'ելնէր տարածուն եւ փայլուն, ինչպէս եւ Պ. Տէվէճեանի եւ Օր. Թամարայի կատարածը «Ընդ հոգւոյդ քում»: Խումբին մէջ սիրուն ձայներ կան, ներդաշնակութիւնը չատ սահուն, հաստատ է թէ միաձայն եւ թէ քառաձայն: Ցանկալի պիտի լինէր որ խումբի անդամները նուագում գործադրէին, որով տպաւորութիւնը աւելի մեծ կարող է լինել: Երգածներին մէջ կան անյաջող , եկեղեցական աւանդութեան անհամաձայն կտորներ:Որտե՞ղից են առեր վերցրած :

(*) Մարգարիտ Բաբայեանի աշակերտականերգահանդէսը տեղի կ'ունենայ Ուրբաթ Մայիսի 24ին, ժամը 20·15, Էնսթիթիւ տ'Ար է տ'Արքէօլօժի, 3, րիւ Միշըլէ, Փարիզ (6), մասնակցութեամբ Տ. Բեոլ-Գէօր, հոլանտացի երգահանի, Պ. Պէնշօ դաշնակահարի եւ Սարգիս Պօղոսեանի :

ԱՆՏՐԷ ՄՈՐՈՒԱՅԻ «ԵՐԵՔ ՏԻՄԱՆԵՐԸ»

Մինչեւ այժմ երբ խօսք կ'ըլլար Տիմաներու մասին, ընթերցասէր հասարակութեան միտքը կ'երթար Աղեքսանդր Տիմա հօր եւ Աղեքսանդր Տիմա որդիի:

Բայց Անտրէ Մօրուա, իր վերջին գրքով հանրութեան կ'ուզէ ծանօթացնել նաեւ Տիմա առաջինի հայրը՝ զօրավար Տիման: Այս երեք Տիմաները, զօրավար մեծ հայրը, վիպասան զաւակն ու թատերագիր թոռնիկը, Անտրէ Մօրուայի զօրաւոր գրչին տակ կը վերակենդանանան ու գիրքին էջերուն մէջէն ցայտուն գծերով կը ներկայանան ընթերցողին :

Զօրավար Տիմա Տավի տը լա Փայըրէթի հայրը թագաւորութեան շրջանի մարքիզներէն մէկն էր, արկածախնդիր բնաւորութեամբ, որ Ֆրանսական բոլոր գաղութները պտտելէ վերջ Սէն Տոմէնկի մէջ սեւամորթ կնոջմէ մը զաւակ մը կ'ունենայ: Կնոջ մահէն վերջ զաւկին հետ կը վերադառնայ Ֆրանսա :

Խառնածին տղան, թուխ դէմքով, հրանալի սեւ աչքերով, մարզիկի մկանուտ մարմնով, կը մտնէ ֆրանսական բանակին մէջ, ուր, շնորհիւ իր ուժիմութեան , ֆիզիքական զօրութեան ու քաջութեան, եռեսուն տարեկանին զօրավարի աստիճան կը ստանայ: Սակայն իր անկախ բնաւորութիւնը պատճառ կը դառնայ, որ Նափոլէոն Ա., տակաւին Ֆրանսայի կայսր չդարձած իսկ, չհանդուրժէ «այս սեւամորթին» ներկայութեան, ու հակառակ զօրավար Տիմայի մատուցած մեծ ծառայութեանց ու ցոյց տուած բացառիկ խիզախութեան, զինուորական որեւէ պարտականութիւն չյանձնէ անոր: Այս շնորհազրկումը անհուն վիշտով կը լեցնէ զօրավար Տիմայի սիրտը: Հակառակ այս վաղահաս անգործութեան, Աղեքսանդր Տիմա, իր Յուշերուն մէջ իր զօրավար հայրը կը ներկայացնէ որպէս բացառիկ հերոս մը :

Այս փոքր մանրամասնութիւնը կրնայ բացատրել Աղեքսանտր Տիմայի ամբողջ գրականութիւնը: Արդարեւ, վիպասանը այնքան անսահման ու վառ երեւակայութեամբ մը օժտուած էր , որ ինքն իսկ կը հաւատար իր ստեղծած երեւակայական պատմութիւններուն ճշմարտութեան եւ «Երեք հրացանակիրներ»ուն մէջ Փորթոսի մահը նկարագրած ժամանակ երեխայի նման կը յուզուէր ու յորդառատ արցունք կը թափէր :

Անտրէ Մօրուա ըսել չուզեր սակայն , թէ Ա. Տիմա ստախօս մըն էր. ոչ, պարզապէս՝ վառ երեւակայութիւն մը ունէր ու պատմական փոքր տուեալի մը վրայ պատմութիւններ ու մանրամասնութիւններ հնարելու այնպիսի կարողութիւն մը, որ իր հնարածներուն ճշմարտութեան կը համոզէր թէ՛ ինքզինքը եւ թէ՛ իր ընթերցողները :

Աղեքսանդր Տիմա հայր թատերգութիւններ գրելու անյաջող փորձէ մը վերջ, միանգամ ընդ միշտ նուիրուեցաւ վիպասանութեան: Հետաքրքրական է նչել, թէ իր լաւագոյն վէպերուն մէջ — «Երեք հրացանակիրները », «Քսան տարի վերջ», « Մոնթէ Քրիսթօ», «Մարկօ Թագուհին », « Թագուհիին մանեակը », եւայլն — կը կիրարկէ թատերական թէքնիք մը, գործողութեանց ու ոճի արագութեամբ , դադար չտուող հարց - պատասխաններով , որոնք ընթերցողը կը պահեն հեւի հեւ ու յարաճուն հետաքրքրութեան մը մէջ :

Աղեքսանդր Տիմա հօր համար պատմական ճշմարտութիւնը երկրորդական գծի վրայ կուգայ. ան ինքզինք բաւարարուած կը զգայ այնքան ատեն որ իր ստեղծած պատմութիւնն ու հերոսները ճշմարտանման ըլլան ու ոգեւորեն թէ՛ զինքը եւ թէ՛ իր ընթերցողները : Ան իր անձնական կեանքին մէջ ալ ապրած է իր հերոսներուն նման .— օրը օրին, հեւ ի հեւ, առանց որոշ ծրագրի, որպէս արկածախնդիր ու պոհեմ:

Անտրէ Մօրուա հոգեբանական փայլուն վերլուծում մը կ'ընէ Աղեքսանդր Տիմա որդիի, որուն մէջ երկու հակասական ըզգացումներ պայքարի մէջ են իրարու հետ — որդին թէ՛ հիացմունք ունի իր տաղանդաւոր հօր հանդէպ, եւ թէ՛ կը տառապի անոր վարած պոհեմ կեանքէն ու իր ապօրէն ծնունդէն :

Իր անձնական փորձառութիւնն ու ապօրէն զաւակ մը ըլլալու գիտակցութիւնը այնքան զօրաւոր կերպով դրոշմ դրած են իր նկարագրին վրայ, որ ցոլացած է նաեւ իր ամբողջ գրականութեան մէջ : Սկիզբը՝ իր վէպերուն, ապա եւ իր թատերգութեանց մէջ, Տիմա որդի ցցուած է ընկերային կեանքի անարդարութեանց դէմ. անվհատ բողոք բարձրացուցած է աղջիկ - մայրերու, ապօրէն զաւակներու, հանրակիններու վերապահուած ճակատագրին դէմ: Սակայն «Քամելիազարդ Կինը»ի մէջ արտայայտած գութի իր զգացումները թօքախտաւոր ցնծուհիին հանդէպ՝ իրական կեանքի մէջ հետզհետէ փոփոխութիւն կրելով, վերածուած են կատարեալ կնատեացութեան :

Փաստերու եւ վերլուծումներու լոյսին տակ Անտրէ Մօրուա, ներկայացնելէ վերջ « Երեք Տիմաները » , ի վերջոյ այն եզրակացութեան կը հասնի թէ այս երեքէն մեծագոյնը «Երեք Հրացանակիրներու» եւ «Մօթէ Քրիսթօ»ի Տիման է, բարի, վեհանձն, պոհեմ, բայց տաղանդաւոր Աղեքսանդր Տիմա հայրը :

ՍԻՓԱՆ - ԿՈՄԻՏԱՍ

Նոյն կիրակին, Մայիսի 5ին, ժամը 17ին Կավոյի մեծ սրահում տեղի ունեցաւ Սիփան - Կոմիտասի տարեկան հանդէսը , ղեկավարութեամբ Կարպիս Ափրիկեանի : Արդէն առիթ ունեցած էի գնահատելու այդ տաղանդաւոր երաժշտի գործունէութիւնը: Իր տոկունութիւնը, ձիրքը, աշխատասիրութիւնը եւ մի քանի տարուայ մէջ ահագին երաժշտական պաշար հաւաքելը եւ միշտ առաջ ընթանալու ու զարգանալու տենչը խորապէս յարգելի են :

Այս անգամ Ափրիկեան ցոյց տուաւ այդ իր բոլոր յատկութիւնները: Միջոց չունիմ կանգ առնելու հայ երաժիշտների գործերի վրայ, որոնք ներկայացուած էին յայտագրին մէջ եւ որ կատարեցին երկսեռ խումբը , մի փոքր համակրելի նուագախումբ, ինչպէս եւ մեներգողները՝ Տիկին Կաւվարենց - Արթինեան , Օր. Քէօսէեան , եւ Պ. Պ. Մ. Պօղոսեան եւ Ա. Քիւփէլեան :

Նուագախումբը ընկերակցում էր թէ երգիչներին եւ թէ խումբին եւ ուրախ եմ արձանագրելու, թէ որչափ եղանակների հոգւոյն համաձայն կատարած էր այդ ընկերակցութիւնը Ափրիկեանը :

Ստիպուած եմ այսքան յաջող հանդէսին մէջ խօսիլ էգական խումբի մասին, որ չափազանց զօրեղ, սուր կը հնչէր համեմատած արական խումբի, որին մէջ չատ սիրուն ձայներ կան եւ որ աւելի ներդաշնակ կերպով կը մասնակցէր բոլոր երգերին :

Գիտեմ ղեկավարի դժուարութիւնը երաժշտապէս անպատրաստ տարրերով , կարելի է միայն զարմանալ, թէ որչափ եռանդ ու նեղութիւն կրած պիտի լինէր յաջող միութիւն ստեղծելու համար, Տիկին Մ. Կաւվարենց Ափրիկեանի ընկերակցութեամբ իր սիրուն ձայնով երգեց Կոմիտասէն, Խաչատուրեանէն եւ Կանաչեանէն, խոր տպաւորութիւն ձգելով հասարակութեան վրայ: Ժողովրդի կրկնակի ծափահարութեանց վրայ երգչուհին արդար գնահատանքի արժանացաւ երգելով Սիփան - Կոմիտասի ողբացեալ ղեկավար՝ Գ. Մ. Ալէմշահի անմոռանալի «Իմ երգը» :

Խմբին հետ մեներգեցին Օր. Քէօսէեանը , եւ Պ. Մ. Պօղոսեանը , որին բարձր, ուժեղ թէնօրը արժանի է լուրջ կատարելագործութեան, ինչպէս եւ Քիւփէլեանը: Տաղանդաւոր դաշնակահարուհի Մառի Իւսթատ ընկերացաւ յաջողութեամբ:

Հանդէսը մեծ յաջողութիւն ունեցաւ եւ պիտի մաղթեմ, որ մեր գաղութը կարենայ անէ Ափրիկեանին ամէն միջոց տալու, առաւել եւս իր արտակարգ երաժշտական տաղանդը ի յայտ բերելու եւ աւելի եւս կատարելագործելու :

ՄԱՐԳԱՐԻՏ ԲԱԲԱՅԵԱՆ

ՑԱՐԳԱՆՔԻ ՏՈՒՐՔ

Իր ծննդեան հարուստ կոչումին բացառիկ ազդեցութեան տակ, խորունկ բանաստեղծ Տատուրեանը, բառին բովանդակ առումով դարձած է համանիշը պարզութեան բառին. քերթողական անուշ աղբիւրի վազքին տուած սարսուռին տակ մաչուող եւ հալուող մարդկային բացառիկ զգայուն հոգի մըն է ինք, իր համեստ դրսերեւոյթին ներքեւ մասունքի պէս պահած իր հոգեկան աշխարհին անչափելի մեծութիւնը :

Ինք երանութեամբ կը թեւածէ իր իսկ ոլորտներուն մէջ եւ ահա թէ ինչո՞ւ «Ոչ ոքի հարցում, ոչ մէկ պատասխան» իր խորախորհուրդ բացականչութիւնը կ'արդարանայ անսահմանօրէն :

Ահարոն Տատուրեանի աշակերտ – աշակերտուհիները օր մը հպարտութեամբ պիտի յիշեն անոր անունը, երբ իրենք իրենց կարգին ըմբռնեն այս մեծ հոգին որ գիտցաւ տառապիլ ու լռել, բայց՝ վեհանձնօրէն քաջալերեց ուրիշները :

ՆԱԶԵՆԻ ՏԷՐ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ

ԵՐԿՈՒՆՔ

●

ԳԼՈՒԽ Թ.

ՂԵՒՈ՛ՆԴ, ՂԵՒՈ՛ՆԴ

●

Այսպէս Յովնան ինքնիրեն իւր նկուղին վրայ յեց կ'երթար, կը շարունակէր իւր յետդարձն անխռով եւ անսասան , բայց տխուր, վասնզի չկրցաւ չարժել եկեղեցական խումբը, ուսկից ինք յենակէտ մը չինել կը յուսար :

ԳԼՈՒԽ Ժ.

ԻՇԽԱՆԱԶԱՆՑ ԺՈՂՈՎ ՄԸ

Հասաւ դարձեալ Երասխայ ափանց վըրայ, որ դարիւ դարիւ կուգար իւր խըռոխտ ընթացիւք. սիրտը անչափ տխուր էր որ առաջ քան անցնիլը նստաւ ճանապարհէն հեռու նոյն ափանց վրայ. Ի՞նչ կը մտածէր այդ մարդը, որ քսան չորս ժամը անցեր: բերանը բան չէր դրած ուտելու եւ ոչ ախորժ ունէր :

Երբ Երասխայ դիմացի գետեզրը, Բագարանէ չատ վար, փոքրիկ վանք մը կը տեսնէր, ճիշդ նոյն միջոցին ուր Ախուրեան Երասխ կը թափէր, եւ իր աչքը անկից չէր կարող բաժնել. այդ վանքը երկու երկայն տարիներ իրեն բանտ էր եղած , կը նայէր այդ աշտարակին, ուր կը յիշէր թէ անքուն գիշերները անցուցեր էր, կը տեսնէր այն փոքրիկ երկաթապատ լուսամուտը, ուսկից առանց երկաթի արգելքին դարձեալ մարդ չէր կրնար անցնիլ, ծակը ուսկից շնորհեալ էր տեսնել երկինք իւր պայծառութեան եւ իւր տխրութեանց մէջ, երբ իր սրտին այն օրերէն սկսեալ մինչեւ սոյն այս վայրկեան օր մը ուրախութեան արեւ չէր ծագած, քսան – քսան հինգ տարիներու ժամանակ: Եւ որ աւելին է, կը յիշէր այն սրտի համար սոսկալի վայրկեանները որ չարչարանաց երկար տարիներ էին, յորում հոգին կը տոչորէր եւ նորա տանջանքները բացատրելու համար չկար բառ, վասնզի մարդկային լեզուն չատ աղքատ է յայտնելու այդ վիճակը, եւ նա միայն կը զգայ որ սիրեր է անյոյս, որ սիրէր է թշուառ եւ որ խնդրեր է յԱստուծոյ հազար բիւր անգամ ազատել զինք ի սիրոյ եւ ի կենաց, որուն երկնային քաղցրութիւնը դառնացուցեր , լափլիզեր է բաժանման եւ անյուսութեան դըժոխային հուրը :

Կը յիշէր նա այն տխուր գիշերներու անհանգիստ քունը, ուր հրեշտակային եւ պատկառելի կերպարանքը Վասկանուշին՝ կ'երեւար փայլակի մը պէս եւ խեղճ բանտեալն հազիւ աչքերը յագեցնել փափաքէր, աներեւոյթ կը լինէր եւ ինք խոտէ խշտեայն վրայ ամբողջ ժամեր կը տապլտկէր: Վերջապէս յոգնած այդ յիշատակներէն ձեռքը ակամայ ճակտին դրաւ մըկըդի վարելու համար ամէն խորհրդածութիւն, թէպէտ անչափ տարիներէ վերջը սրտի սլիացեալ վէրքը ձայն կուտար թէ չէր բժշկուած, եւ այս այն վայրկեանէն որ ըրմուհին պսակեր էր, թէ դարձեալ պիտի տեսնէր իր սրտին սիրելին :

Ցնցուեցաւ երաւ, հանեց զգեստներն ու զէնքերը, կապեց գլխուն վրայ եւ առանց ուշ դնելու Երասխայ մռնչիւններուն եւ բարկացայտ յարձակմանց, նետուեցաւ մէջը եւ նորա ընթացքին հետ կը սրանար կ'իջնէր միշտ հանդէպ կողմը, մինչեւ որ ափունքը գտաւ, եւ երբ վրայէն ջուրը ցնցեց , իր պարեգօտը դարձեալ հագաւ եւ ուղղուեցաւ դէպի նոյն վանքը, որ կրբեւ թէ մագնիսական զօրութեամբ առ ինքըն կը ձգէր, վասնզի Վասկանուշի համար բանտին յիշատակը նաեւ քաղցր էր , եւ նոյն միջոցին մտածութիւն չկար մտքին մէջ, այլ միայն Վասկանուշ, վասնզի այս սիրոյ հսկայ ուրուականին առջեւ ամէն բան՝ ազգ, Սասուն, արար, նախարար, կաթողիկոս անհետացեր էր մտքէն. այս մտածութեամբք, երբ կ'անցնէր առաջին գիւղին քովէն, երկու պատանիք իրեն մօտենալով եւ ակնածութեամբ , իրարու երես նայելէ եւ աչքով խորհրդակցելէ վերջ՝ մին աւելի համարձակ՝ հարցուց .

— Եղբայր, Խութեցի Յովնան դո՞ւ ես:

— Այո, որդեակ, ես եմ:

— Խնդրեմ մեզ հետ գալ, վասնզի տունը մարդ մը քեզ կը սպասէ:

— Լաւ, որդեակ , պատասխանեց Յովնան քիչ մը մտածելէն վերջ եւ առանց հետաքրքրութեան նչան կերպարանքին վրայ ցոյց տալու, լռիկ սկսաւ երթալ պատանւոյն հետ, որու միւս ընկերը միշտ պատկառանօք իրեն կը հետեւէր :

ԾԵՐԵՆՑ

(Շար.)

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ ՄՐԱՀ

ՄԱՐՍԷՅԼ ՍԷՆԹ Մարկրիտ Գամբ. Ռիբեր եւ Բիւժէի ցանկը .—

(Գումարը յայտարարուած է) :

Յովսէփ Մարաշլեան, Սահակ Նազաշեան, Ժիրայր Խոլազեան 2000ական Ֆր., Ճանիկ Պէքմէզեան, Մանուկ Մանուկեան 1500ական, Մարգար Ծերունեան, Յովհ. Ստեփանեան, Ստեփան Պայլուեան, Աբիկ Կոստանեան, Տիգրան Մարգարեան, Մինաս Կիւրճեան, Յակոբ Կիւրճեան, Կարապետ Ոսկանեան, Պետրոս Միքայէլեան, Յարութիւն Լաւազանեան, Գէորգ Նշանեան, Կարապետ Տօնապետեան, Կիրակոս Անապիկեան, Գուրգէն Փիրանեան, Աբրահամ Մարաշլեան հազարական ֆրանք, Նորան Պալեան, Վարդան Մուրատեան, Գրիգոր Աֆարեան, Յակոբ Խատէփճեան, Յարութիւն Հէքիմեան, Անդրանիկ Սիմոնեան, Նորայր Մաղաքեան, Յակոբ Տողրամաճեան, Տիկին Հայկանոյշ Մանոյեան, Խաչիկ Վարդապետեան 500ական ֆրանք :

Նոյն առթիւ Յառաջի բարգաւաճման համար՝

Արմենակ Մանուկեան հազար ֆրանք, Մարգար Ծերունեան հազար, Արտաշէս Պողոյեան 500 ֆրանք :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Եկեղեցաշէն Տիկնանց Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացաւ հետեւեալ նուիրատուութիւնները ի նպաստ Լիոնի եկեղեցւոյ շինութեան :

Ոմն հազար ֆրանք, Պ. Վարդանեան եղբարք իրենց մօր մահուան առթիւ հազար ֆր., Մարսէյլէն Պ. Թութլեան հազար, Պ. Ժագ Եագուպեան երեք հազար, Պ. Յարութիւն Թօփազալեան հազար, Ոմն երկու հազար, Պ. Բագարատ Մակարեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուիրատուութիւնները եղած են.— Պ. Սարգիս Գերոբեան երկու հազար ֆրանք, Փոն տը Շէրիւէն Պ. Ա. Գրիգորեան հազար ֆրանք, Փոն տը Շէրիէն Պ. Նշան Գարակէօզեան հազար ֆր., Պորտոյէն Պ. Մարտիրոս Յակոբեան հինգ հազար ֆր., Պ. Գարեգին Առաքելեան երկու հազար, Մարսէյլէն Տէր եւ Տիկին Ոսկիան Սարոյեան 2500 ֆր., Մարսէյլէն Պ. Աւետիս Թաթոյեան հազար ֆրանք :

Լիոնի Ազք. Տիկնանց Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացաւ հետեւեալ նուէրները .—

Պ. Վարդանեան եղբարք իրենց մօր մահուան առթիւ հազար ֆր., Պ. Ճ. Պահատուրեանէ 25.000, Տիկին Արշալոյս Մալճեանէ երկու հազար, Պ. Պասմաճեանէ Թոռանը մկրտութեան առթիւ երկու հազար ֆր.: Տիկին Յովհաննէսեանէ հազար ֆրանք :

ՉՔՕՍԱՇՐՋԻԿՆԵՐՈՒ ԽՈՒՄԲ

ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ինչպէս նախորդ տարիները, այս տարի ալ զբօսաշրջիկներու խումբեր կը կազմուին դէպի Հայաստան :

Մանրամասնութիւններու համար գրել՝

Noubar Agopoff

168 Rue du Temple, Paris 3ème

ԾԱԽՈՒ ՏՈՒՆ

Սեվրանի մէջ (կայարանէն հինգ վայրկեան) վեց սենեակ եւ 300 մեթր հող ունեցող տուն մը ծախու է, խոհանոցով: Գինը՝ 2,900,000 ֆր.:

Մանրամասնութեանց համար դիմել տեղւոյն վրայ Տիկին Նազարէթեանի, 32 Ավրենիւ Նուվէլ, Սեվրան:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Լաւ սափրիչուհի մը (բաթէկօրի Ա.) խանութի մը համար, տրամադրելի է կահաւորուած սենեակ մը խոհանոցով, եթէ ուզէ: Շատ լաւ պայմաններով: Դիմել՝

Moutafian, 6 ave. de Paris
Chatillon sous Bagneux Ale 64-56

***

Շատ լաւ ափիէսէօր մը նմուշով: Լաւ վճարում: Ինչպէս նաեւ բանուոր մը աշխատանոցի համար: Դիմել՝

WIRTH (Papazian), 16 Rue Etienne Marcel, Paris 2ème. CEN 46-20

ԸՆՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ

Հ. Յ. Դ. Արեւմտեան Եւրոպայի Կ. Կոմիտէն ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջանի բոլոր ընկերները այս չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 21ին, Պարպօթ սրճարանի վերնայարը (Կառաւ Նոռ): Կը զեկուցանէ՝

ԸՆԿԵՐ ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ
(Նոր ժամանած Լիբանանէն)

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Նախաձեռնութեամբ Ալֆորվիլի մասնաճիւղին, 19 Մայիս ժամը 15 – 19ը, Քաֆէ «Սփոր»ի սրահը, Մէզոն Ալֆոր :

Կը նախագահէ Տիկ. ՀՌԻՓՍԻՄԷ Ի-ՓԷԿԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժին :

Գրիգոր Վահան կը ներկայացնէ

Կակազ Պաղտիկը զաւեշտ 1 արար,

Ես՝ ես իմ մանկական զուարճախաղ :

Արտասանութիւն, երգ, անակնկալներ :

Հիւրասիրութիւն, ծախքերու մասնակցութիւն : Մուտքը ազատ է:

Օթօպիւս առնել էգօլ Շարանթոնէն 181 թիւը եւ իջնել վերջաւորութեան :

ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ֆրանսահայ փոխադարձ Օգնութեան Միութեան զբօսաշրջիկներու խումբը այս տարի Հայաստան կը մեկնի Օգոստոսին սկիզբը :

Խումբին կրնան միանալ բոլոր փափաքողները անխտիր :

Արձանագրուելու համար դիմել նախագահին՝

Agop J. Nazarian
9, Ave. Calmels, Bois-Colombes (Seine)
Tél. CHA 00-55

ՆՈՒԷՐ

Տէր եւ Տիկին Կարապետ Գամպէրեան (Մարսէյլէն) իրենց հօրաքրոջ որդւոյն կողակցին՝ ողբացեալ Շաքէ Տէրտէրեանի վաղաժամ մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրեն 1000 ֆր. «Յառաջ»ի բարգաւաճման, 1000 ֆր. Հայ Մշակոյթի Տան, 1000 ֆր. Անելյլի ծերանոցին: Միեւնոյն առիթով, Հայ Մշակոյթի Տան կը նուիրեն՝ Տէր եւ Տիկին Վարդեւառ Գամպէրեկան 1000 եւ Պր. Սահակ Յարութիւեան 500 ֆրանք:

Ստանալ «Յառաջ»էն :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Առնուվիլի Եկեղեցւոյն Հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ գումարները Ազգ. սրահին համար : Պ. Վահան Գէորգեանէ Նախապէս նուիրուած հարիւր տոլարը օրուան սակով արժեց 35.000 ֆրանք :

Ազնիւ Տիկին Մ. Տխարպէքիրլեանէ հարիւր հազար ֆրանք: Պ. Հրանտ Մովսէսեանէ հազար ֆրանք, Պ. Փիէր Քէօրօղլեանէ հազար, Պ. Յակոբ Ֆէսճեանէ 500, Օր. Պզպզեանէ 500, գումար 138.000 ֆրանք, նախորդ գումար 440.500: Ընդհ. գումար 578.500 ֆրանք :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Հայաստանէն կը փնտռուի Նոր Բայազէտի շրջանի Հաջիմուխան գիւղացի Մամիկոն եւ Սիմոն Գրիգորեան եղբայրներ, Տիգրան Բաբաեան կամ Մելքոնեան եղբայրներ, նոյն շրջանի Սարուխան գիւղէն, Հայկազ եւ Գիւրջիրէկ (Կոլիա) Յունանեան կամ Խաչատրեան :

Տեղեկացնել՝ Բագրատ Խոստիկեանի՝

79-6 Cite TASE. Vaulx en Velin
(Rhone)

Կը խնդրուի «Հայրենիք»էն եւ բոլոր հայ թերթերէն արտատպել:

Ծանօթ.— Կը կարծուի թէ Գիւրջիրէկ (Կոլիա) Խաչատրեան եղած է Ֆրանսա եւ Գերմանիա 1945ին :

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer,
Paris (9e) Pro. 05-73.

ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱՅ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Տարօն – Տուրուբերանի Հայր. Միութեան քառասնամեայ գործունէութեան յոբելենական հանդէս :

Տեղի կ'ունենայ 18 Մայիս, Շաբաթ երեկոյ ժամը 21ին, Իվ Թուտիք թատերասրահին մէջ, մեթրօ Ռէփիւպլիք:

21 ռիւ Իւ Թուտիք, Սալ Բօլ Ֆարպլիք

Կը նախագահէ Պ. ԽԱԶԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ: Կը խօսին ՏԻԿ. ՀՌԻՓՍԻՄԷ ԻՓԷԿԵԱՆ - ՊՈՒՏԱՔԵԱՆ եւ Պ. ԼԵՒՈՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին՝ Սիփան–Կոմիտաս երգչախումբը իր ազգային տոհմիկ երգերով եւ մեներգներով, ղեկավարութեամբ Պ. Կ. ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ: Կ'արտասանեն՝ դերասան ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ եւ Օր. ԳԱՓՈՅԵԱՆ: Կ'երգեն՝ հայրենակից Ս. ՊՕՂՈՍԵԱՆ եւ ուրիշներ:

Կը հրաւիրուին մեր ազգային բոլոր կազմակերպութիւնները եւ հայ ժողովուրդը: Մուտքը ազատ է :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

Վարչութեան անդամները սովորաբար ժողովի կը հրաւիրուին, այս չորեքշաբթի, ժամը 6.30ին, սովորական տեղը :

LE CHANT DU MONDE

ԵՐԳԵՐ ԵՒ ՊԱՐԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԷՆ (Թիւ 1), Այգեկուտ, Զինչ ու զինչ, Լուսնակ գիշեր, Անուշս, Խնջոյքի երգ, Գիւմրիի շուրջպար, Ի՞նչ - ի՞նչ սեւ ամ:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՈՒՄԲ, ղեկավարութիւն՝ Ա. Ալեքսանդրեան, Գ. Զաքարեան եւ Թ. Ալթունեան

LDY 4043

×

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՐԳԵՐ (Թիւ 2)
Գացէք տեսէք, Կալի երգը, Մեռնիլ քեզ համար, Կեցցէ փեսան, Եղնիկի պէս, Սարերով գացի :

Երեւանի ռատիօ - կայանին ժողովրդական գործիքներու խումբ, ղեկավարութիւն՝ Ա. ՄԵՐԱՆԿՈՒԼԵԱՆ, մեներգ Յովհաննէս Պատալեան եւ Օֆելիա Համբարձումեան :

LDY 4075

×

ԵՐԵՒԱՆԻ ԱՐՁԱԳԱՆԳՆԵՐ (Թիւ 3)
Երեւանի գիշերները, Իմ անոյշ Հայաստան, Սիրերգ, Տունին ճամբուն վրայ, Ստեփան Շահումեանին

Հայաստանի երգերու եւ պարերու խումբ, ղեկավարութիւն՝ ԹԱԹՈՒԼ ԱԼԹՈՒՆԵԱՆ :

LDY 4085

En Vente —
« ELEDISC »
269 Bd Voltaire PARIS
et chez tous les bons disquaires

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵՒ ԲԱՐ

Հիմնադիր–տնօրէն ԳՐԻԳՈՐ ԹԵԻԱՆԵԱՆ

★

Ֆրանսական – հայկական եւ կովկասեան ընտիր կերակուրներ

ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՅ

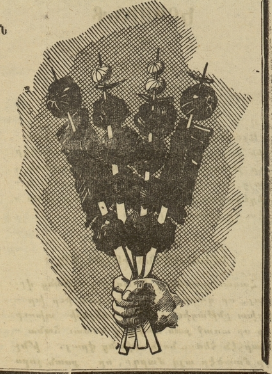
4, Rue Robert - Estienne
(Rue Marbeuf) PARIS (8e)
Téléphone BAL. 31 - 21
(Métro: F. D. Roosevelt)

Հանելի մթնոլորտ

★

Առաջնակարգ կովկասեան խորովածներ, «շաշլիք», «քարսքի»

BAR AMERICAIN

Պ. Քերովբէ Պոյաճեան եւ ազգականները սրտի խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց կնոջ եւ ազգականին՝

ՏԻԿԻՆ ՍԻՐԱՆՈՅՇ ՊՈՅԱՃԵԱՆԻ
(Ծնեալ Օտապաշեան)

մահը, որ տեղի ունեցաւ Մայիս 9ին:

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ այս երկուշաբթի առաւօտ, ժամը 8,15ին Բօրանթէն Սէլթոն հիւանդանոցէն: Հաւաքուիլ բնակարանը՝ 4 պիս ռիւ Ժիւլ Ֆերի, Իսի լէ Մուլինօ, ժամը 8,30ին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի տեղւոյն գերեզմանատունը:

Մասնաւոր մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պ. Օտտոյի Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները, ողբացեալ Տիկ. Արաքսի Տէր Նազարէթեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի.— Այրի Տիկին Ովսաննա Ստեփանեանէ 500 ֆր. եւ ընկերուհի Սաթենիկ Գաբրիէլեանէ 500 ֆ.:

ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐՆԵՐՈՒ
ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
Ամէն տեսակ կաշիի եւ մորթի

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆՆ Է

ՏԻՐԱՆ

Նաեւ

ՉԿՈՏՐՈՒՈՂ ԿՐՈՒՆԿԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿԻ
TALONS INCASSABLES
ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՊՐԱՆՔ
ԱՐԱԳ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ,
ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԳԻՆԵՐ
ՎՃԱՐՈՒՄԻ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

6 Rue Beaurepaire
24 Rue des Marais, Paris 10ème
Mètro République. Tél. BOT 13-48
BOT 85-23

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Նաւով, օդանաւով, երկաթուղիով որեւէ է ընկերութեամբ եւ միեւնոյն գիներով դէպի Ամերիկա, Աւստրալիա, Քանատա եւ Արեւելք: Վճարումը հոս կամ արտասահման: Կ'ապահովենք վիզայի գործողութիւնները ձրի, կ'ապահովենք նաեւ տեղերը ձրի: Դիմել՝

ԺԱՆ ԵՂԻՇԷ ԱՐՁՈՒՄԱՆԵԱՆԻ

որ ունի 35 տարուան փորձառութիւն :

AMERICAN LLOYD
48 Rue de la République Marseille
Tél. CO 4722
7 Rue Auber, Paris

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE
HARATCH
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամսեայ 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 14 ՄԱՅԻՍ
MARDI 14 MAI 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7880 33ème ANNEE
Directrice : Arpik MISSAKIAN
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3691

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ

1955 Յուլիս 20ին Լիզպոնի մէջ իր մահկանացուն կը կնքէր Գալուստ Սարգիս Կիւլպէնկեան :

Ծնած Անատոլուի համեստ մէկ աւանին՝ Թալասի մէջ, արտակարգ կարողութիւններով օժտուած այս հայորդին պիտի տիրանար միջազգային մեծ համբաւի, շնորհիւ իր յարատեւ եւ յամառ աշխատանքին եւ ձեռք բերած բացառիկ յաջողութեանց :

Եւրոպական մեծ ուսմաններու մէջ համալսարանական բարձրագոյն ուսմանց հետեւելէ եւ գլխաւոր լեզուներուն տիրապետելէ վերջ, նուիրուած էր արդէն քաղաքակիրթ աշխարհի զարգացման համար կենսական նշանակութիւն ունեցող նիւթի մը՝ քարիւղի հիմնական ուսումնասիրութեան :

Երեւան չէին հանուած դեռ Իրանի քարիւղի հարուստ հանքերը, որոնք մրցակցութեան առարկայ պիտի դառնային ամբողջ կէս դար Անգլիոյ եւ Ռուսիոյ միջեւ, չհաշուելու համար մեր օրերուն նաեւ միւս մեծագոյն պետութիւնը՝ որ կը կոչուի Ամերիկայի Միացեալ Նահանգները :

Անծանօթ էին տակաւին Միջագետքի, Պարսից ծոցի շրջակայ հողամասերու՝ Քուվէյթի եւ Սէուտի Արաբիոյ ընդերկրեայ հսկայ հարստութիւնները, որոնք բոլորովին պիտի յեղաշրջէին աշխարհի ճակատագիրը :

Աշխարհ կը ճանչնար միայն Ապշէրոնի թերակղզիին՝ Բագուի նաւթահորերը, խողովակներով կապուած Սեւ Ծովու մեծ նաւահանգիստ Բաթումի, ուսկից կը հայթայթուէր Մերձաւոր արեւելքի քարիւղի ամբողջ պաշարը, թիթեղեայ ծանօթ մեծ ամաններու մէջ :

Բագուն առաջին օրէն իսկ գրաւած էր հետաքրքրութիւնը երիտասարդ Կիւլպէնկեանի, որ հետախուզական ճամբորդութիւն մը կատարած էր այդ օրերու նաւթային մեծ կեդրոնին մէջ: Տեղւոյն վրայ ուսումնասիրած էր քարիւղի արտահանման գիտական բոլոր մանրամասնութիւնները :

Վերադարձին, Փարիզի մէջ հրատարակեց 1891ին ֆրանսերէն գիրք մը, որուն մէջ բացի Կովկասի մէջ կատարած իր ուղեւորութեան տպաւորութիւններէն՝ կարեւոր տեղեկութիւններ կուտար քարիւղի արտադրութեան եւ արդի ճարտարարուեստին մէջ անոր վերապահուած կարեւոր դերին մասին: Հազիւ 23տարեկան էր այն ատեն:

Ո՛չ ոք իրմէ աւելի հետաքրքրուած էր սեւ հեղուկով, որ այսօր աշխարհի ո՛չ միայն տնտեսական, այլ քաղաքական կեանքին մէջ ամէնէն գլխաւոր ազդակը կը կազմէ :

Գալուստ Կիւլպէնկեան յարատեւ պրպտումներ կատարեց քարիւղի մասին: Երեւան հանեց Մուսուլի քարիւղի հարուստ հանքերը եւ նախաձեռնութիւնն առանձնեց կազմելու «Թրքական քարիւղի ընկերութիւնը», որուն մէջ կարեւոր չահաբաժին մը ապահովեց իրեն համար: Դրամագլուխըն առաւելապէս գերմանական էր:

Առաջին աշխարհամարտէն վերջ, երբ պարտուած Գերմանիոյ եւ իր զինակից Թուրքիոյ հաշուեյարդարի ժամը հնչած էր, մեծ դաշնակիցները Սան Ռէմոյի մէջ ձեռք դրին Մուսուլի քարիւղներուն վրայ: Գալուստ Կիւլպէնկեանի բաժին ինկաւ հարիւրին հինգը, իբրեւ հիմնադիր :

Տիրացած մնայուն հսկայ հարստութեան մը, Կիւլպէնկեան քարիւղի զանազան ուրիշ ընկերութեանց մէջ կարեւոր բաժիններ ապահովեց իրեն համար: Հիմնեց նաեւ «Քարիւղի Ֆրանսական ընկերութիւն»ը:

Գլխաւոր մրցակիցը դարձաւ Հէնրի Տէթէրտինկի, որ կը կոչուէր «Քարիւղի Նափոլէոնը»: Իրեն ալ տրուեցաւ «Թալէյրան»ի տիտղոսը: Ա՛յնքան մեծ էր իր ազդեցութիւնը քարիւղի աշխարհին մէջ : Տէթէրտինկ շատ չանցած մեռաւ եւ Կիւլպէնկեանի համբաւը օրէ օր աւելցաւ :

Ու պատնէշի վրայ մնաց մինչեւ իր մահը :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՊԱԶԻՆՄԱՆ ՀԱՐՑԸ

ՌՈՒՍԵՒԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՀԱՒԱՆԱԿԱ՞Ն

Լոնտոնի ապազինման ժողովներուն ամերիկեան պատուիրակը, Հարոլտ Սթասըն, նոր հրահանգներ ստացած է Ուաշինկթընէն, ուր առաջին անգամ ըլլալով կը խորհին թէ ապազինման հարցին շուրջ կարելի է համաձայնութեան մը գալ Խ. Միութեան հետ :

Ցարդ միայն ընդհանուր եւ անորոշ խօսքեր կ'ըլլային այս ուղղութեամբ, մինչդեռ այժմ դէմ դիմաց դրուած են օդանաւային փոխադարձ հսկողութեան երկու չօշափելի ծրագիրներ, որոնց շուրջ կարելի է բանակցութիւններ կատարել ու վերջնական համաձայնութիւն մը գոյացնել :

ԽՐՈՒՇՉԵՒԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Բարեդէպ այս մթնոլորտին մէջ, Խրուշչեւ կիրակի օր տեսակցութիւն մը շնորհեց «Նիւ Եորք Թայմզ»ի խմբագրին. այս առթիւ ըրաւ շահեկան յայտարարութիւններ: Պատկերալից ոճով մը, միջազգային քաղաքական յարաբերութիւնները նմանցուց կաղամբի մը, որուն թերթերը եթէ փրցուին առանձին - առանձին, կը մնայ կաղամբին միջուկը. «իսկ այդ միջուկը՝ ռուսեւամերիկեան յարաբերութիւններն են» :

Խրուշչեւի եզրակացութիւնն այն է, ուրեմն, որ եթէ Խ. Միութիւնն ու Մ. Նահանգները ուզեն, միջազգային լարուածութիւնը կը մեղմանայ :

Խրուշչեւ համաձայն է, որ չորս մեծ պետութեանց (Մ. Նահանգներ, Խ. Միութիւն, Անգլիա եւ Ֆրանսա) ղեկավարները նոր խորհրդակցութիւն մը ունենան. սակայն, ըստ իրեն, որեւէ յաջողութիւն մը արձանագրելու համար, պատասխանատուութեան մեծագոյն բաժինը կ'իյնայ Մ. Նահանգներու եւ Խ. Միութեան վրայ, եւ մասնաւորաբար՝ Մ. Նահանգներու վրայ:

Խրուշչեւ կը խորհի սակայն, որ նախքան չորսերու ժողով մը կազմակերպելը, նախապատրաստական մանրակրկիտ աշխատանքներ պէտք է տարուին, որպէսզի կարելի ըլլայ դրական արդիւնքի մը հասնիլ :

Գալով օրուան միւս հրատապ հարցերուն, Խրուշչեւի կարծիքը հետեւեալն է.

— Եւրոպայի հարցը ամէնէն դժուար լուծելի խնդիրն է, որմէ կրնան բարդութիւններ ծագիլ: Այդ պատճառով ալ, անհրաժեշտ է ստեղծել Խ. Միութեան եւ Մ. Նահանգներու հսկողութեան տակ մարմին մը, որ պիտի լուծէ Եւրոպայի մէջ ծագող բոլոր խնդիրները: Այս մարմնին ստեղծումով, Հիւս. Ատլանտեան Կազմակերպութեան գոյութիւնը աւելորդ կը դառնայ :

— Գերմանիոյ հարցը պէտք է լուծուի Արեւմտեան եւ Արեւելեան Գերմանիաներու փոխադարձ համաձայնութեամբ եւ առանց արտաքին միջամտութեան :

— ՄԱԿը կազմակերպութիւն մըն է, որ խաղաղութեան պահպանման մէջ մեծ դեր կրնայ խաղալ. սակայն ՄԱԿը այս միջոցին իր այդ դերը չի կրնար խաղալ՝ Մ. Նահանգներու գերակշիռ դերին պատճառով :

— «Անվիճելի իրողութիւն» է, որ ճակատական պատերազմի մը մասին կը մտածեն :

— Մ. Նահանգներու մէջ, եսասէր անձեր, երկիրը «դէպի անդունդին եզերքը կ'առաջնորդեն» :

— Խ. Միութեան մէջ գրաքննութիւնը պիտի պահուի, որովհետեւ մելանի ու թուղթի խնայողութեան «արմատական» միջոց մըն է «այնպիսի լուրերու համար, որոնք միայն վնաս կրնան պատճառել» :

— Խրուշչեւ մեծ փափաք ունի Մ. Նահանգներ այցելելու եւ Նախագահ Այզընհաուըրի հետ տեսակէտներու փոխանակութիւն ունենալու :

— Խրուշչեւ հակառակ չէ, որ Լեհաստանն ու այլ ընկերվարական երկիրներ տնտեսական օժանդակութիւն ստանան դրամատիրական երկիրներէ, սակայն պէտք է ուշադրութիւն դարձնեն, որ «մեղրի մէջ չխեղդուին» :

— Սթալին մեծ համայնավար մըն էր, բայց կարգ մը սխալներ գործեց :

— Միջին Արեւելքի մէջ ամերիկեան միջամտութիւնը դատապարտելի է: Հունգարիոյ մէջ խորհրդային միջամտութիւնը «տարբեր» էր, որովհետեւ Հունգարիան «անկախ կառավարութիւն ունեցող անկախ պետութիւն մըն է» :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ՎՍՏԱՀՈՒԹԻՒՆ ՈՒՆԻՆ ԿԻ ՄՈԼԷԻ ՎՐԱՅ

Ֆրանսայի Ընկերվարական կուսակցութեան Ազգ. Խորհուրդը կիրակի գիշեր քննեց թէ գործադիր մարմինը հետեւա՞ծ է կուսակցութեան համագումարին տուած որոշումներուն: Ժողովը, լսելէ վերջ Փիէր Քոմէնի, Ռոպէր Լաքոստի եւ Կի Մոլէի զեկոյցները, ջախջախիչ մեծամասնութեամբ բանաձեւ մը քուէարկեց՝ վստահութիւն յայտնելով ընկերվարական նախարարներուն եւ վարչապետ Կի Մոլէի հետեւած քաղաքականութեան : Ազգ. Խորհուրդը 3912 ձայներու լիազօրագրեր ունէր. բանաձեւը անցաւ 2997 թեր, 401 դէմ ձայնով եւ 435 ձեռնպահութեամբ : 79 լիազօրագրերու ներկայացուցիչները բացակայ էին:

Մի առ մի քննուեցան հետեւեալ հարցերը. 1) Ալժերիա.— Ալժերիոյ նախարարը, Լաքոստ, յայտարարեց թէ քաղաքապետական մեծ բարեփոխումներ իրագործուած են. 1100 նոր համայնքներ ստեղծուած են. քաղաքապետական պաշտօններու կոչուած են բազմաթիւ մահմետական Ալժերիացիներ : Որոշ տեղեր կողք կողքի ստեղծուած են մահմետական եւ եւրոպական բջիջներ, որպէսզի համայնքները իրարու հետ բախումներ չունենան: Այս ձեւով իրագործուած է տեսակ մը քաղաքապետական համագործակցութիւն :

2) Արտաքին քաղաքականութիւն .— Կի Մոլէ ընդարձակ զեկոյց մը կարդացած է կառավարութեան արտաքին քաղաքականութեան մասին :

3) Ներքին քաղաքականութիւն.— Վարչապետը մանրամասնութիւններ տուած է երեսփոխանական խմբակցութեանց վարիչներուն հետ ունեցած խօսակցութեանց մասին :

Քուէարկութենէն առաջ անցած բանաձեւը կ'ըսէ թէ «Ընկերվարական կուսակցութիւնը գիտէր թէ ինչ մեծ դժուարութիւններ կը սպասէին իրեն՝ երբ 1956 Յունուարին իշխանութեան գլուխ անցաւ: Ազգային խորհուրդը կը հաստատէ թէ կուսակցութեան վարիչ մարմինը, երեսփոխանական խմբակն ու նախարարները իրենց կարելին ի գործ դրած են, այս բացառիկ պայմաններուն մէջ իրագործելու համար կուսակցութեան համագումարնե -

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՆԱԽԱԳԱՀ ՔՈԹԻ ԻՏԱԼԻՈՅ ՄԷՋ

Զորս օր Իտալիոյ կառավարութեան հիւրը ըլլալէ վերջ, նախագահ Քոթի երկուշաբթի օր այցելեց Պապին ու այսօր, երեքշաբթի, պիտի վերադառնար Փարիզ :

Այս այցելութիւնը կատարուեցաւ բացառիկ կերպով ջերմ մթնոլորտի մը մէջ: Երկու երկիրներու նախագահներն ու վարչապետները քաղաքական կարեւոր խօսակցութիւններ ալ ունեցան, քննելով օրուան հրատապ հարցերը: Եւրոպական հարցերուն մէջ, Իտալիոյ եւ Ֆրանսայի քաղաքական տեսակէտները նոյնն են. կը խորհին թէ Միացեալ Շուկայի ու Եւրաթոմի համաձայնագրերուն վաւերացումը պէտք է կատարուի կարելի եղածին չափ շուտով :

Քննուեցան նաեւ Միջին Արեւելքի, միջազգային քաղաքականութեան ու իտալեւֆրանսական փոխ - յարաբերութեանց հարցերը :

× Վատիկանի պաշտօնաթերթը, Օսսերվաթորէ Ռոմանօ, դրուատալից տողեր նուիրեց Նախագահ Քոթիի՝ անոր Վատիկան այցելութեան առթիւ:

× Նախագահը Հռոմէն օդանաւ պիտի նստի այսօր կէսօրէն վերջ ժամը 4.30ին:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐԱԲԻՈՅ Իպն Սէուտ Թագաւորը Պաղտատ հասաւ՝ Իրաքի Ֆէյսալ Թագաւորին հետ խորհրդակցելու համար: Ըստ լաւատեղեակ անձերու, Յորդանանի Հիւսէյն Թագաւորն ալ շուտով պիտի միանայ անոնց Պաղտատի մէջ՝ միացեալ քաղաքականութեան մը խոշոր գիծերը որոշելու համար :

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ Արտաքին նախարարը յայտարարեց թէ ամերիկեան տնտեսական օժանդակութիւնը որեւէ վտանգ չսպառնար Յորդանանի անկախութեան: Յորդանանեան թերթ մըն ալ կը գրէ թէ վերջին դէպքերը կազմակերպուած էին Խ. Միութեան, Եգիպտոսի եւ Սուրիոյ կողմէ՝ գահընկեց ընելու համար Յորդանանի, Արաբիոյ, Իրաքի եւ Լիբիոյ Թագաւորները, փոխարէնը համայնավար կառավարութիւններ ստեղծելու առաջադրութեամբ:

ԻՍՐԱՅԷԼԻ Արտաքին նախարարը յայտարարեց թէ Իսրայէլ պատրաստ է հաբիւր տարուան համար ոչ - յարձակման դաշինք մը կնքելու՝ իր դրացիներուն հետ:

ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ եւ Վիէթնամի Նախագահը միացեալ հաղորդագրութիւն մը հրատարակեցին, որուն մէջ կը շեշտեն թէ սերտօրէն պիտի գործակցին աշխարհի մէջ ազատութեան եւ անկախութեան ըմբռնումներուն յաղթանակին համար՝ ընդդէմ համայնավար վտանգին :

ԼԻԲԱՆԱՆԵԱՆ թերթի մը համաձայն, Ազգաժողովին ընդհ. քարտուղարը, Համըրշըլտ, Իսրայէլի վարչապետին ներկայացուցած է Պաղեստինեան հարցը լուծող ծրագիր մը. Իսրայէլ պէտք է խոստանայ որ պիտի չյարձակի դրացի արաբ երկիրներուն վրայ, պէտք է ընդունի որ իր ներկայ սահմանները վերաքննութեան ենթարկուին. պէտք է իր սահմաններուն մէջ տեղի տայ 30 - 40 հազար արաբ տարագիրներու: Փոխարէնը, Համըրշըլտ պիտի միջամտէ, որպէսզի արաբական երկիրները, մասնաւորաբար Եգիպտոս, վերջ տան Իսրայէլի դէմ պատերազմական դրութեան :

ԳՈԼՈՄՊԻԱՅԻ Հանրապետութեան նախագահը, որ ստիպուեցաւ երկրէն փախչիլ, Պերմուտեան կղզիներու մէջ յայտարարեց թէ «երկրին մէջ յեղափոխութիւն չծագեցաւ. պարզապէս որոշեցի կառավարութիւնը զինուորական խմբակի մը յանձնել»: Նախագահը Սպանիա պիտի ապաստանի :

ԳԱՀԻՐԷԻ ԵՊԻՍԿ. ԺՈՂՈՎԸ
ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔԻ ԼՈՅՍԻ ՏԱԿ

●

Զ.

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա.ը Գահիրէի եպիսկոպոսական ժողովի բացման խօսքին մէջ եպիսկոպոսական Բ. ժողովի մասին՝ գումարուած «անզգալաբար» Էջմիածնում 1955ին, յայտնում է որ այն տեղի ունեցաւ «նոր կաթողիկոսի ընտրութենէն առաջ եւ վերջը»: Այս ժողովի մասին տեղեկութիւններ հրատարակուած են միայն «Էջմիածին» ամսագրի մէջ (1955 Թ. Սեպտեմբեր եւ Հոկտեմբեր-Նոյեմբեր): Այդ տեղեկութիւնները շատ թերի են ու հատուկտոր եւ վերաբերում են միայն Նախքան նոր կաթողիկոսի ընտրութիւնը եղած ժողովին: Ինչ վերաբերում է այդ ընտրութիւնից յետոյ տեղի ունեցած եպիսկոպոսական ժողովին, այդ մասին ոչ մէկ տեղ որեւէ յիշատակութիւն չկայ: Այս թերի տեղեկութիւնները եպիսկոպոսական ժողովի մասին գտնում ենք անբնական:

Նախքան այս ժողովի մասին եղած տեղեկութիւններին անցնելը, անհրաժեշտ ենք համարում նշել հետեւեալ խիստ կարեւոր պարագան:

Ինչպէս երեւում է Վազգէն Ա.ի խօսքերից, եպիսկոպոսական երկրորդ ժողովը տեղի է ունեցել Էջմիածնում Ազգային-Եկեղեցական ժողովի հետ միաժամանակ: «Էջմիածին» ամսագիրը իր Սեպտեմբերի թիւի «Մայր Աթոռում» բաժնի մէջ ամփոփած լուրերից մէկը այդպէս էլ վերտառել է՝ «Եպիսկոպոսական եւ Ազգային Եկեղեցական ժողովները»: Ազգային-Եկեղեցական ժողովի մասին եղած հաշուետւութիւնից՝ տպուած «Էջմիածին» ամսագրի Հոկտեմբեր-Նոյեմբեր թիւի մէջ, նոյնպէս պարզւում է, որ Եպիսկոպոսական ժողովի նիստերը տեղի են ունեցել Ազգային-Եկեղեցական ժողովի ժամանակ:

Արդ, հնարաւո՞ր է այս կարգի մի համատեղութիւն:

Ոչ, հնարաւոր չէ:

Մեր Ազգային-Եկեղեցական ժողովը հանդիսանում է եկեղեցական իշխանութեան միակ բարձրագոյն օրէնսդիր մարմինը (օրգանը): Նրա նստաշրջանի տեւողութեան ընթացքում որեւէ այլ վճռահատ ժողով գոյութիւն ունենալ չի կարող: Աւելին՝ նոյնիսկ գործադիր իշխանութեան մարմինները հրաժարեալ վիճակի մէջ են դրւում, արտօնուելով վարել միայն ընթացիկ գործերը: Հայ եկեղեցու Ազգային-Եկեղեցական ժողովները, որոնք ընտրւում են միայն մէկ նստաշրջանի համար, իրապէս եւ իրաւապէս հանդիսանում են Սահմանադիր ժողովներ: Այդպիսի մի ժողով էր եւ 1955 Թուի Սեպտեմբեր 29ին գումարուած Ազգային-Եկեղեցական ժողովը, որ կոչուած էր «Կաթողիկոսական ընտրութիւնից բացի, քննութեան առնելու մի շարք կարեւոր եկեղեցական հարցեր» («Էջմիածին», Սեպտեմբեր 1955 Թ. էջ 9) կամ աւելի ճիշդ՝ այն բոլոր հարցերը, որ ինքը ժողովը անհրաժեշտ կը համարէր քննել ու լուծել: Այսպիսի մի ժողովի նստաշրջանի ժամանակ որեւէ մէկ այլ ժողովի գոյութիւնը հակականոնական է:

Բայց մեր փաստարկութիւնը եպիսկոպոսական երկրորդ ժողովի հակականոնականութեան մասին սրանով չի սպառւում:

Թիւ երկրորդ եպիսկոպոսական ժողովը հակականոնական է ոչ միայն այն պատճառով, որ գումարուել է Ազգային-Եկեղեցական ժողովի հետ միաժամանակ, այլ նաեւ նրա համար, որ իր օրակարգի մէջ մտցուած հարցերով ու իր ընդունած որոշումներով ոտնահարել է Ազգային-Եկեղեցական ժողովի իրաւունքները: Այսպէս, օրինակ, իր առաջին նիստում Եպիսկոպոսական ժողովը՝ գումարուած Վեհարանի մեծ դահլիճում, որոշել է «հաստատել Ազգային-Եկեղեցական ժողովի աշխատանքների կարգը» («Էջմիածին» Սեպտեմբեր 1955 Թ. էջ 23): Մեր գիտցածն այն է, որ իւրաքանչիւր իրաւազօր ժողով ինքն է որ հաստատում է իր աշխատանքների կարգը կամ այլ խօսքով՝ իր օրակարգը: Բայց եկ եւ տես, որ 1955Թուի Ազգային Եկեղեցական ժողովից խլուել է այդ իրաւունքը եւ խլուել է եպիսկոպոսական կոչուած ժողովի կողմից, որի գոյութիւնն իսկ զուրկ է կանոնական հիմքերից:

Երկրորդ օրինակ: Ազգային-Եկեղեցական ժողովի արձանագրութիւններից՝ հրատարակուած «Էջմիածին» ամսագրում (1955 Թ. Հոկտեմբեր-Նոյեմբեր) տեղեկանում ենք, որ այդ Գերագոյն ժողովը, ըստ ընդունուած կարգի, իր առաջին իսկ նիստում ընտրում է իր գործադիր մարմինները (դիւանը), ընդորում որպէս նախագահի փոխանորդներ, ընտրում են 3 եպիսկոպոսներ եւ որպէս ատենապետներ՝ չորս աշխարհականներ: Դիւանի կազմութիւնից յետոյ, ժողովը, Ս. Քիւրքճեանի ատենապետութեամբ, սկսում է իր աշխատանքները: Քիչ յետոյ, ընդհատելով այդ աշխատանքները, Մամբրէ արք. Սիրունեանը հանդէս է գալիս հետեւեալ յայտարարութեամբ, «Սոյն թուականի Սեպտեմբեր 28ին Մայր Աթոռում կայացած Եպիսկոպոսական ժողովի որոշմամբ (ընդգծումը մերն է՝ Ա. Խ.) ատենապետութեան կազմի մէջ հրաւիրւում են նաեւ երկու եպիսկոպոսներ»: Եւ այդ երկու եպիսկոպոսները դառնում են ատենապետութեան անդամներ:

Մամբրէ արք.ը, ուրեմն ոչ թէ խնդրում է կամ առաջարկում, որ Ազգային-Եկեղեցական ժողովը իր ատենապետութեան կազմի մէջ ընդունի եւս 2 եպիսկոպոսներ, այլ յայտնում է, որ նախօրեակին գումարուած եպիսկոպոսական ժողովը արդէն որոշել է, նախ՝ թէ ինչպիսի կազմ պիտի ունենայ Ազգային-Եկեղեցական ժողովի ատենապետութիւնը եւ ապա՝ որ այդ կազմի մէջ պիտի մտնեն Վարդան արք. Գալֆայեանը եւ Սիոն եպիսկ. Մանուկեանը: Այդպիսի մի որոշում կայացնելու իրաւունք ունէ՞ր եպիսկոպոսական ժողովը: Եւ ինչպէ՞ս է պատահել, որ Ազգային-Եպիսկոպոսական ժողովի կազմի մէջ չէ գտնուել մէկը, որ ձայն բարձրացնէր հասկացնելու համար Մամբրէ արքեպիսկոպոսին, որ նման յայտարարութիւն անել չի կարելի, որ եպիսկոպոսական ժողովը իրաւունք չունի նախապէս որոշելու թէ Ազգային-Եկեղեցական Գերագոյն ժողովը ինչպէ՞ս պիտի կազմէ իր դիւանը եւ ովքեր պիտի ընտրէ ատենապետութեան անդամներ:

Այս կարգի են նաեւ Եպիսկոպոսական ժողովի մասին այն մէկ քանի հատուկտոր տեղեկութիւնները, որոնք ցանցնուած են Ազգային-Եկեղեցական ժողովի նիստերի արձանագրութեանց մէջ:

Այսպէս օրինակ, երրորդ նիստի արձանագրութիւնից տեղեկանում ենք, որ Ազգային-Եկեղեցական ժողովի օրակարգի գլխաւոր հարցի՝ Եկեղեցւոյ Սահմանադրութեան ծրագրի մշակումը ստանձնել է ոչ թէ Ազգային-Եկեղեցական ժողովի կողմից ընտրուած յանձնախումբը, այլ միայն եկեղեցականներից կազմուած մի յանձնախումբ, որ նշանակուել է Եպիսկոպոսական ժողովի կողմից: Փակագծի մէջ աւելացնենք, որ այդ յանձնաժողովը իրաւունքներ գրաւելու գործում եթէ ծայրայեղ փութաջանութիւն է ցուցաբերել, աշխատանքներ կատարելու հարցում բաւականին անփոյթ է գտնուել: Արդարեւ եպիսկոպոսաընտիր յանձնախումբը, «առիթ չի ունեցել գումարուելու ժամանակի սղութեան պատճառով» եւ Սահմանադրութեան ծրագիրը, ուսումնասիրուել է առանձին իւրաքանչիւր անդամի կողմից, որից յետոյ հարցը նորից թողուել է, յանձնուելով նոր կազմուելիք Գերագոյն Հոգեւոր Խորհրդին, որպէսզի նա «աւելի լայն կերպով ուսումնասիրի եւ յետոյ բերի Ազգային-Եկեղեցական ժողովին ի վաւերացումն»: Փակագիծը գոցելու համար աւելացնենք, որ նոր ընտրած Գերագոյն Հոգեւոր Խորհրդի անդամների թւում ոչ մէկ իրաւաբան չկայ:

Ազգային-Եկեղեցական ժողովի չորրորդ նիստի արձանագրութիւնից տեղեկանում ենք, որ մի քանի պատգամաւորներ գրաւոր կերպով ներկայացնում են սահմանադիր բնոյթ ունեցող ժողովի քննութեան՝ «եկեղեցական բարեկարգութեան վերաբերեալ մի քանի հարցեր»:

Այստեղ եւս հանդէս է գալիս նոյն Մամբրէ արք.ը եւ եպիսկոպոսական ժողովի անունից վճռապէս յայտարարում, «որ եկեղեցական բարեկարգութեան վերաբերեալ բոլոր հարցերը արդէն իսկ եպիսկոպոսական ժողովի քննութեան ներքեւ են, Ազգային-Եկեղեցական ժողովը այս նստաշրջանի մէջ չի կարող զբաղուել (ընդգծումը մերն է՝ Ա. Խ.) բարեկարգութեան հարցերով»:

Ահա ինչպէս է ներկայանում մեզ եպիսկոպոսական երկրորդ ժողովը այն հատուկտոր տեղեկութիւնների մէջ, որ գտնում ենք Մայր Աթոռի պաշտօնական ամսագրի մէջ: Զգիտես ինչպէ՛ս ծնունդ առած եւ ո՛ւմ կողմից կեանքի կոչուած այս ժողովը իրեն աւելի գերակայ է համարում, քան հայ եկեղեցու կանոններով հաստատուած եւ իր բազմադարեայ գոյատեւութեամբ մեր եկեղեցական կեանքի մէջ խոր արմատներ ձգած Ազգային-Եկեղեցական ժողովը, որի աշխատանքների կարգը հաստատելու, իրաւասութիւնների սահմանները ճշդելու իրաւատէր է համարում ինքն իրեն:

Եւ այս բոլորից յետոյ, Ամենայն Հայոց Հայրապետը համարում է անբնական այն մտածումը, որ ժխտում է այս անծին ժողովի կանոնականութիւնը:

Ա. ԽՈՆԴԿԱՐԵԱՆ

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ
(ԿՐԹԱԿԱՆ ՄՇԱԿԸ)

●

(Բ. եւ վերջին մաս)

Նշմարեցինք անշուշտ, կենսագրական սա շատ արագ ակնարկով, որ Պարսամեան ունեցած է ուսուցչական բեղուն կեանք մը, կրթելու համար բազմաթիւ սերունդներ ամենուրեք, դասաւանդելով մասնաւորաբար հայերէն մատենագրութիւն, ուսողութեան եւ գերմաներէն: Կեանք մը՝ որ կը շարունակէ տքնիլ, բոլորանուէ՛ր, ի շահ մեր մշակոյթին:

Մեր մշակո՛յթը: Մեր ազգայի՛ն մշակոյթը: Վասնզի ունինք մենք այս մշակոյթը: Նոյնիսկ, եթէ ինքնուրոյնութեան եւ ինքնատպութեան պայմաններ, խի՛ստ պայմաններ առաջադրուին: Մեզի համար, այդ մշակոյթին գոյութիւնը նոյնքան անտարակուսելի, անհերքելի եւ անվիճելի է, որքան ամենաբարձր մշակոյթի տէր որեւէ ժողովուրդի համար: «Մշակոյթ» բառին անկարելի եւ անհասանելի սահմանումներ չտանք: Եւ մշակութային մեծ ազգերէ աւելի բծախնդիր, աւելի խստապահանջ չըլլանք: Ծինի՞չ չէ անհարկի բացասականութիւնը: Ուստի, հեռու մնանք անկէ, ի սէր մեր ազգային դաստիարակութեան եւ յանուն մեր հաւաքական տեւականութեան:

Մշակոյթը իւրաքանչիւրիս անշահախնդիր հետաքրքրութիւնն է: Հետազօտութիւնն է մտածումին, զգացումին եւ արտայայտութեան, զուրկ օգտապաշտ ձգտումէ ու նիւթապաշտ նպատակէ: Ան մեր աննիւթական ստեղծագործութեանց գումարն է: Մեր արուեստներուն եւ մեր մտքի արտադրութեանց ամբողջութիւնը: Լքուած Հայութեան միակ ուժն է, միակ ապաւէնը, միակ փրկութիւնը՝ մեր մշակոյթը: Խորապէս հաւատանք անոր գոյութեան:

Ու արդարեւ, հայ դաստիարակը կը հաւատայ: Այլապէս, յոբելեարը պիտի չգրէր.

— «Դժբախտաբար մեր նիւթական եւ բարոյական զոհողութիւններու առաւելագոյնը չէ որ յատկացուցած ենք հայ կրթական եւ դաստիարակչական գործին»: Այլապէս, ան պիտի չվերսկսէր, եւ ընդհակառակն, ընդմիշտ դադրեցնէր՝ մայրենի լեզուին, հայ գրականութեան եւ

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՌԱՍՊԵԼՆԵՐ

ՎԱՀԱԳՆ

●

ԺԱ.

— Վահագն, իմ կեանք ու արեւ,— բացագանչեց Աստղիկն ու ձեռներն առաջ պարզած, նրա մօտ վազեց:

— Վահագնը քնքշանքով գրկեց նրան ու հարցրեց.

— Սպասո՞ւմ էիր ինձ, Աստղիկ:

— Յոյսով ու կարօտով եմ սպասել քեզ, Վահագն:

Վահագնը գոհունակութեամբ ժպտում էր ու փաղաքշում նրա անուշաբոյր վարսերը: Աստղիկը, գլուխը նազանքով նրա կրծքին յենած՝ ասաց.

— Երբեմն կասկածը կրծում էր սիրտս, մտածում էի, թէ արդեօ՞ք Վահագնը ինձ մոռացաւ:

Վահագնը յանդիմանաբար նրան նայեց, ուզեց պատասխանել, երբ սաստիկ հողմ բարձրացաւ, անտառն ուժգնօրէն շառաչեց ու Աստղիկը Վահագնի կրծքին սեղմուելով՝ ասաց.

— Բարշամն է գալիս, Վահագն:

— Թող գայ,— պատասխանեց Վահագնը անվրդով:

— Զարհուրելի է նա, Վահագն, բնութիւնն իսկ սարսռում է նրանից: Տես, անտառն ինչպէս է դողում, հառաչում նրա ահից, եւ գետինը ցնցւում՝ նրա ամէն մի քայլից:

— Դու մի՛ անհանգստանայ, Աստղիկ, շուտով այդ բոլորին վերջ կը լինի,— ասաց Վահագնը եւ մերկացրեց սուրը:

Այդ պահին թանձրացող խաւարի միջից վիթխարահասակ մի հսկայ երեւաց, ահաւոր մի սուր ձեռին: Վահագնը նրան ընդ առաջ գնաց: Եւ այնտեղ, Քարքէ լեռան բարձունքի վրայ, գիշերային խաւարի մէջ, մի ահաւոր մարտ տեղի ունեցաւ: Վահագնը եւ Բարշամը, ինչպէս ամպրոպով լի երկու ամպեր, ահեղ դղրդիւնով բախւում էին իրար: Գետինը դողում էր նրանց ոտների տակ ու սրերից ցայտող կայծակների փայլը շատ հեռուներում երեւում: Մարտը երկար տեւեց: Նրանք մերթ փայլակնացայտ սրերով էին մարտնչում, մերթ զօտեմարտի բռնւում, ընկնում, ելնում, եւ ապա բռունցքներով իրար խոշտանգում:

Լուսաբացը մօտենում էր, բայց երկրասասան մարտը շարունակւում էր: Երբ մի անգամ էլ նրանք իրար բաց թողած՝ մի քիչ հեռացան, Բարշամն անզուսպ կատաղութեամբ լցուած՝ բարձունքի կողմից մի ժայռ պոկեց ու Վահագնի կողմը շպրտեց: Աստղիկն այդ տեսաւ ու նրա կրծքից սարսափի մի ճիչ դուրս թռաւ: Վահագնը հարուածից խոյս տուեց եւ անհուն զայրոյթի մի նոր բռնկումով հողից վայր ընկած ժայռը վերցրեց ու այնպիսի թափով ետ նետեց, որ անակնկալի եկած Բարշամը խուսափել չկարողացաւ, հարուածն ընդունեց ու երեսնի վայր ընկաւ...

Վահագնը առաջ նետուեց: Բարշամի մէջքը գրկեց, սեղմեց ամբողջ ուժով, կողերից մի քանիսը ջարդեց ու բլրանման հսկային գլխից վեր բարձրացրած՝ թափով հեռուն շպրտեց: Բարշամը մի մեծ թռիչք կատարեց ու այնպիսի թնդիւնով անդունդի խորքն ընկաւ, որ երկիրը դողաց, ջրերի ընթացքն արգելակող պատնէշը փլուեց ու երկինքը մթագնող սեւ ամպերից յորդառատ անձրեւ տեղաց:

— Վահա՛գն, Վահա՛գն,— ցնծագին բացագանչեց Աստղիկն ու նրա մօտ վազեց:

— Վահա՛գն, Վահա՛գն,— արձագանքեցին սար ու ձոր:

ԺԲ.

Պաշքամ գիւղի բնակչութիւնն այն գիշեր չէր քնել, անհամբեր սպասել էր Վահագնի ու Աստղիկի վերադարձին: Լուսաբացին բազմութիւնը գիւղի եզրին հաւաքուած, արեւելք էր նայում:

Բոցավառ հորիզոնի ետեւից արեւն սկըսեց վեր բարձրանալ: Արեւի հետ, արեւի պէս պայծառ ու ժպտուն, հորիզոնի վրայ երեւացին Վահագնն ու Աստղիկը: Նրանք արեգակի ճառագայթներով պսակուած, թեթեւ ու սահուն՝ գիւղի կողմն էին դիմում եւ նրանց հետքով գալկացած դաշտը դալարում, ծաղկում էր փարթամօրէն ու անուշ բուրմունքով լցւում: Բազմութիւնը զմայլանքով նրանց լուսեղէն դէմքերին էր նայում ու ծեր գուսանի փանդիռի նուագին ձայնակցելով, մըրմունջով երգում.

Երկնէր երկին, երկնէր երկիր,
Երկնէր եւ ծովն ծիրանի,
Երկն ի ծովուն ունէր եւ զկարմրիկն եղեգնիկ.
Ընդ եղեգան փող ծուխ ելանէր,
Ընդ եղեգան փող բոց ելանէր,
Եւ ի բոցոյն պատանեկիկ վազէր.
Նա հուր հեր ունէր,
Ապա թէ բոց ունէր մօրուս,
Եւ աչկունքն էին արեգակունք:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆ

(9 եւ վերջ)

մեր պատմութեան ուսուցումը ։ Ու պիտի յիշատակուէր «Հայ մարդուն բարոյական նկարագիրը վերանորոգելու եւ անոր հարազատ պատկերը պահելու» կենսական խնդիրներով ։ Ուստի, նաեւ, այլեւս աւելորդ պիտի նկատէր ան՝ սա պատուէրը ․ « Հայ պատանիին ու մանուկին հոգին կանուխէն պատուաստելու է մեր ցեղին առաքինութիւններով ․․․» ։

Ու հիմա, ահաւասիկ մարդը իր մէջ, որպէսզի կարելի ըլլայ հանել դաստիարակ – ուսուցիչին ։ Համբերատար, մեղմաբարոյ, փափկավար, հաճոյակատար, հաղորդական, համեստ, զերծ ամենափէտի հովերէ, լայնախոհ, խոնարհամիտ, հաստատակամ, ժրաջան, բանի, գիրի եւ գործքի անձանձիր տիպար, ու վերջապէս՝ իր անձին օրինակը՝ անբասիր եւ անմեղադրելի, վայելուչ լեզուով, բարեկիրթ շարժուձեւով, առանց ատելութեան, առանց արհամարհանքի, առանց հեգնութեան, առանց դոչումի, սակաւախօս ու ինքնազուսպ ։

Որքա՜ն անհրաժեշտ՝ այս բոլոր բարեմասնութիւնները, որպէսզի կրթական մըշակը դառնայ իրաւ դաստիարակ մը ։

Ինչպէ՞ս կը պատկերացնենք Պարսամեան ուսուցիչը իր դասարանին մէջ ։ Նախ՝ բարի մուտք մը, գրեթէ անձայն ։ Ապա, ծանր շուքի մը ներկայութիւնը իրմով, հազիւ նշմարելի ։ Սոսկում պատճառելու կամ աշակերտ չարչարելու ոչ մէկ նախատրամադրութիւն իր էութեան մէջ ։ Հանդարտ դասաւանդութիւն մը ։ Եւ՝ բընական հետաքրքրութենէ մղեալ անձիգ ուշադրութիւն մը սաներու կողմէ ։ Ուսուցումը վառած է չահագրգռութեանց կեդրոններ ։ Հետեւաբար, կարելի չէ մտածել սա կամ նա պատիժին միջամտութեան մասին ։ Ձեմ կարծեր որ յոբելեարը ձեռք բարձրացուցած ըլլայ աշակերտի մը վըրայ, նոյնիսկ այն օրերուն, երբ տղուն միսը կը պատկանէր վարժապետին ։ Որովհետեւ, ամէն ճշմարիտ դաստիարակ կ'ընդունի թէ՝ անկարելի է որ ըմբռնենք, հասկնանք եւ պատժենք միանգամայն ։ Փուրզուրալի երէց եղբօր մը, արդար հօր մը, անկեղծ բարեկամի մը վերաբերումը, վարուելակերպը միա՛յն ընդունելի է ուսուցիչ Պարսամեանի մէջ ։

Վստահաբար, ան հոգւով - սրտով կը սիրէ նուիրումի հայկական ասպարէզը, խոր գիտակցութեամբ փարած է անոր, համոզուած է եւ հաւատացած թէ՝ մեծ է, շատ մեծ՝ դաստիարակութեան դերը, կը սիրէ տղաքը եւ, հետեւաբար, համբերութեամբ կը կրթէ այդ անկատար էակները, տրամադրելով ամբողջովին՝ իր ժիր ու գործունեայ միտքը եւ զգայուն սիրտը ։ Երջանկութիւնը կը բխի այն զբաղումէն՝ զոր կը սիրենք մեր բովանդակ էութեամբ ։

Պարսամեանի ընթերցարաններու շարքը վկայութիւն մըն է, նոյնպէս, հեղինակին մանկավարժական հմտութեան եւ փորձառութեան ։ Անոր մանկավարժական հասկացողութիւնը կ'արտացոլայ նոյնիսկ իր գրական վերլուծումներէն եւ լսարանի դասախօսութիւններէն ։

Ինչպէս ամէն ազգի, նոյնպէս եւ մանաւանդ մեր գոյութիւնը սերտօրէն կապուած է հայ դպրոցին, ուստի հայ ուսուցչութեան, մեր մշակոյթին, մեր արուեստներուն, մտաւորական կեանքին բանալին հայ ուսուցչին ձեռքին մէջ կը գտնուի ։ Վա՜յ մեզի, եթէ օր մը, Աստուած մի արասցէ, չորնայ յուէտ հայ ուսուցչութեան ծառը ։

Հայ ուսուցչի մը կրթական վաստակի գնահատանքին եւ վարձատրութեան ընծայուած սա հանրային ուշադրութիւնը, թոյլ տուէք որ, տարածեմ, սփռե՛մ համայն հայ ուսուցչութեան վրայ, ընդմէջ ժամանակի եւ միջոցի, ոգեկոչելու համար, նախ, Սահակ - Մեսրոպներու խնկելի յիշատակը մինչեւ վերջին օրերու ննջեցեալները, ապա, մեծարելու՝ ապրող ու գործող մեր բոլոր ուսուցիչները՝ հայրենիքին մէջ եւ հայրենիքէն դուրս, մինչեւ Ամերիկաները հեռաւոր ։

Սիրելի յոբելեար, գիտենք որ «յոբելեան» բառին սկզբնական եւ հիմնական սահմանումը չի պատշաճիր ձեր պարագային ։ Այս յոբելենական տօնակատարութիւնը դադարումը չէ, վերջակէտը չէ ձեր գործունէութեան ։ Վասն զի, մենք հաստատած ենք որ, ընդհակառակն, ալեւոյթը բազմապատկած է ձեր եռանդը եւ բարձրացուցած՝ ձեր կորովի տրամադրութիւնը ։ Դուք գործին մէջ կը գտնէք ձեր հոգեկան գոհունակութիւնը, հրճուանքը եւ ցնծութիւնը ։ Ալեւորութեան բուն չարիքը մարմնական տկարութիւնը, ֆիզիքական ծիւրումը չէ երբեք ։ Ոգեղինական անտարբերութիւնն է ան ։ Վստահաբար, այդ ախտը պիտի չվարակէ ձեզ ։

Եւ վերջապէս, եթէ կը կարծէք թէ պարզ խօսքերս իրողութեանց հաստատումէն անդին անցած, մտած են գովասանքի սահմաններէն ներս, խոնարհաբար ձեր ուշադրութեանը պիտի յանձնեմ սա մտածումը ․

— « Կը թուի թէ մարդկային տունկը կը բողբոջի եւ կը բացուի ներբողներով » ։

Ծաղկեցէ՛ք, հա՛յ ուսուցիչներ ։

ԱՐՇԱՒԻՐ ԽԱՆԷՏԱՆԵԱՆ

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ

ՏԷՍԻՆ, (Յառաջ) .— Վասպուրականի հերոսամարտին 42րդ տարեդարձը տօնուեցաւ, Վասպուրականի Երիտ․ Միութեան կողմէ, 4 Մայիս, Շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, Հ․ Յ․ Դ․ տան մէջ, խուռն բազմութեան մը ներկայութեամբ ։ Կային նաեւ հիւրեր հարեւան գաղութներէն ։ Ներկայ էին նաեւ Մարսէյլէն ընկեր Ազգին Մարտիրոսեան եւ Փարիզէն՝ Վասպուրականի Երիտ․ Միութեան ներկայացուցիչները, ընկերակցութեամբ Պ․ Վահրամ Կաքաւեանի ։

Ֆրանսական եւ հայկական զոյգ եռագոյնները կը զարդէին բեմին երկու կողմերը ։ Իսկ հերոսներու նկարներ կը զարդարէին բեմին ճակատը ։

Հանդէսը բացուեցաւ Հ․ Յ․ Դ․ Նոր Սերունդին անդամներուն եւ մեր դպրոցին սաներուն կողմէ երգուած «Բամ փորոտան»ով, որ ունկնդրուեցաւ յոտնկայս ։

Օրուայ նախագահ՝ երիտասարդ Սերոբ Ղազարեան երկու խօսքով պարզեց տօնակատարութեան իմաստը եւ խնդրեց ներկաներէն մէկ վայրկեանի լռութեամբ ոգեկոչել հերոսամարտի նահատակներուն յիշատակը ։

Գեղարուեստական բաժինը բաւական ճոխ էր, շնորհիւ Հ․ Յ․ Դ․ Նոր Սերունդի անդամներուն եւ դպրոցին սաներուն ու երգչախումբին սիրայօժար մասնակցութեան, ղեկավարութեամբ ուսուցչուհի Տիկ․ Ռ․ Միլոնեանի ։

Յաջողութեամբ արտասանեցին օրիորդներ Ժանէթ Աբրահամեան, Թագուհի եւ Անէթ Պալիկեան քոյրեր, (Նոր Սերունդէն), Բրաբիոն Տապաղեան, ինչպէս նաեւ Նոր Սերունդէն՝ Խաչիկ Յակոբեան եւ Պերճ Մարտիրոսեան ։ Բոլորն ալ ջերմօրէն գնահատուեցան ։

Մեներգեցին՝ դպրոցի սաներէն Օր․ Անժել Կարապետեան եւ Գէորգ Պառաւեան (Փանթէզի) ։ Մէջ ընդ մէջ, ներդաշնակօրէն երգուեցան երկու խմբերգներ՝ «Ազատն Աստուած» եւ «Գարուն Երեւան» ։ Առաջինը Նոր Սերունդին հետ միասին, երկրորդը՝ դպրոցին խումբին կողմէ ։ Բոլորն ալ արժանացան ջերմ ծափերու ։ Ի վերջոյ մեներգեց Տիկին Մառի Կարապետեան, խլելով բուռն ծափեր ։

Օրուան բանախօսն էր Մարսէյլէն Պ․ Կարապետ Փօլատեան զոր ունկնդրեցինք մեծ հետաքրքրութեամբ ։ Յարգելի բանախօսը կէս ժամէ աւելի տեւող իր բանախօսութեամբ վերլուծեց հերոսամարտին յաջողութեան պատճառները, որոնց գլխաւորները նկատեց նախապատրաստական աշխատանքը, լաւ ղեկավարութիւնը եւ գիտող համերաշխ ոգին ու միահամուռ գործունէութիւնը ։ Վասպուրականը յաղթեց թշնամիին, հիմնեց հայկական կառավարութիւն, պարզեց Եռագոյնը պատմական Շամիրամայ բերդին վրայ ու աւելի վերջը սատարեց Հայաստանի Հանրապետութեան հիմնադրութեան, տրամադրելով իր փորձառու զաւակները Սարտարապատի եւ այլ ճակատներու կռիւներուն ։ Պ․ Փօլատեան յետոյ կոչ ըրաւ երիտասարդութեան տէր կանգնիլ նահատակներու ձգած ժառանգին ։

Պիտի չուզէի աւելի երկարել մէջբերումներս այդ գեղեցիկ բանախօսութիւնը խաթարելու մտավախութեամբ ։

Յետոյ խօսք առաւ Պ․ Վ․ Կաքաւեան, որ նախ հայերէն, ապա ֆրանսերէն, իր խօսքը ուղղելով նորահաս սերունդին փառաբանեց հերոսամարտին պատմական, զինուորական ու բարոյական արժէքը ։ Նաեւ հայուն առաքինութիւնները, իբրեւ դըրշօակիրը յառաջադէմ քաղաքակրթութեան մը ։ Հայաստանը՝ որ պատնէշ եղած է բարբարոս ցեղերու արշաւանքներուն դէմ, կրած է անոնց չարաղէտ հետեւանքները եւ դարձեալ կրցած է շինել իր աւերակներն ու վերականգնել ։ Թէլադրեց երիտասարդութեան պահել հայու ոգին, աւանդութիւնները ու չմոռնալ մեր փառաւոր անցեալը ։

Երգչախումբին «Յառաջ նահատակ»ով փակուեցաւ հանդէսի բաժինը ։

Յետոյ, Պ․ Կաքաւեանի կողմէ ցուցադրուեցաւ շարժապատկերի ժապաւէն մը, պատրաստուած՝ վերջերս Վանի շրջանը այցելող ֆրանսացի ուղեւորի մը կողմէ ։ Մեր աչքերուն առջեւ պարզուեցաւ ողբալի պատկեր մը ։ Ձոր ու ցամաք լեռներ, դեղնած, ու խանձած դաշտեր, անհրապոյր դէմքեր, ցնցոտիներու մէջ կորսուած մարդկային խլեակներ ։ Ո՞ւր է Վասպուրական աշխարհը․ այն որ հայութեան պատմական մէկ նահանգը եղած է դարեր շարունակ, ծաղկեալ մշակոյթով, բարեկեցիկ տնտեսութեամբ, ու բարձր քաղաքակրթութեամբ ։ Թրքութիւնը դարձեալ կը յայտնուի այդ ողբերգական տեսարաններով, իբրեւ ապիկար, աւերիչ ու կործանարար․․․ ։ Այս ցուցադրութենէն ետք տեղի ունեցաւ նաեւ խնջոյք, ուր խանդավառ մթնոլորտ մը ստեղծուեցաւ ու շարունակուեցաւ մինչեւ առաւօտեան ժամը 4 ։ Գովելի են վասպուրականցի երիտասարդները որոնք կը ջանան արժանի յաջորդները հանդիսանալ տարեց սերունդին ։

Գ․ Պ․

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ

ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ՅԱՏԿԱՑՈՒՄՆԵՐԸ

●

Անգլիական «Լոնտոն Թայմզ» օրաթերթը իր 27 Ապրիլի թիւին մէջ հետաքրքրական տեղեկութիւններ հրատարակած է Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան յատկացումներու եւ նուիրատուութեանց առաջին ցանկին շուրջ, որուն ընդհանուր գումարը վեց հարիւր հազար սթերլին է ։ Այս յատկացումները — ըստ «Լոնտոն Թայմզ»ի կ'ընդգրկեն գործունէութեան զանազան դաշտեր Փորթուկալի, Անգլիոյ, Բրիտ․ Հասարակապետութեան եւ հայկական համայնքներու մէջ, գրեթէ հաւասար բաժիններով ։

Այսպէս, Լոնտոնի Համալսարանի Քինկ'ս գոլէճին յատկացուած է տասը հազար սթերլին (Կիւլպէնկեան շրջանաւարտ եղած է այս գոլէճէն), վաթսուն հազար սթերլին Անգլիոյ Տըրհէմ Համալսարանի արեւելագիտութեան ճիւղին, որ պիտի հաստատէ «Կիւլպէնկեան Թանգարանը » ։ 4500 սթերլին Օքսֆորտ Համալսարանի Սէյնթ Էնթինըզ գոլէճին, միջին արեւելեան ուսումնասիրութեանց համար ։ 5000 սթերլին անգլիական Ուայքլիֆ գոլէճին ։ 4000 սթերլին Օփերա Կրուփին, վեց հազար Լիվրբուլի գեղարուեստից ընկերակցութեան եւ 6425 հունգարացի գաղթականներէն արուեստասէր ուսանողներու ։

Ասոնցմէ զատ քսան հազար սթերլին յատկացուած է Լոնտոն Փըլիս Քորթ Միշընին, հաստատելու համար գեղջկուհիներու յատուկ գիշերօթիկ հաստատութիւն մը ։ 9000 սթերլին Միշընգ Թու Սիմէն կազմակերպութեան ։ Զորս հազար աղջկանց եւ այլ ակումբներու ։

25 հազար սթերլին Քանատայի մէջ Շէյքսփիրեան թատրոնի մը շինութեան համար ։ 9000 բրիտանական նաւազներու ընկերակցութեան ։

Փորթուկալի մէջ այս տարի 19 հազար սթերլին կը յատկացուի Լիզպոնի Ս․ Մարիամ հիւանդանոցին ։ 15․000 սթերլին ալ Լիզպոնի Տոնա Սթեֆանիա հիւանդանոցին ։

Հայկական հաստատութեանց եղած են հետեւեալ յատկացումները (տես «Յառաջ», Մայիս 5) .—

Զորս հարիւր հազար տոլար էջմիածնի Մայր Տաճարի նորոգութեան համար ։ Հարիւր հազար տոլար տիկ․ Նուարդ Կիւլպէնկեանի յիշատակին Միջին Արեւելքի մէջ հայ մանուկներու յատուկ հաստատութեան մը կառուցման եւ կահաւորման համար ։

Միջին Արեւելքի եւ հայկական համայնքներու մէջ հիմնարկութեան ունենալիք գործունէութեան շուրջ քննութիւններ կատարելու համար պատուիրակութիւն մը, բաղկացած հիմնարկութեան կեդր․ վարչութեան ատենապետ Տոքթ․ Ճ․ տը Ա․ Փիրտէկաօյէ եւ վարչութեան անդամներէն Փերմիլայի դուքսէն մօտերս պիտի գայ Միջին Արեւելք ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (42)

ԵՐԿՈՒՆՔ

●

ԳԼՈՒԽ Ժ․

ԻՇԽԱՆԱԶԱՆՑ ԺՈՂՈՎ ՄԸ

Եւ երբ պատանին դրան մը առջեւ կեցաւ, մտաւ Յովնան եւ առաջին աչք նետելուն տեսաւ Գուրգէն Թիկնաւէտ, որ դէպի իրեն քալելով ․

— Եկ, ըսաւ, եղբայր, հազիւ թէ իմացայ քեզի եղած այն վատթար եւ յիմար ընդունելութիւնը, սիրտս տրոփեց եւ վախնալով որ առանց քեզ տեսնելու ձեռաց կը հանեմ եւ դուն կ'երթաս Տարօն, բոլոր սա գետեզրը գիւղացւոց ապսպրեցի, որպէսզի տեսնուինք եւ եթէ կարելի բան մի կայ, գործ դնենք ։

— Ի՞նչ մնաց ընելիք, եղբայր, պատասխանեց Յովնան տխրութեամբ եւ հանդարտութեամբ, յոյս չկայ ոչ կաթողիկոսէ, ոչ եպիսկոպոսէ, ոչ իշխանէ եւ ոչ նախարարէ․ իսկ ժողովուրդը՝ « ոչխար որուն հովիւ չկայ», որ վաղը մատնուի բարբարոսաց ձեռքը սրոյ եւ գերութեան ։ Եթէ կաթողիկոսը միայն ուզէր շարժիլ, եթէ իմ խորհրդոյս ուզէր հետեւիլ, գար Ս․ Կարապետ, հանէր ոտքի եկեղեցական բանակը,, ժողովրդոց բանակը հարիւր հազարներով կը կանգնէր անմիջապէս, եւ մենք՝ Հայքս ան ատեն ոչ վատ կը լինէինք, ոչ անմիաբան, ոչ նախանձոտ, այլ քարով միայն զինեալ, չունեւոր պէս կը հալածէինք թշնամին որուն անարգ ոտից տակ կը հեծեն գերութեամբ մեր զաւակները, մեր կանայքը, մեր իշխանքը, մեր եկեղեցին, մեր հաւատքը․․․ ։ Աստուած մեղք չի համարի, Գուրգէն, բայց սրտիս դառնութենէն առջի անգամ չէ որ խնդրեր եմ իրմէ առնուլ, վերցնել աս կեանքը որ չտեսնեմ միմիայն Քրիստոնեայ սախական իմ ազգիս վիճակը, որ օր աւուր կը վատթարանայ, ծաղր ու ծանակ կը լինի անհաւատից եւ կարճամիտ Քրիստոնէից ։ Եւ այն կը ցաւիմ որ մենք կրնայինք անկարօտ եւ առանց ուրիշի օգնութեան այս երկու ինքնակալութեանց նաեւ դիմադրել եւ մեր երկիրը պաշտպանել եթէ, մեր այդ յիմար նախարարական եւ ազնուապետական կառավարութեան ձեւը չունենայինք, որ մեր ազգը հարիւր կըտոր ընելով, բիւր բռնաւորաց գերի է ըրեր ։

Այս խօսքերը լրուցելով Յովնան՝ իբրեւ թէ յոգնութիւն իմացաւ եւ նստաւ ։ Գուրգէն տեսնելով այս երկաթէ մարդուն գունատութիւնը՝ հարցուց ․

— Յովնան, ե՞րբ ելար Դուինէն ։

— Երէկ երեկոյ ։

— Ոտքո՞վ եկար մինչեւ հոս եւ առանց դադրելու, այնպէս չէ՞ ։

— Այո՛ ։

— Ի՞նչ կերար ։

— Ոչինչ ։

Կը մտածէր Գուրգէն թէ այդ մարդը քառասունչորս ժամու մէջ երեք օրուան ճամբայ էր քալած եւ անօթի, եւ հացի խօսք չէր ըներ ամենեւին, ուստի շուտ մը ուժեղ ձայնով կանչեց ․

— Վահրի՛ճ ։

— Հրամայէ, Տէր, ըսաւ մեր հին ծանօթ Վահրիճ ։

— Զրուցէ մեզի շուտ կերակուր բերեն ։

Վահրիճ գնաց կերակուր ուզելու․ Յովնան անշարժ նստեր, աչքերը գետին սեւեռեալ կը նայէր․ իսկ Գուրգէն սենեակին մէջ վեր վար կը շրջագայէր, եղած վիճակին վրայ խորհրդածելով եւ այդ ժողովրդեան մարդուն, ինք նախարարական՝ ամօթալից ակնարկ մը նետելով, իբր թէ իր Արծրունի եւ Մամիկոնեան լինելուն ամաչէր, մոռնալով թէ այդ նախարարական իշխանութեան առաջին զոհերէն մէկն ինքն էր ։

(Շար․) ԾԵՐԵՆՑ

րուն տուած որոշումները: Հետեւաբար, կը վերանորոգէ անոնց հանդէպ ունեցած իր վստահութիւնն ու կը խոստանայ իր անվերապահ աջակցութիւնը »:

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

Կիրակի օր, Կոնստանդինի հիւսիսային շրջանին մէջ արիւնալի բախում մը տեղի ունեցաւ ապահովութեան ուժերուն եւ ապստամբներու միջեւ: Անակնկալի եկած ապահովութեան ուժերը 35 զոհեր եւ 27 վիրաւորներ ունեցան: Ապստամբներէն 47 հոգիներ սպաննուեցան:

× Վերջին քանի մը օրերուն ընթացքին ապստամբները չատցուցած էին իրենց յարձակումները:

× Օրանի շրջանին մէջ ալ ահաբեկում-ներու թիւը բարձրացած էր: Տասը ագարակներ կրակի տրուած եւ աստնցմէ մէկուն բնակիչները վայրագօրէն խողխողուած էին:

Ջանապան շրջաններու մէջ ալ ահաբեկիչները յարձակեցան անհատներու վրայ:

× Ալժերիական Ազգային Ճարժման պարագլուխը, Մեսալի Հաճ, անձնական նամակ մը յղած է նախագահ Այզընհաուըրի, խնդրելով որ միջամտէ վերջ տալու համար «Ալժերիացիները բնաջնջելու ֆրանսական քաղաքականութեան»: Այս նամակին կցուած է նաեւ գրքոյկ մը, որ կը կոչուի «Ալժերիական Նիւրէմպերկի մը համար փաստեր ու վաւերաթուղթեր», ուր կը նկարագրուին Ալժերիոյ մէջ կատարուած ֆրանսական «վայրագութիւն-ները»:

× Ալժէ քաղաքին մէջ ձերբակալուեցան մահմետական երկու կիներ, որոնք ռումբեր նետած էին ժողովրդաշատ վայրերու մէջ:

× Մարոքի մէջ սկսան մարոքեւամերիկեան բանակցութիւններ՝ Մարոքի մէջ ամերիկեան զինուորական կայաններ ըստեղծելու հարցին շուրջ:

× Թունուզի վարչապետը, Հապիպ Պուրկիպա, Լիբիա հասաւ, ուր պիտի մընայ հինգ օր: Պիտի քննուին երկու երկիրներու մէջ մշակութային, տնտեսական եւ բնկերային կապեր հաստատելու հարցերը:

Այրի Տիկին Մարկրիթ Սիմոնեան (Լիոն), Տէր եւ Տիկին Ծնունդ Սէփէթճեան եւ զաւակները (Լիոն), Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Թագէոսեան եւ զաւակները (Տէսին), Տէր եւ Տիկին Վրթանէս Թագէոսեան եւ զաւակները (Փարիզ), եւ իրենց բոլոր պարագաները, խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, ազգականին մահը՝ որ տեղի ունեցաւ Քոնտրիէօյի (Ռոն) ծերանոցը, շաբաթ առտուան ժամը մէկին, 10 Մայիս, 1957ին:

ԹԱԴԷՈՍ ՍԻՄՈՆԵԱՆ (Բնիկ Կիւրէնցի, 74 տարեկան)

Ցուղարկաւորութեան արարողութիւնը տեղի պիտի ունենայ այսօր, երեքշաբթի առտու, Լիոնի Հայոց եկեղեցին, ժամը 10ին, 69 րիւ Լուի Պլան, եւ մարմինը պիտի ամփոփուի Քոուա Ռուսի Նոր գերեզմանատունը:

ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Մալաթիոյ Կրթասիրաց Ընկ. Լիոնի Երկսեռ Երիտ. Միութեան կողմէ, ի նպաստ Միութեան 50 տարիէ ի վեր յետապնդած կրթական գործին:

Այս շաբաթ երեկոյ, ժամը 9էն մինչեւ առաւօտեան 5ը, Պէրիէ-Միլլէի շքեղ եւ ընդարձակ սրահներուն մէջ (Փլաս Պէլըքուր, Լիոն):

Ընտիր նուագախումբ, հայկական եւ ֆրանսական գեղարուեստական ճոխ եւ խնամեալ բաժին՝ խմբական երգեր, պարեր, մեներգներ, եւ շատ մը հաճելի անակնկալներ:

Ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով:

Կանխաւ ապահովեցէք ձեր տոմսերը անդամներուն մօտ:

Մուտք 300 ֆրանք:

ԶԲՕՍԱՇՐՋԻԿՆԵՐՈՒ ԽՈՒՄԲ

ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ինչպէս նախորդ տարիները, այս տարի ալ զբօսաշրջիկներու խումբեր կը կազմուին դէպի Հայաստան:

Մանրամասնութիւններու համար գրել՝

Noubar Agopoff
168 Rue du Temp'e, Paris 3ème

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer,
Paris (9°) Pro. 05-73.

ԸՆՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ

Հ. Յ. Դ. Արեւմտեան Եւրոպայի Կ. Կոմիտէն ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջանի բոլոր ընկերները այս չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 21ին, Պարպօթ սրճարանի վերնայարկը (Կառ տիւ Նոռ): Կը զեկուցանէ՝

ԸՆԿԵՐ ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ
(Նոր ժամանած Լիբանանէն)

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Նախաձեռնութեամբ Ալֆորվիլի մասնաճիւղին, 19 Մայիս ժամը 15 – 19ը, Քաֆէ «Սփոր»ի սրահը, Մէզօն Ալֆոր:

Կը նախագահէ Տիկ. ՀՌԻՓՍԻՄԷ Ի-ՓԷԿԵԱՆ:

Գեղարուեստական բաժին:

Գրիգոր Վահան կը ներկայացնէ
Կակազ Պաղտիկը զաւեշտ 1 արար,
Եւ՝ ես իմ մանկական զուարճախաղ:

Արտասանութիւն, երգ, անակնկալներ:

Հիւրասիրութիւն, ծախքերու մասնակցութիւն: Մուտքը ազատ է:

Օթօպիւս առնել Էքոլ Ճարանթոնէն 181 թիւը եւ իջնել վերջաւորութեան:

ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ֆրանսահայ Փոխադարձ Օգնութեան Միութեան զբօսաշրջիկներու խումբը այս տարի Հայաստան կը մեկնի Օգոստոսին սկիզբը:

Խումբին կրնան միանալ բոլոր փափաքողները անխտիր:

Արձանագրուելու համար դիմել նախագահին՝

Agop J. Nazarian
9, Ave. Calmels, Bois-Colombes (Seine)
Tél. CHA 00-55

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Հայաստանէն կը փնտռուի Նոր Բայազէտի շրջանի Հաջիմուխան գիւղացի Մամիկոն եւ Սիմոն Գրիգորեան եղբայրներ, Տիգրան Բաբաեան կամ Մելքոնեան եղբայրներ, նոյն շրջանի Սարուխան գիւղէն, Հայկազ եւ Գիւրջիբէգ (Կոլիա) Ցունանեան կամ Խաչատրեան:

Տեղեկացնել՝ Բագրատ Խոստիկեանի՝

79-6 Cite TASE. Vaulx en Velin
(Rhone)

Կը խնդրուի «Հայրենիք»էն եւ բոլոր հայ թերթերէն արտատպել:

Ծանօթ.— Կը կարծուի թէ Գիւրջիբէգ (Կոլիա) Խաչատրեան եղած է Ֆրանսա եւ Գերմանիա 1945ին:

ԾԱԽՈՒ ՏՈՒՆ

Սեվրանի մէջ (կայարանէն հինգ վայրկեան) վեց սենեակ եւ 300 մեթր հող ունեցող տուն մը ծախու է, խոհանոցով: Գինը՝ 2,900,000 ֆր.:

Մանրամասնութեանց համար դիմել տեղւոյն վրայ Տիկին Նազարէթեանի, 32 Ավընիւ Նուվէլ, Սեվրան:

ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Մուրատեան վարժարանի ծնողաց Միութեան հիմնարկութեան 5րդ տարեդարձը՝ կը տօնուի այս կիրակի ժամը 16ին: Կը ներկայացուի

LA FOIRE ENCHANTÉE

երգախառն զաւեշտ: Պար՝ Վիգէն Թորոսեան: Արտասանութիւններ եւն.:

Մուտքը ազատ է:

ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱՅ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Տարօն – Տուրուբերանի Հայր. Միութեան քառասնամեայ գործունէութեան յոբելենական հանդէս:

Տեղի կ'ունենայ 18 Մայիս, Շաբաթ երեկոյ ժամը 21ին, Իվ Թուտիֆ թատերասրահին մէջ, մէթրօ Ռէփիւպլիք:

21 ռիւ Իւ Թուտիֆ, Սալ Բօլ Ֆարպլիֆ

Կը նախագահէ Պ. ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ: Կը խօսին Տիկ. ՀՌԻՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ - ՊՈՒՏԱՔԵԱՆ եւ Պ. ԼԵՒՈՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆ:

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին՝ Սիփան-Կոմիտաս երգչախումբը իր ազգային տոհմիկ երգերով եւ մեներգներով, ղեկավարութեամբ Պ. Կ. ԱՓՐԻԿԵԱՆի: Կ'արտասանեն՝ դերասան ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ եւ Օր. ԳԱՓՈՅԵԱՆ: Կ'երգեն՝ հայրենակից Ս. ՊՕՂՈՍԵԱՆ եւ ուրիշներ:

Կը հրաւիրուին մեր ազգային բոլոր կազմակերպութիւնները եւ հայ ժողովուրդը: Մուտքը ազատ է:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս չորեքշաբթի գիշեր, ժամը 21ին, Քաֆէ Քատէի վերնայարկը: Նիւթ՝ Խղճահարութիւն: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

Վիէնի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի դասախօսութիւնները եւ հայերէնի դասընթացքները կըսկսին Մայիս 15ի չորեքշ. իրիկուն ժամը 9ին, «Համօ Օհանջանեան» սրահը:

Դասաւանդութիւնները տեղի պիտի ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն, ուսուցչութեամբ Կ. Տէրմոյեանի:

Կը հրաւիրենք Վիէնի բոլոր երիտասարդներն ու երիտասարդուհիները անխտիր հետեւելու հայերէն դասընթացքներուն եւ սորվելու Հայոց պատմութիւնը:

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Վրչբն.

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոնի Եկեղեցաշէն Տիկնանց Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուիրատուութիւնները.—

Օրիորդ Սիրվարդ Փայլեան իր առաջին վաստակէն կը նուիրէ 5000 ֆրանք, պաղպաղակավաճառ Տէր եւ Տիկին Գէորգ Համբարձումեան կը նուիրեն 10,000 ֆրանք, Պ. Յակոբ Փափազեան իր անուան տօնախմբութեան առթիւ 5000 ֆր., Պ. Յարութիւն Մասլաքեան իր անուան տօնախմբութեան առթիւ 1000 ֆր., Ոմն նոյն առթիւ 5000 ֆր. եւ Ոմն իր մեռելներուն յիշատակին՝ 1000 ֆրանք:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՊԱՆԵՕ-ՔԱՇԱՆԻ Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 20,30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՍԷՆԹ - ԷԹԻԷՆ.— «Անտոք» ենթակոմիտէի ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 20,30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ամասիոյ Հայր. Միութեան վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Պ. Պետրոս Գալայճեանի եւ իր ընտանեկան պարագաներուն, իր կնոջ մահուան առթիւ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Մարսէյլի Ամասիոյ Հայր. Միութեան ամառնային առաջին ղաշտագնացութիւնը դէպի Սինյի անտառը, Յունիս 9ին: Այժմէն արձանագրուիլ Պ. Տ. Զօրիքեանի մօտ՝ 5 Ավընիւ Քամիյ Բէլը-թան:

ԵՐԵՒԱՆԻ ՌԱՏԻՈՆ ամէն հինգշաբթի ֆրանսական ժամով ժամը 16,30ին կէս ժամ տեւողութեամբ կը ձայնասփռէ Արեւմուտք ապրող Հայերուն համար, կարճ Ալիք 25–31 եւ 41 մեթր:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

Վարչութեան անդամները սեփականաբար ժողովի կը հրաւիրուին, այս չորեքշաբթի, ժամը 6·30ին, սովորական տեղը:

ԿԱՐԵՒՈՐ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Անպայման պէտք է այցելել

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
246 Rue Vendôme et
20 Rue Villeroy
LYON

Թարմ, համեղ եւ գիւրամատչելի Արեւելեան եւ եւրոպական ամենաընտիր ապրանքներ

Ինչպէս արմաւ (ճիւղերով), պամիա, եալանճի տոլմա, յունական թուրշիներ, պիպեռ, տերեւ, թահին հելվա, վանիլլ, շոքոլա, նուապէթ, լոքում, (սաքըզլը, նուազէթ եւ փիսթաշ) տուփով եւ քաշով, Շիրակ օղին (41 45 աստիճան), սուճուք, պաստրմա (կեսարական), սուրճ (քարավան եւ մոքքա) համեմներ, մահլէպ, սալէպ, ձիթապտուղ, ձէթ (350 ֆր. լիտր), քաշկավալ, ճերմակ պանիր (ոչխարի կաթով) եւ ամէն կարգի պահածոներ եւայլն, եւայլն:

Մի վարանիք դիմեցէք՝

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆԻՆ

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ARMENIE

Հայ ֆոլքլորիք երաժշտութեան Բ. մեծադոյն սկաւառակը 30 սանթ. ԵՐԿՐՈՐԴ ԵՒ ՆՈՐ ԹԻՐԱԺՈՎ

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԵԱՄԲ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ
Microsillon 33 tours No. mc 20136, durée 45 minutes
VOGUE - CONTREPOINT

Կը պարունակէ 14 հայկական կտորներ (նուագախումբ — երգչախումբ — մեներգ)

ՀԱՅՐԵՆԻՔ, ԷՐԶՐՈՒՄԻ ՊԱՐ, ՋՈՎ, ԳԻՇԵՐ, ԿՌՈՒՆԿ, ԿԱՅՆԵԼ ԵՍ, ՄՇՈՅ ՊԱՐ, ԱՐԻ՛ ՍԷՅՐԱՆ, ԼԱԼԱ ԵԱՐՍ, ԵՏ ԱՌԱՋ - ՇՈՒՇԻԿ, ՊԱՆԴՈՒԽՏԻ ԵՐԳ, ՇՈՇՊԻ, ՄԱՐԱԼԻ, ՎԱՐԴԱՎԱՌ

Երգարանով միասին ստանալու համար դիմել՝ Գին՝ 2600 ֆրանք

ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ 14 Rue Petit, Paris 19, (Bot. 99-22), Record Shop 36 rue de Moscou

Եկեղեցւոյ դիւանատունը Սկաւառակի վաճառատունները

Փնտռել նաեւ.— Ա. Սկաւառակ հայկ. երաժշտութեան միքրոսիոն 20·103 (16 կտոր)

Երեւան, Եայլի, Թաթարական պար, Օրօր, Ալագեազ, Պիլիբի, Ատրպէյջան, Նազ պար, Գերիներու երգ, Եարօ ջան, կաքաւիկ, Արեւելեան պար, Քեզ նման, Ղայթարմա, Լէզկինքա, Կովկ. երգ:

ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏ. Պատարագ եւ Տաղեր, միքրոսիոն 20·114 (20 կտոր)

Ով զերահրաշ ծաղիկ, Գովեա Երուսաղէմ, Սուրբ Աստուած, Փառք, Մարմին Տէրունական, Հրեշտակային, Սուրբ, Յամենայնի, Հոգի Աստուծոյ, Միայն Սուրբ, Օրհնութիւն, Տէր Ողորմեա, Հայր մեր, Եղիցի: Արծաթսիրու-թեամբ, Ով զարմանալի, Աչքն ծով, Այսօր ձայնն Հայրական:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրաք: Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 15 ՄԱՅԻՍ
MERCREDI 15 MAI 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7881 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ: ԹԻՒ 3692

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

●

Հայրենասէր էր Գալուստ Կիւլպէնկեան:

Իր դիրքին եւ բազմազան զբաղումներուն բերումով, անձնապէս գործօն մասնակցութիւն բերելու հնարաւորութիւն չունէր մեր ազգային առօրեայ հոգերուն: Սակայն նիւթապէս կ'աջակցէր հայկական զանազան հիմնարկութեանց:

Լոնտոնի հայութիւնը օժտած էր կոկիկ եկեղեցիով մը՝ իր հօր յիշատակին: Երուսաղէմի վանքին կից կառուցած էր «Կիւլպէնկեան Մատենադարան»ը: Օժանդակած էր Վիէննայի Մխիթարեանց վանքի նորոգութեան, վերջերս ալ՝ Պոլսոյ Նոր Դպրեվանքին շինութեան: Մնայուն նպաստ յատկացուցած էր զանազան ազգային եւ կրթական հաստատութեանց՝ Փարիզի Հայոց եկեղեցիին եւ Բարեգործականի միջոցաւ: Կը հասնէր նոյնիսկ անհատական դիմումներու, երբ ենթական արժանի ըլլար իր աջակցութեան:

Պահ մը նոյնիսկ ստանձնեց Հայ Բարեգործական Ընդհ. Միութեան նախագահութիւնը, հիմնադիր Պօղոս Նուպարի մահէն վերջ: Սակայն երկար չտեւեց փորձը: Իր եւրոպացիի մտայնութեան չէին համապատասխաներ Բարեգործականի ջոջերուն արեւելեան բարքերը:

Շատեր հիասթափուած էին իր մահէն վերջ, կարծելով որ հայ Կրեսոսը կտակին մէջ մոռցած էր իր ազգը: Ոմանք ալ փութացած էին անիրաւ դատաստան ընել:

Սակայն Գալուստ Կիւլպէնկեան հիմնարկութեան Ապրիլ 27ի զեկոյցը՝ հրատարակուած «Յառաջ»ի Մայիս 5ի թիւին մէջ, եկաւ փարատելու ամէն կասկած:

Ըստ այդ զեկոյցին, կազմուած է հինգհոգինոց Կեդրոնական Խնամակալութիւն մը, որուն նախագահն է փորթուկալցի օրէնսգէտ Տր. Ժոզէ տը Ազերետօ Փերտիկան: Անդամներէն երկուքը փորթուգալցի դիւանագէտներ են, մէկը Նախկին, միւսը ներկայ դեսպան Լոնտոնի: Միակ հայ անդամն է բարերարին փեսան՝ Պ. Գէորգ Լորիս Եսայեան, որ ծանօթ է իր հայրենասիրական զգացումներով:

Հայկական գործերով զբաղելու համար պիտի կազմուի մասնաւոր յանձնախումբ մը, որ թէեւ պիտի ունենայ խորհրդակցական հանգամանք, սակայն կոչուած է կատարելու կարեւոր դեր մը:

Կը յուսանք, որ այս յանձնախումբին մէջ ձայն պիտի ունենան հայկական կարեւոր կազմակերպութիւնները, որպէս զի առիթ չտրուի անարդար կարգադրութեանց:

Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան Կեդրոնական Խնամակալութիւնը հինգ յօդուածներով կը գծէ այն ծրագիրները, որոնցմով պիտի զբաղի Հայկական Յանձնախումբը:

Հիմնարկութիւնը պիտի օժանդակէ առաւելապէս հայ բարեսիրական, կրթական եւ այլ նման հաստատութեանց, որոնք կը ծառայեն հայ համայնքներու եւ անհատներու:

Պիտի օգնէ նաեւ չքաւոր հայ համայնքներու վերահաստատման, հայ չքաւոր անհատներու, հայ առաքելական եկեղեցւոյ: Պիտի օժանդակէ նոյնպէս հայ մշակոյթի եւ հայերէնի բարձրագոյն ուսման, ուսանողներ պիտի պահէ համալսարաններու մէջ:

Հիմնարկութիւնը արդէն իսկ քուէարկած է 250 հազար սթերլինի (250 միլիոն ֆրանք) գումար մը, որ 1957 - 1959՝ երեք տարիներու ընթացքին պիտի յատկացուի վերոյիշեալ նպատակներուն:

Էջմիածնի մայր տաճարի վերանորոգութեան համար պիտի տրամադրուի 3 - 400 հազար տոլար: Հարիւր հազար տոլար ալ՝ հայ մանուկներու համար Միջին Արեւելքի մէջ հիմնուելիք հաստատութեան մը՝ ի յիշատակ բարերարին կնոջ՝ Նուարդ Կիւլպէնկեանի:

Ինչպէս կը տեսնուի, շատ ընդարձակ է ծրագիրը:

Սփիւռքի մշակութային եւ կրթական հիմնարկութիւնները մեծ շունչ մը պիտի քաշեն: Մեր ուսուցիչները մարդավայել ապրուստի միջոցներ պիտի ունենան:

Ու Գալուստ Կիւլպէնկեան իր արժանի տեղը պիտի գրաւէ մեր նորագոյն պատմութեան մէջ:

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆԱԽԱԳԱՀ ՔՈԹԻ ՎԱՏԻԿԱՆԻ ՄԷՋ

●

Ինչպէս գրած էինք, Նախագահ Քոթի երկուշաբթի օր պաշտօնապէս այցելեց Վատիկան, ուր ընդունուեցաւ Պիոս ԺԲ. Պապին կողմէ:

Այս այցելութիւնը պատմական նշանակութիւն ունի, որովհետեւ Ռընէ Քոթի Ֆրանսայի առաջին Հանրապետութեան նախագահն է, որ պաշտօնապէս կ'ընդունուի Վատիկանի մէջ, որուն սահմաններէն ներս դարձեալ առաջին անգամ ըլլալով «Մարսէյյէզ»ը նուագուեցաւ ի պատիւ Ֆրանսայի Նախագահին:

Ռընէ Քոթի առաջնորդուեցաւ Պապին մօտ, որուն հետ 45 վայրկեան տեւող առանձին եւ ջերմ տեսակցութիւն մը ունեցաւ: Ապա Քրիսթիան Փինօ միացաւ անոնց: Քանի մը վայրկեան վերջ ներս ընդունուեցան նաեւ Պապին ու նախագահին շքախումբերը, որոնց ներկայութեան Պիոս ԺԲ. Նախագահ Քոթիի ու Փինոյի յանձնեց պատուանշաններ: Տեղի ունեցաւ նաեւ նուէրներու փոխանակութիւն: Պապը ֆրանսերէն լեզուով ուղերձ մը կարդաց, յայտարարելով մասնաւորաբար՝ «Այս ընդունելութիւնը յիշատակելի դէպք մը պիտի դառնայ Վատիկանի ու Ֆրանսական ազնիւ ազգին փոխ - յարաբերութեանց պատմութեան մէջ»: Ապա Պիոս ԺԲ. Նախագահ Քոթիի վզէն անցուց Քրիստոսի պատուանշանին ժապաւէնը. «Այս բարձրագոյն շքանշանը ձեզի կը յանձնենք, Պարոն Նախագահ, նախ առ ի վարձատրութիւն ձեր կեանքին տեւողութեան ձեր ցոյց տուած բարձր առաքինութեանց. կ'ուզենք սակայն այս վարձատրութեան այլ խորհուրդ մը եւս տալ. Քրիստոսի վարդապետութիւնը, որ ազգերուն համար լոյսի, քաղաքակրթութեան եւ սիրոյ անկորնչելի աղբիւր մը եղած է, կը մաղթեմ որ անցեալին նման շարունակէ փառքի ու մեծութեան աղբիւր մը մնալ ձեր ազնիւ ու մեծ հայրենիքին համար»:

Այս բոլոր արարողութիւնները հեռատեսիլով սփռուեցան:

Կէս օրին, Նախագահ Քոթի, Վատիկանի Ֆրանսական դեսպանատան մէջ ճաշ մը տուաւ յիսունէ աւելի բարձրաստիճան հոգեւորականներու ի պատիւ:

× Երեքշաբթի կէսօրէն վերջ Նախագահը օդանաւով մեկնեցաւ Հռոմէն:

ԴԱՇՆԱԿԻՑ նաւային ուժերու ռազմափորձեր տեղի պիտի ունենան Մանշի մէջ՝ Մայիս 14էն 24: Պիտի մասնակցին անգլիական, ֆրանսական, հոլանտական ու դանիական նաւատորմերն ու ընդծովեաները:

ԳԱՀԻՐԷԻ մէջ կը շարունակուի «լըրտեսներու» դատավարութիւնը: Դատախազը պահանջեց որ ութը հոգի մահուան իսկ եօթը հոգի ալ ցկեանս բերդարգելութեան դատապարտուին: Առաջին խումբին մէջ երկու Անգլիացիներ կան:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՆԱՒԵՐՆ ՈՒ ՍՈՒԷԶԻ ՀԱՐՑԸ

●

Երկուշաբթի օր, Անգլիոյ վարչապետը կարեւոր յայտարարութիւն մը ըրաւ Երեսփոխանական Ժողովին առջեւ, որ լուռ եւ ջուսպ մթնոլորտի մը մէջ վերահաստատեց կառավարութեան տուած որոշումներուն՝ Սուէզի մասին:

Ըստ այս յայտարարութեան, որ մասնաւոր նորութիւն մը չէր պարունակեր, Անգլիա ժամանակաւոր կերպով կ'ընդունի Եգիպտոսի կողմէ պարտադրուած պայմանները: Այս չի նշանակեր, որ անգլիական կառավարութիւնը հարցը լուծուած կը նկատէ: Վարչապետ Մաքմիլլըն ընդհանուր գիծերու մէջ տուաւ բանակցութեանց պատմականը, ապա յայտարարեց որ կառավարութիւնը այլեւս չի կրնար խորհուրդ տալ անգլիացի նաւատէրերուն, որ չօգտագործեն Սուէզի ջրանցքը: Անցքի տուրքերը պիտի վճարեն անգլիական դրամով. իսկ ինչ կը վերաբերի անգլիական դրամատուներու մէջ արգելքի տակ դրուած եգիպտական դրամագլուխներուն, վարչապետը յայտնեց թէ չէզոք երկիրներու միջոցաւ բանակցութիւններ կրնան տարուիլ այս հարցին շուրջ: «Չէզոք» երկրի մը մէջ անգլեւեգիպտական խօսակցութիւններ ալ կրնան սկսիլ՝ Սուէզի մասին վերջնական եղրակացութեան մը հասնելու համար:

Յայտնի է թէ անգլիական ու եգիպտական դրամատուներու ներկայացուցիչներուն միջեւ արդէն իսկ բանակցութիւններ տեղի ունեցած էին Զուիցերիոյ մէջ. հետեւանքը այն եղաւ, որ համաձայնութիւն գոյացաւ Սուէզէն անցքի տուրքերը անգլիական դրամով վճարելու հարցին շուրջ: Ակնարկելով այս համաձայնութեան, վարչապետը յայտարարեց թէ Անգլիոյ Դրամատան մէջ մասնաւոր հաշիւ մը բացուած է Եգիպտոսի Ազգային Դրամատան անունով:

× «Սուէզի խմբակը» անունով ճանչցուած խումբ մը պահպանողական երեսփոխաններ յայտնեցին որ կը նախընտրեն հրաժարիլ իրենց կուսակցութենէն, քան թէ ընդունիլ Եգիպտոսի կողմէ պարտադրուած պայմանները:

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԴԱՀԼԻՃԻՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Իտալիոյ Հանրապետութեան Նախագահը, Կրոնքի, Նախագահ Քոթիի այցելութեան պատճառով ընդհատուած խորհրդակցութեանց վերսկսաւ: Ընդունեցաւ զանազան կուսակցութեանց ու քաղաքական խմբակցութեանց ներկայացուցիչները: Քրիստոնեայ - Դեմոկրատ մենամասնութեամբ կառավարութիւն մը կազմելու ծրագիրը դժուարութեանց պիտի հանդիպի: Կը կարծուի թէ ի վերջոյ համաձայնութիւն պիտի գոյանայ Քրիստոնեայ - Դեմոկրատներէ, Ընկերվարական - Դեմոկրատներէ եւ Ազատականներէ բաղկացած դահլիճի մը շուրջ:

Կը կարծուի թէ Նախագահ Կրոնքի չորեքշաբթի օր պիտի նշանակէ վարչապետն ու դահլիճին անդամները:

«ՆԻՒ ԵՈՐՔ ԹԱՅՄԶ» կը գրէ թէ Խրուշչեւ, թերթին խմբագրին կատարած յայտարարութեամբ, պաշտօնապէս կ'առաջարկէ աշխարհը բաժնել Խ. Միութեան ու Մ. Նահանգներու միջեւ:

ԱԼԺԵՐԻՈՅ մէջ ապահովութեան ուժերը երեւան հանեցին ըմբոստներու պաշարի կարեւոր թաքստոց մը: Արեւելեան Կոնստանդինի մէջ 17 մահմետական ընտանիքներ ապստամբներու կողմէ առեւանգուեցան ու տարուեցան Թունուզ: Վերջին օրերու կռիւներուն ընթացքին աւելի քան 97 ապստամբներ սպաննուած են::

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՋԵԿՈՅՑ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱՐԱՆԷՆ

●

«Զարթօնք» օրաթերթի 10 Մայիս 1957 թիւին — (Ի. տարի թիւ 5806)— մէջ հրատարակուած է Սուրիոյ վարչապետ Ն. Վ. Սապրի էլ Ասալիի մէկ նամակը, թիւ 1891/1 եւ Մայիս 1957 թուակիր, ուղղուած Տ. Խադ Արք. Աջապահեանին եւ որու տառացի թարգմանութիւնը ստորեւ կը ներկայացնենք. —

Գերշ. Տ. Խադ Արք. Աջապահեան,

Ստացանք Ձեր 9 Փետրուար 1957 թուակիր նամակն ու անոր յաջորդող գրութիւնները որոնցմով արտօնութիւն կը խնդրէիք Ձեր աթոռին համար կեդրոն մը հաստատել սուրիական հողամասին վրայ, Ձեր կրօնական պաշտամունքները կատարելու համար, յայտնելով թէ Ձեր խնդրագիրը նկատի առնուելու պարագային անմիջապէս պիտի ներկայացնէք Ձեր համայնքին ՆՈՐ կանոնագրութիւնը:

Ձեզի կը հաղորդենք թէ որեւէ արգելք չենք տեսներ անկախ համայնք մը կազմելու ձեր ձեռնարկին: Հաճեցէք մեզի փոխանցել առոր, անկախ համայնքի, հիմնական կանոնագրութիւնը զայն ուսումնասիրելու համար համաձայն օրէնքի տրամադրութեանց:

Նախարարաց խորհրդի նախագահ

Դամասկոս, 8 Մայիս 1957 —

«Ստորագրութիւն»

Անպատասխանատու մարդոց ծանօթ խմբաւորումին եկեղեցաքանդ եւ ազգավնաս դաւերը կը շարունակուին եւ վերոգրեալ նամակը նոր մէկ-փաստն է անոնց անխոստովանելի նպատակներով եւ աններելի միջոցներով եկեղեցւոյ, մեր Աթոռին եւ Ազգին զաւակներուն միջեւ պառակտում եւ թշնամանք յառաջացնելու հետեւողական աշխատանքին:

Ըստ էութեան նամակի իմաստը պարզ է եւ յստակ: Պատասխան տրուած է բազմիցս կրկնուած դիմումներու, որոնց նպատակն է նոր կրօնական հաւաքականութիւն մը ճանչցնել տալ: Այս պատասխանով Ն. Վ. Վարչապետը կը պահանջէ առաջարկուած նոր կրօնական հաւաքականութեան ծրագիր - կանոնագիրը, որպէս զի հարցը ամբողջութեան մէջ քննութեան ենթարկել տայ իրաւասու մարմիններուն, համաձայն ի զօրու եղող պետական օրէնքներու:

Այս առթիւ անգամ մը եւս կոչ կ'ուղղենք մեր ժողովուրդին, որ պահէ պաղարիւնութիւնը եւ զոհ չդառնայ չարամտօրէն տարածայնուած զրպարտութեանց:

ԴԻՒԱՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ
ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

10 Մայիս, 1957, Անթիլիաս

ՊԱՂՏԱՏԻ ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ

●

Ինչպէս գրած էինք, Արաբիոյ Իպն Սէուտ Թագաւորը Պաղտատ կը գտնուի: Քաղաքական ու տնտեսական կարեւոր հարցեր դրուած են երկու վեհապետներուն առջեւ: Կը կարծուի թէ Արաբիա եւ Իրաք միասնաբար յանձն պիտի առնեն տնտեսական օգնութիւն հասցնել Յորդանանի: Արդարեւ, այս երկու երկիրներու շահերը կը պահանջեն որ Յորդանանի մէջ կանգուն մնայ Հաշէմիներու գահը, որպէսզի ձախողութեան մատնուին Եգիպտոսի ու Սուրիոյ քաղաքական ծրագիրները:

Իպն Սէուտ որոշեց նախատեսուածէն աւելի երկար մնալ Իրաքի մէջ, որպէսզի Յորդանանի Հիւսէյն Թագաւորին հետ ալ առիթ ունենայ տեսակցելու Պաղտատի մէջ: Երեք վեհապետներուն ժողովը հաւանաբար տեղի պիտի ունենայ հինգշաբթի օր:

Նախ քան այդ, Իպն Սէուտ պիտի այցելէր Պասրա, որ Իրաքի նաւթային նաւահանգիստն է:

ԲՈԼՇԵՒԻԿՆԵՐԸ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ

●

Ա.

Ստալին — իր «Մարքսիզմ եւ ազգային-գաղութային հարցը», գրուածքին մէջ, հրատարակուած Մոսկուա 1938ին, էջ 126 - 127, կը գրէր.—

« Յիշել պէտք է, որ ժողովուրդների ինքնորոշման իրաւունքից զատ, կայ նաեւ բանուոր դասակարգի իրաւունքը՝ իր իշխանութիւնն ամրացնելու եւ այս վերջին իրաւունքին ենթակայ կը մնայ ինքնորոշման իրաւունքը: Կան դէպքեր, երբ ինքնորոշման իրաւունքը հակասութեան մէջ կը մտնի ուրիշ, աւելի բարձր իրաւունքի հետ՝ իրաւունքի հետ բանուոր դասակարգի, որ իշխանութեան եկած է եւ կ'ուզէ նա ամուր պահել: Նման բոլոր դէպքերում —այս պէտք ասել ուղիղ եւ յստակ— ինքնորոշման իրաւունքը չի կարող եւ պէտք չէ խոչընդոտ հանդիսանայ բանուոր դասակարգի իրաւունքին, իր դիկտատուրան իրագործելու: Առաջինը պէտք է նահանջի երկրորդի առջեւ »:

Այսպէս բոլշեւիզմի համար ամէն ինչից գերիվեր է բանուոր դասակարգը: Բոլշեւիզմի փոյթը չէ, որ բազմաթիւ ժողովուրդներ, ազգեր դարեր շարունակ գերի են ուրիշ ազգերի եւ պետութիւնների ձեռքին: Ազգային ազատութիւնները, իրենց բառով ինքնորոշումները, ստորադաս բաներ են եւ պէտք է զոհուին յանուն բանուորական դիկտատուրայի, առանց անդրադառնալու, որ անազատ ժողովուրդները, մեծ մասը աշխատաւոր, զրկուած են բոլոր իրաւունքներից, անգամ իրենց կեանքը տէրերի քմահաճոյքին է ենթակայ:

Եթէ՛ բանուոր դասակարգը տէր պիտի դառնայ տնտեսական եւ քաղաքական իրաւունքների եւ առաւելութիւնների, որին մենք երբեք դէմ չենք եղած եւ չենք կարող լինել մեր գաղափարական համոզումներով, տրամաբանական չենք գտնում թէ՞ ինչպէս նոյն բանը կարելի է վլանալ աւելի մեծ զանգուածների, ինչպիսին են ազգութիւնները: Ինչպէ՞ս կարելի է հանդուրժել որ Հայերը դարեր շարունակ գերի լինեն Թուրքերին, Ուքրայնացիները Ռուսներին, Հնդիկները՝ Անգլիային եւ այլն, երբ այդ ժողովուրդները կը շահագործեն ոչ միայն բանուոր դասակարգը, այլ ամբողջ զանգուածները գերի ազգերի: Մարքսիստները պատրաստ ու քիչէ պատասխան ունին այդ մասին, սակայն բոլշեւիկները աւելի առաջ կ'երթան, նրանց համար փոքր եւ անզօր ժողովուրդները միայն միջոցներ են իրենց քարոզչութիւնը տարածելու, զանգուածների համակրութիւնը շահելու համար, բուն խնդիրը «Համաշխարհային Յեղափոխութիւնն» է եւ «բանուորական դիկտատուրան»: Լենինը, բոլշեւիզմի հայրը, առանց քաշուելու գրում էր «Մեծ ու մեծագոյն ժողովուրդների ազատագրումը պէտք է վեր դասել՝ փոքր ազգութեանց ազատագրման շահերից» (Լենին ամբողջական գործեր հատոր 19րդ, էջ 204 - 205) եւ այդ պատճառով հայկական շահերը միշտ ստորադասուեցին յօգուտ Թուրքիայի: Առաջին համաշխարհային պատերազմից ամիջապէս յետոյ, պարտուած Թուրքիայի ղեկավարները հաստատուեցին Բերլին եւ բոլշեւիկեան ներկայացուցիչ Ռատեքի միջոցով յարաբերութիւններ ստեղծեցին Մոսկուայի հետ: Բոլշեւիկեան եւ Թրքական շահերը նոյնացան:

Թուրքերը կռւում էին Դաշնակիցների դէմ ի պաշտպանութիւն Թուրքիոյ անբաժանելիութեան, բոլշեւիկները՝ ի գին «Համաշխարհային յեղափոխութեան» եւ « բանուորական դիկտատուրայի» : Վերացել էր դարաւոր պայքարը Ռուսի եւ Թուրքի միջեւ: Բոլշեւիկները դաշնակիցներ էին փնտռում ընդդէմ յաղթական Դաշնակիցների, իսկ Թուրքերը՝ օգնութիւն Թուրքիան անբաժան պահելու, նաեւ կապուելու Ռուսաստանի Թուրանական ժողովուրդների հետ, իրագործելու Ակչուրաների եւ Աղաեւների երազը՝ « Համաթուրանականութիւն»: Այդ նպատակով Թուրքերը խոստացան ողջ մահմետական աշխարհը ապստամբեցնել Դաշնակիցների դէմ եւ Էնվէր, Ճէմալ, Թալէթ եւ այլ փաշաները ազատօրէն կապեր հաստատեցին Անդրկովկասի Անդրկասպեան Թուրք-Թաթարական ժողովուրդների հետ բոլշեւիկների գիտութեամբ եւ աշխատեցին բանակ կազմել մահմետական տարրերից Թուրքիային օգնելու, նաեւ պայքարելու աշխարհակալներին՝ Անգլիայի, Ֆրանսայի դէմ:

(Շար.) Ա. Ի.

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՏՕՆԸ

●

Մայիս մէկը պաշտօնական տօն դարձաւ բազմաթիւ երկիրներու մէջ, աշխատանքի տօն անունով: Աշխատաւորներ այդ օրը կը նկատեն իրենց տօնը, սեփականացնելով հին սովորութիւն մը: Մայիս մէկը ծաղիկներու աստուածուհիին տօնն էր: Ֆրանսայի շատ մը կեդրոններու մէջ թափօրներ կը կազմէին, հանդէսներ կը սարքէին, երիտասարդներ գիշերանց մայիսածառ կը դնէին երիտասարդուհիներու պատուհաններուն տակ, արհեստակցական միութիւններ խնջոյքներ կը սարքէին, Փարիզի ոսկերիչները երկու իշխաններ կ'ընտրէին այդ օրը: Քրիստոնեաներ ալ երբեմն Մայիս մէկը կը տօնէին նմանութեամբ հրէական տաղաւարի տօնին:

Միջազգայնականը բանուորներէն եւ արհեստակցական միութիւններէն առնելով Մայիս մէկն ընդունեց աշխատանքի դադարման օր: Երբեմն բախումներ տեղի կ'ունենային աշխատաւորներու եւ ոստիկանական ուժերու միջեւ, երբ պետութիւնը խեթիւ կը նայէր գործաւորական կազմակերպութեանց: Այսօր պետութիւնը կը պաշտօնականացնէ կիրակին փակելով աշխատանքի ամէն հաստատութիւն: Դասակարգերու գործակցութիւնը կը սկսի, եթէ կան դասակարգեր հին ըմբռնումով, որովհետեւ ամէն մարդ աշխատաւոր է որոշ մարզի մը մէջ, մէկը գործարանին մէջ, մէկը ձեռքով կ'աշխատի, միւսը ուղեղը կը պեղէ նորութիւն մը գտնելու, արտադրութիւնն սպառելու, արտադրութեան համար նիւթ հայթայթելու, բանուորին գործ հայթայթելու համար:

Մարքսի ուղեղէն դուրս եկաւ դասակարգային պայքարի տեսութիւնը, ատելութեան ոգիէ ներշնչուած, ատելութիւն ներշնչելու համար համեստ դասակարգերուն բախտաւոր նկատուած դասակարգերուն դէմ: Պատուելի Մալթուս բնակչութեան մը աճումը համեմատական չէր գտներ երկրի արտադրութեան, պիտի գար ատեն մը, երբ մարդիկ սնունդի կարօտ պիտի մնային: Տարուին խորհրդածեց այս տեսութեան վրայ եւ գիտ մը կատարած ըլլալու գոհունակութիւնն ունեցաւ «կեանքի պայքարի» տեսութիւնը խմբագրելով, պայքարի մէջ տկարները կ'ընկճուին եւ կ'անհետանան, ուժեղները կը մնան, կ'ապրին, «բնական ընտրողութեամբ» տեսակները կը փոխուին: Մարքս ուրախացաւ, որովհետեւ Տարուինի տեսութեամբ գտած էր պատմութեան միակ զսպանակը, «դասակարգային պայքարը»: Մարքս, Էնկելս, Լասալ Հրեաները Ռոչիլտներու կողքին նստած, դրամատէր դասակարգը չփոթեցին քաղքենի աշխատաւոր դասակարգի հետ, ընկերութիւնը բաժնեցին շահագործողներու եւ շահագործուածներու եւ պաշտպան հանդիսացան պրոլետարներու: Մարքս կը գրէր Լասալի, «Տարուինի գործը կ'ընդունիմ որպէս հիմ բնապատմութեան տեսակէտով, դասակարգային պայքարի պատմութեան մէջ (16 - 1 - 1861): Եւ Էնկելս Մարքսի գերեզմանին վրայ կ'ըսէր. « Տարուին գտաւ բնութեան հոլովոյթի օրէնքը, իսկ Մարքս գտաւ մարդկային պատմութեան հոլովոյթի օրէնքը » (1883):

Պայքարի տեսութիւնը, չահադործուած ըլլալու մտածումը, մատչելի եղաւ Մարքսի ազդեցութեան ենթարկուած զանգուածներու, օր մըն ալ իրենց կարգին չահագործելու համար: Մարքս եւ ընկերներ ըմբռնեցին գործաւորական շարժման կարեւորութիւնը եւ փութացին իրենց ազդեցութեան ենթարկել աշխատաւոր զանգուածներ: 1848ին ընկերվարական շարժումը կը կատարուէր քաղքենիներէ: Նափոլէոն համակիր էր գործաւորական շարժման: Թոյլատրեց գործաւորներուն Լոնտոնի ցուցահանդէսին երթալ 1862ին: Գործաւոր Թոլէն (1828 - 1897) Լոնտոնէն վերադարձին աշխատեցաւ գործաւորներէ ղեկավարուած գործաւորական միութիւն մը կազմել աշխատանքի ազատութիւն, ձրի եւ պարտաւորիչ կրթութիւն պահանջելու համար: Լոնտոնի մէջ տեսակցած էր անգլիացի գործաւորներու հետ եւ գործաւորական միջազգային միութիւն մը կազմելու ծրագիրը յղացած էր: Միջազգայինի կազմութեան, բանուորական տնտեսական շահերու պաշտպանութեան հիմնադիրը կարելի է նկատել անազգապինձի գործաւոր Թոլէնը: 1864ին Լոնտոնի մէջ հիմնուեցաւ Աշխատաւորներու Միջազգային Ընկերակցութիւնը, ազգային բաժիններով, Լոնտոն նստող ընդհ. խորհուրդի ղեկավարութեան տակ: Ընկերակցութիւնը իւրաքանչիւր տարի համագումար պիտի ունենար աշխատաւորներու ներկայացուցիչներու կողմէ: « Աշխատաւորներու ազատագրումը ըլլալու է աշխատաւորներու գործը, աշխատաւորին ենթարկումը դրամագլուխին, աղբիւրն է ամէն ստրկութեան քաղաքական նիւթական եւ բարոյական, եւ որովհետեւ գործաւորական ազատագրումը տեղական կամ ազգային չէ միայն, ուստի միանալու են բոլոր երկիրներու գործաւորները «Աշխատաւորներու Միջազգային Ընկերակցութիւն » կազմելով (28 Սեպտեմբեր 1864):

Մարքսի յեղափոխական վարդապետութիւնը յաղթանակեց 1868ի Պրիւքսէլի եւ 1869ի Պալի համագումարներուն մէջ, հակառակ Թոլէնի բուռն ընդդիմութեան: Բանուորներու չահերու պաշտպանութենէն համագումարը կ'անցնի արտադրութեան միջոցներու հաւաքական սեփականութեան եւ գիւղացիներու ալ պաշտպանութեան. «Ընկերութիւնն իրաւունք ունի հողին անհատական սեփականութիւնը փոխելու հաւաքական սեփականութեան եւ թէ այս փոփոխութիւնը ընկերային անհրաժեշտութիւն մըն է»:

Ծրագրին իրականացումը տեսնուեցաւ ընդարձակ ստրճանի մը վրայ, հոն, ուր դրամատիրութիւնը ամէնէն աւելի տկար էր: Դասակարգերու ջնջումը, պատրանք մըն է, որովհետեւ ամէն տեղ կայ նպոտականութիւն, կը կազմուին դասակարգեր, աշխատաւոր եւ չահագործող պաշտօնէութիւն: Դասակարգերը աւելի զատորոշ են եւ անթափանց: Ստոյգ է, հայրերը չեն կրնար ժառանգութիւն ձգել, բայց կը թողուն դիրք մը ընկերութեան մէջ, որմէ կ'օգտուի սերունդը: Հաւաքականութիւնը կը շահագործէ անհատին կարողութիւնները, ճարտարութիւնը, «իւրաքանչիւրին իր պէտքերուն համաձայն» տարազը փոխուեցաւ «իր արտադրութեան համեմատ»ի:

Ընկերային հարցը նոյնը չէ, ինչ որ էր հարիւր տարի առաջ: Ընկերային ոամկավարութեամբ անհատը կը բարձրանայ իր բնածին կարողութեանց համաձայն, քաղաքական ռամկավարութեամբ ամէն անձ կրնայ երեսփոխան ըլլալ, նախարար ըլլալ: Վերջին կէս դարու վարիչները համեստ խաւերէ եկան, Լոյտ Ճորճ, Հիթլէր, Մուսոլինի, կուսակցութիւններու ղեկավար եղան արհեստաւորներու զաւակներ:

Վարիչ դասակարգը, ազնուական թէ քաղքենի, կը սպառի հետզհետէ ներքնաշխատանքի տակ կքած, համեստ խաւերէ վեր կը բարձրանան նոր սերունդներ, իրենց կարգին սպառելու եւ ընկերային մաքականութեամբ նորերու տեղ տալու համար: Տնտեսական դետնի չահը կը բաժնուի պետութեան եւ դրամատէրին միջեւ, ուրկէ կ'օգտուի աշխատաւորն ու քաղաքացին, ժառանգութենէն բաժին կը ստանայ օտարն ալ հարազատ զաւակին հետ: Գիտութիւնը կ'աշխատի միջոցներ գտնել աւելի հանգստաւէտ կեանք մը ապահովելու համար անծանօթ զանգուածներու: Միջին դարու աւատապետ մը չէր կրնար վայելել բանուորի մը առաւելութիւնները:

Հողերան մը ըլլալու էր Ստարբոն Պոնտացի աշխարհագէտը, երբ կը հաստատէր, թէ պատկեր մը, գաղափար մը տիրապետող կը դառնայ միամիտ անձերու ուղեղներուն մէջ, որովհետեւ անկարող են անոնց իրականութիւնը ստուգելու: Մարդկային ուղեղը նոյնը մնացած է դարերէ ի վեր զանգուածներու մէջ:

ԽՈՐԷՆ ԳԱԲՐԻԿԵԱՆ

ՃԱՇ Ի ՊԱՏԻՒ ՓՐՈՖ. ՖԷՅՏԻԻ

●

Ինչպէս գրած էինք, ուրբաթ իրիկուն ճաշ մը կազմակերպուած էր ի պատիւ Պ. Ֆրետէրիք Ֆէյտիի, Արեւելեան Լեզուներու Ազգ. Վարժարանին մէջ, հայերէն լեզուի դասախօս նշանակուելուն առթիւ (փրօֆէսէօր թիթիւլէր):

Ֆրանսացի թէ հայ ընտիր հասարակութիւն մը եկած էր արտայայտելու իր անվերապահ համակրանքը՝ հանդէպ մեր սիրելի բարեկամին:

Սեղանին ղեկավարութիւնը յանձնուած էր Պ. Հրանտ Սամուէլի որ ձեռնհասօրէն կատարեց իր դերը: Առաջին առթիւ խօսք առնելով, Արեւելեան Լեզուներու վարժարանին մէջ Հայերէնի դասաւանդման հաստատման պատմականը ըրաւ, ապա մաղթեց որ երբեմնի, Հայ Ուսումնասիրութիւններու Ընկերութիւնը վերահաստատուի՝ այս անգամ շնորհիւ փրոֆ. Ֆէյտիի:

Պ. Հրանտ Սամուէլ կարդաց նաեւ կարգ մը շնորհաւորական նամակներ, որոնց հեղինակները ներողութիւն կը խնդրէին որ իրենց կամքէն անկախ պատճառներով չէին կրցած ներկայ ըլլալ: Ասոնց կարգին՝ Հայր Մառիէս, որ հիւանդ է, նախկին նախարար Լուի Մառէն, Ժորժ Տիւմէզիլ, Փրոֆ. Միռանպել, Պ. Վահէ Ֆրէնկեան, Քրիսթիան Տէտէեան, Տիկին Պահրի:

Ապա խօսք տուաւ Սերովբէ եպիսկ. Մանուկեանի, որ իր շնորհաւորութիւնները եւ մաղթանքները ներկայացուց յանուն հայ եկեղեցւոյ եւ հայ ժողովուրդին: Շեշտեց որ շատ արդարօրէն եւ իրաւամբ տկարութիւն մը ունինք հանդէպ այն օտարներուն, որոնք կը բարեբանեն մեր ժողովուրդը, մեր մշակոյթը, կը պաշտպանեն մեր դատը եւ մանաւանդ՝ կը խօսին մեր լեզուն:

Կաթ. Պատուիրակը իր խօսքը վերջացուց ըսելով.— «Յանուն Հայաստանեայց եկեղեցւոյ եւ հայ ժողովուրդին սրտագինս կը շնորհաւորեմ զինքը եւ կը մաղթեմ որ մեր լեզուին, մեր պատմութեան ստեղծագործութիւնները զոր այնքան հաբաղատօրէն իւրացուցած է, իր սրտէն անցնելով փոխանցէ անոնց, որ պատիւը պիտի ունենան իրմէ հայերէն սորվելու»:

Երկրորդ խօսքը տրուեցաւ Կենդանի Լեզուներու Ազգ. Վարժարանին վարիչ Անրի Մասէի, որ նկարագրեց թէ դպրոցին հայերէնի բաժանմունքը ինչ հոլովոյթներէ անցաւ սկիզբէն մինչեւ Ֆէյտի: ապա դրուատեց հայերէն լեզուին բացառիկ առաքինութիւնները: Լեզու մը որ մնացած է անկախ եւ անաղարտ, ինչ որ ֆէնօմէն *մըն է ոչ միայն լեզուներու այլ նաեւ մարդկային պատմութեան մէջ:*

Յաջորդաբար խօսք առին Պ. Հրանտ Թորոսեան, Հայր Մերսիէ որոնք շնորհաւորեցին Պ. Ֆէյտին եւ իրեն եղած այս պատիւը դտան արդար վարձատրութիւն մը:

Հայ կաթողիկէ համայնքին առաջնորդ Գերապայծառ Ամատունի շեշտը դրաւ մասնաւորաբար Ֆրանսացիներու եւ Հայերու մտաւորական ու այլ սեղմ կապերուն վրայ՝ Խաչակիրներէն սկսած մինչեւ մեր օրերը, յիշեց հայր Ժագ Վիլոթի անունը, որ ֆրանսերէնէ - հայերէն առաջին բառարանը կազմած է: Եւ վերջացուց ըսելով թէ այս հաւաքոյթը ապացոյց է, որ Հայերը գիտեն յարգել եւ գնահատել օտարներուն զոհաբերութիւնն ու աշխատանքը:

Շնորհաւորական խօսքեր ըրին նաեւ Մոնթէնյը լիսէի Պ. Ֆէյտիի դասախաւրակը, որ յայտնեց իր հպարտութիւնը, Ս. Մուրատեան վարժարանի տեսուչ՝ Հ. Սերովբէ Ադըլեան, որ մեր թանկագին եւ յարգելի բարեկամին ներկայացուց իր շնորհաւորութիւնները՝ Մխիթարեան հայրերուն եւ աշակերտութեան կողմէ. մաղթեց որ Աստուած ուժ եւ կարողութիւն տայ Պ. Ֆէյտիին, որպէս զի ան բարձրացնէ հայ ժողովուրդը, հայ լեզուն եւ ինք ալ անձնապէս բարձրանայ աստով:

Շաւարշ Նարդունի յիշեց որ եթէ մեր ժողովուրդը վեհապետական իրաւունքներէ զրկուած է, պարագան նոյնը չէ մեր լեզուին համար, որ կ'աճի եւ կ'ապրի աշխարհի չորս ծագերուն. բան մը, որ հրաշքի համազօր է:

Այդ լեզուին դեսպան նշանակուած է այսօր Պ. Ֆէյտի, որուն համբաւը հասած է մինչեւ Արեւելք:

Վերապատուելի Սիսլեան շնորհաւորեց

Պ. Ֆէյտին, որ ոչ միայն հայերէն գիտէ այլ նաեւ կը սիրէ հայ ժողովուրդը. բան մը, որ միշտ չի պատահիր: Յանուն Մարսիլիոյ Ազգ. Վարչութեան խօսք առաւ Տօքթ. Յակոբ Սիվրիհիսարլեան, յիշե - լով փրոֆէսէօրին ճառը, Մարսիլիոյ մէջ խօսուած Ապրիլեան Սգատօնին առթիւ:

Պ. Կարապետ Փօլատեան Մարսիլիոյ Համազգայինի ողջոյններուն միացուց «Յառաջ»ի խմբագրութեան շնորհաւո - րութիւնները: «Յառաջ» ուրախ է որ իր իսկ հետապնդած գաղափարներուն իրա - գործումը կը տեսնէ այսօր: Ա - պա թելադրեց որ Կենդանի Լեզունե - րու Վարժարանը ունենայ մանաւանդ հայ աշակերտները, որոնք լիանիս պատրաս - տեն, ու այդ վկայեալ անձերուն շնորհիւ օր մը կարենանք հայերէն լեզուն ալ դա - սաւանդել տալ Ֆրանսայի լիսէններուն մէջ:

Փօլ տիւ Վէօւ յիշեց որ ամէն քերակա - նագէտ նաեւ բանաստեղծ է եւ պատկե - րալից ոճով փաստեր տուաւ իր ըսածին:

Վերջին խօսքը տրուեցաւ Պրիւսէլի Ու - սանողական Միութեան ներկայացուցիչ Պ. Յակոբ Իսկէնտէրեանի, որ նկարագրեց թէ Պելժիոյ հայ ուսանողները ինչ ոգեւո - րութեամբ լսած են Պ. Ֆէյտիի հայերէն դասախօսութիւնը հայ մատենագրութեան մասին:

Վերջապէս խօսք առաւ փրոֆ. Ֆրետէ - րիք Ֆէյտի որ նախ առանձին շնորհակա - լութիւն յայտնեց բոլորին, յիշելով թէ Պ. Հրանտ Սամուէլ խմբագրական մը նուի - րած էր իրեն այն թերթին մէջ, որուն ողբացեալ խմբագրապետը, այն մեծ հայ - րենասէրը, եթէ ողջ ըլլար, որքա՛ն պիտի ուրախանար ու ոգեւորուէր այսպիսի ա - ռիթով մը: Ապա, յարգելի փրոֆէսէօրը հայերէնով եւ ֆրանսերէնով պատասխա - նեց բոլոր անոնց որոնք խօսք առին հա - ւաքոյթին ընթացքին:

Պ. Ֆէյտի իր ճառին վերջին մասին մէջ երկարօրէն ծանրացաւ Կենդանի Լեզունե - րու Ազգ. Վարժարանին ապագայ ծրա - գիրներուն մասին:

Ճառին այս վերջին մասը կարելի է պատեհ առիթով առանձին հրատարակել՝ իբրեւ չահեկան ուսումնասիրութիւն:

Ճաշը վերջացաւ ուշ ատեն շատ ջերմ մթնոլորտի մը մէջ: Հայ Լեզուի Բարե - կամներուն անունով հայերէն գրամեքե - նայ մը նուիրուեցաւ Պ. Ֆէյտիի:

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ՀԱԼԷՊԻ եւ շրջաններու բոլոր եկեղե - ցիներուն մէջ, Ազգ. Առաջնորդարանի հրահանգով հոգեհանգստեան արարո - ղութիւն կատարուած է Ապրիլեան Նա - հատակներուն համար: Ղեւոնդ Արք. Ապրիլ 28ին նախագահած է նաեւ Հալէ - պահայ Ուսանողական Միութեան կողմէ կազմակերպուած յիշատակի հանդէսին:

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՍԳԱՏՕՆ

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ, (Յառաջ). — Կազմակեր - պուած՝ Հայ. Ազգ. Միութեան կողմէ, հովանաւորութեամբ Անուշաւան վար - դապետի, տեղի ունեցաւ Ապրիլ 28ին: Առաւօտուն, Հայ Մատուռին մէջ ընդհա - նուր նահատակաց համար պաշտօն կա - տարուեցաւ: Երեկոյեան «Փիէր Բիւրիի» սրահը լեցուած էր մեր զոհերուն յիշա - տակը յարգող բազմութեամբ: Բեմին ճակատը գրուած էր «Յարգանք 1915 Ապրիլ 11–24ի ընդհանուր նահատակաց»: Փոքրիկներուն երգէն վերջ, սգահանդէսին նախագահը Բժ. Յ. Սարաֆեան, հրաւի - րեց հանդիսականները, մէկ վայրկեան յոտնկայս յարգել նահատակներու յիշա - տակը: Յետոյ բացատրեց նշանակութիւնը մեր մեծ սուգին, պատկերացուց Թուրքը իր էութեամբ, յետոյ ֆրանսերէն լեզուով խօսքը ուղղեց երիտասարդներուն «Անոնք եղան հայ ազգին զոհերը բռնակալներու ձեռքով, եւ մեզի աւանդ ձգեցին իրենց պատգամը՝ երբեք չմոռնալ զիրենք, չմոռնալ մեր հայրենիքը ու մայրենի լե - զուն: Այստեղ ազատ Ֆրանսայի մէջ կր - նանք այդ պատգամը յարգել»: Նոր Սե - րունդէն եղան արտասանութիւններ Սիամանթոյէն, Թէքէեանէն եւ ուրիշնե - րէ: Ողերգ մը կարդաց Յ. Յովսէփեան, Բարեգործականի կողմէ վերյիշելով տա - ռապանքները մեր զոհերուն: Նոր Սերուն - դի երգչախումբը երգեց «Մաղթանքը»:

Բեմ հրաւիրուեցաւ Հ. Յ. Դ. ներկայա - ցուցիչը ընկեր Ն. Այտապիրեան, յանուն «Անտոք» ենթակոմիտէի: «Խորին երկիւ - ղածութեամբ կը խոնարհինք մեր անհա - մար նահատակներու աճիւնին առջեւ ո - րոնք ողջակիզուեցան ոռնացող խուժան - ներու կողմէն Թուրքիոյ եւ Արաբիոյ կի - զիչ անապատներուն մէջ, ոճիր մը որուն նմանը չկայ մարդկային պատմութեան մէջ: Անոնք նախընտրեցին մահը քան ստրուկի կեանքը. թշնամին քարուքանդ ըրաւ մեր բնագաւառը: Մեզի տրուած մահացու հարուածէն զգետնուեցանք մենք: Մեր նահատակներու արիւնով մկրտուեցան նորանոր կորիւններ եւ նետ - ուեցան կեանքի անողոք դաշտերին մէջ եւ 1918 Թուականին ցոյց տուին թէ ող - ջի է Հայը եւ կրնայ իր ձեռքերով պատ - ժել ոճրագործ փաշաներ Պերլինի, Պոլսոյ կամ Թիֆլիզի մէջ:

Ընկերը յիշեց անուններ մաս մը մտա - ւորական նահատակներու, եւ ըսաւ. «Յոյսով դաստիարակենք մեր նոր սերուն - դը որպէսզի դրօշակը երբեք վար չառ - նուի մեր երերուն նաւուն վրայէն»:

Բանախօսը, Տ. Անուշաւան վրդ. ըսաւ. «Քառասուն տարիներ կը բաժնեն մեզ այն դէպքերէն որոնք իրենց նմանը չու - նին բարբարոսներու պատմութեան մէջ, իսկ քսաներորդ դարու սեմին ծրագրուե - ցաւ հրէշային ոճիր մը: Բռնակալ կա - ռավարութիւնը վճռած էր բնաջնջել հայ ժողովուրդը: Անցաւ իր մութ ծրագրին իրագործման: Ամայացան այն հողերը ուր դարերով մեր ժողովուրդը ապրած էր, աճած ու ստեղծագործած: Որբացան մեր տուները, լռեցին մեր չարականնե - րը, ախոռի վերածուեցան մեր դպրոցնե - րը, այրուեցան մեր անստգիւտ ձեռա - գիրները ուր կը բողբոջէր հայ միտքը, հայ սիրտն ու հայ հոգին: Ինկան մեր մտաւորականները անվեհեր: Հայ հոգե - ւորականը քալեց իր հօտին հետ: Թարմ է տակաւին մեր սիրելիներուն յիշատա - կը: Անոնք գերեզման մը իսկ չունեցան: Սակայն Ապրիլ 24ը կը խորհրդանշէ հայ ժողովուրդի ապրելու կամքը, յարատե - ւելու իր բնածին յատկութիւնը: Դարե - րու արհաւիրքները, փոթորիկները չկըր - ցան ջնջել իր այդ ստեղծելու, ապրելու ազգային անընկճելի հաւատքը: Ապրիլ 24ը յուշարձանն է մեր բիւրաւոր մեռել - ներուն, որոնք անձնուրացօրէն թափեցին իրենց արիւնը հայրենիքի եւ խղճի ազա - տութեան համար: Արդար է այդ դատը: Մեր նահատակներու ոսկորները կը պա - հանջեն արդարութեան տարրական լու - ծումը: Մեր կորուստները կը թելադրեն մեզ վառ պահել մեր Եկեղեցին, մեր լե - զուն, մեր հայրենի սրբութիւնները, մեր անկորնչելի արժէքները: Կենդանի պա - հելով անոնց ոգին՝ նպաստած պիտի ըլ - լանք հայապահպանման նուիրական գոր - ծին»:

Օրուան խորհուրդին համապատաս - խան, դպրոցականներու կողմէ ներկա - յացուեցաւ Սեդրակ Շահէնի «Թալէաթի Անկումը»էն մէկ արար: Իրենց մասնակ - ցութիւնը բերած էին՝ Օր. Վանէսեան, Գ. Քրթօեան եղբայրներ, Գ. եւ Ա. Պաղ - տիկեաններ, Յ. Այտապիրեան, Օր. Մ. Խրիմեան, Մ. Գէորգեան եւ Գ. Այվազ - եան:

Անուշաւան վրդ. տէրունական աղօթ - քով փակեց Սգատօնը:

×

Սոյն առիթով կ՚ուզենք յիշել որ ժամանակին ոգեկոչուեցաւ մեր մեծ ընկերոջ՝ ողբացեալ Շ. Միսաքեանի յի - շատակը հոգեհանգիստով մը, որ կատար - ուեցաւ Հայ Մատուռին մէջ: Եկեղեցին լեցուած էր բազմութեամբ. ընկերներ ե - կած էին Լիոնէն, Վալանսէն, Տէսինէն, Վիէնէն: Հոգեշունչ քարոզ մը խօսեցաւ Անուշաւան վրդ. եւ ըսաւ.

«Շաւարշ Միսաքեանի մահով կ՚անհե - տանայ ներհուն խմբագիր մը, հայ լեզ - ուի եւ մշակոյթի անխարդախ մշակ մը, որ երեսուն տարի շարունակ գրեց, խան - դավառեց ազգին սիրով, մայրենի մշա - կոյթին սիրով: Հմայիչ էր իր խօսքը, ո - րովհետեւ թրթռաց իր ժողովուրդին ո - գիովը, շունչովը, ցաւերովը, տենչե - րովը:

ՆՇԱՆ Ա.

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍԻ մէջ Սիմոն Վրաց - եան եւ Ճորճ Մարտիկեան, ընկերակ - ցութեամբ արժանթինահայ գաղութի ղեկավար ազգայիններէն Ա. Պերկամա - լի, Մ. Պարսամթեանի, Յ. Եազըճ - եանի, Ա. Սէֆէրեանի եւ Պ. Պարսամ - եանի, այցելութիւն մը տուած են Ար - ժանթինի Հանր. նախագահ զօրավար Ա - րամպուրուի: Տեղական մամուլը, ձայ - նասփիւռ ու հեռատեսիլը այս առթիւ ժողովուրդին ներկայացուցած են Պէյ - րութի Փալանճեան ճեմարանի տնօրէնին եւ Ճորճ Մարտիկեանի առաքելութեան նպատակները:

ՊՈԼՍՈՅ մէջ կազմուած է մասնաւոր յանձնախումբ մը՝ վաստակաւոր դերու - սոյց - բեմադիր Աչոտ Մատաթեանի յո - բելեանը կազմակերպելու համար: Յոբե - լենական հանդէսը տեղի պիտի ունենայ Մայիս 20ին:

ԱՅՆՃԱՐԻ «Յառաջ» վարժարանին մէջ վայել շուքով կազմակերպուած է հա - մազգային Սգատօնը՝ նախաձեռնու - թեամբ երեք յարանուանութեանց կրօ - նապետներուն, համայնքին ներկայա - ցուցիչներուն, եւ խուռն բազմութեան մը ներկայութեան: Պէյրութէն յատկա - պէս հրաւիրուած է խօսք առնելու հա - մար Կ. Սասունի:

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ Մեսեչուսեց նահանգի ծերակուտականներէն Սալթընսթոլ, Գաղթականներու Օրէնագծին մէջ կարե - ւոր յաւելում մը մտցնելու առաջարկը բերած է, որ այժմ կը քննուի Մ. Նա - հանգներու Ծերակոյտին դատական յանձնախումբին կողմէ: Ըստ այս յա - ւելուածին, Թուրքիոյ կամ Սեւի դաշ - նագրով սահմանուած Հայաստանի մէջ ծնած 20,000 Հայեր, մասնաւոր անցա - գիր պիտի ստանան Ամերիկա գաղթելու համար: Այս օրէնքէն պիտի օգտուին Մերձ. Արեւելքի ու եւրոպական երկիր - ներու Հայերը՝ անկախ այդ երկիրներուն տարեկան քօթայէն: Այս գործին յաջո - ղութեան համար մասնաւոր աշխատանք տարած է Ճորճ Մարտիկեան:

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ կրօնական առաջնորդը, կարտինալ Վիծինսքի, Հռոմ հասաւ: 1953էն ի վեր բանտարկուած կը պահուէր համայնավար իշխանութեանց կողմէ. սա - կայն ժողովուրդին բողոքներուն ու պա - հանջին վրայ ազատ արձակուեցաւ:

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ իր պալթեան նաւա - տորմին մէկ մասը Սեւ Ծով ուղարկած է, ըստ Շուէտէն հասած լուրի մը:

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ ընդհ. ընտրութիւնները, որ տեղի պիտի ունենային այս տարի, «անորոշ ժամանակով» յետաձգուեցան:

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (43)

ԵՐԿՈՒՆՔ

●

ԳԼՈՒԽ Ժ.

ԻՇԽԱՆԱԶԱՆՑ ԺՈՂՈՎ ՄԸ

Լռութեամբ կերակուր կերան գրեթէ առանց խօսելու: Գուրգէն Յովնանու ե - րեսը նայեցաւ:

— Դու պէտք է քնանաս քիչ մը, Յով - նան, վասնզի քեզի հետ եաքը գործ ու - նինք:

— Եթէ գործը կարեւոր է, հոգ չէ:

— Ո՛չ, պէտք է հանգչիս, եւ կէս գի - շերէն վերջ քեզ հետ կ՚երթանք:

— Լաւ, ըսաւ Յովնան, եւ Գուրգէն տեսաւ որ քանի մը վայրկեան եաքը իր անուանակից մարգարէին նման կը քնէր, թէպէտ մենք գիտենք որ իւր սիրտը նաեւ նորա նաւուն պէս ալեկոծեալ էր:

Կէս գիշեր չկար երբ ելաւ կանգնեցաւ Յովնան. այդ զօրաւոր կազմուածքը պէտք չունէր երկայն հանգստեան, արդէն բոլորովին կազդուրուել էր. նոյնպէս ելաւ Գուրգէն եւ ահա քիչ մը վերջը մեր երկու բարեկամները ձիարշաւ կ՚երթային Ա - խուրեանն ի վեր Բագրանու ճամբան, եւ մեր հին ծանօթ Վահրիճ կը ջանար իւր դրաստով նոցա հետեւիլ եւ հասնիլ ոչ միայն զանոնք չկորսնցնելու, այլ նաեւ իւր հետաքրքրութիւնը գոհ ընելու հա - մար, վասնզի պատուական մարդը որ շատ քիչ միջոց երբեմն Գուրգէնի դաս - տիարակ լինելու փառասիրութիւնն ունե - ցեր էր, հիմա շատ քիչով էլ գոհ լինելու կամք ունէր իր հետաքրքրութիւնը լցնե - լու համար, մանաւանդ քանի որ տէրը կո - րուսել եւ ոտք - ոտք, գիւղ - գիւղ հար - ցնելով կրցեր էր հետեւիլ նորա շաւղաց եւ գտնել զինք Բագրեւանդ: Բայց ինչ փո - փոխութիւն այդ մարդուն վրայ. մէկ քա - նի շաբաթուան հեռաւորութեամբ Գուր - գէն փոխուեր էր, տխրութիւն նկարուած կերպարանաց վրայ՝ քիչ եւ միավանկ կը խօսէր, ծիծաղ եթէ ծաղէր երեսին՝ այն էլ հեգնական էր գրեթէ, Թորթումի ա - նունը եւ հոն դառնալու խօսք չկար ամե - նեւին: Հիմա էլ իւր սովորական ձին Յովնանու տալ պարտաւորեալ՝ ինք ան - տանելի գրաստի մը վրայ ցնցուելով ոս - կորները խուրտ ու խաչ կը հետեւէր, նզո - վելով Յովնան եւ բոլոր Սասունցիք, Յո - լակ եւ բոլոր աշխարհիս ձիանք, կը նզո - վէր նաեւ բոլոր աշխարհիս տէարք եւ խանք եւ Գուրգէն նաեւ, բայց այնպէս կամաց մինչեւ ձայնով որ ոչ ոք եւ սատա - նան անգամ կարող չէր լսելու, վասնզի մեր Վահրիճ շատ խորագէտ մարդ էր եւ վտանգաւոր բառ բերնէն չէր հաներ, եթէ մտքէն անցրնէր:

— Գրող տանի այդ Խութեցին, իր լեռ - ներուն վրայ ձիու երես տեսած ունէ՞ր որ իմ ձին կը հեծնայ, եւ ես այս անիծած կենդանւոյն կը դատապարտուիմ. ուստի՞ այս մարդն ելաւ մեր գլխացը. քանի որ դա տեսանք, մեր գործը յաջող չգնաց, մարդ որ կեանքին մէջ երեսին ծիծաղ չէ եկել, մարդ որու բերանը ամենեւին չի բացուիր եւ երբ, յանկարծ բացուի, ամե - նեւին չի գոցուիր, մինչեւ չհարցնես չի պատասխաներ ... այդ մարդը կախարդ է, վհկ հազարեայի կը ծառայէ ... ահա քանի որ իշխանը այդ մարդը տեսաւ, ինք էլ տխուր է, խելքէն եկաւ: Երէկ, յան - կարծ, խաղաղ նստած էինք բլուր, ի՞նչ եղաւ, սատանան դրդեց, վազէ Երասխայ ափունքը, ամէն գեղացւոց իմաց տուր. ո՞ւմ համար... «Խութեցի Յովնան եղ - բայր հրաւիրել ամենայն ակնածութեամբ որ շնորհք ընէ՝ գայ մեր տեսութեան»... Եւ Գուրգէն իշխան ընդ առաջ կ՚ելնէ, լեռնցի մարդուն ձեռքերը կը բռնէ... հին բարեկամ եղած իրարու Յովնան, Գուրգէն. իբրեւ թէ եղբօր պակներ լի - նէին... Անիծած կենդանի, աղիքներս վեր վար դարձան ... իմ պատուական ձին, տես ինչպէս լաւ կ՚երթայ Յոլակին հետ... Բայց դորքա ի՞նչ կը խօսին, մենք ո՞ւր կ՚երթանք, այս ճանապարհը դեռ ի՞նչչափ կը քշէ, ասոնք ամէնը խնդիր են, բայց ո՞ւմ հարցնես:

Իրաւ որ Վահրիճ, դու մեծ յիմարու - թիւն ըրիր, թողիր տուն - տեղ, ելար իշ - խանին ետեւէն... Բայց միթէ գիտէի՞ թէ գլս այսպէս պիտի ընդունի. ոչ ընտանու - թիւն, ո՛չ ի՞նչ ըրիր, ո՛չ ընտանիքդ ի՞նչպէս են. ոչինչ հարցմունք չկայ, այլ միայն «բարի ես եկեր» մը եւ եաքը գնա՛ այդ կախարդը փնտռէ, տո՛ւր ձիդ, որ վեցհազարեայի մարդը նստի, եւ դու հե - ծիր վայրենի կենդանւոյն վրայ, որ բոլոր աղիքներդ վեր վար շրջէ եւ գքեզ սպան - նէ:

Եւ, յանկարծ, այս ամէն խորհրդածու - թիւնք ընդհատեցան. Բագարան եւ իր կաթողիկէին ստուերը երեւցան մութին մէջ, եւ մեր երկու ձիաւորք կեցան եւ ի - ջան ձիերնէն. Վահրիճ իջաւ նոյնպէս եւ կաղն ի կաղ ամենաթթու կերպարանքով եկաւ ձիերը առնելու:

— Դու այս աղբիւրին քով մեզ սպասէ, ըսաւ Գուրգէն, առանց գլուխ անգամ դարձնելու Վահրիճի տխուր երեսին որ արդէն տեսնել կարելի չէր մութին պատ - ճառաւ, եւ շարունակելով Յովնանու հետ իւր ճամբան դէպի քաղաք: Թէպէտ դժ - գոհ որ այս արշաւանքէն բան մը չիմա - ցաւ, թէպէտ զգծեալ որ զինք քաղաք մտ - նելու արժանի չէր համարեր իշխանը, բայց մխիթարեալ որ ազատեցաւ ցնցմուն - քէ եւ ոսկորներու ցաւէ, կապեց երկու ձին ծառի մը, Յոլակին էլ ապսպրեց հրա - կել եւ ինք վերարկուին փաթթեալ եր - ջանիկ քունի մը մէջ ընկղմեցաւ:

(Շար.) ԾԵՐԵՆՑ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ Ազգ. Ժողովը այսօր պիտի սկսի քննել ելմտական նոր ծրագիրն ու նախարարաց խորհուրդի որոշած յաւել-եալ տուրքերու հարցը :

ԹՈՒՆՈՒԶԻ վարչապետը, Հապիպ Պուրկիպա, որ Լիբիա կը գտնուի, յայ-տարարեց թէ «Ալժերիան ֆրանսական պի-տի չըլլայ երբեւիցէ» :

ՀԻՍ. ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ կազմակերպու-թեան նորընտիր ընդհ. քարտուղարը, Փօլ Հանրի Սփաք, իր պաշտօնին գլուխը անցաւ այսօր :

ՅԱՅՏՆԻ գերասան եւ բեմադրիչ Էրիք Ֆոն Շթրոհէյմ մեռաւ : Քաղցկեղէ կը տառապէր : Առաւելաբար կը խաղար Փրուսիայի անսիրտ սպաներու դերեր : Քանի մը շաբաթ առաջ արժանացած էր Պատուոյ Լեգէոնի շքանշանին :

ԵԹՈՎՊԻՈՅ Հայլէ Սէլասիէ կայսեր երկրորդ զաւակը կիրակի օր զոհ գնաց ինքնաշարժի արկածի մը :

ԱԶԳԱԺՈՂՈՎԻՆ սուրիացի պատուիրակը պահանջեց որ Ապահովութեան Խոր-հուրդի նիստ հրաւիրուի՝ Հուլէ լճին վրայ խորայէլեան կամուրջի մը շինութիւնը արգիլելու համար :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Մայիս 13). — Ձոյլ ոսկի՝ 472.000, նափոլէոն 3650, զուից. 3390, անգլ. 4290, քառն տոլարնոց 16.920, Թղթադրամ (անպաշտօն) սթերլին 1090, տոլար 406, զուից. 98, պելժ. 7.90 :

ՅՈԲԵԼԵՆԱԿԱՆ
ՄԵԾԱՇՈՒՔ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Հ. Բ. Ը. Միութեան 50ամեայ գործունէութեան :

Բարձր հովանաւորութեամբ Պատ. նախագահ Հ. Բ. Ը. Մ. ԶԱՐԵՀ ՊԷՅ ՆՈՒՊԱՐԻ :

Կազմակերպութեամբ Հ. Բ. Ը. Մ. Լիոնի Մասնաճիւղի «Յոբելենական յանձնախումբ»ին :

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Պետ. Երաժշտանոցի Սալ Մօլիէր շքեղ սրահին մէջ, 18 Քէ տը Պօնտի, Լիոն :

Հանդէսը կը բացուի Վալանսի 60 հոգինոց «Արաքս» երգչախումբով :

Կը խօսին ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ (կաթող. Պատուիրակ եւ Փարիզի առաջնորդ), Պ. ՎԱՀԷ ՖՐԷՆԿԵԱՆ եւ ՏՕՔԹ. Ա. ՊԷՕՅԻՒՔԵԱՆ եւ յարանուանութեանց պետերը :

Հրաւիրուած է նաեւ Փարիզէն Պ. Կ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ :

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամքով պատրաստուած բաժին մը :

Մուտքը ազատ է :

ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Մալաթիոյ Կրթասիրաց Ընկ. Լիոնի Երկսեռ Երիտ. Միութեան կողմէ, ի նպաստ Միութեան 50 տարիէ ի վեր յետապնդած կրթական գործին :

Այս շաբաթ երեկոյ, ժամը 9էն մինչեւ առաւօտեան 5ը, Պէբիէ-Միլլէի շքեղ եւ ընդարձակ սրահներուն մէջ (փլաս Պէլքուր, Լիոն) :

Ընտիր նուագախումբ, հայկական եւ ֆրանսական գեղարուեստական ճոխ եւ խնամեալ բաժին՝ խմբական երգեր, պարեր, մեներգներ, եւ շատ մը հաճելի անակնկալներ :

Ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով :

Կանխաւ ապահովեցէք ձեր տոմսերը անդամներուն մօտ :

Մուտք 300 ֆրանք :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

Երեք կին մեքենաբանիկներ աշխատանոցի համար, փօփլին եւ սիւէտին. ապահով աշխատանք ամբողջ տարուան համար, նուազագոյն օրապահիկ տարեկան 600.000 ֆրանք : դիմել՝

SPORTVIL
60 Rue de Richelieu, Paris

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer, Paris (9e) Pro. 05-73.

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ

Հ. Յ. Դ. Արեւմտեան Եւրոպայի Կ. Կոմիտէն ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջանի բոլոր ընկերները այս չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 21ին, Պարպօթ սրճարանի վերնայարկը (Կառ. տիւ Նոռ) : Կը զեկուցանէ՝

Ընկեր ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ
(Նոր ժամանած Լիբանանէն)

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Նախաձեռնութեամբ Ալֆորվիլի մասնաճիւղին, 19 Մայիս ժամը 15-19ը, Քաֆէ «Սփօր»ի սրահը, Մէզօն Ալֆոր :

Կը նախագահէ Տիկ. ՀՌԻՓՍԻՄԷ Ի-ՓԷԿԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժին :

Գրիգոր Վահան կը ներկայացնէ

Մասնակցութեամբ Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆԻ եւ Ն. ՊՇՏԻԿԵԱՆ :

Թոքով Աբիսողոմը (գաւեշտ արար) Ես՝ ես եմ մանկական զուարճախաղ :

Արտասանութիւն, երգ, անակնկալներ :

Հիւրասիրութիւն, ծախքերու մասնակցութիւն : Մուտքը ազատ է :

Օթօպիւս առնել էքօլ Շարանթօնէն 181 թիւը եւ իջնել վերջաւորութեան :

SALLE de L'ECOLE NORMALE
DE MUSIQUE

78 Rue Cardinet Métro Malesherbes

Հինգշաբթի, 30 Մայիս, ժամը 21ին
ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ ԴԱՇՆԱԿ – ՋՈՒԹԱԿ

ԱՐՄԱՆ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ
(Դաշնակ)

ՄԱՐԻ–ԺՕԶԷ ԼԱՄԱՍ
(Ջութակ)

Յայտագիր.—Մոցարթի (Ֆա Մաժէօր) Շումանի (Լա Մինէօր), Պրամսի (Լա Մաժէօր), Կարէն Խաչատուրեանի (Փարիզի մէջ առաջին ունկնդրութիւն) :

ՍՕՆԱՏՆԵՐԸ

Կազմակերպութիւն՝ ԼԸ ԹՐԻՓԹԻՔ

Տոմսերու գին՝ 200էն 500 ֆրանք :

Ուսանողներու զեղչ :

Կը ծախուին Էքօլ Նորմալի սրահը, Տիրան Հրատարակչական տունը եւ գործակալներուն մօտ :

ԶԲՕՍԱՇՐՋԻԿՆԵՐՈՒ ԽՈՒՄԲ

ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

4 օր Մոսկուա եւ 10 օր Երեւան, երթուդարձ՝ 145,000 ֆրանք :

ՄԵԿՆՈՒՄ. — 1) 4 Յուլիս, 2) 24 Յուլիս, 3) 9 Օգոստոս :

Արձանագրութիւններ՝

Noubar Agopoff
168 Rue du Temple, Paris 3ème
C. C. P. Paris 127.83-16

Արձանագրութիւնները պիտի փակուին Ա. Յունիս 10ին, Բ. Յուլիս 1ին, Գ. Յուլիս 15ին :

Դիմումները ընել միայն գրաւոր :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Սաթենիկ Տէմիրճեան եւ զաւակները, Պ. Թորոս Գալֆայեան, Այրի Տիկին Տէր Եղիազարեան եւ զաւակները, Նատիրեան ընտանիք եւ բոլոր ազգականները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, գրաւոր կամ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին՝

ՊԱՂՏԱՍԱՐ ՏԷՄԻՐՃԵԱՆԻ

մահուան առթիւ :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Տիկին Արմենուհի Յակոբեան կը փնտռէ, 1914 կամ 1915ին Գասապայի (Իգդիրի գաւառ) մէջ, Սեդրակ անուն հայու մը կողմէ դաշնահար մեռած իր հօր Թախմիս Պետրոսի՝ բնիկ Մշոյ Պուլանուխ կամ Օրտու–Ջոր գիւղացի ազգականները : Գրել՝ Տիկ. Արմենուհի Յակոբեանի, 15 ռիւ տ'Օպանեը, Մարսէյլ (Ֆրանս) :

ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Մուրատեան վարժարանի ծնողաց Միութեան հիմնարկութեան 5րդ տարեդարձը՝ կը տօնուի այս կիրակի ժամը 16ին : Կը ներկայացուի

LA FOIRE ENCHANTÉE

երգախառն զաւեշտ : Պար՝ Վիգէն Թորոսեան : Արտասանութիւններ եւն. :

Մուտքը ազատ է :

ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱՅ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Տարօն – Տուրուբերանի Հայր. Միութեան քառասնամեայ գործունէութեան յոբելենական հանդէս :

Տեղի կ'ունենայ 18 Մայիս, Շաբաթ երեկոյ ժամը 21ին, Իվ Թուտիֆ թատերասրահին մէջ, մէթրօ Ռէփիւպլիք :

21 ռիւ Իւ Թուտիֆ, Սալ Բօլ Ֆաքալիֆ

Կը նախագահէ Պ. ԽԱԶԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ :
Կը խօսին Տիկ. ՀՌԻՓՍԻՄԷ Ի-ՓԷԿԵԱՆ - ՊՈՒՏԱՔԵԱՆ եւ Պ. ԼԵՒՈՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին՝ Սիփան-Կոմիտաս երգչախումբը իր ազգային տոհմիկ երգերով եւ մեներգներով, ղեկավարութեամբ Պ. Կ. ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ : Կ'արտասանեն՝ դերասան ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ եւ Օր. ԳԱՓՈՅԵԱՆ : Կ'երգեն՝ հայրենակից Ս. ՊՕՂՈՍԵԱՆ եւ ուրիշներ :

Կը հրաւիրուին մեր ազգային բոլոր կազմակերպութիւնները եւ հայ ժողովուրդը : Մուտքը ազատ է :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս չորեքշաբթի գիշեր, ժամը 21ին, Քաֆէ Քատէի վերնայարկը : Կը խօսի Վերապատուելի ՍԻՄԼԵԱՆ, նիւթ՝ Խղճահարութիւնը : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

Վիէնի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի դասախօսութիւնները եւ հայերէնի դասընթացքները կըսկսին Մայիս 15ի չորեքշ. իրիկուն ժամը 9ին, «Համօ Օհանջանեան» սրահը :

Դասաւանդութիւնները տեղի պիտի ունենան ամէն չորեքշաբթի իրիկուն, ուսուցչութեամբ Կ. Տէրմոյեանի :

Կը հրաւիրենք Վիէնի բոլոր երիտասարդներն ու երիտասարդուհիները անխտիր հետեւելու հայերէն դասընթացքներուն եւ սորվելու Հայոց պատմութիւնը :

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Վրչթն.

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կ. Խաչի Մարսէյլի Շրջ. Վարչութիւնը իր բոլոր մասնաճիւղերով Կապոյտ Խաչի Օրը կը տօնէ Յունիս 8ին, շաբաթ գիշեր, ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՊԱՆԵՕ-ՔԱՇԱՆԻ Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 20,30ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

ՍԷՆԹ - ԷԹԻԷՆ. — «Անտոք» ենթակոմիտէի ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 20,30ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ԿՐԸՆՈՊԼԸ. — Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան կոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս շաբաթ երեկոյեան ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին : Խիստ կարեւոր օրակարգ : Կը հրաւիրուին շրջանի բոլոր ընկերները անխտիր : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ԻՍԻ. — Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին, Խրիմեան սրահը : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է : Կարեւոր օրակարգ :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

Վարչութեան անդամները ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին, այս չորեքշաբթի, ժամը 6.30ին, սովորական տեղը :

ՆՈՒԷՐ

Մ. Պարասմեանի գրական եւ ուսուցչական յիսնամեայ յոբելեանին առթիւ Պոնտարլիէ Մկրտիչ Մեղպուրեան 1000 ֆրանք կը նուիրէ յոբելեարին անտիպ գործերուն հրատարակութեան համար, եւ 1000 ֆրանք ալ Ահարոնի 70ամեակին առթիւ անոր անտիպ գործերուն հրատարակութեան համար :

Ստանալ «Յառաջ»էն :

ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐՆԵՐՈՒ
ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ամէն տեսակ կաշիի եւ մորթի
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆՆ Է
ՏԻՐԱՆ
Նաեւ
ՉԿՈՏՐՈՒՈՂ ԿՐՈՒՆԿԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿԻ
TALONS INCASSABLES
ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՊՐԱՆՔ
ԱՐԱԳ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ,
ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԳԻՆԵՐ
ՎՃԱՐՈՒՄԻ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

6 Rue Beaurepaire
24 Rue des Marais, Paris 10ème
Mètro République. Tél. BOT 13-48
BOT 85-23

ԳԱՐՆԱՆ ՀԵՏ ՄԻԱՍԻՆ ԿԸ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳՈՒԻ ԲՆՈՒԹԻՒՆԸ
Ծառերու ծաղկումը, դաշտերու դալարումը,
երկինքի ջինջն ու ծաւին
ՆՈՐ ԹԱՐՄՈՒԹԻՒՆ, ՆՈՐ ԶՈՒԱՐԹՈՒԹԻՒՆ
ՆՈՐ ԵՐԱՆԳՆԵՐ ԿՈՒՏԱՆ ԲՆՈՒԹԵԱՆ
ԳԱՐՆԱՆ ՀԵՏ ՄԻԱՍԻՆ
Նոյն ցնծութիւնները պիտի բերեն ձեր տուներէն ներս

Peintures
THOMLAC

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ԵՒ ՎՍՏԱՀԵԼԻ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ
Արդիական արուեստի ճաշակով
ՊԱՏԻ ԹՈՒՂԹԵՐԸ
Լինոլէոմի եւ փլասթիքի այլազան տեսակները
խոհանոցի յատուկ ջինջ ու առողջապահական կիտուածեղէնները
եւ իր սեփական արտադրութիւնները եղող ԻՒՂԱՆԵՐԿԵՐԸ
ՅԱՐԱՏԵՒ ԳԱՐՆԱՆ ՊԻՏԻ ՎԵՐԱԾԵՆ ՁԵՐ ԱՌՕՐԵԱՅ ԿԵԱՆՔԸ

PEINTURES THOMLAC

Կեդրոնատեղի՝
16bis, Bld. Sébastopol, PARIS (4e) Angle Rue de la Reynie
Métro : Chatelet et Halles. Tél. ARC 26-61
ԵՒ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐԸ
64 Bd. de Belleville, Paris 20e 18 Rue Brézin, Paris 14e
52, Rue de Chalon, PARIS (12e), 4bis Rue Vaillant Couturier ARGENTEUIL
166, Ave. Aristide Briand, PAVILLONS - SOUS - BOIS
3, Rue de la Charronnerie, ST.-DENIS
Սիրալիր եւ ջերմ ընդունելութիւն տնօրինութեան՝
ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒՆ ԿՈՂՄԷ :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 16 ՄԱՅԻՍ • JEUDI 16 MAI 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7882 | 33ème ANNEE | Directrice : Arpik MISSAKIAN | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3693

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՆՓԱՌՈՒՆԱԿ ՆԱՀԱՆՋ

•

Մերձաւոր Արեւելքի գործերը դարձեալ կը զբաղեցնեն միջազգային դիւանագիտութիւնը :

Սուէզի խնդիրը կը գրաւէ առաջին տեղը :

Ընդհանուր զարմանք պատճառեց անգլիական կառավարութեան անփառունակ նահանջը՝ ո՛չ միայն արտասահմանի, այլ բուն իսկ երկրին մէջ :

Վարչապետ Մաքմիլլըն պաշտօնապէս յայտարարեց թէ որոշուած է արտօնել անգլիացի նաւատէրերը, որ եգիպտական կառավարութեան վճարեն Սուէզի ջրանցքէն անցքի տուրքերը՝ անգլիական դրամով :

Այս որոշումէն ընդվզած՝ ութ երեսփոխաններ եւ մէկ լորտ՝ բոլորն ալ անդամ պահպանողական (կառավարական) կուսակցութեան, հրաժարեցան խորհրդարանական խմբակցութենէն :

Իսկ Ֆրանսայի մէջ ընդհանուր դայրոյթ առաջ բերաւ այս միակողմանի որոշումը, որուն համար նախապէս կի Մոլէի կառավարութեան հաւանութիւնը չէր առնուած :

Պենոյի մէջ գաղտնի բանակցութիւններ կատարուած էին անգլիական եւ եգիպտական պատուիրակներուն միջեւ, յանգելով որոշ համաձայնութեան մը :

Տարակոյս չկայ, որ շահողը կ'ըլլայ եգիպտական կառավարութիւնը : Ճիշդ է, որ ցարդ 120 միլիառ ֆրանքի հասնող եգիպտական առնելիքներ արգելքի տակ կը գտնուին Լոնտոնի մէջ, սակայն շուտով այդ հարցն ալ պիտի կարգադրուի ի նպաստ Եգիպտոսի :

Անգլիոյ եւ Եգիպտոսի միջեւ ազատ առեւտուրը պիտի սկսի մօտ օրէն եւ անցեալ Յուլիս 27էն ի վեր դրուած բոլոր սեղմումները պիտի վերցուին :

Եգիպտական թերթերը արդէն « յաղթանա՛կ » կ'աղաղակեն :

Անցեալ աշնան զինուորական ձեռնարկի ձախողութենէն ետք, ներկայի նահանջը բոլորովին հիասթափ ըրած է Ալպիոնի դաշնակիցները :

Բացառիկ երեւոյթ էր արդէն այդ արշաւանքին մէջ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի գործակցութիւնը : Մերձաւոր Արեւելքի մէջ բրիտանական կայսրութեան քաղաքականութիւնը ձգտած էր միշտ արգելք ըլլալ ֆրանսական ազդեցութեան զարգացման :

Այժմ Ֆրանսա մինակ մնացած է՝ հաւատարիմ իր տուած խօսքին եւ Սուէզէն օգտուող 17 պետութեանց հետ կնքած համաձայնութեան :

Անգլիացիք իբրեւ ծայրայեղ իրապաշտներ, առանց խղճահարութեան կը հաշտուին միշտ ստեղծուած նոր կացութեան հետ, իրենց քաղաքական ու նիւթական շահերը վեր դասելով ամէն բանէ :

Յուլիս 26էն՝ Սուէզի ազգայնացման թուականէն մինչեւ այսօր պատահած դէպքերը վնասաբեր միայն եղան արեւմտեան պետութեանց համար :

Մասնաւորաբար Անգլիա եւ Ֆրանսա ո՛չ միայն նիւթական մեծ վնասներու ենթարկուեցան Եգիպտոսի մէջ, այլ արաբական աշխարհին առջեւ կորսնցուցին իրենց հմայքը :

Գնդապետ Նասր, որ պահ մը ամէն ինչ կորսնցնելու վտանգին ենթարկուած էր, այսօր աշխարհի առջեւ կը ներկայանայ իբրեւ յաղթական :

Սակայն արաբական աշխարհը այլեւս միացեալ ճակատ մը չի ներկայացներ :

« Այզընհաուըրի վարդապետութիւնը », Իպն Սէուտի ճամբորդութիւնները, Հիւսէյն թագաւորի կորովի դիրքը, Իրաքի կեցուածքը որոշ չափով սուրերի մէջ ձգեցին գնդապետին ազդեցութիւնը :

Նոր խմորումներ կը նշմարուին արեւելեան կողմն աշխարհի :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

•

ՅԱՒԵԼԵԱԼ ՏՈՒՐՔԵՐՈՒ ՕՐԻՆԱԳԾԻՆ ՔՈՒԷԱՐԿՈՒԹԻՒՆԸ

Չորեքշաբթի առաւօտ, Ազգ. Ժողովին Ելմտական յանձնախումբը քննեց Ելմտական նախարարին պատրաստած օրինագիծը՝ յաւելեալ տուրքերու մասին : Ազգ. Ժողովը չորեքշաբթի օր պիտի քննէ ծրագիրը. քուէարկութիւնը պիտի կատարուի կարելի եղածին չափ շուտով, նախքան նախագահ Քոթիի Մ. Նահանգներ մեկնումը, որ տեղի պիտի ունենայ Յունիսի սկիզբը :

Յաւելեալ տուրքերը կը բաժնուին երկու գլխաւոր խումբերու. 1) Նախարարաց խորհուրդին կողմէ մասնաւոր հրամանագրով որոշուած տուրքեր, որոնք պիտի չներկայացուին Ազգ. Ժողովի քննութեան : 2) Յաւելեալ տուրքերու օրինագիծ մը, որ վիճարանութեանց նիւթ պիտի դառնայ Ազգ. Ժողովին մէջ՝ նախ քան որպէս օրէնք ընդունուիլը :

Առաջին խումբին մէջ կը մտնեն Ա) գըրօշմաթուղթերու եւ հեռաձայնային հաղորդակցութեանց յաւելումները : Արդարեւ, արդէն իսկ որոշուած է որ Յուլիս մէկէն սկսեալ թղթատարական տուրքը, պարզ նամակի մը համար , հինգ ֆրանք յաւելում պիտի կրէ : Հեռաձայնային հաղորդակցութեան միաւորն ալ 15 ֆրանքէն պիտի բարձրանայ քսանի : Կը յուսան այս ձեւով 23 միլիառ ֆրանքի յաւելեալ մուտք մը ապահովել՝ վեց ամսուան ընթացքին : Բ) «Պերճանքի առարկաներու» (մուշտակ, զարդեղէններ, անուշահոտութիւններ, առաջնակարգ պանդոկներ, եւն.) վրայ տուրքերու յաւելում : «Պերճանքի առարկաներու» մասնաւոր ցանկ մը պիտի հրատարակուի իր ատենին : Օրէնքը ի զօրու պիտի ըլլայ Յունիս մէկէն սկսեալ : Կը յուսան քսան միլիառ ֆրանքի յաւելեալ մուտք մըն ալ այս ձեւով ապահովել՝ վեց ամսուան ընթացքին :

Երկրորդ խումբին (Ազգ. Ժողովի վաւերացումէն վերջ միայն որպէս օրէնք ընդունուող) մաս կը կազմեն Ա) Ընկերութիւններու վրայ դրուած տուրքերու 30 առ հարիւր յաւելման մը ծրագիրը (վեց ամսուան մէջ՝ 23 միլիառի եկամուտ) : Բ) Հրանիւթերու գինին վրայ յաւելում — լիտր գլուխ չորս ֆրանք : (Վեց ամսուան մէջ՝ 14 միլիառի եկամուտ) : Այս յաւելումը անհրաժեշտ դարձած է, որովհետեւ ֆրանսական կառավարութիւնը կը մերժէ Եգիպտոսի կողմէ պարտադրուած պայմաններուն ենթարկուելով Սուէզի ջրանցքէն օգտուիլ : Քարիւղատար նաւերը ստիպուած են մեծ շրջան մը կատարել Բարեյուսոյ Հրուանդանէն անցնելով. իրենց փոխադրած քարիւղին գինն ալ ըստ այնմ կը բարձրանայ : Գ) Կառավարութիւնը 82 միլիառի յաւելեալ եկամուտ մըն ալ կը նախատեսէ զանազան այլ տուրքերէ :

Ելմտական այս նոր նախագծին վրայ կառավարութիւնը ուրբաթ օր վստահութեան քուէ պիտի պահանջէ Ազգ. Ժողովէն, որմէ վերջ եւ տեղի պիտի ունենայ օրինագծին քուէարկութիւնը :

ՎԱՐՁԱՊԵՏԻՆ ՆԱՄԱԿԸ

ԱՐՄԱՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

Վարչապետ Կի Մոլէ նամակով մը պատասխանեց Արմատական կուսակցութեան վերջին համագումարին մէջ տրուած որոշումներուն եւ բանաձեւերուն : Պատրաստակամութիւն կը յայտնէ Արմատականներուն հետ քննելու թէ բարեփոխումներ կատարելու ի՞նչ հաւանականութիւններ կան. սակայն դժգոհութիւն կը յայտնէ թէ Արմատականները, որպէս յանկերգ կը կրկնեն՝ նոր եւ վճռական քաղաքականութիւն մը անհրաժեշտ է Ֆրանսայի . սակայն որեւէ ձեւով չեն ճշդեր թէ ի՞նչ կը հասկնան «նոր եւ վճռական քաղաքականութիւն» ըսելով :

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

•

ԵՐԷԿ ԵՒ ԱՅՍՕՐ

Կար ու չկար ժամանակ կար, որ երբ Մեծ պետութիւն մը իր յօնքերը պռստէր, պզտիկ ազգերը, խեղճիկ մը իրենց տեղը կը նստէին եւ ա՛լ ձայն ծուն չէին հաներ :

Այդ խեղճուկրակներո՞ւն էր մնացեր որ գլուխ բռնէին կամ գլուխ պդուկէին՝ իրենց պահանջներով :

— Ալ կ'ուզեմ, ան կ'ուզեմ ... Չէնէ սանկ կ'ընեմ, նանկ կ'ընեմ :

Պզտիկներուն ամէնէն աներես անգամ, թրջած մուկի մը պէս, կծիկը կը դնէր իր ծակէն ներս, երբ Մեծն աղայի մը յածանաւը իր ցռուկը ցոյց տար անոր հողերը շրջապատող ջուրերուն վրայ :

— Լեզուդ քեզի քաշէ, ողորմելի ազգ ... Դո՞ւն ով կ'ըլլաս ... Ինքզինքդ ալ բանի մը տե՞ղ դրեր ես ... Մէկ թնդանօթով քեզ օդը կը հանեմ, գիտցած ըլլաս ...

Երբեմն, յածանաւ, մարտանաւ կամ սուզանաւ ղրկելու ալ պէտք չկար : Օրուան արտաքին նախարարը ծանուցագիր մը կը ղրկէր գլուխ բռնող ազգին եւ կ'ազդարարէր անոր .

— Տեղդ նստէ՛, չէնէ տեղդ կը նստեցընենք ...

Պզտիկները յախուռն քայլեր չէին առներ, շիտակը : Կը վախնային, կը դողային : Պատահաբար աղերսագիրներ կը ներկայացնէին Մեծերուն :

— Ժամանակին ձեզի մեծաշնորհ մը տուեր էնք ... Կրնայի՞նք խնդրել որ սա հարիւր տարին յիսունի իջեցնէիք ... Կը ներէք ...

Ու Մեծերը կը պատասխանէին .

— Մենք մեր ստորագրութիւնները կը յարգենք եւ ձեզմէ ալ կը պահանջենք որ դուք ալ ձեր ստորագրութիւնը յարգէք .. Հարիւր տարին կը մնայ հարիւր տարի ... Սո՛ւս ...

⁂

Այսօ՞ր :

Ի՜նչ ջուրեր անցեր են կամուրջին տակէն : Եւ ինչպէ՜ս շփացեր են պզտիկները, որոնցմէ շատերը, տակաւին, իրենց կօշիկներուն կապերը չեն կրնար կապել :

Ոմանք անկախութիւն ստացած են՝ իրբաշխիք իմն : Այդ իրողութիւնն իսկ բաւական է որ յոխորտան .

— Վերջապէս, մենք ալ քաղաքակըրթուեցանք ... Իրա՛ւ մեծ ժողովուրդ ենք եղեր, *խապար* չունէինք ...

Միացեալ Ազգերու Արիսպագոսէն ներս մտէք ու կը տեսնէք թէ ի՜նչ օրերու հասեր են Մեծերը, որոնց առջեւ բարեւի կը կենար մարդկութիւնը՝ յիսուն տարի առաջ :

Պզտիկներն ալ խօսքի կը խառնուին եւ աշխարհի ճակատագիրը վարելու պարագութեան մէջ սարկաւագի կամ տիրացուի դեր կը կատարեն : Քուէ ունին, ձայն ունին, տեսակէտ ունին :

Ուշադրութիւն բրա՞ծ էք — Մեծերը իրարու կ'առնեն կուտան . բայց պզտիկներուն դէմ բա՛ռ չեն արտասաներ : Ընդհակառակն, անոնց կռնակը կը շոյեն :

Աստուածային կատակերգութիւն : կամ ողբերգութիւն :

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՓՈԽԱԴԱՐՁ ՀՍԿՈՂՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

•

Մ. Նահանգներու Արտաքին նախարարը, Տըլըս, Մայիս 14ին կարեւոր յայտարարութիւն մը ըրաւ՝ օդանաւային փոխադարձ հսկողութեան եւ Գերմանիոյ մասին : «Մ. Նահանգներու կառավարութիւնը անընդունելի կը գտնէ փոխադարձ հսկողութեան որեւէ կարգադրութիւն, որ հիմնուած ըլլայ Գերմանիոյ միութեան անտեսման վրայ : Անհրաժեշտ է նաեւ, որ այդ կարգադրութիւնը վայելէ Հիւս. Ատլանտեան Կազմակերպութեան եւ վարչապետ Ատընաուըրի համաձայնութիւնը » :

Տըլըս աւելցուց թէ առաւելագոյն գիջումը որ Հիւս. Ատլանտեան Կազմակերպութեան ուժերը կրնան ընել, հետեւեալն է — Գերմանիոյ միացումէն վերջ դաշնակից բանակներ չեն պահուիր Գերմանիոյ արեւելեան սահմաններուն մէջ :

× Տըլըսի այս յայտարարութիւնը մեծ գոհունակութիւն պատճառեց Արեւմտ. Գերմանիոյ մէջ : Ատընաուըր, որ Համպուրկի մէջ կը մասնակցի Քրիստոնեայ-դեմոկրատ կուսակցութեան համագումարին, յայտնեց թէ Տըլըսի յայտարարութիւնը «փարատեց վերջին օրերու անորոշ կացութիւնը» :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐԱԲԱԿԱՆ 11 երկիրներ որոշած են «Ալժերիոյ մէջ ֆրանսական վայրագութեանց շուրջ» յուշագիր մը ներկայացնել Տըլըսի :

ՍՈՒԷԶԻ տագնապէն ի վեր առաջին անգամ ըլլալով անգլիական նաւ մը անցաւ ջրանցքէն : Անգլօ-եգիպտական յարաբերութիւնները բարելաւման յոյսեր կը ներշնչեն :

ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ յայտարարեց թէ Մ. Նահանգներու ապահովութեան պատասխանատուութիւնը չի կրնար ստանձնել, եթէ Քոնկրէսը սեղմումներ մտցնէ օդանաւային ուժերուն եւ հեռուղիղներու յատկացուած պիւտճէին մէջ :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ բժիշկները, որոնք հակառակ էին «Կազիէի ծրագրին», գործադուլի կոմիտէ մը կազմեցին փարիզեան շրջանին համար :

ԻՏԱԼԻՈՅ մէջ ինքնաշարժի մրցումները արգիլուեցան՝ մինչեւ այս տարուան վերջը : «Հազար մղոն» մրցումին ընթացքին, ինքնաշարժ մը դիտող ժողովուրդէն հնձած էր 11 հոգի. երկու վարիչներն ալ տեղն ու տեղը մեռած էին :

ՄԱՐՈՔԻ սուլթանը Մ. Նահանգներ հրաւիրուեցաւ : Այցելութիւնը տեղի պիտի ունենայ Նոյեմբերին :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ զինուորական օժանդակութիւն պիտի տան Եուկոսլաւիոյ : Առ այժմ

(Շար.ը կարդալ Գ. էջ)

«ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ ՍՐԱՀ»Ի ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Վիէնի ընկերներէն	70.500
Տիկին Գույումճեան	1.000
Սեպուհ Նորատեան	2.000
Նախորդ գումար	1.456.600
Ընդհ. գումար	1.530.100

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ ԹԱԳԱՒՈՐԸ ՊԱՂՏԱՏ ՉԵՐԹԱՐ

Յորդանանի Հիւսէյն թագաւորը, որ Պաղտատ կը սպասուէր Արաբիոյ ու Իրաքի թագաւորներուն հետ խորհրդակցութիւններ ունենալու համար, որոշած է այդ ճամբորդութիւնը չկատարել : Ներողութեան նամակ մը ղրկելով, բացատրած է թէ առ այժմ չի կրնար Յորդանանէն բացակայիլ, եւ թէ կը յուսայ մօտիկ ապագայի մը մէջ հանդիպիլ երկու վեհապետներուն :

Այս որոշումը զարմանք պատճառեց, որովհետեւ նախապատրաստական բոլոր աշխատանքները կատարուած էին, որպէսզի երեք թագաւորներուն հանդիպումը տեղի ունենայ Պաղտատի մէջ : Կը կարծուի թէ Հիւսէյն թագաւոր Պաղտատ մեկնելէ ետ կեցաւ, որովհետեւ չուզեր կապերը բոլորովին խզել Եգիպտոսի ու Սուրիոյ հետ :

ԲՈԼՇԵՒԻԿՆԵՐԸ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ

Բ.

Պարտուած Թուրքիան բոլշեւիկի մէջ տեսաւ իր փրկութիւնը: Մէկ կողմից երիտասարդ Թուրքերը՝ Թալէաթ, Էնվէր եւայլք, միւս կողմից քեմալականները սերտ կապեր հաստատեցին բոլշեւիկների հետ ի գին Թուրքիայի անձեռնմխելիութեան, միւս կողմից արգիլելու նորազատ Հայաստանի զօրեղացումը եւ ընդլայնումը: Կապը բոլշեւիկների եւ Քեմալի միջեւ մանաւորապէս զօրեղացաւ 1919 Թ., երբ Սամսոնի մէջ յատուկ համաձայնութեան եկան, երկուստեք իրար օգնելու:

Երկնքից ընկած մէկ բարիք էր Թուրքերի համար բոլշեւիկների օգնութիւնը: Պարտուած Թուրքիան բաժան – բաժան պիտի լինէր յաղթական Դաշնակիցների միջեւ, եթէ բոլշեւիկները օգնութեան չհասնէին Թուրքիային: Ի՞նչ էին պահանջում բոլշեւիկները Թուրքերից, Դաշնակիցների դէմ: Թուրքերը լծուած էին արդէն այդ աշխատանքին — Թուրքիան զերծ պահելու բաժանումից, նոր բան չունէին անելիք ի նպաստ բոլշեւիկների, սակայն Թուրքերը մեծ շահեր ունեցան բոլշեւիկների հետ դաշնակցելով: Թուրքերը ստացան առատ զէնք, դրամ եւ դիւանագիտական օժանդակութիւն բոլշեւիկներից ի նպաստ իրենց շահերի պաշտպանութեան: Թուրքերը առիթ ունեցան կապուելու օրինական ճամբաներով մահմետական եւ Թուրանական ժողովուրդների հետ, ապրող Ռուսաստանում: Նրանք ցանկացան վերացնել Հայաստանը, որ գտնւում էր իրենց միացման ճանապարհի վրայ: Բոլշեւիկները դէմ չեղան դրան, ընդհակառակն նպաստեցին:

Հայաստանի դէմ կռուող Թրքական բանակի հրամանատար Քեազիմ Գարաբէքիրը մի նամակում գրում է. « Մեր, Ադրբէյջանի եւ բոլշեւիկների միջեւ կնքուած պայմանների հիման վրայ, մեծ թիւ մեր սպաների, բժիշկների եւ պաշտօնեաների գնացել են Ադրբէյջան: Բոլշեւիկները մեզ առաջարկեցին անյապաղ պատերազմական գործողութիւններ սկսել հայկական սահմանների վրայ, Հայերի դէմ, Կիլիկիայի սահմաններում՝ Ֆրանսացիների դէմ: Տաղստանում կազմուած կանաչ բանակը՝ Էնվէրի, Նուրիի եւ Խալիլի ղեկավարութեամբ՝ պէտք է Ապրիլի սկիզբներին աշխատէ մտնել Բագու: Ադրբէյջանեան զօրքերը պէտք է ցոյց տան կեղծ – խաբուսիկ դիմադրութիւն, որպէսզի կարողանան իրենց արդարացնել դաշնակիցների հանդէպ: Միանալով կանաչ բանակին՝ ադրբէյջանեան զօրքերը պէտք է առիթ որոնեն ընդհարուելու Հայաստանի հետ եւ Անատոլիայում գտնուող Թիւրք զօրքերի հետ միասին անցնեն Հայաստանի սահմանները ու սկսին զինուորական գործողութիւններ Հայոց Հանրապետութեան դէմ » (Ս. Վրացեան, «Հայաստանի Հանրապետութիւն», էջ 402): Պատմական դէպքերը ցոյց տուին, որ ճիշդ էին Քեազիմ Գարաբէքիրի խօսքերը: Բոլշեւիկները ամէն միջոցի դիմեցին օգնելու Թուրքերին եւ վերացնելու Հայաստանի անկախութիւնը ու արգիլելու Թրքահայաստանի միացումը Հայաստանի Հանրապետութեան:

Դեռ 1917 Թ. Նոյեմբեր 24ին նրանք յայտարարում էին — « Մենք յայտարարում ենք, որ պատռուած եւ ոչնչացուած է Տաճկաստանը բաժանելու եւ Հայաստանը նրանից խլելու դաշնագիրը» (Ա. Աբեղեան — «Միջազգային դաշնագրներ Հայաստանի մասին», «Վէմ» 1938, ԻԱ. էջ 81): Նոյն առիթով բոլշեւիկները ասում էին. «Ռուսաստանի Հանրապետութիւնը պարտաւորւում է զօրացրել եւ բոլորովին արձակել տաճկահպատակ եւ ռուսահպատակ Հայ հրոսախմբերը, որ գտնւում են ռուս հողի վրայ եւ գրաւուած տաճկական շրջաններում» (Նոյն տեղը): Հայերի դէմ դաւադրելու ծրագիրները գոյութիւն ունէին դեռ Բրեստ – Լիտովսկից առաջ: Բրեստից շատ առաջ Մահմետականներին դիմելով ասում էին «ոչնչացուած է Տաճկաստանը բաժանելու եւ Հայաստանը նրանից խլելու դաշնագիրը »: Իրօք բոլշեւիկները ամէն ինչ արեցին ուժեղացնելու Թուրքիան եւ քայքայելու Հայաստանը, կը բաւէ միայն յիշել «Մայիսեան Ապստամբութիւնը » 1920 Թ. Հայաստանում իբրեւ ցցուն փաստ բոլշեւիկեան դաւադրութեան Հայերի դէմ: Հայաստանի մէջ բոլոր խարդախ միջոցների դիմեցին բանակի մէկ մասը ըմբոստացնելու Հայաստանի կառավարութեան դէմ, միւս կողմից արտաքին միջամտութեամբ Հայաստանի գործերին նպաստում էին Հայաստանի քայքայումին ու ի շահ Ազրբէյջանի եւ Թուրքիայի հզօրացման: Այսպէս Ղարաբաղի կռիւների ժամանակ 1920 Թ., երբ Ազրբէյջանեան բանակները զինու զօրութեամբ ուզում էին տէր դառնալ հայկական Ղարաբաղին, մեր պատմական Արցախին եւ Հայերը հերոսական դիմադրութիւն էին ցոյց տալիս Ազրբէյջանին, բոլշեւիկեան 11րդ բանակը հրամանատարութեամբ Կիրովի, Օրջոնիկիձէի, Լեւանդովսկիի վերջնագիր էին ներկայացնում Հայաստանի կառավարութեան, նրանք պահանջում էին, «անմիջապէս դադրեցնել ռազմական բոլոր գործողութիւնները խորհրդային Ազրբէյջանում եւ իր զօրքերը դուրս հանել նրա սահմաններից: Այս պէտք է արուի ներկայ հեռագրի ստացումից յետոյ 24 ժամուայ ընթացքում: (Վրացեան, « Հայաստանը բոլշեւիկեան մուրճի եւ Թրքական սալի միջեւ » էջ 61):

(Շար.) Ա. Ի.

ՄԵԾԱՐԱՆՔ ԱՀԱՐՈՆ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆԻ

Փօլ Ֆարալի սրահին մէջ տեղի ունեցաւ, 11 Մայիսի Շաբաթ գիշեր, բանաստեղծ Ահարոնի (Տատուրեան) ծննդեան եօթանասնամեակին առիթով կազմակերպուած մեծարանքի երեկոյթը, հովանաւորութեամբ կաթող. պատուիրակ Սեբովբէ եպիսկ. Մանուկեանի եւ մասնակցութեամբ Դպրոցասէր Տիկնանց եւ Մխիթարեան հայրերու վարժարաններուն:

Ի յարգանս բանաստեղծին, բեմին վրայ տեղ կը գրաւէին «Քաիէ տիւ Սիւտ»ի խմբագրապետ Պ. Ժան Պալար եւ տիկինը՝ Մարսէլ Պալար, բանաստեղծ Պ. Լիւք Անտրէ Մարսէլ եւ Տիկին Իվ Թեսիէ:

Կը նախագահէր Շ. Նարդունի, որ կատարեց երեկոյթի բացումը եւ նախաձեռնող հայ գրագէտներու անունով ներկայացուց բանաստեղծ Ահարոնը, կեանքի ու գործի հիմնական գծերով: Շեշտեց, թէ Ֆրանսա միայն ... հայ գորգավաճառներով չճանչցաւ հայութիւնը, այլ մանաւանդ հայ գրագէտներու վաստակին ընդմէջէն, մշակութային եւ գրական իր բարձրագոյն կարելիութիւններուն ճամբով: Ահարոն եղաւ մէկը անոնցմէ, որոնց կեանքին ու գործին մէջ Ֆրանսացի մտաւորականութիւնը կրցաւ գտնել հայ մտքի եւ քերթողութեան համամարդկային արժանիքները ու անվերապահ հիացումով հաստատել՝ թէ հայ բանաստեղծութիւնը, ձեւի թէ խորքի իր առանձնայատկութիւններով, կրնայ մրցիլ արեւմուտքի մտաւոր եւ հոգեկան ստեղծագործութիւններուն հետ: Ֆրանսացի մտաւորականներու ներկայութիւնը՝ Ահարոնի ի պատիւ կազմակերպուած այս հանդիսութեան, փաստ մըն է այն անվերապահ յարգանքի մասին, զոր ասպետական այս ժողովուրդը կ'ընծայէ հայութեան, — անոր արժանաւոր զաւակներուն:

Յայտագրի հիման վրայ, Շ. Նարդունի վարեց մեծարանքի այս հանդիսութիւնը, մէջ ընդ մէջ խօսք տալով Կ. Փօլատեանի, Տիկին Պալարի, Պ. Լիւք Անտրէ Մարսէլի, Պ. Պալարի, Պ. Պետրոս Զարոյեանի (ներկայացուցիչ Հայ Գրողներու Ընկերակցութեան) եւ Տիկին Հուրի Իփէկեանի:

Արտասանութեամբ, նուագով ու երգով իրենց մասնակցութիւնը կը բերէին Օր. Տոլմանեան, Պ. Պ. Շահան Սարեան եւ Արտ. Գմրէթեան, Պ. Էտմոն Ֆոռէ (թաւջութակ), Օր. Աստղիկ Առաքելեան եւ ֆրանսացի երգիչ Պ. Իվ Թէսիէ՝ որ երգեց Կոմիտասի «Հով արէք»ն ու « Քէլէ քէլէ»ն, հարազատ եւ անխոցելի առոգանութեամբ ու տոհմիկ շունչով:

Դաշնակով մեներգողներուն կ'ընկերակցէր Օր. Այտա Մարգարեան:

Օրուան գլխաւոր խօսողները՝ Կ. Փօլատեան եւ Տիկին Հուրի Իփէկեան, ներկայացուցին Ահարոնի կեանքն ու գործը:

Կ. Փօլատեան ցայտուն դարձուց, նախ, մարդը՝ Ահարոնի մէջ. ինքնամփոփ, գրեթէ մարգախոյս, ցոյցերէ եւ աղմուկէ հեռու, լուռ աշխատանքի տիպար մը, որ սակայն արուեստագէտի, քերթողի ու Հայու իր էութեան մէջ ապրեցաւ հաւասարապէս իր անհատական կեանքն ու հայ ժողովուրդի ողբումները, տառապանքը եւ խանդավառութիւնները: Ապա, ծանրանալով քերթող Ահարոնի վաստակին վրայ, անոր երեք տաղարաններէն հատընտիր կարգ մը քերթուածներու ընթերցումով՝ պարզեց ըստ ձեւի թէ խորքի առանձնայատկութիւնները անոր բանաստեղծութիւններուն, ընդգծելով մասնաւորաբար այն փաստը՝ որ Ահարոն խորասոյզ ապրումի, իմացական սեւեռումներու, սիրոյ եւ մարդկայնական անխառն, հարազատ բաբախումներու մարդն է եղած. ինչ որ տուած է, տուած է հոգիէն, սրտէն ու մտքէն՝ ինչպէս բոլոր ճշմարիտ քերթողները, որոնք հաղորդական ու թելադրական ըլլալու իրենց հաղուադէպ կարելիութիւններով արժանի կը դառնանմեծ յորջորջումին:

Անդրադառնալով արուեստագէտ սերունդի քերթողական բարձրագոյն կարելիութիւններուն, Փօլատեան Ահարոնը դասեց յաւիտենութեան սահմանուած կարգ մը մեծ քերթողներու շարքին, — Դուրեան, Պէշիկթաշլեան, Մեծարենց, Վարուժան, Թէքէեան, Սիամանթօ, Թումանեան, Տէրեան, Զարենց, եւայլն: Եզրակացուց, թէ Ահարոն զուսպ յուզումին, ձեւի բծախնդրութեան եւ խտութեան բանաստեղծն է, որուն տաղերը խորունկէն կ'առնեն մեզ իրենց ալքին մէջ ու տառով ալ մեր մէջ կ'երկարաձգուին իբրեւ մեր հոգիին, սրտին ու մտքին հարազատ, մտերիմ ու ընտանի ձայներ:

Տիկին Հուրի Իփէկեան իր կարգին, Ահարոնի քերթուածներուն ճամբով՝ փնտռեց անոր բանաստեղծութիւններու ներշնչման աղբիւրները եւ հաստատեց թէ քիչեր այսքան հաւասար տաղանդով ու ներզօրութեամբ կրցած են անհատապաշտ ու մարդկայնական ըլլալ միաժամանակ: Ահարոն փնտռած է նոյնիսկ անշունչ իրերու ոգին, հոգին, ու յաջողած է մթնոլորտ ստեղծել, ապրում ու բաբախում տալ բոլոր այն արտաքին իրականութիւններուն՝ որոնք զինք ու իր կեանքը կ'ամբողջացնեն: Լեզուական անոր առանձնայատկութիւնները եւ ինքնատպութիւնները նկատեց քերթողին հարուստ անհատականութեան, արուեստագէտի ու գրագէտի խառնուածքին շօշափելի արտայայտութիւնը եւ պանծացուց անոր ամբողջական վաստակը, իբրեւ հայ գրականութեան ամէնէն շքեղ իրագործումներէն մէկը:

Պ. Լիւք Անտրէ Մարսէլ, Տիկին Պալար եւ Պ. Ժան Պալար, իրենց հիացումը յայտնեցին մասնաւորաբար Ահարոնի քերթողութեան զգացական եւ իմացական տարրերուն, ու ընդհանրապէս հայ բանաստեղծութեան արժանիքներուն մասին, եզրակացնելով որ հայութիւնը հպարտ կրնայ ըլլալ իր մտքի եւ հոգիի ստեղծագործութիւններով:

Երեկոյթի վերջաւորութեան, խօսք առաւ Ահարոն, յայտնեց թէ ոչինչ ըրած է ինք, եւ թէ, առհասարակ, բանաստեղծները չեն կրնար արդէն չգրել ու չստեղծագործել: Սահմանուած են երգելու, եւ կ'երգեն: Եզրակացուց, թէ «անարդար » բաներ ըսուեցան իր մասին, իր վաստակը «գերագնահատուեցաւ» ու իրենց գեղումին մէջ «չափազանցեցին» խօսողները: — « Պիտի ուզէի, ըսաւ, որ համակրական բոլոր այս արտայայտութիւնները, գնահատանքի եւ հիացման բոլոր խօսքերը երթային այն սերունդին՝ որուն ես խառնեցի իմ տկար ձայնս, եւ ժողովուրդին՝ որուն հոգին է որ կը ցոլայ հայ քերթո -

ԻՄԱՍՏՈՒԹԵԱՆՑ ՈՒՂԻՈՎ

ԿԵԱՆՔԻ ԻՄԱՍՏԸ

(Հէքեաթներ եւ աւանդութիւններ)

Շաւարշ Միսաքեանի
անմոռանալի յիշատակին

Անտիոք Գ., արքայ Անտիոքի, հանդարտաբարոյ մարդ, ժողովրդանուէր թագակիր, հեզահամբոյր ամուսին, եւ ընտանեսէր հայր, երբ իր փոքրիկ երկրին խաղաղութիւնը ապահովեց, պալատ հրաւիրեց մայրաքաղաքի մեծամեծներն ու ըսաւ անոնց.

— Ուսերուս վրայ տասնամեակները կը ճնշեն արդէն, եւ գանկս օր օրի կ'ալեւորի: Գահաժառանգ իշխանը հասած է տարիքի մը, երբ հարկ է ընտրել ապագայ գահակցուհին իր, որպէս զի Անտիոքի գահը թափուր չմնայ: Գահաժառանգ իշխանը գեղանի է ու գեղահասակ: Իմաստուն եւ յանդուգն: Պերճաբարբառ եւ առաքինի: Կորովի ու բարեսէր: Անհրաժեշտ է, որ ապագայ թագուհին եւս օժտուած ըլլայ մարմնական, հոգեկան եւ մտաւոր նոյն արժանիքներով:

= Այսի՞նքն, տէր արքայ, — համարձակեցաւ ընդմիջել ներկաներէն մին:

— Ըլլայ միանգամայն գեղանի, ուշիմ, առաքինի, կորովի, անձնուէր, յանդուգն, գեղահասակ, եւ կրէ արքայական կամ իշխանական արիւն:

= Դժուար թէ մեր երկրին մէջ կամ մեր երկրին մերձ կարելի ըլլայ գտնել էակ մը, որ օժտուած ըլլայ բոլոր այդ առաւելութիւններով, — յարեց ուրիշ մը:

— Այդ պարագային, կ'որոնենք հեռակայ երկիրներու մէջ, — յայտարարեց ծերունի մը:

= Այո, — ձայնակցեցան շատեր:

— Արեւելք թէ արեւմուտք, հիւսիս թէ հարաւ՝ հեռակայ ինն աշխարհներ կ'ուղարկենք սուրհանդակներ, ու կ'ապահովենք թագուհի մը՝ արժանի մեր գահին ու մեր ապագայ գահակալին, — լրացուցին ուրիշ ժողովականներ:

= Եւ կուտանք ինն ամիս եւ ինն օր միջոց սուրհանդակներուն, — վճռեց արքան՝ գոհ ու հպարտ:

Եւ ինը հեծեալներ, ինը ճապկամարմին ու սահագնաց նժոյգներու վրայ, արշաւեցին դէպի ինը հեռակայ երկիրներ:

***

Եւ ինն ամիս եւ ինն օր վերջ, անոնցմէ այն, որ առաջինն էր վերադարձած, ներկայացաւ պալատական ժողովին, ու ըսաւ.

— Տէր արքայ, ես եղայ այն երկիրը, ուր կոչուած էի որոնել եւ ընտրել արժանի գահակցուհին Անտիոքի գահաժառանգին: Բարձրաբերձ լեռներ, եւ կոյս ու խիտ անտառներ: Ու գետեր՝ արագավազ: Ձիւնապատ կատարներ, եւ թաւշանման դալարիք: Արգասաբեր հող: Ու հարստութի՜ւն, հարստութի՜ւն, — մարգարիտներ ու գոհար, ոսկի ու գանձ: Եւ ազօթատեղիներ՝ աւաններու մէջ, թէ ժայռերու կուշտին, — փարթամ, խոր, լայնածաւալ կամ վիթխարի: Եւ քանդակներ՝ զմայլելի արուեստով մը: Իսկ ամէն մէկ աղօթատեղիի վերեւ դաւանեալ աստուածըն իրենց՝ լրջադէմ, պիրկ շրթներով, կերտուած՝ իրենց իսկ դէմքերուն տիպով: Կիները, ինչպէս եւ այրերը, պղնձագոյն են, սեւահեր, նրբամարմին եւ սօսեհասակ: Ոչ գեղեցիկ, այլ՝ առինքնող՝ իրենց երկարաձիգ պարեգօտին մէջ մանաւանդ: Հեզ են, առաքինի, անձնուէր: Ոչ նենգ, եւ ոչ խորամանկ: Բարեմիտ, նոյնիսկ: Եւ՝ դիւրահաւան: Բայց, արթնամիտ եւ ուշիմ: Ներշնչուած են անդրաշխարհային տեսլականով մը, — արդիւնք իրենց դաւանանքին, — եւ հետեւաբար, կամովին հրաժարած՝ աշխարհիկ կեանքէն: Շատ մը վայրերու մէջ, անոնք կ'ապրին գազաններու մերձ, անտառներէ ներս, բայց հակադրօրէն մարդկային են իրենց խառնուածքով: Ու կը բնակին խրճիթներու մէջ, զորս կը գերադասեն պալատական շքեղանքին: Այդ պատճառաւ ալ, տէր արքայ, ես չկարողացայ ընտրել կոյս մը, համեստ ծագումէ ըլլայ թէ իշխանական, որ յարմար ըլլար գահակցելու մեր ապագայ արքային:

Եւ այն որ երկրորդ վերադարձողն էր եղած, յարգալիր խոնարհեցաւ արքային առջեւ, եւ ըսաւ.

— Տէր արքայ, ես եղայ երկիր մը, որ գետի ափին շքեղ պալատներ եւ առկախ պարտէզներ ունի, որոնք կամուրջներով միացած են մայրաքաղաքին: Ինչպէս նաեւ՝ մթին ու նկուն խրճիթներ:

Կ. ՄԵՀԵԱՆ

(Շար. 1)

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐ

CELUI QUI DOIT MOURIR

Ինչպէս նախապէս յիշած էինք, յոյն մեծանուն գրագէտ Նիքոս Քազանծաքիսին գիրքը «Վերստին խաչուած Յիսուսը», ժապաւէնի վերածուած էր հռչակաւոր բեմադիր Ժիւլ Տասէնի կողմէ։

Ահա այս ֆիլմն է, որ կը ներկայացնէ Ֆրանսան, այս միջոցիս, Քանի համաշխարհային փառատօնին։

Փարիզեան սրահներն ալ սկսած են ցուցադրել զայն։

Անցնինք նիւթին։ Քազանծաքիս, իր գիրքին մէջ նկարագրած է Թրքական լուծին տակ ապրող յոյն գիւղացիներու կեանքը, անոնց ապրումները։ Գիւղացիներուն մէջ կան մարդիկ, որոնք կը համակերպին լուծին։ Կան նաեւ անոնք՝ որոնք յախտենապէս կը ձգտին ազատութեան, ինչքան ալ դժուարին ըլլայ իրականացումը։

Այս գիրքին գրախօսականը արդէն հրատարակուած է «Յառաջ»ի մէջ։ Բաւականանք ըսելով որ հսկայական գործ մըն է, որ պատիւ կը բերէ իր հեղինակին։

Զեմ զարմանար որ Տասէնի նման բեմադիր մը ուզած ըլլայ զայն ժապաւէնի վերածել, այնքան գիւթիչ է նիւթը։ Բայց Տասէն եթէ յաջողած է ուրուագծել Քազանծաքիսի հերոսները, դժբախտաբար չէ կրցած տալ անոնց խորութիւնը։ Տասէնի հիմնական սխալը այն է որ, ուզած է Քազանծաքիսի գրական արուեստին համայքը փոխադրել ժապաւէնին վրայ։

Տասէն պէտք էր զգուշանար այդ գործողութենէն։ Շարժանկարը իր յատուկ արտայայտութեան ձեւը ունի։ Ինչ որ հրմայիչ կրնայ ըլլալ գրքի մը մէջ, կրնայ հմայիչ չըլլալ ժապաւէնին վրայ։ Եթէ մասնաւոր կերպով կը շեշտեմ այս իրողութիւնը, պատճառը այն է որ շատ մը բեմադիրներ անզգալաբար կը գործեն այս սխալը։ Այս է պատճառը, որ Տասէնի ֆիլմին մէջ գերազանցապէս գեղեցիկ են, գիրքին այն մասերը միայն, որոնք երեւութական արժէքներ կամ գեղեցկութիւններ կը պարունակեն։ Երեւութական ըսելով պէտք է հասկնալ, յունական գիւղին առօրեայ եռուզեռը, մարդոց վարուելակերպը, հերոսներու կեցուածքը, կռիւները եւայլն։ Իսկ գիրքին բնազանցական գեղեցկութիւնները, հերոսներու ներաշխարհը, անոնց լուռ ապրումները, մէկ խօսքով գիրքին ոգեկանութիւնը, կարծես վրիպած ըլլան ժապաւէնին մէջ։

Եթէ գիրքը գոյութիւն չունենար, անկասկած այս ժապաւէնին համար մեծ մակդիրը պիտի տայինք։ Բայց կայ գիրքը, որուն գիւցազնական շունչը չէ փչած ժապաւէնին վրայ։

Այսուամենայնիւ Տասէնի գործը գնահատելի է։ Ան սիրած է այս նիւթը եւ ընտրած է զայն։ Ան խնամքով պատրաստած է իր ժապաւէնը եւ անոր ամէն մէկ պատկերին վրայ եթէ չէ կրցած դիւցազնական շունչ մը դրոշմել, գոնէ դրոշմած է սիրոյ շունչ մը։

Այս իսկ պատճառաւ անաչառ ըլլանք իրեն հանդէպ, քանի որ ինքը վերջերս իր ըրած մէկ յայտարարութեամբ կ՚ըսէր թէ իր նպատակն էր այս ժապաւէնը դարձնելով, իրականացնել Քրիստոսի մէկ պատգամը. «սիրեցէք զմիմեանս»։

Քանի մը խօսք ալ դերակատարներուն մասին։ Ֆէրնան Լըտու, Ժան Սէրվէ, Փէթէր Վան Էք, Քարլ Մէօհնէր, Ռոժէ Հանէն, բազմաթիւ դերակատարներէն անջատուելով կը կազմեն փաղանգ մը։

Թուրք Աղային դերը յանձնուած է մեր հայրենակից Կրէկուար Ասլանին։ Ըսենք ի պատիւ իրեն որ շատ նուրբ խաղարկութիւն մը ունի, այնքան նուրբ որ նոյնիսկ համակրելի դարձուցած է Թուրք փաշան։

Սըլիւի ֆի տուա մուրիր ֆիլմ մըն է, որ պէտք է տեսնէք։ Եթէ բախտը չէք ունեցած Քազանծաքիսի գիրքը կարդալու պիտի խանդավառուիք ժապաւէնով, իսկ եթէ կարդացած էք, ձեր ոգեւորութիւնը կրնայ նոյնը չըլլալ։

ԱՌԼԷՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

ԶԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Մայիս 5ին, կիրակի կէսօրէն վերջ, «Օհանջանեան» ակումբին մէջ, տեղի ունեցաւ Վասպուրականի Հայր. Միութեան՝ ի պատիւ Փարիզէն եկած հայրենակիցներու եւ խումբ մը երիտասարդներու՝ կազմակերպած խնջոյքը։

Ներկայ էին նաեւ հիւրեր Տէսինէն եւ ուրիշ վայրերէ։

Սեղանապետ ընտրուեցաւ փարիզաբնակ հայրենակիցներէն Տելեմաք Գավէզեանը, որ իր բացման խօսքէն վերջ, արտասանելու հրաւիրեց նոյնպէս փարիզաբնակ հայրենակից Պետրոսին, որուն գեղեցիկ արտասանութիւնը գնահատուեցաւ ունկնդիրներու կողմէ։

Հետզհետէ երեւան եկան ուրիշ արտասանողներ, երգողներ եւ պարողներ։

Ծերունազարդ բայց կայտառ Պ. Յակոբ Խըլոյեանը իր երգով խանդավառեց երիտասարդները։

Ստեղծուած խանդավառ եւ հայրենի մթնոլորտին մէջ, արտասանեցին Օր. Աբրահամեան, Պ. Ղեւոնդ եւ փոքրիկն Սարգիս Տէրտէրեանները։

Երգեցին Պ. Եղիշէ Զօրպէկեան եւ Օր. Անահիտ Գավէզեան (Փարիզէն), վերջինիս երգերը կրկնապատկեցին խանդավառութիւնը։

Աւուր պատշաճի ճառեր եւ կենացներ խօսեցան ընկեր Սարգիս Գալուստեանը, Վահան Հիւսեանը, Խաչիկ Տէրտէրեանը, Ներսէս Մանուկեանը, Փարիզ. Հայր. Միութեան նախագահ Պ. Վ. Կաքաւեան եւ փոխ նախագահ Պ. Օգսէն Մուրատեան եւ Տէսինի երիտասարդաց նորակազմ միութեան նախագահ Եղուարդ Յովհաննէսեանը։

Մասնաւորապէս ուշադրութեան արժանի էին ընկեր Ս. Գալուստեանի եւ Պ. Վ. Կաքաւեանի ճառերը։ Վերջինս՝ իր ճառին մէջ, հայապահպանման մասին առաջարկներ ներկայացուց եւ յայտարարեց որ՝ Տէսինի եւ շրջաններու Վասպուրականցի Երիտասարդաց Միութիւնը արդիւնք է հայրենակից Խ. Տէրտէրեանի ճիգերուն։

Խնջոյքը վերջացաւ ժամը 7ին, խոր տպաւորութիւն գործելով ներկաներուն վրայ։

***

Խնջոյքէն վերջ, ներկաները եւ ուրիշներ փութացին «Սէրքըլ Կաթոլիկ» հանդիսասրահը։

Օրուան նախագահը Պ. Ազգին Մարտիրոսեանը իր բացման խօսքի մէջ առաջարկեց յոտընկայս յարգել յիշատակը բոլոր այն նահատակներուն, որոնք ինկան հերոսամարտի եւ մեր ազատագրական շարժումի ընթացքին։

Ապա անդրադառնալով հերոսամարտին, պատկերացուց հերոսամարտէն առաջ եւ անոր ընթացքին տեղի ունեցած դրութիւնը, թրքական վայրագութիւնները որոնց դիմագրելու հարկադրուած էին Վասպուրականցիները։

Ապա թուեց այն բոլոր պարագաները, որոնք նպաստեցին հերոսամարտի յաջողութեան։

Ընկեր Մարտիրոսեան յիշեց թէ ինչ մեծ դեր խաղացած է կոմսը Վասպուրականցիներուն ազատութեան համար եւ աւելցուց թէ Վասպուրականը այժմ աւերակ է բայց պիտի գայ օրը, երբ Վասպուրականը պիտի դառնայ մասը Միացեալ Անկախ Հայաստանի։

Հայրենակիցներու եւ բոլոր հանդիսականներու կողմէ յոտընկայս երգուեցաւ «Բամ փորոտան»ը։ Յաջող արտասանութիւններ ըրին փոքրիկներ՝ Խլոյեան, Տէրտէրեան եւ Օր. Աբրահամեան։

Հ. Յ. Դ. Վիէնի կոմիտէի կողմէ ընկ. Ս. Գալուստեանը, համառօտ՝ բայց իմաստալից ճառով մը գնահատեց հերոսամարտը կազմակերպողները եւ անոր արժէքը մեր ազատագրական պատմութեան մէջ։ Տարօնցիներու Միութեան կողմէ խօսեցաւ Պ. Կ. Տէրմոյեանը, թուելով կարգ մը ուշագրաւ պարագաներ որոնց շնորհիւ ունեցանք ներկայ Հայաստանը։

Ամէնէն վերջ, խօսք առաւ օրուան բանախօս հայրենակից Վ. Կաքաւեանը եւ բացատրեց Վասպուրականի հերոսամարտին արժէքը զինուորական տեսակէտով։ Ապա անդրադառնալով հայ երիտասարդութեան եւ հայապահպանման հարցերուն, անհրաժեշտ գտաւ զուրգուրալ մեր երիտասարդութեան վրայ, ասպարէզ տալ երիտասարդներուն որ անոնք գործեն, անոնց մէջ զօրանայ նախաձեռնութեան ոգին։ Թուեց նաեւ համերաշխութեան անհրաժեշտութիւնը եւ կարգ մը գործնական միջոցներ առաջարկեց։

Հանդէսի վերջաւորութեան, Պ. Վ. Կաքաւեանի ղեկավարութեամբ ներկայացուեցաւ Թրքահայաստանի քանի մը շըրջաններու ներկայ վիճակը պատկերացնող գունաւոր ժապաւէնը։

ԱՆՑՈՐԴ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՄԵՐ ՄԵԾ ԸՆԿԵՐՈՋ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ՍԱՆ ՓԱՈՒԼՕ, 10 Ապրիլ. — Հեռագիր մը Պուէնոս Այրէսէն, «Արմենիա»ի խմբագրութենէն, կարճ. — Ընկեր Շաւարշ Միսաքեան ոչ եւս է։ Գոյժը ցնցեցուցիչ էր։ Հայկական մամուլը ամխոներէ ի վեր ողողուած է ցաւակցական հեռագիրներով եւ իրեն նուիրուած գրութիւններով։ Սփիւռքը, իր բոլոր խաւերով կ՚ողբայ իր կորուստը։ Որչափ խօսուի եւ որչափ գըրուի իր մասին, քիչ է տալու համար իսկական պատկերը մեր մեծ ընկերոջ։ Հայ կեանքի դժբախտ իրականութիւնն է որ կը պարզուի մեր աչքին առջեւ, «դնա մեռիր, եկուր սիրեմ»։ Իսկ մենք, իր երախտաւորեալները, որ զինքը մօտէն ճանչցած ենք, ի՞նչ բառերով պէտք է արտայայտենք մեր խոր վիշտը։

Երբ լսեցինք ընկեր Շաւարշ Միսաքեանի մահուան գոյժը, Հ. Յ. Դաշնակցութեան Սան Փաւլոյի կոմիտէն կազմակերպեց հոգեհանգիստ - սգահանդէս։ Զայնասփիւռի հայկական ժամը ամբողջութեամբ յատկացուեցաւ իր յիշատակի ոգեկոչման։ Պատարագ — հոգեհանգիստը տեղի ունեցաւ Սան Փաւլոյի Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ մէջ։ Օրուան պատարագիչն էր Տէր Եղնիկ Աւագ քահանայ Վարդանեան։ Խօսեցաւ քարոզ մը, ներկայացնելով մեր մեծ ընկերոջ կեանքը։

Երեկոյեան ձայնասփիւռի ժամը յատկացուած էր իր յիշատակի ոգեկոչման, եղան աւուր պատշաճի երգեր եւ արտասանութիւններ։ Տեղական լեզուով տրուեցաւ ընկերոջ կեանքի եւ գործունէութեան մասին բացատրութիւններ։ Յետոյ Հ. Յ. Դաշնակցութեան տեղական կազմի կողմէ խօսեցաւ ընկեր Մ. Մարութեան։

— «Իր սրտին մէջ հայրենիքի կարօտն ունէր։ Կարօտն ունէր Արարատին ու Արագածին, Սեւանին ու Հրազդանին, Հայաստանին ու իր անկախութեան։ Եւ այդ կարօտը սրտին անցաւ դէպի յաւիտենականութիւնը եւ մարմնով մեզմէ հեռացած կը ննջէ յաւերժական քունով Փէրլաշէզի գերեզմանատան մէջ, Հայաստանակերտ Ռուբէնի, հայ վշտի անմահ երգիչ Ահարոնեանի, հայ հերոսութեան սիմբոլ Անդրանիկի, խորիմաստ քաղաքագէտ Խատիսեանի, ոսկեբերան հռետոր Ջամալեանի եւ Դաշնակցութեան պատուհասող բազուկները ստեղծող Գիւլխանդանեանի աճիւններուն հետ։

Օտար հողը թող թեթեւ գայ վրադ, սիրելի ընկեր, հայ վշտերով տառապած, հայ ցաւերով տանջուած ու անկախութեան անմեռ երազով աչքերդ փակած ազիզ ու սիրելի Շաւարշ ջան։

Յովհ. Տէօքմէճեան

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Այս Ուրբաթ ժամը 13.20ին Ֆրանսական ձայնասփիւռի ազգային կայանէն (Շէն Նասիոնալ) «Փլէն Ֆէօ»ի ընթացքին Տիկ. Մօնեսթիէ էնթերվիու մը պիտի ունենայ ծանօթ արուեստագիտուհի Լիտիա Կարինի հետ, ծիսական երաժշտութեան մասին։

Յիշենք որ ինչպէս յայտարարուած է, Լիտիա Կարինի երաժշտական երեկոն տեղի կ՚ունենայ Մայիս 23ին։

ղութեան եւ գրական վաստակին մէջ»։

Մեծարանքի այս երեկոն արժանավայել յարգանքի արտայայտութիւն մը եղաւ Ահարոնի հանդէպ, եւ փառաբանանքը՝ ընդհանրապէս հայ քերթողութեան ու մըշակոյթի։

ԹՂԹԱԿԻՑ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (44)

ԵՐԿՈՒՆՔ

ԳԼՈՒԽ Ժ.

ԻՇԽԱՆԱԶԱՆՑ ԺՈՂՈՎ ՄԸ

Խեղճ Վահրիճ, հազիւ թէ քառորդ մը կրցաւ քնանալ եւ ահա զգաց թէ տաք շունչ մը եւ երկու ահագին շրթունք իւր երեսը կը գրգռէին. Յոլակ իրեն իմաց կուտար. ցատկեց ելաւ, եւ կը լսէր քանի մը հեծելոց ոտից թոփիւն. կորովաբար իւր երկու ոտքին վրայ հաստատուն կանգնեցաւ եւ կրցաւ որոշել որ իշխանական խումբ մըն էր որ կ՚անցնէր. դարձեալ առաջին դիրքը առաւ, իր քարէ բարձին վրայ սկսաւ քնանալ, բայց հազիւ աչքերը կը գոցէր՝ Յոլակ հաւատարիմ պահապան, զինք կ՚արթնցնէր։ Երկու երեք անգամ նոյն դիպուածը նորոգուեցաւ, մինչ նոյնանման փոքրիկ գունդեր էին որ քաղաք կը մտնէին։

Թողունք Վահրիճ իր քունին, երթանք մեր երկու ընկերաց հետ որ ուղղուեցան հետի դէպի Բագարան։

— Լաւ կը խօսիս, կ՚ըսէր Յովնան, կ՚ուզես յոյս ունենալ այդ երիտասարդին վրայ. այնպիսի յուսահատ վիճակի մէջ է մեր խեղճ ազգը որ ում ըսես օգնութեան ձեռք պիտի երկնցնէ. ես տեսայ զինք, շատ խելօք եւ ուշիմ կ՚երեւայ, բայց ժամանակը միայն կրնայ յայտնել թէ երեւոյթը պիտի իրագործի թէ ոչ։

— Տեսնենք ի՞նչ է իր առաջարկութիւնը, ինքն է որ զմեզ կը խնդրէ, ինքն է որ ինձ մասնաւոր իմացուցեր էր որ զքեզ առնում եւ գամ Բագարան եւ թէ շատ կարեւոր խնդրոյ վրայ կը փափաքի խորհրդածել. ես որ աշխարհքէս զզուած, կը խորհէի առնուլ գլուխս, անցնիլ Յունաց բաժինը, այս լուրիս վրայ զարմացայ՝ ուզեցի այս երիտասարդը տեսնել որու վրայ ամէն մարդ գովութեամբ կը խօսի։

— Ամէն մարդ, կը նշանակէ՝ ոչ մէկ մարդ։ Եթէ ես ալ ամէնուն պէս ով որ իմ երեսիս ծիծաղէր նա գովէի, եթէ ես ալ ամէնուն պէս որ անիրաւութեան մը փոխարէն նշոյլ մը տեսնելնուն՝ արդարութեան արեւ ծագեցաւ գոչէի, անշուշտ այդ երիտասարդը պիտի գովէի վասնզի գիս անիրաւ բանտէ մը ազատեց. բայց ինձ՝ եղած մէկ դիպուած եւ ուրիշներուն եղած հազար դիպուած բաւակա՞ն են ըսել տալ թէ հայ ազգին փրկութիւն ծնաւ, որովհետեւ Բագրատունի Սմբատ Սպարապետի որդի Աշոտ իշխան մը կայ։ Տեսնենք զինք հիմա փորձով թէ ինչ է, եւ մինչեւ ուր կ՚երթայ իւր գործունէութիւնը ազգին ընդհանրութեան համար։

Այս միջոցիս ձիերու ոտից տրոփ լըսուեցաւ եւ քանի մը հեծեալ անցան եւ ուղեւորեցան դէպի վերին բերդը որ Աշոտ Բագրատունի բարձրաւանդակը կը տանէր, հազիւ թէ քանի մը վայրկեան անցաւ, ուրիշ փոքրիկ խումբ մը դարձեալ տեսնուեցաւ երբ մեր երկու բարեկամք արդէն բերդին դրան հասեր էին։ Յայտնի կ՚երեւէր լռութենէն որ կը տիրէր, թէ դաղտնութեան կարգադրութիւն մը կար. հեծելոց ձիերը անմիջապէս պատրաստ ձիապանք կ՚առնուին, իրենց սահմանեալ ախոռները կը տանէին, լռիկ սպասաւորներ հիւրերուն կ՚առաջնորդէին դահլիճը՝ ուր երկու երկու՝ երեք երեք՝ չորս չորս խմբակներու բաժնուած հրաւիրեալք կամաց ձայնով կը խօսէին. քանի մը կանթեղ աղօտ լոյս կը ձգէին ժողովականաց վրայ։

Յովնան հետազօտ աչք մը ձգելով անուա որ բոլոր երիտասարդ իշխանազունք էին սոքա, իրեն տարեկից քառսունն անցած մարդ չէր գտներ եւ ոչ մէկ հատ. կը փնտռէր եւ չէր տեսներ զԱշոտ, եւ ինքնիրեն՝ «Լաւ, տիրաբար թող վարուի, հոգ չէ, միայն թէ գիտնայ կառավարել» կ՚ըսէր, եւ առանձին անկիւն մը քաշուած կը ծածկուէր։

Իսկ Գուրգէն նոյն միջոցին արդէն յայտնի ամէնուն ոչ անուամբ այլ իւր հսկայ հասակաւ, համարձակ կերպիւ կը մօտենար իւրաքանչիւր խումբի, իւր մեծ աչքերուն հայուածքը ձգելէն վերջ կ՚անցնէր ամէնուն քովէն, սրահին մէջ կեցած զՅովնան կը փնտռէր, երբ դրան երկու փեղկերը միանգամայն բացուեցաւ եւ Աշոտ Բագրատունի երեւցաւ իւր եղբօր Շապհոյ եւ քանի մը Բագրատունի իշխանաց հետ մէկտեղ։ Ամէնքը ոտքի ելան, իսկ նա քաղցր եւ ծանր քաղաքավարութեամբ, ձեռքը սրտին վրայ դնելով գամէնքը ողջունեց, անցաւ նստաւ եւ ձեռքով զամէնքը հրաւիրեց նստելու։

ԾԵՐԵՆՑ

(Շար.)

պիտի բաւականան գնչեր ծախելով ։

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ կրօնական առաջնորդը, կարդինալ Վիծինսքի, Հռոմ հասաւ, ուր ընդունուեցաւ Պապին կողմէ ։

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ միջազգային համագումար մը բացուեցաւ Թօքիօյի մէջ. կազմակերպուած է Մ. Նահանգներու եւ Ճափոնի կողմէ ։

ԽՐՈՒՇՉԵՒ յայտարարեց թէ համայնավար կուսակցութեան 20րդ համագումարին մասին Մ. Նահանգներու տուած բացատրութիւնները սխալ են ։

ՆԱԽԱԳԱՀ ՔՈԹԻԻ Հռոմ այցելութեան առթիւ «յաւիտենական քաղաք»ին կարեւոր պողոտաներէն մէկը պիտի կոչուի Փարիզ ։

ՅՈԲԵԼԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾԱՇՈՒՔ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Հ. Բ. Ը. Միութեան 50ամեայ գործունէութեան ։

Բարձր հովանաւորութեամբ Պատ. Նախագահ Հ. Բ. Ը. Մ. ԶԱՐԵՀ ՊԷՅ ՆՈՒՊԱՐԻ ։

Կազմակերպութեամբ Հ. Բ. Ը. Մ. Լիոնի Մասնաճիւղի «Յոբելենական յանձնախումբ»ին ։

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Պետ. Երաժշտանոցի Սալ Մօլիէր շքեղ սրահին մէջ, 18 Քէ տը Պօնտի, Լիոն ։

Հանդէսը կը բացուի Վալանսի 60 հոգինոց «Արաքս» երգչախումբով ։

Կը խօսին ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ (կաթող. Պատուիրակ եւ Փարիզի առաջնորդ), Պ. ՎԱՀԷ ՖՐԷՆԿԵԱՆ եւ ՏՕՔԹ. Ա. ՊԷՕՅԻՒՔԵԱՆ եւ յարանուանութեանց պետերը ։

Հրաւիրուած է նաեւ Փարիզէն Պ. Կ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ ։

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամքով պատրաստուած բաժին մը ։

Մուտքը ազատ է ։

ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած Մալաթիոյ Կրթասիրաց Ընկ. Լիոնի Երկսեռ Երիտ. Միութեան կողմէ, ի նպաստ Միութեան 50 տարիէ ի վեր յետապնդած կրթական գործին ։

Այս շաբաթ երեկոյ, ժամը 9էն մինչեւ առաւօտեան 5ը, Պէրիէ-Միլլէի շքեղ եւ ընդարձակ սրահներուն մէջ (փլաս Պէլըքուր, Լիոն) ։

Ընտիր նուագախումբ, հայկական եւ ֆրանսական գեղարուեստական ճոխ եւ խնամեալ բաժին՝ խմբական երգեր, պարեր, մեներգներ, եւ շատ մը հաճելի անակնկալներ ։

Ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով ։

Կանխաւ ապահովեցէք ձեր տոմսերը անդամներուն մօտ ։

Մուտք 300 փրանք ։

LA STÉ. VERGER-FRUITS
12 Rue St. Denis, Paris (1)
(Perimètre des Halles)

*

Փարիզի կեդրոնական Հալին մէջ հայկական միակ հաստատութիւնը կը փնտռէ Հայաս. Ֆրանսայի գաւառներէն հմուտ եւ մասնագէտ՝

Courtier expéditeur en Fruits et Légumes

ԿՈՒՉՈՒԻՆ

Երեք կին մեքենախիէններ աշխատանոցի համար, փօփըլին եւ սիւէտին. ապահով աշխատանք ամբողջ տարուան համար, նուազագոյն օրապահիկ տարեկան 600.000 փրանք ։ դիմել՝

SPORTVIL
60 Rue de Richelieu, Paris

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer, Paris (9e) Pro. 05-73.

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Նախաձեռնութեամբ Ալֆորվիլի մասնաճիւղին, 19 Մայիս ժամը 15 - 19ը, Քաֆէ «Ափօր»ի սրահը, Մէզօն Ալֆոր ։

Կը նախագահէ Տիկ. ՀՌԻՓՍԻՄԷ ԻՓԷԿԵԱՆ ։

Գեղարուեստական բաժին ։

Գրիգոր Վահան կը ներկայացնէ

Մասնակցութեամբ Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆԻ եւ Ն. ՊՇՏԻԿԵԱՆի

Թոթով Աքիսողոմը (զաւեշտ 1 արար)

Ես՝ ես եմ մանկական զուարճախաղ ։

Արտասանութիւն, երգ, անակնկալներ ։

Հիւրասիրութիւն, ծախքերու մասնակցութիւն ։ Մուտքը ազատ է ։

Օթօպիւս առնել էգօլ Շարանթօնէն 181 թիւը եւ իջնել վերջաւորութեան ։

ՌՈՆԻ - ՍՈՒ ԲՈՒԱՅԻ ԼՍԱՐԱՆ

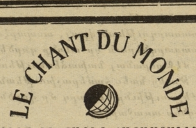
Այս Շաբաթ գիշեր ժամը ճիշդ 9ին, Ռոնիի Քաֆէ տիւ Քոմէրսի վերնայարկը, կը դասախօսէ Պ. ՅՈՎՀԱՆ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ ։ Նիւթ՝ «Մարդկային զարգացումը չեղած է իր բարձրագոյն կոչումէն» ։

Կը խնդրուի ճիշդ ժամանակին ներկայ գտնուիլ ։

ԿԱՐԵՒՈՐ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ
Անպայման պէտք է այցելել
ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
246 Rue Vendôme et
20 Rue Villeroy
LYON

Թարմ, համեղ եւ դիւրամատչելի Արեւելեան եւ եւրոպական ամենաընտիր ապրանքներ

Ինչպէս արմաւ (ճիւղերով), պամիա, եալանճի տոլմա, յունական Թուրշիներ, պիպեռ, տերեւ, Թահին հելվա, վանիլ, չօքոլա, նուազէթ, լոքում, (սաքըզը, նուազէթ եւ փիսթաշ) տուփով եւ քաշով, Շիրակ օղին (41 45 աստիճան), սուճուք, պաստրմա (կեսարական), սուրճ (քարավան եւ մոքքա) համեմներ, մահլէպ, սալէպ, ձիթապտուղ, ձէթ (350 Ֆր. լիտր), քաշկավալ, ճերմակ պանիր (ոչխարի կաթով) եւ ամէն կարգի պահածոներ եւայլն, եւայլն ։
Մի վարանիք դիմեցէք՝
ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆԻՆ

ԵՐԳԵՐ ԵՒ ՊԱՐԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԷՆ (Թիւ 1), Այգեկուտք, Ձինչ ու զինչ, Լուսնակ գիշեր, Անուշս, Խնչոյքի երգ, Գիւմրիի շուրջպար, Ի՞նչ ի՞նչ առեմ ։
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՈՒՄԲ, ղեկավարութիւն՝ Ա. Ալեքսանդրեան, Գ. Զաքարեան եւ Թ. Ալթունեան
LDY 4043

×

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՐԳԵՐ (Թիւ 2)
Գացէք տեսէք, Կալի երգը, Մեռնիլ քեզ համար, Կեցցէ փեսան, Եղնիկի պէս, Սարերով գացի ։
Երեւանի ռատիօ - կայանին ժողովրդական գործիքներու խումբ, ղեկավարութիւն՝ Ա. ՄԵՐԱՆԿՈՒԼԵԱՆ, մեներգ Յովհաննէս Պատալեան եւ Օֆելիա Համբարձումեան ։
LDY 4075

×

ԵՐԵՒԱՆԻ ԱՐՁԱԳԱՆԳՆԵՐ (Թիւ 3)
Երեւանի գիշերները, Իմ անոյշ Հայաստան, Սիրերգ, Տունին նամբուն վրայ, Ստեփան Շահումեանին
Հայաստանի երգերու եւ պարերու խումբ, ղեկավարութիւն՝ ԹԱԹՈՒԼ ԱԼԹՈՒՆԵԱՆ ։
LDY 4085

En Vente —
« ELEDISC »
69 2Bd. Voltaire PARIS
et chez tous les bons disquaires

ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱՅ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Տարօն - Տուրուբերանի Հայր. Միութեան քառասնամեայ գործունէութեան յոբելենական հանդէս ։

Տեղի կ'ունենայ 18 Մայիս, Շաբաթ երեկոյ ժամը 21ին, Իվ Թուտիք թատերասրահին մէջ, մէթրօ Ռէփիւպլիք ։

21 ռիւ Իւ Թուտիք, Սալ Բօլ Ֆարպլիք

Կը նախագահէ Պ. ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ ։ Կը խօսին Տիկ. ՀՌԻՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ - ՊՈՒՏԱՔԵԱՆ եւ Պ. ԼԵՒՈՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆ ։

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին՝ Սիփան-Կոմիտաս երգչախումբը իր ազգային տոհմիկ երգերով եւ մեներգներով, ղեկավարութեամբ Պ. Կ. ԱՓՐԻԿԵԱՆի ։ Կ'արտասանեն՝ դերասան ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ եւ Օր. ԳԱՓՈՅԵԱՆ ։ Կ'երգեն՝ Հայրենակից Ս. ՊՕՂՈՍԵԱՆ եւ ուրիշներ ։

Կը հրաւիրուին մեր ազգային բոլոր կազմակերպութիւնները եւ հայ ժողովուրդը ։ Մուտքը ազատ է ։

ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Մուրատեան վարժարանի ծնողաց Միութեան հիմնարկութեան 5րդ տարեդարձը՝ կը տօնուի այս կիրակի ժամը 16ին ։ Կը ներկայացուի

LA FOIRE ENCHANTÉE

երգախառն զաւեշտ ։ Պար՝ Վիգէն Թորոսեան ։ Արտասանութիւններ եւն. ։

Մուտքը ազատ է ։

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Բարպէն Սիւնի խումբը կը տօնէ իր «Օր»ը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Փլաս Օթէլ տը Վիլ, թիւ 9, (Քրէտի Լիոնէի վերնայարկը) ։

Կը նախագահէ՝ ընկ. ԱԼՊԵՌ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

Կը խօսի՝ ընկ. ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Մասնաւորաբար կը հրաւիրուին Կեդր. Ֆրանսայի բոլոր ընկերները անխտիր ։

Խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն եւ զանազան անակնկալներ, ինչպէս նաեւ եւրոպական պարեր ։

Ճոխ պիւֆէ ։

Մուտքը ազատ է ։

ՆՈՒԷՐ

Տէր եւ Տիկին Մելքոն Պասմաճեան իրենց հօր, մեծ հօր, մեծ մօր եւ բոլոր գերդաստանին նահատակներուն ի յիշատակ կը նուիրեն 2000ական Ֆր. Լիոնի եւ Շաւիլի նորաշէն եկեղեցիներուն ։ Ստանալ «Յառաջ»էն ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կ. Խաչի Մարսէյլի Շրջ. Վարչութիւնը իր բոլոր մասնաճիւղերով Կապոյտ Խաչի Օրը կը տօնէ Յունիս 8ին, շաբաթ գիշեր, ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ ։

ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

●

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի փարիզեան խումբերու ներկայացուցչական ժողովը, այս Շաբաթ, ժամը 20.30ին, 17 րիւ Պլէօ ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն ։

ՊԱՆԵՕ-ՔԱՇԱՆԻ Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 20,30ին, ծանօթ հաւաքատեղին ։ Կարեւոր օրակարգ ։

ՍԷՆԹ - ԷԹԻԷՆ.— «Անտոք» ենթակոմիտէի ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 20,30ին, սովորական հաւաքատեղին ։ Կարեւոր օրակարգ ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է ։

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան կոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս շաբաթ երեկոյեան ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին ։ Խիստ կարեւոր օրակարգ ։ Կը հրաւիրուին շրջանի բոլոր ընկերները անխտիր ։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ ։

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. «Ջաւարեան կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին, Խրիմեան սրահը ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է ։ Կարեւոր օրակարգ ։

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 20.30ին, «Համօ Օհանջանեան» սրահին մէջ ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է ։

ԻԹԱԼԻԻ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 4ին, Ժանթիյիի դպրոցին սրահը ։ Անդամուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է ։

ԹՕՔԱՏԻ Հայր. Միութեան ժողովը այս կիրակի, 36 րիւ տը լա Տէֆանս, Իսի լէ Մուլինօ ։

ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՐԵԿՈՅ

Արտասանութիւններ հայերէն եւ փրանսերէն

ՍԱՐԳԻՍ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Առաջին եւ երկրորդ պտոյտ հայ գրականութեան պարտէզին մէջ

Այս երկուշաբթի, ժամը 9ին, Շոփէն սրահին մէջ

Մուտքի գիներն են.—150, 200, 300 եւ 500 փրանք

Տոմսերը կը ծախուին միայն Բալուեան գրատան մէջ, 43 րիւ Ռիշէ, փարիզ (9), հեռ. ՓՐՕ. 25 - 46 ։

Կարեւոր.— Երեկոյթը կը սկսի ճիշդ որոշեալ ժամուն ։

Կը խնդրուի ուշացումով չխանգարել հաւաքոյթը ։

Լ Ի Տ Ի Ա Կ Ա Ր Ի Ն

Որուն ԶԱՆԱԶԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿՆԵՐՈՒ ԵՒ ԶԱՆԱԶԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ԾԻՍԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ

Նուիրուած նախորդ քոնսէրը այնքան ջերմ ընդունելութիւն գտաւ, ֆրանսական երաժշտական մամուլին ու մեծանուն երաժշտագէտներուն խոր գնահատանքին արժանացաւ, եւ Ֆեստիվալ ընկերութիւնը անոր երգապնակները (միքրօսիյոն) հրապարակ հանեց ։

Այս անգամ կը կազմակերպէ բոլորովին նոր յայտագրով մը իր

ԾԻՍԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ՔՈՆՍԷՐԸ

Էքօլ Նորմալ տը Միւզիքի սրահը 78, րիւ Կարտինէ (մէթրօ Մալզէրպ)

Հինգշաբթի, 23 Մայիս, երեկոյեան ժամը 9ին ։

Կը մասնակցին՝

Նէլլի Քարոն եւ Կիյըմէթ Պուայէ (Մարթընոյի ալիքներ)

Մօնիք Մաթայն (դաշնակ), Լուի Տիլլիէս (հարուածային գործիքներ),

Լիլի Լասքին (Տաւիղ) ։

Կազմակերպութիւն՝ ԼԸ ԹՐԻՓԹԻՔ Ղեկավարութիւն ԺԱՔ ՊՕՆՏՕՆ ։

Կը ներկայացնէ Լիւք Անտրէ Մարսէլ Տոմսերու գին 200էն 600 փրանք ։

Կը ծախուին հանդէսին սրահը, Տիւրան հրատարակչական տան եւ գործակալներուն, ինչպէս նաեւ Օր. Լորա Ինգալլցեանի մօտ (73 Ֆպ. Փուասօնիէր) ։

Հեռաձայն՝ ՓՐՕ. 64.23

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731

C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամիս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 17 ՄԱՅԻՍ • VENDREDI 17 MAI 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7883 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3694

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

«ԱՆԿԱԽ ՀԱՄԱՅՆՔ»

*

Լիբանանի թերթերը ամիսներ առաջ արձագանգ եղած էին ծանրակշիռ լուրի մը, որ անհաւատալի կը թուէր :

Գրած էինք թէ Զարեհ Ա. կաթողիկոսի ընտրութենէն դժգոհ տարրերը՝ գլխաւորութեամբ նախկին տեղապահ Խադ. արք.ի՝ ծրագրած են անջատուիլ Կիլիկիոյ Աթոռէն եւ ստեղծել «անկախ համայնք» մը :

Եւ որովհետեւ Լիբանանի օրէնքները թոյլատու չէին հակաթոռ կաթողիկոսութիւն մը հիմնելու, «համախմբական» կոչուած խայտառակ խառնիճաղանճը դիմում կատարած էր Պէյրութի յոյն օրթոտոքս եկեղեցւոյ պետին՝ անոր հովանիին տակ մտնելու խնդրանքով ...

Դիմումը մերժուած էր :

Նոյն թերթերը արձագանգ եղած էին նաեւ Եղիշէ արք. Տէրտէրեանի Ամմանի մէջ կատարած մէկ յայտարարութեան, որուն համաձայն Էջմիածնի Գերագոյն Խորհուրդը կարեւոր գումար մը դրած է Խադ. արք.ի տրամադրութեան տակ՝ Դամասկոսի մէջ հակաթոռ կաթողիկոսութիւն մը հաստատելու համար :

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա. «Էջմիածին»ի էջերէն (Փետր. - Մարտի թիւ), Պոլսոյ պատրիարք Գարեգին արք. «Մարմարա»յի միջոցաւ վրդովումով հերքեցին այս լուրը :

Մեր երկու բարձրաստիճան եկեղեցականներն ալ բողոքեցին Էջմիածնի «կողմ» ըլլալու մասին եղած ակնարկութեանց դէմ :

Հաւաստեցին թէ Էջմիածնի կեցուածքը երբեք «երկդիմի» չէ եղած եւ Վազգէն Ա. «առաջին օրէն պաշտպան չէ դարձած հերձուածող փոքրամասնութեան եւ չի շարունակեր քաջալերել պառակտումը »:

Մոռցան սակայն թէ՝ Ամենայն Հայոց Հայրապետը ոչ մէկ լուրջ փորձ ըրած էր Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան շուրջ արուեստականօրէն ստեղծուած թունաւոր մթնոլորտը փարատելու եւ ըմբոստ միաբանները զգաստութեան հրաւիրելու համար :

Փարիզէն չմեկնած, մանիցս այս թերթի էջերէն հրապարակաւ հրաւէր ուղղուած էր Վեհափառին: «Տակաւին ուշ չէ» խորագրով խմբագրականի մը մէջ, մեր ողբացեալ հիմնադիրը վերջին կոչ մը եւս փորձած էր: Բայց ի զո՜ւր: Վազգէն Ա. գոհացած էր միայն՝ նամակ մը ուղղելով իր հաւատարիմ միջնորդին՝ Եղիշէ արք.ի

Երբ մէկ կողմէ երդում պատռ կ'ըլլան, որ բնաւ չեն քաջալերած հերձուածողները, միւս կողմէ կը մոռնան, որ Վազգէն Ա. անցեալ Օգոստոս 15ին Էջմիածինէն 660 բառով հեռագիր մը ուղղած էր Լիբանանի Հանրապետութեան նախագահ Քամիլ Շամունի, յայտնելու համար թէ՝ Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան տէր եւ տիրական կը ճանչնայ Խադ. արք.ը եւ ոչ թէ ըստ Ազգ. Սահմանադրութեան ազգին կողմէ օրինաւորապէս ընտրուած Զարեհ Կաթողիկոսը :

Ասիկա հերձուածողները եւ անոնց ունայնամիտ գլուխը քաջալերել չէր հապա՞ ինչ էր :

Խադ. արք. կրնա՞ր որեւէ ծանրակշիռ ու պատասխանատու քայլ առնել, եթէ իրեն հետ չունենար Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի քաջալերութիւնը :

Այժմ արդէն իրականութիւն է, որ Խադ. արք. Փետրուար 9ին պաշտօնապէս դիմած է Սուրիոյ վարչապետ Սապրի Էլ Ասալիի, արտօնութիւն խնդրելու համար որ իր գլխաւորած «անկախ համայնք»ի աթոռին համար կեդրոն մը հաստատուի սուրիական հողամասին վրայ :

Անթիլիասի նախկին տեղապահը կը շարունակէ դեռ իր «եկեղեցաքանդ եւ ազգավնաս դաւերը », կոթնած «անպատասխանատու մարդոց ծանօթ խմբաւորումին» վրայ:

Ո՞ր օրուան կը սպասէ Վազգէն Ա.՝ սանձելու համար «երկփեղկում»ի հերոսները, որոնք Լիբանանի ու Սուրիոյ հայութիւնը դէպի անդունդ կ'առաջնորդեն իրենց «անկախ համայնք»ով :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

●

ՎԱՐՉԱՊԵՏԻՆ ՀՐԱԺԱՐԱԿԱՆԸ ՄԵՐԺՈՒԵՑԱՒ ՐԸՆԷ ՔՈԹԻԻ ԿՈՂՄԷ

Ազգ. ժողովի չորեքշաբթի օրուան նիստին մէջ պիտի քննուէին քաղաքական խմբակցութեանց պահանջներն ու յաւելեալ տուրքերու ծրագիրը, երբ, կէսօրէն վերջը, վարչապետ Կի Մոլէ իր ու կառավարութեան հրաժարականը ներկայացուց Հանրապետութեան նախագահին, որ մերժեց ընդունիլ հրաժարականը :

ՀՐԱԺԱՐՄԱՆ ՊԱՏՃԱՌՆԵՐԸ

Վարչապետը հետեւեալ բացատրութիւնը տուաւ իր ու կառավարութեան հրաժարման դրդապատճառներուն մասին :

« Նախարարաց խորհուրդի նիստէն առաջ նախագահ Քոթիի ներկայացուցի մեր հաւաքական հրաժարականը նախ՝ Սուէզի հարցին պատճառով: Այո՝ որովհետեւ շատ մտահոգ եմ միջազգային քաղաքականութեան հետեւած ուղիին մասին: Կը յիշեցնեմ, որ մենք ամէն առթիւ ենթարկուեցանք ՄԱԿի որոշումներուն: Բանակցութիւններ կատարեցինք Ջրանցքէն օգտուողներու ընկերութեան հետ: Ապա մեր տեսակէտները պարզեցինք Ապահովութեան Խորհուրդին առջեւ: Բոլոր առաջարկները կը համընկէին խորհրդային վէթոյին : Ապա ընդունեցանք « վեց սկզբունքները»: Այս բոլորէն ի՞նչ կը մնայ այսօր.— Ֆրանսա ենթարկուեցաւ, երբ փափաք յայտնուեցաւ որ վերջ տրուի զինուորական գործողութեանց : Իսրայէլ նմանապէս ենթարկուեցաւ այդ ճնշման : Սակայն այսօր, մեր երկու մեծագոյն դաշնակիցներու ներկայացուցիչները կը յայտարարեն թէ Ապահովութեան Խորհուրդին ընդունած «վեց սկզբունքները» պիտի չյարգուին: Կը կրկնենք թէ աշխարհի ապագան շատ մութ է. եթէ Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութիւնը միշտ տեղի պիտի տայ բռնապետներուն առջեւ եւ պիտի պահանջէ որ ժողովրդապետութիւնները առանց պայմանի ենթարկուին իրեն, ՄԱԿը կը դադրի իր անունին ու նպատակներուն արժանի կազմակերպութիւն մը ըլլալէ »:

ՆԱԽԱԳԱՀ ՔՈԹԻԻ ՄԵՐԺՈՒՄԷՆ ՎԵՐՋ

Երբ Նախագահ Քոթի առանց այլեւայլի մերժեց ընդունիլ վարչապետին ու դահլիճին հրաժարականը, Նախարարաց խորհուրդը նիստ գումարեց եւ ետ առաւ հրաժարականը :

Վարչապետը հետեւեալ բացատրութիւնը տուաւ.

« Հրաժարականս ետ առի, ամէնէն առաջ Ֆրանսայի ներքին կացութեան պատճառով. յայտնի է թէ կարեւոր տարակարծութիւններ կան Արմատական կուսակցութեան ու կառավարութեան միջեւ: Միւս կողմէ, այս պահուս իսկ Ազգ. Ժողովին ներկայացուցած ենք յաւելեալ տուրքերու ծրագիրը, որ դժուարութիւններու պիտի հանդիպի: Ահա թէ ինչու ետ կ'առնենք մեր հրաժարականը, կը մնանք իշխանութեան գլուխը, մինչեւ որ Ազգ. Ժողովը այս մասին իր կարծիքն ու որոշումը յայտնէ »:

ՖՐԱՆՍԱ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ՆԻՍՏ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ

Նախարարաց Խորհուրդի նիստէն վերջ Կի Մոլէ հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրաւ. «Ֆրանսական կառավարութիւնը ցաւով վերահաստ եղաւ Սուէզի Ջրանցքէն օգտուողներու որոշման, որուն համաձայն կ'ընդունին Եգիպտոսի բոլոր պայմանները: Ֆրանս. կառավարութիւնը միշտ ալ յարգեց ՄԱԿի որոշումները, նոյնիսկ երբ անոնք Ֆրանսայի գերագոյն շահերը կը վտանգէին: Հետեւաբար, չենք կրնար ընդունիլ, որ Ապահովութեան Խորհուրդին 1956 Հոկտեմբերին տուած որոշումներուն բոլորովին հակառակ լուծում մը ընդունուի : Միջազգային յարաբերութեանց մէջ ներմուծուած երկու չափ ու երկու կշիռի այս քաղաքականութիւնը անընդունելի է, մանաւանդ որ կը գործադրուի ի նպաստ բռնատիրութիւններու եւ ի հեճուկս ժողովրդապետութեանց: Ահա թէ ինչու Ֆրանս. կառավարութիւնը որոշեց անմիջապէս դիմում կատարել ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդին, որպէս զի պահանջէ որ Եգիպտոս գործադրէ 1956 Հոկտեմբերին միաձայնութեամբ ընդունուած վեց սկզբունքները :

Մեր այս պահանջին տրուած պատասխանը միայն Սուէզի հարցին հետ կապ չունի. այդ պատասխանէն յայտնի պիտի ըլլայ թէ ժողովուրդները ի՞նչ վստահութիւն կրնան ունենալ միջազգային կազմակերպութեանց վրայ, որոնց վստահուած է խաղաղութիւնը պահպանելու եւ արդարութիւնը յարգելու եւ յարգել տալու առաքելութիւնը :

× Ազգաժողովին Ֆրանսական պատուիրակը հինգշաբթի օր այցելեց Ապահովութեան Խորհուրդի առժամեայ նախագահ Քապոթ Լոճի, եւ պահանջեց որ Ապահովութեան Խորհուրդը նիստի հրաւիրուի երկուշաբթի կէսօրէն վերջ:

× Վարչապետ Կի Մոլէի յայտարարութիւնը մեծ զարմանք պատճառեց Լոնտոնի ու Ուաշինկթընի մէջ: Պաշտօնական շրջանակները որոշած են որեւէ յայտարարութիւն չընել նախ քան Ապահովութեան Խորհուրդին մէջ ֆրանսական բողոքագրին ընթերցումը: Կը կարծուի սակայն թէ Անգլիա պիտի պաշտպանէ Ֆրանսայի տեսակէտները. մանաւանդ որ Մաքմիլըն Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովին մէջ յայտարարած էր թէ Ջրանցքէն օգտուողներու միութեան որոշումը «հարցը չի փակեր» : Անգլիական հանրային կարծիքը բոլորովին կը բաժնէ Կի Մոլէի այն տեսակէտը թէ «երկու չափ եւ երկու կշիռ կայ » ՄԱԿի մէջ :

ՅԱՒԵԼԵԱԼ ՏՈՒՐՔԵՐՈՒ ԾՐԱԳՐԻՆ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆԸ ՅԵՏԱՁԳՈՒԵՑԱՒ

Ազգ. Ժողովին ելմտական յանձնախումբը որոշեց յետաձգել յաւելեալ տուրքերու ծրագրին քննութիւնը: Այս որոշումը զարմանք չպատճառեց: Սակայն վարչապետը կ'ուզէ որ այս հարցը լուծուի նախ քան նախագահ Քոթիի Մ. Նահանգներ մեկնիլը: Որեւէ տագնապի պարագային, նախագահին ճամբորդութիւնը կրնայ յետաձգուիլ :

ԿԻԼԻԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐԻՉՆԵՐԸ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

*

Պէյրութի մեր պաշտօնակիցը՝ Ազդակ Մայիս 15 թիւին մէջ հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հրատարակէ այս այցելութեան առթիւ .—

Շաբաթ օր, Իրաքէն Պէյրութ ժամանեց մեծահարուստ բարերար Պ. Ռոպէր Կիւլպէնկեան, որուն կ'ընկերանան Փարիզի փորթուգալեան դեսպան Պ. Տօմինկօ տը Սուզա Հոլշթայն, Կիւլպէնկեան հիմնարկութեան նախագահ Տօքթ. Ժօզէ Հէնրիք Վէրտիկալ եւ փորթուգալցի դիւանագէտին աղջիկը՝ Փալմելլայի կոմսուհի Տիկին Մարիա Ճոզէ տը Լուիզա :

Պ. Ռոպէր Կիւլպէնկեան, որ հիմնարկութեան վերաբերեալ գործերու համար շրջապտոյտի ելած է Միջին Արեւելք, զաւակն է Գալուստ Կիւլպէնկեանի կրտսեր եղբօր՝ Վահան Կիւլպէնկեանի եւ Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան խորհրդական կարգուած է :

Պ. Ռոպէր Կիւլպէնկեան եւ իր Հիմնարկութեան միւս անդամները երէկ՝ Երկուշաբթի իրիկուն ժամը 6.30ին այցելեցին Լիբանանի Հայոց Առաջնորդարանը, ուր ընդունուեցան Գերշ. Տ. Խորէն Արք. Բարոյեանի, պետական երկու հայ երեսփոխաններու՝ Պ. Պ. Մովսէս Տէր Գալուստեանի եւ Տիգրան Թոսպաթի, ինչպէս նաեւ Ազգային ժողովներու ներկայացուցիչներուն կողմէ :

Տեսակցութիւնը, որ ընթացաւ շատ սիրալիր մթնոլորտի մը մէջ, տեւեց մինչեւ ժամը 8: Առաջնորդ Սրբազանն ու ժողովականները ներկայացուցին հայ համայնքին կրթական եւ ընկերային կարիքները :

Պ. Կիւլպէնկեան եւ Հիմնարկութեան միւս վարիչները վաղը՝ չորեքշաբթի առտու ժամը 9ին պիտի այցելեն Անթիլիաս, ուր պիտի ընդունուին Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Զարեհ Ա. Կաթողիկոսի կողմէ:

Պատուիրակութիւնը Պէյրութէն ետք պիտի այցելէ նաեւ Թրիփոլի, Դամասկոս եւ Երուսաղէմ :

ԱՊԱԶԻՆՄԱՆ ՀԱՐՑԸ

Մամուլի իր հերթական ասուլիսին մէջ, նախագահ Այզընհաուըր յայտարարեց թէ ապազինման հարցին դրական լուծում մը գտնելու մասին մեծ յոյսեր կան, որովհետեւ «այս անգամ Խ. Միութեան առաջարկները շատ աւելի լուրջ են :» Աւելցուց սակայն, որ Խ. Միութիւնը աշխարհի մէջ զինուորակ. գերակշռութիւն ապահովելու ծրագրէն բոլորովին հրաժարած չէ: «Համոզուած եմ, որ Արեւելքն ու Արեւմուտքը կրնան համաձայնութեան եզր մը գտնել»:

× Մառեշալ Բուլկանին Մոսկուայի ձայնասփիւռէն ճառ մը խօսեցաւ ապազինման հարցին շուրջ. յայտարարեց ի միջի այլոց, թէ «Արեւմտեան պետութիւնները տակաւին բոլորովին պատրաստ չեն այս մասին համաձայնութիւն մը կնքելու, սակայն Խ. Միութիւնը ամէն ճիգ պիտի թափէ որպէս զի ապազինման հարցը դրական լուծում մը գտնէ եւ հիւլէական զէնքերն ալ արգիլուին »:

× Վարչապետ Ատընաուըր յայտարարեց թէ իր կառավարութիւնը պատրաստ է ընդունելու որ Արեւմտեան Գերմանիոյ վրայ եւս օդանաւային հսկողութիւն կատարուի :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՏԱԼԻՈՅ Հանր. նախագահը, Կրոնքի, Քրիստոնեայ - դեմոկրատ կուսակցութեան պատկանող ծերակուտական Զոլիի յանձնեց դահլիճը կազմելու պաշտօնը :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ թերթի մը համաձայն, Այզընհաուըր եւ իր խորհրդականները կը մտածեն Մ. Նահանգներ հրաւիրել մարեշալ Ժուկովն ու խորհրդային այլ անձնաւորութիւններ :

ԻՍՐԱՅԷԼ որոշած էր, պատեհագոյն առիթով, փորձի համար իսրայէլեան նաւ մը ուղարկել Սուէզ: Նախագահ Այզընհաուըր յայտնեց որ Մ. Նահանգները կողմնակից են այս փորձին եւ ամէն ձեւով պիտի օժանդակեն որ եգիպտեւիսրայէլեան վէճը խաղաղ լուծում մը գտնէ :

ԱԼԺԵՐԻՈՅ մարոքեան սահմաններուն մօտ ծանր բախումներ տեղի ունեցան ապստամբներուն եւ ապահովութեան ուժերուն միջեւ: 29 ապստամբներ սպաննուեցան :

ԹՈՒՆՈՒԶԻ ազգային պահակախումբը զինամթերք կը հասցնէ Ալժերիոյ ապստամբներուն, կը գրէ «Ֆիկարօ»ի թղթակիցը՝ Սերժ Պրոմպերժէ :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ մէջ այսօր կը սկսին հիւլէական ռազմափորձերը, որոնց ներկայ գտնուելու հրաւէր ստացած են Ամերիկայի բոլոր դաշնակիցները :

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ Համայնավար կուսակցութեան Կեդր. Կոմիտէին 9րդ լիակատար

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԲՈԼՇԵՒԻԿՆԵՐԸ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ

(Գ. եւ վերջին մաս)

Հայաստանը որեւէ կռիւ չունէր ազրբէյջանեան հողերի վրայ, բայց բոլշեւիկների համար կարեւորն այդ չէր, կարեւոր զառը դնել դայլի վիճակի մէջ, դոհը լափելու համար: Ինչո՞ւ էին անում այդ բոլշեւիկները, որովհետեւ իրենց համար անհրաժեշտ էր Ղարաբաղի, Զանգեզուրի եւ Նախիջեւանի վրայով միանալ Թուրքիային: Բոլշեւիկները նաեւ գործնականի մէջ իրագործեցին իրենց սպառնալիքը 1920 թ. Յուլիս 5ին յարձակուեցին, Ղարաբաղին տէր դառնալուց յետոյ, Զանգեզուրի վրայ եւ իջան Նախիջեւան: Հայկական բանակը ստիպուած եղաւ նահանջել, կարմիր բանակը կապուեցաւ Արաքսի միւս ափին գտնուող Թուրքական բանակին: Խալիլ փաշան, բոլշեւիկների օդնութեամբ եւ գիտութեամբ, իսլամական զօրամասերի գլուխ անցած Ազրբէյջանից անցաւ Նախիջեւան եւ գնաց միացաւ քեմալական բանակին: Բոլշեւիկեան բարիքները սկսեցին հոսել դէպի Թուրքիա, ինչպէս դրամ, զէնք, նաեւ պարենաւորում: Բոլշեւիկեան օժանդակութեան մասին Թուրքիայի վկայութիւն կը տայ նաեւ Կարլ Կաուցկին, մարքսիստների երբեմնի ասսուածը:

« Երբ մեր նաւը պահ մը կանգ առաւ Տրապիզոնի առջեւ, մենք իսկ ականատես վկաները եղանք, թէ ի՛նչպէս ռուսական նաւերէ ռազմամթերք կը կուտակէին ծովափը: Այս ցամաքահանումը սկսած էր մինչեւ մեր նաւուն ժամանումը, որովհետեւ ծովափը մենք մթերուած տեսանք հսկայ քանակութեամբ ռուսական զէնքեր» (Վ. Նաւասարդեան — «Բոլշեւիզմը եւ Դաշնակցութիւնը», էջ 181), Հայ Թրքական պատերազմի ժամանակ բոլշեւիկները պահանջ դրեցին Հայաստանի կառավարութեան հրաժարուել Սեւրի դաշնագրից եւ թոյլ տալ խորհրդային զօրքերին Հայաստանի վրայով միանալու քեմալական բանակին: Այդ պահանջը յետոյ նրանք իրագործեցին զինու զօրութեամբ երբ Դեկտեմբեր 2ին, 1920 գրաւեցին Հայաստանը: Բնորոշ է բոլշեւիկեան տեսակէտը, «ով մեզ հետ չէ, մեզ դէմ է»: Այսպէս են վկայում բոլշեւիկների Թիֆլիզի ներկայացուցիչ Ստարկի խօսքերը

« Մեզ համար թանդ են հայ աշխատաւոր զանգուածների շահերը: Թանգ են եւ Պարսկաստանի, Հնդկաստանի եւ Թուրքիայի աշխատաւորութեան շահերը: Բայց Դաշնակցութիւնը իմպերիալիստների կողմն է անցել եւ Հայաստանը զէնք է դարձնում իմպերիալիստների ձեռքին: Հայ ժողովուրդը պէտք է ընտրէ երկուսից մէկը — ցանկանում է լինել մե՞զ հետ թէ շարունակել հին քաղաքականութիւնը »:

(Ս. Վրացեան — Հայաստանի Հանրապետութիւն, էջ 422 – 26), ինչպէս տեսնում ենք բոլշեւիկների համար կարեւորը իրենց հետ լինելն է սկզբունքները «բուրժուական մոլորանքներ» են:

«Պէտք չէ խոչընդոտ հանդիսանալ բանուոր դասակարգի իրաւունքին, իր դիկտատուրան իրագործելու» (Ստալին): Կամ լինել բոլշեւիկեան բարեկամ կամ թշնամի, ուրիշ ճամբայ չկայ:

Ուրիշ փաստերի մասին մէկ ուրիշ անգամ:

Ա. Ի.

ԼԵԶՈՒԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԼԵԶՈՒԱԿԱՆ ԿԱՃԱՌ

«Յառաջ»ի 30 Ապրիլի թիւին մէջ Նւրոպացին հետաքրքրական «Օրը Օրին» մը ունէր: Կը շեշտէր անհրաժեշտութիւնը կազմելու խմբակներ, մէկը Ֆրանսայի, միւսը Ամերիկայի մէջ, որպէս զի հայերէնի բառամթերքը ճոխացնի արդիական նոր բառերով: Այս գաղափարը արժանի կը դատեմ գործի վերածելու եւ կը կարծեմ, թէ անկարելի չէ իրարու քով բերել կարող եւ պատասխանատու անձեր, այս նպատակին համար:

Իմ կողմէ, շեշտելով այս առաջադրութեան կարեւորութիւնը, կ'առաջարկեմ կիսապաշտօնական հանդամանք տալ այդ մարմիններուն, զանոնք կոչելով «Հայկական Լեզուական Կաճառ»: Ամէն պետութիւն ունի իր լեզուական կաճառները, այս կամ այն անունին տակ: Մենք ալ, թէեւ ազգի մը հայրենազուրկ մէկ մասը, կրնանք ունենալ մեր կաճառները, որոնք թէեւ հրամանագիրներ չեն կրնար հանել, բայց կրնան ուղղութիւն տալ լեզուական խնդիրներու մէջ: Միայն, պէտի ըսէի՝ որ այդ կաճառներուն անդամները չըլլան միայն գրաբարագէտ եւ աշխարհաբարագէտ բանաստեղծներ, վիպագիրներ, խմբագիրներ, ուսուցիչներ եւ վարդապետներ. այլ, անոնց կողքին գործի լծուին նաեւ բժիշկներ, բնագէտներ, զինուորականներ եւ ճարտարագէտներ, որպէս զի միակողմանի չձեւաւորուին եւ չընտրուին բառերը: Ցարդ, բժշկական մարզին մէջ ունինք բաւական ճոխ բառամթերք մը, իսկ բնագիտական եւ ճարտարագիտական մարզերուն մէջ խղճալի է հայկական բառամթերքը: Ասոր պատճառն ալ այն է, որ դարերէ ի վեր չենք գտած լեզուական տեսակէտով կապ մը՝ գիտական աշխարհին հետ, իբր հետեւանք մեր հայրենիքի քաղաքական անկայուն վիճակին. ցաւ ի սիրտ պէտք է հաստատենք, թէ բացի բժշկականէն, հայկական գիտական գրականութիւն գոյութիւն չունի:

Հայկական գիտական բառեր կերտելու մեր ջանասիրութեան մէջ, սակայն, պէտք չէ ամէն սահման անցնիլ, որովհետեւ մարդ կրնայ դիւրութեամբ անտեղի ազգայնամոլութեան մէջ իյնալ՝ ծիծաղելի դառնալու աստիճան, եւ կամ սխալ մեկնաբանել հինէն աւանդուած բառ մը ու փորձուիլ անոր արդիական իմաստ մը տալ:

Այսպէս է օրինակ «ատոմ» եւ «հիւլէ» բառերուն պարագան, որուն մասին գրած էի «Յառաջ»ի Ապրիլ վեցի թիւին մէջ: Թերեւս աւելորդ չըլլայ անգամ մըն ալ անդրադառնալ այս կէտին, հանդամանօրէն լուսաբանած ըլլալու համար երկու բառերուն իմաստին տարբերութիւնը եւ ապացուցանելու՝ «ատոմ» բառին գործածութեան անպայմանադրականութիւնը:

«Ատոմ»ը արդի բնագիտութեան մէջ սահմանուած որոշ իմաստ մը ունի: Յոյն փիլիսոփայ Դեմոկրիտոսն էր այդ բառը կերտողը, Քրիստոսէ 460 տարի առաջ, բացատրելու համար երկրի կազմութիւնը « անբաժանելի », « անհատանելի » (*) մասնիկներէ: Տասնեւիններորդ դարուն սկիզբը այդ հին գրեթէ մոռցուած «ատոմական ըմբռնումը» նոր թռիչք ստացաւ եւ անցեալ դարու եւ մեր օրերու տարրաբանութեան մէջ կատարուած մեծ նուաճումները տարրերու ատոմական ըմբռնումին արդիւնքը կարելի է համարել:

Լոթար Մայերի եւ Մենդելեյեֆի տարրերու չարադրական դրութիւնը անկարելի պիտի ըլլար առանց Բերցելիուսի մը ատոմական ըմբռնումով կատարած փորձառութիւններուն եւ ատոմներու համեմատական ծանրութիւնը որոշող հիմնական փորձերուն: Եթէ անցեալ դարու վերջերը գտնուած բնական ճառագայթման եւ մեր օրերու արուեստական ճառագայթման, ատոմներու ճեղքումներու, նեյտրոններու եւ պրոտոններու եւ իզոտոպներու գիւտերը փոփոխեցին ատոմի դասական բացատրութիւնը, թէ «ատոմ»ը «անբաժանելի»ն, «անհատանելի»ն է, ներուժերու սովորական մարզին մէջ սակայն կը պահէ «ատոմ»ը իր նախկին իմաստը:

Գիտական հսկայ շէնք մը կառուցուած է «ատոմ»ական ըմբռնումին վրայ. իսկ «հիւլէ» բառը, որ անծանօթ չէր երբեք աշխարհի բնագէտներուն հինէն ի վեր («յի՛ւլէ», աղիւս, շինանիւթ), շնորհազուրկ եղաւ, որովհետեւ աշխարհի կազմութեան «հիւլէական» տեսակէտը պարտուեցաւ եւ «ատոմական ըմբռնումը» յաղթանակեց:

Հիմա, եթէ մենք շարունակենք գործածել «հիւլէ» բառը ատոմի տեղ, կողմնակից եղած պիտի ըլլանք հիւլէական լքուած ըմբռնումին եւ ժխտած պիտի ըլլանք ատոմական ըմբռնումը, որ հիմ կը ծառայէ արդի տարրաբանութեան եւ բնագիտութեան եւ որուն ճշդութեան ապացոյցները ամէն օր կ'աւելնան:

Այս բացատրութիւններէն կը տեսնուի թէ «հիւլէ»ն եւ «ատոմ»ը հոմանիշներ չեն. այլ, իրարմէ տարբեր բաներ կը նշանակեն, թէեւ երկուքն ալ ըլլան փոքր մասնիկներ եւ երկուքն ալ ըլլան հելլենական բնապաշտական փիլիսոփայական դպրոցի խորհրդածութիւններու ծնունդ:

Ինչո՞ւ չէ, «հիւլէ» բառը կարելի է գործածել գեղեցիկ գրականութեան մէջ, փոքր մասնիկի մը իմաստով, քանի որ այդ բառը Ե. դարէն ի վեր քաղաքացիական իրաւունք ստացած է մեր գրականութեան մէջ, բայց անտեղի եւ սխալ է գործածել զայն արդիական «ատոմ»ի իմաստով:

Ի վերջոյ, ինչո՞ւ չառնենք մեր բառամթերքին մէջ միջազգային գիտական եւ արդէն ընդհանրացած «ատոմ» բառը, քանի որ «հիւլէ»ն ալ ինքնին յունարէն բառ մըն է: Այստեղ երկու հոմանիշ բառերու միջեւ նախասիրութեան կամ նախամեծարութեան հարց չկայ. այստեղ կայ երկու տարբեր բառերու գործածութեան հարցը, որոնք տարբեր ըմբռնումներ կը բնորոշեն:

***

Եթէ այս յօդուածին վերնագիր ընտրեցի «Հայկական Լեզուական Կաճառ», եւ հիւլէի ու ատոմի շուրջ բացատրութիւններ տուի, նպատակս էր շեշտել անհրաժեշտութիւնը նման հաստատութիւն մը ստեղծելու: Այնքան ալ դժուար չէ, օրինակ, Փարիզի մէջ, կազմել կեդրոնական մարմին մը՝ 6 - 10 անդամներէ, որ կրնայ թղթակից անդամներ ունենալ աշխարհի ամէն կողմը: Լեզուական կաճառը պարբերական հրատարակութիւններով հանրութեան կը ծանօթացնէ իր կողմէ բնորոշուած բառերը, անհրաժեշտ բացատրութիւններով:

Այս կերպով կարեւոր քայլ մը առնուած կ'ըլլայ դէպի արդիացում եւ ճոխացում հայերէն լեզուի:

ՏՕՔԹ. Տ. ՖՐՈՒՆՃԵԱՆ

(*) Աթէնքի Ազատ Օրը կը գործածէ անատրեկ բառը:

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ
ԱՊԱԿԵԴՐՈՆԱՑՄԱՆ ՕՐԻՆԱԳԻԾԸ

Ինչպէս ծանօթ է, Խ. Միութեան Գերագոյն Խորհուրդի նիստ հրաւիրուած էր վերջերս՝ քննելու համար տնտեսական ու ճարտարարուեստական ապակեդրոնացման խրուշչեւեան ծրագիրը: Տրուած ըլլալով օրակարգին արտակարգ կարեւորութիւնը (քաղաքական ու տնտեսական տեսակէտով), կարելի էր ակնկալել որ նըստաշրջանը բաւական պիտի երկարի, հարցը մանրամասնօրէն պիտի քննուի եւ վերջնական որոշումներ պիտի տրուին: Սակայն ժողովը հազիւ մէկ քանի օր տեւեց, իսկ հարցին լուծումը վստահուեցաւ Խրուշչեւի իսկ նախագահութեան տակ դրուած յանձնախումբի մը:

Այս առթիւ, «Լը Մոնտ»ի խորհրդ. հարցերու մասնագէտ աշխատակիցը, Անտրէ Փիէր, շահեկան յօդուած մը ստորագրած է, որուն գլխաւոր մասերը կ'ամփոփենք ստորեւ.—

Կը սպասուէր որ Խ. Միութեան Գերա–

ԻՄԱՍՏՈՒԹԵԱՆՑ ՈՒՂԻՈՎ

ԿԵԱՆՔԻ ԻՄԱՍՏԸ

(Հէքեաթներ եւ աւանդութիւններ)

Շաւարշ Միսաքեանի
անմոռանալի յիշատակին

Ժողովուրդ մը միջահասակ, լայն կուրծքերով ու ցցուն կզակներով: Անոնք կը պաշտեն արեւը, որ կը կիզէ զիրենք, եւ կը նուազեցնէ հոսանքը իրենց զոյգ գետերուն, — որոնք զուգահեռաբար կ'ընթանան, — եւ միանդամայն կը պտղաւորէ իրենց աւազախառն հողը: Այրերը պատերազմիկներ են ամեհի, ու իրենց արշաւանքներուն կործանիչ հետքերը կը տարածուին մինչեւ հեռաւոր, հեռաւո՛ր երկիրները արեւելքի: Կիները տգեղ են: Թէեւ՝ մսեղ: Եւ՝ պիրկ ու ցցուն կուրծքերով, հրաբորբ աչքերով, այլեւ անատակ կամ անվարժ՝ ընտանեկան կեանքի: Բիրտ են: Անհնազանդ: Ինքնասէր եւ կամակոր: Այդ պատճառաւ ալ, ես նախընտրեցի Անտիոքի ապարդայ գահակալը զերծ պահել անարժան դահակցուհիէ մը:

Ու ներկայացաւ այն, որ երրորդ վերադարձողն էր, եւ ըսաւ.

— Տէ՛ր արքայ, հոն ուր հրամայուած էր ինծ ըլլալ, ես գտայ մռայլ ու նկուն երկինք: Իսկ ներքեւը՝ երկնալալց, խիտ ու սեւ անտառներ, — աշխարհը, ուր կը բնակին այդ երկրին բնակիչները: Արեւը յաճախ անտեսանելի է անոնց, ու չանթը, որ կը նախորդէ յաճախակի փոթորիկներն ու տեղատարափները, միացած որոտին, երկրային դժոխքի մը կը վերածէ այդ մթին անտառներուն խորը: Բնակիչները բարձրահասակ են: Կաշմրուտն ու վայրագ: Դեռ մորթիներով կիսածածկ, եւ գազանային բարքերով: Խօսքն է միայն, որ զիրենք կ'անջատէ անասուններէն: Միականի, միջահասակ եւ ամեհի պետի մը առաջնորդութեամբ անոնք կ'արշաւեն, մութ գիշերին, մթին արհաւիրքի մը նըման, դուրս գալով իրենց անտառներէն, եռանկիւնաձեւ ու խիտ շարքերով, բոնկո՛ւն ճիւղեր բռնած օդին մէջ, եւ իրենց վայրի գոռումներուն հետ բոցարծարծ լոյսերու ընդմէջէն ցոլացնելով նայուածքներն իրենց՝ տպաւորութիւնը կը թողուն անդրաշխարհային ահաւոր ուժի մը, որ յանկարծ դուրս է ժայթքած երկրի ընդերքներէն, ու կը տիրակալէ տարածութիւնները: Անոնք իրենցմէ հեռու եւ իրենց թիկունքը ունենալով ծովը, յաճախ կ'արշաւեն դէպի «կապոյտ ու մեծ գետը»՝ անոր միւս ափը գտնուող ծաղկեալ երկիրներու, բայց մանաւանդ եօթը բլուրներուն վրայ հիմնուած քաղաքին հարստութիւնները յափշտակելու անյանձ տենչանքով: Կիները աւելի ուժեղ են, քան՝ այրերը: Մարդկային միսը կը լափեն այնքան դիւրին՝ որքան կենդանականը: Զուգակցութիւնը տափանք է լոկ, եւ ոչ թէ պարտադրութիւն կամ նախընտրութիւն: Իսկ բեղմնաւորումը՝ պատահմունք: Կամ՝ բնազդական կոյր պահանջի արդիւնք: Ահա թէ ինչու ես կամովին հրաժարեցայ ընտրելէ Անտիոքի գահին համար կոյս մը:

Ու այն, որ չորրորդն էր արշաւողներէն, խոնարհելով, իր կարգին, ըսաւ.

— Տէ՛ր արքայ, ես եղայ քաղաք մը, որ բարձունքներուն վրայ է կառուցուած: Շքեղ է ան իր տեսքով, ու բոլորովին այլազան՝ իր կեանքով: Օրէնսդրութիւնը հիմքն է ու կոչումը անոր, ու տիրակալութիւնը՝ նպատակը իր կեանքին: Հանդիսութիւններ: Եւ լեգէոններ՝ վահանեալ, սաղաւարտակիր ու նիզակակիր: Իր ներքին կեանքին համար օրէնսդիր ու օրինապահ քաղաքը, իրմէ դուրսի աշխարհին ու զանոնք տիրակալելու համար օրէնքը կը նկատէ իր նիզակին ծայրը սուր...: Քաղաք մը խրոխտ՝ իր խօսքով ու պատգամներով: Քաղաք մը, որ երկիրներու կ'իշխէ, եւ որ աշխարհ մըն է, ու կոչուած է մարդկութեան ապագայ օրէնսդրական կառոյցին հիմը կազմելու: Ինքնասէր է ու առաւել եւս այլամերժ: Եւ գոռո՛զ: Նախամարդը, ինչպէս եւ աւելի յետագայ դարերը ընդմիշտ հեռացած են անոր ոչ միայն պալատներէն ու պողոտաներէն, այլեւ զինքը իր տիրակալութեանց միացնող ամրակերտ ճանապարհներէն ու կամուրջներէն: Եւ, սակայն, իր կեանքով նրբացեալ, մտովին մշակեալ, ու արտաքնապէս գունազեղօրէն պարեգօտեալ կամ պատմուճանեալ բնակչութիւնը, իր քաղաքին իսկ կեդրոնը, նստած լայնատարած ամփիթատրոնի մը մէջ, իր հոգիին խորը դեռ խլրտացող գազանը կը զուարճացնէ ու կը յագեցնէ՝ կրկէսին վրայ գուպարի մղելով մարդն ու առիւծը, ու հրճուելով հոսող արեան տեսքէն...: Կիները սլահասակ են, հեզաճկուն, սլիտակամորթ, մետաքսավարս: Բայց պճնասէր, քմայքոտ, մեծամիտ, արբեցող: Աւելի հաճոյասէր, քան պարտակատար: Անխտէալ՝ թէեւ ըմբռնելու եւ մեկնաբանելու ատակ: Օրէնքին շնորհները վայելող, բայց՝ ապօրէն իրենց սեռային կեանքին մէջ: Անընտել ու անտրամադիր՝ արդիւնաբեր աշխատանքի: Եւ մասնակից՝ ներքին փոխադարձ դաւերուն ու պայքարներուն: Պերճաղիճը ի պատուի է հոն՝ ինչպէս պատուախնդիր տանտիրուհին մեր մօտ: Ուրեմն եւ անարժան՝ անոնցմէ որեւէ մէկը՝ Անտիոքի գահին:

Ու այն, որ արշաւողներէն հինգերորդն էր, եւ որ անցած էր ծով ու ցամաք՝ ինչպէս իր նախորդը, ըսաւ.

— Տէր արքայ, ես տեսայ հողամաս մը, որուն եզրերը մեղմօրէն կը գգուէ ծովը, եւ ատամնաւոր խրած է անոր ծոցը:

Կ. ՄԵՀԵԱՆ

(2 Շար.)

գոյն Խորհուրդին նստաշրջանը բաւական երկար տեւէ՝ օրակարգին կարեւորու- թեան պատճառով: Արդարեւ, խնդրոյ ա- ռարկայ էր խորհրդային ճարտարարուեստին յեղափոխական կոչուելու ատիճան հիմնական բարեփոխումը, որ նոյնքան կարեւոր հետեւանքներ պիտի ունենայ, որքան՝ հողամշակութեան համայնացման օրէնքը:

Բայց, նստաշրջանը տեւեց երեքուկէս օր եւ ընդամէնը միայն 12 ժամ տեւող վի- ճաբանութիւններէ վերջ, օրէնագիծը միա- ձայնութեամբ ընդունուեցաւ. կարգ մը երկրորդական փոփոխութիւններ միայն մտցուեցան Մարտ 30ին հրատարակուած ծրագրին մէջ:

Ինչո՞ւ սակայն այս աճապարանքը:

Իրաւունք ունինք այս հարցը տալու, որովհետեւ ակներեւ հակասութիւն մը կայ ցոյց տրուած աճապարանքին ու ա- միսներէ ի վեր յառաջ տարուող նախա- պատրաստութեանց միջեւ, որոնց ընթաց- քին ժողովուրդին բոլոր խաւերն ալ հրա- ւէր ստացան այս հարցին շուրջ իրենց կարծիքը յայտնելու: Ուրիշ յատկանշա- կան պարագայ մը եւս. ըստ խորհրդային Սահմանադրութեան, կառավարութեան պետն է — մառեշալ Բուլկանին — որ նոր օրէնագիծները կը ներկայացնէ Գե- րագոյն Խորհուրդին:

Մինչդեռ այս անգամ, կուսակցութեան Կեդրոնական Կոմիտէին առաջին քարտու- ղարն է — Խրուշչեւ — որ ներկայացուց օրէնագիծն ու ստանձնեց անոր պաշտպա- նողականը: Ըստ 1936ի Սահմանադրու- թեան, կառավարութեան պետն է, որ ըստ օրէնի պատասխանատու է Գերագոյն Խոր- հուրդին առջեւ: Սակայն Մարտ 30ի խոր- հրդային թերթերը գրեցին, որ այդ իրա- ւունքը տրուած է Խրուշչեւի՝ կուսակցու- թեան Գերագոյն Մարմնին ու Խ. Միու- թեան նախարարներու խորհուրդին կող- մէ:

Ցամենայն դէպս, յատկանշական է, որ վիճաբանութեանց ընթացքին կուսակցու- թեան Գերագոյն Մարմնին անդամներէն եւ ոչ մէկը բեմ բարձրացաւ՝ Խրուշչեւի ծրագիրը պաշտպանելու եւ գոնէ երեւոյթ- ները փրկելով ցոյց տալու համար, թէ ծրագրին գաղափարը կը պատկանի Խ.Մի- ութեան վարիչ մարմնին: Ի՞նչ բացա- տրութիւն տալ Բուլկանինի, Քականովի- չի, Մոլոթովի ու Պերվուխինի լռութեան. մանաւանդ Պերվուխինի լռութեան, որ, ինչպէս յայտնի է, տնտեսական հարցերու թիւ մէկ մասնագէտն է Խ. Միութեան մէջ, ու ոչ աւելի առաջ քան անցեալ Դեկ- տեմբերին, խորհրդային տնտեսութեան տէր ու տիրական նշանակուած էր: Վե- րոյիշեալ անձերուն պահած լռութիւնը, ըլլա՛յ Մարտ 30էն մինչեւ Մայիս 7, ըլլա՛յ նաեւ Գերագոյն Խորհուրդի նիստին մէջ, անլուծելի ու անբացատրելի գաղտնիք մը կը մնայ: Եթէ համաձայն էին Խրուշչեւի ծրագրին, ապա ուրեմն ինչո՞ւ չարտա- յայտուեցան այդ ուղղութեամբ: Իրենց միջամտութիւնը կրնար յաւելեալ կշիռ

ՀԱՅ ԿԵԱՆՔԸ ՊԵՐԼԻՆԻ ՄԷՋ

Մայիս 4ին տեղի ունեցաւ Ապրիլեան Եղեռնի սգահանդէսը:

Օրուան սուգը խորհրդանշող ձեռանկար մը, սեւ շրջանակով, կը զարդարէր փոքր սրահը. մոմեր կը վառէին պատկերի մը առջեւ, որ կը ներկայացնէր երկու մեծա- դիր խաչ, մէջտեղը՝ եկեղեցի մը, որուն խաչը փշրուած էր...

Գաղութը շնորհակալ պէտք է ըլլայ Պ. Յովսէփ Փաշանեանի, որ խորհրդանշա- կան այս նկարը պատրաստել տուած եւ նուիրած էր գաղութին:

Օրուան նշանակութիւնը եւ խորհուրդը պարզելէ ետք նոր սերունդին, ու մեր նահատակներու պատգամը բնորոշելէ վերջ, Պ. Պ. Ֆրունճեան հրաւիրեց օր- ուան բանախօսը՝ Տոքթ. Գ. Սահարու- նին, հանդամանօրէն դասախօսելու: Յար- գելի բանախօսը գեղեցիկ եւ բովանդակա- լից բանախօսութեամբ մը վերլուծեց Ապ- րիլեան Եղեռնի իմաստը, ընդգծելով անոր ճակատագրական բնոյթը:

Տպաւորիչ արտասանութիւններ ըրին դե- ռատի Մուրատեան քոյրերը եւ Զարեհ Մուրատեան:

ԹՂԹԱԿԻՑ

տալ Խրուշչեւի տեսակէտին:

Կարելի է մտածել, որ կուսակցութեան Գերագոյն Մարմինը չէր կրցած միաձայ- նութեամբ որոշում մը անցընել օրէնա- գծին կարգ մը կէտերուն մասին, մասնա- ւորաբար այն հարցին շուրջ, թէ տնտե- սական ու ճարտարարուեստական ապա- կեդրոնացումը ի՞նչ չափանիշներու պիտի հասնի: Այս պատճառով ալ կրնան որոշած ըլլալ Խրուշչեւի վրայ ձգել հարցին ամ- բողջ պատասխանատուութիւնը:

Եթէ այս բացատրութիւնը ճիշդ է, կա- րելի է հետեւցնել, որ Խրուշչեւ համա- ձայնած է իր քաղաքական ապագան ու ասպարէզը ճարտարարուեստական բարե- փոխումի այս օրէնագծին վրայ խաղալ, այնպէս ինչպէս 1953ին ըրած էր՝ երկրա- գործական տաղնապին ժամանակ: Ահա թէ ինչու Խրուշչեւ այս Պետպլանին (Պե- տական ծրագիր) կարեւորագոյն ու ամէ- նէն պատասխանատու պաշտօնը — Պետ- պլանի նախագահութիւնը — պիտի յանձ- նէ երկրորդական, սակայն Խրուշչեւի տե- սակէտները ամբողջովին բաժնող անձի մը՝ Կուզմինի: Մինչդեռ եթէ այդ պաշտօ- նը վստահէր մասնագէտ ու ապակեդրո- նացման տեսակէտին հակառակ եղող Պեր- վուխինի, կրնային բարդութիւններ ծա- գիլ:

Այս ձեւով, հակառակ Կուզմինի ներկա- յութեան (որ Խրուշչեւի ձեռնասունն է), տնտեսական ու ճարտարարուեստական ա- պակեդրոնացման ծրագրին հեղինակի ի- րաւունքը, ղեկավարութիւնն ու իրագոր- ծումը կը կեդրոնանան Խրուշչեւի ձեռ- քին մէջ:

ԱՊՐԻԼ 24Ը ՊՐԻՒՍԷԼԻ ՄԷՋ

●

ՊՐԻՒՍԷԼ, (Յառաջ).— Ապրիլեան Մեծ Եղեռնի 42րդ տարեդարձը ոգեկոչուեցաւ Պրիւսէլի Ուսանողական տանը մէջ, Մայիս հինգին, երեկոյեան ժամը 8.30- ին: Ճիշդ ժամանակին տեղւոյն գաղութէն ընտրեալ հասարակութիւն մը փութացած էր սրահ:

Ուսանողական Միութեան նախագահին բացման խօսքէն ետք, բեմ հրաւիրուեցաւ օրուան բանախօսը՝ Տիկին Հուրի Իփէկ- եան, որ հրաւիրուած էր Փարիզէն: Տիկին Հուրի Իփէկեան նախ պատմականը ըրաւ Ա. ընդհանուր պատերազմը նախորդող շրջանին, երբ Պոլսոյ թէ գաւառի հայու- թեան կեանքը, մշակութային, կրթական եւ ընկերային տեսակէտով, կը ներկայա- ցնէր բարգաւաճ եւ նախանձելի պատկեր մը: Քաղաքական դետնի վրայ եւս, հայկական նահանգներու համար Եւրո- պայի երկու մարզպաններու նշանակու- մով, նոր յոյսեր կը բացուէին մեր ժողո- վուրդին համար. բարենորոգումներու ծը- րագիրը վերջապէս իրականացած ըլլալ կը թուէր: Ամէն տեսակէտով, ապագան յուսատու եւ լուսաւոր շրջան մը կը խոս- տանար, երբ համաշխարհային պատերազ- մը պայթեցաւ եւ Թուրքերը առիթը յար- մար դատեցին գործադրութեան դնելու ի- րենց հրէշային ծրագիրը, աննախընթաց մարդկային կեանքի պատմութեան մէջ: Հարիւրաւոր մտաւորականներու աքսոր եւ անճիտում. ամբողջ քաղաքներու եւ գիւղերու բնակչութեան տեղահանութիւն եւ ջարդ, ու այդ բոլորը եղան քաղաքա- կիրթ կոչուած պետութիւններու աչքին առջեւ, որոնք հանդարտ ականատեսները կամ դատապարտելի մեղսակիցները դար- ձան այս ահաւոր սպանդին: Մեր հայրե- րու եւ մայրերու, մեր քոյրերու եւ եղ- բայրներու կրած տառապանքն ու անլուր նահատակութիւնը պիտի մնան միշտ ան- մահ մեր յիշատակին մէջ: Այնքան ատեն որ արդարութիւնը չի գործադրուիր, անոնց անթաղ ոսկորները պիտի չհանգս- տանան ու մենք պիտի չհրաժարինք մեր իրաւունքներէն:

Բանախօսը ապա նկարագրեց զոհզոհթան հայ կիներու, որոնք տանջանքի ու դառ- նութեան այդ օրերուն չվհատեցան երբեք եւ գուրգուրանքով հայութիւն ներշնչե- ցին իրենց զաւակներուն: Անապատի ա- ւազներուն վրայ իր երեխային Ա, Բ, Գ, սորվեցնող հայ մօր օրինակը մեծապէս դաստիարակիչ է. ան պէտք է օրինակ ծառայէ նաեւ այսօր, երբ այլասերումն ու ապազգայնացումը կը սպառնան մնա- ցորդացին:

Իր եզրակացութեան մէջ, յարգելի բա- նախօսը յայտարարեց, որ Թուրքը չհա- սաւ իր նպատակին. չանհետացաւ հայ ժո- ղովուրդը. չփակուեցաւ հայկական հար- ցը: Ընդհակառակն, այսօր, Հայաստանի մէջ թէ արտասահման, մեր ժողովուրդը լծուած է շինարար աշխատանքի. գիտու- թեան եւ մշակոյթի մարզերուն մէջ տե- սական վերելք կ'արձանագրենք. ո՛չ մէկ ատեն հայութիւնը ունեցած է այսքան թիւով գրագէտներ եւ մտաւորականներ, գիտնականներ եւ ուսանողներ: Կրկնա- պատկենք մեր ջանքերը եւ պատրաստ ըլ- լանք այն օրուան, երբ արդարութիւնը պիտի յաղթանակէ եւ մենք տիրանանք մեր իրաւունքներուն:

Սգահանդէսի ընթացքին մէջ ընդ մէջ եղան արտասանութիւն եւ երգ: Օր. Ս. Պէյլէրեան, որուն դաշնակով կ'ընկերա- նար Օր. Ժ. Քալանթարեանց, երգեց Կո- միտասի «Հով արէք»ը, Ե. Ղազարեանի «Հիմա ձմեռ»ը, Սպենդիարեանի «Մի՛ լար բլբուլ»ը եւ Հ. Քալանթարեանցի «Հա- յոց լեռները»: Պ. Գ. Ֆրէնկեան արտասա- նեց Վարուժանի «Վահագնը»: Հանդէսի վերջաւորութեան, նախագահի խնդրան- քին վրայ Տիկին Հուրի Իփէկեան մեծ ար- ուեստով արտասանեց իր հեղինակութիւն- ներէն «Մեռած բանաստեղծին համար» քերթուածը: (Տպուած «Յառաջ»ի մէջ):

× Երկուշաբթի երեկոյեան, Ուս. Մի- ութիւնը թէյասեղան մը տուաւ ի պատիւ յարգելի բանաստեղծուհիին, որ իր հա- մալսարանական ուսումը առած է Պրիւսէ- լի մէջ: Այս առթիւ Տիկին Հուրի Իփէկ- եան պատրաստած էր դասախօսութիւն մը ընդհանրապէս Լ. Շանթի եւ մասնաւորա- պէս «Հին Աստուածներ»ու մասին: Աւելի քան երկու ժամ տեւող վերլուծման եւ կարծիքի փոխանակութեան ընթացքին, մանրակրկիտ եւ խորաթափանց կերպով մեկնաբանեց այս գլուխ-գործոցը, որ կրնայ զարդը կազմել եւրոպական որեւէ գրականութեան:

× Այս կերպով պելժահայ Ուս. Միութիւնը կը փակէ իր գործունէութեան տարեշրջանը, որու ընթացքին ան կազ- մակերպեց երեք հրապարակային հանդէս- ներ եւ երկու դասախօսական երեկոներ: Իր գլխաւոր ձեռնարկը եղաւ Վարու- ժանի յիշատակին պատրաստութիւ- նը, որ պիտի աւարտի շուրջ մէկ ամիսէն. իսկ ղեկավարումը պիտի կատարուի յառաջի- կայ տարուան Հոկտեմբեր կամ Նոյեմբեր ամիսներու ընթացքին:

Գալիք տարուան համար նոր եռանդ եւ նոր խանդավառութիւն կը մաղթենք մեր սիրելի ուսանողներուն:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՀԱՆԴԷՍԸ

Հայ Տիկնանց Միութեան Կարմիր Խաչի ճիւղին տարեկան հանդէսը, ինչպէս ամէն տարի, այս տարի ալ, Սորպոնի մեծ ամ- փիթատրոնին մէջ տեղի ունեցաւ խուռն բազմութեան մը ներկայութեան:

Կ. Խաչի նախագահ Պ. Ֆրէնկեանի բաց- ման խօսքէն ետքը բժշկական Ակադեմիա- յի անդամ փրոֆ. Թրէմոլիէր, ներհուն բանախօսութեամբ մը պատմականը ըրաւ Հայ Կարմիր Խաչի մը կազմութեան պայ- մաններուն եւ գնահատեց այն թան- կագին ծառայութիւնը զոր մատուցած է այս կազմակերպութիւնը:

Կարմիր Խաչի ընդհ. քարտուղար Պ. Սեդրակ Քարեան ֆրանսերէն ճառով մը վեր առաւ միջազգային Կարմիր Խաչին առընչութեամբ հայ այս կազմակերպու- թեան բերած աջակցութիւնը որ կը ծա- ռայէ համամարդկային խնդիրներու:

Ապա սկսաւ գեղարուեստական բաժինը Նայիրի երգչախումբով, որ երգեց հինգ կտոր, նաեւ խաղաղութեան «տաղմիկը» առաջնորդութեամբ Պ. Գ. Եանըքեանի:

Ցայտնութիւն մըն էր պատանի Սերժ Նահապետեանի փոքր գործիքով մը՝ ար- մոնիքայի վրայ այնքան մեծ յաջողու- թեամբ արտայայտած չորս կտորները:

Օր. Ալիս Փօյաճեան պարեց սպանական պարեր:

Նորատի երգչուհի Օր. Սահաթճեան իր թարմ ձայնով երգեց Օփերայի կտորներ:

Պ. Նահապետ Ալալէմճեան, թաւջութա- կի վրայ իր յայտնի տաղանդով մեկնաբա- նեց երեք կտոր, դաշնակի ընկերակցու- թեամբ իր կնոջ:

Պ. Ա. Գմբէթեան արտասանեց Գ. Վա- հանի գրած մէկ ոտանաւորը «Աշխարհ Նայիրի» եւ Ահարոնի «Հայաստան ու- նինք»ը:

Պ. Ռաֆֆի Պետրոսեան երկու գեղեցիկ կտորներով եւ բօֆաքայով ներկայացաւ:

Տիկին Ցաամիկ Քիւթիւքեանի պարա- խումբը շնորհալիօրէն փակեց հանդէսը:

Աւելորդ է ըսել թէ այս բոլորը բուռն եւ խանդավառ ծափերով ընդունուեցան հա- սարակութեան կողմէ, մերթ նոյնիսկ կրկ- նելու հարկադրանքով:

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (45)

ԵՐԿՈՒՆՔ

●

ԳԼՈՒԽ Ժ.

ԻՇԽԱՆԱԶԱՆՑ ԺՈՂՈՎ ՄԸ

Նոյն միջոցին տեսնելով զԳուրգէն որ չէր ճանչեր, այլ երեւակայեց, ելաւ տեղաց, «Գուրգէն իշխան» ձայնեց իւր խոշոր ու փայլուն ձայնով, իսկ նա՝ «Աւասիկ եմ, իշխան քաջ, միայն թէ ընկերս կը փըն- տռեմ» պատասխանեց եւ տեսնելով զՅով- նան քաշուած մէկ կողմ, մօտեցաւ բռնեց ձեռքէն, բերաւ եւ իւր եւ Աշոտոյ մէջ նստեցուց:

Գուրգէնի այս ըրածը ամէնուն եւ Աշո- տոյ անգամ զարմանք պատճառեց. միայն ինք Գուրգէն էր որ անխռով աչք պտըր- տցնելով կ'իմացնէր թէ իր տուած պատիւը այդ լեռնականին, այդ շինականին, ար- ժանաւոր հարկ մի էր:

Երբ հետաքրքրութեամբ ամէնը խոր լռութեան մտան, այսպէս խօսեցաւ Աշոտ Բագրատունի.

«Ո՛վ ազնիւ եւ պատուական բարեկամք իմ եւ իշխանազունք, հայրենիք եւ կրօնք կարելի է այնպիսի ծանր եւ վտանգաւոր վիճակի մէջ չեն գտնուած ինչպէս այսօր. Վարդանանց ժամանակի վտանգը հիմակ- ուանին հետ բաղդատելով՝ չատ ոչինչ է. թէպէտ ան ատեն Պարսից մեծազօր ար- քային արքան էր, բայց Հայաստան իւր մատնիչներէն զատ օտարազգի չունէր իր ծոցը, իսկ այսօր Բաղդատու Արաբացւոց Ամիրապետը իւր իշխանութեան հզօր թե- ւերը կը տարածէ ոչ Ասիոյ վրայ միայն, այլ եւ բոլոր Ափրիկէ եւ մինչեւ Եւրոպա կը դողացնէ, եւ օտար թշնամին մեր Հա- յաստան երկրին մէջտեղ իրեն բոյներ կը շինէ — Դուին, Նախիջեւան, Բաղէշ, Տըփ- խիս եւ Գանձակ Տաճկաբնակ քաղաքներ են դարձած. ոչ մեր հնազանդութիւնը, ոչ մեր հաւատարմութիւնը, ոչ մեր վճարած հարկաց ծանրութիւնը, մեր կրօնից, մեր կենաց, մեր ստացուածոց, մեր ազգու- թեան ապահովութիւն չունին. այս տիրա- պետող ազգութեան ձեռքէն, որ կը խոս- տանայ՝ խաբելու համար, կ'երդնու՝ ստ- տելու համար, ապահովութեան ձեռագիր կուտայ՝ կողոպտելու, գերելու, քանդե- լու, այրելու եւ հիմնայատակ ընելու հա- մար. քաղաքներն աւերակ, գեղերն ան- չէն, դաշտերն անապատ, ժողովուրդը տա- րագիր և փախստական՝ լեռներու, ժայ- ռերու, գործըրներու դատապարտուած — այս է մեր Հայաստանի վիճակը: Երբ այս վիճակին վրայ մեր հայրերը, մեր մեծե- րը, մեր իշխանները կը մտածեն եւ ճար ու հնար չեն գտներ, մեզ բնական է յու- սահատիլ. բայց յուսահատութիւնը, լքու- մը, վերջապէս, ոչ մարդու վայել է, ոչ Քրիստոնէի, եթէ մենք խելքով- խոհե- մութեամբ եւ քաջութեամբ վարուինք, ես այնպէս կը հաւատամ որ Աստուած մեզ կ'օգնէ, եւ Քրիստոսի զօրութիւնը մեծ է, կրնայ այս դառն վիճակէն մեզ ազատել: Աստուածաշունչ գիրք եւ մեր Հայոց պատմութիւն եւ մեր օրերու պատմութիւն նաեւ մեզի ցոյց կուտան, որ մեր սոյն թշնամեաց դէմ նոյնիսկ մեր հայրերը քա- ջութեամբ պատերազմեր են. Դաւիթ Սա- հառունի, Աշոտ Մսակեր իմ պապս, եւ դեռ շատ սոյա նմաններ ահագին հար- ուածներ տուեր են այս Արաբացւոց, եւ դեռ երէկ մեր քաջ Սասնեցիք Ոստիկան մը իր բոլոր բանակով բնաջինջ ըրին: Ու- րեմն, ինչ որ պէտք է ընել, ինչ որ կա- րելի է ընել մտածենք եւ, եթէ ընելիք բան մը կայ, ջանանք ի գործ դնել: Խնդ- րեմ, հոս ազատ համարձակ խօսինք, ես զձեզ ամէնքդ կը ճանչեմ եւ գիտեմ եւ ա- մէն վստահութիւն ունիմ ձեր վրայ եւ ա- մէնուդ երաշխաւոր եմ, որ մեր գաղտնի- քը գաղտնիք կը մնայ, եւ գործելու հա- մար միայն կը յայտնուի»:

Երբ նա վերջացուց իր խօսքը, քրթմն- ջիւն մը ելաւ բոլոր սրահին մէջ, ամէն ոք իւր ընկերին հետ կը խօսէր, բայց բարձրաձայն խօսող, կարծիք յայտնելու համարձակող ոչ ոք չէր երեւեր:

ՏԵՐԷՆՑ

(Շար.)

նիստին մէջ վարչապետ Կոմուլքա յայտարարեց թէ մեծ սխալներ գործուած են Խ. Միութեան մէջ, ուր «ընկերվարութիւնը կիրարկած է ուժի եւ սարսափի քաղաքականութիւնը»:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ջրածին ռումբի առաջին փորձը տեղի ունեցաւ չորեքշաբթի օր:

ԴԱՆԻՈՑ դաշլիճը իր հրաժարականը ներկայացուց, որովհետեւ վերջին ընտրութիւններուն մէջ կառավարական կուսակցութիւնը նուազ քուէներ ստացաւ:

ՓԱՐԻԶԻ ուսանողական ճաշարաններու պաշտօնէութիւնը շաբաթէ մը ի վեր գործադուլի մէջ է: Չորեքշաբթի օր Փարիզի ուսանողները մեծ ցոյց մը կազմակերպեցին՝ «անօթի ենք» պոռալով եւ պահանջելով որ ճաշարանները անմիջապէս բացուին:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ձայնասփիւռը բողոքեց «Նիւ Եորք Թայմզ»ի խմբագրին դէմ, յայտնելով որ այս վերջինը խեղաթիւրած է Խրուշչեւի յայտարարութիւնները:

ՄԱՐԵՇԱԼ Թիթօ եւս կոչ ուղղեց որ հիւլէական փորձերը արգիլուին:

ՍԱԿԱՐԱՆ (Մայիս 15).— Ձոյլ ոսկի՝ 474.000, նափոլէոն 3690, զուից. 3390, անգլ. 4270, քսան տոլարնոց 16.880, թղթադրամ (անպաշտօն) անգլ. 1100, տոլար 407, զուից. 97.25, պելժ. 7.80:

ՅՈԲԵԼԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾԱՇՈՒՔ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Հ. Բ. Ը. Միութեան 50ամեայ գործունէութեան:

Բարձր հովանաւորութեամբ Պատ. նախագահ Հ. Բ. Ը. Մ. ԶԱՐԵՀ ՊԷՅ ՆՈՒՊԱՐԻ:

Կազմակերպութեամբ Հ. Բ. Ը. Մ. Լիոնի Մասնաճիւղի «Յոբելենական յանձնախումբ»ին:

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Պետ. Երաժշտանոցի Սալ Մօլիէր շքեղ սրահին մէջ, 18 Քէ տը Պօնտի, Լիոն:

Հանդէսը կը բացուի Վալանսի 60 հոգինոց «Արաքս» երգչախումբով:

Կը խօսին ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ (Կաթող. Պատուիրակ եւ Փարիզի առաջնորդ), Պ. ՎԱՀԷ ՑՐԷՆԿԵԱՆ եւ ՏՕՔԹ. Ա. ՊԷՕՅԻՒՔԵԱՆ եւ յարանունութեանց պետերը:

Հրաւիրուած է նաեւ Փարիզէն Պ. Կ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ:

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամքով պատրաստուած բաժին մը:

Մուտքը ազատ է:

×

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի իրիկուն, ժամը 9ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ, վերոյիշեալ յայտագրով:

Մուտքը ազատ է:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սէն-Ժերմէի Թաղական Խորհուրդը իր սրտագին շնորհակալութիւնները կը յայտնէ իր շրջակայ Թաղամասերէն Սէն-Միթրաբնակ Պ.Պ. Յարութիւն Ամիրխանեանի եւ Յակոբ Այնաճեանի, ինչպէս նաեւ կարգ մը Թաղեցիներու, որոնք Ս. Զատկի առթիւ իրենց սրտաբուխ նուիրատուութեամբ Թաղին եկեղեցին օժտեցին արժէքաւոր զգեստաւորումով եւ անօթներով:

●

Ֆրանսահայ Փոխադարձ Օգնութեան Միութիւնը Պ. Գրիգոր Թովմասեանէ (Լիոն) շնորհակալութեամբ ստացած է 50.000 ֆրանք, ի նպաստ Հայաստան ղրկուելիք 100.000 գրքի ֆոնտին: Ըստ նուիրատուի փափաքին այս գումարով գնուած է վեց հատորներով 20րդ դարու Լառուս նորագոյն բառարանը եւ ուրիշ արժէքաւոր գրքեր:

LA STÉ. VERGER-FRUITS
12 Rue St. Denis, Paris (1)
(Perimètre des Halles)

*

Փարիզի կեդրոնական Հալին մէջ հայկական միակ հաստատութիւնը կը փնտռէ Հայաս. Ֆրանսայի գաւառներէն հիմուտ եւ մասնագէտ՝

Courtier expéditeur en Fruits et Légumes

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Նախաձեռնութեամբ Ալֆորվիլի մասնաճիւղին, 19 Մայիս ժամը 15 - 19ը, Քաֆէ «Սփոր»ի սրահը, Մէզօն Ալֆոր:

Կը նախագահէ Տիկ. ՀՌԻՓՍԻՄԷ ԻՓԷԿԵԱՆ:

Գեղարուեստական բաժին:

Գրիգոր Վահան կը ներկայացնէ

Մասնակցութեամբ Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆԻ եւ Ն. ՊՇՏԻԿԵԱՆԻ

Թոթով Աբիսողոմը (զաւեշտ 1 արար)

Ես՝ ես իմ մանկական զուարճախաղ:

Արտասանութիւն, երգ, անակնկալներ:

Հիւրասիրութիւն, ծախքերու մասնակցութիւն: Մուտքը ազատ է:

Օթօպիւս առնել էքոլ Շարանթօնէն 181 թիւը եւ իջնել վերջաւորութեան:

ՌՕՆԻ - ՍՈՒ ՊՈՒԱՅԻ ԼՍԱՐԱՆ

Այս Շաբաթ գիշեր ժամը ճիշդ 9ին, Ռօնիի Քաֆէ տիւ Քոմէրսի վերնայարկը, կը դասախօսէ Պ. ՅՈՎՀԱՆ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ: Նիւթ՝ «Մարդկային զարգացումը չեղած է իր բարձրագոյն կոչումէն»:

Կը խնդրուի ճիշդ ժամանակին ներկայ գտնուիլ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս կիրակի, Փարիզի Ս. Յովհ. Մ. եկեղեցւոյն մէջ, քառասունքի առթիւ, մասնաւոր պատարագ տեղի կ'ունենայ հանգուցեալ ՄԱՆՈՒԿ ՄԵՋՊՈՒՐԵԱՆԻ յիշատակին:

Այս է գիտութիւն փափաքողներուն, որոնք կ'ուզեն ներկայ ըլլալ:

***

Այս առթիւ Այրի Տիկին Բարկամեան 1000 ֆր. կը նուիրէ Շաւիլի եկեղեցւոյ շինութեան: (Ստանալ «Յառաջ»էն):

●

ԻՖՍ.— Տէր եւ Տիկին Խորէն Նազարէթեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Աւետիսեան կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Սէնթ Անթուանի Ս. Թադէոս եկեղեցիին մէջ, իրենց հարսին, կնոջ ԱՐԱՔՍԻ ՆԱԶԱՐԷԹԵԱՆԻ մահուան քառասունքին առթիւ, նաեւ իրենց բոլոր ննջեցելոց յիշատակին: Կը հրաւիրուին ողբացեալներուն յիշատակը յարգողները:

●

Հ. Բ. Ը. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղը կը տեղեկացնէ թէ այս կիրակի հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Միութեան հին եւ նոր ննջեցեալներու յիշատակին, Փրատոյի Մայր Եկեղեցիին մէջ:

Միութեան անդամներէն եւ հայ գաղութէն կը խնդրուի իրենց ներկայութեամբ յարգել ննջեցեալներու յիշատակը:

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՉԻ ՑԱՆՁՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, Bd. J. JAURES et

15, Av. A. MORIZET

Boulogne - Billancourt
Métro : MARCEL SEMBAT

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Երեք կին մեքենախիէններ աշխատանոցի համար, փօփըլին եւ սիւէտին. ապահով աշխատանք ամբողջ տարուան համար, նուազագոյն օրապահիկ տարեկան 600.000 ֆրանք: դիմել՝

SPORTVIL
60 Rue de Richelieu, Paris

ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱՅ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Տարօն - Տուրուբերանի Հայր. Միութեան քառասնամեայ գործունէութեան յոբելենական հանդէս:

Տեղի կ'ունենայ 18 Մայիս, Շաբաթ երեկոյ ժամը 21ին, Իվ Թուտիֆ թատերասրահին մէջ, մէթրօ Ռէփիւպլիք:

21 ռիւ Իւ Թուտիֆ, Սալ Բօլ Ֆարպլիֆ

Կը նախագահէ Պ. ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ: Կը խօսին Տիկ. ՀՈՒՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ - ՊՈՒՏԱՔԵԱՆ եւ Պ. ԼԵՒՈՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆ:

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին՝ Սիփան-Կոմիտաս երգչախումբը իր ազգային տոհմիկ երգերով եւ մեներգներով, ղեկավարութեամբ Պ. Կ. ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ: Կ'արտասանեն՝ դերասան ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ եւ Օր. ԳԱՓՈՅԵԱՆ: Կ'երգեն՝ Գ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ եւ Ա. ՔԻՒՓԷԼԵԱՆ, ջութակ՝ ՍԱՐԳԻՍ ՔԱՋԵԱՆ:

Կը հրաւիրուին մեր ազգային բոլոր կազմակերպութիւնները եւ հայ ժողովուրդը: Մուտքը ազատ է:

ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՐԵԿՈՅ

Արտասանութիւններ հայերէն եւ ֆրանսերէն

ՍԱՐԳԻՍ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Առաջին եւ երկրորդ պտոյտ հայ գրականութեան պարտէզին մէջ

Այս երկուշաբթի, ժամը 9ին, Շոփէն սրահին մէջ

Մուտքի գիները են.—150, 200, 300 եւ 500 ֆրանք

Տոմսերը կը ծախուին միայն Բալուեան գրատան մէջ, 43 րիւ Ռիշէ, փարիզ (9), հեռ. ՓՐՕ. 25-46:

Կարեւոր.— Երեկոյթը կը սկսի ճիշդ որոշեալ ժամուն:
Կը խնդրուի ուշացումով չխանգարել հաւաքոյթը:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Վալանսի Շրջ. Կոմիտէին կողմէ, այս կիրակի իրիկուն ժամը 20,30ին, Ֆուայէ Սալ տէ Ֆէթի մէջ:

Կը բանախօսէ Միջին Արեւելքէն ժամանած «Յուսաբեր»ի խմբագիր՝

Ընկ. Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.—Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Բարգէն Սիւնի խումբը կը տօնէ իր «Օր»ը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Փլաս Օթէլ տը Վիլ, թիւ 9, (Քրէտի Լիոնէի վերնայարկը):

Կը նախագահէ՝ ընկ. ԱԼՊԵՌ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ
Կը խօսի՝ ընկ. ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Մասնաւորաբար կը հրաւիրուին Կեդր. Ֆրանսայի բոլոր ընկերները անխտիր:

Խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն եւ զանազան անակնկալներ, ինչպէս նաեւ եւրոպական պարեր:

Ճոխ պիւֆէ:

Մուտքը ազատ է:

Sté. France-Cameroun
24 Rue d'Enghien, Paris

Կը փնտռէ՝ կարող երիտասարդ մը, Քամըրունի իր քոնթուարին համար:

Դիմել անձամբ կամ գրաւոր:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՃԱՄԲԱՐ

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆԻ ԱՓԻՆ

Վայրը՝

Olonne-sur-Mer (Vendée)

3 Օգոստոսէն 14 Սեպտեմբեր

Արձանագրութեան եւ մանրամասնութեան համար դիմել՝

Edouard Mavian, 116 Rue Réaumur, Paris 2ème. CEN 06-42

ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Մուրատեան վարժարանի ծնողաց Միութեան հիմնարկութեան 5րդ տարեդարձը՝ կը տօնուի այս կիրակի ժամը 16ին: Կը ներկայացուի

LA FOIRE ENCHANTÉE

երգախառն զաւեշտ: Պար՝ Վիգէն Թորոսեան: Արտասանութիւններ եւն.:

Մուտքը ազատ է:

ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄԻՆ

Մանուկներու ծպտեալ հանդէսին քաշուած շատ յաջող նկարները կարելի է ստանալ եկեղեցւոյ դիւանատունէն:

***

Ծնողներու համար Ո. Օ. Մարմինը (Փարիզահայ Տիկնանց Միութիւն) ամէն երեքշաբթի առտու փերմանանս ունի եկեղեցին: Նաեւ կիրակի առտուները:

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer, Paris (9e) Pro. 05-73.

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի փարիզեան խումբերու ներկայացուցչական ժողովը, այս Շաբաթ, ժամը 20.30ին, 17 րիւ Պլէօ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՊԱՆԵՕ-ՔԱՇԱՆԻ Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 20,30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՍԷՆԹ-ԷԹԻԷՆ.— «Անտոք» ենթակոմիտէի ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 20,30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԿՐԸՆՈԲԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան կոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս շաբաթ երեկոյեան ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Կը հրաւիրուին շրջանի բոլոր ընկերները անխտիր: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. «Ջաւարեան կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին, Խրիմեան սրահը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Կարեւոր օրակարգ:

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 20.30ին, «Համօ Օհանջանեան» սրահին մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէին ընդհ. ժողովը, այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8,30ին, «Ահարոնեան» ակումբը: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԱՌՆՈՒՎԻԼ-ՍԱՐՍԷԼ.— Հ. Յ. Դ. «Վարդան» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Առնուվիլի ծանօթ հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Կարեւոր օրակարգ:

ԻԹԱԼԻԻ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 4ին, Ժանթիյիի դպրոցին սրահը: Անդամուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԹՕՔԱՏԻ Հայր. Միութեան ժողովը այս կիրակի, 36 րիւ տը լա Տէֆանս, Իսի լէ Մուլինօ:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Սէն-Ժերմէի Թաղական Խորհուրդը ողբացեալ Սեդրակ Կարապետեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները, ի նպաստ Թաղին դպրոցին եւ աղքատներուն.— Պ. Պօղոս Կորկոտեան 1000 ֆր., Պ. Պ. Սիմոնեան Վարդգէս 1500 ֆր., Խաչիկ Խաչիկեան, Մկրտիչեան եղբարք, Պառ. Անթուան 1000ական ֆր., իսկ Պ. Պ. Թոմաս Թոմասեան, Աւագ Յակոբեան 500ական ֆրանք:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE
HARATCH
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 18 ՄԱՅԻՍ • SAMEDI 18 MAI 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7884 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3695

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՏԱՐՕՆԸ ՍՓԻՒՌՔԻ ՄԷՋ

•

Տարօն - Տուրուբերա՜ն :

Ո՞ր հայրենասէր Հայուն հոգին յուզումով չի սարսռար այս պաշտելի անունի ոգեկոչումին առջեւ :

Ամբողջ Հայոց պատմութիւնը կը պատկերանայ մեր աչքին՝ հին հին դարուց իր անկորնչելի եւ անմոռանալի յիշատակներով, դիւցազնական փառքերով, մշակութային ու քաղաքակրթական անգին գանձերով :

Տարօն - Տուրուբերա՜ն: Հայրենիքը մտքի ու բազուկի մեր տիտաններուն :

Հեռաւոր անցեալը չէ միայն, որ մեր սիրտերը կը կապէ Տարօնի աշխարհին :

Հայոց նորագոյն պատմութիւնը արձանագրած է այնպիսի դրուագներ, որ ո՛չ միայն պատիւ կը բերեն Տարօնցիներուն, այլ հպարտութեամբ կը լեցնեն մեր բոլորին հոգիները :

Իննսունական Թուականներուն, մեր յեղափոխական կազմակերպութեանց կոչերը հայրենասէր Տարօնցիներու հոգիին մէջ է, որ գտան իրենց առաջին արձագանգը:

Քանի՛ քանի անուանի ու անանուն հերոսներ, գեղջուկ խոնարհ հայդուկներ իրենց կեանքը զոհեցին Տարօնի, դիւցազնական Սասունի լեռներուն ու ձորերուն մէջ՝ յանուն հայ ժողովուրդի ազատութեան, յանուն անկախ հայրենիքի :

Քանի՛ քանի հաւատաւոր ուխտաւորներ, թէ՛ ձիաւոր թէ ոտաւոր, Հայաշխարհի հեռաւոր ու մօտաւոր քաղաքներէն ու գիւղերէն դիմեցին դէպի Մշոյ Սուլթան Սուրբ Կարապետը, քանի մը օր անոր հայաշունչ մթնոլորտին մէջ ապրելու համար անցեալի պանծալի փառքերով եւ սրբազան աւանդութիւններով, գօտեպնդուելու նոր յոյսերով ու ամրապինդ հաւատքով :

Սեւ տարիներու խորշակը քանդեց նաեւ Տարօնը եւ արմատախիլ ըրաւ Տարօնցին :

Այսօր Սփիւռքի չորս հովերուն տարտղնուած՝ ինքնապաշտպանութեան բուռն պայքար է, որ կը մղեն մեր հայրենակիցները :

Տարօն - Տուրուբերանի Հայրենակցական Միութիւնը շաբաթ մը առաջ Տէսինի մէջ ոգեկոչեց հեռաւոր հայրենիքի յիշատակը :

Այս գիշեր ալ Փարիզի մէջ կը կատարէ նոյն նուիրական պարտականութիւնը, Հայրենակցական Միութեան հիմնադրութեան քառասնամեակին առթիւ :

Ուժեղ կազմակերպութիւն մըն է Ամերիկայի Հայրենակցական Միութիւնը, որ պատիւ կը բերէ տարագիր Տարօնցիներուն: Անիկա մեծ զոհողութիւններով 150 աշակերտներ կը պահէ Ամերիկայի, Ֆրանսայի, Պելճիոյ, Գերմանիոյ, Յունաստանի, Սուրիոյ, Լիբանանի մէջ, 130ը նախակրթարաններու, 16ը բարձրագոյն վարժարաններու եւ չորսը համալսարաններու մէջ :

Սէվրի Սամուէլ Մուրատեան վարժարանին մէջ ունի եօթը աշակերտներ : Հալէպի Քարէն Եփփէ ճեմարանին մէջ կ'օգնէ 62 աշակերտի: Պէյրութի ճեմարանին մէջ երկու, Անթիլիասի դպրեվանքին մէջ մէկ եւ Պէյրութի նախակրթարաններուն մէջ կը պահէ 40 աշակերտներ :

Կ'աջակցի նաեւ կարօտ հայրենակիցներու զանազան երկիրներու մէջ :

Շուտով լոյս կը տեսնէ Տարօնի պատմագիրքը՝ գլխաւոր խմբագրութեամբ Կարօ Սասունիի :

Ֆրանսայի մէջ Տարօնի Հայրենակցական Միութիւնը պատերազմէն առաջ ունէր եօթը մասնաճիւղեր: Այժմ կը մնան Փարիզի, Վիէնի, Տէսինի, Ս. Էթիէն-Ս. Շամոնի մասնաճիւղերը: Ամէն տարի կը տօնեն Վարդանանքն ու Վարդավառը, նոր սերունդին մէջ վառ պահելու համար հայրենիքի սէրը : Կը մասնակցին ազգօգուտ զանազան ձեռնարկներու, կրթական գործը վեր դասելով ամէն բանէ :

Այսպէս ահա՛ Տարօնը կ'ապրի Սփիւռքի մէջ, շնորհիւ իր զաւակներու հայրենասիրութեան, սպասելով այն երջանիկ օրուան, երբ հրաշքով անիկա կրկին սեփականութիւնը պիտի դառնայ իր բուն եւ հարազատ տիրոջ :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

•

ՊԱՅՔԱՐ ԵՐԿՈՒ ՃԱԿԱՏԻ ՎՐԱՅ

Վարչապետին ու դահլիճին հրաժարման փորձը մեծ յուզում պատճառեց Ազգ. Ժողովի կուսակցական խմբաւորումներէն եւ ընդհանրապէս քաղաքական շրջանակներէն ներս: Երեսփոխաններու մեծամասնութիւնը հակառակ է յաւելեալ տուրքերու կառավարական ծրագրին, սակայն կը գտայ թէ պէտք չէ աւելի եւս դժուարացնէ վարչապետին կացութիւնը, որ Սուէզի հարցին պատճառով մեծ դժուարութեանց պիտի հանդիպի արտաքին աշխարհին մէջ: Ֆրանսայի քաղաքական հոսանքներն ալ կը գիտակցին թէ վարչապետը «ակամայ» ետ առաւ իր հրաժարականը, տեղի տալով նախագահ Քոթիի պնդումներուն, եւ մանաւանդ այն տպաւորութիւնը չձգելու համար թէ «խոյս կուտայ» իրեն սպասող դժուարութիւններուն առջեւ :

Կառավարութեան ու վարչապետին պայքարը, ուրեմն, յառաջ պիտի տարուի երկու ճակատի վրայ. մէկը՝ արտաքին, ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդին մէջ, ուր Ֆրանսա գրեթէ առանձին պիտի մնայ Անգլիոյ հետ: Միւսը՝ ներքին, ուր յաւելեալ տուրքերու ծրագրին ստեղծած դժգոհութիւնն ու Արմատական կուսակցութեան հետ վարչապետին ունեցած տարակարծութիւնները չափազանց փափուկ եւ դժուարին կացութիւն մը ստեղծած են :

Ինչ կը վերաբերի Ապահովութեան Խորհուրդին կատարուած Ֆրանսական դիմումին, տեսակէտները բաժնուած են Ֆրանսայի մէջ: Ոմանք կը խորհին թէ այս քայլը պատճառ պիտի դառնայ որ Ֆրանսա բոլորովին առանձնանայ, եւ թէ բոլորովին ապարդիւն էր այսպիսի դժուար պահու մը ցոյց տալ որ Ֆրանսայի տեսակէտները պարտութիւն կրած են: Ուրիշներ, ընդհակառակն, գոհ են որ Ֆրանսա «ցնցեց» միջազգային հանրային կարծիքը, ցոյց տալով թէ նպատակ չունի տեղի տալու Նասըրի առջեւ :

Վարչապետը, բացատրելով իր այս նոր քայլը, յայտարարեց նախարարներուն՝ «Պատասխանատուութեանց առջեւ խոյս տուող մարդ չեմ: Դիւանագիտական այս քայլով կ'ուզեմ ճշդել Ֆրանսայի դիրքը: Ոչ մէկ զղջում ունիմ. եթէ անհրաժեշտ ըլլար վերսկսիլ Սուէզի հարցը, չէի վարանէր »:

Նոյնիսկ Մենտէս Ֆրանս, որ այս միջոցին սուր պայքարի մէջ է վարչապետին հետ, յայտարարեց արմատական նախարարներուն՝ «Այս կառավարութիւնը, որուն դիւանագիտական ու զինուորական ձախողութիւնները իրարու կը յաջորդեն, մասնագէտ է երեսփոխանական քաղաքականութեան մէջ»: Այս յայտարարութեամբ Մենտէս Ֆրանս լռելեայն կ'ընդունի թէ կառավարական տագնապ մը ստեղծելու համար ժամանակը անյարմար է :

× Նախագահ Քոթի կառավարութեան անդամներուն յայտնեց, որ եթէ դահլիճը հրաժարի ու կառավարական տագնապ ծագի, Մայիս 27ին Մ. Նահանգներ պիտի չմեկնի: Իր ճամբորդութիւնը պիտի յետաձգէ նաեւ այն պարագային, որ Ազգ. Ժողովը մինչեւ Մայիս 28 վաւերացուցած չըլլայ եւրոպական ծրագիրն ու վստահութեան քուէ տուած չըլլայ կառավարութեան :

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ՆԻՍՏ՝ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ՕՐ

ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդին առժամեայ նախագահը, Քապոթ Լոճ, որ միաժամանակ Մ. Նահանգներու պատուիրակն է, ընդառաջելով Ֆրանսական դիմումին, Ապահովութեան Խորհուրդի նիստ հրաւիրեց երկուշաբթի օրուան համար :

Ֆրանսայի կողմէ Արտաքին նախարար Քրիսթիան Փինօ պիտի պահանջէ «վեց սկզբունքներուն» կիրարկումը :

Անգլիոյ Արտաքին նախարարը, Սելվին Լոյտ հինգշաբթի կէսօրէն առաջ յայտարարեց թէ Անգլիա պիտի պաշտպանէ Ֆրանսայի տեսակէտը. «միակ կէտը որուն շուրջ մեր երկու կառավարութիւնները համաձայն չեն՝ մինչեւ վերջնական որոշում մը առնուիլը, Սուէզի Ջրանցքէն օգտուելու հարցին մէջ կը կայանայ »:

Անգլիոյ Արտաքին նախարարը ապա բացատրեց թէ ինչո՞ւ առժամաբար համաձայնեցան ենթարկուիլ Նասըրի պայմաններուն. «Մեր դաշնակիցներուն եւ բարեկամներուն մեծամասնութիւնը կը խորհէր թէ Ջրանցքը չօգտագործելը սխալ մը պիտի ըլլար եւ վնաս պիտի պատճառէր Ապահովութեան Խորհուրդին հեղինակութեան: Այդ պատճառով ալ առժամաբար, բայց ոչ որպէս վերջնական լուծում, ընդունեցինք Նասըրի պայմանները »:

Հակառակ այս յայտարարութեան, Լոնտոնի քաղաքական շրջանակները վերապահ են եւ կը յիշեցնեն թէ անգլիական կառավարութիւնն ալ, Ֆրանսայէն առաջ, մտածած էր նոր դիմում կատարել ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդին, սակայն հրաժարած էր այս ծրագրէն, որովհետեւ Մ. Նահանգները յայտնած էին թէ այդպիսի դիմում մը արդիւնաբեր պիտի չըլլար եւ թէ նախընտրելի էր համաձայնիլ եգիպտական պահանջներուն :

ԱԶԳԱԺՈՂՈՎԻՆ ՆՐԲԱՆՑՔՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Ազգաժողովին անդամները անակնկալի եկան Ֆրանսայի այս յանկարծական որոշումէն. բոլորն ալ համոզուած էին թէ եգիպտական ծրագիրը առանց առարկութեան, կամ գէթ առանց նոր վիճաբանութեանց պիտի գործադրուի :

× Եգիպտական պատուիրակը յայտնեց թէ Ֆրանսա, որպէս «յարձակում գործող», ոչ մէկ իրաւասութիւն ունի Սուէզի հարցը կրկին անգամ Ապահովութեան Խորհուրդին առջեւ բերելու :

× Ազգաժողովին ընդհ. քարտուղարը, Համըրշոլտ, յայտնեց թէ Ապահովութեան Խորհուրդին «վեց սկզբունքներ»ը միշտ ի զօրու կը մնան, քանի որ ուրիշ որոշումով մը հերքուած չեն: Համըրշոլտ մերժեց որեւէ յայտարարութիւն ընել Ֆրանսական նոր դիմումին, ինչպէս նաեւ Իսրայէլի ու Վատիկանի մէջ ունեցած իր բանակցութեանց արդիւնքին մասին:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ԿԸ ՎԱՐԱՆԻՆ

Մ. Նահանգներու Արտաքին նախարարութեան ներկայացուցիչներէն մէկը յայտարարեց թէ պաշտօնապէս որեւէ տեղեկութիւն չունին Ֆրանսայի ծրագիրներուն կամ Ապահովութեան Խորհուրդին առջեւ բերելիք առաջարկութեանց մասին:

Ընդհանուր տպաւորութիւնն այն է, որ Մ. Նահանգներու քաղաքական շրջանակները դժգոհ են Ֆրանսայի առած քայլէն, որովհետեւ համոզուած են թէ Խ. Միութիւնը առիթէն պիտի օգտուի Մերձ. Արեւելքի մէջ Ամերիկայի վարած քաղաքանութիւնը քննադատելու համար: Եթէ Ֆրանսայի կողմը բռնեն, Խ. Միութիւնը սեղանի վրայ կրնայ բերել Յորդանանի վերջին դէպքերուն առթիւ Մ. Նահանգներուն խաղցած դերը: Եթէ Ֆրանսայի տեսակէտներուն հակառակին, իրենց դաշնակիցը պիտի վշտացնեն: Տիրող ընդհ. կարծիքն այն է, որ Մ. Նահանգները այս անգամ ձեռնպահ պիտի մնան :

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՀԻՒՍ. ԱՓՐԻԿԷԻ ՄԷՋ

*

Ալժերիոյ բոլոր շրջաններուն ու մասնաւորաբար Քապիլիայի մէջ ապահովութեան ուժերը մեծ թափով կը հետապնդեն ապստամբները:

Ալժէ քաղաքին մէջ ամէն օր ահաբեկիչներու նոր ձերբակալութիւններ տեղի կ'ունենան :

× Պատերազմական նախարարութիւնը քննիչ յանձնախումբ մը ղրկած էր Ալժերիա՝ կացութիւնը տեղւոյն վրայ քննելու համար: Այս յանձնախումբը իր աշխատանքները վերջացուց եւ վերադարձաւ Փարիզ: Անդամներէն մէկը, Ֆրետէրիք-Տիփոն, յայտարարեց՝ «հակառակ գործածուած միջոցներուն, տակաւին կարեւոր ճիգեր պէտք է թափուին ու մեծ զոհողութիւններ կատարուին Ալժերիոյ մէջ: Թունուզի կառավարութիւնը եւ Մարոքի Ազատագրութեան բանակը պաշտօնապէս կ'օգնեն ապստամբներուն: Սակայն այս վերջինները ամէնէն աւելի յոյս դրած են ֆրանսական կարգ մը կուսակցութեանց ու խմբակցութեանց քարոզած նահանջականութեան վրայ »: Ֆրէտէրիք Տիփոն եզրակացուց թէ կառավարական տագնապ մը մեծապէս պիտի քաջալերէ ապստամբները ու նոր յոյսեր ներշնչէ անոնց :

× Թունուզի վարչապետը, Հապիպ Պուրկիպա, որ վերջերս Լիբիա կը գտնուէր պաշտօնական այցելութեան մը համար, յայտարարեց թէ կարգ մը որոշումներ տուած են Ալժերիոյ մասին. որոշած են նաեւ «օգնել, որ Ֆրանսա դուրս գայ կայսերապաշտական այն անելէն, որուն մէջ մխրճուած է այժմ »:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԼՈՆՏՈՆԻ Ապազինման խորհրդաժողովը որոշեց մինչեւ Մայիս 27 դադար տալ իր աշխատանքներուն, որպէսզի Մ. Նահանգներու եւ Խ. Միութեան ներկայացուցիչներուն առիթ տայ իրենց կառավարութեանց հետ խորհրդակցելու :

ՊԱՂՏԱՏԻ մէջ վերջ գտան իրաքեւարաբական խորհրդակցութիւնները: Իպն Սէուտ եւ Իրաքի վարչապետը, Նուրի Սայիտ, պաշտօնական զեկոյց մը պատրաստեցին որ շաբաթ օր պիտի հրատարակուի Պաղտատի ու Րիատի մէջ միաժամանակ :

ԻՊՆ ՍԷՈՒՏ Թագաւոր դրական պատասխան տուած է Յորդանան այցելելու հրաւէրին. Թուականը ճշդելու հոգը ձգած է Հիւսէյն Թագաւորին :

ԻՏԱԼԻՈՅ մէջ մեծ յոյս կայ, որ Ադոնէ Ծոլի պիտի յաջողի նոր կառավարութիւն կազմելու: Դահլիճը բաղկացած պիտի ըլլայ Քրիստոնեայ - դեմոկրատ նախարարներէ: Ծոլի Քրիստոնեայ-դեմոկրատ կուսակցութեան ձախ թեւին կը պատկանի ու մեծ յարգանք կը վայելէ կուսակցական եւ քաղաքական շրջանակներու մէջ :

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆՆ ու Մոնկոլիան միացեալ յայտարարութեամբ մը պահանջեցին անմիջապէս վերջ տալ հիւլէական փորձերուն :

ԱՆԳԼԻՈՅ վարչապետը, Մաք Միլըն, անգլիական առաջին ջրածին - ռումբի պայթումին առթիւ յայտարարեց թէ այս փորձերուն շնորհիւ Անգլիա աւելի մեծ վստահութեամբ պիտի կարենայ մասնակցիլ միջազգային բանակցութիւններուն : Աւելցուց նաեւ, թէ Անգլիա պիտի շարունակէ հիւլէական փորձերը :

ՆԱՒԹԱՅԻՆ 17 մեծագոյն ընկերութեանց ներկայացուցիչները, Լոնտոնի մէջ խորհրդակցութիւններ կը կատարեն Մերձ. Արեւելքի մէջ նոր նաւթուղի մը շինելու հարցին շուրջ, որպէսզի պէտք չունենան Սուէզի Ջրանցքին :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Մայիս 16). — Ձոյլ ոսկի՝ 477.000, Նափոլէոն 3720, զուից. 3420, անգլ. 4300, քսան տոլարնոց 17.000, Թղթադրամ (անպաշտօն) սթերլին 1115, տոլար 406, զուից. 96.75, պելժ. 7.90:

ՎԱՐԴԱՎԱՌ ՀԱԽԱՏՔՈՎ

●

Բաղդատաբար աննշան համբանք մը կը կազմեն Տարօնի զաւակները մեր գաղու-թին մէջ:

Ինչպէս արեւմտեան Հայաստանի գըլ-խաւոր գաւառները, Տարօնն ալ անխնայ կոտորուեցաւ տեղին վրայ: Սակաւաթիւ բեկորներ միայն կրցան արտասահման հասնիլ, եթէ չհաշուենք անոնք որ Հա-յաստան գացին:

Այդ փոքր «մնացորդաց»ը իր ծննդա-վայրին կապուած է անհուն խանդաղա-տանքով:

Տարեց թէ երիտասարդ, երբ Տարօն, Մուշ կամ Սասուն բառերը կ'արտասա-նեն, ճշմարիտ սարսուռ մը կը զգան:

Կը թուի թէ դեռ երէկ եկած են եւ վա-ղը պիտի վերադառնան…

Անշուշտ շատ խոր պատճառներ ունին այս կարօտն ու խանդաղատանքը:

Տարօնը ինքնուրոյն տեղ մը կը գրաւէ մեր պատմութեան մէջ, իր հեռաւոր անցեալով եւ մեր ժամանակներու փոթորիկ-ներով:

Ամէնէն հմուտ Մշեցին ալ միշտ պար-ծանքով կը յիշէ թէ ինք զաւակն է Մա-միկոնեանց աշխարհին, ուր Խորենացին Հայոց պատմութիւն գրեց, իսկ ֆետայի-ները լեռ-ձոր թնդացուցին:

Գուրգէն, Վահան, Հրայր-Դժոխք,
Քաջ Անդրանիկ ղեկավար…

Արդարեւ, իր շատ մը արժանիքներուն հետ, պատմական Տարօնը միտքերու մէջ քանդակուած է իբրեւ օրրան քաջութեան եւ յանդգնութեան:

Եթէ Խորենացին ողջ ըլլար, կրնար Տարօնի պատմութիւն մը եւս գրել, նկարագրելով «բազում գործս արու-թեան»:

Տարօն-Սալնոյձորի քաջերուն մէջ դէմքեր կան որոնք պարծանքով պիտի յիշուէին ազգերու պատմութեան մէջ:

Դժբախտաբար ինչպէս մեր անասելի ողբերգութիւնը, նոյնպէս մեր դիմադրա-կան ճակատի եւ ինքնապաշտպանութեան պատմութիւնը խեղդուած է ամեհի եւ անմատչելի լեռներու անդունդին մէջ:

Ուրիշներ ծով եւ բանուկ ճամբաներ ու-նեցած են, իրենց վիճելի փառքերը տա-րածելու համար ցամաքէ ցամաք:

Հայկական տառապանքի, ազատագրա-կան պայքարի եւ փառքի պատմութիւնը գոց գիրք մըն է նոյնիսկ մեր ժողովուրդի մեծամասնութեան համար…

Քանի՞ հոգի պիտի կրնային ճեղքի բա-ցատրել երգի մը սա տունը.
Թնդաց սրտերը տասնեակ քաջերուն,
Կռուեցան անվերջ մինչեւ իրիկուն,
Իսկ երբ գիշերից Գէորգը շալկած,
Գիւղէն դուրս ելան եւ գացին տրտմած:

Տարօն աշխարհը միեւնոյն ատեն օր-րանն էր շինարար աշխատանքի եւ արդար խնդութեան:

Այլաբանական իմաստ ունէր իր «փեհ-լիվան»ներու մարզանքն ալ, ի ներկայու-թեան բիւրաւոր այցելուներու:

Հաւատքի եւ յանդգնութեան, թերեւս ալ հեթանոսական աւանդութեանց յիշա-տակներ էին այդ մարզանքները, Ս. Կա-րապետի վանքին մէջ:

Վարդավառը հաւատքի եւ կամքի խոր-հրդանշանն է Տարօնի զաւակներուն հա-մար: (Պատահարա՞ր «Հաւատամք» մկր-տած են վանքին շրջակայ լեռներէն մէ-կը):

Ամէն տարի, հինգ-վեց Տարօնցիներ պարտք կը սեպեն արծարծել իրենց աւե-րակ ծննդավայրին յիշատակը, իբրեւ աղ-բիւր ներշնչման:

Ո՛ւր էր որ այդ Վարդավառ հաւատքը վարակէր բոլոր տարադիր բազմութիւն-ները, փարատելով յոռետեսութեան եւ նահանջականութեան մշուշը, որ կը սպառնայ մթագնել հայկական հորիզոնը:

(8 Յուլիս, 1956) Ծ.

ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԻ ՄԸ ԱՌԹԻՒ

●

Ժողովուրդի մը հոգեկան մեծութիւնը կամ անոր փառքը պէտք է փնտռել անց-եալի իր ազգային պատմութեան վերյի-շումներուն մէջ:

Ժամանակէն առաջ դատապարտուած են պատմութեան բեմէն, անհետ կորսուելու այն ժողովուրդները, որոնք կը մոռնան անցեալի զիրենք փոթորկող անպատմելի զուլումները: Իրենց ծոցէն ծնածը: Իրենց համար նահատակուած հերոսները: Անոնց հերոսական մարտնչումները, որոնց հա-մար անիմաստ դարձած էին կեանքն ու աշխարհը ամէն քաղցրութեամբ:

Ու պատմութիւնը կը վկայէ.— Ազգա-յին արժանապատուութեան տէր անհատ-ները չեն հանդուրժեր դառն իրականու-թեան: Լռութիւնը մահուան հաւասար կը զգան: Կ'ըմբոստանան տիրող զուլումին դէմ: Կ'ուրանան տուն ու տեղ, կին ու զա-ւակներ, եւ իրենց կանաչ արեւը, ու կը նետուին յեղափոխական փոթորիկին մէջ, մահ կամ ազատութիւն նշանաբանով:

Անոնք լաւ գիտեն որ իրենց ճամբան փշոտ է, զրկանք ու տանջանք: Անհար-թելի դժուարութիւններ կան, անքուն գի-շերներ, անմատչելի լեռներ, իրենց ան-զուսպ բուք ու բորանով: Անօթի ու ծա-րաւ՝ պատրաստ մեռնելու:

Այդ կարգի հերոսներէն կարելի է վեր առնել Տարօնի անզուգական զաւակներէն Գէորգ Չաւուշին, Խարցայ Ցակոյին, եւ Սպաղանայ Գալէին, որոնց յիսնամեակի նախօրեակին կը գտնուինք — 1907 Մա-յիս 27:

Անոնք կսկիծ սրտով, ականատես կ'ըլ-լային, ժողովուրդի անլուր տառապան-քին, անոր դարաւոր հարստութեան խոր-տակումին, անոր հատընտիր սպանու-թեան, եւ առեւանգումին, եւ ուրիշ ան-պատմելի զուլումներու ն:

Այս աղաղակող զուլումները, եկան ա-ւելի խոցոտելու անոնց էութիւնը, եւ 1907ին, խումբ մը քաջերով մտան Սու-լուխ գիւղ, հայ ժողովուրդի ազատու-թեան սեղանին կամաւոր զոհեր դառնա-լու:

Խաւարեցաւ Տարօն աշխարհի անամպ հորիզոնը, պայթեցաւ կռիւը, արիւնոտ մարտ: Եւ կողմեր անհաւասար, մէկը հա-րիւրի դէմ: Երկինք անտարբեր, քաղաքա-կիրթ անաստուած աշխարհ, աւելի վատ ու անտարբեր, իսկ կռուողները, ազատու-թեան եւ վրէժի անհուն կարօտը ի-րենց խոցուած սրտերուն, եւ կարօտի ան-կատար փափաքները, իրենց բոցավառ աչ-քերուն: Կռուան քաջաբար, ըլլին զոհեր, եւ ինկան իրենց կոչման բարձրութեան վրայ:

Պարտականութեան գիտակից, եւ ազա-տութիւն սիրող անմահ նահատակներ, ձեր եւ ձեր նմաններու բազմատանջ կեան-քի թել կտրող 1907, Մայիս 27ի երկուն-քէն ծնունդ առաւ ՄԱՅԻՍ 28 հայութեան սրտի շատ մօտ, դարերու երազ եղող ա-զատութեան անջնջելի, եւ յաւէտ անմո-ռանալի թուականը:

Ի՞նչ էր անոնց նահատակութեան խոր-հուրդը, Աստուծոյ արեւի լոյսի տակ — հայ ժողովուրդի եւ հայրենիքի ազատու-թիւն, ինչ որ արդար եւ մարդկային էր:

Եւ քանի որ Տարօն-Տուրուբերանի Հայր. Միութեան 40ամեակի տօնակատա-րութեան թուական կը զուգադիպի երեք նահատակներու 50ամեակին, Մայիս 27, արդար եւ մարդկային է ոգեկոչել ի յի-շատակ անոնց տարած բոլոր յաղթական թռիչքներուն, թէ ռազմադաշտերու մէջ, եւ թէ արեւափառ բարձունքներուն վրայ:

Որ իրենց գեղեցիկ նահատակութեամբ իմաստն ու խորհուրդ փոխանակեցին շատ շատերու:

Փառք ինկածներուն եւ յարգանք իրենց մեծութեան:

ՄԱՐԳԱՐ ԲԱՐԽԵԱՆ

ԱՆ-ՀԱՍՑԷ

ՏԷՐԸ.— Թորոս, նամակը ո՞ւր է:

ԾԱՌԱՆ.— Փոստա ձգեցի:

ՏԷՐԸ.— Վայ. վրան հասցէ չէի գրած:

ԾԱՌԱՆ.— Ես կարծեցի դիտմամբ ը-րած էիք, որպէսզի որուն ղրկելնիդ չգիտ-նամ…:

ԳԷՈՐԳ ՉԱՎՈՒՇ

●

Այս տարի, Հայաստանի հանրապետու-թեան տարեդարձին կը զուգադիպի Հ. Յ. Դաշնակցութեան եղակի հերոս եւ Տարօ-նի առասպելատիպ եւ արժանաւոր զաւակ, Գէորգ Չաւուշի նահատակութեան 50ամ-եակը:

Ահա թէ ինչո՛ւ, Տարօն Տուրուբերանի Հայր. Միութեան Փարիզի, Տէսինի եւ Մարսէյլի մասնաճիւղերը չեն մոռնար հանդէսով մը ոգեկոչել անզուգական հե-րոսին յիշատակը:

Աղբիւրներ չեն պակսիր, համառօտակի ներկայացնելու համար յեղափոխական մեծ հերոսին կեանքն ու գործը:

Գէորգ Չաւուշ՝ հոգիով մեծ եւ նկա-րագրով արի՝ մեր ազատագրական պայ-քարի պատմութեան մէջ կը ներկայանայ իբրեւ չքեղ եւ պայծառ ասպետ:

Դժուար է տկար գրիչովս գծել կեանքը մեծ նահատակին, որ անսահման անձնը-ւիրութեամբ եւ ապշեցուցիչ համարձա-կութեամբ մը տասնըութը տարի, առանց զէնքը վար դնելու, մղած է քառասունէն աւելի պատմական ու յաղթական կռիւ-ներ:

1880-1890ական թուականներու ահու-սարսափներուն մէջ կ'ապրէր խաղաղասէր եւ շինարար հայ ժողովուրդը: Ամէն օր կրակ կը թափէր Մշոյ գիւղերուն վրայ, ջարդ, սպանութիւն, հրկիզում, աւերում եւ տանջանք: Բոլոր այս դէպքերը ցնցած էին պատանի Գէորգ Չաւուշի հոգին, որ, իր ժողովուրդին ծառայելու համար, թո-ղուց Առաքելոց վանքի դպրոցն ու պապե-նական օճախը, զէնք առաւ ու բարձրացաւ Հայոց բարձրաւանդակը, արիւնարբու Թուրքին եւ Քիւրտին ցոյց տալու համար, թէ մենք ալ գիտենք կռուիլ յանուն ազա-տութեան:

Բովանդակ կեանքին մէջ եղաւ բացառա-պէս գործօն, ժողովրդասէր, քաջ եւ եռանդուն: Երբեք հանգիստ կեանք չու-նեցաւ: Շրջեցաւ քաղաքէ քաղաք, գիւղէ գիւղ, դաշտէ դաշտ ու լեռնէ լեռ, բազմա-չարչար եւ տառապեալ իր ժողովուրդի պատիւն ու ինչքը պաշտպանելու համար:

Վերջապէս, 1907, Մայիս 27ին, չարա-շուք թուական, Գէորգ Չաւուշ, հայու-թեան մեծագոյն թշնամիներէն Քէօսէ պինպաշիին դէմ առ դէմ, և անհաւասար կռուի մը մէջ, զէն ի ձեռին ու հերոսա-բար կ'իյնայ եւ կ'անմահանայ Արածանիի ափին վրայ, Սուլուխ գիւղին մէջ, խոր-տակելէ ետք իր թշնամին:

Փա՛ռք ու պատիւ քու պատկանած կու-սակցութեան եւ բիւր յարգանք յիշատա-կիդ, սիրելի՛ Գէորգ Չաւուշ:

Վ. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ

ՏԱՐՕՆ ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ
ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ 40ԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻՒ

●

Վերջին յիսնամեակին, Հայրենակցա-կան Միութիւնները աչքառու եւ կարեւոր տեղ մը գրաւեցին, մեր ազգային կեանքին մէջ գործող բազմազան կազմակերպու-թիւններու շարքին:

Առաջին աշխարհամարտէն ետքն է մաս-նաւորապէս, որ ծաւալեցաւ Հայրենակ-ցականներու ցանցը եւ ընդարձակուեցան անոնց գործունէութեան սահմանները:

Ասոնցմէ շատերը նախախնամական դեր մը կատարեցին, իրական կորուստէն փր-կելով հազարաւոր զոհերը՝ մեր գլխին պայթած յաջորդական աղէտներուն: Մեծ եւ կարեւոր օժանդակութիւն մը բերին միշտ անոնք՝ գաղթականական զան-գուածներու տեղաւորման ծանր եւ տաղ-նապալի գործին մէջ:

Եթէ մինչեւ որոշ շրջան մը, Հայրենակ-ցականները իրենց անմիջական պարտա-կանութիւնը նկատեցին օգնութեան գոր-ծը՝ նախընտրաբար այդ նպատակին յատ-կացնելով իրենց նիւթական հնարաւորու-թիւնները, աւելի ետքէն — վերջին աշ-խարհամարտի նախընթաց մէկ քանի տա-րիներուն — ձեռնամուխ եղան ազգապահ-պանումին նպաստող բազմաթիւ այլ ձեռ-նարկներու: Եւ առաջին հերթին՝ կրթա-կան գործին մէջ:

Ներկայիս ունինք արդէն, մի քանի Հայրենակցականներու կողմէ, բացառիկ զոհողութեամբ լոյս ընծայուած պատմ. եւ ազգագրական կարեւոր հրատարակու-թիւններ: Անկախաբար իրենց մասնա-գիտական արժէքներէն, այս կարգի հը-րատարակութիւններով է, որ կորուստէ պիտի փրկուին մեր նորագոյն պատմու-թեան մաս կազմող բազմաթիւ արժէքա-ւոր նիւթերը:

Հրատարակչական այս կարգի կարեւոր աշխատանքներու հետ զուգընթացաբար, Հայրենակցականները ոչ նուազ կարեւոր օժանդակութիւն ցոյց կուտան մեր ազգա-յին կրթական զանազան հաստատութիւն-ներուն:

Արժէքաւոր գիրքեր, պատմական եւ գե-ղարուեստական առարկաներ կը նուիրեն՝ հայրենիքի թէ գաղթաշխարհի մատենա-դարաններուն, թանգարաններուն եւ դպ-րոցներուն:

Նիւթական լայն աջակցութիւն՝ գաղ-թաշխարհի դպրոցական գործին:

Այս նոյն դպրոցներուն մէջ կը պահեն իրենց սան-որդեգիրները:

Մէկ խօսքով, մեր Հայրենակցականնե-րը, հակառակ մեր ընդհանուր դժուարու-թիւններուն եւ աննպաստ պայմաններուն, կը մնան ամուր կառչած ազգապահպա-նումի դիրքերուն:

Այս դժուարին պայքարին մէջ, միշտ ալ բացառիկ դեր մը վերապահուածէ այն Հայ-րենակցականներուն, որոնք անխորտակե-լի կապերով կապուած կը մնան մեր անց-եալ պատմութեան, ընդհանուր եւ տե-ղական մեծութիւններուն, սրբութիւննե-րուն, աւանդութիւններուն, ուրիշ խօսքով բարոյական մեր բոլոր արժէքներուն: Եւ այս գծով՝ մեր փոքրիկ, բայց միշտ սի-րելի հայրենիքին:

Տարօն-Տուրուբերանի Հայրենակցա-կան Միութիւնը, որուն քառասնամեայ յո-բելեանը կը տօնուի այսօր Փարիզի մէջ, իր ծնունդը առած է մայր երկրէն, ու նախ-նական քայլերը նետած՝ Արարատի եւ Ա-րագածի ստուերներուն տակ մղուած ա-զատագրական պայքարի օրերուն:

Եթէ ան տարագրուեցաւ հայրենիքէն, Ամերիկայի եւ գաղթաշխարհի նոր կազ-մուած հայկական կեդրոններուն մէջ էր որ հասաւ քառասնամեայ իր պատկառելի տարիքին. ան կը պահէ սակայն, Տարօնի աշխարհին հին փառքերը, եւ նո-րագոյն շրջաններու անդերազանցելիօրէն հերոսական պայքարներու անպարտելի կորովն ու կամքը:

Որեւէ հայրենակցականէ աւելի, ան է, որ գաղթաշխարհի մէջ կոչուած է պա-հակի դերը կատարելու պահպանելու հա-մար այն ամէնը՝ ինչ որ Տարօն-Տուրու-բերանինն է եղած:

Եւ ասիկա, ոչ՝ թէ նեղ տեղական նկա-տումներով եւ նախանձախնդրութեամբ, այլ այն միակ եւ անտեղիտալի համոզու-մով թէ՝ ինչ որ Տարօնի աշխարհին է, համահայկական է:

Անհրաժեշտ չէ պատմական հեռաւոր շրջաններու փաստերուն ապաւինել հաս-տատելու համար Տարօն աշխարհի ծգած խոր ազդեցութիւնները մեր պատմութեան վրայ:

Յիշենք 1894 եւ 1904 թուականները:

Սասնոյ լեռներուն մէջ, այս յաջորդա-կան թուականներուն կատարուած ըմբոս-տական շարժումներն էին, որ նոր դոյն եւ բովանդակութիւն տուին մեր ազատա-գրական պայքարին:

Առանց 1894ի ապստամբութեան, Հայ-կականՀարցը դատապարտուած էրմնալու 61րդ յօդուածի անբովանդակ եւ տարտամ բովանդակութեամբ: 1895ի Մայիսեան ծրագիրը, նոր եւ յստակ բովանդակու-թեամբ, անմիջական արդիւնքը եղաւ այս մեծ շարժումին:

Ատկէ ետք, մասնաւորապէս երկրորդ ապստամբութիւնն էր, որ ծաւալեց մեր յեղափոխական շարժումը:

Ազատ եւ անկախ ապրելու կամքը, անկախութեան համար պայքարի ըմբռ-նումն եւ հաւատքը, զօրացաւ եւ նոր թափ ստացաւ Տարօնի այս կրկնակի ապստամ-բական շարժումներով:

Ո՞վ է, որ յանդգնութիւնը պիտի ունե-նայ անտեսել Տարօն-Տուրուբերանի այս մեծ եւ վճռական ազդեցութիւնը մեր ա-զատագրական պայքարին մէջ:

Եւ ո՞ր Տարօնցին է, որ պիտի չուզէր պահել այս նուիրական ժառանգութիւնը:

Տարօն-Տուրուբերանի Հայրենակցա-կան Միութիւնը, որ արդէն քառասուն տարուան վաստակ մը ունի, եւ էր թեւե-րը տարածած է գաղթաշխարհի բոլոր կա-րեւոր կեդրոններուն մէջ, հպարտու-թեամբ եւ քաջութեամբ պէտք է որ շա-րունակէ իր գործը: Այն արդար համոզու-մով, որ, այս գործը բնական մասը կը կազմէ հերոսական այն բոլոր մարտնչում-ներուն, որոնք մեզի պիտի հասցնեն մեր վերջնական յաղթանակին:

Ս. ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

ԾԱՌԸ

(Միութեան Հաստատման տարեդարձին առթիւ)

●

«Մեռելներուս իբրեւ խաչ ես այս ծառը տնկեցի» :

ԶԱՒԷՆ ՍԻՒՐՄԷԼԵԱՆ

1917, վեց հոգիները տնկեցին այս ծառը, յանուն մեր անցեալին, յանուն մեր պայքարուն ու մեռելներուն :

Ծառ մը մատղաշ : Բայց նուիրեալները համոզուած էին թէ խոր արմատներ պիտի ձգէր ան ու շուտ պիտի աճէր :

Ու ծառը մեծցաւ : Դարձաւ կաղնի մը իր ճիւղերով տարածուն ու սաղարթախիտ :

Մենք արմատախիլ խլեակներ, պիտի գայինք, օտար արեւներէն մեր այրած ճակատներով, իր հովանիին ներքեւ հանգչելու :

Այսպէս, քով-քովի, պիտի պատմէինք յիշատակներ անցեալէն, մեր փառքերէն լուսաւոր, հերոսներէն հին ու նոր, մեր վիշտերէն եւ իղձերէն :

Պիտի խօսէինք մեր լեզուով քաղցրիկ, դէպքերն ու ապրումները մեր երէկին անոյշ :

Պիտի երգէինք մեր երգերը տոհմիկ, պարերը գեղեցիկ : Ամէն անգամ ալ, յոյզերով, սարսուռներով, պիտի յիշէինք մեր տունը պապենական, սէրերն հեռաւոր եւ մեր մեռելները :

Այսօր Տօնն է հսկայ ծառին : Լսենք պատգամն անոր :

Թող ալ աւելի արմատանայ Ան, հոգիներուն մէջ Տարօնցիներուն ու մնայ միշտ անսասան բոլոր փոթորիկներէն :

ԶՕՀՐԱՊ ՄՈՒՐՏԷ

ՀԱՅԵՐՈՒ ԸՆԴՀ. ԹԻՒԸ

*

Խ. Միութեան Համայնագիտարանին համաձայն, աշխարհի վրայ գտնուող Հայերու ընդհանուր թիւը երեք միլիոն վեց հարիւր հազար է : Խ. Միութեան մէջ կ'ապրին երկու միլիոն չորս հարիւր հազար Հայեր, հետեւեալ բաժանումներով .

Հայաստան՝ մէկ միլիոն 167 հազար :

Վրաստան՝ 383 հազար :

Ազրպէյճան՝ 355 հազար :

Իսկ մնացեալ 495 հազարը՝ ցրուած են Խ. Միութեան անհուն տարածութիւններուն վրայ : (Իրականութեան մէջ, այս վերջին թիւը շատ աւելի պէտք է ըլլայ) :

Արտասահմանի Հայերուն թիւը մօտաւորապէս մէկ միլիոն երկու հարիւր հազար է, հետեւեալ բաժանումներով .

Սուրիա եւ Լիբանան՝ 150.000 :

Մ. Նահանգներ՝ 160.000 :

Իրան՝ 130.000 :

Թուրքիա՝ 125.000 : (Այս թիւը վստահաբար չափազանցուած է) :

Ֆրանսա՝ 120.000 : (Նոյնպէս) :

Արեւելեան Եւրոպա՝ 60.000 :

Եգիպտոս, Եթովպիա եւ Սուտան՝ 40 հազար :

Իրաք եւ Պաղեստին՝ 30.000 :

Իսկ մնացեալները՝ ցրուած են աշխարհի զանազան երկիրներուն մէջ :

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ Ուօքինկթըն քաղաքին մէջ քաղաքապետ ընտրուած է Հայ մը՝ Պապ Սապոնճեան :

ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ երիտասարդ երաժշտագէտ Ալան Յովհաննէս, հեղինակած «Սուրբ Վարդան» համանուագ մը, որուն մասին Պոսթընի երաժշտական թերթերն ու այլ քննադատներ մեծ գովեստով արտայայտուած են :

ՖԻԼԱՏԵԼՖԻՈՅ մէջ, 25 անդամ-անդամուհիներով հիմը դրուած է Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղի մը, որ մկրտուած է «Նաւասարդ» անունով : Անդամներուն մեծ մասը արտասահմանէն նոր գաղթած Հայեր են, որոնք Միջին Արեւելքի մէջ պատկանած Հ. Մ. Ը. Մ.ի զանազան մասնաճիւղերուն :

ԱԹԷՆՔԻ սրահներէն մէկուն մէջ երգահանդէս մը տուած է Պէյրութահայ երգչուհի Տիկին Զեփիւռ Շանթ : Յայտագրին մաս կը կազմէին միայն հայկ. ժողովրդական երգեր :

ԱՊՐԻԼԵԱՆ սգատօնը, Աթէնքի մէջ տեղի ունեցած է Ազգ. Կեդր. Վարչութեան նախաձեռնութեամբ, բոլոր կազմակերպութեանց մասնակցութեամբ անխտիր, Ցարանուանութեանց պետերուն եւ հոծ բազմութեան մը ներկայութեան :

ՌՈՒՄԱՆԱՀԱՅ երգչուհի Շաքէ Տիչմանեան մասնաւոր ռեսիթալ մը տուած է Պուքրէշի ձայնասփիւռէն : Երգած է դասական եւ հայ հեղինակներու գործերէն :

ԶԱՐԵՀ Ա. Մայիս 12ին հայրապետական իր առաջին այցելութիւնը տուած է Նոր Ատանա թաղի Ս. Աստուածածին եկեղեցիին : Շրջանի հայութիւնը մեծ պատիւներով ընդունած է կաթողիկոսը : Եկեղեցական արարողութիւններէն ետք, եկեղեցիին թաղականութիւնը վարժարանին սրահին մէջ ճաշ մը տուած է ի պատիւ Զարեհ Ա.ի :

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ «Յառաջդիմասէր» ակումբին վարչութիւնը որոշած է իր նորաշէն սրահը կոչել «Ս. Լէյլէկեան Թատերասրահ» առ ի շնորհակալութիւն Սեդրակ Լէյլէկեանի ըրած մեծագումար նուիրատուութեան :

ՍՈՒՐԻՈՅ մէջ նաւթային «Շէլ» ընկերութեան տնօրէն նշանակուած է Հայ մը, Արամ Այվազեան :

ԼԱԹԱՔԻՈՅ Ս. Աստուածածին եկեղեցին մէջ հոծ բազմութեան մը ներկայութեան հոգեհանգստեան պաշտօն եւ սգահանդէս մը կատարուած է Ապրիլեան նահատակներուն յիշատակին : Պատարագած եւ յաւուր պատշաճի խօսքեր արտասանած է Արժ. Տէր Վահան :

ՊԷՅՐՈՒԹԻ հայաշատ արուարձաններէն Քարանթինա թիթեղաւանին մէջ հրդեհ մը ծագած է : Մօտ տասը տուներ մոխրացած են : Բարեբախտաբար զոհ չկայ :

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ մէջ եւս Ապրիլեան Սգահանդէսը կատարուած է հոծ ու երկիւղած բազմութեան մը ներկայութեան : Խօսած է Ե. Հէքիմեան . «Համազգային»ի վարչութեան ջանքերով գործադրուած է օրուան պատշաճ յայտագիր մը :

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

«ՈՐՏԵՂԻՑ ԵՆ ՆՈՔԱ ՎԵՐՑՐԱԾ»

Այսպէս կը վերջաբանէ Մարգարիտ Բաբաեան իր յօդուածը «Յառաջ»ի 12 Մայիս թիւին մէջ, ամսոյս հինգին, ձայնասփիւռէն տրուած հայածէս պատարագին երգեցողութեան մասին :

«Եկեղեցական աւանդութեան անհամաձայն կտորներ» կը հռչակէ ան : Որո՞նք :

Մանուկ հասակէս ի վեր Հայաստան-եայց Եկեղեցւոյն ծառայած եմ իբրեւ դպիր կամ սարկաւագ, եւ Փարիզ ժամանելէս ետքը երկար տարիներ դպրութիւն ըրած եմ Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյն մէջ : Բայց եւ այնպէս կարգ մը մեղեդիներ եւ շարականք անծանօթ են ինծի, կ'ուզէի գիտնալ թէ Մարգարիտ Բաբաեան ո՞ւր կրցած է մշակել ու զարգացնել այն «հմտութիւնը», որով «եկեղեցական աւանդութեան անհամաձայն» կը հռչակէ կարգ մը «կտորներ» :

Ուրեմն որո՞նք են այդ «կտորները», եւ ինչո՞ւ «անհամաձայն» են մեր եկեղեցական աւանդութեանց : Կ'ուզեմ գիտնալ եւ սորվիլ :

Երկրորդ, կը գրէ թէ Օր. Առաքելեան երգեց «Ամէնը» եւ Պ. Տէվէճեան եւ Օր. Թամարա ? (չեմ ճանչնար այս անունով օրիորդ մը, որ ընկերակցած ըլլայ իմ երգեցողութեանս), երգեցին «Ընդ հոգւոյդ քումը» :

Ուրեմն կ'ուզէի գիտնալ թէ «ամէնը» սղօ՞ կ'երգուի ու «ընդ հոգւոյդ քում»ը տխրօ՞ կ'երգուի :

Ո՞վ տուած է Մարգարիտ Բաբաեանի այս տեղեկութիւնները, որոնք ծիծաղ կը շարժեն : Անձամբ ունկնդրութիւն մը այսպիսի անհեթեթ բաներ գրել պիտի չտար ոչ միայն երաժշտութենէ հասկցողին, այլ եւ «եկեղեցական աւանդութեանց» քիչ ծանօթ մարդոց :

Ձայնասփիւռէն տրուած բոլոր հայածէս արարողութիւնները ձայնագիր ժապաւէնի վրայ առնուած են, այնպէս որ, ըսի ըսաւի բնաւ տեղի չի տար : Եթէ Մարգարիտ Բաբաեան, կամ ուրիշներ, կը փափաքին ունկնդրել, պատրաստ եմ հաստատելու թէ «Որտեղից եմ վերցրած նոքա» եւ ո՞վ է երգած :

ՎԱՀՐԱՄ ՏԷՎԷՃԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

●

ԵՐԵՒԱՆԻ մէջ մեռած է Փրօֆ. Գրիգոր Արեշեան : Ծնած էր 1881ին՝ Վրաստանի մէջ : Իր նախաձեռնութեամբ է որ 1930ին Երեւանի մէջ բացուած է առաջին մանկաբարձական դպրոցը : Աւելի քան տասը տարի վարած է նաեւ Երեւանի պետական համալսարանին փոխ-տնօրէնութիւնը : Ունի աւելի քան 56 գիտական աշխատութիւններ՝ մանկաբարձութեան եւ ծննդաբերութեան գիտական կազմակերպութեան հարցերուն շուրջ :

ԵՐԵՒԱՆԻ «Երաժշտական Կոմեդիա»յի թատրոնին մէջ բեմադրուած է Ա. Արաքսմանեանի «Փիղը պարում է» կատակերգութիւնը, որ կը ներկայացնէ պետական հիմնարկութեան մը անբարեխիղճ ղեկավարին գործունէութիւնը :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ կերպարուեստագէտներու եւ արուեստագէտներու միութեան նախաձեռնութեամբ, քանդակագործ-նկարիչ Երուանդ Քոչարի ստեղծագործութիւններուն նուիրուած երեկոյ մը կազմակերպուած է :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ Գրողներու Միութեան բանաստեղծներու բաժանմունքին վարչութեան անդամ ընտրուած են Գ. Սարեան, Վ. Ալազան, Վ. Նորենց, Գ. Մահարի, Ա. Գրաշի, Ս. Կապուտիկեան եւ Մ. Մարգարեան : Նախագահ՝ Գ. Սարեան :

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ գրող Հէնրի Լոնկֆելլոյի ծննդեան 150ամեակին նուիրուած երեկոյ մը տեղի ունեցած է Գրողներու Միութեան սրահին մէջ : Նախագահած է Ն. Զարեան : Լոնկֆելլոյի կեանքին եւ գրական գործունէութեան մասին խօսած է Խ. Դաշտենց :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ Գրողներու Միութիւնը որոշած է այս տարուընէ սկսեալ հրատարակել «Երեւան» անունով գրական-գեղարուեստական տարեգիրք մը՝ ռուսերէն լեզուով : Տարեգիրքին նպատակն է ռուս ընթերցողներուն ներկայացնել խորհրդահայ գրականութեան լաւագոյն երկերը : Տարեգրքին մէջ տեղ պիտի տրուի նաեւ Հայաստանի ժողովուրդին կեանքին ու զբաղումներուն, հրապարակագրական եւ գրական-քննադատական յօդուածներու : Առաջին հատորը լոյս պիտի տեսնէ Մայիսին : Խմբագիրն է՝ Հ. Սալախեան :

ԿԵՆԴԱՆԻ ՄԵՌԵԱԼՆԵՐ

Պարոն Ամբակում ալ երեւ չունի իր պարտապահանջներուն երեսը նայելու, եւ լուր կը տարածէ թէ մեռած է :

ՊԱՐՏԱՊԱՀԱՆՋԸ .— (Հանդիպելով պարոն Ամբակումին) : Ի՞նչ, ո՞ղջ ես . ես քեզ շատոնց գերեզմանատան մէջ կը կարծէի :

Պ. ԱՄԲԱԿՈՒՄ .— Եւ սխալած ալ չէք : Միայն թէ այսօր օդը լաւ ըլլալուն, ելայ քիչ մը պտտելու : Կէս ժամէն տեղս պիտի վերադառնամ ... :

ԻՄԱՍՏՈՒԹԵԱՆՑ ՈՒՂԻՈՎ

(Հէքեաթներ եւ աւանդութիւններ)

ԿԵԱՆՔԻ ԻՄԱՍՏԸ

●

Ես տեսայ նաեւ հողամասնիկներ՝ ծովուն մէջ, ցանցնուած աջ ու ձախ : Երկինքը տեւապէս պայծառ է, ու արեւը ջուրերուն վրայ ու ջուրերէն դուրս՝ հեշտանք : Հեզ ու աղքատ բնակչութիւն մը, որ երկիրը եզերող ծովուն ընծայած համեստ ընծաներովը կը սնանի : Եւ սակայն, մտաւոր անվերադառնալի հարստութեամբ մըն է օժտուած : Այնտեղ կրօնքը քանդակուած է ամէն քայլափոխի, եւ իր էութեամբ գեղեցկութիւնն իսկ է : Երկրին աստուածները, որոնք ծնունդն են բնակչութեան գեղապաշտ ու տեսլապաշտ երեւակայութեան, ինչպէս եւ՝ խորախորհուրդ ներաշխարհին, մերձ են իրենց, ու կ'ապրին կատարը լերան : Աստուածներով հարուստ այդ երկիրը հարուստ է նաեւ աստուածամերձ իմաստուններով : Այդ իմաստուններուն համար աշխարհը պատուանդան մըն է, ուր կանգնած կը դիտեն տիեզերքը անսահման ու անծայրածիր, ջանալով թափանցել անհունը, լուծել գաղտնիքը, եւ գտնել սկզբնապատճառը անոր ... : Ժողովուրդը, ընչազուրկ թէեւ, ընչաքաղց չէ : Ոչ ալ՝ ինքնասէր, կամ յանձնապաստան : Զ'արչաւեր : Բայց, կը մաքառի կատաղօրէն՝ իր այդ քարքարուտ հողամասին ամէն մէկ թիզին պաշտպանութեանը համար : Կիները աշխատունակ են, գեղանի, դէմքի ներդաշնակ գիծերով՝ ինչպէս այրերը, ու նրբակերտ քիթերով : Այլամերժ չեն : Բայց, նաեւ կը հաւատան թէ ցեղն իրենց գերագաս է միւսներէն, ինչպէս աստուածները՝ նոյն երկրին :

Անոնք, առաջինն ըլլալով ժողովուրդներու միջեւ, գահը տապալած են, ու տէր են իրենք իրենց : Ահա թէ ինչու ...

= Հասկնալի է, — ընդմիջեց արքան, — յաջորդը :

Ու այն, որ արշաւողներէն վեցերորդն էր, եւ կտրած էր ընդարձակ տարածութիւններ, դեռ չնչասպառ ու քրտնաթոր, ըսաւ .

— Տէ՛ր արքայ, ես եղայ երկիր մը, որ աշխարհի մը չափ ընդարձակ է, կամ՝ աշխարհ մըն է առանձին ու ինքնօրինակ : Ան պարսպուած է ինքն իր մէջ նաեւ հոգեւին : Այլազան՝ իր բարքերով, ու հարուստ՝ իր աւանդութիւններով, իր պատերէն դուրս աշխարհ գոյութիւն չունի իրեն համար : Իսկ աշխարհիկ կեանքը կը նկատէ ժամանակաւոր կայան մը միայն : Զ'ապրիր, ըստ իր դաւանանքին : Այլ՝ կը պատրաստուի յետագայ կեանքի մը, որ վերացական է, եւ որ, սակայն, նպատակ մըն է իրեն համար : Նկուն ու համեստ խրճիթներու կողքին գեղակերտ պալատներ : Եւ զմայլելի ձեռակերտներ : Տերամին թելը անոնց նրբին ու մանրիկ ձեռքերուն մէջ կը վերածուի բեհեզի, ու յախճապակին՝ սքանչելատիպ ծաղկամաններու : Ու նաեւ քանդակնե՛ր, քանդակնե՛ր փայտերու վրայ : Ինչպէս եւ՝ հոգեխռով բանաստեղծութիւններ՝ պարզ այլ խորիմաստ : Կիները ջերմ են, ստեղծագործ՝ այրերուն նման, եւ աշխատունակ : Նաեւ՝ բարի, հնազանդ եւ հաճոյակատար : Այլ, սակայն, կը մերժեն դուրս գալ իրենց պատերէն :

Եւ այն, որ արշաւողներէն եօթներորդն էր եւ վերադարձեր էր խանձած այտերով, ըսաւ .

— Տէ՛ր արքայ, ես անցայ լեռնաշղթաներէ, ու յետոյ՝ հարթ տարածութիւններէ, ու հասայ հոն, ուր կոչուած էի ընտրելու արժանաւոր գահակցուհի մը՝ մեր ապագայ գահակալին : Եւ տեսայ աւազո՛ւտ, աւազո՛ւտ միայն, — ապշրուն, անծայրածիր եւ աննուաճելի : Եւ ովասիսներ՝ պատահական կամ հազուադէպ : Ու նաեւ՝ բուրգեր՝ կառուցուած մեծադիր քարերով, հսկայ ու բարձրաբերձ, ճարտարապետական բացառիկ տաղանդ մը յայտնաբերող : Հիւսիսային եզերքը այդ երկրին կը թրջէ «Մեծ Ծովը» : Իսկ դէպի հարաւ երկարող իր կողը կը քերէ գետ մը, որ «աստուածատուր շնորհն» է իրենց, եւ որուն ափունքը, տեղատուութենէ ետք, կը պարգեւէ իրենց այն համեստ պաշարը, որով կը սնանին անոնք : Մօրեր, աստղազարդ գիշերին, գետի ափին, բազմած՝ բարձրադիր աշտարակներու վրայ, անքթիթ աչքերով կը դիտեն երկինքը՝ հետեւելով աստղերու շարժումներուն, եւ գուշակելով տիեզերական երեւոյթները : Բեւեռագիրը արգիւնք է իրենց մտաւոր զօրութեան : Ու պապիրոսը՝ փառքը՝ այդ երկրին : Մարդիկ սեւամորթ են, գանգրահեր, լայն ռունգերով, արշաւելու միշտ պատրաստ, եւ անվեհեր պատերազմիկներ : Կիները աւելի ամեհի են, քան այրերը : Եւ իշխողը՝ անոնց վրայ՝ ընտանեկան յարկերէ ներս : Ինքնակամ են, տիրական, ըմբոստ, հետեւաբար եւ ...

= ... Անարժան մեր գահին, — լրացուց, անհամբեր, արքան :

Եւ այն, որ արշաւողներէն ութերորդն էր, ըսաւ .

— Հնադարեան ժողովուրդ մը՝ կարծէք անծանօթ ձեռքէ մը նետուած լերան մը կողքին, ու փոքրիկ ծովու մը մերձ : Եւ այդ պզտիկ լերան կատարին, որ ամպածրար է, տեւապէս, կը բազմի, — կը դաւանի այդ ժողովուրդը, — այն միակ Աստուածը, զոր ինք, առաջինն ըլլալով ժողովուրդներու միջեւ, մտապատկերացած է, եւ որուն հետ «դաշինք» է կնքած : «Աստուածընտիր ժողովուրդ» է ինք՝ ի'ր որակումով : Բայց, իր ճակատագրով ամէնէն աւելի լքեալը՝ իր իսկ Աստուծմէն :

(3 Շար.)

Կ. ՄԵՀԵԱՆ

ՅՈԲԵԼԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾԱՇՈՒՔ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Հ. Բ. Ը. Միութեան 50ամեայ գոր-ծունէութեան:

Բարձր Հովանաւորութեամբ Պատ. Նա-խագահ Հ. Բ. Ը. Մ. ԶԱՐԵՀ ՊԷՑ ՆՈՒ-ՊԱՐԻ:

Կազմակերպութեամբ Հ. Բ. Ը. Մ. Լիո-նի Մասնաճիւղի «Յոբելենական յանձնա-խումբ»ին:

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Պետ. Երաժշտանոցի Սալ Մոլիէր շքեղ սրահին մէջ, 18 Քէ տը Պօնտի, Լիոն:

Հանդէսը կը բացուի Վալանսի 60 հո-գինոց «Արաքս» երգչախումբով:

Կը խօսին ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿ-ԵԱՆ (կաթող. Պատուիրակ եւ Փարիզի առաջնորդ), Պ. ՎԱՀԷ ՖՐԷՆԿԵԱՆ եւ ՏՕՔԹ. Ա. ՊԷՕՅԻՒՔԵԱՆ եւ յարան-ուանութեանց պետերը:

Հրաւիրուած է նաեւ Փարիզէն Պ. Կ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ:

Գեղարուեստական ճոխ եւ խնամքով պատրաստուած բաժին մը:

Մուտքը ազատ է:

×

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի իրիկուն, ժամը 9ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ, վերոյիշեալ յայտագրով:

Մուտքը ազատ է:

ԵՐԳԵՐ ԵՒ ՊԱՐԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԷՆ (Թիւ 1), Այգեկուտք, Զինչ ու զինչ, Լուսնակ գիշեր, Անուշս, Խնչոյքի երգ, Գիւմրիի շուրջպար, Ի՞նչ-ի՞նչ առեմ:
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՈՒՄԲ, ղեկավարու-թիւն՝ Ա. Ալեքսանտրեան, Գ. Զա-քարեան եւ Թ. Ալթունեան

LDY 4043

×

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՐԳԵՐ (Թիւ 2)
Գացէք տեսէք, Կալի երգը, Մեռնիմ քեզ համար, Կեցցէ փեսան, Եղնի-կի պէս, Սարերով գացի:
Երեւանի ռատիօ-կայանին ժողովր-դական գործիքներու խումբ, ղեկա-վարութիւն՝ Ա. ՄԵՐԱՆԿԻՒԼԵԱՆ, մեներգ. Յովհաննէս Պատոյեան եւ Օֆելիա Համբարձումեան:

LDY 4075

×

ԵՐԵՒԱՆԻ ԱՐՁԱԳԱՆԳՆԵՐ (Թիւ 3)
Երեւանի գիշերները, Իմ անոյշ Հա-յաստան, Սիրերգ, Տունին ճամբուն վրայ, Ստեփան Շահումեանին
Հայաստանի երգերու եւ պարերու խումբ, ղեկավարութիւն՝ ԹԱԹՈՒԼ ԱԼԹՈՒՆԵԱՆ:

LDY 4085

En Vente —
« ELEDISC »
69 2Bd. Voltaire PARIS
et chez tous les bons disquaiers

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Վալանսի Շրջ. Կոմիտէին կողմէ, այս կիրակի ի-րիկուն ժամը 20,30ին, Ֆուայէ Սալ տէ Ֆէթի մէջ:

Կը բանախօսէ Միջին Արեւելքէն ժա-մանած «Յուսաբեր»ի խմբագիր՝
Ընկ. Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

Նախաձեռնութեամբ Ալֆորվիլի մաս-նաճիւղին, 19 Մայիս ժամը 15-19ը, Քաֆէ «Սփոր»ի սրահը, Մէզօն Ալֆոր:

Կը նախագահէ Տիկ. ՀՌԻՓՍԻՄԷ Ի-ՓԷԿԵԱՆ:

Գեղարուեստական բաժին:
Գրիգոր Վահան կը ներկայացնէ
Մասնակցութեամբ Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆԻ եւ Ն. ՊԾՏԻԿԵԱՆԻ
Թոքով Աբիսողոմը (աւետ 1 արար)
Ես՝ ես իմ մանկական զուարճախաղ:
Արտասանութիւն, երգ, անակնկալներ:
Հիւրասիրութիւն, ծախքերու մասնակ-ցութիւն: Մուտքը ազատ է:
Օթօպիւս առնել էքօլ Շարանթոնէն 181 թիւը եւ իջնել վերջաւորութեան:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերուն-դի Բարգէն Սիւնի խումբը կը տօնէ իր «Օր»ը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Փլաս Օբէլ տը Վիլ, թիւ 9, (Քրէտի Լիոնէի վերնայարկը):
Կը նախագահէ՝ ընկ. ԱԼՊԵՌ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ
Կը խօսի՝ ընկ. ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ
Մասնաւորաբար կը հրաւիրուին Կեդր. Ֆրանսայի բոլոր ընկերները անխտիր:
Խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն եւ զանազան անակնկալներ, ինչպէս նաեւ եւ-րոպական պարեր:
Ճոխ պիւֆէ:
Մուտքը ազատ է:

ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Մալաթիոյ Կրթասի-րաց Ընկ. Լիոնի Երկսեռ Երիտ. Միու-թեան կողմէ, ի նպաստ Միութեան 50 տարիէ ի վեր յետապնդած կրթական գործին:

Այս շաբաթ երեկոյ, ժամը 9էն մին-չեւ առաւօտեան 5ը, Պէրիէ-Միլլէի շքեղ եւ ընդարձակ սրահներուն մէջ (Փլաս Պէլքուր, Լիոն):

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕԴ. ԿԱՅԱՆ

Քարտուղարին Փարիզէն բացակայու-թեան պատճառաւ առ այժմ գրասենեակը գոց է:

Հեռախօսով արձանագրուողներէն, ինչ-պէս նաեւ կայանի ալօքասիոն նպաստ ստացողներէն կը խնդրուի ներկայանալ Յունիսի սկիզբը,

5 Rue Meyran. Tél. TRU 27-35

Ցանձնելու եւ ստանալու համար հարկ եղած թուղթերը:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Տիկին Արմենուհի Յակոբեան կը փըն-տռէ, 1914 կամ 1915ին Գասապայի (Իգ-միրի գաւառ) մէջ, Սեդրակ անուն հա-յու մը կողմէ գաշունահար մեռած իր հօր Թախմիս Պետրոսի՝ ընիկ Մշոյ Պու-լանուխ կամ Օրտու-Ձոր գիւղացի ազգա-կանները: Գրել՝ Տիկ. Արմենուհի Յա-կոբեանի, 15 ռիւ տ'Օպանեը, Մարսէյլ (Ֆրանս): Արտասահմանի թերթերէն կը խնդրուի արտատպել:

ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱՅ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Տարօն-Տուրուբերանի Հայր. Միու-թեան քառասնամեայ գործունէութեան յոբելենական հանդէս:

Տեղի կ'ունենայ 18 Մայիս, Շաբաթ ե-րեկոյ ժամը 21ին, Իվ Թուտիք թատերա-սրահին մէջ, մեթրօ Ռէփիւպլիք:

21 ռիւ Իւ Թուտիք, Սալ Բօլ Ֆարգիք

Կը նախագահէ Պ. ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ:
Կը խօսին Տիկ. ՀՌԻՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ-ՊՈՒ-ՏԱՔԵԱՆ եւ Պ. ԼԵՒՈՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆ:

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակ-ցին՝ Սիփան-Կոմիտաս երգչախումբը իր ազգային տոհմիկ երգերով եւ մեներգնե-րով, ղեկավարութեամբ Պ. Կ. ԱՓՐԻԿ-ԵԱՆԻ: Կ'արտասանեն՝ դերասան ԱՐՏԱ-ՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ եւ Օր. ԳԱՓՈՅԵԱՆ: Կ'երգեն՝ Գ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ եւ Ա. ՔԻՒՓԷԼ-ԵԱՆ, ջութակ՝ ՍԱՐԳԻՍ ՔԱՋԵԱՆ:

Կը հրաւիրուին մեր ազգային բոլոր կազմակերպութիւնները եւ հայ ժողո-վուրդը: Մուտքը ազատ է:

ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՐԵԿՈՅ

Արտասանութիւններ հայերէն եւ ֆրանսերէն

ՍԱՐԳԻՍ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Առաջին եւ երկրորդ պտոյտ հայ գրականութեան պարտէզին մէջ
Այս երկուշաբթի, ժամը 9ին, Շոփէն սրահին մէջ
Մուտքի գիները են.—150, 200, 300 եւ 500 ֆրանք
Տոմսերը կը ծախուին միայն Բալուեան գրատան մէջ, 43 րիւ Ռիշէ, փարիզ (9), հեռ. ՓՐՕ. 25-46:
Կարեւոր.— Երեկոյթը կը սկսի ճիշդ որոշեալ ժամուն:
Կը խնդրուի ուշացումով չխանգարել հաւաքոյթը:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի փարիզեան խումբերու ներկայացուցչա-կան ժողովը, այս Շաբաթ, ժամը 20.30-ին, 17 րիւ Պլէօ: Պարտաւորիչ ներկայու-թիւն:

ՍԷՆԹ-ԷԹԻԷՆ.— «Անտոք» ենթակոմի-տէի ժողովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 20,30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայր-եան կոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս չաբաթ երեկոյեան ժամը 21ին, սո-վորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Կը հրաւիրուին շրջանի բոլոր ընկերները անխտիր: Կը խնդրուի ճշդա-պահ ըլլալ:

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. «Ջաւարեան կոմի-տէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս չա-բաթ իրիկուն ժամը 21ին, Խրիմեան սրա-հը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Կարեւոր օրակարգ:

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէի ընկե-րական ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժա-մը 20.30ին, «Համօ Օհանջանեան» սրա-հին մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայու-թիւնը պարտաւորիչ է:

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէին ընդհ. ժողովը, այս չաբաթ իրիկուն ժա-մը 8,30ին, «Ահարոնեան» ակումբը: Կա-րեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԱՌՆՈՒՎԻԼ-ՍԱՐՍԷԼ.— Հ. Յ. Դ. «Վարդան» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս կի-րակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Առնուվի-լի ծանօթ հաւաքատեղին: Բոլոր ընկեր-ներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Կարեւոր օրակարգ:

ՏԷՍԻՆ.— Հ. Յ. Դ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այսօր չաբաթ, ժամը 20.30ին:
Ներկայ կ'ըլլայ ընկեր Մինաս Թէօլէօլ-եան: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ «Դրօ», «Յառաջ», «Շ. Միսաքեան» խումբերու եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան բոլոր ընկերները՝ այս չորեքշաբթի, ժամը 21-ին, «Ահարոնեան» ակումբին մէջ: Կարե-ւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայու-թիւն:

ԻԹԱԼԻԻ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս չաբաթ ժամը 4ին, Ժանթիյիի դպրոցին սրահը: Անդամու-հիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԹՕՔԱՏԻ Հայր. Միութեան ժողովը այս կիրակի, 36 րիւ տը լա Տէֆանս, Իսի լէ Մուլինօ:

ԼԻՏԻԱ ԿԱՐԻՆ

Որուն ԶԱՆԱԶԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿՆԵՐՈՒ ԵՒ ԶԱՆԱԶԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ
ԾԻՍԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ

Նուիրուած նախորդ քոնսէրը այնքան ջերմ ընդունելութիւն գտաւ, ֆրանսական երաժշտական մամուլին ու մեծանուն երաժշտագէտներուն խոր գնահատանքին արժանացաւ, եւ Ֆեստիվալ ընկերութիւնը անոր երգապնակները (միքրոսիյոն) հրապարակ հանեց:

Այս անգամ կը կազմակերպէ բոլորովին նոր յայտագրով մը իր
ԾԻՍԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ՔՈՆՍԷՐԸ
էքօլ Նորմալ տը Միւզիքի սրահը 78, րիւ Կարտինէ (մէթրօ Մալզէրպ)
Հինգշաբթի, 23 Մայիս, երեկոյեան ժամը 9ին:
Կը մասնակցին՝
Նէլլի Քարոն եւ Կիյըմէթ Պուայէ (Մարթընոյի ալիքներ)
Մօնիք Մաթայն (դաշնակ), Լուի Տիլլիէս (հարուածային գործիքներ),
Լիլի Լասքին (Տաւիղ):
Կազմակերպութիւն՝ ԼԸ ԹՐԻՓԹԻՔ Ղեկավարութիւն ԺԱՔ ՊՕՆՏՕՆ:
Կը ներկայացնէ Լիւք Անտրէ Մարսէլ Տոմսերու գին 200էն 600 ֆրանք:
Կը ծախուին հանդէսին սրահը, Տիրան հրատարակչական տան եւ գործակալնե-րուն, ինչպէս նաեւ Օր. Լորա Իչգալացեանի մօտ (73 Ֆպ. Փուասօնիէր):
Հեռաձայն՝ ՓՐՕ. 64.23

LA STÉ. VERGER-FRUITS
12 Rue St. Denis, Paris (I)
(Perimètre des Halles)
*
Փարիզի կեդրոնական Հալին մէջ հայկական միակ հաստատութիւնը կը փնտռէ Հարաւ. Ֆրանսայի գաւառներէն հմուտ եւ մասնագէտ՝
Courtier expéditeur en Fruits et Légumes

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Երեք կին մեքենախիէններ աշ-խատանոցի համար, փօփըլին եւ սիւէտին. ապահով աշխատանք ամ-բողջ տարուան համար, նուազա-գոյն օրապահիկ տարեկան 600.000 ֆրանք: Դիմել՝

SPORTVIL
60 Rue de Richelieu, Paris

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer, Paris (9e) Pro. 05-73.

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

ՅԱՌԱՋ
HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրան: Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 19 ՄԱՅԻՍ • DIMANCHE 19 MAI 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7885 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3696

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱԶԳԱՊԱՀՊԱՆՈՒՄ

•

Ի՞նչպէս հայ պահել նոր սերունդը ըսփիւռքի մէջ:

Ազգապահպանո՛ւմ : Ա՛յս է օրակարգի ամէնէն հրատապ հարցը՝ յորմէհետէ ցիրուցան նետուած ենք, ըստ բախտի, աշխարհի չորս հովերուն :

Ու այս հարցը պիտի շարունակէ առաջին տեղը գրաւել օրակարգին վրայ բոլոր այն կազմակերպութեանց, որոնք լծուած են գաղութները ինքնապաշտպանութեան դժուարին, բայց նուիրական գործին :

Մերձաւոր արեւելքի երկիրներուն մէջ խնդիրը լուծուած է ինքնին :

Այնտեղ այլասերման ու ձուլման ո՛չ մէկ լուրջ վտանգ կը սպառնայ հայ նոր սերունդին : Կրօնքի եւ մշակոյթի տարբերութիւնը վահանի դերը կը կատարէ հոն, ինչպէս ժամանակին՝ Օսմանեան կայսրութեան մէջ :

Սուրիոյ, Լիբանանի, Իրաքի, Իրանի, Անդրյորդանանի, Թուրքիոյ, Եգիպտոսի ու Կիպրոսի մէջ, ուր շուր ջկէս միլիոն Հայեր կ՚ապրին, մեր հայրենակիցները դիւրութիւններ ունին ազգային դպրոցներ բանալու, հայ լեզուն ու գրականութիւնը ուսուցանելու առաւել կամ նուազ ազատութեամբ, համաձայն տեղական օրէնքներու եւ պայմաններու :

Ու երբ «ազգային դպրոց» կ՚ըսենք, չեշտը կը դնենք մանաւանդ մանկապարտէզին եւ նախակրթարանին վրայ :

Զենք ժխտեր անշուշտ երկրորդական վարժարաններու դերը՝ մասնաւորաբար Մերձ. Արեւելեան երկիրներու մէջ: Սակայն մանկան մէջ ազգային զգացումի ձեւ ու մարմին կ՚առնէ մատղաշ տարիքէն :

Մայրենի լեզուն պէտք է սորվիլ մանկապարտէզին մէջ, զարգացնել նախակրթարանի դասարաններուն վրայ, ի հարկին կատարելագործելու համար զայն միջնակարգ վարժարանի մէջ :

Այս կարելիութիւնները կան վերոյիշեալ երկիրներուն մէջ: Նիւթականն է միայն որ կը պակսի անոնց :

Կրթութիւնը ձրի եւ պարտադիր չէ շատ տեղեր : Բազմանդամ ընտանիքի հայրեր ի վիճակի չեն կրթաթոշակ վճարելու իրենց զաւակներուն համար : Ուսուցիչները դէշ վճարուած են :

Ցոյս կայ սակայն, որ այս անպատեհութիւնները դարմանուին՝ շնորհիւ «Գ. Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան», որուն խնամակալները ներկայիս քննական պըտոյտի ելած են Մերձ. Արեւելքի մէջ :

Մեր մտահոգութիւնները արեւմտեան երկիրներու մասին է :

Շուրջ 400.000 Հայեր կ՚ապրին Եւրոպայի եւ Ամերիկայի մէջ, Պալքաններէն մինչեւ Ֆրանսա ու Անգլիա, Քանատայէն մինչեւ Արժանթին եւ Ուրուկուէյ :

Յունաստանի մէջ ունինք հայկական վարժարաններ, մանկապարտէզէն սկըսեալ: Մեծ վտանգ չկայ այնտեղ :

Ռումանիոյ եւ Պուլկարիոյ մէջ պետականացուած են հայկական դպրոցները : Հայերէնը կ՚ուսուցուի իբրեւ օտար լեզու : Եւ ի՛նչ հայերէն: Հետեւելով Պուքրէշի Նոր Կյանք եւ Սոֆիայի Երեվան շաբաթաթերթերու դէշ օրինակին, այս երկիրներու դպրոցներն ալ քանի մը տարիէ ի վեր ընդունած են բոլշեւիկեան ուղղագրութիւնը: Դպրոցները առանց դասագրքի մնացին, երկար ատեն, մինչեւ որ Երեւանէն հասան նոր ուղղագրութեամբ գրքեր :

Այս երկու երկիրներուն մէջ ալ հայ վարժարաններու աշակերտներուն թիւը կը պակսի տարուէ տարի: Քանի որ միատեսակ ծրագիր կը գործադրուի հայկական եւ տեղական դպրոցներուն մէջ, մեր հայրենակիցները կը նախընտրեն այս վերջինները, լաւագոյն ապագայ մը ապահովելու յոյսով :

Վտանգը լուրջ է Արեւմտեան Եւրոպայի եւ զոյգ Ամերիկաներուն մէջ, ուր մեր ինքնապաշտպանութեան զէնքերը շատ տկար են :

Մեր ամբողջ ուշադրութիւնը պէտք է կեդրոնացնենք այդ երկիրներուն վրայ :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌՋԵՒ

Ազգ. Ժողովը ուրբաթ կէսօրէն վերջ 145ի դէմ 287 ձայնով որոշեց քննել ելմտական նոր ծրագիրն ու յաւելեալ տուրքերու հարցը: Ինչպէս գըրա ծենք (քիչ անդին) կառավարութեան կողմէ առաջարկուած յաւելեալ տուրքերու 98 միլիառ Ֆրանքի գումարին միայն երկու միլիառը ընդունուեցաւ ելմտական յանձնաժողովին կողմէ: Կը կարծուի թէ վարչապետը պիտի չբաւականանայ այս մերժումով եւ պիտի պահանջէ որ Ազգ. Ժողովը ընդունի 98 միլիառ յաւելեալ տուրքի ծրագիրը, եւ այս հարցին շուրջ վստահութեան քուէ պիտի պահանջէ :

Առաջին օրուան վիճաբանութեանց ընթացքին խօսք առնող երեսփոխաններուն մեծամասնութիւնը հակառակ է կառավարական ծրագրին. կը վախնան որ եթէ տուրքերու այս ծրագիրը վաւերացուի, քանի մը ամիս վերջ կառավարութիւնը նորանոր տուրքերու պէտք պիտի ունենայ՝ իր պիւտճէն հաւասարակշռելու համար :

Վարչապետ Կի Մոլէ խօսք առաւ ուշ ատեն. յայտարարեց որ ժողովուրդին մեծամասնութիւնը կը բաժնէ կառավարութեան ընդհանուր տեսակէտները՝ կարեւոր հարցերու շուրջ, սակայն ցաւ յայտնեց որ ընդհանուր անհոգութիւն մը ցոյց կուտան այն բոլոր խնդիրներուն մասին, որոնք ուղղակիօրէն կապ չունին իրենց հետ :

Ակնարկելով Ֆրանքի արժէքազրկման վախերուն, Կի Մոլէ յայտնեց թէ ոչ ոք կը ցանկայ այդ, բայց շատեր այնպիսի ընթացք մը բռնած են, որ կարծէք կ՚ուզեն փութացնել ելմտական անկայունութիւնը: «Ես, որպէս ընկերվարական, որոշած եմ ամէն գնով պայքարիլ դրամի արժէքազրկման դէմ. բայց մինակս ոչինչ կրնամ ընել »:

Վարչապետը ապա աւելցուց, որ եթէ պիւտճէին անհաւասարակշռութիւնը չկանոնաւորուի, անհրաժեշտ պիտի ըլլայ ոսկիի պահեստներուն ձեռք տալ : «Ի՞նչպէս պատահեցաւ որ մինչեւ հոս հասանք », հարց տուաւ վարչապետը: Ապրանքներու գիները անփոփոխ պահելու մեր մտահոգութիւնն ու ցուրտերը պատճառ դարձան որ ստիպուինք կարգ մը ապրանքներ ներածել, երբ նոյն այդ ապրանքները արտածող երկիր էինք նախապէս :

Վարչապետը ակնարկեց նաեւ Սուէզի հարցին. «Ճիշդ է, որ Սուէզը մեզի սուղի նստաւ հազուագիւտ դրամանիշներու (տըվիզ) տեսակէտէն. սակայն որեւէ զղջում չունիմ. կը ցաւիմ միայն, մինչեւ վերջը չգացինք »:

× Միջազգային հիմնադրամին մէջ Ֆըրանսա 262 միլիոն տոլարի վարկ մը ունէր՝ մէկ տարուան համար : Առջի օր, Ֆրանսա 60 միլիոն տոլար եւս քաշեց այդ գումարէն: Ուրեմն մինչեւ հիմա 220 միլիոն քաշած կ՚ըլլայ եւ մինչեւ տարւոյն վերջը 42 միլիոն տոլարի բաց վարկ մը կ՚ունենայ :

× Լոնտոնի «Ֆայնէնշըլ Թայմզ» տընտեսագիտական թերթը կը նախատեսէ որ Ֆրանքը շուտով պիտի արժէքազրկուի : Կը կարծուի թէ Ֆրանսական կառավարութիւնը կը մտածէ փոխառութիւն մը ընել Պանք տը Ֆրանսէն՝ արժէքազրկման առաջքն առնելու համար :

ԹՈՒՐՔԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ

*

Ինչպէս գրած էինք երեք կարգի տուրքերու հաստատումով կառավարութիւնը պիտի ապահովէր 98 միլիառ Ֆրանքի եկամուտ մը :

Արդ, Ազգային Ժողովի Ելմտական Յանձնաժողովը զբաղեցաւ այս հարցով, եւ 98 միլիառ տուրքերու փոխարէն ընդունեց միայն 2 միլիառ Ֆրանքի տուրքի հաստատումը :

Ա.— Կառավարութիւնը կ՚առաջարկէր ընկերութիւններուն բաշխած շահաբաժիններէն գանձուած տուրքերուն (Սիւրթաքս) վրայ երեսուն առ հարիւր յաւելում մը կատարել: Ասկէ պիտի գոյանար երկու միլիառի եկամուտ մը :

Յանձնաժողովը որոշեց ընկերութիւններու դրամագլուխներուն վեց առ հարիւր տոկոսի հաշուով բաշխուած գումարին վրայ գանձել միայն այս տուրքը: Այս կերպով եկամուտը պիտի ըլլայ 2 միլիառ Ֆրանք :

Բ.— Կառավարութիւնը կ՚ուզէր առկախ ձգել առեւտրականներու ունեցած ապրանքներուն (Սթոքի) համար արձանագրուած պահեստի գումարները (Տէֆօր սիւր Սթոք), եւ անոնցմէ տուրք մը գանձել: Ասկէ պիտի գոյանար 82 միլիառի եկամուտ : Այս Տէֆօրները կ՚արձանագրուէին ամէն տարի, կառավարութեան կողմէ որոշուած սակերու հիման վրայ, եւ կը զեղչուէին ընդհ. շահէն :

Ելմտական Յանձնաժողովը մերժեց այս առաջարկը :

3.— Ելմտական Յանձնաժողովը մերժեց նաեւ հրանիւթի վրայ եղած յաւելումը, (չորս Ֆրանք իւրաքանչիւր լիթրի վրայ), ուրկէ պիտի գոյանար 14 միլիառի հասոյթ :

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ.— Վերջին պահուն, վարչապետը որոշեց տուրքերու իր նախկին ծրագրին մէջ փոփոխութիւն մը մտցնել՝ ընդառաջելով Հանրապետականներու եւ Զափաւորներու ներկայացուցած ծրագիրներուն: Ա) Տասը առ հարիւր յաւելում ապրանքներու արձանագրուած պահեստին վրայ (Տէֆօր սիւր Սթոք). հասոյթ՝ 43 միլիառ: Բ) Տասը առ հարիւր յաւելում ընկերութիւններու տուրքերուն վրայ, 46,20 առ հարիւր՝ 41.8ի փոխարէն : Հասոյթ՝ 29 միլիառ: Գ) Վառալանիւթի գինի յաւելում՝ չորս Ֆրանք: Հասոյթ՝ 14 միլիառ: Ընդհ. գումար՝ 86 միլիառ, որուն վրայ պիտի աւելցուի նախապէս ընդունուած երկու միլիառը :

ՍՈՒԷԶԻ ՀԱՐՑԸ

Ամերիկեան կառավարութիւնն ու Արտ. նախարարութիւնը սպասողական դիրք մը բռնած են :

Ամերիկեան քաղաքական շրջանակները կ՚ընդունին թէ իրաւական տեսակէտէն Ֆրանսա իրաւունք ունի. անցեալ Հոկտեմբեր 13ին քուէարկած «վեց սկզբունքները» ընդունուած էին Խ. Միութեան եւ Եգիպտոսի ալ կողմէ: Ապրիլ 26ին, Ապահովութեան Խորհուրդի բոլոր անդամներն ալ ընդունեցին թէ Եգիպտական ծրագիրը կ՚անտեսէ այդ վեց սկզբունքները : Միանգամայն արդար է ուրեմն պահանջել Նասրէն, որ ենթարկուի այդ որոշումներուն :

Սակայն ընդհանուր տպաւորութիւնն այն է, որ Ֆրանսա գոհացում պիտի չըստանայ, որովհետեւ Մ. Նահանգները կողմնակից չեն որ Միջին Արեւելքի մէջ նոր անհամաձայնութիւններ ծագին :

× Խ. Միութեան Արտաքին նախարարը, Կրոմիքօ, յայտարարեց թէ Ֆրանսական այս միջամտութիւնը «չափազանց ապաժամ » է :

× Գահիրէի ձայնասփիւռն ու թերթերը շատ դժգոհ են ու կը յայտնեն թէ «Ֆրանսա միջազգային վստահութիւն վայելելու արժանի չէ եւ ոչ մէկ իրաւասութիւն ունի Եգիպտոսի դէմ բողոքելու՝ Ապահովութեան Խորհուրդին մէջ»:

«ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ» ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐԻՉՆԵՐԸ ԱՅՑԵԼԵՑԻՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԻՒՂԱՒԱՆՆԵՐԸ

ՊԷՅՐՈՒԹ, 16 Մայիս.— «Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան » վարիչները, որոնք ինչպէս գրած էինք, երկուշաբթի իրիկուն այցելած էին Ազգային Առաջնորդարան, երեքշաբթի առտու ժամը 9.30ին այցելեցին հայկական հիւղաւանները, ընկերակցութեամբ Լիբանանի Հայոց Առաջնորդ Գերշ. Տ. Խորէն Արք. Բարոյեանի եւ Արդիական բնակարաններու Շինութեան Յանձնախումբի Ատենապետ Պ. Վահէ Սէթեանի :

Պ. Ռոպէր Կիւլպէնկեան, Փամէլլայի դուքսը եւ Տօքթ. Ժոզէ նախ գացին Քարանթինա Թաղը, ուր այցելեցին եկեղեցին ու ազգային վարժարանը : Շատ ազդուած իրենց աչքին պարզուող տեսարանէն, պատուիրակութեան անդամները չկրցան զսպել իրենց յուզումը: Տօքթ. Ժոզէ Սրբազանին մօտենալով ըսաւ.

— Մեր առաջին գործը այս հիւղաւանները քանդել եւ հայ ժողովուրդին մարդավայել բնակարաններ ապահովել պիտի ըլլայ :

Այնուհետեւ գացին Թիրօ եւ Սանճագ Թաղերը, ուր այցելեցին Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին, Ազգային Նուպարեան վարժարանը եւ Թէքէեան վարժարանը :

« Հիմնարկութեան » վարիչներու խնդրանքով, Ազգ. Առաջնորդարանը շուտով տեղեկագիր մը պիտի ղրկէ Լիզպոնա, ուր յառաջիկայ Յուլիսին գումարուելիք ժողովը նկատի պիտի ունենայ հայկական հիւղաւաններու պարագան: Տեղեկագրին հետ պիտի ղրկուին նաեւ լուսանկարներ :

2.500.000 Լ. Ո. ՀԱՅ ՀԻՒՂԱՒԱՆՆԵՐՈՒՆ

Վերջին պահուն ստացանք «Ազդակ»ի Մայիս 17ի թիւը որ հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հրատարակէ.—

Հիմնարկութեան նախագահը՝ յայտնած է Կիլիկիոյ Կաթողիկոս՝ Զարեհ Ա.ի թէ 1958ի համար 50.000 սթերլին, ապա չորս տարի եւս կանոնաւորաբար նոյնքան գումար մը պիտի տրամադրէ Ազգ. Առաջնորդարանի Հայ Արդիական Աւաններու Շինութեան Յանձնախումբին :

Մանրամասնութիւնները՝ յաջորդով :

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Տիկին Մարիամ Ս. Ելչիբէկեան	10.000
Տիգրան Վարդանեան	1.000
Գուրգէն Սալիպեան, Նիւ Եորք	5.000

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ...

ԱՊԱՁԻՆՄԱՆ յանձնաժողովին ամերիկեան պատուիրակը, Սթասըն, յայտարարեց թէ Խ. Միութեան հետ համաձայնութեան մը գալու հաւանականութիւնը շատ մեծ է :

ԻՏԱԼԻՈՅ դահլիճը կազմելու պաշտօն ստացած Ադոնէ Ծոլի, յաջողութեամբ յառաջ կը տանի իր խորհրդակցութիւնները: Կը կարծուի որ շաբաթ իրիկուն ի վիճակի պիտի ըլլար կառավարութեան վերջնական ցանկը ներկայացնելու :

ՆԱՒԹԱՅԻՆ 17 մեծագոյն ընկերութեանց ներկայացուցչներուն ժողովը, որ տեղի կ՚ունենար Լոնտոնի մէջ, վերջացաւ ուրբաթ օր: Որոշեցին Պարսից Ծոցը Միջերկրականի կապող նոր նաւթուղի մը շինել, որ պիտի անցնի Իրաքէն ու Թուրքիայէն: 300 միլիոն անգլիական ոսկիի ծախք մը նախատեսուած է :

ԻՍՐԱՅԷԼ որոշած էր «փորձի համար» նաւ մը ղրկել Սուէզ: Սուրիական կառավարութիւնը յայտնեց թէ ասիկա պատերազմի պատճառ կրնայ դառնալ: Իսկ Եգիպտոսի լրագրական գրասենեակի պետը յայտարարեց, որ «ինքնապաշտպանութեան» պիտի դիմեն :

ՄԱԿԱՐԻՈՍ արք. նոր առաջարկներ բե

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԱՀԱՐՈՆԻՆ ԽՕՍՔԸ

ԽՄԲ. — Ահարոն, իրեն նուիրուած մեծարանքի երեկոյին, ժամանակի սղութեան պատճառով, չկրցաւ իր խօսքը ըսել, այլ միայն իր մտածումներուն մէկ ուրուագիծը կրցաւ տալ:

Յայտնուած փափաքին վրայ, յատկապէս գրի առաւ յետագայ գրութիւնը, զոր տրամախօսութեան ձեւով տալ հաճեցաւ ընկերոջ իրեն.—

●

Կը խօսիմ իմ ալեծաղիկ վաստակաւոր բարեկամիս (*) *հետ ու կը հարցնեմ .*

— Վարպե՛տ, ըսէ՞մ որ բանաստեղծութեան, այսինքն՝ Օդ եւ Սնդիկի *համար կ՚արժէ՞ր անհանգիստ ըլլալ... ինչո՞ւ այս վրդովումը :*

= Ի՞նչ ըսել է:

— Բացատրեմ միտքս, վարպե՛տ: Աստղից օդի կեանք կա՞յ այս մեր մոլորակին վրայ: Ո՛չ, ի հարկէ: Արդ, իմ ըսածս այդ Օդի մասին է, կենսական ազդակը համափիւռ մեր կեանքին :

= Ո՛հ, հիմա կ՚անդրադառնամ ատոր:

— Լա՛ւ, վարպե՛տ, միւս կէտը պարզեմ :

Մենք գիտենք թէ Աստուած առաջին ստեղծագործող մեծ արուեստագէտն է, եւ աստուածաբանները կ՚աւելցնեն, որ ամբողջ Տիեզերքը Աստուծոյ աջ ձեռքին բթամատին վրայ սնդիկի փոքրիկ հատիկ մըն է, որ կը պարէ անընդհատ :

= Տէ՛ր իմ, Տէ՛ր, ի՜նչ աղուոր պատկերացում:

— Ուրեմն, վարպե՛տ, հիմա թո՛ղ ըսեն մարդիկ ... Օդ եւ սնդիկ... հավա իլէ ճիվա ...:

Մոգական զաւազանը .—

= Դուն, այժմ, ինծի ուրիշ պատկեր մը տուր: Դուն սովորութիւն ունիս դասական խորհրդանշական բանով մը սկսելու:

— Ի՞նչ... Մոգական զաւազա՞նը: *Գիտեմ, գիտեմ, շատ հաճելի է :*

Աղնի՛ւ Հայեր, եկած՚ էք փնտռելու Մոգական Գաւազանը, Ոսկեդարեան մագաղաթի մը մէջ պահուած, Սեւանայ լիճի ափին, նոր ծագող արեւին լոյսով պլըպլըղուն :

Ձէք գտներ զայն հոն. կ՚իջնէք վար, Հրազդանի ափը (Զանգու գետը), որ լիճին կապոյտ հարբոյրը կը տանի Արաքս գետին: Ձէք գտներ, դարձեալ, Հրազդանի ափերուն վրայ: Կը շարունակէք ճամբան, կ՚երթաք դէպի հարաւ: Ահա՛, գետն է, գե՛տը Հայաստան աշխարհին... Արաքսը: Անոր ափերուն վրայ ալ չէք գտներ Մոգական Գաւազանը: Կ՚անցնիք գետը, հեռուն կը տեսնէք թափառաշրջիկ ստուեր մը. ուրուակա՞ն մը արդեօք: Ո՛հ, կը ճանչնաք. հայրենավառ մեծատաղանդ Խաչատուր Աբովեանն է: Կը կենաք. շատ յարգալից կը բարեւէք, կը հարցնէք : Ինք եւս կ՚ըսէ թէ փնտռելու ելած է Մոգական Գաւազանը :

Կ՚երթաք, ընկերանալով իրեն. կը հասնիք Մասիս լերան մօտ: Խ. Աբովեան լաւ կը ճանչնայ անոր քարանձաւներուն գաղտնիքը: Կ՚երթաք անձաւէ անձաւ, քարայրէ քարայր: Ոգի մը կը հեծէ, քաղցր երաժշտութեան մը վանկերուն նման. ո՛հ, գտաք, գտա՛ք: Մեր Արտաւազդ արքան է... Հայաստանի խռովայոյզ երազին մարմնացումը :

Անոր ծունկերուն վրայ կը հանգչի Մոգական Գաւազանը... *Հայկական Ոգիին խորհրդանշանը :*

= Ո՛հ, լաւ է, լա՛ւ: Շարունակէ՛, քերթող. խօսէ՛ այդպէս :

Անվաւեր Աւետարան .—

— Վարպե՛տ, հաւատացէ՛ք, ինչ ալ ըլլանք արտասահմանի մեր հայ գաղութներուն մէջ, մեր ըրածը, մեր գրածն ու խօսածը Անվաւեր Աւետարանի *մը տպաւորութիւնը կը թողուն, որքան ատեն որ մեր Հայրենիքը չ՚որդեգրեր վաստակը իր տարագիր զաւակներուն :*

= Այո՛, այո՛, ճիշդ է, անոր կնիքն է որ պիտի վաւերացնէ հայ գրական ամէն արժէք:

Սերունդը .—

Վարպե՛տ, կը խնդրեմ, զի՛ս մի առնէք, իբր թիրախ, իբր նպատակակէտ: Ես պարզ ու համեստ մէկ ներկայացուցիչն եմ այն սերունդին, որ անհետացաւ, մեծ մասով, արեան ծովին մէջ, ուր թաղուեցաւ, նաեւ, մեր տարաբախտ ազգին կէսէն աւելին :

Առէ՛ք Սերունդը ամբողջ, սերունդը մեր բոլոր գրողներուն, որոնք խորապէս օժտուած էին ցեղային ինքնատիպ յատկանիշներով :

Առնելով միայն վերջին բանաստեղծները, ի՜նչ աստեղազարդ երկինք մը կը պարզեն անոնք մեր Հայրենիքին վերեւ : Ահա՛ւասիկ քանի մը անուններ: Յովհաննէս Թումանեան (քերթողահայր), Աւետիս Իսահակեան, Վահան Տէրեան, Եղիշէ Չարենց, Դանիէլ Վարուժան, Սիամանթօ, Վահան Թէքէեան, Կոստան Զարեան, Յ. Օշական... որոնց հաստատած թագաւորութիւնը յաւիտենական է: Ո՛րքան հըպարտ ենք մենք իրենցմով :

Արդ, վարպե՛տ, անոնք առէք. անոնցմո՛վ գրաւէք քանի որ անոնք են մեծերը, թէ՛ իրենց կեանքով եւ թէ իրենց հոյակապ գործով: Մենք ջախջախուած նաւուն խլեակն ենք, որ կը ծփայ աշխարհի ծովերուն բոլոր ափերուն վրայ :

Յովնան Մարգարէ... Նաւաբեկեալներուն նախահայրը .—

— Վարպե՛տ խիկարէս, մենք կատարեալ նաւաբեկեալներ ենք: Եւ այս պարագան զիս կը յուշէ դառնապէս: Ցիտո՛ւն տարի նաւարկել... եւ հուսկ ուրեմն ընկղմիլ օտար ծովի մը մէջ եւ անդարձ անհետանալ: Վարպե՛տ, մահէն աւելի սարսափելի է ասիկա: «Զամենայն գիշերս աշխատ եղաք եւ կալաք ոչինչ»: *Աւա՜ղ :*

Կ՚ուզէ՞ք, վարպե՛տ, որ բանով մը պատկերացնեմ այս վիճակը :

Հին Կտակարանէն գիտէք Յովնան մարգարէին դրուագը :

— Ա՛յ մարդ, կ՚ըսեն մօտիկ բարեկամները իրեն, ի՞նչ նստեր ես կը խոկաս դդմենիին շուքին տակ. ի՞նչ ունիս. ինչո՞ւ բան մը չես գրեր, որպէսզի քու անունդ ալ գրենք Աստուածաշունչին մէջ, երէց կամ կրտսեր մարգարէներուն կարգին վրայ: Գրէ՛ բան մը... մե՛ծ Յովնան :

Ա՛յնքան կը ձանձրացնեն մարդը, որ, օր մը, կ՚ըսէ անոնց .— Եղբայրնե՛ր, թո՛յլ տուէք որ երեք օր բացակայիմ, հեռանամ ձեզմէ: Կ՚երթայ զաղփաղփուն նաւակ մը կը գտնէ, կը նստի կ՚երթայ դէպի Ովկիանոս: Երթաս բարեա՛ւ, մեծդ Յովնան: Եւ, ահա փոթորիկը... նաւակը կը խորտակուի եւ Յովնան ինքզինք կը գտնէ կէտ – ձուկին *փորին մէջ: Մնաս բարեա՛ւ, ո՛վ Նինուէ եւ Ասորա - բաբելական կայսրութիւն :*

Բայց, մեր Յովնան մարգարէն *չի յուսահատիր... երեք օր, երեք գիշեր կը գրէ ու կը գրէ: Չորրորդ օրը, այդուն, դուրս կը նետուի կէտ – ձուկին փորէն ... վարդագոյն մագաղաթը ձեռքին: Եւ հէքեաթը կը պատմէ թէ, այդ մագաղաթը աւելի գեղեցիկ էր, քան թէ այդէն վերջ եկող արշալոյսը, որովհետեւ անիկա իր էջին վրայ ունէր աշխարհի գեղեցկագոյն քերթուածներէն մէկը: Վարպե՛տ, ահա՛, ի՛նչ է հէքեաթը Յովնան մարգարէին ... որ նախահայրն է աշխարհի բոլոր երազատես նաւաբեկեալներուն :*

= Եղբա՛յր, ի՛նչ լաւ է այդ պատկերացումը: Շարունակէ՛, շարունակէ՛ : «Զհայրենեաց ասա՛ մեզ բան, ո՛ Քերթող ...».—

— Վարպե՛տ, գիտես, Խորէն արք. Նարպէյի նշանաւոր տողն է: Նարպէյ վարպետ արուեստագէտ է, հայկաբան եւ մեծ հայրենասէր : Ի՞նչ պատասխան տամ մարդոց... քանի որ ...

= Մի՛ վախնար, ըսէ՛ որ Հայերը, հոն, հայրենիք կը կառուցանեն լալով խնդալով, խնդալով լալով: Հոն խարոյկ կը վառեն արուեստները եւ գիտութեանց : Մենք կը սքանչանանք... եւ, անկասկած, չ՚ուշանար, պիտի երթանք հարսանեկան թափօրով :

Դպրոցասէրը... իմ քերթուածներուս օրօրանը .—

— Վարպե՛տ, ի՞նչ ըսեմ Դպրոցասէրի մասին, որուն յստակ ու պայծառ ջուրերուն վրայ նաւարկեցի ամբողջ տասնեւհինգուկէս տարի... եւ որ ինծի տուաւ ներշնչման հազար ծորակներով աղբիւրը: « Ընդ վարդենեաց հովանեաւ ...»:

= Լա՛ւ ըսիր, Քերթո՛ղ: Դպրոցասէրը ոսկեզարդ վրանն էր, որուն հովանիին տակ ծնան, կ՚ըսես, քերթուածներդ շատերը: Երանի՛ քեզի:

Անիկա իր վեշտասանամեայ *հայ չքնաղ աղջիկներով վառ պահեց, անշուշտ, հայ ընտանիքին հանդէպ ունեցած անհուն սէրդ եւ մայրութեան հանդէպ խորին պաշտամունքդ: Կ՚ըսես, Մասիսի ձիւներուն պէս մաքուր հոգիներ, էջմիածնի գմբէթին վրայ շողացող ճառագայթին պէս պայծառ աչքեր... եւ Զուարթնոցի փանդակներուն պէս ղօղանջող կուսական նուագաւոր սիրտեր :*

— Եւ ի՜նչ իմաստուն աչքեր, ի՜նչ բոցավառ ակնարկներ դէպի մեր Հեռաւոր Հայրենիքը, ա՛յ սիրելի վարպե՛տ:

— Վարպե՛տ, ուրեմն ի՞նչ ըսեմ, երբ Va dans ton pays...*ըսեն:*

= Գնա՛...

ԱՀԱՐՈՆ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆ

(*) Յակոբ Տէր – Յակոբեան, անուանի տպագրիչ եւ արժէքաւոր գրագէտ, *Հայր որդւոց եւ Թոռանց*, որուն ծանօթանալու պատիւն ունեցայ 1905ին, «Մանզումէ» հռչակաւոր հայ օրաթերթին խմբագրատունը, երբ ես ուսանող էի Գատըգիւղի (Պոլիս) վենետիկեան Մխիթարեաններուն վարժարանին, եւ ինք գրական խմբագիրը նոյն թերթին: Ես իմ գիւղէս, Օվաճըգէն, քանի մը պզտիկ արձակ գրութիւններ դրկած էի արդէն *Մանզումէին* : Առաջին գրութիւնս էր *«Բնութեան ծոցին մէջ»*... 1902ին:

ՄԵԾԱՐԱՆՔ ԱՀԱՐՈՆԻ

●

« ՊԱՏԻՒ ԸՐԷՔ ՎՍԵՄԱԿԱՆ ՔԵՐԹՈՂԻՆ»

Մեծարանքը, որ կ՚ընծայուի այսօր Ահարոնին, ուրախութեամբ կը լեցնէ սիրտըս : Ոչ միայն անոր համար միայն որ ան արժանի է ամէն մեծարանքի, այլ անոր համար, մանաւանդ, որ ան չփնտռեց երբ եւ իցէ որեւէ փառք :

Ան հեռու մնաց մեր տօնավաճառներէն, արհամարհեց, հաստատապէս մերժեց ամէն ծափ ու խնկարկում :

Այս աղմկարար ու ցուցարարական դարուն, ուր ամէն ինչ վաճառքի հանուած է, նոյնիսկ տաղանդը, Ահարոնը մնաց լուռ եւ ինքնամփոփ, ինքզինք դատապարտելով ուզուած, սիրուած մեկուսացումի մը :

Ան մերժեց նաեւ ամէն աշխարհիկ հաճոյք եւ ուրախութիւն, նուիրուելու համար ամբողջովին, հոգիով եւ մարմնով, աշխատանքի մը, զոր ան նկատեց իր կեանքին միակ եւ գերագոյն նպատակը, գերագոյն իմաստը — իր բանաստեղծութիւնը:

Ու մենք ունինք այսօր, յիսուն տարուան ընթացքին, տքնաջան եւ աներեւակայելիօրէն բծախնդիր արուեստագէտի մը կողմէ կառուցուած քերթողական այս կոթողը :

Կարդանք այդ կոթողն ի վեր, Մագաղաթներ, Պոհեմականք, Սօսեաց անտառ: *Ահա, ան կը բարձրանայ այսօր նոր մատեանով մըն ալ՝* Երկնէր երկիր ...: *Ուրիշներ, պատրաստ, պիտի աւելնան շուտով, մեր հիացիկ ակնարկներուն ընծայելով ամէնէն գեղեցիկ տեսարաններէն մէկը, հայ գրականութեան :*

Բայց ո՞վ է Ահարոնը :

Առաջին տեսակցութեամբ իսկ կը հաստատէք թէ կը գտնուիք տարօրինակ մարդու մը դիմաց, բոլորովին տարբեր ձեր տեսածներէն: Փարատօքս *մըն է ան :*

Արտակեդրոն, ինքնատիպ, անհունօրէն համակրելի : Խորապէս մարդկային, բայց կարծէք մեր ապրած երկրին բնակիչը չըլլար: Ուրիշ մոլորակէ մը ինկած, աստեղային ուրիշ տարր մը, որ կ՚ապրի տարբեր կեանք մը, ունի իր ներքին իւրայատուկ լոյսերը, ունի տարբեր գոյներ, տարբեր ճառագայթում :

Ահարոն խորհիլ կուտայ նաեւ ու մանաւանդ, հին դարերու այն ուժեղ ճգնաւորներէն մէկուն, ուժեղ գլուխով, ուժեղ մարմնով, ըմբիշի պէս կառուցուած այն մարդերէն մէկուն, որուն մէջ կեանքը կը յորդէր: Կենդանութ աւիշը կ՚ուռէր, կը հոսէր անզուսպ կոհակներով: Եւ որոնց դէմ ան կը կանգնէր սրբութեան թումբեր, կը քաշուէր լեռնամբարձ մենաստան մը, ինքնախարազանումի իր ահեղ հարուածներէն ժայթքեցնելու համար լոյսը, եւ անմահ նուագները հոգիին : Ինչպէս նաեւ խորհիլ կուտայ մեր բանաստեղծին անունը կրող աստուածաշնչական մարգարէին, որ կը զարնէր Գաւազանը կարծր ժայռին ու հողին, ժայթքեցնելու համար

ԻՄԱՍՏՈՒԹԵԱՆՑ ՈՒՂԻՈՎ

(Հէքեաթներ եւ աւանդութիւններ)

ԿԵԱՆՔԻ ԻՄԱՍՏԸ

●

Անվերջ հալածեալ ու չարչարեալ, եւ անվերջ վերականգնեալ: Աննկուն է՝ գոյութեան իր ճիգին, ու անվհատ՝ իր ձգտումներուն մէջ: Ընկերային – ընտանեկան բարքերու եւ օրէնքներու առաջին բնորոշողը եւ առաջին բանաձեւողը, — օրէնսդրութիւն մը, որուն գլխաւոր սկզբունքները հիմքը պիտի կազմեն ապագայ մարդկութեան ընտանեկան – ընկերային կառոյցին : Ուշիմ, իմաստուն՝ նոյնիսկ: Եւ, իր տառապանքին մէջ իսկ վերասլաց : Ո՛չ յաղթամարմին, եւ ո՛չ ալ առանձնապէս գեղեցիկ: Անպատսպար՝ իր փոքրիկ երկրին մէջ, բայց պատսպարեալ՝ իր դաւանանքով եւ աւանդութիւններով, իր արիւնը եւս կը ջանայ պահել անխառն: Ճարպիկ է, յանդուգն իր ձեռնարկներուն մէջ, ու անձնասէր: Կը սիրէ կեանքը, եւ գիտէ զայն ապրիլ լաւագոյնս: Բայց, չի փոխարիներ իր ծագումը՝ նոյնիսկ գահով՝ եթէ օտար է ...

Ու այն, որ արշաւողներէն վերջինն էր, ըսաւ.

— Տէ՛ր արքայ, այն երկիրը, ուր ես եղայ, կիսով անապատ է, ու կիսով բերրի հողամաս: Կիզիչ ամառ ունի, եւ կան վայրեր, ուր ցուրտը կը սառեցնէ մարդոց ոսկորները: Որթատունկերը խնկագոյն ու կուռ ողկոյզներ կ՚ընծայեն իրենց, ու գինին կը հոսի կոչունքի սեղաններուն վրայ: Տիրակալելու կիրքը, միացած՝ անօրինակ ընչաքաղցութեան, կողոպտելու տենչին եւ խողխողելու վարժութեան կամ պահանջին, իրենց յարաշարժ բանակները կը մղեն երկրէ երկիր ու սահմանէ սահման: Այդ երկիրը կը պարծենայ անխառունակ փառքով մը, — աշխարհի առաջին աշխարհակալով : Կիները, իրենց գինիին նման, եռուն են: Սեւակն են եւ սեւահեր: Ու նաեւ՝ թխադէմ : Վարդաստանները բռնկած մայրամուտներ են, ու բոյրը իրենց՝ անօրինակօրէն գգլիչ: Մարդիկ աշխատունակ չեն, այլ ըլլան թէ կին : Անփոյթ են, անխնամ, եւ զուրկ՝ վերասլաց որեւէ ձգտումէ: Որով եւ անարժան՝ մեր գահին :

Եւ երբ ինը սուրհանդակները իրենց այցելութեանց արդիւնքները հաղորդեցին, ներկաներէն ծերունի մը, որ այդ բոլորը լսեր էր զսպուած հեզնանքի արտայայտութիւն մը դէմքին վրայ:

— Տէ՛ր արքայ, — ըսաւ դողդոջուն ձայնով մը, — մենք ի զուր օտար երկիրներ կը փնտռենք այն, որ կը գտնուի մեր երկրին մէջ, մեր շուրջ եւ մեր միջեւ ...: Հեռաւորը՝ հեռաւորին, իսկ մեր հարազատը՝ մեզի ...

= Արժանաւոր գահակցուհի՞ մը գահաժառանգին ...

— Այո՛, տէ՛ր արքայ... ես իմ պապէն լսեր եմ աւանդութիւն մը, որուն համաձայն դոյութիւն ունի կոյս մը, որ իր վրայ կը կեդրոնացնէ բոլոր այն շնորհները, որոնք զինքը արժանի կը դարձնեն մեր գահին: Կոյս մը, որ նրբամարմին է, սլահասակ, գեղանի, առաքինի, բայց որոշ կայք չունի: Անիկա ամէն տեղ է, ըստ աւանդութեան :

= Բայց, դուն կը խօսիս պապերէդ աւանդուածի մասին, իսկ մեզ հարկաւոր է կոյս մը, որ երիտասարդ ըլլայ ու թարմատի :

— Նոյն աւանդութիւնը կ՚ըսէ, տէ՛ր արքայ, թէ այդ կոյսը յարատեւ կերպով կը վերանորոգուի ...

= Ու կարելի՞ է զայն գտնել , — փափաքեցաւ ստուգել արքան :

— Այո, տէր արքայ. միայն թէ ինքը՝ գահաժառանգը անձամբ պէտք է գտնէ զայն՝ շրջելով դաշտ ու հովիտ , լեռ ու ձոր :

Կ. ՄԵՀԵԱՆ

(4 Շար.)

անոնցմէ ջուրը :

Այս ընդհանուր բնորոշումէն ետք, ա-ւելի մօտենալով հայ քերթողին, ըսենք թէ ուր է իր տեղը մեր բանաստեղծութեան մէջ:

Եթէ ինծի հարցնէին թէ ո՞րոնք են մեր լով այն դժոխային պայմանները, որոնք մեծագոյն դէմքերը, պիտի կազմէի այդ ցանկը հետեւեալ ձեւով, Պ. Դուրեան, Մ. Պէշիկթաշլեան, Մ. Մեծարենց, Սիամանթօ, Վարուժան, Յովհ. Թումանեան, Վ. Տէրեան, Վ. Թէքէեան, Զարենց ու Ա-հարոն :

Ի՛նչ գեղեցկութիւն եւ ի՛նչ այլազանութիւն տաղանդներու ...

Ընդունեցէք որ այս տասը քերթողները հպարտութիւնը պիտի կազմէին մեզմէ տասնապատիկ աւելի մեծ ռեւէ ժողովուրդի :

Այստեղ է մանաւանդ մեր ժողովուրդին մեծութիւնը: Ասով ենք մենք մեծ, մեր քերթողական հանճարով :

Համեմատած մեր թիւին, նկատի առնելով այս դժոխային պայմանները, որոնք մերը եղան այդ հարիւր տարիներուն ընթացքին, հրաշք մըն է այս :

Երբ գիտենք մանաւանդ, որ դեռ ուրիշներ կան, տասնեակներով, նոյն ժամանակաշրջանին մէջ, որոնցմէ առնուազն քանի մը հատը կրնային իրենց տեղերը ունենալ իմ կազմած ցանկիս մէջ :

Ահարոն ունի իր ինքնայատուկ տեղը մեր բանաստեղծութեան մէջ :

Այդ տեղը ինծի յստակօրէն պարզուեցաւ անմիջապէս որ նետուեցայ «Մագաղաթներ»ու «Պոհեմականք»ի ընթերցումին մէջ, վերջին համաշխարհային պատերազմի նախօրեակին: Ահարոնն էր որ ինծի թելադրեց այդ պատկերը:

Մասնաւորելով արեւմտահայ բանաստեղծութեան մասին, սեղմելով պատկերը, այնպէս ինչպէս կ՚ընէ չարժանկարի օփէրաթէօրը աւելի յստակ ունենալու համար տեսարանը, ես տեսայ ծով մը, լոյսի խաղերով ծփուն հրաշալի ծով մը :

Պետրոս Դուրեանը այդ ծովուն բնական երգն է, այն առաջին երգը որ մաս կը կազմէ հեղուկ տարրին, առանց որուն ծովը ծով չէ: Բներգն է Դուրեանը: Մեծարենցը՝ այդ ծովուն լոյծ մակերեսին վրայ յամեցող հոգեթրթիռ մեղեդին: Սիամանթօն ինծի ներկայացաւ ջուրերուն ընդերքէն ժայթքող հրեղէն սիւնի մը մրրկային որոտումով: Հերոսներուն սուրերը կայծակներ կ՚արձակեն հոն, եւ ուր ամէն ինչ կը ստանայ արիւնի գոյն. պերճաբարբառ այդ երգը հետզհետէ կը վերածուի, լացի եւ սրտակեղեք ճիչերու :

Վարուժանը՝ ամբողջ հորիզոնը բռնող հրաշալի հրախաղութիւն մըն է, գոյնի բոլոր նրբերանգներով, մէկը միւսէն անակնկալ ու գեղեցիկ հրթիռներով :

Ալ տեղ մնա՞ց Ահարոնին: Ո՞ւր է Ահարոնը այնտեղ: Չկայ: Ահարոնէն գրեթէ բան չ՚երեւար մեզի:

Անոր ապարանքը որովհետեւ չի բարձրանար ծովուն վրայ, այլ կառուցուած է ջուրերուն տակ : Ինքն է որ այնքան գեղեցկօրէն ցոյց կուտայ իր բնակավայրը, երբ հազիւ մօտեցած ենք իրեն.

Սիրակարօտ լուղորդ, սի՛րտ իմ կարեվէր,
Ես քու ծովդ եմ, վըրան գիշերն առա-
գաստ.
Խոր յատակէն երբեք, երբեք չելար վեր,
Խեղդըւելու վախն ալ չըրաւ քեզ ըզգաստ:

Ու դարձեալ ինք է որ, իր բնակավայրէն յետոյ, կը բնորոշէ իր երգին բնոյթը, նոյն քերթուածին մէջ.

Այդ ի՛նչ պապակ անդրնդային խաւարի,
Եւ խաւարն ի՛նչ աշխարհ կախարդ կինե-
րու.
Բայց կը մնկնին մարդիկ միշտ լոյսը բա-
րի,
Օ՛ քառասուն տարի է լոյսն է հեռու :
. . . .

Ո՛չ երկինք կայ, ո՛չ արեւ, ո՛չ ալ նըւագ,
Եւ լաւ է որ դուն ովկէանէդ մեղսայորդ
Վեր չես ելլեր, այլ ձեռքերով քու անյագ,
Կը պեղես զիս անդուլ, լուղո՛րդ սեւա-
մորթ :

Հոգեկան գաղտնածածուկ ծովերուն բանաստեղծն է, ուրեմն, Ահարոնը : Ներաշխարհի բանաստեղծը :

Գիտենք որ բանաստեղծութիւնը հետզհետէ կ՚ապաստանի իր բուն կալուածին՝ մարդուն ենթագիտակցութեան չփոթ, բայց հրաշալի բնագաւառներուն մէջ :

Մանրամասնօրէն նկարագրելէ, իր բոլոր դրսեւորումներուն մէջ տալէ յետոյ արտաքին աշխարհը՝ արդի բանաստեղծութիւնը հետազօտութեանց նոր դաշտեր կը փնտռէ, սուզուելով մարդկային էութեան ամէնէն անծանօթ եւ թաքուն խորութիւններուն մէջ: Բանաստեղծութեան գերագոյն նպատակը այդ ներքին աշխարհը տալն է առաւելապէս: Թելադրել եւ արտայայտել ինչ որ կայ մեր մէջ, անտեսանելի, աննկարագրելի, յաճախ անըմբռնելի:

Ահարոնի քերթուածը կը հետեւի այս ուղիին: Նոր է ան իբրեւ խորք, ու կառուցուած քերթողական նոր թէքնիքով : Արդիական իր առաջադրութեամբ, նաեւ իր բերած պատգամով: Ժայթք մը չէ ան երբեք՝ դէպի արտաքին աշխարհը: Մեր աչքերուն համար չկայ այնտեղ հրախաղութիւն: Քերթուածը հազիւ ծնած, կը խորասուզուի դէպի ներս, կը տարածուի դէպի խորերը այն մթասքօղ ծովուն, որ բանաստեղծին ներաշխարհն է:

Իմացական բարդ ու տարահամ պտուղ մըն է այդ քերթուածը, որ իր ամբողջ սնունդը կ՚առնէ հոգիէն եւ ուղեղէն, մինչ մինչեւ հիմա եղածները, մեծամասնութեամբ, կը հասուննային սրտին յուզումներէն միայն :

Ահարոն, ուրեմն, կը շարունակէ ու կ՚ամբողջացնէ արեւմտահայ քերթողական մեծ շրջանը, որ կը սկսի Դուրեանի փայլակնային երեւումով ու կը յանգի, իմացականութեամբ հասունցած՝ արդիական արուեստի այս խտացած բիւրեղացման :

Ֆրանսական բանաստեղծութեան մոդական քառեակն է որ Ահարոն կը փոխադրէ հայ քերթողական ստեղծագործութեան մէջ: Պօտլէր, Ռէմպօ, Մալարմէ եւ Վալէրի :

Պիտի ուզէի որ Ահարոն գրէր այդ չորս բանաստեղծներուն մասին գիրք մը, իր գեղեցիկ արձակով, բացատրէր անոնց մէջ թաքնուած լոյսերը: Իր քերթուածներուն մէջ փոխադրելէ յետոյ անոնց մօդութիւնը, բացատրէր նաեւ, Երեւանէն մինչեւ Սփիւռք հասակ նետող երիտասարդ ու պատանի հայորդիներուն՝ այդ մօդութեան գաղտնիքները: Վստահ եմ որ այդ գիրքը աչքը պիտի բանար շատերուն, բանար հոգին անոնց՝ ստեղծագործութեան նոր գեղեցկութիւններու :

Կը խնդրեմ որ անպայման գրէ այդ մատեանը, ո՛չ ոք կը ճանչնայ զանոնք այնքան խորապէս, որքան ինք :

Ու, այժմ, վերջացնենք այս հապճեպ մտածումները: Ահարոնի գործին վերլուծումը կը պահանջէ նոյնքան խոր ու բծախնդիր աշխատանք, որոնք հարկ եղած են կառուցանելու համար զայն :

Վերջացնենք, փոխ առնելով քերթողահայր Տանթէի խօսքերը ...

Հայե՛ր, պատիւ ըրէք վսեմական քերթողին ...:

Կ. ՓՈԼԱՏԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԵՐԳԻԾԱՆՔ

«ԶԱՄԲԻՒՂ» ԴԱՐԱԳԻՐՔ

(Լոյս է տեսնում հարիւր
տարին մի անգամ)

●

ԽՄԲԱԳՐԻ ԿՈՂՄԻՑ

Զանազան խմբագրութիւնների եւ հրատարակչութիւնների հասցէներով շարունակ ստացւում են բազմաթիւ նամակներ, որոնցմով որոշ հեղինակներ հարցնում են՝ «Ե՞րբ է տպուելու իմ նիւթը»:

Իսկ նիւթը, պիտի ասել, վաղուց գըտնւում է զամբիւղում: Տեղեկանալով այդ մասին, դրանց հեղինակները գրում են բազմաթիւ նոր նամակներ, որոնցմով յայտնում են իրենց բողոքը եւ պահանջում են հանել զամբիւղից անարդարացիօրէն մերժուած նիւթը եւ տպագրել :

Ընդառաջ գնալով այդ հեղինակներին, մենք, բացառութեան կարգով, հաւաքեցինք զամբիւղներից որոշ նիւթեր եւ տըպագրում ենք՝ յանձնելով դրանք ընթերցողի դատաստանին :

***

ՄԻ ԸՆԹԵՐՑՈՂԻ ԿՈՂՄԻՑ

Յարգելի ընկեր խմբագիր,

Մեծ ձանձրոյթով կարդացի ձեր խմբագրած Զամբիւղ դարագիրքը : Ասում եմ՝ մեծ ձանձրոյթով, որովհետեւ ոչ մի նորութիւն չգտայ այնտեղ: Այդպիսի բազմաթիւ նիւթեր ես յաճախ եմ կարդում մեր միւս պարբերականներում եւ նոյնիսկ առանձին գրքերով :

Ինձ հետաքրքրում է, թէ ինչու համար նոյն արժէքի նիւթերի մի մասը գնում է տպարան, իսկ միւս մասը՝ զամբիւղ : Գուցէ դրա պատճառն այն է, որ դուք չունի՞ք մեծ զամբիւղ: Այդ դէպքում ես կարող եմ տրամադրել իմ ունեցածը, որ շատ մեծ է: Ճիշդ է, դեռ սրանից մի քանի օր առաջ դա լիքն էր իմ ձեռագրերով, բայց այժմ դատարկ է, որովհետեւ իմ ձեռագրերն արդէն տպագրւում են:

Մի խօսքով, խնդրում եմ ընդարձակել ձեր զամբիւղը, որպէսզի բոլոր դրա արժանի նիւթերը զետեղուեն այնտեղ :

ՄԿՐՏԻՉ ԱՐՄԷՆ

***

Վիպասան Հաստենցի վէպի քննարկումը, որ տեղի էր ունենալու Գրողների Տան դահլիճում, յետաձգուած է տեխնիկական պատճառներով — վէպը դահլիճի դռներից չմտաւ ներս :

***

ԽԱՆՈՒԹԻ ՎԱՐԻՉԸ ԵՒ ԵՐԳԻԾԱԲԱՆԸ

Երգիծական բաժնի վարիչը հազիւ էր խորասուզուել, երբ յանկարծ դուռը բախեցին :

— Մտէ՛ք,— ասաց նա :

Ներս մտաւ միջահասակ, կարմիր այտերով, գիրուկ մի մարդ եւ քաղաքավարութեամբ բարեւեց երգիծական բաժնի վարիչին : Բաժնի վարիչը նրան աթոռ առաջարկեց եւ հարցրեց.

— Ինչո՞վ կարող եմ ձեզ օգտակար լինել :

— Ես խանութի վարիչ եմ եւ եկել եմ ձեզ մօտ բողոքելու :

— Ո՞ր նիւթի կապակցութեամբ :

— «Խանութի վարիչը» վերնագիրը կրող թերթօնի, որի մէջ դուք ծիծաղում էիք ...

— Առեւտրի ցանցի անմեղ գառների՞ վրայ, — ընդհատեց երգիծաբանը :

— Առեւտրի ցանցում ի հարկէ կան զեղծարարներ, խաբեբաներ ու թալանչիներ, բայց դուք պէտք է նշէիք նաեւ ազնիւ աշխատողներին :

— Այդ հարցում արդէն ժա՛նրն է մեղաւոր :

— Ժա՞նրը ով է, ես նրա քիթն ու մըռութը կը ջարդեմ :

Երգիծաբանը բարձր ծիծաղեց եւ բացատրեց, թէ ինչ բան է երգիծաբանութիւնը :

— Եթէ դուք ազնիւ մարդ էք, — ասաց նա, — բոլորովին պատճառ չունէք վըրդովուելու անազնիւ մարդկանց մերկացման համար :

— Ես ... ես ... շատ ուրախ եմ որ ծանօթացանք: Ոչինչ, լաւ ժանր է, դուք էլ լաւ մարդ էք երեւում, իսկ ես վախենում էի, մտքից ասում էի, որ եթէ այսօր մեր հարեւան խանութի վարիչին կպաւ, վաղն էլ մեր խանութին կը կպչի :

Եւ խանութի վարիչը գրպանից հանեց յուշատետրը, վերցրեց գրիչն ու ինչ որ բան գրեց, ապա դարձաւ երգիծաբանին.

— Ահա մեր խանութի հասցէն. եթէ որեւէ բանի կարիք ունենաք, եկէք մեզ մօտ :

— Շնորհակալութի՛ւն, եթէ նոր թերթօն գրելու կարիք լինի՝ ես նկատի կ՚ունենամ ձեր հասցէն, — ասաց երգիծաբանը ծիծաղելով :

ՅՈՒՍԻԿ ԽԱՆԴԱՄՈՒՐԵԱՆ

***

Հայֆիլհարմոնիայի այս տարուայ աֆիշում ճիշդ է գրուած «Կարպիս» անունը: Ինչպէս տեսնում էք՝ գրագիտութիւնը մուտք է գործում նաեւ թատրոններ: Հերթը գալիս է լեզուաբաններին :

***

Շարժանկար սիրողների բազմութիւնը անձրեւի տակ հերթի էր կանգնել տոմս ձեռք բերելու համար: Պատահաբար այդտեղից անցնում էր Կուլտուրայի մինիստրութեան (մշակոյթի նախարարութեան) մի աշխատակից : Նա վրդովուած մտաւ վարիչի առանձնասենեակը եւ ասաց.

— Այս ինչ խայտառակ վերաբերմունք է մարդկանց նկատմամբ, որտե՞ղ է սրահի վարիչը :

— Գնացել է հիւմանիզմի մասին դասախօսութիւն կարդալու,— պատասխանեց տեղակալը :

(Քաղուած «Սով. Գրականութիւն»էն)

(ԴԺՈԽՔԻՆ ԽՈՐԷՆ ՍԻՐԱՅԻՆ ԵՂԵՐԵՐԳ ՄԸ)

●

Կածանն ի վեր, կածանն ի վեր,
Մենք երկու սիրտ կարեվէր.
Կածանն ի վար, կածանն ի վար,
Մենք երկու վարդ հողմավար :

Պայծառ գիշեր, պայծառ գիշեր,
— Ո՛հ, մի՛ յիշեր, մի՛ յիշեր —
Լուսնին լոյսով սիրտըդ բացի,
Եւ կարդացի ու լացի :

Կածանն ի վեր, կածանն ի վեր,
Երգն է սըրտին կարեվէր.
Կածանն ի վար, կածանն ի վար,
Մահն է վարդին հողմավար :

(Երկնէր երկիր) ԱՀԱՐՈՆ

ՎՐԻՊԱԿ. — Ահարոնի մեծարանքի երեկոյին թղթակցութեան մէջ տպագրական վրիպումի մը հետեւանքով յիշուած չէր Օր. Ա. Փիրփիրեանի անունը, որ գեղեցիկ ուղերձով մը ներկայացուց Ահարոնը. իբրեւ Դպրոցասէրի ուսուցիչ :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (46)

ԵՐԿՈՒՆՔ

●

ԳԼՈՒԽ Ժ.

ԻՇԽԱՆԱԶԱՆՑ ԺՈՂՈՎ ՄԸ

Յովնան եւ Գուրգէն լուռ կը կենային եւ բերան չէին բանար : Իսկ Աշոտ տեսնելով վիճակը՝ դարձաւ, յանկարծ, այս երկուքին «դուք, ըսաւ, ամենեւին բան, առաջարկութիւն չունի՞ք ընելու »:

— Իմ առաջարկութիւնս երկու օր առաջ լսեցիք այդ մեծ ժողովքին մէջ. ես կը յուսայի որ եկեղեցական իշխանութիւն գլուխ կանգնելով ազգին, կրնար հրաշքներ գործել. նա չուզեր շարժիլ. դուք էլ կարելի է իրաւունք ունիք այս իշխանաւոն երիտասարդութեան վրայ յոյս դնելու եւ փրկութեան նշոյլ մը փնտռելու : Ես այստեղ այս ժողովքիս մէջ, անյարմար անձ մը կը գտնեմ ինքզինքս, ոչ իշխանազն եմ եւ ոչ երիտասարդ. ուրեմն, լռութիւնը իմ բաժինս պէտք է լինի:

— Յովնան եղբայր, երկու օր առաջ այն ժողովքին մէջ ուր ատենաբանեցիք, կարծեմ թէ նոյնպէս իշխանազն չէիք, եւ ժողովքը կաթողիկոսի ու մեծ նախարարաց ժողովք էր :

Առանց այս խօսքերուն հեգնական մասին ուշադրութիւն ընելու, միամիտ հանդարտութեամբ պատասխանեց Յովնան.

— Կարելի է ես խաբուեցայ եւ համարձակեցայ խօսելու սոսկական ռամիկ մը, վանքի ալեզարդ կաթողիկոս մը հոն նախագահ կը տեսնէի ժողովքին, եւ այդ կրօնական գլուխը կը կարծէի թէ ինձի պէս կը հասկնար Լուսաւորչայ ժողովուրդը, ինչպէս առաքեալը կը կարծէ, որուն առջեւ «ոչ ազատ կայ եւ ոչ ծառայ, այլ ամենայն ոչ մի ի Քրիստոս Յիսուս »: Եւ ես այդ հաւասարութիւնը ոչ իշխանութեան եւ ոչ մեծութեան առջեւ կը փափաքէի, այլ ահաւոր վտանգին ուր կը գըտնուի այս խեղճ հայրենիք :

— Վտանգը դարձեալ նոյն է. եթէ ոմանք ծերութեամբ, ոմանք անձնական շահերով, ոմանք քէնով կը մոռնան հայրենեաց վիճակը, հաւասարապէս յանցաւոր են :

Այս խօսքերուն վրայ Գուրգէն թէպէտ կամաց, բայց ի բնէ որոտաձայն պատասխանեց.

— Իշխան քաջ, դուք երբ այս ժողովքը հրաւիրեցիք, անշուշտ, այս վիճակին դարման մը ունէիք ձեր մտաց մէջ, անշուշտ առաջարկութիւն մը պատրաստած էիք, ինչո՞ւ ժամավաճառ լինինք, խօսեցէք համարձակ :

ԾԵՐԵՆՑ

(Շար.)

րած է կիպրոսի հարցին լուծման համար: Եթէ համաձայնութիւն չգոյանայ, կը պահանջէ որ հարցը ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդին ներկայացուի :

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ Թէքսաս Նահանգին մէջ ահուելի փոթորիկներու հետեւանքով մեծ թիւով տուներ քանդուեցան: Միայն մէկ գիւղի մը մէջ 21 հոգի մեռան :

ՍԹՐԱԶՊՈՒՐԿԻ ոստիկանութեան վերատեսուչին կինը բղիկ բղիկ եղաւ, երբ իր ամուսնին համար ղրկուած սիկառներու տուփ մը կը բանար, որ պայթուցիկով լեցուած էր: Կը կարծուի թէ ասիկա ալժերիացի ահաբեկիչներու գործն է. արդարեւ, Սթրազպուրկի ոստիկ. վերատեսուչը նախապէս Ալժերիոյ մէջ կը վարէր նոյն պաշտօնը :

ՔԱՆՆԻ շարժանկարի միջազգային փէսթիվալին մէջ առաջին մրցանակ ստացաւ ամերիկացի բեմադրիչ Ուիլյամ Ուայլըրի պատրաստած շարժապատկերը, որ կը կոչուի «Տիրոջ Օրէնքը» :

ՊԵԼՃԻՔԱՅ մէջ, Լիէժի մօտերը, ածուխի նոր հանքեր գտնուեցան :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ Նախագահական դեմոկրատ թեկնածու, Ատլայ Սթիվընսըն փարիզ հասաւ. տեսակցութիւն մը ունեցաւ վարչապետ Կի Մոլէի հետ :

ԻՐԱՔԻ Արտաքին Նախարարութեան պատասխանատու պաշտօնատարներէն մէկը յայտարարեց թէ Իրաք եւ Արաբիա որոշած են նիւթական «կարեւոր» օժանդակութիւն մը ընել Յորդանանի: Սուրիոյ Արտաքին Նախարարն ալ մամուլին յայտնեց թէ «Սուրիա իրեն բաժին ինկած օգնութիւնը պիտի բերէ Յորդանանի» :

ԱՆԳԼԻՈՅ վարչապետը յայտարարեց թէ անգլիական առաջին Ջրածին - ռումբի փորձը յաջողութեամբ պսակուած է :

ԹՈՒՔԻՈՅԻ բնակչութիւնը մեծ ցոյց մը կատարեց անգլիական դեսպանատան առջեւ՝ բողոքելով Ջրածին - ռումբի փորձին դէմ :

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Հայաստան ենթակոմիտէն ընկ. Յովհաննէս Տէրտէրեանի իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ իր տիկնոջ վաղամեռիկ Տիկին Շաքէի տըխուր մահուան առթիւ :

●

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէն ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկ. Յովհ. Տէրտէրեանի (Փիսոյեան) եւ ընտանեկան պարագաներուն, իր կնոջ կսկծալի մահուան առթիւ :

*

Ֆ. Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Պ. Յովհաննէս Տէրտէրեանի եւ զաւակներուն իրենց կնոջ եւ մօր, ընկերուհի Շաքէ Տէրտէրեանի մահուան առթիւ :

Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Մարսէյլի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Տիգրան Մարգարեանէ հազար ֆրանք :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

(Վասպ. Հերոսամարտի տօնակատարութեան առթիւ):

Հերթական դասախօսութիւնը այս չորեքշաբթի գիշեր ժամը 21ին, Քաֆէ Քանթի վերնայարկը: Կը խօսի՝ Պ. ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆ: Նիւթը՝ «Վասպուրականի Հերոսամարտին արժէքը եւ անոր անդրադարձումները ժամանակակից Հայոց պատմութեան վրայ»: Կը խնդրուի ճշդապահ :

LA STÉ. VERGER-FRUITS
12 Rue St. Denis, Paris (I)
(Perimètre des Halles)
*
փարիզի կեդրոնական Հալին մէջ
հայկական միակ հաստատութիւնը
կը փնտռէ Հարաւ. Ֆրանսայի գաւառներէն հիւտ եւ մասնագէտ՝
Courtier expéditeur en Fruits et Légumes

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer, Paris (9e) Pro. 05-73.

SALLE DE L'ECOLE NORMALE DE MUSIQUE
78 Rue Cardinet Métro Malesherbes
Հինգշաբթի, 30 Մայիս, ժամը 21ին
ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ ԴԱՇՆԱԿ - ՋՈՒԹԱԿ

ԱՐՄԱՆ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ
(Դաշնակ)

ՄԱՐԻ—ԺՕԶԷ ԼԱՄԱՍ
(Ջութակ)

Յայտագիր.—Մոցարթի (Ֆա Մաժէօր) Շումանի (Լա Մինէօր), Պրամսի (Լա Մաժէօր), Կարէն Խաչատուրեանի (Փարիզի մէջ առաջին ունկնդրութիւն) :

ՍՕՆԱՏՆԵՐԸ
Կազմակերպութիւն՝ ԼԸ ԹՐԻՖԹԻՔ
Տոմսերու գին՝ 200էն 500 ֆրանք:
Ուսանողներու զեղչ:
Կը ծախուին Էքօլ Նորմալի սրահը, Տիւրան հրատարակչական տունը եւ գործակալներուն մօտ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԼԻՈՆԷՆ Այրի Տիկին Մ. Սիմոնեան, Տէր եւ Տիկին Սէփէթճեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ Յով. Թադէոսեաններ իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք իրենց ամուսնոյն, հօր եւ ազգականին Թադէոս Սիմոնեանի մահուան առթիւ իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին ողբացեալին ընտանիքին եւ պարագաներուն :

3 ԱՄՍՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ ՏՐԱՄԱԴՐԵԼԻ Է

Մարսէյլի մէկ արուարձանին մէջ, բարձունքի վրայ (երկու սենեակ եւ խոհանոցով), ընդարձակ յարկաբաժին մը վարձու է, կազ, ջուր, ելեկտրականութիւն, խոհանոցի առարկաներով, մայրի ծառաստանով մը շրջապատուած: Դիմել՝ Տիկին Գնաճեանի, 28 Պուլվ. Ռում Լէ Մարթէկօ, Մարսէյլ:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ

Շնորհակալութեամբ ստացուած է կայանի շէնքին համար հինգ հազար ֆրանք Պ. Ադդէ Պարկիրճեանէ :

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ
Նաւով, օդանաւով, երկաթուղիով որեւէ է ընկերութեամբ եւ միեւնոյն գիներով դէպի Ամերիկա, Աւստրալիա, Քանատա եւ Արեւելք: Վճարումը հոս կամ արտասահման: Կ'ապահովենք վիզայի գործողութիւնները ձրի, կ'ապահովենք նաեւ տեղերը ձրի: Դիմել՝
ԺԱՆ ԵՂԻՇԷ ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆԻ
որ ունի 35 տարուան փորձառութիւն :
AMERICAN LLOYD
48 Rue de la République Marseille
Tél. CO 4722
7 Rue Auber, Paris

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Ալամպրայի մէջ, այս շաբաթ գիշեր ժամը 9էն մինչեւ լոյս :

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ շրջանիս բոլոր խումբերուն եւ ենթակոմիտէներուն, Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան եւ իր խումբերուն, ինչպէս նաեւ Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութեան եւ իր մասնաճիւղերուն :

Կը նախագահէ ընկ. Յ. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ
Կը խօսին՝ ընկերներ՝ Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ եւ Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ :
Գեղարուեստական խնամուած բաժին :
Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՓԱՐԻԶ ԻՄԷՋ

Յունիս 1ին, շաբաթ գիշեր ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ Զ. Թաղապետարանի սըրահը (Փլաս Սէն Սիւլփիս):
Կը նախագահէ ընկ. ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ
Կը խօսին՝ ընկերներ Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ եւ ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ (ֆրանսերէն):
Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր :
Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Յունիս 8ին, շաբաթ իրիկուն, պետական Թատրոնին սրահը :
Կը խօսի ընկեր Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ
Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ «Դրօ», «Յառաջ», «Շ. Միսաքեան» խումբերու եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան բոլոր ընկերները՝ այս չորեքշաբթի, ժամը 21-ին, «Ահարոնեան» ակումբին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ
42ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ՓԱՌԱՏՕՆԸ

Շաբաթ, 25 Մայիս ժամը 21էն 4
CERCLE MILITAIRE (PLACE ST. AUGUSTIN)

Հանդիսաւոր բաժին — ժամը 21էն 23 — վարի սրահին մէջ
Նախագահութեամբ Պ. ՌԷՅՄՕՆ ԹՐԻՊՈՒԼԷԻ (Նախկին նախարար նախկին Ռազմիկներու):
Կը խօսի Պ. ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ
Ողերձներ՝ Օր. Պատմաճեան, Պ. Պ. Սաֆրաստեան, Վարդանեան, Խերոյեան
Գեղարուեստական ճոխ բաժին :
Պար՝ Օր. Լ. Դանիէլեան, երգ՝ Ա. Քիւփէլեան, Օր. Պէնկեան, Օր. Մուրատեան, արտասանութիւն՝ Պ. Ա. Գմբէթեան
ՋԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ
Գունաւոր ՆՈՐ ԺԱՊԱՒԷՆ եւ պաստառի վրայ գունաւոր պատկերներ :
Տեսարաններ Վասպուրականէն, որոնց մասին բացատրութիւններ պիտի տայ Տիկին Ա. Խանդամեան :

Պարահանդէս.— Վերի սրահին մէջ, ժամը 23էն 5:
Թիփիք նուագախումբ
ERIC MAZENSԻ
Աթրաքսիոններով, խաղերով եւ բազմաթիւ նուէրներ շահողներուն
ՃՈԽ ՊԻՒՖԷ

Լ Ի Տ Ի Ա   Կ Ա Ր Ի Ն
Որուն ԶԱՆԱԶԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿՆԵՐՈՒ ԵՒ ԶԱՆԱԶԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ
ԾԻՍԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ

Նուիրուած նախորդ քոնսէրը այնքան ջերմ ընդունելութիւն գտաւ, ֆրանսական երաժշտական մամուլին ու մեծանուն երաժշտագէտներուն խոր գնահատանքին արժանացաւ, եւ Ֆեստիվալ ընկերութիւնը անոր երգապնակները (միքրոսիյոն) հրապարակ հանեց :

Այս անգամ կը կազմակերպէ բոլորովին նոր յայտագրով մը իր
ԾԻՍԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ՔՈՆՍԷՐԸ
Էքօլ Նորմալ տը Միւզիքի սրահը 78, րիւ Կարտինէ (մէթրօ Մալզէրպ)

Հինգշաբթի, 23 Մայիս, երեկոյեան ժամը 9ին:
Կը մասնակցին՝
Նէլլի Քարոն եւ Կիյըմէթ Պուայէ (Մարթընոյի ալիքներ)
Մօնիք Մաթայն (դաշնակ), Լուի Տիլլիէս (հարուածային գործիքներ),
Լիլի Լասքին (Տաւիղ):

Կազմակերպութիւն՝ ԼԸ ԹՐԻՖԹԻՔ
Ղեկավարութիւն ԺԱՔ ՊՕՆՏՕՆ:
Կը ներկայացնէ Լիւք Անտրէ Մարսէլ
Տոմսերու գին 200էն 600 ֆրանք :
Կը ծախուին հանդէսին սրահը, Տիւրան հրատարակչական տան եւ գործակալներուն, ինչպէս նաեւ Օր. Լորա Իչգալաչեանի մօտ (73 Ֆպ. Փուասօնիէր):
Հեռաձայն՝ ՓՐՕ. 64-23

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ
ARMENIE
Հայ Ֆոլքլորիք երաժշտութեան Բ. մեծադղյն սկաւառակը 30 սանթ. ԵՐԿՐՈՐԴ ԵՒ ՆՈՐ ԹԻՐԱԺՈՎ
ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԵԱՄԲ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ
Microsillon 33 tours No. mc 20136, durée 45 minutes
VOGUE - CONTREPOINT
Կը պարունակէ 14 հայկական կտորներ (նուագախումբ — երգչախումբ — մեներգ)
ՀԱՅՐԵՆԻՔ, ԷՐԶՐՈՒՄԻ ՊԱՐ, ԶՈՎ ԳԻՇԵՐ, ԿՌՈՒՆԿ, ԿԱՅՆԵԼ ԵՍ, ՄՇՈՅ ՊԱՐ, ԱՐԻ՛ ՍԷՅՐԱՆ, ԼԱԼԱ ՆԱՐՍ, ԵՏ ԱՌԱՋ - ՇՈՒՇԻԿ, ՊԱՆԴՈՒԽՏԻ ԵՐԳ, ՇՈՇՊԻ, ՄԱՐԱԼԻ, ՎԱՐԴԱՎԱՌ
Գին՝ 2600 ֆրանք
Երգարանով միասին ստանալու համար դիմել՝
ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ 14 Rue Petit, Paris 19, (Bot. 99-22), Record Shop 36 rue de Moscou
Եկեղեցւոյ դիւանատունը
Սկաւառակի վաճառատուները
Փնտռել նաեւ.—
Ա. Սկաւառակ հայկ. երաժշտութեան միքրոսիոն 20.103 (16 կտոր)
Երեւան, Եայլի, Թաքթակապ պար, Օրօր, Ալագեազ, Պիլիբի, Ատրպէյջան, Նազ պար, Գերիներու երգ, Նարօ ջան, Կաքաւիկ, Արեւելեան պար, Քեզ նման, Ղայթարմա, Լէզկինքա, Կովկ. երգ :
ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏ. Պատարագ եւ Տաղեր, միքրոսիոն 20.114 (20 կտոր)
Ով գերահրաշ ծաղիկ, Գովեա Երուսաղէմ, Սուրբ Աստուած, Փառք, Մարմին Տէրունական, Հրեշտակային, Սուրբ Յաւիտենայնի, Հոգի Աստուծոյ, Միայն Սուրբ, Օրհնութիւն, Տէր Ողորմեա, Հայր մեր, Եղիցի: Արծաթափրութեամբ, Ով զարմանալի, Աչքն ծով, Այսօր ձայնն Հայրական :

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրաք: Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 21 ՄԱՅԻՍ
MARDI 21 MAI 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7886 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3697

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՊԱՏԻՒԸ ԿԸ ՓՐԿՈՒԻ

●

Լիբանանի Հանրապետութեան նախագահ Քամիլ Շամուն 1954 Ցունիսին Պալատ հրաւիրելով ութսուն հայ ներկայացուցիչներ, հաղորդած էր թէ կառավարութիւնը որոշած է քանդել Պէյրութի Հրջանի վատառողջ հիւղակները եւ անոնց տեղ շինել վայելուչ բնակարաններ :

Ցայտնած էր այս առթիւ թէ Լիբանանի պետական ելմտացոյցէն որոշ գումար մը պիտի յատկացուի այս նպատակին համար ու թելադրած՝ որ Հայերն ալ նիւթական օրոշ աջակցութիւն բերեն՝ յաջողութեամբ գլուխ հանելու համար այս կարեւոր ձեռնարկը :

Շուրջ հարիւր հազար Հայեր ապաստան գտած էին Լիբանանի (նոյնքան ալ՝ Սուրիոյ) հիւրընկալ հողին վրայ՝ Կիլիկիոյ պարպումէն ի վեր, որ տեղի ունեցած էր համաձայն 1921 Հոկտեմբեր 20ին Ֆրանքլէն - Պույոնի եւ Մուսթաֆա Քէմալի միջեւ կնքուած համաձայնագրին :

Մեր հայրենակիցները, մեծ մասամբ Կիլիկեցիներ, 35 տարիէ ի վեր տուն տեղ եղան այդ հողամասերուն վրայ: Շատեր տնտեսական անկախութեան տիրացան՝ իբրեւ արհեստաւոր ու մանր առեւտրական: Ուրիշներ կարեւոր յաջողութիւններ ունեցան ճարտարարուեստի եւ մեծաքանակ առեւտուրի ասպարէզներուն մէջ :

Ժամանակի ընթացքին հետզհետէ անհետացան քարիւղի սնտուկներով ու թիթեղներով, զոյնզգոյն քուրջերով ու տախտակի կտորներով հապճեպօրէն շինուած խրճիթները: 1938ին մեծ հրդեհ մը մոխիրի վերածեց քանի մը թաղամասեր, որոնք աղտոտ մանրէներու եւ ապականութեան բոյներ դարձած էին :

Նոր բնակարաններ փոխարինեցին զանոնք: Սակայն ուրիշ թաղերու մէջ բազմաթիւ հայ ընտանիքներ, տարագրութենէն երեսուն եւ հինգ տարի վերջն ալ տակաւին կը շարունակեն ապրիլ վատառողջ պայմաններու մէջ: Ասիկա անպատուաբեր էր ո՛չ միայն մեր հայրենակիցներուն, այլ Պէյրութի համար, որ տարուէ տարի կը զարգանայ՝ դառնալով արդիական մայրաքաղաք մը :

Հանրապետութեան նախագահի կոչին վրայ, Պէյրութի հայ երեւելիները երեք տարի առաջ կազմած էին 15 հոգինոց յանձնաժողով մը, հովանաւորութեամբ երեք յարանուանութեանց պետերուն :

Յառաջ խանդավառութեամբ ողջունեց նախագահ Ք. Շամունի նախաձեռնութիւնը, քանի մը խմբագրականներով եւ յօդուածներով: «Մեր ուժերէն վեր չէ» խորագրով խմբագրականէն (28 Օգոստոս 1954) ազդուած,, Պրիւսէլէն հայրենասէր առեւտրական մը մեզի ղրկեց 25.000 ֆր., որ դրուեցաւ Լիբանանի Հայոց Առաջնորդին տրամադրութեան տակ :

Անկէ վերջ երկար ատեն անգործ մնաց Պէյրութի հայ յանձնախումբը: Վերջերս միայն սկսաւ կենդանութեան նշաններ ցոյց տալ :

Այժմ արդէն գործը ձեռք առած է «Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութիւն»ը, որուն վարիչները տասը օրէ ի վեր Պէյրութ կը գտնուին՝ տեղւոյն վրայ անհրաժեշտ քննութիւնները կատարելու համար:

Հիւղաւաններու տխուր վիճակը տեսնելով, Հիմնարկութեան նախագահ Տր. Ժոզէ Փէրտիկան, վերջին ծայր յուզուած՝ Առաջնորդ Խորէն Արք.ին յայտարարած է թէ իրենց «առաջին գործը պիտի ըլլայ քանդել խրճիթները եւ հայ ժողովուրդին մարդավայել բնակարաններ ապահովել »:

Ու խօսքէն գործի անցնելով յայտնած է Կիլիկիոյ կաթողիկոս Զարեհ Ա.ի, որ 1958էն սկսեալ տարեկան չիսուն հազար սթերլին (50 միլիոն ֆրանք) պիտի տրամադրուի Պէյրութի Ազգային Առաջնորդարանի Հայ Արդիական Աւաններու Շինութեան յանձնախումբին (Յառաջ, 19 Մայիս) :

Հինգ տարուան ընթացքին «Գ. Կիւլպէնկեան Հիմնարկութիւն»ը 250 միլիոն ֆրանք պիտի տրամադրէ այս նպատակին համար, փրկելով Պէյրութի մեր դժբախտ հայրենակիցներուն հետ նաեւ հայութեան պատիւը« յաչս հիւրընկալ երկրի կառավարութեան եւ ժողովուրդին :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔՐԻՍԹԻԱՆ ՓԻՆՕ ՆԻՒ ԵՈՐՔ ՄԵԿՆԵՑԱՒ

●

ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդի նիստը պիտի բացուէր երկուշաբթի կէսօրէն վերջ: Հաւանական է, որ վիճաբանութիւնները պիտի շարունակուին մինչեւ չորեքշաբթի օր: Օրակարգի միակ նիւթն է Սուէզի հարցը. ինչպէս յայտնի է, Ֆրանսա մերժեց ընդունիլ եգիպտական ծրագիրը եւ այդ պատճառով ալ պահանջեց որ Ապահովութեան Խորհուրդի նիստ հրաւիրուի :

Ֆրանսայի Արտաքին նախարարը, Քրիսթիան Փինօ, Նիւ Եորք մեկնեցաւ կիրակի օր, անձամբ ներկայացնելու համար ֆրանսական տեսակէտները :

Ինչ են Ֆրանսայի պահանջները . —

Ամէն բանէ առաջ կ'ուզեն որ եգիպտական կառավարութիւնը բանակցութիւններու սկսի Ջրանցքէն օգտուող պետութեանց հետ՝ 1956 Հոկտեմբերին Ապահովութեան Խորհուրդէն ընդունուած վեց սկզբունքներուն վրայ վերջնական եւ բազմակողմանի համաձայնութեան մը յանգելու համար :

Այսպիսի համաձայնութեան մը ստորագրութիւնը անհրաժեշտ է՝ կամայական որոշումներու եւ պարտադրանքներու առաջքն առնելու համար: Ֆրանս. կառավարութիւնը կը պնդէ այս կէտին վրայ, որովհետեւ եգիպտական ծրագիրը արդէն իսկ կը պարունակէ ապագայ դժուարութեանց դուռ բացող կէտեր. այնտեղ ըսուած էր, օրինակի համար, որ Եգիպտոս ազատ կը զգայ Սուէզի Ջրանցքին մուտքը արգիլելու այն երկիրներուն, որոնք ՄԱԿի որոշումներուն չեն ենթարկուիր: Ֆրանս. կառավարութիւնը անընդունելի կը նկատէ այսպիսի յաւակնութիւն մը, որովհետեւ միայն ՄԱԿը իրաւասութիւն ունի դատելու, որ տրուած պետութիւն մը կ'ենթարկուի՞ թէ չենթարկուիր իր որոշումներուն: Եգիպտոս որեւէ հանգամանք չունի ՄԱԿի անունով որոշումներ տալու :

Այս հիման վրայ, Ապահովութեան Խորհուրդի առաջին իսկ նիստին, Քրիսթիան Փինօ պիտի պահանջէ որ Եգիպտոս հրաւիրուի բանակցութեանց սկսիլ Ջրանցքէն օգտուողներուն հետ, որպէսզի նոր համաձայնագիր մը պատրաստուի :

Փարիզի քաղաքական շրջանակներու կարծիքով, Արտաքին նախարարը որոշ դժուարութեանց պիտի հանդիպի: Լաւագոյն պարագային, նոյնիսկ եթէ ֆրանսական տեսակէտը ձայներու մեծամասնութիւն շահի, կը վախցուի որ Խ. Միութիւնը իր վէթօն դնէ, արգիլելով որ տրուած որոշումները գործադրուին :

Նոյնիսկ այս պարագային, ֆրանս. կառավարութիւնը որոշ չափով դոհացած պիտի զգայ, որովհետեւ փաստուած պիտի ըլլայ, որ Սուէզի ներկայ դրյավիճակը ժամանակաւոր կարգադրութիւն մըն է :

× Միւս կողմէ կը ճշդուի թէ Ֆրանսայի այս դիմումը պէտք չէ կապել Իսրայէլեան ծրագրին հետ, որ կը նախատեսէ փորձի համար նաւ մը ղրկել Սուէզ: Կը կարծուի թէ Իսրայէլ այս փորձը պիտի կատարէ Ապահովութեան Խորհուրդի այս նստաշրջանին փակումէն վերջ: Կասկածէ դուրս է, որ Եգիպտոս պիտի չարտօնէ Իսրայէլեան նաւուն անցքը Սուէզէն: Այդ պարագային Իսրայէլ իրաւունք պիտի ունենայ բողոքելու ՄԱԿին :

× Եգիպտոսի մէջ ընդհանուր ձգտում մը կայ Ֆրանսական դիմումին ընթացք չտալու: Կը յայտարարեն թէ այս դիմումը «Ֆրանսական ներքին քաղաքականութեան հետ կապուած» հարց մըն է: Միւս կողմէ կը գովեն Անգլիոյ «իրապաշտութիւնը», որուն շնորհիւ կը համակերպի օրուան պահանջներուն :

× Ֆրանսական կառավարութիւնը հրահանգ տուած է Քրիսթիան Փինոյի, որ մինչ ալ ըլլայ վիճաբանութեանց ընթացքը, ո՛րեւէ մէկ պարագայի չհեռանայ ժողովէն, որպէսզի անհրաժեշտութեան մը պարագային կարենայ գործադրել վէթօի իր իրաւունքը :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

Այսօր, երեքշաբթի, Ազգ. Ժողովին մէջ յաւելեալ նոր տուրքերու ծրագրին վիճաբանութենէն վերջ քուէարկութեան պիտի դրուի վստահութեան հարցը : Քուէարկութեան վերջնական արդիւնքը յայտնի պիտի ըլլայ գիշերը ուշ ատեն, որովհետեւ երեսփոխանները անձամբ ներկայ պէտք է ըլլան քուէ տալու համար :

Կարելի չէ նախատեսութիւններ ընել արդիւնքին մասին, որովհետեւ ճիշդ է թէ երեսփոխաններու մեծամասնութիւնը դէմ է նոր տուրքերու ծրագրին, սակայն անժամանակ կը նկատէ կառավարական տագնապ ստեղծելը այնպիսի պահու մը, երբ ՄԱԿի մէջ Սուէզի հարցը քննուելու վրայ է :

× Կիրակի օր Ռոն նահանգին բնակչութիւնը պիտի ընտրէր իր երեսփոխանը (Էտուար Էրիոյի Թափուր ձգած տեղը գրաւելու համար): Ընտրողներու 44.92 առ հարիւրը չմասնակցեցաւ քուէարկութեանց: Ըստ ակնկալուածին, արդիւնքը համեմատականի մնաց: Յառաջիկայ կիրակի ժողովուրդը դարձեալ պիտի հրաւիրուի քուէարկելու :

× Ալժերիոյ Փալեսթրոյի շրջանին մէջ տեղի ունեցող բուռն կռիւներու ընթացքին 89 ապստամբներ եւ եօթը Ֆրանսացի զինուորներ սպաննուեցան. 19 հոգի ալ վիրաւորուած են :

× Շաբաթ եւ Կիրակի օրերը ահաբեկման բազմաթիւ դէպքեր պատահեցան Ալժերիոյ ամբողջ հողամասին վրայ :

× Մաւրիտանիոյ կառավարութեան փոխ - վարչապետը, պատասխանելով Մարոքի պահանջներուն, յայտարարեց թէ « Մաւրիտանիա ոչ մէկ ատեն Մարոքի մաս կազմած է եւ պիտի կազմէ»: Փափաք յայտնեց Հիւս. Ափրիկէի եւ Ֆրանսայի հասարակածային հողամասերուն միջեւ միացման ուղի մը դառնալու . պահանջեց նաեւ, որ ֆրանս. կառավարութիւնը միջոց մը գտնէ Մաւրիտանիայէն ներս մարոքեան յարձակումներուն վերջ մը տալու :

ԱՐԱԲԵՒԻՐԱՔԵԱՆ ՊԱՇՏ. ԶԵԿՈՅՑԸ

Արաբիոյ Իպն Սէուտ Թագաւորն ու իր 83 հոգինոց չքախումբը, շաբաթ մը Իրաքի հիւրը ըլլալէ վերջ կիրակի օր վերադարձան Րիատ: Հրատարակուած պաշտօնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ Իրաքի ու Արաբիոյ վեհապետները կ'ողջունեն «սերտ յարաբերութեանց նոր դարաշրջանի մը արշալոյսը» եւ կը յայտնեն թէ պիտի պայքարին «ամէն կարգի օտար միջամտութեանց դէմ»: Կը նշեն նաեւ որ արաբական պետութիւնները պէտք չէ միջամուխ ըլլան արաբական միւս պետութեանց ներքին գործերուն: Ակնարկութիւնը յստակ է — Իրաք իրաւունք ունի Պաղտատի Ուխտին մաս կազմելու. իսկ Եգիպտոս եւ Սուրիա իրաւունք չունէին Յորդանանի վերջին դէպքերուն միջամտե-

(Շար.ը կարդալ Դ. Էջ)

Ի՞ՆՉ Կ'ԸՍԷ ՊՈԼՍՈՅ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ ԽԱԴ ԱՐՔ.Ի ԱՆԽՈՐՀՈՒՐԴ ՔԱՅԼԻՆ ԱՌԹԻՒ

●

Պոլսոյ «Մարմարա»ն անդրադառնալով «անկախ համայնք» առաջացնելու համար Խադ Արք.ի կողմէ սուրիական կառավարութեան մօտ կատարուած դիմումներուն եւ հրատարակելէ վերջ Պ. Սալբի Ասալի պատասխանը, կը գրէ .— (Մայիս 13) :

Ինչպէս կը տեսնուի պաշտօնագրի բնագրէն, սուրիական կառավարութիւնը ճանաչումի խօսք չըներ տակաւին, այլ ընդառաջ կ'երթայ Խադ Արք.ի կողմէ կատարուած դիմումին եւ կ'ուզէ որ յղեն իրենց հիմնական կանոնագրութիւնը՝ առ ի նրկատառում :

Մեր ընթերցողներուն ծանօթ է թէ այդ՝ Անկախ Հայ Առաքելական Համայնքի համար նոյնիսկ գրուեցաւ թէ կը ստանային Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետի օժանդակութիւնը: Սակայն 25 Մարտին Ս. Պատրիարք Հայրը մեր թերթին տուած յայտարարութեամբ մը բացարձակ կերպով եւ վճռաբար հերքած էր տարաձայնութիւնները եւ ըսած էր, թէ Վեհափառ Հայրապետը եւ թէ իրենք երբեք կողմնակից պիտի չըլլային այդ տեսակ շարժումի մը: «Էջմիածին» հանդէսի խմբագրութիւնը անդրադառնալով այդ ցաւոտ հարցին, պատասխանած էր Անկախ Կաթողիկոսութեան օժանդակելու առթիւ հրապարակ հանուած գրոյցներուն, ըսելով .— Ի հարկ է թէ ճիշդ չէ այս լուրը:

Երբ այս էր մերկ իրականութիւնը եւ ամէնուս եւ մանաւանդ Խադ Արք.ի ծանօթ էր Վեհափառ Հայրապետի տրամադրութիւնը, հետաքրքրական է գիտնալ թէ Խադ Արք. Աջապահեան իր համախոհներով երբ կ'առնէ այդ անխորհուրդ քայլը, ինչպէ՞ս պիտի արդարացնէ իր գործունէութիւնը երբ Վեհափառ Հայրապետը հարցում մը ուղղէ իրեն :

Երբ տեղեկացանք այդ լուրին, անգամ մը եւս ուղեցինք Ս. Պատրիարք Հօր ուշադրութեան յանձնել հարցը եւ ունենալ Նորին Սրբազնութեան կարծիքը :

Ս. Պատրիարք Հայրը երբ տեղեկացաւ անկախ համայնքի անունով կատարուած այդ վերջին ձեռնարկներուն, պատասխանեց.

— Ինչպէս յաճախ ըսած եմ, այդպիսի ձեռնարկ մը ոչ Ամեն. Հայոց Հայրապետի կողմէ կը վաւերացուի եւ ոչ ալ որեւէ Աթոռի կողմէ կրնայ ճանչցուիլ :

Երբ այս է Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի եւ Նուիրապետական Աթոռներու ընդգրկած ուղղութիւնը, կը սիրենք յուսալ, թէ Տ. Խադ Արք. Աջապահեան իբրեւ հաւատարիմ մէկ ծառան Հայ Առաքելական Եկեղեցւոյ, պիտի չուզէ նորանոր բաժանութիւններ ստեղծել եւ Վեհափառ Հայրապետին կամքին եւ հաշտարար ուղղութեան հակառակ ընթացքի մէջ գտնուիլ :

Հակառակ Էջմիածնի կամքին եթէ իրականանայ Տ. Խադ Արք.ի եւ իր համախոհներուն այդ անխորհուրդ քայլը, հաւանաբար պիտի ունենայ իր անմիջական հետեւանքները եւ շատ աւելի պիտի փոթորկէ Մերձ. Արեւելքի արդէն իսկ խռովեալ հայ գաղութին կեանքը:

Իսկ այն թերթերը, որոնք երբեմն կուրծք կը ծեծէին Էջմիածնի անունով, երբ կը քաջալերեն Տ. Խադ Արք. Աջապահեանի այդ ձեռնարկը, կը մոռնան հաւանաբար թէ այդպէսով դէմ կը շարժին Էջմիածնի եւ Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետի կամքին :

ԾԵՐԱԿՈՒՏԱԿԱՆ Տոլի կազմեց իտալական դահլիճը՝ Քրիստոնեայ - Դեմոկրատ միատարր ուժերով: Պաշտօնի գլուխ պիտի մնան մինչեւ յառաջիկայ ընդհ. ընտրութիւնները:

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ համայնավար կուսակցութեան Կեդր. Կոմիտէի 9րդ լիակատար նիստին մէջ Կոմուլքա յաղթանակ տարաւ սթալինականներու եւ Խ. Միութեան կուրօրէն հաւատարիմ խմբակին վրայ :

ԷՋՄԻԱԾԻՆԸ ՊԱՇԱՐՈՒԱԾ ԷՐ

●

Օրհասական եւ ճգնաժամային օրեր էին ապրում Էջմիածնի եւ Երեւանի հայութիւնը 1927 թ. Օգոստոս ամսին:

Պարսից պահածառանդ Աբբաս Միրզան 30.000 բանակով հասել էր Արաղածի ըստորոտը, Օգոստոս վերջին գրաւել Աշտարակը ու Քասախ գետի աջ ափով յառաջանում էր դէպի ռուսական բանակատեղին՝ Բաշ - Աբարան:

Մինչեւ Օգոստոս 15ը տեղի են ունենում թնդանօթաձգութիւններ եւ հետախոյզների ու յառաջապահների ընդհարումներ: Կողմերից ոչ մէկը չէր փորձում վճռական ճակատամարտի դուրս գալ:

Ռուսական փոքրաթիւ բանակը ամրացած Բաշ – Աբարանի բարձունքների վրայ, մտածում էր միայն ինքնապաշտպանութեան մասին:

Աբբաս Միրզան գիտէր որ անկարող էր վճռական հարուած տալ, լեռների ծերպերին, անառիկ ամրութիւնների մէջ ապաստանած Ռուսներին: Պէտք էր բաց դաշտ քաշել թշնամուն ու փորձում է նոր ռազմախաղ:

Պարսից ձիաւոր բանակի մէկ մասը աբագօրէն մօտենում է ռուսական առաջաւոր դիրքերին, հրդեհում է իր եւ ռուսական բանակի միջեւ գտնուած դաշտերն ու ագարակները, նպատակ ունենալով ոչնչացնել ռուսական բանակի պարէնաւորումը, մանաւորապէս ձիերի կերը ու արագօրէն լքելով իր դիրքերը, նահանջում եւ իր բանակատեղին հաստատում Օշական-նում, Էջմիածնից 12 քիլոմեթր հեռու: Իր բանակի մեծ մասը Իւսուֆ Խանի հրամանատարութեամբ շարժում է Էջմիածնի վրայ:

Խորամանկ Աբբաս Միրզան համոզուած էր, որ այսպիսով Ռուսները ստիպուած կը լինեն բաց դաշտ դուրս գալ եւ օգնութեան հասնել Էջմիածնում պաշարուածներին:

Իւսուֆ Խանը ամէն կողմից ամրօրէն պաշարում է Էջմիածինը եւ պահանջում է անձնատուր լինել:

Էջմիածնում պաշարուած ռուսական կայազօրի հրամանատարը, Ներսէս արքեպիսկոպոսի հետ խորհրդակցելուց յետոյ, պատասխանում է կարճ եւ յստակ «Ոչ»ով, աւելացնելով. — «Միայն զէնքով կարող ես գրաւել»:

Չի յուսահատւում Իւսուֆ Խանը: Նոր պատգամաւորներ է ուղարկում, այս անգամ սպառնալով Ներսէս արքեպիսկոպոսին. — «Եթէ ինքնակամ չբանաս պարիսպի դռները, թնդանօթներով հիմնայատակ կը կործանեմ վանքը, եւ թո՛ղ մեղքը ծանրանայ քո հոգու վրայ, ո՛վ Ներսէս»:

Ներսէս արքեպիսկոպոսի պատասխանը լինում է նոյնքան յստակ եւ վճռական. — «Փորձի՛ր գրաւել:»

Թող լինի Ալլահի կամքը, վճռում է Իւսուֆ Խանը եւ Օգոստոս 16ի առաւօտեան որոտում են Պարսից թնդանօթները, այնպիսի սաստկութեամբ, որոնց խուլ արձագանքները հասնում էին մինչեւ Աբարանի բարձունքները՝ ռուսական բանակատեղին:

Տարակուսանքի ու երկընտրանքի մէջ է զօրավար Կրասովսկին: Գիտէ որ անհաւասար պայքար է, ուր ոչ միայն իր փոքրաթիւ բանակի ճակատագիրն է որ պէտք է վճռուի, այլ նաեւ ռուսական զէնքի փառքը:

Իր սպայակոյտի անդամներից շատերը փորձում են տարահամոզել իրենց հրամանատարին, խուսափել այդ վտանգաւոր քայլից: Նոյն ժամին հասնում է սուրհանդակ Էջմիածնից՝ Ներսէս արքեպիսկոպոսի եւ կայազօրի պետի օգնութեան թախանձագին կանչերով:

«Էջմիածինը, վտանգի մէջ է, պէտք է հասնել», վճռում է զօրավարը եւ հրամայում է իր բանակին պատրաստուել արշաւանքի:

Երեկոյեան ժամը 5ին, փոքրիկ հրապարակի վրայ, բանակը, մօտ 1800 հետեւակ, հինգ հարիւր ձիաւոր, 12 թնդանօթներով ու հայ կամաւորները իրենց ձիերով, կազմ եւ պատրաստ սպասում են իրենց հրամանատարին:

Ցամբաքայլ առաջանում է զօրավար Կրասովսկին, ողջունում է բանակին եւ յուզումնայորդ շեշտով հրամայում. — «Զինուորներ, ես վստահ եմ ձեր քաջութեանը, գիտեմ, որ պատրաստ էք փշրելու թշնամուն: Որքան էլ ուժեղ լինի նա, մենք նրան հաշուի պէտք չէ առնենք: Մենք ուժեղ ենք մեր յաղթելու վճռական կամքով, մեր հայրենասիրութեամբ, եւ հաւատարիմ մեր երդմանը՝ կատարելու սրբազան կամքը մեր ցարի: Յիշեցէք, որ միայն խիստ կարգապահութեամբ կ'ապահովէք դուք ձեր յաղթանակը: Կը փախչի թշնամին, հալածեցէք նրան, եղէք անխնայ, բայց պաղարիւն: Հետեւակ զինուորներ մի ցրէք ձեր շարքերը, Պարսից ձիաւորները շատ են, վտանգի դէպքում ի մի խմբուեցէք: Պարոնայք սպաներ, խնդրում եմ խստիւ գործադրել կարգադրութիւններս, վստահ եմ, որ իմ հրամաններս կը գործադրուին ճշգօրէն, որ կարգապահութիւնը, լռութիւնը եւ հնազանդութիւնը կը լինի ձեզնից իւրաքանչիւրի գլխաւոր եւ սրբազան պարտականութիւնը»:

Սրան հետեւում է ծնկաչոք աղօթքը ու քահանայի օրհնութիւնը եւ բանակը շարժւում է դէպի Էջմիածին: Երկու օրում պէտք էր անցնէին 35 քիլոմեթր տարածութիւն:

Յաջորդ օրն՝ Օգոստոս 17ը, դժնդակ օր եղաւ ռուսական բանակի համար: Լեռնային, քարքարոտ ու անջրդի կածաններով պէտք էր շարժել թնդանօթներն ու պարէնաւորման սայլերը: Դժուար էին վերելքները, նոյնքան դժուար վայրէջքները: Խորտակւում էին սայլերի եւ թնդանօթների անիւները, բայց պէտք էր յառաջանալ: Զինուորները ստիպուած էին օգնելու ձիերին, քաշելու համար թնդանօթներն ու սայլերը:

Վաղ առաւօտեանից, բարկ արեւի ճառագայթները շիկացած երկաթի էին վերածել մերկ ապառաժները, զինուորներն ու կենդանիները տառապում էին ծարաւից:

Վարը, Օշականի կիրճում, կարկաչահոս ու փրփրադէզ Քասախի աջ ափին թառած էր թշնամին:

Ռուսական բանակը շարժւում էր գետի ձախ կողմի բարձունքներով:

Պարսից ձիաւորների մէկ կարեւոր մասը կրկին վերագրաւել էր Աշտարակը եւ ուղղւում էր դէպի Աբարան, ռուսական բանակի թիկունքն անցնելու համար: Օշականը, որ նախորդ օրը թւում էր թէ պարպուած էր թշնամու բանակից, կրկին լեցուած էր թշնամու բանակներով եւ Օշականի ամբողջ լեռները նորից բռնուած էին թշնամու բազմահազար բանակով ու թնդանօթներով:

Պարսից հրամանատարութիւնը, որոշել էր ամէն գնով կասեցնել Ռուսների յառաջխաղացումը եւ Օշականի նեղ կիրճում խողխողել ռուսական բանակը:

Ռուսները իրենց դէմ գտնում են մորեխի պէս յառաջացող մօտ հինգ հազար պարսիկ ձիաւորներ, որոնք անխնայ կրակ են տեղում Ռուսների վրայ:

Ռուսական թնդանօթները գործի են անցնում եւ հազիւ մի քանի ռումբեր, օդը ճեղքելով ընկնում են Պարսից բանակի մօտերը, Պարսիկները հողմահալած ու խուճապահար՝ չքանում են եւ նորից ամրանում գետի ձախ բարձունքներում, իրենց դիրքերի մէջ:

Օշականի ճակատամարտն անխուսափելի էր:

Յ. Ա.

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԼԻԲԻՈՅ «ՄԻԱՑԵԱԼ» ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

●

«Նիւ Եորք Հէրալտ»էն կը քաղենք այս շահեկան յօդուածը, որ գրուած է Անգլիոյ Արտաքին նախարարութեան նախկին բարձրաստիճան պաշտօնատարներէն Էնքրնի Նըբթինկի կողմէ:

Լիբիոյ նորաստեղծ թագաւորութիւնը, որ մէկ միլիոն բնակիչ ունի մէկ միլիոն քառակուսի մղոն տարածութեան մը վրայ, կարո՞ղ է առանձինն պահելու իր գոյութիւնը: Եթէ ոչ՝ ո՞վ պիտի խլէ աշխարհագրականօրէն կարեւոր նշանակութիւն ունեցող այս տարածութիւնը:

Այս հարցն ու անոր պատասխանը մօտէն կը շահագրգռեն Մ. Նահանգները, որոնք Լիբիոյ մայրաքաղաք Թրիփոլիի դռներուն հաստատած են ամերիկեան հոգամասէն դուրս գտնուող իրենց մեծագոյն օդանաւային կայանը:

Լիբիա իր անկախութեան տիրացաւ 1951ին՝ Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան հովանաւորութեան տակ: Այդ օրէն սկսեալ Եգիպտոս կը ձգտի քարոզչութեամբ ու այլ միջոցներով դերակայութիւն շահիլ այնտեղ: Դպրոցներու ուսուցիչները մեծ մասամբ Եգիպտացի են. Լիբիոյ մէջ նոյնիսկ եգիպտական ստորերկրեայ գործունէութիւն ունեցող բանակ մը կար՝ եգիպտական դեսպանատան կցորդներէն մէկուն կողմէ կազմակերպուած. այս կցորդը վերջերս դիմակազերծ եղաւ ու երկրէն վտարուեցաւ:

Լիբիոյ Միացեալ Թագաւորութիւնը միայն անունով «միացեալ» է: Իրականութեան մէջ, Սիրէնայիքի ու Թրիփոլիի շրջաններուն բնակչութիւնները խորապէս հակառակ են իրարու: Թագաւորը, Իտրիս, իր առաջին կնոջ ազդեցութեան տակ, բոլորովին հակառակ է Եգիպտոսի հետապնդած նպատակներուն. սակայն ցարդ գիտէ ոչինչ ըրաւ երկրին միութիւնը իրագործելու համար: Ընդհանրապէս կը մնայ Սիրէնայիքի մէջ, իբր թէ առողջական նկատումներով, բայց խորքին մէջ՝ ցեղային հակառակութեան պատճառաւ:

Կորովի ու երիտասարդ վարչապետը, Մուսթաֆա Պեն Հալիմ, միակ լիբիացի դիւանագէտն է, որ երկրին միութիւնը իրականացնելու գործին մէջ կրնայ դրական դեր մը խաղալ. պէտք է ըսել, որ այս ուղղութեամբ լաւ գործունէութիւն ցոյց կուտայ:

Սակայն, հակառակ Պեն Հալիմի թափած բոլոր ճիգերուն, այն օրը որ Լիբիոյ 68ամեայ թագաւորը մեռնի, Թրիփոլիթէնի ժողովուրդը պիտի չուզէ ճանչնալ գահաժառանգը — Իտրիս թագաւորին եղբօր զաւակը — որ գրեթէ անծանօթ մըն է երկրին մէջ: Այդ պարագային, Սիրէնայիքի ժողովուրդը պիտի ուզէ այս գահաժառանգը պարտադրել որպէս թագաւոր, ու շատ հաւանական է որ ներքին պառակտում ծագի եւ երկիրը երկուքի բաժնուի:

Եգիպտոսի թաքուն փափաքն ալ այդ է: Այն օրը որ Լիբիա երկուքի բաժնուի, եգիպտական բանակը, պիտի քալէ երկրին վրայ. Սիրէնայիքի 250.000 բնակիչները հաւանաբար փորձեն դիմադրել. սակայն եգիպտական «հինգերորդ զօրասիւն»ին ճիգերով կազմակերպուած պետական ներքին հարուած մը, երկիրը պիտի մատնէ Եգիպտոսի ձեռքը:

Այդ պարագային Նասր, կամ իր յաջորդը, պիտի պահանջէ որ ամերիկեան ու անգլիական զօրքերը հեռանան Լիբիայէն: Լիբիոյ տէր դառնալով, Եգիպտոս ոչ միայն պիտի վտանգէ Թունուզը, Ալ-

---

ԻՄԱՍՏՈՒԹԵԱՆՑ ՈՒՂԻՈՎ

(Հէքեաթներ եւ աւանդութիւններ)

ԿԵԱՆՔԻ ԻՄԱՍՏԸ

●

= Ուրեմն, — հրամայեց արքան, — յանձնարարեցէք թամբել արքունի նժոյգներէն ամէնէն արագավազն ու ամէնէն գեղեցիկը, ու գահաժառանգը թող անձամբ երթայ որոնել ընկերակցուհին իր կեանքին ու գահին:

×

Գուրակի մը անկիւնադարձին, ծմակի մը եզրը, գահաժառանգը հազիւ յաջողեցաւ սանձել իր նժոյգը, եւ կեցնել ընդոստ: Իր դէմ կանգնած էր կոյս մը՝ սլացիկ հասակով եւ ճալկամարմին: Աչերը նրբօրէն վարդերանգ էին, ու վարսերը, առատ, կ'իջնէին իր հոլանի ուսերէն վար՝ մինչեւ բումբերը, որոնք նըրբանկերտ էին եղնիկի տոքերուն նման: Գահաժառանգը, յափշտակուած այս հըրապուրիչ էակէն, իջաւ նժոյգէն, իր նայուածքովը դրկեց, պահ մը, հասակն անոր, ու, տենչահար՝

— Երեւի, — ըսաւ, — դուն այն ես, զոր կը փնտռեմ ես:

= Կը փնտռե՞ս, — հարցուց աղջիկը քնքշութեամբ, բայց զարմանքով:

— Այո, աւելցուց գահաժառանգը սրտատրոփ, — կը փնտռեմ լեռ ու ձոր, դաշտ ու հովիտ, ամէն տեղ, օրերէ ի վեր, նժոյգիս վրայ, անքուն ու անհանգիստ:

= Ու կը փնտռես զիս ինչո՞ւ, — հարցուց աղջիկը՝ նոյն քնքշութեամբ:

— Խնդրելու համար քեզմէ՝ ուղեկիցն ըլլալ իմ կեանքիս, եւ բաժնել ճակատագիրն իմ:

= Արտաքինէդ՝ ինչպէս նաեւ նժոյգիդ արծաթեայ թամբէն ու ոսկեայ սանձէն կը հետեւցնեմ թէ սովորական մահկանացու մը չես, — յարեց աղջիկը մեղմութեամբ, — ու կը պատկանիս, ապահովաբար, իշխանական տան մը:

— Այո՛, — ընդմիջեց երիտասարդը հեզութեամբ ու դեռ սրտատրոփ:

= Ու թողած ես վայելք ու պերճանք, որոնելու համար զի՞ս:

— Ճիշդ այդպէս — յարեց գահաժառանգը փութկոտ, ջանալով հաւաստիքը տալ՝ գայն ունենալու իր տենչանքին:

= Բայց, ես մենաւոր եմ ու անտուն, ըսաւ աղջիկը՝ իր վճիտ ձայնին մէջ դնելով շեշտ մը անկեղծ ու անվերապահ, — ու զուրկ՝ որեւէ պերճանքէ կամ ճոխութենէ: Իսկ դուն, կ'ըսես, իշխանազն ես..

— Արքայազն, — ճշդեց գահաժառանգը փութկոտութեամբ:

= Եւ, հետեւաբար, նաեւ գահաժառա՞նգ:

— Այո:

= Ուրեմն եւ՝ արժանի ես էակի մը, որ կրէ նոյն բարձրորակ արիւնը, եւ ունենայ այն արժանիքները, որով օժտուած պէտք է ըլլայ ապագայ թագուհի մը:

— Ես կը ցանկամ գահակալուհի մը իմ սրտին, եւ ոչ թէ իմ երկրի գահին, — պատասխանեց գահաժառանգը:

= Եւ անոր սիրոյն պատրաստ ես յանձն առնել...

— Ամէն զրկանք ու ամէն զոհողութիւն, — շտապեց լրացնել գահաժառանգը, — քու հասակդ աւելի նրբասլաց է՝ քան սօսիները մեր անտառներուն: Քու աչքերդ աւելի խոր են՝ քան լիճերը մեր: Քու ձայնդ աւելի քաղցրահնչիւն է՝ քան բոլոր երաժշտութիւնները մեր արքունիքին:

Գլուխդ արշալոյս մըն է ոսկեվարս: Նայուածքդ ծորուն նեկտար է: Ու դէմքդ՝ գարունն իսկ: Քու շունչդ աւելի գգլխիչ է՝ քան բոլոր ծաղիկներուն բոյրերը համադրեալ: Եկուր ինձ հետ, ու ես քեզի ընծայեմ գահ ու թագ: Բեհեզեայ շրջազգեստ՝ քու այս հեզաճկուն մարմնիդ: Եւ մարգարտեայ մանեակ՝ կարապի վզիդ: Ու գլուխդ պաճուճեմ քանքարներով թանկագին: Եկուր, նժոյգս քեզ կը սլացնէ հովիտներէն ու ձորերէն անդին, ու մեր պալատին մէջ դուն կը բազմիս սնդուսեայ բազմոցներու վրայ: Քու առջեւ կը բացուին ճոխ սեղաններ՝ համադամներով լի: Ու նաժիշտներ զինք կը սպասարկեն քեզի: Աղջիկներ քու մարմինդ կը լուան եղնիկի կաթով, ու կ'օծեն բուրումնաւէտ օծանելիքներով՝ բերուած Հնդուստանէն: Եկուր, եկուր ինձ հետ, ու եղիր ուղեկիցն իմ կեանքին եւ բաժնեկիցը իմ ճակատագրին:

= Ես կուգամ քեզի հետ ու կ'ըլլամ քուկդ, եթէ կատարես ցանկութիւնն իմ, — յարեց աղջիկը՝ իր նայուածքը ուղղելով գահաժառանգին խաժ աչքերուն:

— Ցանկութի՞ւնդ... Պատրաստ եմ կատարելու անկարելին, — ըսաւ երիտասարդը՝ ձայնով մը սրտաբուխ, — ըսէ ինչ որ կը ցանկաս:

— Այդ սարը կը տեսնե՞ս, — ըսաւ աղջիկը՝ ցոյց տալով հեռակայ կատար մը, — անոր խորը, կ'ըսեն, մարմար մը կայ անբիծ ու անարատ: Եւ դեռ կոյս: Պեղէ՛ սարը, հանէ մարմարը, եւ ես կ'ըլլամ քուկդ:

= Իսկ մինչեւ ա՞յդ, — հարցուց գահաժառանգը երկմտած, բայց եւ տրամադիր:

— Ես կ'ըլլամ հոն, ուր որ էի եւ եմ միշտ:

= Այսի՞նքն:

— Ամէն տեղ... Ուրվհետեւ, այս ամէնը, զոր կը տեսնես, ես եմ ու իմս է:

Կ. ՄԵՀԵԱՆ

(5 Շար.)

ժերիան ու ամբողջ Հիւսիսային Ափրիկէն, այլ նաեւ Հիւսիսային Ատլանտեանկազմակերպութեան միջերկրականեան սահմանները: Աւելին. Լիբիոյ տէր դառնալով, Եգիպտոս միայն քանի մը մղոննոց հողի շերտով մը բաժնուած պիտի ըլլայ Սահարայի քարիւղի հանքերէն :

Այս վտանգաւոր հեռանկարը, եթէ նոյն իսկ ցարդ վրիպած է Արեւմտեան պետութեանց ուշադրութենէն, փոխահարար վրիպած չէ Թունուզի վարչապետ Հապիպ Պուրկիպայի քաղաքական հոտառութենէն: Մինչեւ վերջերս, Թունուզցիք ու Թունուզի կառավարութիւնը ոչ մէկ առանձին հետաքրքրութիւն ցոյց տուած էին Լիբիոյ հանդէպ, որուն բնակիչները կը նկատէին անքաղաքակիրթ ուղտապաններ: Սակայն այժմ Թունուզի վերաբերմունքը բոլորովին փոխուած է Լիբիոյ հանդէպ: Այժմէն իսկ կ'ուզեն նախազգուշական միջոցներ ձեռք առնել այն օրուան համար, երբ Լիբիան պիտի պառակտուի. ամէն գնով կ'ուզեն արգիլել որ Եգիպտոս Լիբիոյ կամ գոնէ Թրիփոլիթէնի մէջ հաստատուի որպէս տէր ու տիրական: Այս ուղղութեամբ, շատ յատկանշական է Պուրկիպայի վերջին այցելութիւնը՝ Լիբիոյ վարչապետին:

Ի՞նչ պէտք է ընել, ուրեմն, եգիպտական թափանցումին ու հետագայ գրաւման առաջքն առնելու համար: Անգլեւլիբիական դաշինքը որոշապէս կ'ըսէ թէ Անգլիա զէնքի ուժով պիտի պաշտպանէ Լիբիան, եթէ այս վերջինը յարձակում կրէ: Սակայն Գահիրէի ձայնասփիւռին քարոզչութենէն ազդուած, Լիբիացիք կը պահանջեն որ այդ դաշինքը վերաքննութեան ենթարկուի եւ Լիբիոյ անգլիական բանակներուն թիւը զեղչուի: Ամէն պարագայի, անգլիական բանակները ոչինչ կրնան ընել եգիպտական խաղաղ թափանցումին դէմ :

Ուրիշ միջոց մը կայ Եգիպտոսի ապագայ ծրագիրները ձախողութեան մատնելու համար — Լիբիան զօրացնել ներքնապէս. կազմակերպել ոստիկանութիւնը, բանակը, եզերային պաշտպանութիւնը, ստեղծել լիբիական օդային ուժ մը, որպէսզի բանակը կարելի ըլլայ արագ կերպով փոխադրել երկրին մէկ կողմէն միւսը: Անգլիա այս բոլորը ընելու համար անհրաժեշտ նիւթական միջոցներէն զուրկ է. սակայն այս ծրագիրները կրնայ իրականացնել Մ. Նահանգներու հետ գործակցաբար. Անգլիա կրնայ տալ անհրաժեշտ զինամթերքն ու զինավարժութեան մասնագէտները. իսկ Մ. Նահանգները կրնան հայթայթել օդանաւերը: Շատ աւելի հետաքրքրական է օդանաւորդներ ու օդային բանակ մը պատրաստել Լիբիոյ մէջ, քան անգլիական զօրաբաժին մը պահել այնտեղ, որ անհրաժեշտութեան պարագային անշարժութեան կրնայ դատապարտուիլ՝ օդանաւերու չգոյութեան պատճառով: Պէտք է նշել այստեղ, որ Այզընհաուըրի պատուիրակը, Ճէյմս Ռիչըրտս, իր տեղեկագրին մէջ այս մասին որեւէ յիշատակութիւն չըներ :

Ուրիշ ասպարէզ մըն ալ կայ, որուն զարկ կրնան տալ Արեւմտեան պետութիւնները. այդ՝ դաստիարակչական ասպարէզն է: Եգիպտոս, Լիբիա ուղարկած իր ուսուցիչներուն շնորհիւ, որոշ առաւելութիւն մը ձեռք ձգած է Արեւմուտքի վրայ: Լիբիացիները նախընտրութիւն կու տան տեղացի ուսուցիչներ պատրաստելու գործին՝ փոխանակ Եգիպտոսէն ներմուծելու զանոնք: Կը ծրագրեն նաեւ Լիբիական համալսարան մը բանալ: Արեւմտեան պետութիւնները կրնան օժանդակել Լիբիացի ուսուցիչներ պատրաստելու գործին, որ եգիպտական ազդեցութիւնը չէզոքացնելու համար ազդու միջոց մըն է:

Ինչպէս մահմետական աշխարհի բոլոր երկիրներուն մէջ, այստեղ ալ Խ. Միութիւնը տենդագին գործունէութեան լծուած է: Ամէն օր նորանոր առաջարկներ կը բերեն լիբիական բանակին համար խորհրդային մարզիչներ ու մասնագէտներ տրամադրելու: Լիբիոյ վարչապետն ու գլխաւոր տարրերը կը մերժեն խորհրդային ու եգիպտական շլացուցիչ առաջարկները. սակայն ամբոխը նոյն ձեւով չի մտածեր ու աւելի դիւրաւ կը խաբուի: Անհրաժեշտ է որ Արեւմտեան աշխարհը աճապարէ, եթէ չուզեր կորսնցնել Լիբիան, որ Մարոքի ու Թունուզի նման աչքերը յառած է Արեւմուտքին: Արեւմտեան պետութիւններուն շահը կը պահանջէ որ չանտեսեն այդ ակնկալութիւնը, նոյնիսկ եթէ հարկ ըլլայ մեծ գումարներ թափել Լիբիոյ մէջ :

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԸ

Փարիզի Աղքատախնամ Ընկերակցութեան ընդհ. ժողովը տեղի ունեցաւ Ապրիլ 12ին: Վարչութիւնը իր կազմով ներկայ էր ժողովին ի բաց առեալ մէկ քանի անդամներու, ոմանք արդելիչ պատճառներով :

Ժողովը բացուեցաւ ժամը 21ին: Վարչութեան նախագահը Տօքթ. Վակրամ յայտարարեց որ սոյն ժողովը եւ առնուելիք որոշումները օրինական են նոր կանոնագրի տրամադրութեանց համաձայն, ինչ ալ ըլլայ ներկաներու թիւը եւ հրաւիրեց ընդհ. քարտուղարը կարդալու նախորդ նիստի ատենագրութիւնը, որ վաւերացուեցաւ նոյնութեամբ: Կարդացուեցաւ նոյնպէս հաշուեքննիչ մարմնի տեղեկագիրը ստորագրուած Պ. Պ. Բ. Տամլամեանի եւ Վ. Մելիքեանի կողմէ որոնք կը հաստատէին հաշուապահութեան կանոնաւորութիւնը եւ ճշգրտութիւնը :

Գանձապահ Պ. Յովհաննէսեան կարդաց ընկերակցութեան 1956ի հաշուեկշիռը ինչպէս նաեւ երկու ծերանոցներու մուտքի եւ ծախքերու մանրամասնութիւնները որոնք ունկնդրուեցան հետաքրքրութեամբ: Գանձապահը ներկայացուց 1957ի պիւտճէն որ կը նախատեսէր 2.124.000 ֆրանքի ծախք մը, կարօտեալներու բաժնուելիք օգնութեան եւ ընդհ. ծախքերու գումարներէն կազմուած, ինչպէս նաեւ պարահանդէսի վարկերը: Ժողովը քուէարկեց այս գումարները :

Նախագահը շնորհակալութիւն յայտնեց ներկաներուն եւ խօսեցաւ ընկերակցութեան հանրօգուտ պարտականութեանց մասին որոնք անհրաժեշտ կը դարձնէին ներքին կանոնագրի մը կազմութիւնը: Վարչութիւնը նախապէս զայն ուսումնասիրած ըլլալով, քարտուղարը կարդաց այդ նախագիծը, յօդուած առ յօդուած, որոնք անջատաբար լսուելէ վերջ, ժողովը ձեռնամբարձ քուէարկութեամբ վերջնականապէս ընդունեց զայն :

Նախագահը յայտարարեց թէ այս կանոնագիրը պիտի ներկայացուի Ներքին գործոց եւ առողջապահութեան եւ Ազգաբնակչութեան Նախարարութեանց հաւանութեան :

Ժողովը փակուեցաւ ժամը 22.30ին :

Դիւան Ընկերակցութեան

ԽՄԲ.— Այս զեկոյցին կցուած է նաեւ մանրամասն հաշուետուութիւն մը, որմէ կը քաղենք գլխաւոր հատուածները: Այսպէս՝ 1956ի ընթացքին Աղքատախնամը —անջատ զոյգ հանգստեան տուներու հաշիւներէն — ունեցած է չորս միլիոն մուտք եւ 3.5 միլիոն ելք, ուրեմն գանձին մէջ ունի կէս միլիոնի պատրաստ գումար մը, զոր 1956 Յունուար մէկին իր ունեցած 1.5 միլիոնին վրայ աւելցնելով. տարւոյն վերջ կ'ունենայ մօտ երկու միլիոն :

Մուտքի գումարին մանրամասնութեանց գլխաւոր գլուխները հետեւեալներն են: Մէկ միլիոն 800 հազար նուիրատուութիւններէ, եկեղեցիի պնակի հասոյթ 180 հազար, Նանսէնեան դրոշմներէն, տոկոսներէ եւ զանազան մանր մուտքերէ 80 հազար, 1.300.000 ֆրանք վերադարձուած ծերանոցներու տրուած փոխ գումարներէ:

Գալով ելքերուն, հետեւեալ թիւերով կը ներկանան անոնք:

Օգնութիւններ մէկ միլիոն 170 հազար, գրասենեակի բոլոր ծախքերը հաշուած (պաշտօնէութիւն, ընկերային տուրքեր, ջերմութիւն, հեռաձայն, կարասիներու գնում եւ մանր ծախքեր) 565 հազար:

Այս հաշիւներէն բոլորովին անջատ է հանգստեան տուներու հաշուեկշիռները, որոնց առանձին անդրադառնալ նոյնքան շահեկան է: Անոնց առնչութիւնը Աղքատախնամին հետ հետեւեալն է միայն, իրենց պիւտճէին մէջ կը նախատեսուի մէկ միլիոնի տրամադրելի փոխատուութիւն մը որպէսզի անհրաժեշտ պարագաներուն ծերանոցներու տնօրէնութիւնը դրամական դժուարութիւններ չունենայ: Այդ փոխատուութիւնները միշտ ալ վերադարձուած են անյուշտ, ինչ որ կը գտնենք 1956ի մուտքին մէջ ալ: Աղքատախնամը ինք իր պիւտճէէն ծախսած է միայն 1956ի ընթացքին յիսուն հազար ֆրանք ծերանոցներու համար :

Հաշիւները շատ յստակ են եւ կանոնաւոր: Ինչ որ նկատելի է մեզ համար օգնութեան բաժինն է միայն որուն ելքը եղած է մէկ միլիոն երկու հարիւր հազար, մէկ միլիոն 900 հազար նուիրատուութեանց դէմ :

Մօտաւորապէս 140 կարօտ անձերու ամսական հազարական ֆրանք տրուած է ուրեմն: Պիտի ուզէինք թելադրել որ ըստ իրենց ներկայացուցած հաշիւներուն կրնան այդ 140 ստացողներէն գոնէ կէսին, շատ կարօտեալներուն, հինգ հարիւր ֆր. աւելի տրամադրել ամսական, որ պիտի ընէ տարեկան ոչ աւելի քան 500 հազար ֆրանք, ինչ որ համեմատական պիտի ըլլար նուիրուութիւններէ ստացուած գումարէն :

Այս պարագային ալ Միութեան ծախքերուն (կէս միլիոն) կը մնայ դարձեալ անդամավճարները, պարահանդէսի հասոյթին մէկ մասը եւ զանազան մանր մուտքեր :

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԱՊՐԻԼ 11-24Ի ՍԳԱՀԱՆԴԷՍԸ ԿԱՐՏԱՆԻ ՄԷՋ

●

ԿԱՐՏԱՆ, (Յատուկ).— Այս տարի Ապրիլեան Սգահանդէսը տեղի ունեցաւ Մայիս 12ին՝ Պիվէռի Հ. Յ. Դ. «Գեղունի» սրահին մէջ: Ժամանակէն առաջ սրահը լեցուած էր սգաւոր հանդիսականներով: Սգահանդէսին նախաձեռնութիւնը ստանձնած էին Պիվէռի Սահակ - Մեսրոպ եւ Կարտանի Հ. Բ. Ը. Մ.ի հովանաւորած դպրոցներու վարչութիւնները: Յարանուանութեանց պետերը այս կամ այն պատճառով չմասնակցեցան :

Հանդէսը բացուեցաւ զոյգ դպրոցներու աշակերտներուն նահատակներուն նուիրուած խմբերգով, որ ունկնդրուեցաւ յոտնկայս: Օրուան նախագահ Պ. Օհան Տալոյեան խօսք տուաւ Ն. Սարգիսեանի, որ ըսաւ. «Եթէ կ'ուզենք լաւագոյնս յարգել մեր նահատակներուն յիշատակը, մեր առաջին մտահոգութիւնը պիտի ըլլայ նորահաս սերունդին հայեցի դաստիարակութիւնը: Պէտք է անոնց սորվեցնենք մեր պատուական լեզուն և գրականութիւնը, մեր մէկուկէս միլիոն զոհերուն հետապնդած վսեմ գաղափարները որոնց համար չվարանեցան զոհուելու »:

Ուսուցչուհի Տիկին Թորոսեան ջանք չէր խնայած գեղարուեստական պատշաճ բաժին մը պատրաստելու համար: Ընկեր Զարեհ Գասեան յուզումով երգեց «Տէր Կեցո»ն որմէ վերջ խօսք առաւ ընկեր Աստուր Քէօսէեան: «Այսօր 42րդ տարեդարձն է մեծ արհաւիրքին: Եկած ենք ոգեկոչելու յիշատակը անոնց որոնք զոհուեցան վսեմ գաղափարի մը համար: Բայց մենք մեր նահատակները յարգած կ'ըլլանք այն ժամանակ միայն երբ ձեռք ձեռքի տուած կը հետապնդենք մեր ազգային պահանջները: Մեր թագաւորութեան ու նախարարութեան շրջանէն մինչեւ այսօր ալ եղած են հայ մարդիկ, որոնք նախընտրած են մեր երկրին բանալիները յանձնել օտար խնամակալութեանց որոնք չեն համապատասխաներ մեր ազգային իղձերուն: Ունինք հայրենիք մը որ մեր յոյսն է, բայց ունինք նաեւ պահանջներ: Պէտք է որ բոլորս ալ միասնաբար ուժ տանք այդ պահանջները հետապնդողներուն՝ մոռնալով մեր տարակարծութիւնները: Եթէ մենք այսօր հեռու ենք մեր հայրենիքէն, կրնանք ըսել սակայն, որ հայրենիքը փոխադրած ենք մեր սրտերուն մէջ, մինչեւ հասնի այն օրը, երբ մեր նպատակները պիտի իրականանան եւ մենք պիտի երթանք հաստատուինք մեր մայր հայրենիքին մէջ: Եւ պիտի գայ այդ օրը քանի որ հայ ժողովուրդը ունի կորով ու քաջութիւն, վկայ՝ Սարդարապատի, Ղարաքիլիսէի, Վասպուրականի ու բոլոր բոլոր հերոսամարտները, ուր յայտ եկան Հայուն քաջութիւնն ու հայրենիքի համար կռուելու իր պատրաստակամութիւնը »:

Մարսէյլէն յատկապէս հրաւիրուած էր երգելու՝ Օր. Մարի Սիմոնեան, որ ներկաները յուզեց Կոմիտասի «Կռունկ»ով :

Հ. Բ. Ը. Մ.ի կողմէ խօսեցաւ Պ. Թագէոսեան :

Նոր Սերունդէն Մարի Նալեան յուզումով արտասանեց Ա. Ահարոնեանի «Ուխտաւոր»ը :

Սգահանդէսը վերջացաւ «Տէր Ողորմեա»ով :

Ն. Ա. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (47)

ԵՐԿՈՒՆՔ

●

ԳԼՈՒԽ Ժ.

ԻՇԽԱՆԱԶԱՆՑ ԺՈՂՈՎ ՄԸ

Գուրգէնի հեզիկ ձայնը, որ առիւծի լըռիկ մռնչիւնի կը նմանէր, բոլոր դահլիճին ուշադրութիւնը դէպի այն կողմը դարձուց, ուր մեր այս խօսակցաց հետ քանի մը անձինք նաեւ ունկնդիր էին, շրջանակը մեծցաւ, եւ այս խօսքերուն վրայ Աշոտ խորագէտ, ինչ որ կ'ուզէր որ ուրիշները զրուցեն, ինք պարտաւորեցաւ զրուցելու :

— Այսպիսի վիճակի մը մէջ, Գուրգէն իշխան, ըսաւ նա, իբրեւ թէ միայն Գուրգէն կը տեսնէր, ազգի մը պատրաստութիւն ինքնինքը զօրացնելն է, եւ այս զօրութեան համար միութիւն մը կազմել պէտք է անքակտելի. մեր բոլոր թշնամութեանց աղբիւրը զօրաւոր գահ մը չունենալնիս կը ծնանի. Արաբացին զօրաւոր է, վասնզի Ամիրապետ մը ունի, որուն ամէնքը կը հնազանդին. Յոյնը զօրաւոր է, որովհետեւ կայսր մը ունի, որուն ամէնքը կը հնազանդին. եւ այն ամէն ազգք եւ ազինք, որ իշխանութիւն մը չունին ամուր եւ զօրաւոր, այս երկուքին դերի են եւ ծառայ: Ուրեմն, խնդիրն հոն է իմ կարծիքովս, որ մենք ալ պէտք է իշխանութիւն մը հաստատենք եւ այդ իշխանութեան պէտք է յարուինք ամէն սրտով, պէտք է յանձն առնունք հնազանդիլ այդ իշխանութեան հրամանաց : Հարկ չէ իշխանութիւնը մէկ անձի միայն յանձնել, կրնայ երկու երեք անձի ալ յանձնուիլ, միայն թէ այդ իշխանութիւնը գիտնայ կառավարել եւ ամենայն ոք գիտնայ նոյնպէս հնազանդիլ եւ ուրիշները հնազանդեցնել: Պէտք է համոզուինք, որ Հայաստան ուտող, սպառող ցեցը անիշխանութիւնն է, միմիայն պատճառ իւր կործանման, աւերակաց եւ գերութեան :

Երբ ինք լռեց, քանի մը երիտասարդք մօտենալով ըսին .

— Աշոտ իշխան, մենք զքեզ արժանաւոր կը տեսնենք այդ իշխանութեան, դու յանձըն առ եւ գործէ եւ մենք պատրաստ ենք քեզ հնազանդելու եւ օգնելու :

Նոյնը կրկնեցին մեծ մասը ժողովականաց. երբ Աշոտ լուռ կեցած կը մտածէր, եւ երբ ամէնքը նոյնը կը կրկնէին եւ կը բռնադատէին պատասխանել, նա, վերջապէս, համեստ ծանրութեամբ սկսաւ այդ իշխանութեան դժուարութիւնքը ցոյց տալ, իւր երիտասարդութիւնն առջեւ դընել եւ խնդրեց որ «միթէ՞ կարելի չէր այսպիսի իշխանութիւն մը իւր հօր՝ Սպարապետին յանձնել, որուն քաջութիւնը, խոհեմութիւնը, փորձառութիւնը յայտնի էին բոլոր Հայաստանի »:

— Կեցցէ՛ Սմբատ Սպարապետ, ըսաւ, գրեթէ միաբերան բոլոր ժողովքը, յիրաւի նա է միայն արժանաւոր, նա կրնայ փրկութեան հանել Հայաստան :

Եւ երբ ձայները հանդարտեցան, Աշոտ խոստացաւ հօրը իմացնել այդ ժողովքին որոշմունքը եւ խնդրեց որ երբ իւրաքանչիւրին իմաց տրուի, սահմանեալ տեղն ամէնքը գտնուին :

Արդէն արշալոյսն հասած էր, ժողովքը սկսաւ ցրուիլ, ամէն մարդ իւր տեղը կ'երթար: Երբ զոնէն դուրս ելան, Գուրգէն Յովնանի երեսը նայելով «Եղբայր, դու ի՞նչ կ'ըսես այս եղածին, ես Սպարապետը ոչ տեսած եմ եւ ոչ կը ճանչեմ, կրնա՞յ ազգը փրկել »:

— Ազգը փրկելու կարողութիւն մարդ մը միայն ունէր, իմ կարծիքովս, Հայոց կաթողիկոսը. բայց նա ոչ կամեցաւ. դատաստանը Աստուած ինք տեսնէ :

— Բայց Սմբատ կրնա՞յ բան մը ընել :

— Ո՛չ գիտէ, տեսնենք, ես բանի մը յոյս չունիմ, կ'երթամ մեր լեռները, ինչ որ կրնամ կը ջանամ ընելու. իմ պարտքս մահուընէ չի վախել եւ չի փախչիլ է. այդ՝ Աստուծոյ շնորհքով կրնամ կատարել: Մնաս բարով, Գուրգէն իշխան, եթէ Աստուած ուզէ, դարձեալ կը տեսնուինք:

ՏԵՐԵՆՑ

(Շար.)

լու։ Կը յայտնեն թէ Իրաք եւ Արաբիա Հաւատարիմ պիտի մնան Արաբական Լի-կայի սկզբունքներուն, ինչպէս նաեւ ՄԱԿի եւ Պանտունկի Ուխտերուն։ Կ'որո-շեն նաեւ օժանդակել Ալժերիոյ ժողովուր-դին՝ «ազատագրման իր պայքարին մէջ»։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՎԱՏԻԿԱՆԻ մէջ Պապը կարտինալի վե-ղարը յանձնեց Լեհաստանի ժողովրդա-պետ Վիծինսքիի։

ԱՆԳԼԻՈՅ Ելիզապէթ Թագուհին իր ա-մուսնին հետ այսօր պիտի հասնի Դանիոյ մայրաքաղաքը՝ Քոփէնհակ։

ԱՐԵՒՄՏ. ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ պատերազմա-կան նախարարը Լոնտոն հրաւիրուեցաւ։

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ հերքեց այն ամբաս-տանութիւնը, թէ Եգիպտոսի ու Սուրիոյ հետ գործակցաբար կ'ուզէր գահազուրկ ը-նել Յորդանանի, Իրաքի, Արաբիոյ եւ Լի-բիոյ թագաւորները։

ՖՐԱՆՍ. ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ անկա-խութիւն շնորհեց Քամըրունի, որուն ա-ռաջին վարչապետն է Մ'պիտա։ Շաբաթ օր մասնաւոր հանդիսութիւններով տօն-ուեցաւ անկախութեան յայտարարութիւ-նը։ Ֆրանսայի կողմէ ներկայ գտնուեցաւ Անդրֆրանսական հողամասերու Նախա-րարը։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ մէջ մեռած է Սթեֆան արք., որ պուլկար ուղղափառ եկեղեցիին պետն էր մինչեւ 1948։

ՎՈՐՈՇԻԼՈՎ երէկ հասաւ Հիւսիսային Վիէթնամ։

•

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՄԵԾԱՐԱՆՔԻ ՕՐ
Նուիրուած

ԽՐԻՄԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿԻ

ԻՐ ՄԱՀՈՒԱՆ 50ԱՄԵԱԿԻՆ ԵՒ
« ԱՐԾԻՒ ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆ »Ի
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ 100ԱՄԵԱԿԻՆ
ԱՌԹԻՒ

Այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 16ին, Սալ Մազընոյի մէջ (88 բիւ տ'Օպաներ)

Նախաձեռնութեամբ Վասպուրականի Հայր. Միութեան Կեդր. վարչութեան

Մասնակցութեամբ Մարսէյլի Համազգ. Մշակութային Միութեան եւ Տարօն-Սալնոյ-Ձորի Հայր. Միութեան։

Կը նախագահեն Պ. Պ. Վ. ՊԱՆԴԻԿԵԱՆ, Ա. ԹԵՐԶԻՊԱՇԵԱՆ, Գ. ՇԵՂԻԿԵԱՆ։

Կը խօսին Փրոֆ. Գ. ԽԱՅԻԿԵԱՆ եւ Պ. Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ։

Գեղարուեստական բաժնին կը մաս-նակցին Օր. Մ. Սիմոնեան, Օր. Ա. Շա-միրեան, Պ. Ս. Աւտոյեան, Պ. Գ. Քեն-տիրեան եւ Պ. Մ. Տերոյեան։

Կ'արտասանէ Անիթա Սարգսեան։

Այս տօնակատարութեան կը հրաւիրուին Հայ Կաթողիկէ, Հայ Առաքելական, Հայ Աւետարանական եկեղեցիներու եւ ա-ռաջնորդարաններու ներկայացուցիչները, քաղաքական կազմակերպութիւնները, քահանայական դասը, բոլոր բարեգործա-կան և ուՀայր. Միութիւնները։

Մուտքը ազատ է։

3 ԱՄՍՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ ՏՐԱՄԱԴՐԵԼԻ Է

Մարսէյլի մէկ արուարձանին մէջ, բարձունքի վրայ (երկու սենեակ եւ խո-հանոցով), ընդարձակ յարկաբաժին մը վարձու է, կազ, ջուր, ելեկտրականու-թիւն, խոհանոցի առարկաներով, մայրի ծառաստանով մը շրջապատուած։ Դիմել՝ Տիկին Գնաճեանի, 28 Պուլվ. Ռում Լէ Մարթէկօ, Մարսէյլ։

LA STÉ. VERGER-FRUITS
12 Rue St. Denis, Paris (I)
(Perimètre des Halles)
*
Փարիզի կեդրոնական Հալին մէջ հայկական միակ հաստատութիւնը կը փնտռէ Հայաս. Ֆրանսայի գա-ւառներէն հիմուտ եւ մասնագէտ՝
Courtier expéditeur en
Fruits et Légumes

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ ՕՐԸ ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ՄԷՋ

Մարսիլիոյ Շրջ. վարչութիւնը եւ բո-լոր մասնաճիւղերը Կապոյտ Խաչի Օրը կը տօնեն Յունիս 8ին, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Ալհամպրայի շք-քեղ սրահին մէջ։ 340 Պուլվ. Շավ։

Կը խօսի՝ ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ։

Մուտքը ազատ է։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ
ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻՒ

Եկեղեցւոյ հովանաւորութեան տակ բացուած Պէլվիլի Կրթ. Մարմնոյ դպրո-ցին։

Այս Կիրակի ժամը 15ին։

Նախագահութեամբ Հայրապետական պատուիրակ Տ. ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊՍ. ՄԱ-ՆՈՒԿԵԱՆԻ։

Խմբերգ, պար, արտասանութիւն, թա-մախօսութիւն աշակերտներու կողմէ։

Դպրոցի սրահը՝
48 Rue des Solitaires (Métro Place des Fêtes)

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

(Վասպ. Հերոսամարտի տօնակատա-րութեան առթիւ)։

Հերթական դասախօսութիւնը այս չո-րեքշաբթի գիշեր ժամը 21ին, Քաֆէ Քա-տէի վերնայարկը։ Կը խօսի՝ Պ. ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆ։ Նիւթը՝ «Վասպուրականի հերոսամարտին արժէքը եւ անոր անդրա-դարձումները ժամանակակից Հայոց պատմութեան վրայ»։ Կը խնդրուի ըլլալ ճշդապահ։

ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ֆրանսահայ Փոխադարձ Օգնութեան Միութեան զբօսաշրջիկներու խումբը այս տարի Հայաստան կը մեկնի Օգոստոսին սկիզբը։

Խումբին կրնան միանալ բոլոր փափա-քողները անխտիր։

Արձանագրուելու համար դիմել Նախա-գահին՝

Agop J. Nazarian
9, Ave. Calmels, Bois-Colombes (Seine)
Tél. CHA 00-55

LE CHANT DU MONDE

ԵՐԳԵՐ ԵՒ ՊԱՐԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԷՆ (Թիւ 1), Այգեկուտք, Ձինչ ու զինչ, Լուսնակ գիշեր, Անուշս, Խնչոյքի երգ, Գիւմրիի շուրջպար, Ի՞նչ-ի՞նչ անեմ։
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՈՒՄԲ, ղեկավարու-թիւն՝ Ա. Ալեքսանտրեան, Գ. Զա-քարեան եւ Թ. Ալթունեան
LDY 4043
×
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՐԳԵՐ (Թիւ 2)
Գացէք տեսէք, Կաղի երգը, Մեռնիլ քեզ համար, Կեցցէ փեսան, Եղնի-կի պէս, Սարերով գացի։
Երեւանի ռատիօ-կայանին ժողովր-դական գործիքներու խումբ, ղեկա-վարութիւն՝ Ա. ՄԵՐԱՆԿԻՒԼԵԱՆ, մեներգ. Յովհաննէս Պատալեան եւ Օֆելիա Համբարձումեան։
LDY 4075
×
ԵՐԵՒԱՆԻ ԱՐՁԱԳԱՆԳՆԵՐ (Թիւ 3)
Երեւանի գիշերները, Իմ անոյշ Հա-յաստան, Սիրերգ, Տունին նամբուն վրայ, Ստեփան Շահումեանին
Հայաստանի երգերու եւ պարերու խումբ, ղեկավարութիւն՝ ԹԱԹՈՒԼ ԱԼԹՈՒՆԵԱՆ։
LDY 4085
En Vente —
« ELEDISC »
69 2Bd. Voltaire PARIS
et chez tous les bons disquaiers

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer,
Paris (9e) Pro. 05-73.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ
ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Ալամպրայի մէջ, այս շաբաթ գիշեր ժամը 9էն մինչեւ լոյս։

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ շրջանիս բոլոր խումբերուն եւ ենթակոմիտէնե-րուն, Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վար-չութեան եւ իր խումբերուն, ինչպէս նաեւ Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութեան եւ իր մասնաճիւղերուն։

Կը նախագահէ ընկ. Յ. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Կը խօսին՝ ընկերներ՝ Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ եւ Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ։

Գեղարուեստական խնամուած բաժին։

Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Յունիս 1ին, շաբաթ գիշեր ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ Ձ. Թաղապետարանի սը-րահը (Փլաս Սէն Սիւլփիս)։

Կը նախագահէ ընկ. ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Կը խօսին՝ ընկերներ Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ եւ ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ (ֆրանսերէն)։

Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր։

Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Յունիս 8ին, շաբաթ իրիկուն, պետա-կան Թատրոնին սրահը։

Կը խօսի ընկեր Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

AMPHITHEATRE DE L'INSTITUT D'ART
ET D'ARCHEOLOGIE
3 Rue Michelet, Paris (6)

ՄԱՐԳՐԻՏ ԲԱԲԱՅԵԱՆԻ

Երգի դպրոցին
Աշակերտներու ունկնդրութիւն
Այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 20.30ին։
Ծախսերու մասնակցութիւն՝ 100 ֆրանք։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Ստացուած են 1957ի ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱ-ՐԵԳԻՐՔԻ նոր օրինակները։

Ամէն անոնք որ ապսպրանք տուած էին Պ. Ա. Շահպազեանին, կրնան դիմել ի-րեն

Rue des Petites Maries

ստանալու համար իրենց ապսպրած օրի-նակները։

Գինը՝ 1200 ֆրանք։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՍԷՆ ԺԵՐՈՄ (Մարսէյլ). — Հ. Յ. Դ. «Հայաստան» ենթակոմիտէն շնորհակա-լութեամբ ստացած է ընկեր Խ. Ուլուս-եանէ հազար ֆրանք իր աղջկան Եղսայի ամուսնութեան առթիւ։ Ջերմագին շնոր-հաւորութիւններ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ «Դրօ», «Յառաջ», «Շ. Միսաքեան» խումբերու եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան բոլոր ընկերները՝ այս չորեքշաբթի, ժամը 21-ին, «Ահարոնեան» ակումբին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։ Պարտաւորիչ ներկայու-թիւն։

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Հ. Յ. Դ. բոլոր ենթակո-միտէներու եւ խումբերու ընկերներու ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ «Ահարոնեան» ակումբին մէջ։ Կը զեկուցանէ՝ Ընկ. Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ։

ՓԱՐԻԶ. — Հ. Յ. Դ. «Փոթորիկ» խում-բի ժողովը այս հինգշաբթի ժամը ճիշդ 21ին, (17 րիւ Պլէօ)։

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՕՐԸ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Վալանսի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ» խումբի խնճոյքը։

Այս շաբաթ իրիկուն «Ահարոնեան» ա-կումբին մէջ։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։

***

Կիրակի կէսօրէ վերջ Նոր Սերունդի հաւաքոյթը՝ նոյն սրահին մէջ։

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ
42ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ՓԱՌԱՏՕՆԸ

Շաբաթ, 25 Մայիս ժամը 21էն 5
CERCLE MILITAIRE (PLACE ST. AUGUSTIN)

Հանդիսաւոր բաժին — ժամը 21էն 23 — վարի սրահին մէջ

Նախագահութեամբ Պ. ՌԷՅՄՕՆ ԹՐԻՊՈՒԼԷԻ (Նախկին նախարար նախկին Ռազմիկներու)։

Կը խօսի Պ. ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ
Ուղերձներ՝ Օր. Պասմաճեան, Պ. Պ. Սաֆրաստեան, Վարդանեան, Խերոյեան

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։
Պար՝ Օր. Լ. Դանիէլեան, երգ՝ Ա. Քիւփէլեան, Օր. Պէնկեան, Օր. Մուրատ-եան, արտասանութիւն՝ Պ. Ա. Գմբէթեան

ՋԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

Գունաւոր ՆՈՐ ԺԱՊԱՒԷՆ եւ պաստառի վրայ գունաւոր պատկերներ։

Տեսարաններ Վասպուրականէն, որոնց մասին բացատրութիւններ պիտի տայ Տիկին Ա. Խաչատրեան (Հնախօսութեան մասնագէտ)։

Պարահանդէս. — Վերի սրահին մէջ, ժամը 23էն 5։

Թիփիք նուագախումբ
ERIC MAZENSի
Աթրաքսիոններով, խաղերով եւ բազմաթիւ նուէրներ շահողներուն
ՃՈՒ ՊԻՒՖԷ

Լ Ի Տ Ի Ա   Կ Ա Ր Ի Ն

Որուն ԶԱՆԱԶԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿՆԵՐՈՒ ԵՒ ԶԱՆԱԶԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ
ԾԻՍԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ

Նուիրուած նախորդ քոնսէրը այնքան ջերմ ընդունելութիւն գտաւ, ֆրանսական երաժշտական մամուլին ու մեծանուն երաժշտագէտներուն խոր գնահատանքին արժանացաւ, եւ Ֆեստիվալ ընկերութիւնը անոր երգապնակները (միքրոսիյոն) հրապարակ հանեց։

Այս անգամ կը կազմակերպէ բոլորովին նոր յայտագրով մը իր

ԾԻՍԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ՔՈՆՍԷՐԸ

Էքոլ Նորմալ տը Միւզիքի սրահը 78, բիւ Կարտինէ (մէթրօ Մալզէրպ)

Հինգշաբթի, 23 Մայիս, երեկոյեան ժամը 9ին։

Կը մասնակցին՝

Նէլլի Քարոն եւ Կիյըմէթ Պուայէ (Մարթընոյի ալիքներ)
Մօնիք Մաթայն (դաշնակ), Լուի Տիլլիէս (հարուածային գործիքներ),
Լիլի Լասքին (Տաւիղ)։

Կազմակերպութիւն՝ ԼԸ ԹՐԻՖԹԻՔ — Ղեկավարութիւն ԺԱՔ ՊՕՆՏՕՆ։

Կը ներկայացնէ Լիւք Անտրէ Մարսէլ — Տոմսերու գին 200էն 600 ֆրանք։

Կը ծախուին հանդէսին սրահը, Տիւրան հրատարակչական տան եւ գործակալնե-րուն, ինչպէս նաեւ Օր. Լարա Իչգալայեանի մօտ (73 Ֆպ. Փուասօնիէր)։

Հեռաձայն՝ ՓՐՕ. 64.23

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731

C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրաք: Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 22 ՄԱՅԻՍ • MERCREDI 22 MAI 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7887 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3698

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՈՒՐԻՇ ՃԱՄԲԱՅ ՉԿԱՅ

•

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոս Զարեհ Ա.ի ընտրութեան վաղորդայնին, ֆրանս. հեռագրական գործակալութեան Պէյրութի թղթակիցը 21 Փետր. 1956 թուակիր հեռագրով մը կը հաղորդէր.

«Կիլիկիոյ կաթողիկոսի ընտրութեան չմասնակցելու մասին Էջմիածնի կաթողիկոս Ն. Ս. Օծութիւն Վազգէն Ա.ի տուած որոշումին վրայ, նոյն դիրքը բռնեցին 14 պատգամաւորներ, որոնց երեքը Դամասկոսէն, երեքը Պէյրութէն եւ վեցը Անթիլիասի միաբանութենէն:

«... Մեծամասնութիւնը գոհ է ընտրութեան արդիւնքէն, սակայն կարգ մը պատգամաւորներ եւ խմբակցութիւններ կիսապաշտօն ձեւով յայտնած են՝ որ պիտի չճանչնան այս ընտրութեան վաւերականութիւնը եւ պիտի չենթարկուին Կիլիկիոյ նորընտիր կաթողիկոսին հեղինակութեան: Կը վախցուի հետեւաբար որ հերձուած մը առաջ գայ Անթիլիասի ենթակայ հայ համայնքին մէջ» (Լը Մոնտ, 22 Փետր. 1956):

Ձէր սխալած ֆրանսացի թղթակիցը:

Ամբողջ 14 ամիս դժգոհ փոքրամասնութիւնը, հետեւելով Վազգէն Ա.ի օրինակին, ո՛չ միայն չճանչցաւ ազգընտիր Զարեհ Ա.ի հեղինակութիւնը, այլ աններելի եւ անարդարանալի ամէն միջոցի դիմեց «հերձուած» առաջ բերելու համար Լիբանանի ու Սուրիոյ խաղաղ գաղութին մէջ եւ թունաւորելու մթնոլորտը:

Ու ասիկա այնպիսի շրջանի մը՝ երբ Մերձաւոր Արեւելքի երկիրները քաղաքական ծանր տագնապի մը մատնուած՝ մահու եւ կենաց օրեր կ՚ապրէին: Երբ ամբողջ աշխարհի ուշադրութիւնը կեդրոնացած էր այդ հողամասերուն վրայ, ուր նիզակամարտ կը մղէին աշխարհի ճակատագիրը տնօրինող հսկայ ուժերը: Ուր փոքրիկ կայծ մը բաւական էր ահաւոր հրդեհ մը բռնկցնելու:

«Հերձուածող» փոքրամասնութիւնը անտեսելով Ազգային Սահմանադրութիւնն ու Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան կանոնադիրը, որոնց հիման վրայ օրինաւորապէս կատարուած էր Զարեհ Ա.ի ընտրութիւնը, ձեռնարկեց «անկախ համայնք»ի մը կազմութեան, նպատակ ունենալով հիմնել «հակաթոռ կաթողիկոսութիւն» մը:

Այս նպատակով «Տեղապահ» ընտրեց Խադ Արք. Աջապահեանը, որ Պիքֆայայի կաթողիկոսական ամարանոցէն վտարուելէ վերջ, իր «աթոռը» հաստատեց Պէյթ Մէրիի մէջ: Բացի դժգոհ փոքրամասնութենէն, Խադ Արք. վայելեց պաշտպանութիւնը Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին, որ 1956 Օգոստ. 15ին Լիբանանի Հանրապետութեան նախագահ Քամիլ Շամունի ուղղած իր 660 բառնոց հեռագրով, պաշտօնապէս կը յայտնէր թէ չի ճանչնար Զարեհ Ա.ը, աւելցնելով որ Կիլիկիոյ աթոռին իրաւատէրն է «տեղապահ» Խադ Արք.:

Վազգէն Ա.ի նպատակն էր արգելք հանդիսանալ Զարեհ Ա.ի օծումին, որ տեղի պիտի ունենար Սեպտ. 2ին:

Քաջալերուած ա՛յսքան հեղինակաւոր պաշտպանութենէ, Խադ Արք. եւ դինքը սխալ ճամբու առաջնորդող ազգային ջոջերն ու անկղբունք խմբակցութիւնները այժմ ցնծութեան եւ «յաղթանակ»ի բացագանչութիւններ կ՚արձակեն, յուսալով որ պիտի կրնան Սուրիոյ մէջ «անկախ համայնք» եւ «հակաթոռ կաթողիկոսութիւն» մը հիմնել:

Եւ սակայն, իրենց չար բախտէն, այժմ թէ՛ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը հակառակ է «Դամասկոսի մէջ անկախ կաթողիկոսութեան հաստատումին» (Էջմիածին, Փետրուար – Մարտ 1957, էջ 7) եւ թէ Պոլսոյ պատրիարք Գարեգին Արք. (Մարմարա, 13 Մայիս 1957):

Զրկուած այս երկու բարձրաստիճան կրօնապետներու պաշտպանութենէն, ո՞րուն վրայ պիտի կռթնին հիմա անկեալ տեղապահ Խադ Արք. եւ իր անափառութիւնը փայփայող խառնիճաղանճ խմբակցութիւնները:

Ժամանակ է, որ այս «անպատասխանատու մարդիկն ու խմբաւորումները» վերջ տան իրենց «եկեղեցաքանդ եւ ազգավնաս դաւերուն» ու քրիստոնէական խոնարհամտութեամբ բոլորուին ազգընտիր կաթողիկոս Զարեհ Ա.ի շուրջ, որ քանիցս յայտարարեց արդէն թէ պատրաստ է ներելու մոլորեալներու բոլոր մեղքերուն:

Ուրիշ ճամբայ չկայ:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՍՈՒԷԶԻ ՀԱՐՑԸ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ ԱՌՋԵՒ

*

ԱՌԱՋԻՆ ՆԻՍՏԸ ԵՒ ՔՐԻՍԹԻԱՆ ՓԻՆՈՅԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Երկուշաբթի կէսօրէն վերջ ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդը սկսաւ քննել Սուէզի հարցը:

Նիստը բացուած իսկ վայրկեանին, Խ. Միութեան պատուիրակը, Սոպոլէվ, հակառակեցաւ հարցին քննութեան, յայտարարելով թէ Սուէզի մասին առաջարկուած եգիպտական ծրագիրը լիովին գոհացուցիչ է, չանտեսեր ջրանցքէն օգտուող պետութեանց շահերը եւ Կ. Պոլսոյ համաձայնագիրը. հետեւաբար Սուէզի հարցին մասին նոր վիճաբանութիւնները այս շրջքը բոլորովին աւելորդ է եւ կրնայ բարդացնել Միջին Արեւելքի քաղաքական կացութիւնը:

Ֆրանսայի Արտաքին նախարարը պատասխանեց, թէ Խ. Միութեան պատուիրակը չատ աճապարեց ֆրանսական դիմումը դատապարտելու, որովհետեւ Ֆրանսա ոչ մէկ նպատակ ունի Միջին Արեւելքի կացութիւնը աւելի եւս բարդացնելու:

Ապա ժողովականները մէկ ձեռնպահութեան դէմ (Խ. Միութիւն) տասը ձայնով որոշեցին Սուէզի հարցը օրակարգի նիւթ դարձնել: Նախագահը, Քապոթ Լոճ, խօսքը անմիջապէս տուաւ Քրիսթիան Փինոյի:

Ֆրանսայի Արտաքին նախարարը նախ հերքեց այն ամբաստանութիւնը թէ իր կառավարութիւնը Սուէզի հարցը կը հրահրէ ներքին քաղաքական նկատումներէ մղուած: Ֆրանսա կը պահանջէ որ «կարելի եղածին չափ շուտով բանակցութիւններ սկսին՝ Ապահովութեան Խորհուրդին «վեց սկզբունքներ»ուն ոգիին համաձայն վերջնական կարգադրութեան մը յանգելու համար»: Ք. Փինօ աւելցուց, թէ կա՛մ ՄԱԿի ուխտին զանազան կէտերը պէտք է պարտադրուին բոլորին ու յարգուին բոլոր անդամներուն կողմէ, եւ կա՛մ պէտք է ընդունիլ թէ ՄԱԿը երկու չափ եւ երկու կշիռ ունի. այս պարագային պէտք չէ որեւէ յոյս ունենալ թէ ՄԱԿը կրնայ հեղինակութիւն ունեցող կազմակերպութիւն մը մնալ, եւ աւելորդ է շեշտել թէ որքան մեծ վտանգ կը սպառնայ համաշխարհային խաղաղութեան:

Ապա, Քրիսթիան Փինօ յիշեցուց թէ ո՞րոնք էին «վեց սկզբունքները». ցաւ յայտնեց որ եգիպտեւխրայէլեան կռիւներուն ժամանակ, որոնց Ֆրանսա եւ Անգլիա եւս մասնակցեցան, ջրանցքին հարցը բոլորին կողմէ ընդունելի կարգադրութեամբ մը լուծելու առիթը չօգտագործուեցաւ: Ուրիշ եղրակացութիւն մը — Ֆրանսա եւ Անգլիա, իրենց զօրքերը Եգիպտոսէն ետ քաշելով, հնազանդութեան օրինակ մը տուին. այսօր իրաւունք ունին պահանջելու, որ ՄԱԿի որոշումները բոլորին կողմէ յարգուին անխտիր: «Արդ, կացութիւնը ի՞նչ է այսօր. եգիպտական կառավարութիւնը մեզի կը ներկայացնէ ծրագիր մը, որ, ինչպէս ալ դարձնենք, չի համապատասխաներ Հոկտեմբեր 13ին ընդունուած սկզբունքներուն: Սուէզի հարցին մէջ կարելի չէ երեւակայել միակողմանի լուծում մը, որ միշտ ալ կրնայ ոտնակոխուիլ Եգիպտոսի կողմէ: Ջրանցքէն օգտուողները որոշած են ժամանակաւոր կերպով ընդունիլ Եգիպտոսի պայմանները. սակայն «ժամանակաւոր» կարգադրութիւնները յաճախ կը տեւականանան ու մոռացութեան կը տրուին ժամանակի ընթացքին»: Որպէս եզրակացութիւն, Ֆրանսայի Արտաքին նախարարը պահանջեց որ բանակցութիւններ սկսին՝ բազմակողմանի ու վերջնական կարգադրութիւն մը ընելու համար:

Ք. Փինոյէն վերջ խօսք առաւ Եգիպտոսի պատուիրակը եւ յայտարարեց թէ եգիպտական ծրագիրը բոլորովին համապատասխան է Կ. Պոլսոյ համաձայնագրին ոգիին ու տառին, եւ թէ Եգիպտոս վճռած է այդ ծրագիրը գործադրել:

Անգլիոյ պատուիրակը պաշտպանեց ֆրանսական տեսակէտը:

Իսկ Խ. Միութեան պատուիրակը յայտարարեց թէ եգիպտական յայտարարութիւնը «շատ համոզիչ» է, եւ «բոլորովին համապատասխան է Կ. Պոլսոյ համաձայնագրին ու ՄԱԿի ուխտին»: Ֆրանսա իր միջամտութեամբ կ՚ուզէ ոտնակոխել Եգիպտոսի ինքնավարութիւնը:

Վիճաբանութիւնները կը շարունակուին:

ԲՈՒԼԿԱՆԻՆԻ ՆԱՄԱԿԸ ԿԻ ՄՈԼԷԻ

Մառեշալ Բուլկանին երկար նամակ մը ղրկած է վարչապետ Կի Մոլէի, որուն մէջ կ՚առաջարկէ ֆրանքօ-խորհրդային բանակցութիւններ սկսիլ: Նամակին պարունակութիւնը Փարիզի մէջ տակաւին չհրատարակուած, Մոսկուայի ձայնասփիւռը տուաւ անոր գլխաւոր մասերը.

ՍՈՒԷԶԻ ՀԱՐՑ.— Խորհրդային կառավարութիւնը կը նկատէ թէ եգիպտական ծրագիրը գոհացուցիչ է եւ կրնայ իբր հիմք ծառայել վերջնական կարգադրութեան մը համար:

ԱԼԺԵՐԻԱ.— «Կ՚ըմբռնենք ձեր դժուարութիւններն ու չենք փափաքիր ձեր ներքին գործերուն միջամուխ ըլլալ. սակայն թոյլ տուէք իմ անկեղծ կարծիքս յայտնել. Ալժերիոյ հարցին կարգադրութիւնը որքան երկարի, այնքան աւելի վնասակար պիտի ըլլայ Ֆրանսայի համար»:

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀԵՏ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.— Տնտեսական եւ մշակութային փոխանակութիւնները կրնան աւելի եւս սերտանալ:

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ.— «Ֆրանսայի շահերը կը պահանջեն որ Մերձ. Արեւելքի կացութիւնը կայուն եւ բնականոն դառնայ»:

ԱՊԱԶԻՆՈՒՄ.— Կարգ մը երկիրներ իրենք զիրենք կը վտանգեն՝ զինարշաւին մասնակցելով: Խորհրդային կառավարութիւնը պատրաստ է բանակցութիւններ վարելու շահագրգռուած պետութեանց հետ՝ Եւրոպայի մէջ փոխադարձ հսկողութեան գօտի մը ստեղծելու հարցին շուրջ:

ԵՒՐԱԹՈՄ ԵՒ ՄԻԱՑԵԱԼ ՇՈՒԿԱՅ.— Հիւս. Ատլանտեան Կազմակերպութեան տենդագին պատրաստութիւններն ու այն հապճեպը, որով Եւրաթոմն ու Միացեալ Շուկան կը կազմակերպուին, կրնայ աւելի եւս խորանցել Եւրոպայի բաժանումը եւ անանցանելի խոչընդոտներ բարձրացնել եւրոպական համագործակցութեան ճամբուն վրայ:

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ՌԱԶՄԱԿԱՅԱՆՆԵՐ.— «Այն պետութիւնները, որոնք իրենց երկիրներու սահմաններէն դուրս հիւլէական

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐԻՉՆԵՐԸ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

•

Ինչպէս գրած էինք առջի օր «Կիւլպէնկեան հիմնարկութիւնը» տարեկան 50.000 սթերլինի յատկացում մը որոշած է Պէյրութի հայ հիւղաւաններուն:

Այս առթիւ *Ազդակ* իր Մայիս 17ի թիւով հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը հրատարակէ.—

«Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան» վարիչները՝ Պ. Ռոպէր Կիւլպէնկեան, Տօքթ. Ժոզէ տը Ազարեթթօ Փերտիկան եւ Փամէլլայի դուքսը երէկ առաւօտ այցելեցին Անթիլիաս, ուր ընդունուեցան Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Զարեհ Ա.ի կողմէ, որուն հետ մէկ ժամ տեսակցութիւն ունեցան.

Պատուիրակութեան անդամները գիմաւորուեցան Լիբանանի Հայոց Առաջնորդ Գերշ. Տ. Խորէն Արք. Բարոյեանի, Դիւանապետ Գերշ. Տ. Արտակ եպս. Մանուկեանի, պետական երեսփոխաններ Պ. Պ. Մովսէս Տէր Գալուստեանի եւ Տիգրան Թոսպաթի, ինչպէս նաեւ Ազգ. Իշխանութեանց ներկայացուցիչներուն կողմէ:

Հիմնարկութեան նախագահը, Վեհափառ Հայրապետին հետ իր խօսակցութեան ընթացքին, յայտարարեց, թէ շատ ազդուած է հայկական հիւղաւաններուն տրուած այցելութենէն: Տօքթ. Ժոզէ շեշտեց, թէ անմիջապէս պիտի գրաւի արդիական բնակարաններու շինութեան հարցով: Լիզպոնա վերադարձին, 1958ի համար յիսուն հազար սթերլին եւ ապա չորս տարի եւս կանոնաւորաբար նոյնքան գումար մը պիտի տրամադրէ Ազգային Առաջնորդարանի հայ արդիական աւաններու շինութեան Յանձնախումբին, որ անհրաժեշտ տեղեկագիրները պիտի ղրկէ Լիզպոնա, Հիմնարկութեան կեդրոնը:

Նախագահը աւելցուց նաեւ որ պիտի հետաքրքրուի հայկական մշակութային եւ բարեսիրական հաստատութիւններով:

Հիմնարկութեան անդամները Անթիլիասէն մեկնեցան՝ Կաթողիկոսարանի Ոսկեմատեանին մէջ ստորագրելէ եւ Նահատակաց Յուշարձանին մէջ աղօթելէ ետք:

ԱՅՑ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ

Հինգշաբթի, երեկոյեան ժամը 7ին, Հիմնարկութեան անդամները, որոնց կ՚ընկերանային Լիբանանի Հայոց Առաջնորդ Գերշ. Տ. Խորէն Արք. Բարոյեան, պետ. երեսփոխաններ Պ. Պ. Մովսէս Տէր Գալուստեան եւ Տիգրան Թոսպաթ, ինչպէս նաեւ Հիւղաւաններու Շինութեան Յանձնախումբի նախագահ Պ. Վահէ Սէթեան, ընդունուեցան Հանրապետութեան նախագահ Պ. Քամիլ Շամունի կողմէ:

Տեսակցութիւնը, որ ընթացաւ շատ սիրալիր մթնոլորտի մէջ, տեւեց երեք քառորդ ժամ: Քննուեցան հայկական հիւղաւաններու շուտափոյթ քանդումին եւ նոր աւաններու շինութեան վերաբերեալ հարցերը:

Նախագահը իր գոհունակութիւնը յայտնեց այս հարցին բարւոք կարգադրութեան համար:

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Լիբանանի երեսփոխանական յառաջիկայ ընտրութիւններուն Հայ թեկնածուներն են Մովսէս Տէր Գալուստեան, Տիգրան Թոսպաթ, Մէթր Խաչիկ Պապիկեան, որոնք կը վայելեն Հ. Յ. Դաշնակցութեան ամբողջական աջակցութիւնը եւ Հայ Կաթողիկէ Աթոռին թեկնածուն Ժոզէֆ Զաւէր:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ մաքսային իշխանութիւնները յայտարարեցին թէ անգլիական ու ֆրանսական նաւերուն համար դոյութիւն ունեցող մաքսային մասնաւոր գործողութիւններուն վերջ պիտի տրուի Մայիս 20էն սկսեալ:

ՀԱՅԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

ԽՄԲ.— Մեր բարեկամը եւ աշխատակիցը, Պ. Ֆրէտէրիք Ֆէյտի, այս գրութեամբ կը ներկայացնէ իր աշխատանքները, ծրագիրները եւ Արեւելեան Լեզուներու վարժարանին հայերէն լեզուի ամպիոնին դասընթացքը, իր շնորհակալութեան խօսքին հետ, զոր արտասանեց Մեծարանքի երեկոյին, որ կազմակերպուած էր ի պատիւ իրեն՝ նոյն վարժարանին հայերէն լեզուի դասախօս նշանակուելուն առթիւ.—

Յուզուա՛ծ եմ, բայց ո՛չ զարմացած, որովհետեւ այն երկար տարիներէ ի վեր որ բարեբախտութիւնն ունեցայ ձեզի հետ ծանօթանալու, կրցայ թափանցել ո՛չ միայն ձեր լեզուին հանճարին մէջ, այլ նաեւ ձեր սրտերուն մէջ: Քանիցս առիթ ունեցած եմ ձեր ազգային ազնուութիւնը գնահատելու: Եւ ի՛նչ քաջալերանք, ի՛նչ խրախոյս, խոնջէնքի ժամերուս, մտածել որ ձեզի պէս արժանի ժողովուրդի մը մշակոյթը ծանօթացնելու կը նպաստեն աշխատանքներս:

Բայց սպասաւորէն վեր՝ Տէրը կայ: Իմ տէրս՝ իմ գաղափարս է, բաւական բարդ գաղափար մը, որ է՝ մէկ կողմէն ուսումնասիրել եւ նկարագրել ձեր լեզուն որպէս զի դեռ աւելի ճանչցուի մեր մէջ, միւս կողմէն ձեր մշակոյթին եւ մանաւանդ ձեր գրականութեան գլուխ գործոցները դնել իրենց արժանի տեղը՝ տիեզերական գանձերուն կարգին:

Անցեալ դարուն վերջերը՝ Հիւպշմանի տուած մղումով եւ Մէյյէի վերջնական եւ փաստացի ապացոյցներուն շնորհիւ, հայերէն լեզուին ծանօթութիւնը մէկ քայլ յառաջ գացած է: Նախ կարծուած պարսկերէնի մէկ՝ աւելի կամ պակաս աղաւաղուած գաւառաբարբառ, ճանչցուեցաւ վերջապէս իբրեւ անկախ լեզու մը հնդեւրոպական բարբառներուն կարգին:

Սակայն բաղդատական քերականութիւնը ուղղուած ըլլալով աւելի դէպ ի հնդեւրոպական արմատաբանութիւնը եւ ձայնաբանութիւնը, հայերէնի ոչ-մասնագէտ լեզուագէտներուն համար դժուար է ճշգրիտ գաղափար մը կազմել հայերէն լեզուին արժէքին մասին:

Ուրեմն, առանց անտեսելու հայերէնի նկատմամբ մասնակի մնացած այդ ուսումնասիրութեանց կարեւորութիւնը, ուզեցի սակայն տարբեր ուղղութիւն մը տալ թէ՛ հետազօտութիւններուս եւ թէ դասաւանդութեանս: Նախ ջանացի հայերէնը այնպիսի ձեւով մը ներկայացնել որ արեւմտեան ուսանողներուն մատչելի դառնայ. ասոր համար ստիպուեցայ մինչեւ այն ատեն աննշմար մնացած, ուստի չբացատրուած կարգ մը քերականական իրողութիւններ խորապէս քննել եւ պարզել քերականական նոր կանոններով, պատճառը, դիտումը, մտաւոր գործողութիւնը աւելի յայտնաբերելով քան թէ պարտադրիչ օրէնքներու կերպարանքի տակ ներկայացնելով: Միւս կողմէն, ընդհանուր լեզուագիտութեան մասնագէտներուն կը հաղորդեմ ուսումնասիրութիւններուս արդիւնքը՝ աւելի լեզուին կազմուածքին տեսակէտէն, արտայայտչական միջոցներուն վրայ ծանրանալով, որովհետեւ ըստ իս ատոր մէջ կը կայանայ հետաքրքրական մասը. բառապաշարին ճոխութեան եւ ճշգրտութեան հետ միասին, այս է չափանիշը՝ լեզու մը խօսող ժողովուրդին հանճարին: Ասոնց կատարելութեան աստիճանին համեմատ է որ լեզու մը կարող է ծառայել իբր գործիք գաղափարներու փոխանակութեան:

Լեզուագիտական իմ այս աշխատանքը շարունակելով, նոյն ժամանակ պիտի հրատարակեմ հայկական մատենագրութեան նուիրուած ուսումնասիրութիւններ եւ գրական գլուխ-գործոցներու թարգմանութիւններ, որոնց շատոնց ձեռնարկած եմ, եւ տեսակ տեսակ գրութիւններ հայկական մշակոյթին զանազան երեւոյթներուն մասին: Գիտական պաշար հաւաքելու շրջանը կարելի եղածին չափ լրացած է, հիմա արտադրութեան շրջանը կը բացուի:

Բայց կ'անդրադառնամ որ ծրագիրներուս մասին շատ խօսեցայ: Նպատակս այս չէր. այլ՝ աւելի մեր դպրոցին մասին եւ մասնաւորաբար հայերէնի ամպիոնին եւ ուսմանց վերաբերեալ քանի մը տեղեկութիւն տալ, քանի որ կը նկատեմ որ այսօր իմ անձիս միջոցով կը տօնուի ամէն բանէ առաջ Արեւելեան Լեզուաց Վարժարանին հայերէնի ամպիոնին վերահաստատումը իր նախկին կայուն վիճակին՝ քսան տարի անորոշ կացութեան մէջ մնալէ ետք:

Մեր դպրոցը, բարձրագոյն ուսմանց հաստատութիւն մը ըլլալով, այնտեղ կանոնաւոր աշակերտ արձանագրուելու համար պէտք է պաքալորէայի *տէր ըլլալ կամ, ինչպէս որ վերջերս որոշուեցաւ համալսարաններուն համար ալ, մուտքի մասնաւոր քննութիւններ յաջող կերպով անցընել: Ուսմանց տեւողութիւնը երեք տարի է: Երրորդ տարուան աշակերտները, այսինքն անոնք որ առաջին երկու տարիներուն քննութիւնները յաջող կերպով անցուցած են, եթէ* պաքալորէայով *մտած են, կրնան ուղղակի արձանագրուիլ գրական* լիսանսին, *գերծ ըլլալով* փրոփետէօթիքի *քննութիւններէն: Դպրոցին վկայականը, որ անհրաժեշտ է Արտաքին Նախարարութեան որոշ ասպարէզներու համար, կառավարական պաշտօններու համար համազօր կը համարուի* լիսանսին՝ *երբ որ* լիսանսը *պահանջուած է ոչ թէ իբրեւ որոշ մասնագիտութեան մը վերաբերեալ վկայական, այլ իբրեւ ապացոյց բարձրագոյն ուսմունքի:*

Կարելի է որ հայերէնի քննութեանց ծրագիրն ալ ձեզ հետաքրքրէ:

Առաջին երկու տարիներէն իւրաքանչիւրին համար զոյգ քննութիւններ կան, մէկը միւսէն անկախ, մէկը լեզուին վերաբերեալ, միւսը աշխարհագրութեան կամ պատմութեան:

Առաջին տարուան քննութիւններն են՝

մէկ կողմէն, գրաւոր շարադրութիւն մը գաղղիերէն լեզուով հայկական աշխարհագրութեան մասին եւ բերանացի հարցումներ նոյն նիւթին շուրջ:

Միւս կողմէն, գրաւոր՝ թարգմանութիւն մը արեւմտահայերէնէ ֆրանսերէն, քերականական հարցումներով, իսկ բերանացի՝ նոյն տեսակ փորձեր եւ հայերէն դիւրին խօսակցութիւն մը:

Երկրորդ տարուան քննութիւններն են՝

Մէկ կողմէն՝ Հայոց պատմութեան վերաբերեալ ֆրանսերէն շարադրութիւն մը եւ բերանացի հարցումներ, միւս կողմէն՝ իբր գրաւոր քննութիւն՝ թարգմանութիւն մը ֆրանսերէնէ արեւմտահայերէն, թարգմանութիւն մը գրաբարէ ֆրանսերէն:

Իբր բերանացի քննութիւն՝ խօսակցութիւն արեւմտահայերէն լեզուով, թարգմանութիւններ գրաբարէ եւ արեւմտահայերէնէ ֆրանսերէն, գրաբարի քերականութեան վերաբերեալ հարցումներով:

Երրորդ տարուան քննութիւններն են՝

Գրաբարի բաւական դժուար բնագրի մը թարգմանութիւն ֆրանսերէնի, շարադրութիւն մը արեւմտահայերէնով (կամ եթէ աշակերտը նախընտրէ՝ արեւելահայերէնով) հայկական մատենագրութեան վերաբերեալ:

Իբրեւ բերանացի հարցաքննութիւն՝ թարգմանութիւն արեւելահայերէնէ ֆրանսերէն, մեկնաբանութիւններով եւ արեւելահայերէնի քերականութեան վերաբերեալ հարցումներով, թարգմանութիւն գրաբարէ ֆրանսերէն, հայկական մատենագրութեան վերաբերեալ հայերէն լեզուով, հարցաքննութիւն, հին ձեռագրի մը ընթերցում, սրբագրութիւն ալ ի հարկին, եւ թարգմանութիւն, հարցումներ կա՛մ հայերէնի բաղդատական քերականութեան գլխաւոր հարցերուն շուրջ, կա՛մ հայերէն լեզուին պատմական քերականութեան վերաբերեալ:

Ինչպէս որ կը տեսնէք, ուսմանց մեր ծրագիրը բաւական ճոխ է եւ մեր աշակերտներէն կը պահանջէ որոշ յատկութիւններ եւ յարատեւ ջանքեր: Պատճառը այն է որ մեր դպրոցը բարձրագոյն ուսմանց մակարդակին վրայ դրուած է եւ մեր նպատակն է ոչ միայն սահմանափակ հմտութեան տէր շրջանաւարտներ պատրաստել, այլ նաեւ իրենց տալ այնպիսի ուղղութիւն մը, որ գիտական ասպարէզին նուիրուիլ ուզողը ի վիճակի ըլլայ անմիջապէս որոշ աստիճան ձեռնհասութեամբ ձեռնարկել իր հետազօտութիւններուն: Հայագէտներու կարօտը զգալի է: Հայկականին նման Հնդարեան քաղաքակրթութիւն մը ասպարէզ կը բանայ ահագին պրպտումներու, որոնց բարեբախտաբար Երեւանի համալսարանը յարմար գիտնականներ կը պատրաստէ: Սակայն միշտ առկախ կը մնայ հայկական բարոյական դատը, որ է՝ ճանչցուիլ իբրեւ ընդհանուր քաղաքակրթութեան վաստակաւոր գործակից: Տիեզերական դատարանին առջեւ կ'ուզեմ պոռալով վկայութիւնս բերել այդ մասին:

ՖՐԷՏԷՐԻՔ ՖԷՅՏԻ

ՆՈՐ ՔԱՅԼԵՐ ՀԻՆ ՃԱՄԲԱՆԵՐՈՒ ՎՐԱՅ

Միջին Արեւելքի քաղաքական խռովքը, Խաղաղականի խորերը կամ ռուսական տափաստաններուն վրայ կատարուած փորձերը, Մոսկուայի հերթական յուշագրերը՝ յղուած աջ ու ձախ, ինչպէս եւ «հսկողութեան գօտի»ի խաբուսիկ ծրագիրը կարծէք անուշադրութեան մատնեցին երկու այցելութիւններ, որոնք գրեթէ միաժամանակ տեղի ունեցան:

Կ'ակնարկենք Արեւմտ. Գերմանիոյ նախագահին Անգարա այցելութեան, ընկերակցութեամբ իր Արտաքին նախարարին, որոնց հետեւեցաւ անմիջապէս՝ Քրուփ:

Աւելցնենք որ Գերմանիոյ նախագահը Անգարա մնաց մօտ մէկ շաբաթ: Տարակոյս չկայ, թէ այդ այցելութիւնը քաղաքական բնոյթ ունէր: Մեր օրերու միջազգային կացութիւնը չարտօներ քաղաքական դէմքերուն՝ «բարեկամական հանդիպումներ» ունենալ: Աշխարհ, կրկին, ծանր օրեր կ'ապրի: Գրեթէ հաւասարազօր երկու խմբաւորումներ կանգնած են դէմ դէմի: Եւ դիւանագիտական մեքենան անդուլ ու անդադար կը գործէ՝ աւելի քան երբեք:

Ընդհանուր այս թոհուբոհին մէջ Գերմանիան եւ Թուրքիա, որոնք «Արեւմտեան» շրջագիծին կը պատկանին, բացառիկ դիրք մը ունին, — երկուքն ալ սահմանակից են կարմիր ճակատին: Խորհրդային բանակը իր ոտքերէն մին դրած է Արարատի ստորոտը, իսկ միւսը՝ Պերլին:

Եւ այս երկու պետութիւնները, գտնուելով, անմիջականօրէն, նոյն այդ բանակին սպառնալիքին տակ, հաւասարապէս կը վայելեն Միաց. Նահանգներու բացառիկ վստահութիւնն ու օգնութիւնը՝ մասնաւորապէս ռազմական գետնի վրայ:

Այս պայմաններուն մէջ, հասկնալի է ինքնին, որ Պոնն ու Անգարա ընդհանուր շահեր ունենան:

Յիշեցնենք որ Գերմանիա եւ Թուրքիա մասնաւորապէս 1907էն յետոյ, գրեթէ միշտ մերձ են եղած իրարու՝ ոչ միայն քաղաքական, այլեւ զինուորական ճակատներու վրայ:

Առաջին ընդհ. պատերազմին կռուեցան կողք կողքի: Պերլին - Պոլիս - Պաղտատ ծրագրին շնորհիւ, որ գերմանական ներ-

ԻՄԱՍՏՈՒԹԵԱՆՑ ՈՒՂԻՈՎ

(Հէքեաթներ եւ աւանդութիւններ)

ԿԵԱՆՔԻ ԻՄԱՍՏԸ

Ու գահաժառանգը փորեց անվերջ ու անդադար: Փորեց քրտնաթոր ու հեւասպառ: Փորեց տիւ եւ գիշեր: Փորեց անքուն ու անխոնջ: Եւ երբ յաջողեցաւ մարմարը հանել դուրս, վերադարձաւ կոյսը, ու ըսաւ անոր.

— Ես հանեցի մարմարը սարի խորերէն. տես, սպիտակ ու անբիծ, ինչպէս եւ անվթար՝ կը փայլի արեւի ցոլքերուն տակ: Ու հիմա, կը խորհիմ, իրաւունք ունիմ ակնկալելու թէ կը բաժնես ինծի հետ թամբը նժոյգիս, ու կուգաս միասին՝ ըլլալու համար իմս ...

= Հանեցի՞ր մարմարը, — յարեց աղջիկը ջերմութեամբ, նայեցաւ գահաժառանգին աչքերուն, որոնցմէ ներս՝ մինչեւ հոգիին խորն անոր՝ ծորեցաւ նայուածքը կոյսին: Յետոյ, ձեռքը երկարեց, շոյեց գլուխը գահաժառանգին եւ, — կը տեսնեմ, որ — շարունակեց, — դուն ոչ միայն նուիրուն ես, այլեւ՝ կորովի: Բայց, տակաւին դեռ ապացոյցը չէ քու սիրոյդ, որմէ խօսեցար դուն ինծի, եւ յանուն որուն, կ'ըսէիր, պատրաստ ես ամէն զոհողութեան:

— Բայց, ես կատարեցի քու ցանկութիւնը ծանր զոհողութիւններու եւ զրկանքներու գնով, — յարեց գահաժառանգը:

= Ոչ բոլորովին, — ընդմիջեց կոյսը՝ իր փափուկ ափերուն մէջ գգուելով անոր ձեռքը, որ կարծրացեր էր պեղումէն, — աշխատանքդ ի զուր ու աննպատակ կ'ըլլայ, եթէ այդ մարմարը մնայ լերան կատարին՝ այդպէս կոյս ու անվթար:

— Ու կը ցանկա՞ս, — հետաքրքրուեցաւ գահաժառանգը մտահոգ:

= ... Որ՝ քանդակես ու կերտես արձանն իմ ...

— Արձանը քո՞ւ ...

= Այո: Քանդակիս նմանն իմ ... Զի՛ս կերտես մարմարով՝ իբրեւ ստեղծագործութիւնը քու, եւ կանգուն փաստը քու նուիրումին:

— Այն ատե՞ն, — հարցուց գահաժառանգը վարանոտ:

= Այն ատեն կ'ունենաս զիս, — յարեց աղջիկը:

Ու գահաժառանգը, լքած, կրկին, պալատ ու վայելք, քանդակեց մարմարն այդ: Քանդակեց տիւ եւ գիշեր: Քանդակեց անքուն ու անխոնջ: Եւ երբ մարմարը վերածուեցաւ արձանի, յար եւ նմանը աղջկան, գահաժառանգը՝ բոլորովին յոգնաբեկ, բայց խորապէս հրճուած՝ վերադտաւ կոյսը, եւ ըսաւ.

— Կատարեցի ցանկութիւնդ, եւ կոյս մարմարէն կերտեցի արձան մը, որ յար եւ նման է քեզի: Ահա, տես, կատարը սարին, քեզ նման սլահասակ, գեղանի, հերարձակ ու նրբամարմին: Ու հիմա, կասկած չունիմ, կու գաս ինծի հետ, ու կ'ըլլաս իմը:

Աղջիկը իր հոլանի ու ջերմ բազուկները պարուրեց վիզը անոր, մօտեցաւ, մօտեցաւ այնքան, որ շունչն իր ջերմ զգլխեց զայն, եւ ըսաւ.

= Առաւել եւս կը համոզուիմ, որ դուն ոչ միայն նուիրուն ես ու կորովի, այլեւ՝ ստեղծագործ: Բայց, արձանը զոր քանդակած ես, անկատար է: Նման է ինծի՝ մարմնի գիծերով միայն: Ու անոր կը պակսի այն, որ կը բնորոշէ գիտակցութիւնը: Տուր անոր մաս մը մտքէդ, ու դարձուր զայն նաեւ ուշիմ՝ ինչպէս կ'ըսես թէ եմ ես, ու կ'ըլլամ քուկդ:

Ու գահաժառանգը, որ զգլխած էր անոր շունչէն, կրկին բարձրացաւ սարը, եւ արձանը օժտեց մտքով՝ ընծայելով անոր իր մտքէն:

Ու վերադարձաւ աղջկան մօտ, ու ըսաւ անոր.

— Ես կատարեցի քու երրորդ ցանկութիւնդ եւս, եւ օժտեցի արձանը մտքով՝ ընծայելով մտքէս: Եւ որովհետեւ զոհեցի, ի սէր քեզի, այն որ գերարժէքն է մարդուն մէջ, եւ տուի ապացոյցը իմ խոր սիրոյս, տարակոյս չունիմ, որ դուն կ'ըլլաս իմը:

= Կը հաւատամ, խորապէս, որ դուն կը կրես հերոսական ոգի եւ նուիրաբերող սիրտ, ընտրեալն իմ, — ըսաւ աղջիկը՝ իր դիրդ ու ջերմ կուրծքին վրայ ուժգին սեղմելով անոր գլուխը, — դուն վեհանձն ես, ու արժանի՝ վարձատրութեան: Բայց, արձանը ի զուր օժտած պիտի ըլլաս մտքովդ, եթէ անիկա պիտի մնայ համր: Անբարբառ միտքը, միտքը՝ առանց խօսքի, անիմաստ է ու աննպատակ: Դուն, որ, կ'ըսէիր, ձայնս կը նախընտրես բոլոր երաժշտութիւններէն ձեր արքունիքին, ի՞նչպէս կրնաս համր թողուլ այն, զոր կերտեցիր ինքդ՝ իմ պատկերին նման եւ ի մարմնաւորումն իմ ...: Ու դուն, որ, կ'ըսես, կը սիրես զիս խորապէս, մի՞թէ պիտի ուզէիր քեզմով վերակերտուած անձն իմ թողուլ համր ու անբարբառ, իբրեւ մարմար կամ արձան մը լոկ ...: Իմ քաջս, — շշնջեց քաղցրութեամբ, ու դէմքովը գգուելով դէմքը գահաժառանգին, — օժտէ՛ զայն նաեւ խօսքով: Նուիրէ անոր խօսքը քու, որպէս զի վկայէ ստեղծագործ տաղանդը եւ նուիրական ոգին քու ...

Գահաժառանգը պահ մը մնաց այլայլած, ակնարկը սեւեռած կոյսին, եւ՝

= Ո՞վ ես դուն, որ այդքան հրապուրիչ ես, եւ այդքան անողոք միանգամայն, — հարցուց ընկճուած:

Կ. ՄԵՀԵԱՆ

(6 Շար.)

ւաճումները կը բնորոշէր Միջին Արեւելքի մէջ, քաղաքական թափանցումէն վերջ, գերման բանակը հասաւ մինչեւ Մուսուլ ու Կարին:

Ճիշդ է որ Օսմ. Կայսրութիւնը այդ պատերազմէն դուրս ելաւ ծանր կորուստներով: Ֆաթիհներու եւ Եըլտըրըմներու տարածեալ ժառանգը վերածուեցաւ համեմատաբար ամփոփ պետութեան մը: Բայց, նոր Թուրքիոյ մէջ եւս չարունակեց մնալ, նկատելի չափերով, համակրանքը՝ դէպի Գերմանիան: Այն տարբերութեամբ, որ Հիթլէրի օրով, Անգարա այլեւս դէրծ էր Անգլիոյ հողային յայտնի թէ թաքուն ցանկութիւններուն մտահոգութենէն, եւ, ընդհակառակն, պատճառներ ունէր կըռթնելու անոր:

Այսուհանդերձ, երկրորդ աշխարհամարտին, Ֆոն Փափէն զուր յոյսերու վրայ հիմնած չէր իր ճիգերը երբ Անգարա մեկնեցաւ իբրեւ դեսպան:

Այս բոլորը հիմք պէտք է ծառայեն, անշուշտ, գալու համար այն եզրակացութեան թէ, ինչպէս կ'ըսէինք, Արեւմտ. Գերմանիոյ նախագահին եւ Արտաքին նախարարին այցելութիւնը Անգարա, դըրդուած էր քաղաքական լուրջ մտահոգութիւններէ, եւ, իբրեւ արդիւնք նոյն մտահոգութիւններուն, նոյնքան լուրջ ծրագիրներէ:

Մանաւանդ որ, այժմ Թուրքիոյ համար երկընտրանքի հարկադրանքը գոյութիւն չունի: Երկու պետութիւնները մաս կը կազմեն միեւնոյն ճակատին եւ ոչ միայն Միացեալ Նահանգները, այլեւ Անգլիա հիմնական պատճառներ ունին Պոնն ու Անգարան լծորդուած տեսնելու՝ իրենց հակախորհրդային քաղաքական պայքարին մէջ, վաղը, ի հարկին, զանոնք իբրեւ պատուար ու նաեւ ոստնակէտ օգտագործելու համար:

Այս վերջին պարագան աւելի կը շեշտուի, երբ նկատի կ'ունենանք Քրուփի անյապաղ այցելութիւնը, նախագահէն վերջ, Անգարա:

Տարակոյս չկայ, որ այս այցելութիւնները, որոնցմէ առաջինը քօղարկուած էր երկու երկիրներու «մշակութային յարաբերութիւնները զօրացնելու» ընթացիկ բացատրութեամբ, ունէին նաեւ տնտեսական նպատակներ: Թուրքիան, այս գետնին վրայ եւս մեծ կապեր ունի Գերմանիոյ հետ եւ լաւ շուկայ մըն է Պոննի համար:

Այդ «լաւ շուկան» անշուշտ, ցանկալի է նաեւ Անգլիոյ, բայց մանաւանդ Միաց. Նահանգներու համար: Բայց, անոնք, քաղաքական նկատումներէ առաջնորդուած, ստիպուած են «աչք գոցել» Գերմանիոյ տնտեսական վերաթափանցումին՝ Թուրքիա:

Այսպէս, ուրեմն, նոր քայլեր են որ կ'առնուին հին ճամբաներու վրայ:

Եւ օղակները կը զօդուին իրարու՝ ամրացնելու համար շղթան, որ, ռազմական իր բոլոր հնարաւորութիւններով, կը ջանայ պարուրել ու պատեանել ճակատներէն միւսը, որ նոյն թափով կ'ամրանայ ու կը սպառնայ՝ միանգամայն խաղաղասիրական ծրագիրներ ցրուելով...

ՀՐԱՅՐ

ԱՐԴԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐՏՔ ՄԸ

●

Ծանօթներէս մէկը, ինծի տուաւ ռամկավար կուսակցութեան Պոսթոնի օրգան՝ «Պայքար»ի Մարտ 31ի եւ Ապրիլ 2ի թիւերը, յանձնարարելով կարդալ «Վանեցիներու մասին գրուածք մը»:

Կարդացի զարմանքով եւ յուզումով:

Յօդուածագիրը՝ ոմն Երուանդ Սուրէնեան, ըստ երեւոյթին Արմենական անծանօթ «հերոս» մը, ակնյայտնի քինախնդրութեամբ կը փորձէ խեղաթիւրել 51 տարի առաջ Վանի մէջ պատահած դժբախտ դէպք մը, որուն զոհ գնաց Արմենական Սիմոն Թուաչեան, պարկեշտ եւ յարգուած ոսկերիչ արհեստաւոր մը:

Քանի մը խօսք նախ այս դէպքի մասին:

1905 - 1906 թուականներուն, Վասպուրականի մէջ, Արմենական կուսակցութիւնը բացառիկ աշխուժութիւն մը ցոյց կուտար վերագտնելու իր նախկին հմայքն եւ ուժը, Դաշնակցութեան յարաճուն ծաւալման եւ մանաւորապէս անոր մարտական կազմակերպութեան գտած ժողովրդականութեանը առջեւ: Քաղաքի թէ շրջաններու մէջ, հին Արմենականներէն շատերը կը նախընտրէին միանալ դաշնակցական խումբերուն:

Անկէ ալ՝ վէճ եւ խրախնցում, մասնաւորապէս երկու կուսակցութիւններու գիւղական կազմակերպութիւններուն մէջ:

Այս գետնի վրայ անախորժ պատմութիւններ ստեղծուած էին Սղգայ գիւղին մէջ, Վանէն ոչ շատ հեռու:

Սեպուհ, Արմենական կուսակցութեան գաղափարական եւ սիրուած վարիչ-լիագօրը, Դաշնակցական պատասխանատու վարիչներու հետ անհրաժեշտ ձեռնարկներ ըրած էին վէճը հաշտարար եղանակով լուծելու համար: Ճիշդ այս օրերուն է ահա, որ Վանէն Արմենական խումբ մը զինավարժութեան համար կ'որոշէ Վարագ երթալ: Հակառակ Սեպուհի նախազգուշացումներուն անսալով յետաձգելու ծրագրուած արշաւը, խումբը կը մեկնի, հանդիպելով նախ Աղգայ:

Միեւնոյն օրը Սղգայ կը գտնուէր Դաշնակցական փոքրաթիւ խումբ մը, ղեկավարութեամբ եղբօրս Միհրան Նալպանտեանի (ծանօթ նաեւ Բաղազ Վարդանի Միհրան անունով), որ պարտականութիւն ունէր գիմաւորելու եւ քաղաք փոխադրելու այդ գիշերն իսկ սահմանագլուխէն հասնող ամուսինն եւ հայրը կորսնցուցած (սպաննուած) կին մը իր զաւկին հետ:

Արմենական խումբը իր կարգին կ'որոշէ գումարել Սղգայի իրենց խմբական ժողովը: Եւ որովհետեւ իրենց ընկերներէն մէկ քանիները կը մերժեն մասնակցիլ այս ժողովին, կ'որոշեն զէնքի սպառնալիքին տակ բերել զիրենք ժողովատեղին:

Ձեռնարկը կը ձախողի: Աղմուկ եւ իրարանցում արագութեամբ կը ծաւալի հաւաքուող երիտասարդութեան մէջ: Կանխելու համար աւելի ծանր դէպքեր, Դաշնակցական անդէն տղաներ կը յաջողին զինաթափել արմենական զինուած երկու քաջերը, որոնք գլխիկոր կը վերադառնան իրենց հաւաքավայրը:

Արմենական քսան հոգինոց մարտական խումբը կ'որոշէ զէնքի դիմել: Հակառակորդ (Դաշնակցական) փոքրաթիւ խումբը պաշարելու եւ անհրաժեշտ «դաս»ը տալու առաջադրութեամբ յարձակումը կը սկսուի... Կատարեալ կռիւ մը: Ոչ գիւղացիներու խնդրանքը եւ ոչ իսկ Դաշնակցականներու կոչը կրակը դադրեցնելու մասին, լսելի կը մնան: Մինչ այդ, կռուի վայրը կը հասնի թրքական ձիաւոր պահակախումբը: Այս պարագան ալ չազդեր «վրէժխնդրութեամբ» լցուած մեր արմենական քաջերուն վրայ, ինչպէս կը հաստատէ ինք Պ. Եր. Սուրէնեան՝ «Պայքար»ի յօդուածագիրը:

Վերջ ի վերջոյ, այս խրական աղէտը կը վերջանայ Դաշնակցականներու նահանջով, որոնք ինչպէս տեսանք, սկիզբէն իսկ աշխատեցան խուսափիլ այդ վնասակար քայլէն:

Սիմոն Թուաչեան դժբախտ զոհը եղաւ այս քաջագործութեան:

Եթէ հակառակ այս իրողութիւններուն, որոնք ի դէպ ճշդուած եւ հաստատուած են Արմենակ. կուսակցութեան կողմէն ալ, Պ. Սուրէնեան 51 տարի ետք կը փորձէ ներկայացնել իր ուզած եղանակով — որոշ է թէ իր և թերթինպատակն է սրատ մը քսել Դաշնակցութեան փառաւոր անունին:

Աւելորդ կը գտնեմ ծանրանալ ողբացեալ եղբօրս հասցէին նետուած արտայայտութիւններուն վրայ:

Միհրան Նալպանտեան, որ դեռ 18 տարեկանէն սկսած, տասնեակ մը տարիներ եղած է Դաշնակցութեան հաւատարիմ և զոհաբերող օրինակելի զինուոր, ծանօթ է նաեւ Վասպուրականի հերոսամարտին ալ իբրեւ յանդուգն եւ պարտաճանաչ խմբապետ: Իր անունն եւ յիշատակը սիրելի են բոլորին, բոլոր Վասպուրականցիներուն, բացի Պ. Սուրէնեանէն:

ՍԱԹԵՆԻԿ Ն. ՇՏԻԿԵԱՆ
(Ծնեալ Նալպանտեան)

ՍՏԱՑԱՆՔ

Նոր հրապարակ ելած Հ. Ե. Տէր Ղազարեանի Ֆրանս. - հայերէն բառարանը, 680 մանրատառ էջերով, մաքուր եւ խընամուած բովանդակութեամբ: Մխիթարեան հրատարակութիւն: Գին 1.200:

Դիմել՝ Վենետիկի Միաբանութեան:

ՃՐԱԳ, գիրք 7, գրեց Ա. Ա. Պետիկեան, Լէյլէկեան տպարան, Նիւ Եորք: Գին 2 տոլար:

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ մէջ մեռած է Տիկին Մարի Քէնտեկեան, որ հանրային ժրաջան գործունէութիւն մը ունեցած է: Ծնեալ՝ Անդրէասեան, հանգուցեալը բնիկ Մանիսացի (Իզմիրի նահանգէն) էր: Ուսուցչութիւն ըրած է իր ծննդավայրին ու Քըրքաղաճի աղջկանց վարժարաններուն մէջ: 1919ին իր մօրը ու եղբայրներուն հետ մեկնած էր Ամերիկա եւ հոն ամուսնացած: Եռանդուն անդամ էր Հ. Օ. Մ.ի, եկեղեցասէր Տիկ. Միութեան, Իզմիրի Հայրենակց. Միութեան եւ իր ջանքերով հիմնած դպրոցին խնամակալութեան: Իբրեւ նախկին ուսուցչուհի գուրգուրանքով կը մօտենար նորահաս սերունդի հայեցի կրթութեան հարցին: Կ'այցելէր հիւանդներու եւ իր օժանդակութիւնը չէր զլանար ազգային որեւէ ձեռնարկի: Պատերազմին յաջորդող զրկանքի տարիներուն օգտակար եղաւ նաեւ Եւրոպայի իր ազգակիցներուն:

ՀԱՅ ՕԳՆ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ 47րդ տարեդարձին տօնակատարութիւնը կատարուած է Մ. Նահանգներու Լորէնս քաղաքին մէջ՝ հոծ բազմութեան մը ներկայութեան:

ՊՈՍԹՈՆԻ «Կոմիտաս» երգչախումբը, երաժշտագէտ Ռուբէն Գրիգորեանի ղեկավարութեամբ, իր տարեկան համերգը տըւած է Մայիս 5ին: Երգչախումբը կը գտնուի Հայ Կրթական Ցանձնախումբին բարոյական եւ նիւթական հովանաւորութեան տակ:

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ոստիկանութեան մէջ ընդունուած են արաբագէտ չորս Հայ երիտասարդներ: Կառավարութիւնը պատրաստակամութիւն յայտնած է պետական այլ պաշտօններ վստահիլ Հայերու, պայմանաւ, սակայն, որ շատ լաւ արաբերէն գիտնան:

ԿԻՊՐՈՍԻ Մելգոնեան կրթական հաստատութեան Արիներու խումբին կազմութեան 25ամեակը տօնուած է մեծ խարոյկահանդէսով մը: Ներկայ եղած են հաստատութեան տնօրէնը՝ Բ. Եղիայեան, ուսուցչական ու աշակերտական կազմը, զանազան վարժարաններու արիները, արենոյշները եւ իրենց առաջնորդները:

ԼԻԲԱՆԱՀԱՅ Օգնութեան Խաչի Օրուան տօնակատարութիւնը բացառիկ շուքով մը տեղի ունեցած է Մայիս 12ին՝ Պէյրութի «Ինէսքօ»ի ընդարձակ հանդիսասրահին մէջ: Խօսած են Շրջ. վարչութեան ատենապետուհին՝ Տիկին Է. Գրիգորեան, Շրջ. Վարչութեան կողմէ՝ Տիկին Լ. Սաւունի եւ օրուան բանախօսը՝ Տօքթ. Ե. Խաթանասեան:

ՔՈՒԷՅԹԻ հայ գաղութը, տեղւոյն ամերիկեան եկեղեցիին մէջ կատարած է Ապրիլ 24ի զոհերուն յիշատակի սգահանդէսը: Խօսած է Պաղտատի առաջնորդը՝ Զգօն Ծ. Վրդ. Տէր Յակոբեան:

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (47)

ԵՐԿՈՒՆՔ

●

ԳԼՈՒԽ ԺԱ.

●

ԽՈՒԹԵՑԻ ԶՕՐԱՎԱՐԸ ԵՒ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ

●

Ապրիլի ամիսն եկաւ, բայց ո՞վ իմացաւ գարունը այդ սոսկալի տարին, ով տեսաւ զուրնանաբեր թռչունը. գուժաբերք Բաղէշու կողմէն իրարու վրայ կը հասնէին եւ լուր կը բերէին ի Սասուն, թէ Արաբացի ահաւոր բանակը ուղղակի կուգար նախ Խութեցիք բնաջինջ ընելու՝ Ապուսէթի որդւոյն վրէժն հանելու համար: Եւ իրօք չափազանցութիւն չկար այդ պատմութեան մէջ, վասն զի Ամիրապետը, բոլոր Մահմետական զօրութիւնը ոտք հաներ էր հարուածելու, պատժելու եւ բնաջինջ ընելու համար Հայաստան: Ասորիք, Բաբելացիք, Թուրքաստան, Խուժաստան, Մարք, Իսմայելացիք, Եգիպտացիք եւ Տաճկաստանի խորերը մինչեւ Սակաստան իրենց զօրաց ընտիրները ղրկեր էին Հայոց երկիրը անապատացնելու համար: Ամիրապետը բոլոր զօրաց առջեւ իւր Բուղայ Սպարապետին խստիւ հրաման էր տուած «սովով եւ սրով եւ գերութեամբ ելնել Հայոց աշխարհին վրայ, ազատքը եւ ազատորդիքը իրեն ղրկել, գեղեցիկներն ուրացնել, ռամիկն ի չիք դարձընել եւ երկիրը ժառանգել». այսպիսի հրամաններով կուգար Հայաստան այդ խուժադուժ ժողովրդոց արիւնախանձ ամբոխը:

Իսկ Սասուն ի՞նչ կ'ընէր այն միջոցին:

Սասուն միաբան՝ անխռով մարդու մը վրայ աչքերը յառեալ կը սպասէր թէ նա ի՞նչ պիտի հրամայէր. եւ այդ մարդը գիտենք թէ Յովնանն էր, որ բոլոր կիրճերը ամրացնել տուեր էր, պահապաններ բաժներ լեռներուն անառիկ կողմերը, կանայք, տղաք եւ ծերերը ապահովել էր իրենց բոլոր աղքատին ստացուածքով եւ պաշարով, եւ ինք քանի մը հազար հոգւոյ ընտիր խումբով Խութի ստորոտը բանակեալ՝ դարանամուտ կը սպասէր անսասան, որ թշնամին գայ: Եւ թշնամին կուգար բազմութեամբ երեք առաջ բաժնած իւր բանակը, իբրեւ թէ Խութայ լեռներն անհետացնելու եւ շնչաւոր կենդանի մարդ չթողլու համար հոն:

Երբ իմացաւ Յովնան թէ թշնամեաց մէջ առաջ մը մտաւ Բոնաշէն գաւառ, առաւ իր ընտիրները եւ գանխուլ ճամբաներէ հասաւ մութին նոցա դիմաց. այդ խիտ առ խիտ լեռները ծածկուած կաղնի ծառերով, այդ անդնդախոր ձորերը որոնց ամէն մէկ խորշը իւր լեռնականք լաւ կը ճանչէին, իրեն մեծ վստահութիւն էին: Ուստի քիչ մը դադար եւ հաց ուտելու ժամանակ տալէն վերջ իւր գունդին, բաժնեց զանոնք երեք խումբի, եւ երբ թշնամին ամենեւին անկասկած եւ ապահով քունի էր թաղուած, երեք խումբը երեք զանազան կողմէ ահագին աղաղակաւ, սուրերը, վահանները շխահելով յարձակեցան թշնամւոյն վրայ եւ սկսան կոտորել անխնայ:

Յովնան իւր Խութեցւոց նշան պատուիրած էր խրախուսելիր հարուածի ՍուրբԱռաքեալ կոչել, ի յիշատակ Սրբոյն Թադէոսի. մէկ ձայնի՝ հազար եւ բիւր ձայն արձագանգ կուտային այդ լեռներուն մէջ Ս. Առաքեալ բառերուն. թշնամին որ փախչիլ կ'ուզէր, ճամբայ չէր գտներ, այդ սոսկալի բաւիղին մէջ եւ մութին սուրի փայլուն եւ նիզակի հարուած կը գտնէր. վիրաւորեալներուն ձայնը, փախչողներուն աղաղակը, Ս. Առաքեալներու գոռումն ու գոչումը անիմանալի վիճակ մը զգալ կուտային նաեւ Յովնանու: Ուստի երբ գործողութիւնը լմնցաւ, օտար եւ խուժական ձայները դադրեցան եւ միայն հայ Խութեցի լեզուն մնաց, փառք տուաւ Յովնան Աստուծոյ, եւ օրհնութեան սաղմոսներ սկսան երգել միաբերան բոլոր լեռնականք: Եւ երբ արշալոյսը ծագեցաւ եւ տեսան թշնամւոյն դիակներով ծածկուած գետինը, երբ տեսան թէ գահավէժ ժայռերէն վար գլորածներուն թիւը աւելի շատ էր, քան սուրէն ինկածները, երբ բաղդատեցին իրենց եղբարց կորստեան ոչնչութիւնը եւ թշնամւոյն թողած աւարին հարստութիւնը եւ ճանչցան թէ այս ամէնքը իրենց զօրավարին հնարիմացութեան արդիւնքն էր, իրենց համարմունքը Յովնանի վրայ բազմապատկեցաւ, եւ չէին գիտեր թէ ի՞նչպէս յայտնէին իրենց երախտագիտութիւնը: Մտածեցին իրենց մէջ գաղտնի որ կողոպուտին մէջ գտնուած արծաթն ու ոսկին բոլոր իրեն ընծայուեն. վերարկու մի Յովնանի առջեւ տարածած ամէն ոք գտած դրամ, ման-եակ, ապարանջան կը բերէին մէջ կը ձըգէին. իսկ նա երկար ժամանակ առանց ուշադրութեան կը նայէր եղածը, եւ երբ իմացաւ իրենց դիտաւորութիւնը, հրաւիրեց զամէնքը եւ սկսաւ այսպէս խօսիլ.

«Ո՛ իմ սիրելի եղբարք, իմ սիրելի Խութեցիքս, մի՞թէ այս չնչին ոսկին եւ արծաթը ձեր սիրոյն նշա՞նն է ինձ, մի՞թէ ես առանց այս նուէրին չեմ ճանչեր ձեզ: Ձեր քաջութիւնը, ձեր ցոյց տուած հնազանդութիւնը այս պատերազմին մէջ ձեր գլուխ ընտրած եղբօր՝ ամէն ամէն վարձքէ վեր է. գնացէք, մաժնեցէք ամէն աւարը, միայն ինչ որ պաշար գտնէք բանակին մէջ պահեցէք զգուշութեամբ, որ յանձնէք ամբարապետին:

(Շար.)

ԾԵՐԵՆՑ

ռազմակայաններ կ'ուզեն ստեղծել, հիւլէական պատերազմի մը պարագային կ'ուզեն իրենց երկրէն հեռացնել վտանգն ու զայն փոխադրել եւրոպական երկիրներու մէջ, որոնց առաջին շարքին կը գտնուի Ֆրանսան »:

× Ֆրանսայի մէջ տակաւին որեւէ պաշտօնական բացատրութիւն չտրուեցաւ Մառշալ Բուլկանինի նամակին մասին :

× Ընդհանուր տպաւորութիւնն այն է սակայն, որ Մոսկուա Հիւս. Ատլանտեան կազմակերպութիւնը տկարացնելու նոր փորձ մըն է որ կը կատարէ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ Կոնստանդինի մէջ ապստամբներու կարեւոր խումբ մը բնաջնջուեցաւ՝ յիսուն մեռեալ ձգելով կռուի դաշտին վրայ : Իսկ Օրանիոյ շրջանին մէջ կատարուած խուզարկութեանց ընթացքին երեւան հանուեցան զէնքի կարեւոր մթերանոցներ :

ՄԱՐՈՔԻ Սուլթանը պաշտօնական այցելութեան մը համար Իրաք հրաւիրուեցաւ :

ՃԱՓՈՆԻ վարչապետը ասիական վեց կարեւոր երկիրներու մէջ շրջապտոյտի մը ձեռնարկեց : Այդ երկիրներն են՝ Պիրմանիա, Հնդկաստան, Սէյլան, Փաքիստան, Թայլանտ եւ Ֆորմոզա :

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱՔԻՈՅ քաղաքապետական ընտրութեանց մէջ ժողովուրդը մասնակցած է հարիւր առ հարիւր համեմատութեամբ. անցած է համայնավար ցանկը :

ԻՏԱԼԻՈՅ նորընտիր վարչապետը, Ադոնէ Ծոլի, կառավարութեան անդամներուն ներկայութեան, իր երդմնագիրը ներկայացուց Հանրապետութեան Նախագահ Կրոնքիի :

ԶԲՕՍԱՇՐՋԻԿՆԵՐՈՒ ԽՈՒՄԲ

ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

4 օր Մոսկուա եւ 10 օր Երեւան, երթուդարձ՝ 145,000 ֆրանք :

ՄԵԿՆՈՒՄ. — 1) 4 Յուլիս, 2) 24 Յուլիս, 3) 9 Օգոստոս :

Արձանագրութիւնները պիտի փակուին Ա. Յունիս 10ին, Բ. Յուլիս 1ին, Գ. Յուլիս 15ին :

Դիմումները ընել միայն գրաւոր :

Noubar Agopoff
168 Rue du Temple, Paris 3ème
C. C. P. Paris 127.83-16

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Յ. Ճ. Սիրունի (Պուքրէշ), Տէր եւ Տիկին Գ. Ծօլօլեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց սիրեցեալ մօր՝ Այրի Տիկին Մարիամ Ծօլօլեանի մահուան 30րդ եւ իրենց վաղամեռիկ եղբօր Հայկ Ծօլօլեանի նահատակութեան 41րդ տարելիցին առթիւ, այս կիրակի, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պ. Յովհ. Տէրտէրեան (Փիսոյեան) եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մարգար Ղարիպեան եւ զաւակները, Պ. Մելքոն Պօղոսեան, Սարգիսեան ընտանիք (Ավինեոն), Գամպէրեան ընտանիք (Լիոն), Այրի Տիկին Վերժին Փափազեան (Լիոն), Տէր եւ Տիկին Օննիկ Ալէքսանեան (Լիոն), Այրի Տիկին Խօժէնի Խլիքչիկեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Կարպիս Գաբաօղլանեան շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք անձամբ, նամակով, հեռագրով, ծաղկեպսակով կամ փոխան ծաղկեպսակի նուէրներով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց կնոջ, մօր, հարսին եւ ազգականին

ՇԱՔԷ ՏԷՐՏԷՐԵԱՆԻ
(Ծնեալ Աթէշեան)

մահուան առթիւ որ տեղի ունեցաւ 7 Մայիս, 1957, Մարսէյլ :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Պ. Մարկոսեանի հասցէն, որուն եղբայրը Մաթէոս Մարկոսեան կը գտնուի Պելժիկական Քոնքօ : Կը խնդրուի իր հասցէն հաղորդել խմբագրութեան :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՄԵԾԱՐԱՆՔԻ ՕՐ
Նուիրուած

ԽՐԻՄԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿԻ

ԻՐ ՄԱՀՈՒԱՆ 50ԱՄԵԱԿԻՆ ԵՒ
« ԱՐԾԻԻ ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆ »Ի
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ 100ԱՄԵԱԿԻՆ
ԱՌԹԻՒ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 16ին, Սալ Մազընոյի մէջ (88 րիւ տ'Օպանեը)

Նախաձեռնութեամբ Վասպուրականի Հայր. Միութեան կեդր. վարչութեան

Մասնակցութեամբ Մարսէյլի Համազգ. Մշակութային Միութեան եւ Տարօն - Սալնոյ – Ջորի Հայր. Միութեան :

Կը նախագահեն Պ. Պ. Վ. ՊԱՆԴԻԿԵԱՆ, Ա. ԹԵՐԶԻՊԱՇԵԱՆ, Գ. ՇԵՂԻԿԵԱՆ :

Կը խօսին Փրոֆ. Գ. ԽԱՅԻԿԵԱՆ եւ Պ. Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Օր. Մ. Սիմոնեան, Օր. Ա. Շամիրեան, Պ. Ս. Աւտոյեան, Պ. Գ. Քենտիրեան եւ Պ. Մ. Տերոյեան :

Կ'արտասանէ Անիթա Սարգսեան :

Այս տօնակատարութեան կը հրաւիրուին Հայ Կաթողիկէ, Հայ Առաքելական, Հայ Աւետարանական եկեղեցիներու եւ առաջնորդարաններու ներկայացուցիչները, քաղաքական կազմակերպութիւնները, քահանայական դասը, բոլոր բարեգործական ե ւՀայր. Միութիւնները :

Մուտքը ազատ է :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ
ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻՒ

Եկեղեցւոյ հովանաւորութեան տակ բացուած Պէլվիլի Կրթ. Մարմնոյ դպրոցին :

Այս կիրակի ժամը 15ին :

Նախագահութեամբ Հայրապետական պատուիրակ Տ. ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊՍ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ :

Խմբերգ, պար, արտասանութիւն, տրամախօսութիւն աշակերտներու կողմէ :

Դպրոցի սրահը՝
48 Rue des Solitaires(Métro Place des Fêtes)

ՆՈՒԷՐ

Տիկին Զուլաքեան (Վիլոֆլէ) հինգ հազար ֆրանք կը նուիրէ Մկրտիչ Պարսամեանի անտիպ գործերու հրատարակութեան համար իր յոբելեանին առթիւ :

Ստանալ «Յառաջ»էն :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

(Վասպ. Հերոսամարտի տօնակատարութեան առթիւ) :

Հերթական դասախօսութիւնը այս չորեքշաբթի գիշեր ժամը 21ին, Քաֆէ Քառէի վերնայարկը : Կը խօսի՝ Պ. ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆ : Նիւթը՝ «Վասպուրականի հերոսամարտին արժէքը եւ անոր անդրադարձումները ժամանակակից Հայոց պատմութեան վրայ» : Կը խնդրուի ըլլալ ճշդապահ :

ՖՐԱՆՔՕ-ԱՐՄԷՆԻԷՆ
ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲ

ԴԵՐԱՍԱՆ ԱԻԵՏԻՍ ՄԻՍԻՐԵԱՆ

ժողովուրդին փափաքին վրայ
դարձեալ կը բեմադրէ
Մաքս Տրէհերի

«ՏԱՍՆԸԵՕԹԸ ՏԱՐԵԿԱՆՆԵՐԸ »
(Տրամ երեք արար)

Կիրակի, Յունիս 16ի իրիկունը,
ժամը 8.45ին

Փոլ Ֆարալիքի Թատրոնին մէջ,
21 ռիւ Իվ Թիւտիֆ
Մէթրօ Ռեպիւպլիք)

Ինչպէս նաեւ ֆրանսերէն «ՁԱՓԻ ՎՐԱՅ ՇԻՆՈՒԱԾ ԱՄՈՒՍԻՆԸ »

Բեմադրութիւն՝ Հանրի Ճանիքի

Կը մասնակցին (այբուբենական կարգով) Մատլէն Էֆիզեան, Մառի Խօֆսիւզեան, Հայկուհի Խտըշեան, Ժիզէլ Ճանիֆ, Աւետիս Միսիրեան, Տրդատ Նշանեան :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Լաւ գործաւորուհի մը fourrure համար : Շատ խնամուած աշխատանք : Լաւ վճարում : Դիմել՝

PATRIK
36 Ave. Général de Gaulle
Courbevoie

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer,
Paris (9e) Pro. 05-73.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ 39ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ
ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Ալամպրայի մէջ, այս շաբաթ գիշեր ժամը 9էն մինչեւ լոյս :

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ շրջանիս բոլոր խումբերուն եւ ենթակոմիտէներուն, Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան եւ իր խումբերուն, ինչպէս նաեւ Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութեան եւ իր մասնաճիւղերուն :

Կը նախագահէ ընկ. Յ. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Կը խօսին՝ ընկերներ՝ Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ եւ Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ :

Գեղարուեստական խնամուած բաժին :

Հայկական պարեր՝ Հ. Յ. Դ. Պոմոնի «Քրիստափոր» խումբի կողմէ, կենդանի պատկեր :

Իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն. — Օր. Օր. Մ. Մարկոսեան (դաշնակ), Ալիս Շամիրեան (երգ), Մակի Իշխանեան (արտասանութիւն), Ալիս Յաւութիւնեան (արտասանութիւն), Արմենուհի Ճանիկեան (արտասանութիւն) :

Պ. Պ. Սարգիս Չէօրէքճեան (ջութակ), Զարեհ Գասեան (մեներգ), ընկեր Գրիգոր Քէնտիրեան (Արտասանութիւն) :

Նուագախումբ՝

LUC ERARD

Ծոխ պիւֆէ մատչելի գիներով :

Մուտքը ազատ է :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ «Դրօ», «Յառաջ», «Շ. Միսաքեան» խումբերու եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան բոլոր ընկերները՝ այս չորեքշաբթի, ժամը 21-ին, «Ահարոնեան» ակումբին մէջ : Կարեւոր օրակարգ : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Հ. Յ. Դ. բոլոր ենթակոմիտէներու եւ խումբերու ընկերներու ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ «Ահարոնեան» ակումբին մէջ : Կը զեկուցանէ՝

ԸՆԿ. Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ :

ՓԱՐԻԶ. — Հ. Յ. Դ. «Փոթորիկ» խումբի ժողովը այս հինգշաբթի ժամը ճիշդ 21ին, (17 րիւ Պլէօ) :

ԱՌՆՈՒՎԻԼ. — Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի « Կատվարենց » մասնաճիւղի վարչութիւնը, Առնուվիլի, Սարսէլի եւ Կուսէնվիլի ընկեր ընկերուհիները ժողովի կը հրաւիրէ այս հինգշաբթի ժամը ճիշդ 21ին, սովորական հաւաքատեղին : Խիստ կարեւոր օրակարգ : Ա) Զեկոյց 1956 – 57ի աշխատաշրջանի : Բ) Պատգ. ժողովի օրակարգ : Գ) Պատգամաւորի ընտրութիւն եւ ընթացիք հարցեր :

Ներկայ կ'ըլլայ Ֆրանսայի կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչը : Պարտաւորիչ ներկայութիւն : Ժողովը կը սկսի որոշեալ ժամուն :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ. — Հ. Յ. Դ. Սարգիս Մինասեան ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՕՐԸ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Վալանսի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ» խումբի խնջոյքը :

Այս շաբաթ իրիկուն «Ահարոնեան» ակումբին մէջ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

*
**

Կիրակի կէսօրէ վերջ Նոր Սերունդի հաւաքոյթը՝ նոյն սրահին մէջ :

Լ Ի Տ Ի Ա   Կ Ա Ր Ի Ն

Այս անգամ կը կազմակերպէ բոլորովին նոր յայտագրով մը իր

ՏԻՍԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ՔՈՆՍԷՐԸ

էքոլ Նորմալ տը Միւզիքի սրահը 78, րիւ Կարտինէ (մէթրօ Մալզէրպ)

Հինգշաբթի, 23 Մայիս, երեկոյեան ժամը 9ին :

Կը մասնակցին՝

Նէլլի Քարոն եւ Կիյըմէթ Պուայէ (Մարթընոյի ալիքներ)
Մօնիք Մաթայն (դաշնակ), Լուի Տիլլիէս (հարուածային գործիքներ),
Լիլի Լասքին (Տաւիղ) :

Կազմակերպութիւն՝ ԼԸ ԹՐԻՓԹԻՔ Ղեկավարութիւն ԺԱՔ ՊՈՆՏՈՆ :

Կը ներկայացնէ Լիւք Անտրէ Մարսէլ Տոմսերու գին 200էն 600 ֆրանք :

Կը ծախուին հանդէսին սրահը, Տիւրան հրատարակչական տան եւ գործակալներուն, ինչպէս նաեւ Օր. Լօրա Իշխանեանի մօտ (73 Ֆպ. Փուասօնիէր) :

Հեռաձայն՝ ՓՐՕ. 64.23

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ
42ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ՓԱՌԱՏՕՆԸ

Շաբաթ, 25 Մայիս ժամը 21էն 5

CERCLE MILITAIRE (PLACE ST. AUGUSTIN)

Հանդիսաւոր բաժին — ժամը 21էն 23 – վարի սրահին մէջ

Նախագահութեամբ Պ. ՌԷՅՄՈՆ ԹՐԻՊՈՒԼԷԻ (Նախկին նախարար նախկին Ռազմիկներու) :

Կը խօսի Պ. ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ Ողերձներ՝ Օր. Պասմաճեան, Պ. Պ. Սափրաստեան, Վարդանեան, Խերոյեան Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Պար՝ Օր. Լ. Դանիէլեան, երգ՝ Ա. Քիւփէլեան, Օր. Պէնկեան, Օր. Մուրատեան, արտասանութիւն՝ Պ. Ա. Գմբէթեան ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

Գունաւոր ՆՈՐ ԺԱՊԱՒԷՆ եւ պաստառի վրայ գունաւոր պատկերներ :

Տեսարաններ Վասպուրականէն, որոնց մասին բացատրութիւններ պիտի տայ

Տիկին Ա. Խանզադեան (հնախօսութեան մասնագէտ) :

Պարահանդէս. — Վերի սրահին մէջ, ժամը 23էն 5 :

Թիփիք նուագախումբ

ERIC MAZENSի

Աթրաքսիոններով, խաղերով եւ բազմաթիւ նուէրներ շահողներուն

ՃՈԽ ՊԻՒՖԷ

Machines à Ecrire
ACHAT = VENTE = REPARATION = LOCATION
ENTRETIEN = FOURNITURES
S. SEROPIAN
10 Rue Cail Paris 10e Tél. NOR 79-30

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամսեայ 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 23 ՄԱՅԻՍ
JEUDI 23 MAI 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7888 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3699

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՆԱՄԱԿԱՄԱՐՏ

Տարի մը առաջ այս եղանակին Մոսկուա գացած էին Ֆրանսայի վարչապետ Կի Մոլէ եւ արտաքին նախարար Քրիստիան Փինօ՝ երկու երկիրները շահագրգռող խնդիրներու մասին տեսակցելու համար Կրեմլինի վարիչներուն հետ :

Առիթէն օգտուելով, Քրիստիան Փինօ անցած էր մինչեւ Հայաստան, քառասուն հոգինոց շքախումբով մը եւ Մայիս 22ին Երեւանի օդակայանին մէջ ընդունուած իբրեւ «ազատարար»՝ Ֆրանսայէն ներգաղթող բազմաթիւ Հայերու կողմէ :

Այն օրերուն, ինչպէս այսօր ալ, Ֆրանսայի գլխաւոր մտահոգութիւնն էր Ալժերիան : Մոսկուա՝ ըստ իր սովորութեան՝ ձեռքի տակէ կը քաջալերէր ապստամբները, մեծապէս դժուարացնելով Ֆրանսայի գործը :

Քանի մը օրուան տեսակցութեանց արդիւնքն այն եղաւ, որ խորհրդային իշխանութիւնը հրատարակուած «Զեկոյց»ին մէջ ճանչցաւ Ֆրանսայի իրաւունքը Ալժերիոյ վրայ :

Ատով չլուծուեցաւ սակայն ալժերիական խնդիրը, որ կը շարունակէ զբաղեցնել ֆրանսական իշխանութիւնները եւ նորանոր դժգոհութիւններ պարտադրել այս երկրի ժողովուրդին :

Այժմ Մոսկուայի այդ տեսակցութեան տարեդարձին առթիւ, մարեշալ Բուլգանին նամակ մը ուղղած է վարչապետ Կի Մոլէի, ներկայացնելով զանազան գեղեցիկ առաջարկներ :

«Նամակամարտ»ի նոր քաղաքականութիւն մը ընդգրկած են Խորհրդային Միութեան վարիչները ժամանակէ մը ի վեր :

Իր «նամակ»ներուն մէջ Բուլգանին մերթ սպառնական լեզու կը գործածէ — ինչպէս անցեալ աշնան՝ Սուէզի դէպքին առթիւ — մերթ փաղաքշական,— ինչպէս այս անգամ :

Վիճակագրութեան մը համաձայն, տարեգլուխէն ի վեր Կրեմլինի վարիչները առնուազն քսան նամակ ուղղած են արեւմտեան պետութեանց պատասխանատու վարիչներուն :

Այդ բոլոր նամակներուն մէջ ալ անոնք կը ներկայանան իբրեւ ջերմ ախոյեան խաղաղութեան պահպանման : Այնպէս կ'ուզեն ցոյց տալ՝ թէ արեւմտեան պետութիւնները իրենց քաղաքականութեամբ նոր պատերազմ մը կը պատրաստեն՝ ահաւոր աղէտի մը ենթարկելու համար աշխարհը :

Մինչդեռ շատ լաւ գիտեն, որ Հիւսիսային Ատլանտեանի Ուխտին (Նաթօ) եւ անոր կապուած միւս Ուխտերուն (Պալքանեան, Պաղտատի) բուն նպատակը պաշտպանողական է : Ինքնապաշտպանութիւն՝ ընդդէմ խորհրդային աշխարհակալութեան, որ տասներկու տարիէ ի վեր նստած է Եւրոպայի պորտին վրայ եւ իր երկաթեայ ճանկերուն մէջ առած՝ երէկի ազատ ու անկախ բազմամիլիոն ժողովուրդները :

Կրեմլինի վարիչները ամէնէն աւելի կը սարսափին հիւլէական զէնքերէն, որոնք ծանօթ նամակներու գլխաւոր նիւթը կը կազմեն :

Վերջերս կէս – սպառնական նամակներ ուղղած էին Տանըմարքայի, Նորվեկիոյ, Յունաստանի եւ Գերմանիոյ : Այժմ ալ Բուլգանին բարեկամական շեշտերով Կի Մոլէի կ'ազդարարէ հիւլէական զէնքերու խարիսխ ու մթերանոց չդարձնել Ֆրանսան :

Բոլոր պետութիւններն ալ արժանի պատասխանը տուած էին Մոսկուայի :

Հիմա որ Կի Մոլէի դահլիճը հրաժարած է, նոր կառավարութիւնը անհրաժեշտ պատասխանը պիտի տայ անշուշտ :

Ֆրանսա «խորհուրդ» չէ որ կը սպասէ Կրեմլինէն, այլ գործ, եթէ անիկա անկեղծ բարեկամ է այս երկրին : Ահա՛ Սուէզի կնճիռը, որուն մէջ ճակատագրական դեր վերապահուած է Խորհրդային Միութեան : Իր մէկ սաստը բաւական է՝ վէճը ի նպաստ Ֆրանսայի լուծելու համար :

Նոյնը՝ Ալժերիոյ եւ Մերձաւոր Արեւելքի խնդիրներուն մասին :

Նամակամարտը ոչ մէկ կերպով կ'ապահովէ կամ կ'ամրապնդէ աշխարհի խաղաղութիւնը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԴԱՀԼԻՃԻՆ ՀՐԱԺԱՐԱԿԱՆԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑ

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ 213Ի ԴԷՄ 250 ՁԱՅՆՈՎ ՄԵՐԺԵՑ ԴԱՀԼԻՃԻՆ ՎՍՏԱՀՈՒԹԻՒՆ ՏԱԼ

Ֆրանսայի մէջ կառավարական տագնապ սկսաւ :

Կի Մոլէի դահլիճը, որ մօտաւորապէս 16 ամիսէ ի վեր կը կառավարէր երկիրը, երեքշաբթի գիշեր իր հրաժարականը ներկայացուց, որովհետեւ Ազգ. Ժողովը 213ի դէմ 250 ձայնով մերժեց վստահութիւն տալ :

Ըստ Սահմանադրութեան, սակայն, դահլիճը կը դադրի Ազգ. Ժողովին վստահութիւնը վայելելէ, եթէ իր դէմ համախմբէ ձայներու բացարձակ մեծամասնութիւնը, որ, այս պարագային 298 է :

Այս իսկ պատճառով, երբ Կի Մոլէ իր ու դահլիճին հրաժարականը ներկայացուց Հանրապետութեան նախագահին, այս վերջինը յայտարարեց թէ իրեն կը վերապահէ հրաժարականը ընդունելու կամ մերժելու իրաւունքը՝ պետական ու կուսակցական ղեկավարներու հետ խորհրդակցելէ վերջ : Հետեւաբար, դահլիճը միշտ ի զօրու կը մնայ, կը պահէ որոշումներ տալու իր իրաւունքը, մինչեւ որ նոր վարչապետ մը նշանակուի եւ նոր դահլիճ կազմուի :

Այս առթիւ, Կի Մոլէ հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ. «Կ'ըմբռնեմ Հանրապետութեան նախագահին մտահոգութիւնները. գիտեմ նաեւ թէ նախագահը մեծ դժուարութեանց պիտի մատնուի նոր դահլիճ մը կազմելու համար : Սակայն բացարձակապէս որոշած եմ հաստատ մնալ իմ ու դահլիճին հրաժարման որոշման վրայ» :

Երբ հարց տրուեցաւ Կի Մոլէի թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ Քրիստիան Փինոյի դիրքը ՄԱԿի մէջ, պատասխանեց՝ «Առայժմ Պ. Փինօ կը շարունակէ մնալ Ֆրանսայի Արտաքին նախարարի իր պաշտօնին վրայ» :

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՆԻՍՏԸ

Նիստին բացումը յայտարարուած էր երեքշաբթի առաւօտ ժամը 9.30ի համար, սակայն ժամը 11ի մօտերն է որ երեսփոխանները սկսան հասնիլ :

Առաջին խօսք առնողներէն մէկը եղաւ Անտրէ Մորիս (արմատականներու երկ- րորդ թեւէն, հակա - մենտեսեան) : Դէմ արտայայտուեցաւ կառավարութեան ելմտական ու տուրքերու ծրագրին, սակայն աւելցուց որ կառավարական տագնապ մը այս պահուս դժբախտ անդրադարձումներ կրնայ ունենալ Ալժերիոյ կացութեան վրայ : Յայտնեց որ արմատականներու իրենց խմբակը պիտի քուէարկէ դահլիճին ի նպաստ :

Ընկերվարական երեսփոխան Կիյոն մատնանշեց թէ հակառակ Սուէզի տագնապին, Կի Մոլէի դահլիճը մեծապէս բարելաւեց ժողովուրդին կեանքի մակարդակը : Անգործութիւնը գրեթէ յաղթահարուած է, ռոճիկները աւելցած են, ապրանքներու գիներուն յաւելման առաջքըն առնուած է :

Կէսօրէն վերջ նիստը շարունակուեցաւ :

Փիէր Անտրէ (Անկախ), դահլիճին դէմ խօսեցաւ, ու հարց տուաւ թէ «ո՞ւր կ'երթան մեր միլիոնները» :

Համայնավարներն ու յառաջդիմականները նմանապէս դէմ արտայայտուեցան. Վալտէք Ռօշէ (Համայնավար), բողոքեց ոչ միայն յաւելեալ տուրքերու ծրագրին, այլ նաեւ կառավարութեան ընդհանուր քաղաքականութեան դէմ — Ալժերիա, Սուէզ, Եւրաթոմի ու Միացեալ Շուկայի «մեծածախս ծրագիրներ», եւն. :

Յառաջդիմական Փիէր Քոթ պահանջեց որ Ալժերիոյ ապստամբներուն հետ բանակցութիւններ սկսին :

ԿԻ ՄՈԼԷԻ ՃԱՌԸ

Բոլորին պատասխանելու եւ իր ու կառավարութեան դիրքը անգամ մը եւս ճշդելու համար, Կի Մոլէ խօսք առաւ :

Նախ պատասխանեց համայնավար – յառաջդիմականներու ամբաստանութեանց. «Ֆրանսա Ալժերիոյ մէջ պատերազմ չէ որ կը մղէ. եթէ այդպէս ըլլար, լուծում մը, թէեւ ողբերգական, բայց շատ աւելի անմիջական կ'ըլլար : Կարգ ու կանոնի վերահաստատումէն վերջն է միայն, որ կարելի պիտի ըլլայ Ալժերիոյ հարցը լուծել» :

Ապա հերքեց այն ամբաստանութիւնները, թէ ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդին կատարուած ֆրանսական վերջին դիմումը (Սուէզի հարցին շուրջ) դրդուած է ներքին քաղաքական պատճառներէ : «Ուրիշ որեւէ մէկը, եթէ իմ տեղս ըլլար, նոյնը պիտի ընէր» : Գալով Սուէզի արշաւանքին, Կի Մոլէ յայտնեց որ ինքնագլուխ չէր գործած, այլ՝ Ազգ. Ժողովի համաձայնութեամբ :

Միջազգային հարցերու լուծման համար, Կի Մոլէ փափաք յայտնեց որ միջազգային ատեան մը կազմուի, պայմանաւ սակայն, որ ամէն ոք ենթարկուի այդ ատեանին որոշումներուն եւ երկու չափ ու երկու կշիռ գոյութիւն չունենայ :

Ապա ձաղկեց համայնավարներն ու յառաջդիմականները, որոնք, Լեհաստանի վարչապետ Կոմուլքայի իսկ բառերով, «ներածուած մելանով ճառեր կը գրեն» :

Վիճաբանութիւնները, կառավարութեան թեր ու դէմ արտայայտութիւններով, շարունակուեցան :

Վստահութեան քուէարկութենէն անմիջապէս առաջ Կի Մոլէ դարձեալ խօսք առաւ .

«Իմ քաղաքականութիւնս ամբողջութիւն մը կը կազմէ». կարելի չէ այդ քաղաքականութեան որոշ կէտերը ընդունիլ, իսկ մնացեալները մերժել : «Կառավարութիւնը երկու նպատակ կը հետապնդէ. պահել, պաշտպանել Ֆրանսայի անկախութիւնն ու մեծութիւնը. եւ զարկ տալ ընկերային ու տնտեսական յառաջդիմութեան» :

ՔՈՒԷԱՐԿՈՒԹԻՒՆԸ

Երբ ժամը 9.30ին քուէարկութիւնը սկսաւ, արդէն որոշ էր, թէ կառավարութեան ի նպաստ պիտի քուէարկեն Ընկերվարականները, Ժողովրդական Հանրապետականները (կաթոլիկ), հակա - մենտէսեան արմատականները եւ անհատ երեսփոխաններ : Դէմ պիտի քուէարկեն Համայնավարները, Յառաջդիմականները, Փուժատականները, Զափաւորները, Անկախները, դիւղացիական կուսակցութիւնը : Մենտեսեան Արմատականները ձեռնպահ մնացին, բացի արմատական նախարարներէն, որոնց արտօնութիւն տրուեցաւ կառավարութեան ի նպաստ քուէարկել : Այս ձեռնպահութեամբ, կառավարական տագնապին պատասխանատուութիւնը կ'իյնայ Անկախներուն եւ Զափաւորներուն վրայ :

Ժամը 11.30ին յայտնի եղաւ քուէարկութեան արդիւնքը. 250 ձայն դէմ. 213 թեր : Ազգ. Ժողովին նախագահը, Լը Թրոքէր, յայտարարեց թէ ըստ Սահմանադրութեան, բացարձակ մեծամասնութիւն գոյացած չըլլալով, (298 ձայն), կառավարութիւնը անվստահութեան քուէ ստացած չի նկատուիր :

Սակայն Կի Մոլէ, ինչպէս նաեւ կառավարական ամբողջ կազմը, ոտքի ելան ու հեռացան Ազգ. Ժողովի շէնքէն : Ընկերվարական երեսփոխանները եւ ժողովրդական հանրապետականներուն մէկ մասը յանկարծ ծափահարեցին հեռացողները :

Նախարարները իրենց ստորագրուած հրաժարականները յանձնեցին Կի Մոլէի, որ անմիջապէս մեկնեցաւ նախագահական պալատ՝ իր ու կառավարութեան հրաժարականը ներկայացնելու համար նախագահ Քոթիի : Ինչպէս վերը գրեցինք, այս վերջինը իրեն վերապահեց հրաժարականը մերժելու կամ ընդունելու իրաւունքը :

× Չորեքշաբթի առաւօտ նախագահ Քոթի սկսաւ իր խորհրդակցութեանց. նախ ընդունեցաւ Ազգ. Ժողովի եւ Ծերակոյտին նախագահները՝ Ա. Լը Թրոքէր եւ Կաստոն Մոներվիլ, ինչպէս նաեւ Ալպէր Սարօ ու Էմիլ Ռոշը : Կէս օրէն վերջ պիտի խորհրդակցէր խորհրդարանական խմբակցութեանց պարագլուխներուն հետ :

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԻՆ ԿԱՐԾԻՔԸ

Կառավարութեան հրաժարման լուրը մեծ մտահոգութիւն պատճառեց ֆրանսական բոլոր շրջանակներուն մէջ : Աջակողմեան մամուլը կ'ուզէ որ ազգային մեծամասնութեամբ դահլիճ մը կազմուի : Համայնավարներու պաշտօնաթերթը, Իւմանիթէ, վախ կը յայտնէ որ «աւելի գէշ» ու «յետադիմական» կառավարութիւն մը կրնայ գործի գլուխ գալ :

Ընդհանրապէս, բոլորն ալ համաձայն են մէկ կէտի շուրջ — կը գովեն Կի Մոլէի ազգասիրութիւնը եւ ուղղամտութիւնը :

× Ալժերիոյ ֆրանսական շրջանակներուն մէջ մեծ յուզում կը տիրէ. կը վախնան որ երբ Ալժերիոյ նախարարը, Լաքոսթ, ետ կանչուի, ապստամբները առպարէզը բաց պիտի գտնեն անսանձ գործունէութեան մը սկսելու համար :

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ՆԻՍՏԸ ՅԵՏԱՁԳՈՒԵՑԱՒ

Նիւ Եորքի մէջ երբ յայտնի եղաւ ֆրանսական դահլիճին հրաժարումը, ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդը իր նիստը յետաձգեց անորոշ ժամանակով :

Նախապէս, Քրիստիան Փինօ Ուաշինկթընի մէջ երկար տեսակցութիւն մը ունեցած էր Տըլըսի հետ : Որոշած էին, թէ Սուէզի ներկայ դրութիւնը պիտի նկատեն «ժամանակաւոր կարգադրութիւն մը» :

ՆԱԽԱԳԱՀ Այզընհաուըր Քոնկրէսէն պահանջեց չորս միլիառ տոլարի վարկ մը քուէարկել՝ արտաքին օժանդակութեան յատկացուելու համար :

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ Համայնավար կուսակցութեան Կեդրոնական Կոմիտէն, իր 9րդ լիակատար նիստին մէջ որոշեց կուսակցութենէն վտարել երեք յայտնի «սթալինականներ», որոնցմէ երկուքը նախկին նախարարներ են, իսկ մէկը՝ Կեդր. Կոմիտէի նախկին անդամ մըն է :

1957Ի ԴԱՍԱԿԱՐԳԻՆ երկրորդ խումբին (1937 Ապրիլ 23էն Յունիս 15 ծնած երիտասարդներ) պատկանողները զինուորական ծառայութեան պիտի կանչուին Յուլիս 3էն սկսեալ (Ցամաքային եւ Ծովային բանակ) : Այն երիտասարդները, որոնք զէնքի տակ պահուող եղբայր մը կամ խորթ եղբայր մը ունին, կրնան օգտուիլ զինուորագրութեան յետաձգման օրէնքէն : Զինուորագրութեան դիմումները ներկայացուած պէտք է ըլլան մինչեւ Յունիս 25 :

ԻՏԱԼԻՈՅ Փոյի հովիտին մէջ 200.000 բանուորներ գործադուլ յայտարարեցին :

ԻՍՐԱՅԷԼ ընդունեց Այզընհաուըրի վարդապետութիւնը :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ 12.5 միլիոն տոլարի յատկացում մը պիտի ընեն Պաղտատի Ուխտին անդամ պետութեանց (Փաքիստան, Իրան, Թուրքիա), նոր ճանապարհներու, երկաթուղիներու եւ հաղորդակցութեան այլ միջոցներու շինութեան համար : Ծաւալով նոյն ձեւի յատկացում մը պիտի ըլլայ նաեւ Իրաքի :

ԱՒՍՏՐԻՈՅ եւ Ֆրանսայի միջեւ անցագիրներու դրութիւնը վերցուեցաւ :

«ԳՈՒՍԱՆ» ՈՒ ԲԱՐՍԵՂ ԿԱՆԱՉԵԱՆ

ԽՄԲ. — Պէյրութի մէջ Մայիս 17ին տօնուած է Բ. Կանաչեանի «Գուսան» երգչախումբին 25ամեակը, փառաշուք համերգով մը: Պատուոյ նախագահութիւնը ստանձնած էր Լիբանանի Հանրապետութեան նախագահը՝ Քամիլ Շամուն, որ իր տիկնոջ հետ ներկայ գտնուած է: Ներկայ եղած են նաեւ Զարեհ Ա. Կաթողիկոս, Խորէն Արք. Բարոյեան, պետական հայ երեսփոխանները եւ բազմաթիւ այլ անձնաւորութիւններ: Այս առթիւ բացառիկ թիւեր հրատարակած են Պէյրութի *Ազդակը* եւ *Այգը*: Ստորեւ շահեկան յօդուած մը Մ. Իշխանէն:

«Գուսան» երգչախումբը, փառաւոր համերգով մը, իր գոյութեան ու երաժշտական գործունէութեան քսանըհինգամեակը կը տօնէ:

Մեր գաղութի ծոցին մէջ պայծառ երեւոյթ մըն է այս յոբելեանը: 25 տարուան յարատեւ ու խանդավառ նուիրում Հայ երգին՝ մեր բեմերուն վրայ եւ մեր ընտանեկան յարկերուն տակ վառ պահելու համար Կոմիտասի շունչը եւ հայ ժողովրդական սքանչելի երգերուն քաղցրութիւնը: Կարելի՞ էր երեւակայել նոր սերունդներուն համար աւելի գրաւիչ հոգեկան սնունդ եւ ազգային հպարտութեան աւելի պատուաբեր ցուցադրութիւն:

Ջերմ շնորհաւորութեան, նոյնիսկ սրտագին երախտագիտութեան արժանի են այն երիտասարդներն ու երիտասարդուհիները, որոնք տարիներ շարունակ անխոնջ հաւատարմութեամբ մը վազեցին «Գուսան»ի փորձերուն եւ տակաւին այսօր ալ, քսանըհինգ տարիներ ետք, ընտանեկան բոյներու տէր դառնալէ վերջն իսկ, կը շարունակեն մնալ Հայ երգին անձնուէր զինուորեալները:

Բախտաւորութիւն էր անշուշտ, որ «Գուսան» երգչախումբը իր կազմութեան առաջին օրէն սկսեալ իրեն խմբավար ունեցաւ Բ. Կանաչեանի պէս տաղանդաւոր երգահան մը, որ իր անձին մէջ կը մարմնաւորէ մեծ երաժիշտին հետ նաեւ մեծ ուսուցիչը:

Անոնք որ աշակերտած են իրեն, անոնք միայն գիտեն թէ որքան բարեխիղճ, բծախնդիր եւ խոր ըմբռնումի տէր ղեկավար մըն է ան: Հայ երգը, իր հայեցի նկարագրին բոլոր գիծերով, իր ձեւին ու խորքին բոլոր նրբութիւններով Կանաչեանի գուրգուրանքին առարկան մնաց տեւաբար: Անոր ճպոտին տակ հնչող իւրաքանչիւր համերգ հայ երգի ճշմարիտ փառատօն մը հանդիսացաւ եւ անոր հեղինակած իւրաքանչիւր երգը՝ նոր յաղթանակ մը:

Կարելի է անվարան յայտարարել թէ Արտասահմանի մէջ Բ. Կականչեան եղաւ Կոմիտասի ամէնէն հարազատ եւ ամէնէն արժանաւոր յաջորդը: Ժողովրդական երգերու ամբողջ գանձարան մը պարգեւեց ան մեզի: Իր ստեղծագործական կենսունակութիւնը, տկարութիւն չճանչցաւ բնաւ, մինչեւ իսկ տեսողութեան լոյսը կորսնցնելէ վերջ: Վերջին տարիներու իր հոյակապ գործերը եկան փաստելու թէ Վարպետը կ'առաջնորդուէր հոգեկան տեսողութեամբ, ներքին այն լոյսով, որ յատուկ է մեծ արուեստագէտներուն:

Բ. Կանաչեան օտար երկինքներու ներքեւ իր անմոռանալի համերգներով, հայրենի բնութեան գեղեցկութիւնները վերապրեցուց: Աւելին, ան մեզի տուաւ նաեւ Հայ շինականին հաւատքը, յոյսերը, թախիծն ու հրճուանքը: Քնարերգական կամ դիւցազներգական նկարագրով օժտուած իր երաժշտական քերթուածները մեր առջեւ բացին Հայոց աշխարհի անհուն հարստութիւնները:

Այսպէս, իր «Տալիլօ»ն եւ «Հօյ Նար»ը, իր «Վարդերի հետ»ն ու «Շուշօ»ն Հայ գեղջուկին սիրոյ եւ ողեւոր տրամադրութիւններու նկարչագեղ արտայայտութիւնները հանդիսացան. «Նանոր»ով Կանաչեան մեզ փոխադրեց հայուն հինաւուրց հաւատքին եւ ուխտագնացութեան մթնոլորտին մէջ. «Կորանի»ն եւ այլ կարգ մը երգեր հողագործական աշխատանքի վայելքը եւ ուրախութիւնը պատմեցին, իսկ «Ցառաջ նահատակ»ը յաղթանակի երգը եղաւ Հայ բազմութիւններուն:

Կանաչեանի երաժշտական վաստակը, այսպէսով, համապարփակ հանդիսարանը կարելի է նկատել Հայ ժողովրդական ապրումներուն, ուր այնքան ներդաշնակօրէն կը հնչեն պարի զուարթ եղանակներուն հետ աշխատանքի մեղեդիները, աղօթքի կոչնակներուն հետ ռազմի շեփորները:

Եւ ամէնէն կարեւորը այս բոլորին մէջ՝ Բ. Կանաչեանի խոր ըմբռնումն է Հայ երգի ոճին ու ոգիին: Ոչ մէկ օտար ազդեցութիւն, ոչ մէկ շեղում կամ խոտորում կամիտասեան աւանդութենէն, որ իր արմատները նետած է Հայ Հողի դարաւոր խորութիւններէն ներս:

Բ. Կանաչեան վաստակաւոր մշակ մըն է, որ իր պարտքը լիուլի կատարեց՝ լիաբուռն վերադարձնելով իր ժողովուրդին այն ինչ որ բնութիւնը տուած էր իրեն իբրեւ աստուածային շնորհք եւ ցեղային հարստութիւն:

«Գուսան» երգչախումբը Վարպետին նոյնքան երախտաւոր աջակիցն է, տեսակ մը կենդանի ու բազմաստեղ երգեհոն, որ մէ ամբողջ 25 տարիներ տաղանդաւոր խմբավարն ու երաժիշտը գիտցաւ հրաշալի խաղեր խլել եւ տասնեակ հազարաւոր բազմութիւններ արբեցնել Հայ երգին անմահ գինիով:

Խումբի 25ամեայ յոբելեանին առթիւ անգամ մը եւս ահաւասիկ մեզի կը տրուի առիթը վայելելու Բ. Կանաչեանի ձըպոտին կախարդանքը: Երանի թէ այս առիթն ու այս անփոխարինելի երջանկութիւնը տակաւին երկար տարիներ տրուէին օտարութեան մէջ հասակ նետող նոր սերունդներուն, որոնք այդքան պէտք ունին հայ շունչի հաղորդութեան:

Մ. ԻՇԽԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԳՐԻԳՈՐ Ա. ՂԱՓԱՆՑԵԱՆԻ ՄԱՀԸ

Մայիս 3ին, երկարատեւ ու ծանր հիւանդութեան մը հետեւանքով, 70 տարեկան հասակին մէջ իր մահկանացուն կնքած է ականաւոր գիտնական, Հայկական Գիտութիւններու Ակադեմիայի անդամ Գրիգոր Ա. Ղափանցեանը:

Իր դասախարակութիւնը ստացած էր Պետերբուրգի մէջ՝ աշակերտելով ռուս մեծագոյն լեզուաբաններուն. իբրեւ մասնագիտութիւն ընտրած էր լեզուաբանութեան հայագիտական ճիւղը, ապա վերադարձած էր Հայաստան՝ իր աշխատանքները շարունակելու համար:

1924ին կը նշանակուի Երեւանի Պետական Համալսարանի դասախօս: Իր ջանքերով կը կազմակերպուի համալսարանին լեզուագիտական բաժինը: Ղափանցեան կը հանդիսանայ Հայաստանի մէջ լեզուաբանութեան հիմնադիրներէն մէկը:

1927ին կ'ընտրուի ընդհանուր լեզուաբանութեան փրոֆէսէօր, եւ այդ ամբիոնը կը վարէ շուրջ 28 տարի:

Ղափանցեան հեղինակն է հայերէն լեզուով հրատարակուած լեզուաբանական առաջին ծաւալուն հատորին: Անոր գրչին կը պատկանին նաեւ Հայոց լեզուի պատմութեան նուիրուած բազմաթիւ հետազօտութիւններ: Առանձնապէս մեծ են Ղափանցեանի ծառայութիւնները հայերէնի եւ հընագոյն մեռեալ լեզուներու — խեթերէնի, ասուրերէնի, խուրիթերէնի — կապակցութիւններու հարցը պարզաբանելու գործին մէջ: Քաջածանօթ ըլլալով այդ լեզուներուն, ակադեմիկոս Ղափանցեան ստուգաբանած է հայերէնի բազմաթիւ բառեր, ինչպէս նաեւ քերականական մասնիկներ: Անոր այս հետազօտութիւնները արժանացած են ոչ միայն Խ. Միութեան, այլ նաեւ աշխարհի լեզուաբաններուն մեծ գնահատութեան:

Ղափանցեան իր լեզուաբանական հետազօտութիւններուն կը միացնէր նաեւ պատմագիտական ուսումնասիրութիւններ՝ հիմնուելով յատկապէս լեզուաբանական տուեալներու վրայ:

Այսպէս, ան լուսաբանած է Հայ ժողովուրդի ծագման եւ բնօրրանի հետ կապ ունեցող կարգ մը կարեւոր հարցեր:

Տասնեակ տարիներ շարունակ ուսումնասիրելով ուրարտերէնը, Ղափանցեան հրատարակած է նաեւ Ուրարտուի պատմութեան նուիրուած ստուարածաւալ աշխատութիւն մը եւ շարք մը յօդուածներ: Ուրարտագիտութեան, խեթագիտութեան եւ ընդհանրապէս հին լեզուներու մասին իր ունեցած խոր հմտութեան շնորհիւ, ստուգաբանած է պատմական Հայաստանի բազմաթիւ տեղանունները եւ դրսեւորած է անոնց պատմա-լեզուաբանական արժէքը:

Ստուգաբանելով հայերէն լեզուի շարք մը բառերն ու արտայայտութեան ձեւերը, Ղափանցեան յաջողած է բացատրել մշակութային-պատմական այն կապերը, որ հայ ժողովուրդը ունեցած է իր շրջապատի հնագոյն ժողովուրդներուն եւ ցեղերուն հետ՝ մեր դարաշրջանէն հազարամեակներ առաջ:

Գնահատելով հայագիտութեան մատուցած իր մեծ ծառայութիւնները, Հայաստանի կառավարութիւնը Ղափանցեանին շնորհած էր գիտութեան վաստակաւոր գործիչի տիտղոս՝ 1942ին: Իսկ 1943ին ընդունուած էր Հայաստանի Գիտութիւններու կաճառին առաջին կարգի ակադեմիկոններու կազմին մէջ:

Աւելի քան վեց տարի Ղափանցեան վարած է Հայաստանի Գիտութիւններու ակադեմիային հասարակական գիտութիւններու բաժանմունքը, իսկ 1950էն մինչեւ 1956 վարած է լեզուաբանական կաճառին տնօրէնի պաշտօնը: Հասցուցած է բազմաթիւ հայագէտներ ու բանասէրներ:

Հայագիտութեան հետագայ զարգացման համար անգին աղբիւր մըն է, իր ձըգած ժառանգութիւնը:

Մայիս 7ին Երեւանի մէջ տեղի ունեցած է ակադեմիկոս Գ. Ղափանցեանի թաղումը:

Մեծանուն գիտնականին դագաղը նախապէս ցուցադրուած է Գիտութիւններու ակադեմիայի նիստերու դահլիճին մէջ, ուր իրենց վերջին հրաժեշտը տալու համար տողանցած են մայրաքաղաքին ուսումնական բարձրագոյն հաստատութիւններու ուսանողները, դպրոցականներ, գիտութեան, արուեստի ու գրականութեան գործիչներ, դասախօսներ, ուսուցիչներ եւ ժողովուրդին բոլոր խաւերէն ներկայացուցիչներ:

Դագաղին քով պատուոյ պահակ կանգնած են երիտասարդական եւ այլ կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներ, ակադեմիկոսներ, գիտնականներ, պետական անձնաւորութիւններ, մամուլի ներկայացուցիչներ եւ այլն:

Ժամը 4.30ին դագաղը ուսամբարձ դուրս կը հանուի, եւ թափորով կ'առաջնորդուի գերեզմանատուն, ուր խօսք կ'առնեն Հայաստանի Գիտութիւններու ակադեմիայի փոխ նախագահը՝ Մ. Ներսիսեան, Հայաստանի Պետական Համալսարանի դասախօսական կազմի կողմէն՝ Պետական Համալսարանի տնօրէն, ակադեմիկոս Գ. Դաւթեան, Գիտութիւններու ակադեմիայի Լեզուաբանական կաճառի կողմէն՝ Ա. Ղարիբեան, Համալսարանի ուսանողութեան կողմէ՝ լեզուաբանական կաճառի ուսանող Հ. Աճառեան, եւ հանգուցեալին հայրենակիցներուն յանձնարարութեամբ՝ բանաստեղծ Գ. Էմին: Բոլորն ալ ծանրացան մասնաւորաբար այն մեծ ծառայութեանց վրայ, զոր Գ. Ղափանցեան մատուցած է Հայաստանի գիտութեան ու մշակոյթի զարգացման գործին:

Ակադեմիկոս Գրիգոր Ղափանցեանի մարմինը կը հանգչի Երեւանի քաղաքային պանթէոնին մէջ:

ԻՄԱՍՏՈՒԹԵԱՆՑ ՈՒՂԻՈՎ

(Հէքեաթներ եւ աւանդութիւններ)

ԿԵԱՆՔԻ ԻՄԱՍՏԸ

= Իմ ինքնութիւնը կը յայտնեմ քեզի, երբ իրականացնես ցանկութիւնս, — պատասխանեց աղջիկը:

Ու գահաժառանգը, որ գերուած էր կոյսէն՝ անոր հետ իր դրկախառնումէն խռովուած, եւ առլցուած՝ զայն տեւապէս եւ ամբողջովին ունենալու տենչանքէն, որ այլեւս բոցի մը նման կը հրկիզէր իր հոգին ու նաեւ մարմինը, կրկին բարձրացաւ կատարը սարին, ու արձանին նուիրեց խօսքն իր:

Եւ երբ վերադարձաւ աղջկան մօտ, այլեւս անբարբառ թէեւ, նայեցաւ անոր, որ ժպտուն կանգներ էր իր դէմ՝ իր նայուածքին մէջ դրած իր երանութիւնն ամբողջ եւ հրաբորբ տենչանքը միանգամայն...

Ու մինչ գահաժառանգը փորձեց շարժումներով բացատրել ակնկալութիւնն իր, աղջիկը նստեցուց զայն դաշտի եզրին, նստաւ անոր ծունկին, — ինչ որ առաւել եւս հրահրեց խռովքը գահաժառանգին, եւ գորովագին՝

= Դուն անփոխարինելի ես, ու արժանի խոր սիրոյ, — ըսաւ: Այլ, սակայն, նուիրաբերումները զորս կատարեցիր, անկատար պիտի մնան, եթէ արձանը չարունակէ ըլլալ այնպէս, ինչպէս որ է այժմ:

Ու մինչ գահաժառանգը, որ համր էր այլեւս, փորձեց ձեռքերով պարզել բան մը, որ հասկնալի եղաւ կոյսին,

= Այո, — շարունակեց ան, — արձանը ատակ է մտածելու եւ խօսելու. բայց, անոր դեռ կը պակսի մէկը այն կարեւորագոյն օժիտներէն, որ հոգին կը բնորոշէ, աչքերը: Դուն, որ լիճերու խորութիւնը կը նմանցնէիր աչքերուս խորութեանը, եւ անյագ կերպով կ'ըմպէիր անոնցմէ ծորող նայուածքն իմ, թողած ես կոյր այն, զոր կերտեցիր այնքան մեծ ճիգերով ու զոհողութիւններով՝ իբրեւ նմանն ու մարմնաւորումը իմ: Ես որ գիրկդ եմ, ահա, պիտի ուզէի ըլլալ տեւապէս քուկդ, եթէ չզլանայիր նաեւ այդ զոհողութիւնը...: Ելիր, — ձայնեց՝ կանգնելով ընդոստ, — ելիր, եւ օժտէ զայն տեսողութեամբ եւս:

Ու գահաժառանգը, որուն մարմինը հրդեհէ մը լիզուածի նման էր հիմա, կըրկին ուղղուեցաւ սարը, կանգ առաւ՝ արձանին առջեւ, ու ձօնեց անոր իր աչքերը եւս:

Եւ, այլեւս կոյր, երբ կը փորձէր խարխափելով վերադառնալ աղջկան մօտ, իր ձեռքին վրայ զգաց հպանքը աղջկան ձեռքին, եւ իր մարմնին վրայ՝ ջերմութիւնը անոր մարմնին:

— Այսպէս, — յարեց աղջիկը հրճուանքով, — զայն օժտեցիր նաեւ տեսողութեամբ, եւ փաստեցիր, որ արժանի ես գերագոյն վարձատրութեան: Բայց, այն, որ կը մարմնաւորէ զիս, արձան մըն է դեռ, կամ՝ նիւթ մը կերտեալ, թէեւ այլեւս օժտեալ՝ մտածելու, խօսելու եւ տեսնելու կարողութիւններով: Դուն, որ իմ շունչը կը գերադասէիր բոլոր ծաղիկներու բոյրերէն համադրեալ, եւ կը ցանկայիր արբենալ անով, զայն զուրկ ես թողած շունչէ..: Տուր շունչդ եւս, օժտէ կենդանութեան այդ տարրովն ալ, եւ դարձուր զայն կատարեալ...

Գահաժառանգը կը մնար վարանոտ ու անշարժ: Աղջիկը կրկին պարուրեց թեւերն իր անոր վզին, համբուրեց զայն շրթներէն՝ ծծելով անոր սիրոյն ու տենչանքին հրայրքը, եւ՝

— Մի վարանիր, — շշնջեց, — եւ վերջացուր՝ ինչ որ սկսար...

Գահաժառանգը, որ կանգնած էր անյարիր, պոստեց յօնքերը՝ իր անակն խոռոչներուն վրայ, եւ բացաւ ափերը օդին մէջ՝ անզօր ըլլալով խօսքով արտայայտել իր միտքը: Եւ մինչ կը փորձէր արձանին ձօնել իր շունչը եւս,

— Ես կեանքն եմ, — մրմնջեց աղջիկը, — ու դուն վերակերտեցիր զիս...: Մի վարանիր զայն կատարեալ դարձնելու՝ նոյնիսկ անշնչանալու գնով... Էականը այն է, որ փորձդ մնայ կենդանի: Դուն ինքդ՝ իբրեւ մարդ՝ միջոց մըն ես միայն, իսկ գործդ՝ նպատակը *կեանքին...*

(7 եւ վերջ)

Կ. ՄԵՀԵԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ *Թատերական ընկերութիւնը լոյս ընծայած է «Շէյքսփիրը հայ բեմում» պատկերազարդ ալբոմ մը, որուն մէջ զետեղուած են Պետրոս Ադամեանի, Սիրանոյշի, Աբէլեանի, Զարիֆեանի, Արուս Ոսկանեանի, Ա. Արմէնեանի, Մ. Ջանանի, Վ. Փափազեանի, Հ. Ներսիսեանի, Վ. Վաղարշեանի եւ Հայ լաւագոյն դերասաններու նկարները՝ Շէյքսփիրեան դերերու մէջ: Ալբոմի նախաբանին մէջ Վաղարշ Վաղարշեան իրաւամբ կը գրէ՝ «Հայ լաւագոյն դերասանները աւելի քան 90 տարի իրենց հասունութեան վկայականներն են ստացել Շէյքսփիրեան դերերի կատարմամբ»:*

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ

●

ՄԱՐՍԷՅԼ, (Յառաջ).— Վասպուրականի Հերոսամարտի 42րդ տարեդարձը տօնուեցաւ Կիրակի, Մայիս 12ին «Սալ Մազընո»յի մէջ, նախաձեռնութեամբ Վասպուրականի Հայր. Միութեան Կեդր. վարչութեան:

Մասնակցելու հրաւիրուած էին Մարսէյլի Հայրենակցական, Մշակութային, Մարզական եւ այլ Միութիւնները, Ազգ. Կեդր. վարչութիւնը եւ կուսակցութիւնները:

Բեմին ճակատը գրուած էր «Յարգանք հերոսամարտի զոհերուն» վերտառութիւնը:

Հանդէսը բացուեցաւ «Մարսէյէզ» եւ «Փառք փորոտան»ով, Պ. Ս. Չէօրէքճեանի եւ Օր. Սիւզան Պօյաճեանի (ջութակ եւ դաշնակ) կողմէ:

Ապա օրուան նախագահ ընկեր Յովհ. Պանդիկեանը հանդէսը բացուած յայտարարելով, առաջարկեց՝ յոտընկայս յարգել հերոսամարտի ընթացքին զոհուածներու յիշատակը, ապա շարունակեց՝

«1915ին մեր դարաւոր դահիճը, Թուրքը վճռած էր բնաջնջել ամբողջ հայութիւնը:

Վասպուրականի հայութիւնը, զգալով իրեն սպառնացող ահաւոր վտանգը. իր փոքրաթիւ ուժերով ճակատեց թշնամիին դէմ»:

Ապա իբրեւ ականատես եւ մասնակցող այդ հերոսամարտին նախագահը յիշեց բոլոր դրուագները այդ օրերուն տեղի ունեցած կռիւներուն մինչեւ կամաւորական գունդերու մուտքը:—

«Անօրինակ խանդավառութեան օրեր էին, վասն զի հինգ հարիւր տարուան մեր վրէժը լուծուած էր: Բերդին կատարին կը ծածանէր հայկական Ս. դրօշակը եւ ստեղծուած հայկական առաջին կառավարութիւնը:

Փառք եւ յարգանք Վասպուրականի, Տարօն Սասնոյ Զօրի, Շապին Գարահիսարի, Այնթապի, Արարայի, Ուրֆայի, Մուսա Տաղի եւ Հայաստանի բոլոր վայրերուն մէջ տեղի ունեցած, մեծ ու փոքր հերոսամարտերու մէջ նահատակուող անմահ հերոսներու յիշատակին»:

Նախագահի խօսքէն վերջ, Արենայէ խմբապետուհիներ Ալիս Շամիրեան եւ Մատլէն Մարկոսեանը, առաջին «Ախթամար» երգով, երկրորդը դաշնակի ընկերակցութեամբ, ղնահատուեցան ներկաներուն կողմէ:

Առաջին խօսողն էր Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութեան ներկայացուցիչ Պ. Ա. Արապեանը.—

«Վասպուրականցիներու յաղթանակին պատճառը միութիւնն էր: Միամիտները կ'ըսեն՝ կուսակցութիւններն էին մեր ժողովուրդի մէկ մասին կոտորածին պատճառը. բայց կը սխալին: Կռիւը շատոնց գոյութիւն ունէր. կռիւ բանակալի եւ անդամներու միջեւ, կռիւ վայրենաբարոյ, արիւնարբու Թուրքի եւ ազատատենչ հայութեան մէջ:

Ստոյգ է, որ ջարդն ու կոտորածը մեզի համար պատրաստուած էին:

Ցաւալի է սակայն, որ չի կրցանք հաւաքաբար դիմադրել:

Ներկայ Հայաստանի խորհրդարանի երեսփոխանը անցեալ տարի ըսաւ. «Արտասահմանի մեր եղբայրներէն կը պահանջենք միայն պահել մեր համբանքը, մինչեւ ցանդուածային ներգաղթի հնարաւորութիւնը»:

Երէկ Վասպուրականցիները համախոհութեամբ յաղթեցին, այժմ ալ մեզի սպառնացող վտանգին դիմադրելն անհրաժեշտ է: Ձայն մը կը լսեմ, որ կ'ըսէ «Եղբայր ենք մենք»:

Օրիորդ Անիթա Սարգսեանը յաջողութեամբ արտասանեց:

Պ. Ֆէյտի Հրաչեանը երգեց ռուսերէն «Իւխնեը»երգը:

Պ. Գրիգոր Քէնտիրեանը յաջողութեամբ արտասանեց Զարենցի «Իմ մանկիկին» բանաստեղծութիւնը:

Ապա խօսք տրուեցաւ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչ ընկ. Ազգին Մարտիրոսեանին:

— «Վասպուրականը յաղթեց, որովհետեւ ան համերաշխօրէն գործելու իմաստութիւնն ունեցաւ:

Վասպուրականը յաղթեց եւ տարիներու ընթացքին ստացած իր յեղափոխական դաստիարակութիւնը ապարդիւն չանցաւ:

Վասպուրականը յաղթեց, որովհետեւ գիտցաւ իր յոյսը իր զէնքին կապել, կամք ունեցաւ, հաւատք ունեցաւ իր յաղթանակին:

Վասպուրականը յաղթեց եւ այդ եղաւ յաղթանակը ամբողջ հայութեան»:

«Արմենիա» երգչախումբէն Պ. Գ. Սաեփանեանը երգեց Մարտիկի երգը, դաշնակի մասնակցութեամբ Օր. Ս. Պօյաճեանի:

Փոքրիկն Նազարեան մեծ յաջողութեամբ արտասանեց Յովհ. Թումանեանի «Շունն ու կատուն» բուն ծափերու արժանանալով, ինչպէս նաեւ ֆրանսերէն բանաստեղծութիւն մը:

Ալիս Շամիրեանը երգեց «Ասում են ուռին», ընկերակցութեամբ Մատլէն Մարկոսեանի դաշնակին:

Երրորդ բանախօսն էր Հայ Լեգէոնական Միութեան ներկայացուցիչ Պ. Վահրամ Միսթիքը:

«Մեր գրականութեան մեծագոյն դէմքերէն Րաֆֆին, օր մը՝ երբ յուզումի վայրկեաններ կ'ապրէր, Աղթամարի կղզիին մէկ ժայռին նստած, ըսաւ՝ «Ձայն տուր, ով ծովակ, ինչո՞ւ լռում ես»:

Խաղաղ ծովակը փոթորկեցաւ, ալիք եւ փրփուր ժայթքեց: Հրաշակերտ Վանը հսկայական խարոյկի վերածուեցաւ եւ ցնծաց ծովակը իր զաւակներուն յաղթանակով:

Գեղեցկութեանց հրաշական աշխարհ, Վասպուրական: Հոն վառեցաւ հայ յեղափոխական հնոցը, հոն՝ Հայոց Հայրիկը չինեց իր արծուի բոյնը եւ Արծիւը թռաւ մինչեւ Տարօն ու Սասնոյ բարձունքները:

Անսասան վճռականութեամբ ծառացաւ ողջ Վասպուրականը, ահա դերագոյն դասը, որ յաղթանակներ կ'ապահովէ: Վա՜յ այն ժողովուրդին որ չի գիտեր զարնել, որ չի գիտեր համերաշխիլ:

Կեցցեն բոլոր Վասպուրականները եւ հայ ժողովուրդը»:

Քանի մը վայրկեան դադարէն վերջ, դերասան Թրագօշի խումբը ներկայացուց «Վարդանանց պատերազմը», ապա սկսաւ խնջոյքի բաժինը, ստեղծելով խանդավառ մթնոլորտ, որ տեւեց մինչեւ կէս գիշեր:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՓԱՐԻԶԻ ԿՐԹԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐԸ

Փարիզի եկեղեցիին Կրթական Կեդր. Յանձնաժողովը իր վերջին նիստին մէջ զբաղեցաւ հետեւեալ խնդիրներով:

Ա.— Դպրոցական շրջանի աւարտումին մօտաւորութեան պատճառով ամավերջի հանդէսներու կազմակերպումին ձեռնարկուած է թաղային վարժարաններու մէջ: Ժողովը որոշեց որ իր անդամներէն իւրաքանչիւրը անձամբ ներկայ գտնուի այս հանդէսներուն: Այսպէս Պէլվիլի հանդէսին, 26 Մայիս, Յանձնաժողովը պիտի ներկայացնեն Պ. Պ. Ինչգալացեան եւ Ս. Գարակէօզեան:

Պանեէօ Քաշանի հանդէս երկու Յունիսին, Պ. Մ. Պարսամեան:

Պուա Քոլոմպ, Պ. Ա. Խանէտանեան եւ Ժանթիյի Պ. Յովհաննէս Պօղոսեան:

Կեդր.-Յանձնաժողովը հոդ պիտի տանի նոյն այդ հանդէսներու յայտագրին պատրաստութեան, նմանօրինակ ծրագրի մը համաձայն:

Բ.— Սէվրանի փակեալ շէնքը բացուելով հոն դպրոց մը հաստատելու մասին յանձնաժողովը որոշում կայացուցած էր: Ամենապետ Պ. Յակոբ Տէր Յակոբեան որ երկար ատենէ ի վեր կը զբաղէր այդ խնդրով, յայտարարեց թէ երկու կողմերու միջեւ իր կատարած դիմումներով դրական արդիւնքի մը հասնելու վրայ ըլլալով, յոյս ունի որ յառաջիկայ տարեշրջանին Սէվրան եւս պիտի ունենայ իր նախակրաթարանը: Ժողովը գոհունակութեամբ լսեց:

Գ.— Փարիզի եկեղեցիին վարչութիւնը որոշած ըլլալով յառաջիկայ Թարգմանչաց տօնին առթիւ մշակոյթի փառատօն մը կազմակերպել, կրթական յանձնաժողովը որոշեց դիմել վարչութեան որ այդ հանդէսին մէջ դպրոցներու յատկացուելիք յայտագրին պատրաստութիւնը իրեն թողուի:

Դ.— Որոշեց դիմել նաեւ Ամերիկա, Կիւլպապի Կիւլպէնկեան Ֆոնտի վարչութեան, որպէս զի իր օժանդակութիւնը ընծայէ դաստիարակ եւ բանաստեղծ Ահարոն Տատուրեանի անտիպ գործերու հրատարակութեան ծախքերուն:

Ե.— Ժողովը նկատի առաւ դիւանապետին ներկայացուցած վեցամսեայ հաշուեկշիռը, որու համաձայն այդ շրջանին թաղային դպրոցներու ուսուցիչներուն եւ այլ ծախքերու գումարը եղած է 503.023 ֆր., մինչ պնակներէ եւ նուէրներէ գոյացած է միայն 267.167 ֆրանք:

Ժողովը որոշեց հասոյթի յաւելման միջոցներ խորհիլ եւ կոչ ուղղել հասարակութեան կենդանի պահելու համար ազգապահպանման այս ազդակը:

Զ.— Պարոն Ինչգալացեան առաջարկեց ունենալ արտադպրոցական կրթական ուղեցոյց մը, զոր պատրաստելու հոգը յանձնուեցաւ Պ. Պ. Ինչգալացեանի, Մ. Պարսամեանի եւ Ա. Խանէտանեանի:

Այս ուղեցոյցը եւ նախապէս պատրաստուած կրթական ծրագիրն ու մեթոտաբանութիւնը որոշուեցաւ տպագրել եւ տրամադրել կրթական մարմիններուն:

ԴԻՒԱՆ
Կեդր. Կրթ. Յանձնաժողովի

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԵՐՆԻ ֆրանսական դեսպանատան առեւտրական կցորդը, գնդապետ Մերսիէ, Փարիզ կանչուեցաւ զուիցերիական կառավարութեան պահանջին վրայ: Դեր ունեցած էր ի հեճուկս օտար պետութեան մը կատարուած լրտեսական գործի մը մէջ:

ԱՆԳԼԻՈՅ ելեւմտէթ Բ. Թաղուհիին Մ. Նահանգներ այցելութիւնը կրնայ անորոշ ժամանակով յետաձգուիլ, որովհետեւ Քանատայի կառավարութիւնը հակառակ է այս այցելութեան:

ՆԱԽԱԳԱՀ Քոթիի Մ. Նահանգներ այցելութեան բոլոր մանրամասնութիւնները ճշդուած են: Նախագահը Նիւ Եորք պիտի հասնի Յունիս 3ին ու Մ. Նահանգներէն պիտի մեկնի Յունիս 10ին:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ հիւլէական ռազմափորձերը 5րդ անգամ ըլլալով յետաձգուեցան՝ մթնոլորտային աննպաստ պայմաններու պատճառով:

ՐԷԺԻ ՐԸՆՈՅԻ վարչութիւնը հրաւէր ստացաւ Մ. Նահանգներու Ֆլորիտա նահանգին մէջ Րընօ ինքնաշարժներու գործարան մը բանալու:

ՌՈՒՆԻ երեսփոխանական մասնակի ընտրութեանց մէջ, Ընկերվարական կուսակցութեան թեկնածուն կը մնայ նոյնը — Փիէր Թիէրի:

ՍՏԱՑԱՆՔ

Հաճընի Ուխտամնեայ Դիւցազնամարտը: Գրեց Սոկրատ Ժ. Թէրզեան, Բ. տպագրութիւն, Պուէնոս Այրէս, 1956: Հասցէ Ժ. Թէրզեան Է. Իսնիտոս, 4264 թիւ 1, Պուէնոս Այրէս, (Արժանթին):

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (48)

ԵՐԿՈՒՆՔ

●

ԳԼՈՒԽ ԺԱ.

●

ԽՈՒԹԵՑԻ ԶՕՐԱՎԱՐԸ ԵՒ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ

Լաւ համոզուեցէք, որ մեր առջեւ դեռ խիստ աշխատութիւն կայ, վասնզի թշնամւոյն բանակը շատ մեծ է եւ բազմաթիւ, պէտք չէ յուսահատիլ եւ վախել, այլ գիտնալ քաջ լինիլ եւ յարատեւել: Իսկ գիս թող տուէք, ես գոհ եմ իմ վիճակէս, իմ ունեցածս շատ է ինձ համար, վասնզի ինձ պատառ մը հաց, իմ գրգլեակս եւ իմ զէնքերս բաւական են: Գնացէք, որդեակք իմ, գնացէք, եղբարք իմ, ջանացէք որ ձեր սակաւապետութենէն չբաժնուիք»:

Երբ իմացաւ Բուղա իւր կորուստը, հասկցաւ թէ Հայաստան ոտք կոխած այդպիսի անակնունելի հարուած մը, նա որ կը կարծէր թէ առանց դիմադրութեան երկիրն պիտի ոչնչացնէր, ապշեցաւ, բայց խաւե արգիլեց այդ նիւթին վրայ ամենեւին չխօսիլ, որպէս զի մի գուցէ հայք քաջալերուէին եւ իւր Տաճիկք լքանէին, եւ ամէն իւր զօրութեամբ եւ ամէն կողմերէն յարձակեցաւ Սասնոյ վրայ. ամէն հաւորդակցութիւն կտրեց՝ պաշարելով բոլոր ճանապարհները: Իսկ Յովնան իւր քաջ խումբով կը գտնէր ճամբայ, երբ չկար՝ կը հնարէր, յանկարծուստ կը հասնէր այդ բազմագլի եւ բազմալեզու ամբոխին ցան ու ցիր խումբերուն վրայ, կոտորած կը հասցնէր նոցա, եւ երբ կը տեսնէր թէ օգնութիւն կը հասնի թշնամւոյն, կը քաշուէր կ'ելնէր իւր բարձանց վրայ, հոն իբրեւ ամպ մը կը ժողվուէր, կը թանձրանար, դարձեալ, յանկարծ, որոտմունքով իջնելու փայլակ, կայծակ, կարկուտ լինելու այդ բարբարոս թշնամեաց խումբերին վրայ: Երկու կողմէն ալ շնորհ, գթութիւն չկար այդ պատերազմին մէջ. գերին իբրեւ վրէժխնդրութեան գործիք կը պահէին փոխանակի զոհելու համար: Արաբը Սասունցի մը կը բերէր, տանջանօք կը սպաննէր իւր լեռնականաց առջեւ, շուտ մը Սասունցին տասն անգամ վրէժ կը հատուցանէր, եւ տասն Արաբացիի գլուխ Բուղայի բանակին մէջ կը նետուէր փոխարէն:

Զօրքը կը քրթմնջէին, վասնզի ինչ օգուտ կար այդպիսի աղքատ լեռնականաց հետ պատերազմելէն, որ եթէ բոլոր լեռան էլ տիրէին, ոչինչ շահ չունէին այդ ժայռերէն: Պէտք էր, ուրեմն, որ Բուղա փոխէր զէնքը, գործածէր այն որ շատ անգամ յաջողեր էր Արաբաց ընդդէմ Հայոց, պատգամաւորութիւն մը կը հասնէր առ Յովնան՝ քաջ զօրավար Խութեցւոց, որ գայ ի հնազանդութիւն օրինաւոր իշխանութեան մեծ թագաւորին, իր հաւատքին սրբութեան վրայ երդմունքով կը հաստատէր, թէ վնաս ամենեւին պիտի չտեսնէր ոչ ինք եւ ոչ իւր լեռնականք, եւ թէ իրենց կրօնական ազատութեան ոչ ոք պիտի վնասէր, միայն թէ յանձն առնուլին ապստամբութեան զէնքը թողուլ:

Երբ պատգամաւորը բերին եւ աչքերուն կապը վար առին, եւ նա տեսաւ սովորական մարդ մը՝ հագուած Խութեցի սասւէ կապան, ժայռի մը վրայ նստած անշուք, նիզակը եւ վահանը ոտքին քով դրած, չէր կրնար հաւատալ թէ Յովնան էր այդ մարդը, վասնզի իւր անունը Բաղդատ մինչեւ Ամիրապետին ականջը հասած էր, եւ հիմա, Բոնաշէնի կոտորածէն վերջ, բոլոր Տաճկաց բանակը գիտէր եւ կը ճանչէր Յովնանի անունը: Իսկ Խութեցի զօրավարը եւ ոչ գլուխ վերցուց պատգամաւորին, երբ նա իւր բոլոր ճարտարախօսութիւնն ի գործ ածեց, այլ մինչեւ վերջը մտիկ ընելով, երբ վերջացուց խօսքը, գլուխը վեր առաւ եւ երկու կրակէ աչքեր պատգամաւորին վրայ բանալով, որ գնա քանի մը քայլ ընկրկեցին, «Գնա, գրուցէ քու զօրավարիդ թէ Խութեցիք թէպէտ միամիտ լեռնականք են, բայց Տաճկաց խաբէութեանց եւ ստերդումնութեանց հաւատալու չափ յիմար չեն: Եթէ բոլոր Բագրատ եւ բոլոր հայ նախարարք եւ իշխանք մեր պարզամիտ խորհրդոց մտիկ ըրած լինէին եւ փոխանակ ձեր ստութեանց լսելու զէնքով պատերազմէին քաջութեամբ, ոչ անարգ կապանաց, ոչ տանջանաց, ոչ ուրացութեան չէին մատնուեր, եւ Հայաստան երկիր այդ ձեր անզգամ խուժանին ոտնակոխ չէր լինէր, եւ այդ ողորմելի աւերակաց կերպարանքը չէր ունենար: Դժբախտութիւն մըն է որ մեր իշխանք յիմարաբար ձեր գիրկը դիմեն կուրօրէն, երբ նոցա ուսը կը շոյէք կեղծաւորաբար, բայց հոս, այս լեռներուն մէջ, պէտք է լաւ գիտնայ Բուղա, որ ոչ իշխան կայ, ոչ նախարար, ոչ ազնուական, ոչ ազատ, բայց եւ ոչ մի ծառայ եւ մի գերի. ուստի, խաբուելու մարդ ամենեւին չկայ եւ մեռնելու պատրաստ ամէն ոք: Մենք այն ատեն միայն զէնքերը կը թողունք, երբ տեսնենք մեր երկիրն ազատ ձեր սիրելի ներկայութենէն. իսկ ձեր խոստումները Կաշմերու, Արդլաններու խոստմունք են որոց չենք կրնար հաւատ ընծայել: Միայն մէկ սխալ ըրեր են մեր տղաք որ քու աչքերդ կապեր եւ այնպէս բերեր են իմ քովս. ոչ այդպէս, ես քեզի ցոյց տամ թէ ինչպէս կրնաք ելնել մեր լեռները եւ մեզի հասնիլ, որպէսզի դիւրանայ Բուղայի քաջութիւնը եւ Ամիրապետին վրէժխնդրութիւնը»:

ՇԵՐԵՆՑ

(Շար.)

ԲԱՑԱՌԻԿ ՀԱՄԵՐԳ
ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Չորեքշաբթի, 29 Մայիս, երեկոյեան ժամը ճիշդ 9ին, Իսիի քաղաքապետարանի շքեղ սրահին մէջ:

Կազմակերպուած տեղւոյն «Զաւարեան» կոմիտէին կողմէ, Մայիս 28ի Ազգային տօնակատարութեան առիթով:

Մասնակցութեամբ՝

ՍԻՓԱՆ-ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻՆ

եւ ընկերակցութեամբ Օրքէսթրը տը Փաբիի: *Ղեկավարութեամբ*

ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ

Յայտագրին մաս կը կազմեն՝

Կոմիտաս Վարդապետի, Եկմալեանի, Կանաչեանի, Ալթունեանի եւ Ափրիկեանի *լաւագոյն գործերը, որոնցմէ մաս մը առաջին անգամ ըլլալով կ'ունկնդրուի մեր շրջանի մէջ:*

Տոմսերու գիներն են՝ 300, 400 եւ 500 *ֆրանք: Տոմսերուն համար դիմել կազմակերպիչներուն եւ Գրատուն Հրանտ Սամուէլ:*

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. — Հասարակութենէն կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կրօն. Ընկերակցութիւնը շնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ թէ՝ Տիկին Շաքէ Տէրտէրեանի կանխահաս մահուան առիթով փոխան ծաղկեպսակի Տէր եւ Տիկին Կարապետ Գամպէրեանէ (Լիոնէն) ստացած է հազար ֆրանք, եւ Տէր եւ Տիկին Վ. Գամպէրեանէ հինգ հարիւր ֆրանք, Մայր Եկեղեցիի հայերէնի դասընթացքին համար: Եկեղեցիի քարտուղարութենէն ստանալ հազար Ֆր. Սեբաստիոյ «Մուրատ» Ուսումնասիրացին նուիրուած Տէր եւ Տիկին Կար. Գամպէրեանէ: Տէր եւ Տիկին Վարդեվառ Գամպէրեանէ հազար ֆրանք եւ Տէր եւ Տիկին Կղեմէս Գողեանէ 500 *ֆրանք, Սէն Ժերոմի Կապ. Խաչին:*

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Աստղիկ Ախնազարեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ մասնաւոր հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ, յետ պատարագի իրենց սիրեցեալ եւ անմոռանալի ամուսնոյն եւ հօր

ՍՄԲԱՏ ԱԽՆԱԶԱՐԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ:

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

***

Այս առթիւ Տիկին Ա. Ախնազարեան 30.000 *ֆրանք կը նուիրէ Կապոյտ Խաչի օգափոխութեան կայան տարուելիք որբ մանուկներու համար:*

Ստանալ «Յառաջ»էն:

ԿԱՐԵՒՈՐ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Անպայման պէտք է այցելել

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

246 Rue Vendôme et
20 Rue Villeroy
LYON

Թարմ, համեղ եւ դիւրամատչելի Արեւելեան եւ եւրոպական ամենա-

ընտիր ապրանքներ

Ինչպէս արմաւ (ճիւղերով), պամիս, եալանճի տոլմա, յունական թուրշիներ, պիպեր, տերեւ, թահին հելվա, վանիլլ, շոքոլա, նուազէթ, լոքում, (սաքըզը, նուազէթ եւ փիսթաչ) տուփով եւ քաշով, Շիրակ օղին (41 45 աստիճան), սուճուք, պաստրմա (կեսարական), սուրճ (քարավան եւ մոքքա) համեմներ, մահլէպ, սալէպ, ձիթապտուղ, ձէթ (350 Ֆր. լիտր), քաշկավալ, ճերմակ պանիր (ոչխարի կաթով) եւ ամէն կարգի պահածոներ եւայլն, եւայլն:

Մի վարանիք դիմեցէք՝

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆԻՆ

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer, Paris (9°) Pro. 05-73.

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՏԱՐՕՆ-ՍԱԼՆՈՅ ՁՈՐԻ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՄՆԾԱՐԱՆՔԻ ՕՐ

Նուիրուած

ԽՐԻՄԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿԻ

ԻՐ ՄԱՀՈՒԱՆ 50ԱՄԵԱԿԻՆ ԵՒ « ԱՐԾԻՒ ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆ »Ի ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ 100ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

Այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 16ին, Սալ Մագընոյի մէջ (88 րիւ տ'Օպանեը)

Նախաձեռնութեամբ Վասպուրականի Հայր. Միութեան Կեդր. վարչութեան *Մասնակցութեամբ* Մարսէյլի Համազգ. Մշակութային Միութեան եւ Տարօն-Սալնոյ – Ձորի Հայր. Միութեան:

Կը նախագահեն Պ. Պ. Վ. ՊԱՆԴԻԿԵԱՆ, Ա. ԹԵՐՋԻՊԱՇԵԱՆ, Գ. ՇԵՂԻԿԵԱՆ:

Կը խօսին Փրոֆ. Գ. ԽԱՑԻԿԵԱՆ եւ Պ. Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ:

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Օր. Մ. Սիմոնեան, Օր. Ա. Շամիրեան, Պ. Ս. Աւտոյեան, Պ. Գ. Քենտիրեան եւ Պ. Մ. Տերոյեան:

Կ'արտասանէ Անիթա Սարգսեան:

Այս տօնակատարութեան կը հրաւիրուին Հայ Կաթողիկէ, Հայ Առաքելական, Հայ Աւետարանական եկեղեցիներու եւ առաջնորդարաններու ներկայացուցիչները, քաղաքական կազմակերպութիւնները, քահանայական դասը, բոլոր բարեգործական եւ Հայր. Միութիւնները:

Մուտքը ազատ է:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած՝ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի կողմէ, տեղի կ'ունենայ հինգշաբթի, 30 *Մայիս, կէսօրէ վերջ, ժամը* 3*ին, Սալ Մագընոյի մէջ:*

Կը խօսի Լիբանանէն նոր ժամանած «Զարէն Եփփէ» ճեմարանի նախկին տնօրէն եւ «Ցուսաբեր»ի խմբագիր՝

ԸՆԿԵՐ Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

SURPRISE - PARTY

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սեբաստիոյ Պանեէօ Քաշանի մասնաճիւղին կողմէ, այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 16էն 23, Ազգ. Տան մէջ (ռիւ տը Թրէ-վիզ):

Orchestre

ԾԻԾԱՂԻ ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ
ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Շաբաթ երեկոյ, 15 Յունիս ժամը ճիշդ 8.45, Փոլ Ֆարալիքի թատրոնին մէջ, 21 ռիւ Իվ Թիւտիք Մէթրօ Ռէպիւպլիք եւՊօնսէրժան

Բոլորովին նոր բեմադրութեամբ Դերասան՝

ԳԷՈՐԳ ՏԷՐՎԻՇԵԱՆ

Կը ներկայացնէ եւ կը խաղայ Մոլիէրի

«ԺՕՐԺ ՏԱՆՏԷՆ»Ը

ԳԷՈՐԳ ՏԱՆՏԻՆԵԱՆ

Կը մասնակցին՝ Տրդատ Նշանեան, Տիկ. Սիրուհի Նշանեան, Քնար Ազնաւուր, Ն. Մարգարեան, Քիզիրեան եւ Օր. Ալիս Փափազեան:

Մուտքի տոմսերը սովորական գիներով: Կը ծախուին գրատուն Հրանտ Բալուեան՝

43 Ռիւ Ռիշէ, հեռ. ՓՐՕ. 25-46

ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ամէն տեսակ կաշիի եւ մորթի

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆՆ Է

ՏԻՐԱՆ

Նաեւ

ՁԿՈՏՐՈՒՈՂ ԿՐՈՒՆԿԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿԻ

TALONS INCASSABLES

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՊՐԱՆՔ
ԱՐԱԳ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ,
ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԳԻՆԵՐ
ՎՃԱՐՈՒՄԻ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

6 Rue Beaurepaire
24 Rue des Marais, Paris 10ème
Mètro République. Tél. BOT 13-48
BOT 85-23

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ 39ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ
ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Ալամպրայի մէջ, այս շաբաթ գիշեր ժամը 9էն մինչեւ լոյս:

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ շրջանիս բոլոր խումբերուն եւ ենթակոմիտէներուն, Հ. Յ. Դ. Նոր Սեբաստիոյ Շրջ. վարչութեան եւ իր խումբերուն, ինչպէս նաեւ Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութեան եւ իր մասնաճիւղերուն:

Կը նախագահէ ընկ. Յ. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Կը խօսին՝ ընկերներ՝ Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ եւ Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին:

Հայկական պարեր՝ Հ. Յ. Դ. Պամոնի «Քրիստափոր» խումբի կողմէ, կենդանի պատկեր:

Իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն. — Օր. Օր. Մ. Մարկոսեան (*դաշնակ*), Ալիս Շամիրեան (*երգ*), Մակի Իշխանեան (*արտասանութիւն*), Ալիս Յաբութիւնեան (*արտասանութիւն*), Արմենուհի Ճանիկեան (*արտասանութիւն*):

Պ. Պ. Սարգիս Չէօրէքճեան (*ջութակ*), Զարեհ Գասեան (*մեներգ*), ընկեր Գրիգոր Քէնտիրեան (*Արտասանութիւն*):

Նուագախումբ՝

LUC ERARD

Ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով:

Մուտքը ազատ է:

«ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Կրընոպլէն Տիկին Սաթենիկ Վառվառեան մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրէ իր հարսին Տիկին Արմենուհի Վառվառեանի, անոր ծննդեան 24րդ տարեդարձին առթիւ (Մայիս 22):

AMPHITHEATRE DE L'INSTITUT D'ART ET D'ARCHEOLOGIE

3 Rue Michelet, Paris (6)

ՄԱՐԳՐԻՏ ԲԱԲԱՅԵԱՆԻ

Երգի դպրոցին

Աշակերտներու ունկնդրութիւն

Այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 20.30ին:

Ծախքերու մասնակցութիւն՝ 100 ֆրանք:

Պ. Գաբրիէլ Աշճեան, Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Արթինեան եւ զաւակը՝ Դանիէլ, ինչպէս նաեւ բոլոր պարագաները սգաւոր կը ծանուցանեն իրենց մօր եւ մեծ մօր՝

ԵՍԹԷՐ ԱՇՃԵԱՆԻ

(Ծնեալ Սանոսեան)

մահը որ տեղի ունեցաւ Մայիս 19ին:

Յուղարկաւորութիւնը այս ուրբաթ առտու ժամը 10.30ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Իվրիի գերեզմանատունը, ամփոփուելու համար ընտանեկան դամբարանը:

Մասնաւոր մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՕԴ. ԿԱՅԱՆ

Քարտուղարին Փարիզէն բացակայութեան պատճառաւ առ այժմ գրասենեակը գոց է:

Հեռախօսով արձանագրուողներէն, ինչպէս նաեւ կայանի ալօքասիոն *նպաստ ստացողներէն կը խնդրուի ներկայանալ* Յունիսի սկիզբը,

5 Rue Meyran. Tél. TRU 27-35

Յանձնելու եւ ստանալու համար հարկ եղած թուղթերը:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Հ. Յ. Դ. բոլոր ենթակոմիտէներու եւ խումբերու ընկերներու ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ «Ահարոնեան» ակումբին մէջ: Կը զեկուցանէ՝

ԸՆԿ. Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ:

ՓԱՐԻԶ. — Հ. Յ. Դ. «Փոթորիկ» խումբի ժողովը այս հինգշաբթի ժամը ճիշդ 21ին, (17 րիւ Պլէօ):

ԱՌՆՈՒՎԻԼ. — Հ. Յ. Դ. Նոր Սեբաստիոյ « Կառվարենց » մասնաճիւղի վարչութիւնը, Առնուվիլի, Սարսէլի եւ Կուսէնվիլի ընկեր ընկերուհիները ժողովի կը հրաւիրէ այս հինգշաբթի ժամը ճիշդ 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ա) Ձեկոյց 1956 – 57ի տարեշրջանի: Բ) Պատգ. ժողովի օրակարգ: Գ) Պատգամաւորի ընտրութիւն եւ ընթացիկ հարցեր:

Ներկայ կ'ըլլայ Ֆրանսայի Կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչը: Պարտաւորիչ ներկայութիւն: Ժողովը կը սկսի որոշեալ ժամուն:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ. — Հ. Յ. Դ. Սարգիս Մինասեան ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին:

ԱՆԻԷՌ - ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ. — Հ. Յ. Դ. «Արամ» ենթակոմիտէի ժողովը այս հինգշաբթի, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՕՐԸ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Վալանսի Հ. Յ. Դ. Նոր Սեբաստիոյ «Տ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ» խումբի խնջոյքը:

Այս շաբաթ իրիկուն «Ահարոնեան» ակումբին մէջ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

***

Կիրակի կէսօրէ վերջ Նոր Սեբաստիոյ հաւաքոյթը՝ նոյն սրահին մէջ:

Լ Ի Տ Ի Ա   Կ Ա Ր Ի Ն

Այս անգամ կը կազմակերպէ բոլորովին նոր յայտագրով *մը իր*

ԾԻՍԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ՔՈՆՍԷՐԸ

էքօլ Նորմալ տը Միւզիքի սրահը 78, րիւ Կարտինէ (մէթրօ Մալզէրպ)

Հինգշաբթի, 23 Մայիս, երեկոյեան ժամը 9ին:

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ
42ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ՓԱՌԱՏՕՆԸ

Շաբաթ, 25 Մայիս ժամը 21էն 5

CERCLE MILITAIRE (PLACE ST. AUGUSTIN)

Հանդիսաւոր բաժին — ժամը 21էն 23 – վարի սրահին մէջ

Նախագահութեամբ Պ. ՌԷՅՄՕՆ ԹՐԻՊՈՒԼԷԻ (Նախկին նախարար նախկին Ռազմիկներու):

Կը խօսի Պ. ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Ուղերձներ՝ Օր. Պասմաճեան, Պ. Պ. Սաֆրաստեան, Վարդանեան, Խերոյեան

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Պար՝ Օր. Լ. Դանիէլեան, *երգ՝* Ա. Քիւփէլեան, Օր. Պէնկեան, Օր. Մուրատեան, *արտասանութիւն՝* Պ. Ա. Գմբէթեան

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

Գունաւոր ՆՈՐ ԺԱՊԱՒԷՆ եւ պաստառի վրայ գունաւոր պատկերներ:

Տեսարաններ Վասպուրականէն, որոնց մասին բացատրութիւններ պիտի տայ Տիկին Ա. Խանտանեան

Պարահանդէս. — Վերի սրահին մէջ, ժամը 23էն 5:

Թիւիֆք նուագախումբ

ERIC MAZENSԻ

Ամբաքսիոններով, խաղերով եւ բազմաթիւ նուէրներ շահողներուն

ՃՈՆ ՊԻՒՖԷ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 24 ՄԱՅԻՍ • VENDREDI 24 MAI 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7889 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3700

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԹԱԳԱՒՈՐԱՑ ԺՈՂՈՎ

Երեմեան Հայրիկի նշանաւոր «Թագաւորաց ժողով»ին մասին չէ մեր խօսքը, այլ Պաղտատի, ուր շաբաթ մը առաջ կարեւոր հաւաքոյթ մը ունեցան երկու արաբ թագաւորներ՝ Ֆէյսալ եւ Իպն Սէուտ :

Երրորդ թագաւորը՝ Հիւսէյն (Յորդանան) որ ժողովին պիտի մասնակցէր, վերջին պահուն հրաժարեցաւ Պաղտատ երթալէ՝ դիւանագիտական հասկնալի պատճառներով :

Երկու թագաւորներու մտերմական հանդիպումը կարեւոր դէպք մըն է Միջին Արեւելքի պատմութեան մէջ :

Հանրածանօթ իրողութիւն է արքայական երկու գերդաստաններու մրցակցութիւնն ու թշնամութիւնը :

Վէհապիներու ցեղապետ Ապտիւլ Ազիզ Իպն Սէուտն էր, որ Հիճազի վրայ յարձակելով՝ թագաւորական գահը առած էր Հաշէմիներու վաւերական ժառանգորդ Շէրիֆ Հիւսէյնի ձեռքէն :

Անկէ ի վեր հակառակութիւն կը տիրէր երկու ընտանիքներուն միջեւ :

Հիւսէյն թագաւորի անդրանիկ զաւակը՝ Էմիր Ապտուլլահ բազմած էր Անդրյորդանանի իշխանական աթոռին, երկրորդ զաւակը Ֆէյսալն ալ՝ Իրաքի գահին վրայ: Երկուքն ալ՝ շնորհիւ Մեծն Բրիտանիոյ նորին կայսերական վեհափառութեան կառավարութեան :

Յորչափ ողջ էին հայրերն ու որդիները, կարելի չէր բառնալ քէնն ու ատելութիւնը Վէհապիներու եւ Հաշէմիներու միջեւ :

Այժմ Րիատի գահին վրայ բազմած է Ապտիւլ Ազիզի որդին, Իրաքի գահին վրայ մեծ Ֆէյսալի թոռը՝ երիտասարդ Ֆէյսալ Բ., իսկ Յորդանանի գահին վրայ՝ Ապտուլլահի թոռը Հիւսէյն: Այս երիտասարդ վեհապետները արդէն լեզու գտած են իրենց միջեւ, մոռնալով իրենց հայրերու եւ պապերու հին վէճերը :

Պաղտատի թագաւորաց ժողովին երկրորդ կարեւոր կէտը ա՛յն է, որ ճեղք մը առաջ եկաւ արաբական միացեալ ճակատին մէջ՝ ի նպաստ «Պաղտատի Ուխտ»ին:

Սէուտի Արաբիա, Իրաք եւ Յորդանան այսօր յարած են մէկ կողմէ «Այզընհաուըրի վարդապետութեան», միւս կողմէ լռելեայն դիրք բռնած են Եգիպտոսի եւ Սուրիոյ դէմ, որոնք կը շարունակեն իրենց ձախակողմեան քաղաքականութիւնը:

Պաղտատի հաւաքոյթի վերջաւորութեան, Ֆէյսալ Բ. եւ Իպնը Սէուտ թագաւորները Մայիս 18ին հրատարակեցին պաշտօնական զեկոյց մը, որով կը յայտարարեն թէ՝ երկու երկիրները վճռած են պաշտպանել իրենց անկախութիւնը եւ հոգեւորական ու իսլամական ժառանգութիւնը: Դէմ են օտար միջամտութեան, սիոնականութեան եւ աշխարհակալութեան, որոնք կը սպառնան արաբ ազգին:

Միւս կողմէ կը յայտարարեն նաեւ որ «ոչ մէկ արաբական երկիր իրաւունք ունի միջամտելու ուրիշ արաբական երկրի մը ներքին գործերուն»: Ակնարկը՝ շատ թափանցիկ՝ ուղղուած է Եգիպտոսի եւ Սուրիոյ դէմ :

Իրաքի վարչապետ Նուրի Սայիտ յայտարարեց այս առթիւ «Միջին Արեւելքի ներկայ քաղաքական լարուածութեան բուն պատասխանատուն միջազգային համայնավարութիւնն է: Մենք չենք ուզեր որ Խրուշչեւ եւ Շեփիլով ամէն ապօրէն միջոցներով խառնուին մեր ներքին գործերուն: Մենք 1938էն ի վեր օրէնքէ դուրս հռչակած ենք համայնավարութիւնը և կը պայքարինք բոլշեւիկեան գործակալներուն եւ քարոզիչներուն դէմ : Բացի Իսրայէլէն, Միջին Արեւելքի ժողովուրդներու ջախջախիչ մեծամասնութիւնը հակահամայնավար է »:

Պաղտատի Թագաւորաց ժողովը դարձակէտ մը կը կազմէ Մերձաւոր Արեւելքի ժամանակակից պատմութեան մէջ :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆԱԽԱԳԱՀ ՔՈԹԻ ԿԸ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑԻ

ԿԻ ՄՈԼԷԻ ՅԱՋՈՐԴ ՄԸ ԳՏՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Նախագահ Քոթի սկսաւ խորհրդակցիլ խորհրդարանական խմբակներու եւ կուսակցութեանց ղեկավարներուն, ինչպէս նաեւ պետական կարեւոր անձնաւորութեանց հետ՝ Կի Մոլէի յաջորդը գտնելու համար :

Ընկերվարականները թէեւ պարտուեցան, սակայն տագնապին լուծումը կախում ունի իրենց բռնելիք դիրքէն, որովհետեւ մամուլն ու քաղաքական անձնաւորութիւնները համաձայն են այս կէտին շուրջ — առանց ընկերվարականներու համաձայնութեան, որեւէ դահլիճ չի կրնար մեծամասնութիւն ապահովել Ազգ. ժողովէն ներս:

Այս շաբթուան վերջը տեղի պիտի ունենայ ընկերվարականներու ընդհ. ժողով մը, որուն մէջ պիտի որոշեն թէ ինչ պիտի ըլլայ իրենց դիրքը:

Մինչ այդ, վարչապետութեան համար հաւանական թեկնածու կը նկատուին Ընէ Փլէվէն, Ֆրանսուա Միթըրան, Ընէ Պլէյէր, Պուրժէս Մօնուրի, Փիէր Փֆլիմլէն, Փիէր Շնայթէր, Ժագ Սուսթէլ եւ Կի Մոլէ :

Տիրող ընդհանուր կարծիքն այն է, որ տագնապը բաւական երկար պիտի տեւէ եւ դժուար պիտի լուծուի :

Ցամենայն դէպս, նորաստեղծ դահլիճը պէտք է որ Ազգ. ժողովին մէջ մեծամասնութիւն մը ապահովէ Ալժերիոյ, Ելմտական, եւրոպական դաշինքներու, պետական բարեփոխումներու եւ արտաքին քաղաքականութեան հարցերուն շուրջ :

ԴԱՀԼԻՃԻ ՏԱԳՆԱՊԸ ԵՒ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՐԾԻՔԸ

Լոնտոնի մէջ այս լուրը զարմանք չպատճառեց թէեւ, սակայն հարց կուտան թէ նոր դահլիճը Կի Մոլէի վարած քաղաքականութենէն տարբեր ի՞նչ քաղաքականութեան պիտի կարենայ հետեւիլ: Պահպանողականները կը ցաւին Կի Մոլէի հեռացման համար, մինչ Աշխատաւորականները գոհ են: Կը վախնան ընդհանրապէս, որ եթէ տագնապը երկար տեւէ, Ֆրանքին անկումը անմիջական կրնայ դառնալ :

× Ուաշինկթընի մէջ կը վախնան թէ տագնապին պատճառաւ Եւրաթոմի ու Միացեալ Շուկայի համաձայնագրերուն վաւերացումը կրնայ յապաղում կրել :

× Արեւմտ. Գերմանիոյ մէջ կը ցաւին Կի Մոլէի անկումին համար, սակայն աւելի լաւատես են եւրոպական դաշինքներուն վաւերացման մասին:

× Մոսկուայի ձայնասփիւռն ու մամուլը կը շեշտեն թէ Կի Մոլէի քաղաքականութիւնը «սնանկութեան» ու «վիժումի» դատապարտուած էր, որովհետեւ «ընկերվարականները դաւաճանեցին բանուոր դասակարգին շահերուն»:

× Հռոմի մէջ համոզուած են թէ տագնապին բուն պատճառը Ֆրանսայի արտաքին քաղաքականութիւնն է :

× Գահիրէի մէջ, Արաբական Լիկայի փոխ քարտուղարը յայտարարեց թէ «այժմ աւելի մեծ հաւանականութիւններ կան Սուէզի ու Ալժերիոյ հարցերը լուծելու » :

× Սուրիոյ վարչապետը համոզուած է թէ Կի Մոլէի դահլիճին անկումը «Եգիպտոսի ու արաբական ազգայնականութեան համար յաղթանակ մըն է »:

× Ալժերիոյ Ֆրանսացիները մտահոգութեամբ հարց կուտան, թէ տագնապը արդեօք պիտի չվտանգէ՞ Ֆրանսայի դիրքը Ալժերիոյ մէջ :

× Նախագահ Քոթի, որ «Իլ տը Ֆրանս» նաւով պիտի մեկնէր Մ. Նահանգներ, որոշած է օդանաւով մեկնիլ, եթէ ստիպուած չըլլայ բոլորովին յետաձգել իր ճամբորդութիւնը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆԱԽԱԳԱՀ Այզընհաուըր, մամուլի շաբաթական ասուլիսին մէջ խօսեցաւ ապազինման ու օդանաւային փոխադարձ հսկողութեան հարցին շուրջ: Յայտարարեց թէ կարելի է համաձայնիլ Խ. Միութեան հետ, սակայն պէտք է աչալուրջ ըլլալ, որովհետեւ աշխարհին յայտնի է թէ Խ. Միութիւնը որքան մեծ դիւրութեամբ կ'ոտնակոխէ միջազգային իր դաշինքները:

ՎԱՐՁԱՊԵՏ Ատընաուըր հինգշաբթի օր մեկնեցաւ Ուաշինկթըն, ուր խօսակցութիւններ պիտի ունենայ ապազինման, Հիւս. Ատլանտեան Կազմակերպութեան, Արեւմտ. Գերմանիոյ զինման, եւրոպական դաշինքներու եւ խորհրդային վերջին նամակ - սպառնալիքներուն մասին :

ԱՆԳԼԻՈՅ վարչապետը, Մաքմիլըն, յայտարարեց թէ ջրածին - ռումբի փորձին յաջողութեան շնորհիւ, Անգլիա այժմ հաւասարէ հաւասար կրնայ խօսիլ Մ. Նահանգներու եւ Խ. Միութեան հետ: Աւելցուց նաեւ, որ հիւլէական զէնքերու արգիլումը չի նշանակեր թէ պատերազմ պիտի չըլլայ, բայց թէ հաւանական պատերազմի մը պարագային Անգլիա վստահարար կը պարտուի եթէ չզինուի :

ՔՐԻՍԹԻԱՆ ՓԻՆՕ, Նիւ Եորքէն Փարիզ մեկնելէ առաջ յայտարարեց, որ գոհ է ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդին մէջ Սուէզի հարցը արծարծած ըլլալէն: Անգամ մը եւս փաստուեցաւ որ ՄԱԿի անդամներուն մեծամասնութիւնը դժգոհ է Սուէզի արդի գոյավիճակէն եւ եգիպտական ծրագիրը անբաւարար կը նկատէ :

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ մէջ գործադրուեցաւ չորս դատապարտեալներու մահապատիժը : Վերջին դէպքերուն ընթացքին կառավարութեան դէմ գացած էին :

ՖՐԱՆՍԱ որոշեց դադրեցնել Թունուզի յատկացուած տնտեսական օգնութիւնը, որովհետեւ Պուրկիպայի կառավարութիւնը, Ալժերիոյ հարցին մէջ, բացորոշ դիրք բռնած է Ֆրանսայի դէմ :

ԻՐԱՆԻ շահն ու կայսրուհին չորս օրուան պաշտօնական այցելութեան մը համար Մատրիտ հասան, ուր ընդունուեցան ժողովրդական համակրանքի ցոյցերով :

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ճամբորդական «Ինթուրիսթ» գործակալութիւնը կը հաղորդէ որ այսուհետեւ օտար ճամբորդները սահմանագլուխէն մինչեւ Մոսկուա կրնան ճամբորդել իրենց անձնական կառքերով : Պրէսթ - Լիթովսքէն Մինսք, Սմոլէնսք եւ Մոսկուա ճամբուն երկայնքին իւրաքանչիւր 200 քմ.ի վրայ հրանիւթի կայաններ պիտի կառուցուին :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ մէջ մասնաւոր յանձնաժողով մը կազմուեցաւ, որ պիտի քննէ Համայնավար Չինաստանի հետ առեւտրական կապ հաստատելու հարցը :

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ մէջ, ըստ պաշտօնական զեկոյցի մը, 2700 հոգի սպաննուած են վերջին դէպքերուն ընթացքին :

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՅ Պատերազմական նախարարը Յունիսին Մոսկուա պիտի մեկնի՝ մարեշալ Ժուկովի հրաւէրին վրայ :

ԽՐՈՒՇՉԵՒ համաձայնութիւն տուած է ամերիկեան հեռատեսիլին համար ասուլիս մը ընելու Մոսկուայէն: Ցուցադրութիւնը պիտի կատարուի Յունիս 2ին:

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ մէջ պետական հարուածի մը առաջքն առնուեցաւ: Նախագահ Արամպուրու սպայակոյտի նոր պետ մը նշանակեց :

ՓԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆԻՆ մէջ ոսկիին գինը բարձրացաւ: Արժեթուղթերուն գինը անփոփոխ կը մնայ :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Մայիս 22) — Ձոյլ ոսկի՝ 480.000, Նափոլէոն 3270, զուից. 3420, անգլ. 4290, քսան տոլարնոց 17.160, Թղթադրամ (անպաշտօն) անգլ. 1105, տոլար 409, զուից. 97.75, պելժ. 7.90, լիր 0.64:

ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ ԱՆԿԱԽ ՀԱՄԱՅՆՔ ՉԻ ԿՐՆԱՐ ԿԱԶՄՈՒԻԼ

Առջի օր գրած էինք թէ Խաղ. Արք. Աջապահեան դիմում ըրած էր Սուրիոյ կառավարութեան որ արտօնէ անկախ համայնքի մը հիմնումը Սուրիոյ մէջ: Այս առթիւ հրատարակած էինք նաեւ Սուրիոյ կառավարութեան պատասխանը որուն մէջ վարչապետ Սապրի Ասալի կը պահանջէր «Անկախ համայնքին» կանոնադրութիւնը առ ի քննութիւն :

Արդ, Սուրիոյ Արդարութեան Գերագոյն Մարմինը Մայիս 13 թուակիր նամակով մը ուղղուած վարչապետին կը յայտնէ թէ «Սուրիական կառավարութիւնը ոչ այժմ եւ ոչ ալ ապագային կրնայ ընդունիլ ու ճանչնալ նման խմբակցութիւն մը իբր անկախ համայնք »:

Արդարութեան նախարարութիւնը իր այս վճիռը կը հիմնէ 1.— Ի զօրու եղող Հրամանագրին վրայ որ «յստակօրէն կը նշէ թէ անկարելի է որ միակ համայնք մը մէկ կանոնադրութենէ եւ մէկ կրօնապետութենէ աւելին ունենայ :

2.— Ինչպէս վերը յիշեցինք, համայնքէն դուրս խմբուած անհատներուն որպէս անկախ համայնք ճանաչումը կը նշանակէ ճանաչումը անհատական եւ ժամանակաւոր ու երկրային պատճառներու եւ անոնց արդիւնքներուն ու նկատումներուն, ինչպէս նաեւ հարուած մը գոյութեանը եւ իրաւունքներուն դէմ բուն համայնքին՝ որ հիմնուած է կրօնական հիմունքներու վրայ, հարուած մը անոր ամրապնդման դէմ, ինչ որ հակասութիւնն է այն սկզբունքներուն, որոնց վրայ կը հիմնուի իր գոյութիւնը, ուրացումը՝ նաեւ այդ համայնքին վայելած իրաւունքներուն, մէկդի դրած դեռ օրինաւորապէս ճանչցուած պատմական պարտաւորութիւններն ու աւանդութիւնները : Այս պատճառով միաժամանակ հակասութիւն մըն է Պետութեան կողմէ խնդրոյ առարկայ համայնքին շնորհուած յարգանքին, պաշտպանութեան ու հովանաւորութեան »:

ԱՐԴԱՐՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐ

Այս որոշումով միանգամ ընդ միշտ վերջակէտ մը դրուած կ'ըլլայ Խաղ. Արք.ի եւ իր շրջապատի անխորհուրդ դիմումներուն եւ ազգավնաս մտադրութիւններուն :

ՆԵՐՍԷՍ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆԻ ՄԱՀԸ

Լոնտոնի մեր թղթակիցը կը հեռագրէ.—

Մայիս 21ին հիւսիսային Կալլէսի իր բնակարանին մէջ մեռած է Ներսէս Կիւլպէնկեան :

Մօտաւորապէս 72 տարեկան էր, բնիկ Պոլսեցի, զաւակն է ազգային բարերար Պարիկ Կիւլպէնկեանի :

Իր վաղամեռիկ զաւկին Պօղոսի յիշատակին, 9 տարի Հալէպի մէջ պահած է Պօղոս Կիւլպէնկեան վարժարանը, բայց յետոյ այդ դպրոցին յատկացուցած տարեկան իր նպաստը (1000 անգլ. ոսկի), փոխանցած է Երուսաղէմի Ս. Յակոբայ Ժառանգաւորացին:

Հալէպի մէջ իր մօր յիշատակին «Վերժին Կիւլպէնկեան մայրանոցը» կը պահէր, որուն վրայ երկու տարի առաջ յարկ մը բարձրացուց փոքրիկներու համար :

Միշտ կարեւոր նուիրատուութիւններ ըրած է Պոլսոյ Ս. Փրկիչ հիւանդանոցին : Քանի մը «Այվազովսկի» ալ դրկած է Գում Գափուի եկեղեցիին :

Ընդհանրապէս պատասխանած է իրեն եղած բոլոր դիմումներուն եւ օգտակար եղած բոլոր ազգօգուտ ձեռնարկներուն :

ՆՈՒՊԱՐ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆԻ ԴԷՄ ԴԱՏ

« Օրօր», Լիզպոնայէն ստացուած հեռագրի մը հիման վրայ կը գրէ թէ «Կիւլպէնկեան հիմնարկութեան» վարիչներն ու Գալուստ Կիւլպէնկեանի կտակարարները դատ բացած են այս վերջինին զաւկին՝ Նուպար Կիւլպէնկեանի դէմ, որովհետեւ, (միշտ ըստ «Օրօր»ի), իր հօրը կտակին գործադրութիւնը կը ձգձգէ երեք տարիէ ի վեր:

Խ. ԱԲՈՎԵԱՆ ՀԻԱՍԹԱՓ «ԽԱՉԱՊԱՇՏ» ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԷՆ

●

ԽՄԲ.— Գահիրէի մէջ, այս շաբաթ լոյս տեսաւ ընկեր Գ. Լազեանի նոր գիրքը՝ *Հայաստան եւ Հայ Դատը, Հայեւռուս յարաբերութիւններու լոյսին տակ*, որ կ'ընդգրկէ 1827 - 1956 շրջանը :

Ստորեւ կուտանք առանձին գլուխ մը այս շահեկան եւ փաստաթուղթերով հարուստ գործէն:

Խորհրդային քարոզչութիւնը մամուլով, հրատարակութիւններով, շարժանկարով տեւապէս կ'օգտագործէ մեծ հայրենասէր Խ. Աբովեանի «Վէրք Հայաստանի»ն, որովհետեւ այդ գործին մէջ Աբովեան կը ներկայացնէ պարսկական լուծին տակ տառապող հայ ժողովուրդը եւ կը փառաբանէ ազատարար Ռուսաստանը :

Հայաստանի խորհրդային իշխանութիւնը թէեւ տարիներէ ի վեր կը յայտարարէր, թէ պիտի հրատարակուի Աբովեանի «Երկերի Լիակատար Ժողովածու», ութ հատորով, սակայն 1947 եւ 1948ին լոյս տեսան միայն չորս հատորները եւ ընդհատուեցաւ հրատարակութիւնը: Եօթը տարի ետք հրատարակուեցան երեք հատորներ եւս, դեռ կը պակսի վերջինը՝ ութերորդը, ուր հաւանաբար գտնուին նիւթեր՝ աւելի լաւ ճանչնալու համար մեծ հայրենասէրին քաղաքական ըմբռնումները եւ յուսախաբութիւնները ռուսերէն: Հարց է, թէ խորհրդային իշխանութիւնները թոյլ կուտա՞ն հրատարակիչներուն օգտագործելու Աբովեանի արխիւը լրիւ կերպով :

Սակայն այս ուղղութեամբ մենք նիւթեր գտանք 1955ին Երեւանի մէջ լոյս տեսած Պ. Յակոբեանի «Խաչատուր Աբովեանի «Վէրք Հայաստանի» վէպի ստեղծագործական պատմութիւնը» հատորին մէջ:

Ուշադրութեամբ կարդացինք այդ գիրքը ու հոն գտանք կարգ մը քաղուածքներ Աբովեանի մտածումներէն, որոնք ցոյց կուտան անոր հիասթափութիւնը «խաչապաշտ» Ռուսաստանէն եւ որոշ չափով կը հերքուի անոր վերագրուած պաշտամունքը Ռուսաստանի հանդէպ :

Պ. Յակոբեան իր գրքին մէջ այս մասին կը գրէ.

— «Աբովեանը չէր կարող չնկատել, որ վատ էր հայ աշխատաւորութեան վիճակը. նրանք ճնշւում էին ցարական աստիճանաւորներից ու տեղական հարստահարիչներից : Ինչպէս ժամանակակիցներն են պատմում, հայկական մարզի կառավարիչ Բեհբուտովը իր անփառունակ գործունէութեան տարիներին (1830 – 1838) ժողովրդին ճնշում ու թալանում էր աւելի դաժան, քան որեւէ փաշա կամ սարտար: Նրան յաջորդել է գեներալ Պացովսկին: Սրա օրով էլ կեղեքումներին վերջ չկար: Աբովեանը վկայում է, որ ժողովրդի վիճակը համեմատաբար լաւ էր Գէորգ Սըմբատեանի կարճատեւ կառավարչութեան շրջանում. բայց նա էլ հեռացւում է ասպարէզից: Յայտնի է, որ պարսկական լըծից Արեւելեան Հայաստան ազատագրուելու ժամանակաշրջանում ժողովրդի մէջ տրամադրութիւն էր առաջ եկել Ռուսաստանի հովանաւորութեան տակ հայկական պետականութիւնը վերականգնելու մասին, բայց այդ էլ ի դերեւ ելաւ: 1840 թուի Ապրիլի տասնի օրէնքով վերացուեց Հայկական Մարզը, իր հետ խորտակելով չատերի երազանքը: Ռազմական դիկտատուրային փոխարինեց պաշտօնէութիւնը: Սահմանափակւում էին հայ եկեղեցու իրաւունքները (Պոլոժենիայի համաձայն), ցարական կառավարութիւնը ծայրամասերում իր իշխանութիւնը պահելու համար մեծ արտօնութիւններ էր տալիս տեղական հողատէրներին: Այսպիսի պայմաններում Աբովեանը կորցնում էր իր դեմոկրատական լուսաւորական ծրագիրն իրականացնելու յոյսերը :

«Մռայլ էին նաեւ Աբովեանի անձնական հասարակական գործունէութեան հեռանկարները: Նրան մերժեցին Կազանի համալսարանի Հայոց լեզուի ամպիոնը, Գիտութիւնների ակադեմիան մերժեց նրա առաջարկութիւնը՝ աշխարհաբարը դպրոցներում մտցնելու մասին :Արգիլուեց «Նախաշաւիղ» գործածութիւնը եւ գրքի տըպագիր օրինակները դատապարտուեցին «փոշիների ու փտման զոհ դառնալու»(*), չարունակական արգելքները հնարաւոր չէին դարձնում նրա մասնաւոր պանսիոնի (անհատական վարժարան. Գ. Լ.) ազատ ու անկաշկանդ գործունէութիւնը, Աբովեանը չէր կարող համբերել նաեւ ցարական աստիճանաւորներից կրած վիրաւորանքներին »:

Հայրենասէր Աբովեանի հիասթափութիւնը եւ յուսահատութիւնը շատ յստակ են իր հետեւեալ տողերուն մէջ.

— «Էս ա տասնը հինգ տարի ա, որ տանից, տեղից, սիրելուց, բարեկամից, պատուից, փառքից ձեռք եմ վերցրել, հեռացել: աշխարքէ աշխարք ընկել, գլուխս քարէ քար տուել, որ իմ ազգին պէտքը գամ, մէկ հարիւր աղքատ երեխայի ձեռից բռնեմ, ինչ գիտեմ, նրան սովորեցնեմ, նրանց սիրտն ու հոգին բանամ, իմ սրտիս տարածը բոլոր մէջն ածեմ, ազգին ինչ ա հարկաւոր, նրանց տամ, գեղեր, քաղաքներ ուղարկեմ որ գնան, իրանց բարի ադէի բարի երեխանց սրտումը ցանեն, նրանց էրուած սիրտը հովացնեն, բերաններ լեզու դնեն, սրտներումը գլխաթ, որ հասնողը նրանց գլխին չտայ, ինչպէս մինչեւ էս օր տուել են, ու յետոյ, ախ՝ յետոյ գերեզմանը մտնեմ, յետոյ աչքս խփեմ, հոգիս հովանայ, մարմինս դինջանայ: Էս ա իմ մուրազը... էս օր էլ որ միտք եմ անում, թէ ես հայ ուտելիս, տաք տեղ նստելիս, հազարաւոր հայ ո'չ հաց ունին, որ ուտեն, ո'չ չոր ունին, որ տաքանան, սիրտս պատռւում ա, օրս խաւարում» (**) :

Աբովեան կանգնած էր «իրականութեան եւ իր երազանքների հակասութեան առաջ եւ կարծես ելք չէր գտնում», արդար կերպով գիտել կուտայ Պ. Յակոբեան: Աբովեան կ'ապրի հոգեկան խռովայոյզ վիճակ. «Էսպէս բաները մտածելով, օրս ու ուժերս քաշուել էր: Շատ անգամ ուզում էի գլուխս մահու տամ (ընդգծումը մեր կողմէ. Գ. Լ.): Չէի իմանում՝ թէ սրա չարէն ինչ թէ սրա չարէն ինչ կ'ըլլի: Թող լողը չհաւատայ, ամա էս ցաւն էնպէս էր սիրտս առել, որ շատ անգամ գժուածի պէս ընկնում էի սար ու ձոր, ման գալիս, մտածում, էլ էդ սիրտս լիքը տուն գալիս »:

Աբովեանի հիասթափութիւնը «խաչապաշտ» Ռուսաստանէն՝ աւելի շեշտուած է հետեւեալ տողերուն մէջ.

...Հիմիկ մէկ խաչապաշտ էլ,
Մեր խեղճ ազգի հետն ընկած տանն ա գալիս
Որ արիւնը ծծի ու հոգի հանի (***) :

«Այս միտքը, — կը գրէ Պ. Յակոբեան, — աւելի գգոյշ ձեւով անցել է նաեւ «Վէրք Հայաստանի»ի յաջորդ վարիանդին, ուր անանուն հերոսի բերանով քննադատւում է «Հիմակուան թագաւոր, կայսրը»՝ հայ ժողովրդին տանջելու, չարչարելու համար» (էջ 75) :

Աբովեան դժգոհ մնացած էր նաեւ «Պոլոժենիա»յի հրատարակութենէն, որ կը սահմանափակէր հայ եկեղեցականութեան իրաւունքները :«Ֆ. Բոդենշտետը վկայում է, որ ցարական գեներալներից մէկը յայտարարել էր. «Եթէ Հայերը ցանկանում են լուսաւորուել՝ թող ռուսերէն սովորեն եւ եթէ կամենում են աղօթել՝ թող ռուսերէն աղօթեն» (էջ 124) :

Ուղեւորութիւն դէպի Անիի աւերակները» իր երկին մէջ (1847) Աբովեան կը պատմէ, որ Թիֆլիսի գիմնազիայի աւագ ուսուցիչ Ֆիլատելֆինը իրեն ըսած է .— «Կառավարութիւնը ցանկանում է ոչընչացնել տեղական լեզուները, իսկ դուք ուզում էք նրանց վերակենդանացնել ու ամրապնդել» (էջ 124) :

Խիստ ուշագրաւ է, որ Խ. Աբովեանի «Վէրք Հայաստանի»ի սեւագրութեան մէջ գտնուած հետեւեալ ռուսասիրական արտայայտութիւնները փոխադրուած չեն մաքուրին մէջ.

«Աստուած օրհնի՛ Ռսի հողն ու ջուրը» — 325: «Բայց վա՛յ ձեր օրին... թէ... Ռսին գլխներդ դուք դուրբան չտաք, նրա հետ սիրով, սրտով չմիանաք» 302: «Տուն ու տեղ թողան, Ռսի մօտ փախչին, Ռսին պաշտեն, նրա ըմբրին մեռնին, որ էսպէս տեղը էլ նրանք հէչ չընկնին» — 302 : Խօսքը Խլղարաքիլիսայի երիտասարդների ձեռով գերեվարելու մասին է (էջ 131) :

Բայց եւ այնպէս «Վէրք Հայաստանի »ի հրատարակութեան մէջ լայն տեղ տըրուած է ռուսասիրական գգացումներու : Հատորին մեկենասը եղած է Հայկական Մարզի վերջին կառավարիչ Գէորգ Սըմբատեանը, ուրիշ խօսքով՝ պետական պաշտօնեայ մը, որ յետոյ նոյնպէս անբարեյոյս նկատուեցաւ ցարական իշխանութեան կողմէ: Պէտք է եզրակացնել, որ Աբովեանի ռուսասիրական տողերը առաջին շրջանի խանդավառութեան արդիւնք էին, իսկ աւելի ետք մեծ հայրենասէրը բոլորովին հիասթափ եղաւ Ռուսերէն եւ, անոնց ստեղծած դժուարութիւններուն եւ հալածանքներուն հետեւանքով կեանքէն ալ յուսահատ, անհետ կորսուեցաւ :

Եւ այդ պատճառով ալ Աբովեանի անյայտացումը, խորհրդաւոր մահը եթէ ոչ ուղղակի, գոնէ անուղղակի արդիւնք պէտք է նկատել «խաչապաշտ» Ռուսերուն Հայաստանի մէջ ստեղծած անշնչելի մթնոլորտին, ինչ որ յուսահատութեան մղեց Աբովեանը: Հայրենասէր տաղանդաւոր գրագէտը պէտք է համարուի ոչ թէ ռուսասէր, այլ, ընդհակառակն, առաջին մեծ զոհը ռուսական տիրապետութեան եւ հալածանքներուն Հայաստանի մէջ:

Գ. Լ.

(*) Խ. Աբովեան, Երկերի Լիակատար Ժողովածու, հտ. Ե., էջ 188:

(**) Խ. Աբովեան, Երկերի Լիակատար Ժողովածու, հտ. Դ. , էջ 45:

(***) Խ. Աբովեան, Երկերի Լիակատար Ժողովածու, հտ. Բ. էջ 85:

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԿԻՊՐՈՍԻ ՀԱՐՑԸ

●

Շարունակելով Միջին Արեւելքի մէջ ծաւալող ազգայնական շարժումներուն շուրջ իր սկսած յօդուածաշարքը, Անգլիոյ Արտաքին նախարարութեան նախկին բարձրաստիճան պաշտօնատարներէն Էնթընի Նըթթինկ այս անգամ կը վերլուծէ Կիպրոսի բարդ հարցը՝ «Նիւ Եորք Հերալտ»ի մէջ :

Կիպրոսի մէջ, կղզիին անունէն զատ ոչինչ կիպրական է :

Կիպրոսի բնակիչները կա'մ Յոյն են, եւ կա'մ Թուրք: Այս երկու համայնքներուն միջեւ բացուած անջրպետը չափազանց խոր է եւ անանցանելի: Կղզիին 400.000 Յոյները էնոսիս (Յունաստանի կցուիլ) կը պահանջեն. մինչ 120.000 Թուրքերը կ'ուզեն ապրիլ Անգլիոյ հովանաւորութեան կամ Թուրքիոյ իշխանութեան ներքեւ. բայց երբեք՝ Յունաստանի: Իրերու այս կացութեան մէջ, «ինքնորոշման» հարցը անիմաստ նախադասութիւն մը կը դառնայ : Ասկէ ալ ծագում կ'առնէ Թուրքերու առաջարկած ծրագիրը — կղզին բաժնել երկու մասի :

Թուրքիոյ վարչապետը, Մենտէրէս, յստակ կերպով յայտնեց թէ կղզիին Թուրք բնակիչները կը նախընտրեն որ Անգլիա պահէ իր իշխանութիւնն ու շարունակէ կառավարել Կիպրոսը: Սակայն եթէ պատահի, որ Անգլիա ստիպուի հեռանալու, բնակչութեան երկու խմբերուն ալ առիթ պէտք է տրուի որոշելու, թէ ի'նչ իշխանութեան տակ ապրիլ կը փափաքին. այլ խօսքով, Մենտէրէս կ'առաջարկէ կղզին բաժնել երկուքի :

Սակայն հարցը այն է, որ Կիպրոսի անգլիական իշխանութիւնները, կառավարիչէն սկսեալ, համոզուած են թէ բաժանումի ծրագիրը անիրականալի է, որովհետեւ Յոյները պիտի չհամաձայնին այս բաժանման, ու պէտք պիտի ըլլայ պարտադրել զայն :

Հետեւանքը այն պիտի ըլլայ, որ Յոյները աւելի մեծ ատելութեամբ պիտի լեցուին Թուրքերուն հանդէպ : Նոյնիսկ եթէ բաժանումը իրականանայ, այս փոքրիկ կղզին մէջ Թուրքեւյունական նոր սահմանագիծ մը ստեղծուած պիտի ըլլայ, որ յաւիտենական բախումներու եւ կռիւներու բոյն պիտի դառնայ: Այդ պարագային, ամէնէն սովորական համայնքային միջադէպն իսկ քաղաքական հարցի կրնայ վերածուիլ, ու Կիպրոսի նեղ սահմաններէն դուրս գալով՝ միջազգային պատերազմի պատճառ դառնալ :

Կիպրոսի պէտք եղածը այնպիսի լուծում մըն է, որ փոխանակ աւելի եւս խորացնելու ներքին բաժանումը՝ նպաստէ երկու համայնքներուն մերձեցման: Անհրաժեշտ է այնտեղ ստեղծել կիպրական հաստատութիւններ, որոնց վարիչները դրդուած ըլլան կիպրացիի զգացումներէ: Կիպրական ազգայնականութեան մը ծնունդը ապահովութեան լաւագոյն գրաւականն է թէ' Յոյներուն եւ թէ' Թուրքերուն համար :

Սակայն կարելի՞ է իրականացնել այս : Հարցին պատասխանը կախում ունի Կիպրոսի անգլիական իշխանութեանց, ինչպէս եւ Կիպրոսի Յոյներուն ու Թուրքերուն փոխադարձ բարեացակամութենէն ու գիջողական ոգիէն :

Այնքան ատեն որ Մակարիոս արքեպիսկոպոս կալանաւոր կը պահուէր Սէյշելեան կղզիներուն մէջ, կարելի չէր որեւէ բանակցութիւն վարել Կիպրոսի Յոյներուն հետ: Այս տեսակէտէն, Մակարիոսի ազատ արձակումը իմաստուն քայլ մըն էր. սակայն նախընտրելի էր, որ ուղղակի Լոնտոն առաջնորդուէր բանակցութեանց համար, առանց Աթէնք հանդիպելու : Նոյնիսկ այժմ, իմաստութիւնը կը պահանջէ որ Մակարիոս Լոնտոն հրաւիրուի, ու բանակցութեանց ներկայ գտնուին նաեւ Կիպրոսի Թուրք փոքրամասնութեան ներկայացուցիչները :

Կիպրոսի Յոյն ղեկավարները որոշ պատրաստակամութիւն ցոյց կուտան Լոնտոնի մէջ կիպրացի Թուրքերուն հետ բանակցելու: Եթէ բոլոր այլ հարցերուն մէջ տեսակէտները բոլորովին հակառակ են, գոնէ մէկ խնդրի մէջ Թուրքերն ու Յոյները համաձայն են իրարու հետ — ինքնորոշման հարցը պէտք չէ անջատուի ինքնավարութեան հարցէն :

Սակայն այս ալ խոտոր կը համեմատի կիպրական վարչութիւն մը եւ իշխանութիւն մը ստեղծելու ծրագրին հետ, որ եթէ իրականանայ լաւագոյնս կրնայ լուծել Կիպրոսի թնճուկը : Անհրաժեշտ է սակայն, որ նախապէս Թուրքերը հրաժարին կղզին երկուքի բաժնելու իրենց փափաքէն, իսկ Յոյներն ալ հրաժարին էնոսիսի ծրագրէն: Այս հարցին մէջ Մ. Նահանգները կարեւոր դեր կրնան խաղալ, համոզելով Աթէնքի կառավարութիւնը, որ միանգամ ընդ միշտ հրաժարի Կիպրոսը իրեն կցելու հեռանկարէն :

Կրթական գետնի վրայ եւս մեծ գործ կարելի է տեսնել այս ուղղութեամբ : Ցարդ Յոյները կը պահէին յունական դպրոցներ, իսկ Թուրքերը՝ թրքական դպրոցներ: Վերջերս Անգլիացիները նոր դպրոց մը բացին, որուն մէջ յոյն ու թուրք աշակերտները կողք - կողքի, նոյն դրասեղաններուն ետին կը մեծնան: Կրթական այս ձեւը եթէ կիրարկուած ըլլար սկիզբէն ի վեր, շատ հաւանական է որ համայնքներուն միջեւ գոյութիւն ունեցող տարակարծութիւնները այսքան անլուծելի հանգամանք չստանային:

Ցամենայն դէպս, Կիպրոսի համար միակ լուծումը կը կայանայ կիպրական ազգային զգացումի մը եւ գիտակցութեան մը ստեղծման մէջ :

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԹԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿ ՄԸ

●

ՏԷՍԻՆ, (Յառաջ).— Տարօն Տուրուբերանի Հայր. Միութեան մասնաճիւղը հետեւելով ուրիշ գաղութներու օրինակին, կազմակերպած էր Միութեան հիմնադրութեան քառասնամեակի տօնակատարութիւնը, որ տեղի ունեցաւ Շաբաթ երեկոյեան (11 Մայիս) Հ. Յ. Դ. Տան մէջ, մասնակցութեամբ Տարօնի երկսեռ Երիտ. Միութեան: Կային նաեւ հիւրեր՝ Փարիզէն, Կրընոպլէն, Վիէնէն, Սէն Շամոնէն, Սէնթ Էթիէնէն ու Լիոնէն :

Օրուայ նախագահ՝ Լեւոն Աստուրեան բանալով հանդէսը արագ ակնարկով մը ուրուագծեց Միութեան ներկայ գործունէութիւնը, մանաւանդ կրթական գետնի վրայ տարուած աշխատանքը որուն շնորհիւ ոչ միայն նախակրթարաններու մէջ պատանիներ կը կրթուին ազգային շունչով, այլ եւ բարձրագոյն ուսման ու մասնագիտութեանց հետեւողներ կը վայելեն Միութեան նիւթական լայն օժանդակութիւնը: Ցետոյ կոչ ըրաւ բոլոր Տարօնցիներու չմոռնալ փառաւոր անցեալը ու նախորդ սերունդներէն փոխանցուած կտակը :

Յայտագիրը ունէր նաեւ գեղարուեստական խնամեալ բաժին մը: Արտասանեցին՝ օրիորդներ Մարգրիտ Զաքարեան՝ «Խաղաղութիւն ձեզ, հերոսներ»: Անահիտ Կարապետեան (Վիէնէն), Բրաբիոն Տապալ -

ՏԱՐՕՆ - ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ 40ԱՄԵԱԿԸ

18 Մայիս, Շաբաթ երեկոյ, Փարիզի Փօլ Ֆառալիք սրահին մէջ տեղի ունեցաւ Տարօն - Տուրուբերանի Հայր. Միութեան 40ամեայ յոբելենական հանդէսը։

Խօսնակ Պ. Զօհրապ Մուրատեան բացումը կատարելով, բեմ հրաւիրեց հանդէսին նախագահը՝ Պ. Խաչիկ Մկրտիչեան, որ, «դառն իրողութիւն մը նկատեց Տարօնն ու հայրենակցական բառերուն զուգորդումը, երբ անոնցմէ առաջինը կը պատկերացնէ ամբողջ աշխարհ մը՝ իր աւանդութիւններով, հարուստ անցեալով, ստեղծագործութիւններով ու դարաւոր ու աննկուն պայքարներով, մինչ երկրորդը կը բնորոշէ համատարոյթը այդ հարուստ աշխարհին մնացորդաց»։ Յետոյ, յիշեցնելով թէ Միութեան 40ամեակը կը զուգադիպի Տարօնի առիւծասիրտ եւ ամէնէն ինքնատիպ զաւակներէն Գէորգ Չաւուշի մահուան 50ամեակին, ներկաները հրաւիրեց յոտնկայս յարգել անմոռանալի հերոսին յիշատակը։ Բանախօսը արագ պատմականը ըրաւ Միութեան, «որուն հիմը դրուեցաւ 1917ին, Ալեքսանդրապոլի մէջ, մեր հայրենակիցներուն կողմէ։ Այդ դէմքերը չկան այսօր։ Բայց, անոնց ոգին մեզ տեւապէս կը ղօղանջէ, ու մենք ունինք այն խոր հաւատքը, թէ օր մը կրկին կը փշրուին մեր հարազատ հողերը մեզմէ բաժնող շղթաները, որովհետեւ անհանդուրժելի ու մանաւանդ անըմբռնելի է Հայաստան մը՝ առանց Տարօնի»։

Օր. Անժէլ Գափոյեան յուզումով եւ հաղորդական ջերմութեամբ արտասանեց Սիամանթոյի «Կ'երդնում քեզ, ո՛վ Տարօն»ը, եւ քերթուած մը՝ Ա. Իսահակեանէ։ Միութեան գործունէութեան մասին գրաւոր տեղեկագիր մը կարդաց Պ. Լ. Տօնիկեան, տալով թիւեր ու տուեալներ, յիշեց Տարօնի մասին եղած հրատարակութիւնները, որոնցմէ վերջինը՝ 1250 էջնոց պատկառելի հատոր մը, որ նոր լոյս է տեսած, եւ որ «ամէն հայ ընտանիքի ներշնչարանը պէտք է դառնայ»։

եան, Պ. Պ. Վարդգէս Յովհաննէսեան՝ «Տարօ՛ն, Տարօ՛ն»։ Ալպէր Ներսէսեան՝ (Սէնթ Էթիէնէն) «Ափ մը մոխիր»։ Եւ ընկեր Վահան Խաչատուրեան՝ (Թրնաժէն) «Յարգանք քեզ, Տարօն»։ Բոլորն ալ ծափահարուեցան։ Տիկին Մարի Կարապետեան մեներգեց ու գնահատուեցաւ ջերմօրէն։ Երկրորդ անգամ երգեց ներկաներու բաղձանքին գոհացում տալով։

Ապա Պ. Լեւոն Տօնիկեան (Փարիզէն), երկար տեղեկագիր մը կարդաց, պատմականը ընելով Միութեան 40 տարուայ գործունէութեան, սկսեալ իր հիմնադրութենէն։ Բեղուն գործունէութիւն մը, որ պատիւ կը բերէ Միութեան։ Մանաւանդ կրթական գործին ընծայուած գումարները, որոնք վեր են ամէն գնահատանքէ եւ արդէն սկսած են իրենց արդիւնաւէտ պտուղները տալ։ Միութեան կողմէ հրատարակուած են նաեւ Տարօնի անցեալ փառքին նուիրուած հատորներ, ինչպէս նաեւ այս օրերս Տարօնի պատմութիւնը, խմբագրութեամբ Կարօ Սասունիի։ Պ. Տօնիկեան յետոյ կարդաց հատուած մը Գէորգ Չաւուշի յեղափոխական յանդուգն նկարագիրը յատկանշող դրուագ մը որ ունկնդիրներու ներշնչեց հոգեկան գոհունակութիւն։

Երկրորդ բանախօսն էր Վիէնէն Պ. Կ. Տէրմոյեան, որ նախ ներկայացուց պատմական Տարօնը իր ընդհ. սահմաններով։ Յետոյ փառաբանեց Տարօնի արժանաւոր զաւակները, Սուրբ Մեսրոպէ մինչեւ Խորենացի ու Մամիկոնեան նախարարական տունը։ Ազատագրական շարժումներու ընթացքին եւս Տարօնը եղած է գործունէութեան կեդրոն ու տուած Գէորգ Չաւուշներ, Հրայրներ։ Թելադրեց նոր սերունդը կրթել ազգային ոգիով որպէսզի անոնցմէ յայտնուին նոր հերոսներ։

Յետոյ սկսաւ խնճոյքի բաժինը։ Ճոխ պիւֆէ մը պատրաստուած էր ու երիտասարդ - երիտասարդուհի գործի լծուած։ Սեղանապետ ընտրուեցաւ ընկեր Սարգիս Առաքելեան, որ ինչպէս միշտ այս անգամ ալ գիտցաւ իր պաշտօնը վարել ձեռնհասօրէն։ Շուտով ստեղծուեցաւ ջերմ մթնոլորտ, սեղանները ճոխացան ըմպելիներով եւ աղանդերներով։ Սեղանապետին օգնութեան հասան հեռագիրները ու ծայր տուին մեներգները, խմբերգներն ու հայրենի պարերը։ Իսկ բարձրախօսը կը սփռէր ազգային երգեր ու պարի եղանակներ խանդավառութիւնը բազմապատկելով։ Անշուշտ կարելի չէ այստեղ յիշել բոլոր անոնց անունները որոնք իրենց շնորհներով փայլ տուին հանդէսին ու գնահատուեցան։ Այսուհանդերձ տանք քանի մը անուններ։ Մեներգեցին Օր. Պերճուհի Աստուրեան, Տիկին Յովհաննէսեան, ընկ. Խաչատուրեան եւ Պ. Տօնիկեան։ Պ. Զոհրապ Մուրատեան (Փարիզէն), թէ արտասանեց եւ թէ երիտասարդութեան խօսքը բերաւ։ Ու պատկերալից օրինակով մը մաղթեց որ բոլոր Տարօնցիները բոլորուին Միութեան շուրջ ու սատար հանդիսանան անոր առաջադրած նպատակներուն իրագործման։

Խոստացած հաւ մը վիճակահանութեան դրուելով Միութեան ապահովեց կոկիկ գումար մը։ Եղան նաեւ դրամական նուէրներ Միութեան սնտուկին։

Առաւօտեան ժամը 4ը անցած էր ու հանդիսականները կը դժկամակէին բաժնուիլ սրահէն։

Տարօն - Տուրուբերանի Հայր. Միութեան Տէսինի մասնաճիւղը իր ջերմ շնորհակալութիւնները կը յայտնէ բոլոր անոնց որոնք իրենց ներկայութեամբ քաջալերեցին իրենց ձեռնարկը։ Շնորհակալութիւններ նաեւ բոլոր նուիրատուներուն։

Գ. Պ.

ՎԵՐՋԻՆ ԱՆԳԱՄ ՄԸՆ ԱԼ

ՇԱՒԻԼ.— Անտարբեր կը ճեղքեմ «Միւկէի» տօնին համար Շաւիլ խուժող բազմութիւնը եւ կ'աճապարեմ քովնի փողոց մը՝ երթալ տեսնելու համար մեր «տօնը»։

Ի՞նչ վիճակի մէջ արդեօք է մեր նորաշէն եկեղեցին ու սրահ - դպրոցը, մէկ վայրկեանէն արդէն շէնքին առջեւն եմ, պատերը բարձրացած, արդէն եկեղեցիի ձեւ ու շնորհք ստացած, տանիքը գոցուած, եւ որքան ներկայանալի իբր հայկական եկեղեցի որ օտարներու վկայութեամբ իսկ պատիւ կը բերէ թէ մեր ժողովրդին եւ թէ Երիտասարդ ճարտարապետին։

Ներս կը մտնեմ, հոն են մեր տղաքը, գործեր են իրենց կիրակին, եկեր են աշխատելու, հողեր ու գերանները տեղափոխելու։ Որպէս զի ծախք մը պակաս ըլլայ, կը հաւաքուինք իրարու քով, կը սկսինք խօսիլ.— «Տեսաք Պարոն, մէկ տարի առաջ էր խոստացանք գլուխ հանել այս գործը ու ահաւասիկ»։

Սիրելի տղաք, կ'ըսեմ, դուք գիտէք որ ես առաջին օրէն հաւատացի ձեզի։ Կը տեսնեմ սակայն որ շատ գործ կայ դեռ կատարելիք։

Բացատրութիւններ կուտան եկեղեցիին, (քովը երկար պահարանով) ու քովի սրահին մասին կ'առարկեմ, մեծ եղած է սրահը, կարծես թէ հողը այսչափ ընդարձակ չէր։

... Էհ կ'ըսեն խնդալով, պզտիկ բաներ մը ըրինք, հողը մեծցուցինք։ Այս սրահը պիտի ծառայէ նախ իբր դպրոց մեր փոքրիկներուն համար, յետոյ, դասախօսութիւններու վայր, ժողովրդատեղի, հանդէս խնճոյք, թէյասեղան, եւայլն։ Նոյնիսկ դրադարան ու մեզի երիտասարդներուն համար ալ հայկական ժամադրավայր, սա ետեւի փոքր բաժինը պիտի ըլլայ խոհանոց, սա ալ փոքրիկ բեմ մը։

Ապագային եթէ պէտք ըլլայ եւ միջոց ալ ունենանք կրնանք վրան երկու սենեակ ալ շինել։

... «Ապրիք տղաք»ով մը կը վերջանայ մեր խօսակցութիւնը։

Սակայն կ'աւելցնեն անմիջապէս որ գանձը դատարկուելու մօտ է։

... «Դիմումներ ըրած ենք ու դեռ պիտի ընենք, յոյսեր ունինք, մեր ժողովուրդին վրայ մեր ունեցած յոյսով էր որ այս դժուար գործին ձեռնարկեցինք, օգնեցէք մեզի, վերջին կոչ մըն ալ ըրէք մեր ունեւոր հայրենակիցներուն։ Նոյնիսկ Փարիզի շրջանէն դեռ շատեր կան, որոնք դեռ իրենց մասնակցութիւնը չեն բերած մեր գործին։ Շէնքը շինուելէն վերջն ալ դեռ շատ դրամի պէտք պիտի ունենանք, կահաւորելու եւ եկեղեցիի անհրաժեշտ իրերը ունենալու համար։

Շաւիլի երկսեռ երիտասարդութիւնը իր սկսած այս ազգային գործը լրացնելու համար կը խնդրէ աջակցութիւնը մեր սքանչելի հայրենասէր ժողովուրդին եւ բոլորս մեծ յոյս ունինք որ ինչպէս առկէ առաջ իր այս վերջին կոչն ալ անպատասխանի պիտի չմնայ։

ԹԱՂԵՑԻ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

Ջութակահար Պ. Ս. Քաջեան, որ երբեք չի զլանար իր մասնակցութիւնը, այս անգամ եւս իր ճպոտին վայելքը ընծայեց ներկաներուն՝ նուագելով մէկ քանի ընտիր կտորներ։

Ու վերստին բացուող վարագոյրին հետ, Սիփան - Կոմիտաս երգչախումբը՝ ղեկավարութեամբ Պ. Կ. Ափրիկեանի՝ մեր առջեւ բացաւ Հայրենի աշխարհը՝ իր ալետատան ցորեաններով, իր գողտրիկ աղբերով եւ իր յոյզերով՝ խռովքի ու խանդավառութեան ալիք մը տարածելով բեմէն սրահ, եւ խլելով երկարատեւ ու բուռն ծափահարութիւններ, որոնցմէ արդար բաժին մը կ'ընծայուէր, անտարակոյս, մեներգու Պ. Ստ. Պօղոսեանի, որ վճիտ, կուռ ու հաճելի ձայնով մըն է օժտուած։ Նոյնքան հաճելի էր ունկնդրել Պ. Աւետիս Քիւփէլեանը, որ, անսեթեւեթ ու պարզ, այլ վարակիչ քաղցրութիւն մը գիտէ դնել իր երգերուն մէջ։

Յայտագրի Բ. մասի սկզբնաւորութեան բեմ հրաւիրուեցաւ Տիկին Հուրի Իփէկեան, որ իր ճառը սկսաւ գեղեցիկ ներածականով մը, ունկնդիրները դնելով, անակնկալօրէն, Վասպուրականի ու Տարօնի միջեւ, երբ «անցորդը իր ետեւ կը թողու Վանայ ծովն ալեծփուն ու կապուտակուն, ու իր առջեւ կը գտնէ սքանչելի համայնապատկերը Տարօնի՝ իր գեղանկար բնաշխարհով»։ Միշտ պատկերաւոր լեզուով մը՝ բնորոշելէ վերջ Տարօնի դերըն ու արժէքը մեր պատմութեան մէջ, զայն նմանցուց «ափի մը, որ շնորհ ու բարիք կը բաշխէ, եւ որ յանկարծ կը դառնայ ամեհի ու անբեկանելի բռունցք՝ երբ չարախինդ վտանգը կը սպառնայ»։

Գեղեցիկ էր, անշուշտ, մտածումը, հանդէսի յայտագրին իբրեւ վերջին թիւ, բեմին վրայ աշտարակելու մեր ցեղին ստեղծագործ հանճարին ու տարօնական աներկձելի ոգիին ամէնէն վսեմ արտայայտութիւնը եղող Սասունցի Դաւիթը, Յ. Թումանեանի համանուն գործէն հատուածի մը ընթերցումով, զոր կատարեց դերասան Պ. Ա. Գմբէթեան՝ բեմական իր անվիճելի շնորհներուն զուգորդելով յստակ առոգանութիւն մը եւ կշռութաւոր ու տպաւորիչ շեշտ մը։

ՆԵՐԿԱՅ ՄԸ

«ՅԱՌԱՋ» ԹԵՐԹՕՆԸ (49)

ԵՐԿՈՒՆՔ

ԳԼՈՒԽ ԺԱ.

ԽՈՒԹԵՑԻ ԶՕՐԱՎԱՐԸ ԵՒ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ

Եւ այս խօսքերը գրուցելով ելաւ եւ առաւ պատգամաւորը, աչքերը բաց հանեց սարն ի վեր այնպիսի ահաւոր բարձրութիւն մը, ուսկից կ'երեւար պատսպարանը կանանց եւ տղայոց անելանելի բարձրութեան մէջ, կը տանէր ցոյց կուտար իրեն ժայռերու ահագին բեկորներ բարձրաւանդակներու վրայ դիզուած, ուսկից տղու մը ձեռք կրնար դիւրութեամբ վեր ելնող զօրաց բազմութիւն ոչնչացնել, վերջապէս, կը ցուցնէր այն ամէն ամրութիւնքը որ ամիսներով Սասնոյ ժողովուրդը պատրաստել էր իւր անառիկ լեռները անմատոյց ընելու համար թշնամեաց, եւ երբ այս ամէն բան ցուցուց Յովնան պատգամաւորին, «Հիմա գնա, մեզմէ բարեւ գրուցէ տիրոջդ», ըսաւ եւ ճամբեց։

Երբ պատգամաւորը պատմեց Բուղայի թէ ինչ ընդունելութիւն գտաւ Յովնանէ, դիմակը վար առաւ եւ ատամները կճրտելով կատաղութեամբ՝ հրամայեց անգթութիւնն աւելցնել եւ խեղճ ու թշուառ բնակիչք որ միամտաբար իրենց հնազանդութեան վրայ վստահացեալ մնացեր էին, սրոյ ճարակ կամ գերութեան շղթաներու մատնուեցան կամ ուրացութեամբ իրենց կեանքը եւ ազատութիւնը գնեցին։

Ծանր էր Յովնանու առաքինի եւ հայրենասէր սրտին այս սոսկալի անգթութիւնը տեսնել անկարեկիր եւ համբերել։ Փախստականներ ամէն օր կուգային մանրամասն տեղեկութիւններ կուտային, եւ նա կեցած ժայռերու գլուխը արծուի աչերով կը դիտէր թշնամւոյն շարժմունքը եւ երբ տեսաւ առաւօտ մը, որ ահագին բանակը կը դղրդէր, կը թողուր Սասնոյ շրջակայքը, կը պարպէր Տարօնոյ դաշտը եւ կ'ուղղուէր Ապահունեաց գաւառը, ձայն տուաւ իւր քաջերուն, իջաւ յարձակեցաւ վերջապահ բանակին վրայ, կը կոտրէր, կը ջարդէր ինչ որ ցան ու ցիր կը գտնէր դաշտին երեսը, եւ երբ թշնամին իւր վրայ դարձնէր զօրութիւնը, դարձեալ կ'ամրանար իւր լեռները։

Տեսնելով Բուղա որ խաղալիք եղած էր այս վայրենի լեռնցւոյն, ինչ որ ամրութիւն, բերդ եւ վանք կար այդ շրջանին մէջ ամրացուց ամէնքը եւ բազմաթիւ զօրքերով ամրացուց որպէսզի Յովնանու ոտքը կապէ։ Եւ այս թէպէտ Յովնան իւր առջի ազատութիւնը կորոյս, այլ ոչ երբեք դադարեցաւ եւ օր չէր անցներ որ յանկարծ չլսուէր թէ Յովնան, որ Տարօն կը կարծուէր, փոքրիկ խումբով մը Բաղէշի քովերը տեսնուած էր եւ Արաբացի ասպատակներ ջարդած, եւ երբ Բաղէշի վրայ զօրք կը շարժէր զինք բռնելու, կը լսուէր թէ ինք Ռշտունեաց գաւառը մտեր՝ թշնամեաց խումբեր բնաջինջ կ'ընէր եւ հայ գերիները կ'ազատէր։ Զարմանալի էր իւր շարժմունքներուն արագութիւնը եւ իւր յանդգնութիւնը. քանիերեսուն հոգւոյ փոքրիկ գնդով մը կը յարձակէր հարիւրաւոր մարդկանց վրայ, եւ այն աստիճանի հասած էր իւր անուան ահը, որ միայն երբ գրուցուէր թէ Յովնան կամ Սասնցիք եկան, Արաբը խոհեմութիւն կը համարէր հեռանալ։

Իւր բոլոր արշաւանաց մէջ Յովնան կը յիշէր երբեմն այն Բագարանի ժողովը եւ կը սպասէր, թէ ի՞նչ պիտի ընէր Սմբատ Սպարապետ, թէ ե՞րբ կենաց նշան պիտի երեւէր հայ իշխանազանց շարժմունքով. ուստի թէպէտ շատ քիչ վստահութիւն ունեցեր էր, այլ դարձեալ շատ հետաքրքիր էր իմանալու ամէն բան, եւ գերիներէ, փախստականներէ կը տեղեկանար, թէ Աշոտ եւ Սմբատ ամենեւին շարժմունք մը չէին ըներ, միայն թէ հայրը Մոկաց գաւառը կը նստէր անշարժ, իսկ որդին Արարատայ եւ Վանանդայ կողմերը կը շրջագայէր. ոմանք կ'ըսէին թէ զօրք կը ժողվէր, ուրիշները կ'ըսէին թէ զամէնքը խաղաղութեան եւ հնազանդութեան կը յորդորէր. այսպիսի հակասական լուրերէ որոշ բան իմանալ անկարելի էր, ուստի Աստուծոյ յանձնելով ամէն ինչ՝ դարձաւ տեսնելու իւր Սասնոյ լեռները եւ կարգի կանոնի մէջ դնելով, հանգիստ սրտով առաւ դարձեալ ընտիր եւ փոքրիկ խումբ մը իր լեռնցիներէն, ելաւ ճամբայ երթալու դարձեալ Վասպուրական, գտնելու Աշոտ Տէրն Արծրունեաց, վասնզի կը լսէր թէ նա կը պատրաստէր իւր բոլոր զօրութեամբ մաքառելու ընդդէմ թշնամեաց, ուստի իւր սովորական արագութեամբ հասաւ Բզնունեաց երկիրը եւ քննելով տեսաւ երկրին աւերմունքը, Նորաշէն մեծ աւանը բոլորովին քար ու քանդ եղած, հայ մարդ չէր մնացեր եւ աւերակաց մէջ յետամնաց Արաբացի գունդեր մողէսի պէս աւերակներէն դուրս երբեմն կ'երեւային, զանոնք ջարդել, անհետացնել դիւրին գործ մը եղաւ Սասնցի գունդին, բայց ո՞ւմ համար էր այդ աշխատանքը. չէն աւանը բնակիչ մը չէր մնացեր, կաթնկեր տղայոց անգամ չէր խնայել Արաբացի սուրը, եւ Բուղայի երկրորդը՝ Ժիրակ զօրավարը հասեր Ռշտունեաց Ոստանը հայ գերեաց բազմութիւն չուան ի վիզ քշելով առջեւէն, իբրեւ անասնոց նախիր, եւ աճուրդով ծախելու կը հանէր։

ԾԵՐԵՆՑ

(Շար.)

ԲԱՑՕԹԵԱՅ ՀԱՄԵՐԳ
ԻՍԻ ՄԷՋ

Չորեքշաբթի, 29 Մայիս, երեկոյեան ժամը ճիշդ 9ին, Իսիի քաղաքապետարանի շքեղ սրահին մէջ:

Կազմակերպուած տեղւոյն «Զաւարեան» կոմիտէին կողմէ, Մայիս 28ի Ազգային տօնակատարութեան առիթով:

Մասնակցութեամբ՝

ՍԻՓԱՆ-ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻՆ

եւ ընկերակցութեամբ Օրքէսթրը տը Փարիի: *Ղեկավարութեամբ*

ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ

Յայտագրին մաս կը կազմեն՝

Կոմիտաս Վարդապետի, Եկմալեանի, Կանաչեանի, Ալթունեանի եւ Ափրիկեանի *լաւագոյն գործերը, որոնցմէ մաս մը առաջին անգամ ըլլալով կ'ունկնդրուի մեր շրջանի մէջ:*

Տոմսերու գիներն են՝ 300, 400 եւ 500 *ֆրանք: Տոմսերուն համար դիմել կազմակերպիչներուն եւ Գրատուն Հրանտ Սամուէլ:*

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.— Հասարակութենէն կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոնի Եկեղեցաշէն Տիկնանց Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացաւ 7000 ֆր. ի նպաստ Լիոնի եկեղեցւոյ շինութեան, սորբեւ տրուած գրութեամբ եւ անուններու ցանկով:

Երրումցի Լիոնաբնակ սգակիր հայրենակիցներս, մեր հայրենակից հանգուցեալ Բաղդասար Մակարեանի կսկծալի մահուան առթիւ. սորբեւ տրուած գումարներով մեր մասնակցութիւնը կը փափաքինք բերել Լիոնի եկեղեցւոյ շինութեան.— Պ. Պ. Արմենակ Աւետեան, Շաւարշ Խաչատուրեան, Հրանտ Սլոյեան, Պետրոս Աւագեան հազարական ֆրանք, Ղեւոնդ Գայթանճեան, Աղաճան Կիւրեղեան, Արսէն Մարկոսեան, Վարդան Քէշիշեան, Ժիրայր Բաշիկեան, Թորոս Խաչատուրեան 500ական ֆրանք:

×

Կապ. Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները, Զատկուան տօներու առթիւ.— Տիկին Վարդուհի Յարութիւնեանէ, Այրի Տիկին Անուշ Քաջքաւեանէ, (Կարտանէն) Տիկին Վարդանուշ Պետոեանէ, Պ. Արամ Գաբրիէլեանէ, Պ. Ժիրայր Տէրտէրեանէ 500ական ֆրանք:

Շնորհակալութեամբ ստացած է նաեւ Զարսանճագի Հայր. Միութենէն Զատկի առթիւ 50 հատ հաւկիթ: Շնորհակալութիւն բոլոր անոնց որ մասնակցած են իրենց կարկանդակներով, պտուղներով եւ գումարներով բաժնելու համար հիւանդներուն:

Շնորհակալութեամբ ստացած է Պոմոնի Կապ. Խաչի վարչութիւնը Պ. Մարտիրոս Աւոյեանէ հազար ֆրանք, ողբացեալ Լէյլէկեանի հոգեհանգստեան առթիւ: Նոյնպէս Տիկին Վարդուհի Դարբինեանէ 500 ֆրանք իր ննջեցելոց հոգեհանգստեան առթիւ:

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ
ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՉԻ ՑԱՆՁՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՅԻ
ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, Bd. J. JAURES et
15, Av. A. MORIZET
Boulogne - Billancourt
Métro : MARCEL SEMBAT

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer, Paris (9e) Pro. 05-73.

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՄԵԾԱՐԱՆՔԻ ՕՐ
Նուիրուած

ԽՐԻՄԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿԻ
ԻՐ ՄԱՀՈՒԱՆ 50ԱՄԵԱԿԻՆ ԵՒ « ԱՐԾՒԻ ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆ »Ի ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ 100ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 16ին, Սալ Մագընոյի մէջ (88 բիւ տ'Օպանեը)

Նախաձեռնութեամբ Վասպուրականի Հայր. Միութեան կեդր. վարչութեան

Մասնակցութեամբ Մարսէյլի Համազգ. Մշակութային Միութեան եւ Տարօն-Սալնոյ – Զորի Հայր. Միութեան:

Կը նախագահեն Պ. Պ. Վ. ՊԱՆԴԻԿԵԱՆ, Ա. ԹԵՐԶԻՊԱՇԵԱՆ, Գ. ՇԵՂԻԿԵԱՆ:

Կը խօսին Փրոֆ. Գ. ԽԱՅԻԿԵԱՆ եւ Պ. Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ:

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Օր. Մ. Սիմոնեան, Օր. Ա. Շամիրեան, Պ. Ս. Աւտոյեան, Պ. Գ. Քենտիրեան եւ Պ. Մ. Տերոյեան:

Կ'արտասանէ Անիթա Սարգսեան:

Այս տօնակատարութեան կը հրաւիրուին Հայ Կաթողիկէ, Հայ Առաքելական, Հայ Աւետարանական եկեղեցիներու եւ առաջնորդարաններու ներկայացուցիչները, քաղաքական կազմակերպութիւնները, քահանայական դասը, բոլոր բարեգործական եւ ուհայր. Միութիւնները:

Մուտքը ազատ է:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած՝ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի կողմէ, տեղի կ'ունենայ հինգշաբթի, 30 Մայիս, կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Սալ Մագընոյի մէջ:

Կը խօսի Լիբանանէն նոր ժամանած «Քարէն Եփփէ» ճեմարանի նախկին տնօրէն եւ «Յուսաբեր»ի խմբագիր՝

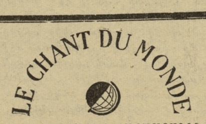
ԸՆԿԵՐ Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

SURPRISE - PARTY

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Պանեէօ Քաշանի մասնաճիւղին կողմէ, այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 16էն 23, Ազգ. Տան մէջ (ռիւ տը Թրէվիզ):

Orchestre

ԵՐԳԵՐ ԵՒ ՊԱՐԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԷՆ (*Թիւ* 1), Այգեկուտք, Զինչ ու զինչ, Լուսնակ գիշեր, Անուշս, Խնջոյքի երգ, Գիւմրիի շուրջպար, Ի՞նչ - ի՞նչ անեմ:
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՈՒՄԲ, *ղեկավարութիւն՝ Ա. Ալեքսանդրեան, Գ. Զաքարեան եւ Թ. Ալթունեան*

LDY 4043

×

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՐԳԵՐ (*Թիւ* 2)
Գացէք տեսէք, Կալի երգը, Մեռնիմ քեզ համար, Կեցցէ փեսան, Եղնիկի պէս, Սարերով գացի:
Երեւանի ռատիօ - կայանին ժողովրդական գործիքներու խումբ, ղեկավարութիւն՝ Ա. ՄԵՐԱՆԿՈՒԼԵԱՆ, մեներգ. Յովհաննէս Պատալեան եւ Օֆելիա Համբարձումեան:

LDY 4075

×

ԵՐԵՒԱՆԻ ԱՐՁԱԳԱՆԳՆԵՐ (*Թիւ* 3)
Երեւանի գիշերները, Իմ անոյշ Հայաստան, Սիրերգ, Տունին նամբուն վրայ, Ստեփան Շահումեանին
Հայաստանի երգերու եւ պարերու խումբ, ղեկավարութիւն՝ ԹԱԹՈՒԼ ԱԼԹՈՒՆԵԱՆ:

LDY 4085

En Vente —
« ELEDISC »
69 2Bd. Voltaire PARIS
et chez tous les bons disquaiers

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ 39ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Ալամպրայի մէջ, այս շաբաթ գիշեր ժամը 9էն մինչեւ լոյս:

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ շրջանիս բոլոր խումբերուն եւ ենթակոմիտէներուն, Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան եւ իր խումբերուն, ինչպէս նաեւ Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութեան եւ իր մասնաճիւղերուն:

Կը նախագահէ ընկ. Յ. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Կը խօսին՝ ընկերներ Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ եւ Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին:

Հայկական պարեր՝ Հ. Յ. Դ. Պոմոնի «Քրիստափոր» խումբի կողմէ, կենդանի պատկեր:

Իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն.— Օր. Օր. Մ. Մարկոսեան (*դաշնակ*), Ալիս Շամիրեան (*երգ*), Մակի Իշխանեան (*արտասանութիւն*), Ալիս Յաբութիւնեան (*արտասանութիւն*), Արմենուհի Ճանիկեան (*արտասանութիւն*):

Պ. Պ. Սարգիս Չէօրէքճեան (*ջութակ*), Զարեհ Գասեան (*մեներգ*), ընկեր Գրիգոր Քէնտիրեան (*Արտասանութիւն*):

Նուագախումբ՝

LUC ERARD

Ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով:

Մուտքը ազատ է:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Ն. Պ. Հայ Սպայից Միութիւնը հրաւիրում է անխտիր բոլոր Հայերին ներկայ լինելու այս կիրակի, Փարիզի Հայոց եկեղեցում հոգեհանգստեան պաշտօնին, յարգելու համար յիշատակը Սարդարապատի Բաշաբարանի, Ղարաքիլիսայի *եւ ուրիշ հերոսամարտներու, 1918 Մայիսին պատուոյ դաշտում ընկած հայ բանակի սպաների, ենթասպաների եւ զինուորների որոնք սպարապետ* Նազարբէկեանի *ընդհանուր հրամանատարութեամբ եւ քաջարի հայ ժողովուրդի միահամուռ ճիգերով, պարտութեան մատնեցին դարաւոր թշնամու գերազանց ուժերը եւ փրկեցին Հայրենիքը* եւ Էջմիածնի Սուրբ Աթոռը:

Հայ Սպայից Միութեան վարչութիւն

***

Մարսէյլ, Սէն Լու — Այրի Տիկին Նեկտար եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ Մայիս 30ին Եշ. օր Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ մէջ պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց ամուսնոյն եւ հօր Վահան Տէրտէրեանի *մահուան քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին հանգուցեալի ազգականները եւ բարեկամները:*

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԿԱՊ. Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.— Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ - Ազատնի Փեհլիվանեան իրենց մօր յիշատակին (մեռած Ամերիկա) կը նուիրեն չորս հազար ֆրանք, փոխան հոգեհանգիստի:

Տէր եւ Տիկին Մարտիրոս – Աստղիկ Թութաֆեան իրենց որդու Բարգէնի (զինուոր Ալժերիա) արձակուրդի գալու ուրախ առթիւ կը նուիրեն երկու հազար:

Տէր եւ Տիկին Ստեփան - Զապէլ Տէր Խաչատրեան հազար ֆրանք կը նուիրեն իրենց զաւկին Սոնիայի ապաքինման ուրախ առթիւ: Պ. Կ. Դ., Կապ. Խաչի օրուայ հանդէսին հազար ֆրանք կը նուիրէ մասնաճիւղին, գնահատելով անոր գործունէութիւնը:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ մրցանակաբաշխութեան հանդէսը Յունիս 30ին, որուն կը յաջորդէ դաշտահանդէսը:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. բոլոր ենթակոմիտէներու եւ խումբերու ընկերներու ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ «Ահարոնեան» ակումբին մէջ: Կը զեկուցանէ՝

ԸՆԿ. Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Սարգիս Մինասեան ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին:

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին Խրիմեան դպրոցը: Շատ կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՕՐԸ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Վալանսի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ» խումբի խնջոյքը:

Այս շաբաթ իրիկուն «Ահարոնեան» ակումբին մէջ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

***

Կիրակի կէսօրէ վերջ Նոր Սերունդի հաւաքոյթը՝ նոյն սրահին մէջ:

ՊԱՏԱՐԱԳ

Այս կիրակի, Ալֆորվիլի Ս. Պ. Պ. եկեղեցւոյն մէջ պատարագելու եւ քարոզելու հրաւիրուած է Պոլսէն հիւրաբար քաղաքս գտնուող Տէր Հմայեակ Ծ. Վրդ. Պահթիարեան:

Պատարագը պիտի երգեն խաչակիր մանուկները: Պիտի մեներգեն Տիկին Շաքէ Գալայճեան եւ Պ. Աւետիս Քիւփէլեան:

Կը հրաւիրուին բարեպաշտ հաւատացեալները:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ
ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻՒ

Եկեղեցւոյ հովանաւորութեան տակ բացուած Պէլվիլի Կրթ. Մարմնոյ դպրոցին:

Այս Կիրակի ժամը 15ին:

Նախագահութեամբ Հայրապետական պատուիրակ Տ. ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊՍ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ:

Խմբերգ, պար, արտասանութիւն, տրամախօսութիւն աշակերտներու կողմէ:

Դպրոցի սրահը՝

48 Rue des Solitaires(Métro Place des Fêtes)

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ
42ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ՓԱՌԱՏՕՆԸ

Շաբաթ, 25 Մայիս ժամը 21էն 5

CERCLE MILITAIRE (PLACE ST. AUGUSTIN)

Հանդիսաւոր բաժին — ժամը 21էն 23 – վարի սրահին մէջ

Նախագահութեամբ Պ. ՌԷՅՄՕՆ ԹՐԻՊՈՒԼԷԻ (Նախկին նախարար նախկին Ռազմիկներու):

Կը խօսի Պ. ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Ուղերձներ՝ Օր. Պասմաճեան, Պ. Պ. Սափրաստեան, Վարդանեան, Խերոյեան

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Պար՝ Օր. Լ. Դանիէլեան, *երգ՝* Ա. Քիւփէլեան, Օր. Պէնկեան, Օր. Մուրատեան, *արտասանութիւն՝* Պ. Ա. Գմբէթեան

ՉԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

Գունաւոր ՆՈՐ ԺԱՊԱՒԷՆ եւ պաստառի վրայ գունաւոր պատկերներ:

Տեսարաններ Վասպուրականէն, որոնց մասին բացատրութիւններ պիտի տայ

Տիկին Ա. Խանտանեան

Պարահանդէս.— Վերի սրահին մէջ, ժամը 23էն 5:

Թխիկք նուագախումբ

ERIC MAZENSԻ

Աթրաքսիոններով, խաղերով եւ բազմաթիւ նուէրներ շահողներուն

ՃՈԽ ՊԻՒՖԷ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրաք : Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 25 ՄԱՅԻՍ
SAMEDI 25 MAI
1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7890 | 33ème ANNEE | Directrice : Arpik MISSAKIAN | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3701

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆ ՄԵՐ ԱՇԽԱՐՀ

●

Հայրի՛կ, Հայրի՛կ, քու հայրենիք վասպուրական մեր աշխարհ :

Անզուգական եւ անմահ Հայոն՝ Խրիմեան Հայրիկին նուիրուած հայրենաչունչ այս երգը տասնեակ տարիներով երգեցինք, անոր մէջ դնելով մեր ապատանենչ հոգիին ամբողջ կարօտը :

Երգեցինք հայրենասիրաբար, որովհետեւ գիտէինք թէ մե՛րն էր «Վասպուրական աշխարհը»: Երկիր Նայիրի՛ն: Որրանը հայ ազգին, որուն պատմութիւնը կը կորսուի Ուրարտուի եւ նախապատմական շրջանի մշուշին մէջ :

Մերը չէ այսօր Վասպուրական աշխարհը: Բուեր կը վայեն անոր չէն աւանները ու քաղաքներուն, հնամենի վանքերուն ու եկեղեցիներուն աւերակներուն մէջ :

Եւ սակայն տարագրութեան մէջ ալ կը շարունակենք երգել Վասպուրականը, հոգ չէ թէ անկա

Վարդի փոխան մեզ փուշ բերաւ :

Տարագիր է Վասպուրականցին, Հայոց «մնացորդաց»ին պէս: Սակայն չէ մոռցած իր պատմական հայրենիքը: Կը տոչորի անոր սիրով: Կ՚ապրի անոր անմոռանալի յիշատակներով եւ նուիրական աւանդութիւններով: Չէ մոռցած նոյնիսկ անոր ինքնատիպ լեզուն ու ոճը, զորս հաւատարմօրէն կը փոխանցէ նոր սերունդին, օտար աստղերու տակ :

Բացառիկ դեր վերապահուած էր Վասպուրականին՝ Հայոց ո՛չ միայն հին, այլ ժամանակակից պատմութեան մէջ :

Հայկական վերածնունդի փողը հնչեցուցած էր Վանի հարազատ զաւակ Խրիմեան Հայրիկ իր «Արծուի Վասպուրական»ով այնպիսի ատեն մը՝ երբ տակաւին ո՛չ մէկ յեղափոխական կուսակցութիւն գոյութիւն ունէր: Երբ դաւառը թշուառ էր եւ անտէր :

Մկրտիչ Փորթուգալեանի ցանած սերմերը պարարտ հող գտած էին այնտեղ :

Յեղափոխական առաջին կուսակցութիւնը կազմուեցաւ Վանի մէջ: Խրիմեանի «երկաթէ շերեփ»ին իմաստը լաւագոյնս հասկցեր էին իր հայրենակիցները :

Այնուհետեւ տասնեակ տարիներով Վասպուրական — Տարօն - Տուրուբերանի նման — հայրենիքի ազատութեան նուիրուած անձնազոհ մարտիկներու տնկարան ու ապաստանարան դարձաւ :

Վասպուրական փուշ մըն էր՝ մխուած հայ ազգի դարաւոր դահիճի աչքին :

Առիթը ներկայացաւ 1915ին, երբ ոճրագործ կառավարութիւնը վճռեց բնաջնջել Հայութիւնը՝ ընդմիշտ թաղելու համար Հայկական Դատը :

Առաջին հարուածը ուղղեց Վանին: Վճռական վայրկեանին Վանեցին մոռցաւ իր ներքին վէճերը: Մէկ սիրտ մէկ հոգի եղած՝ նետուեցաւ կռուի դաշտը :

Ապրիլ 7էն մինչեւ Մայիս 5 ամբողջ մէկ ամիս կուրծք տուաւ թշնամիի կանոնաւոր բանակի գնդակներուն եւ թնդանօթի ռումբերուն :

Ի վերջոյ տարաւ յաղթանակը :

Թշնամին պարտուած՝ խուճապահար փախուստ տուաւ Վասպուրական աշխարհէն: Հայերը գրաւեցին թրքական - զօրանոցները եւ այրեցին զանոնք :

Հայկական կամաւորական գունդերու ժամանումը ցնծութեան ու փառքի անմոռանալի օրեր ապրեցուց իրենց :

Վասպուրականի հերոսամարտը ոսկի տառերով արձանագրուեցաւ Հայոց պատմութեան մէջ :

Երկար չտեւեց սակայն յաղթանակի փառքը: Մանազկերտի կողմը ռուսական բանակին կրած պարտութիւնը նահանջի ստիպեց Վասպուրականի հերոսական ժողովուրդը : 150.000 Հայեր բռնեցին տարագրութեան ճամբան դէպի Կովկաս, դժնդակ պայմաններու մէջ :

Փոխուեցաւ պատերազմի ճակատագիրը եւ Հայերը վերադարձան շատ չանցած, ի վերջոյ կրկին նահանջելու համար :

Վասպուրականի քաջերը իրենց օրինակով ցոյց տուին մեզի՝ թէ սեփական ուժն է ազգի մը լաւագոյն պաշտպանը :

Այսօր ոգեկոչելով հերոսամարտին մէջ ինկած մարտիրոսներու յիշատակը, աւելի ամրօրէն զօտեպնդուի՛նք մեր հաւատքին մէջ, ուխտե՛նք քալել անոնց գծած ճամբէն, մեր զաւակներուն ներշնչենք հայրենասիրական ոգի, այն հաստատ յոյսով, որ անպայման մերը պիտի ըլլայ կրկին Վասպուրական աշխարհը :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆԱԽԱԳԱՀ ՔՈԹԻԻ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

●

Երէկ կէսօրէն վերջ նախագահ Քոթի վերջացուց իր խորհրդակցութիւնները՝ երեսփոխանական խմբակցութեանց ղեկավարներուն հետ: Ասիկա սակայն բաւարար չէ տագնապը լուծելու համար :

Հանրապետութեան նախագահը կ՚ուզէ վարչապետութեան պաշտօնին կանչել այնպիսի մէկը, որ առաջին իսկ փորձով յաջողի Ազգ. Ժողովին մէջ մեծամասնութիւն մը ձեռք ձգել: Այս իսկ պատճառով, կը կարծուի թէ խորհրդակցութիւնները տակաւին կրնան երկարիլ: Ըստ էջ Քոթի հաւանաբար պաշտօն պիտի յանձնէ Փոլ Ռէյնոյի, որ բանակցութիւններ վարէ զանազան հոսանքներու պետերուն հետ :

Կուսակցական գլխաւոր խմբակցութեանց դիրքը հետեւեալն է: Ընկերվարականները պատրաստ են իրենց քուէները տալու նորաստեղծ կառավարութեան, սակայն անհաւանական է որ ուզեն մաս կազմել դահլիճին: Ընկերվարականները կը նախընտրեն որ վարչապետը արմատական մը կամ ընկերվար - հանրապետական մը (Նախկին կոլեան) ըլլայ քան թէ ժողովրդական հանրապետական (կաթոլիկ) անձնաւորութիւն մը: Նկատի ունենալով հաւանական թեկնածուներուն ցանկը, ընկերվարականներու նախընտրութիւնը կ՚երթայ Պլէվէնի, Միթթերանի կամ Փլէվէնի :

Ցամենայն դէպս, պէտք է մինչեւ կիրակի գիշեր սպասել, տեսնելու համար թէ ինչ որոշում պիտի տայ ընկերվարականներու Ազգ. խորհուրդը :

Անկախները գիտեն թէ իրենցմէ մէկը չի կրնար վարչապետ ըլլալ. գալով դահլիճին մաս կազմելու հարցին, պատրաստ են ընդունելու, պայմանաւ, սակայն, որ նմտացոյցին վիճակը ճշդուի: Ըստ իրենց, պետական գանձը սնանկացած է: Առ այժմ անտարբեր են այն ամբաստանութեանց, թէ իրենց բռնած դիրքին պատճառով է որ Կի Մոլէի կառավարութիւնը ինկաւ: Հակառակ չեն, որ նոր վարչապետը ընկերվար - հանրապետական մը ըլլայ, սակայն իրենց նախընտրութիւնը կ՚երթայ Փլէվէնի քան թէ Միթթերանի:

Ժողովրդ. հանրապետականները (կաթոլիկ), ինչպէս վերջին քուէարկութեանց ատեն, այժմ ալ մտադիր են հաւատարիմ մնալ ընկերվարականներուն եւ զգուշանալ չափաւորներէն ու արմատականներէն :

Միշտ ալ հակառակ են, որ կառավարութիւնը կազմուի փոքրամասնականներէ. փորձը ցոյց տուած է թէ համաձայնական (coalition) կառավարութիւններն ալ անկայուն են :

Այս երկու պատճառներով — ընկերվարականներէն չբաժնուիլ եւ մեծամասնական կառավարութեան մը ի նպաստ քուէարկել — Ժողովրդ. հանրապետականները պիտի պաշտպանեն ընկերվարականներու թեկնածուն :

Կ՚ուզեն նմանապէս, որ տագնապը շուտով լուծուի, եւրոպական դաշինքներու վաւերացումը չյետաձգուի. յետին նպատակ մըն ալ ունին. չորս տարիէ ի վեր իրենց ձեռքէն առնուած Արտաքին նախարարութիւնը կ՚ուզեն ձեռք ձգել :

Արմատականները կրնային յուսալ թէ կառավարութիւնը իրենց պիտի յանձնուի, եթէ ներքնապէս այսքան բաժան - բաժան չըլլային: Արդարեւ, առանց հաշուելու Մենտէսեան եւ Քէօյի հոսանքներուն թշնամութիւնը, Մենտէսեան թեւն ալ ինքն իր մէջ բաժնուած է քանի մը հոսանքներու :

Այս առթիւ, շատ յատկանշական եւ կարեւոր դէպք մը պատահեցաւ հինգշաբթի օր. Մենտէս Ֆրանս հրաժարեցաւ Արմատական կուսակցութեան փոխ - նախագահի իր պաշտօնէն, որովհետեւ վարչութեան անդամներուն մեծամասնութիւնը կը քննադատէր իր բռնած ընթացքը: Այսպէս, կառավարական տագնապին վրայ կը բարդուի նաեւ Արմատական կուսակցութեան տագնապ մը :

Ինչպէս կը տեսնուի, նախագահ Քոթի բաւական մեծ դժուարութիւններու պիտի հանդիպի, կառավարական տագնապը լուծելէ առաջ :

× Կը հաստատուի թէ նախագահ Քոթի դէպի Մ. Նահանգներ կատարելիք ճամբորդութիւնը պիտի յետաձգէ աշնան, եթէ կառավարական տագնապը լուծուած չըլլայ մինչեւ Յունիս 2:

× Ելմտական ու Տնտեսական Նախարարութենէն կը հաղորդեն թէ հրաժարեալ կառավարութիւնը որոշեց չեղեալ նկատել թղթատարական, հեռաձայնային հաղորդակցութեանց եւ պերճանքի ապրանքներու վրայ դրուած յաւելեալ տուրքերու հրամանագիրը: Տրուած բացատրութիւնը այն է, թէ քանի որ կառավարութիւնը յաւելեալ տուրքերու ծրագրին պատճառով ինկաւ եւ իր ելմտական ծրագիրը ամբողջութեամբ մը կը կազմէր, պատճառ չկայ որ միայն Յուլիս 1էն սկսեալ գործադրելի վերոյիշեալ հրամանագիրը ի զօրու մնայ:

ԱՆԳԼԵՒԵԳԻՊՏԱԿԱՆ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Երէկ, ուրբաթ, Հռոմի մէջ սկսան անգլեւեգիպտական տնտեսական բանակցութիւնները: Անգլիացիներու կողմէ այս բանակցութեանց կը մասնակցին Արտաքին նախարարութեան, Առեւտրական գրասենեակի եւ Ելմտական նախարարութեան ներկայացուցիչները: Եգիպտոսի կողմէ կը մասնակցին Դրամական փոխանակութեան գրասենեակի ընդհ. տնօրէնը, Եգիպտոսի Ազգ. դրամատան ներկայացուցիչն ու այլ ելմտագէտներ :

Խօսակցութեանց արդիւնքը առաւելաբար կախում պիտի ունենայ այն դիրքէն, որ Եգիպտոս պիտի բռնէ Սուէզի ազգայնացման հետեւանքով Անգլիոյ կրած վնասներու հատուցման մասին Մաքմիլլընի ներկայացուցած պահանջներուն հանդէպ: Մաքմիլլընի կառավարութիւնը վնասուց հատուցում կը պահանջէ նաեւ ի հաշիւ Եգիպտոսի անգլիահպատակներուն, որոնց սեփականութիւնները եգիպտական կառավարութեան կողմէ գրաւման տակ դրուեցան :

Անգլիոյ մէջ տիրող ընդհ. կարծիքն այն է, որ եթէ Եգիպտոս նուազագոյն զիջողութեան ոգի ցոյց տայ, անգլեւեգիպտական առեւտրական բնականոն յարաբերութիւններ կրնան վերսկսիլ :

× Լորտերու ժողովին մէջ, Սալիզպըրիի մարքիզը, որ քանի մը շաբաթ առաջ հրաժարած էր իր պաշտօնէն՝ Մաքարիոս արք. ի ազատ արձակման դէմ բողոքելու համար, բուռն խօսքերով յարձակեցաւ վարչապետին դէմ. անընդունելի գտաւ, որ անգլ. կառավարութիւնը համակերպի Սուէզի ... դոյավիճակին, եւ պահանջեց որ Անգլիա եւս հետեւի Ֆրանսայի օրինակին ու չօգտագործէ Սուէզի Ջրանցքը :

ՅՈՐԴԱՆԱՆ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿՆԵՐՈՒՆ ՀԵՌԱՑՈՒՄԸ

Յորդանանեան կառավարութիւնը պահանջեց Սուրիայէն, որ յորդանանեան հողամասերու վրայ գտնուող իրենց բանակները ետ կանչեն :

Սակայն սուրիական բանակները տակաւին կը շարունակեն մնալ ուր որ էին, իսկ Սուրիոյ կառավարութիւնն ալ չի պահեր իր դժգոհութիւնը :

Միւս կողմէ, արաբական բանակներն ալ կը շարունակեն գրաւուած պահել յորդանանեան իրենց դիրքերը: Յորդանան այս մասին որեւէ բողոք չհրաժարեցներ. ընդհակառակն, գոհ է, որ այս ձեւով ուժերը կը հաւասարակշռուին, մանաւանդ որ արաբական բանակները, յորդանանեան ուժերուն հետ ձեռք ձեռքի, կ՚ապահովեն երկրին ներքին անդորրութիւնը :

ԽՐՈՒՇՉԵՒԻ ՆՈՐ ՃԱՌԸ

Մոսկուայի ձայնասփիւռը երէկ հաղորդեց Խրուշչեւի մէկ ճառը, որուն մէջ կ՚ըսէ թէ Խ. Միութիւնը նպատակ չունի դրամատիրական աշխարհը ռումբերու ուժով պայթեցնելու: «Բայց, — կ՚աւելցնէ Խրուշչեւ, քանի մը տարիէն հողագործական մեր արտադրութիւնը պիտի գլէ անցնի Մ. Նահանգներու արտադրութիւնը. եւ այս յաղթանակը շատ աւելի կարեւոր հետեւանքներ պիտի ունենայ քան ջրածին ռումբը»:

Շարունակելով, Խրուշչեւ կը յայտարարէ՝ «Մենք կողմնակից ենք խաղաղութեան, հիւլէական զէնքերու արգիլման եւ կը պահանջենք որ Մ. Նահանգներն ու Անգլիա եւս միանան մեզի՝ այս նպատակներուն իրագործման համար »:

ԿԻՐԱԿԻ՝

ՇԱՀԱՆ ՇԱՀՆՈՒՐ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐԵՒՄՏ. ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ Սոցիալ - Դեմոկրատներու պարագլուխը, Օլլընհաուըր, կառավարութեան ներկայացուց Գերմանիոյ միացման մասին ծրագիր մը, որ կը նախատեսէ Վարշաւիոյ դաշինքին եւ Հիւս. Ատլանտեան Կազմակերպութեան լուծումը : Ծրագրին գլխաւոր կէտերն են՝ «Զօրս»երու ժողով մը (Խ. Միութիւն, Մ. Նահանգներ, Անգլիա, Ֆրանսա), Միացեալ Գերմանիոյ ճանաչումը Խ. Միութեան ու Մ. Նահանգներու կողմէ, գերմանական զինուորական մասնակցութիւն՝ եւրոպական ընդհ. կազմակերպութեան մը մէջ, Գերմանիոյ սահմաններուն ճանաչումը Զօրս Մեծերու կողմէ :

ՆԱԽԱԳԱՀ Այզընհաուըր կարեւոր խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ Մ. Նահանգներու Ապահովութեան Ազգ. Խորհուրդին անդամներուն հետ՝ ապազինման հարցին շուրջ յառաջ տարուող միջազգային բանակցութիւններուն առնչութեամբ :

ԻՏԱԼԻՈՅ մէջ գործադուլները շարժումը սկսաւ ծաւալիլ: Փոյի հովիտին երկրագործական բանուորներուն միացան նաեւ մետաղագործական ճարտարարուեստի 80.000 բանուորներն ու շինարարութեան մէջ աշխատող 350.000 բանուորներ :

ՍՈՒՐԻԱ Իսրայէլի դէմ բողոք ներկայացուցած էր ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդին. հարցին քննութիւնը յետաձգուեցաւ եւեքշաբթի օրուան :

ԿԻՊՐՈՍԻ մէջ ընդհ. գործադուլ յայտարարուեցաւ այսօր՝ պատերազմական վիճակին պահպանման դէմ բողոքելու համար :

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ 800 զբօսաշրջիկներ Օտեսայէն հասան Նափոլի :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Մայիս 23) — Ձոյլ ոսկի՝ 479.000, նափոլէոն 3700, դոլար. 3390, անգլ. 4270, քսան տոլարնոց 17.080, թղթադրամ (անպաշտօն) սթերլին 1115, տոլար 410, զուիցր. 98:

ԱԿՆ ԸՆԴ ԱԿԱՆ

●

Վիճակը ձգուած էր։ Որ եւ է տատանում կամ ընկրկում պիտի նշանակէր դաւաճանութիւն եւ անձնասպանութիւն։

Ծղնաժամը կը պահանջէր ինքնապաշտպանութիւնը կազմակերպել վճռական եւ միակամ։ Դիմադրական պայքարը մղել հաւաքաբար։ Զարնել եւ զարնուիլ անվրկանդ։

Եւ ամբողջ Վասպուրականը ոտքի կանգնեցաւ փառ պահելու համար իր արեւը Ազատութեան շողերուն տակ։

Անձնուէրները ամեհի պատնէշներ կանգնած էին իրենց բազուկներով մղելու համար ղոյամարտը։ Ճակատ ճակատի եւ ակն ընդ ական։

Այլ եւս ոչ ես ու դուն, ոչ աս ու ան։ Ոչ տարիք, ոչ ալ դասակարգ։ Ոչ սեւ, ոչ ալ դիրք։

Մենք, — բոլոր տրամադրելի ուժերով։

Կրակ ամէն ուղղութեամբ։ Ռազմական բոլոր միջոցներով ու հերոսական խոյանքով։

Երբ առաջին գնդակը որոտաց, թշնամին խուճապի մատնուած էր արդէն եւ կը մոլտար անզօր կատաղութեամբ։

Որո՞ւ մտքէն կ'անցնէր թէ երէկուան րայան պարտութեան պիտի մատնէր ամբողջ բանակ մը, դիրքեր գրաւելով յուսահատական քաջութեամբ։

Հրամանատարը ինք, անարդ դաւաղիր եւ արիւնարբու հրէշ, փրկութիւն կը փնտռէր անպատիւ նահանջով մը։

Ինք որ իշխանի եւ երեք ընկերներուն արիւնը լակած էր դեռ երէկ եւ դէպի սպանդանոց առաջնորդած՝ Վռամեանը։

«Ա՜խ, Վասպուրական, աշխար Հայաստան»...

Ահա նորէն փոթորիկ մը։ Թերեւս վերջինը։

Զարկ։ Եւ թող զազանը լճանայ իր արեան ճապաղիքներուն մէջ, որպէս զի բացուին Ազատութեան ճամբաները։

Այնքան դար լացիր եւ այժմ վառօդին ծուխն է որ պիտի ցամքեցնէ արցունքներդ։

Վա՛տ է թշնամին եւ անողորմ։ Կ'ուզէ իր տիրապետութիւնը պահել ջարդուփշուր ոսկորներուդ վրայ, գերեզմանոցի մը վերածելով ծաղկաւէտ երկիրդ։

Զարկ, որպէսզի չինարար բազուկդ կարենայ գործել ազատ ու անվտանգ։

... «Ակն ընդ ական եւ ատամն ընդ ատաման»։

Կա՞րճ տեւեց յաղթանակը։

Ոչի՛նչ։ Քառասուն տարի ետքն ալ լուխն անցաւ ինքնապաշտպանութեան սրբազան գործին։ Ամէն մէկ գիւղի ու թաղի մէջ, որքան ալ աննպաստ ըլլային իր դիրքերը, առիւծի պէս կուրծք տուաւ հազարաւոր խուժանի, զօրքի ու թնդանօթի դէմ։ Ի մի հաւաքեց ժողովուրդը։ Իր արծուի թեւերուն տակ առաւ, եւ օրերով դիւցազնական պայքար մղելով հետապնդող կատաղի թշնամիի դէմ՝ անցուց զայն բարձրաբերձ, ձիւնածածկ լեռներէն, անդնդախոր ձորերէն, հարթ դաշտավայրերէն եւ ապահով հասցուց դիմադրութեան կեդրոնները, Այգեստան, Վարագ, Շատախ, Փեսանդաշտ, Լիմ կղզին, ու այս վայրերու մէջ ալ շարունակեց մահու ու կենաց կռիւը իր հերոս զինակիցներու կողքին՝ խինդ ու ծիծաղով, հարսանեկան պարերով, թշնամին կատղեցնող ռազմի երգերով։

Երիտասարդութեան այս քաջագործութիւնները վարակեցին հոգիները ժողովուրդի բոլոր խաւերուն։ Ամէն ոք, առանց դասակարգի ու տարիքի խտրութեան, ճիգ թափեց փայլելու քաջութեան ասպարէզներով։ Քանինե՛ր մեր գեղջուկ տէրտէրներէն, նոյնիսկ բողոքական քարոզիչներէն զէնք վերցուցին ու դիրքերը մտան։ Անոնցմէ ոմանք կռիւներ ալ ղեկավարեցին։

Մեր պատանիներն ու աղջնակները գնդակներու տարափին տակ դիրքէ դիրք թռան աներկիւղ՝ նամակ ու գնդակ հասցնելու համար մարտիկներուն։ Մեր հօտաղներէն հերոսներ դուրս եկան։ Մեր քաջասիրտ մայրերու ու քոյրերու աչքերու մէջ արտասուք չչողաց, ոչ ալ յուսալքումի սարսուռ անցաւ անոնց սրտերէն՝ հակառակ արհաւրալի կացութեան։ Անոնք եղան միշտ համակ խրախոյս ու քաջալերանք։

Ճիշդ է որ ամէն մէկ ժողովուրդի սիրտին մէջ առիւծ մը կայ մրափող, պէտք է զայն արթնցնել գիտնալ։

Ալ արթնցած էր մեր ժողովուրդի առիւծը իր դարաւոր խոր քունէն։ Անոր ահեղ մռնչիւնէն դղրդացին Վասպուրական Աշխարհի սարերն ու ձորերը, դաշտերն ու հովիտները։ Եւ անոնց մէջ որջացած մարդ – գազանները փախուստ տուին լեղապատառ։

Մեր Նաիրական Հայրենիքը մաքրուեցաւ գինքը դարերէ ի վեր տրորող պիղծ կրունկներէն։ Հրէշի դիւային ծրագիրը ձախողած էր Վասպուրականի մէջ։

Փա՜ռք անոնց՝ որոնք գիտցան արթնցնել մրափող առիւծը։

Փա՜ռք մեր առիւծասիրտ ժողովուրդին։

ՂԱԶԱՐ ՆԵՐԿԱՐԱՐԵԱՆ

ԵՐԲ ԱՌԻՒԾԸ Կ'ԱՐԹՆՆԱՅ

●

Վասպուրականի հերոսամարտի տարեդարձի այս օրերուն, խորասուզուած հայրենի յիշատակներու մէջ, միտքս մեքենաբար կը սահանի մինչեւ 1896 թուականը։ Կը մտաբերեմ թէ ինչպէս գաւառներու ժողովուրդը անզէն ու անկազմակերպ ըլլալուն համար ոչխարի պէս մորթուեցաւ, եւ կը վերապրիմ քաղցր յուշերով այն շրջանը՝ որու ընթացքին ան արիացաւ հետզհետէ, եւ ընդունակ դարձաւ կերտելու 1915ի յաղթական հերոսամարտը։

Գաւառներու մէջ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնն էր որ սկսած էր իր կազմակերպութիւնը՝ Շատախէն։ Հոն կազմած էր քանի մը խումբեր եւ զէնքեր ալ հայթայթած։ Սակայն դեռ միւս գաւառները չանցած՝ դահիճը տուած էր ջարդի ահեղ հրամանը։ Այս խումբերը Շատախ — Թաղի մէջ հերոսաբար ետ մղած էին խուժանը՝ եւ փրկած ժողովուրդը, միայն 60-70 զօհերով։ Անմահ Նիկոլ Դումանի խումբն ալ պաշտպանած էր Փեսանդաշտի 3 – 4 գիւղերը։

Ողբերգական էր միւս գաւառներուն վիճակը։

Այսօր, 61 տարի յետոյ, յիշողութեանս մէջ անջնջելի ու թարմ մնացած են ըսպանդի այն ահաւոր տեսարանները՝ որոնց ականատես եղայ մանուկ հասակիս։

Քրտական վոհմակներ յանկարծ ադաս համարձակ խուժեցին հայրենի գիւղս եւ սկսան ջարդել արական սեռը 4 - 5 տարեկանէն մինչեւ ամէնէն զառամեալ ծերունին։

Հրացանները կը գոռային, սուրերը, դաշոյններն ու դանակները կը շողային։ Տապարներու ու բիրերու ջարդ ու փշուր ընող հարուածները կ'իջնէին։

Նոյն ողբալի վիճակին ենթարկուեցան բոլոր գիւղերը։ Յիշատակութեան արժանի դիմադրական ոչ մէկ փորձ տեղի ունեցաւ։ Տասնեակ հազարաւորներ այսպէս խողխողուեցան։ Շէն գիւղերն ու դարաւոր վանքերը մոխրակոյտի վերածուեցան։

Ու հիմա աչքերուս առջեւ կը պատկերանայ այս գաւառներու 1915 Ապրիլի հոյակապ դիմադրութիւնը։

1896ի երկչոտ, այդ երիտասարդութենէն հետք չէր մնացած։ Հ. Յ. Դաշնակցութեան անձնուէր գործիչներ Արամի, Իշխանի, Կոմսի, Սարգիսի եւ իրենց գործակից գիւղացի հայդուկներու բոցավառ շունչին տակ յառաջ եկած էր երիտասարդութիւն մը տոգորուած յեղափոխութեան սրբազան գաղափարներով։ Ան այժմ ունէր առնական դիմագիծ, անխորտակելի բազուկ, անընկճելի կամք։ Դարձած էր աղատատենչ, անվեհեր, խիզախ։

Աղթամարի եւ Նարեկի կռիւներու մէջ հայդուկներու ցոյց տուած քաջութիւնը, կարգ մը ոճրագործ պէկերու վրայ կատարուած խիզախ ահաբեկումները, աւազակ ցեղերու եւ կեղեքող պաշտօնեաներու սանձահարումն ու խաղաղ աշխատանքի ստեղծումը՝ երիտասարդութեան մէջ յառաջ բերած էին աննկարագրելի խանդավառութիւն եւ խոր պաշտամունք դէպի յեղափոխութիւնն ու իր զինուորեալները։

Ան ըմբռնած էր զէնքի հրաշագործութիւնը եւ ծախելով արտը, այգին, մէկ հատիկ եզը կամ կովը զէնք մը գնած էր։ Անոր փարած անբաժան, ու վճռած պաշտպանել ժողովուրդի կեանքն ու պատիւը մինչեւ իր վերջին շունչը։

Այս աքանչելի երիտասարդութիւնն էր ահա, որ հին սերունդին պատկանող սակաւաթիւ յեղափոխականներու հետ, դը պատմութիւնը կ'ըսէ.

— Ժողովուրդ մը կար մօտաւոր Արեւելքի լեռներուն մէջ, Արարատի ստորոտը։

Ճակատագրական պահու մը, այդ ժողովուրդը գերագոյն գոյամարտը մղեց իբրեւ մէկ մարդ փշրելով արիւնազանդ բռնակալութեան մը ժանգոտած շղթաները։

Ան Ազատութեան եւ ստեղծագործ աշխատանքի դրօշը պարզեց ուերակներու վրայ։ Եւ երբ կը շարունակէր վարել ու հերկել, ուրիշ դաւաղիր մը դաշոյնը խրեց իր կողերուն։ Այդ ժողովուրդին բեկորները, մասամբ Արարատեան դաշտին մէջ հաստատուած եւ մասամբ ցիրուցան ի սփիւռս աշխարհի, միշտ երկիւղածութեամբ եւ հպարտութեամբ կ'ոգեկոչեն 1915 Ապրիլ – Մայիս ամիսները իբրեւ ներշնչարան հաւատքի եւ յարատեւութեան։

Ու պիտի ոգեկոչեն դեռ ուրիշ քառասուն տարիներ այն վստահութեամբ թէ ցորչափ բուն իրաւատէրը չէ վերադարձած, միայն բուեր պիտի վայեն Վասպուրական աշխարհին, ինչպէս ամբողջ արեւմտեան Հայաստանի մէջ։

Երբ ժողովուրդ մը Ազատութեան կամքըն ունի Աստուած անգամ «Առաւօտ լուսոյ» կ'երգէ։

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

(Գահիրէ 1955, Մայիս)

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ

●

«... Հայ ցեղը իր գոյութեան ընթացքում շատ անգամ է փարել զէնքին, իր գոյութիւնը պահելու համար, շատ անգամ է հրապարակ բերել կռիւ, բայց այն կռիւը, հերոսական այն ճիգը, որ նա հրապարակ բերեց մի քանի վայրերում իր ներկայ գոյութիւնը պահելու համար... կարելի է ասել, բացառիկ է եղածների մէջ»։ (Ա-Դօ, «Մեծ Դէպքերը Վասպուրականում 1914-1915»։ Երեւան, 1917)։

Քառասուն տարի առաջ, երբ Ա - Դօն հրատարակութեան կուտար իր գիրքը, ծանօթ էր Վասպուրականի մէջ կատարուած դէպքերուն միայն։ Իր ծանօթութիւնները արդիւնք էին 1915ին, տեղին վրայ կատարած լայն պրպտումներուն եւ քննութիւններուն։

Առանց ստորագնահատելու հերոսական այն հոյակապ էջերը, որ մեր ժողովուրդը արձանագրած է իր երկարամեայ գոյութեան ընթացքին, Ա-Դօն, այն աննախնտ համոզումն ունէր, որ Վասպուրականի հերոսամարտը «բացառիկ է եղածների մէջ»։

Այս նոյն գնահատութիւնը ունեցած են ուրիշ հեղինակութիւններ ալ, որոնք ծանօթ են Վասպուրականի հետ, նաեւ, Մուսա Տաղի, Ուրֆայի, Այնթապի, Մարաշի, Սասունի եւ դեռ ուրիշ վայրերու հերոսական պայքարներուն։

Ընդհանրացած այս գնահատութիւնը հիմնաւորելու բազմաթիւ պատճառաբանութիւններէն, մատնանշենք մէկ քանի կարեւորները միայն։

Ա.— Դէպքերու ծաւալումը։

Վասպուրականի դիմադրական շարժումը չսահմանափակուեցաւ մէկ կեդրոնի մէջ։ 1914ի վերջերէն մինչեւ 1915ի առաջին ամիսներուն, զանազան գաւառներու մէջ տեղի ունեցած, համեմատաբար մասնակի բնոյթ կրող դէպքերուն յաջորդեց ընդհանուրը — իրական ապստամբութիւնը Ապրիլեան դրեթէ միաժամանակ եւ բոլոր գաւառներուն մէջ։

Այսպիսով, Վասպուրականի 200 հազար հայութիւնը, միասնաբար եւ միաժամանակ կռուի դուրս կուգար թիւով եւ զինական պատրաստութեամբ անհամեմատաբար զօրաւոր թշնամիին դէմ, ցրուած ամբողջ նահանգին մէջ։

Հայութիւնը իր դէմ ունէր ոչ միայն թրքական կանոնաւոր բանակը, ոչ միայն ուրիշ շրջաններէն փոխադրուած քրտական «չէթէյական» մասերը, այլ եւ տեղացի Թուրք եւ Քիւրտ տարրը։

Եթէ մեր բոլոր շրջանները անկարող եղան երկար ժամանակով տոկալ թշնամու գերակշիռ ուժին, եւ ստիպուած եղան լքել իրենց դիրքերը ու մեծ կորուստներու գնով միանալ պայքարը շարունակող կեդրոններուն, այս իրողութիւնը սակայն, փաստօրէն չսահմանափակեց գործողութիւններու ընդհանուր շրջագիծը։

Այսպիսով, Վասպուրականի դիմադրական շարժումները, սկիզբէն իսկ տարածուեցան ամբողջ նահանգին մէջ, եւ մնացին ամենածաւալունը մինչեւ վերջ։

Բ.— Պայքարի տեւողութիւնը։

Վասպուրականի դիմադրական պայքարի տեւողութեան շրջանը, ճիշդ պիտի չըլլար սահմանափակել օրերով։ Ասիկա, այն պատճառով, որ 1915 Ապրիլէն առաջ, 1914ի վերջին ամիսներուն սկսած, շարք մը շրջանները — մասնաւորապէս հարաւ-արեւմտեան — փաստօրէն թատերաբեմ դարձեր էին տեւական ընդհարումներու։

Իբրեւ հետեւանք այս իրողութեան, խանգարուած էր այդ շրջաններու բնականոն կեանքը։ Հայութիւնը կը մտածէր ապահովելու եւ զօրացնելու իր դիմադրական հնարաւորութիւնները, իսկ Թուրքը՝ նորանոր դաւեր կը ծրագրէր աւելի արմատական եղանակով իրականացնելու իր հայաջինջ ոճիրը։

Այս պայմաններուն մէջ, Վասպուրականի դիմադրական պայքարի սկիզբը պէտք է առնել ոչ թէ 1915 Ապրիլի առաջին օրերը, այլ յետ տանիլ առնուազն 5-6 ամսով, եւ վերջացած նկատել 1915 Մայիս 15ին։

Գ.— Համաժողովրդական բնոյթը։

Խաղաղութեան շրջանին, Վասպուրականցին ընդհանրապէս «կռուազան» է եւ նուազ համերաշխասէր։ Ծայրայեղ, անզիջող, յախուռն եւ կրքոտ՝ ներքին վէճերու եւ պայքարներու մէջ։ Արմատացած եւ պատմական հին թուականներէն ժառանգած իր այս գիծը չփոխուեցաւ երբեք։ Ընդհակառակն, աւելի ցայտուն դարձաւ մեր ազատագրական շարժման ընթացքին հետ զուգահեռաբար։ Ասկէ ալ, կուսակցական տեւական եւ յարաճուն վէճերը, մեր օրերուն, մասնաւորապէս Վանի եւ իր արուարձաններու մէջ։

Սոյն մէկտեղ, Վասպուրականցին զարմանալիօրէն գիտէ միանալ եւ միացեալ ճակատ ստեղծել իր գոյութեանը սպառնացող վտանգներու եւ աղէտներու պահուն։

Համագործակցութեան եւ համերաշխութեան ոգին շնորհին էր, որ Վասպուրականը համեմատաբար նուազագոյն կորուստով ազատուեցաւ 1895 - 96ի կոտորածներէն։

Այդ նոյն ոգին էր, որ 1915ին մէկտեղեց Վասպուրականի բովանդակ հայութիւնը, վերածելով զայն դիմադրական ամրակուռ ուժի մը։

Կարեւորը այս պարագային, այն չէ թէ ո՞վ ի՞նչ դեր կատարեց համաժողովրդական այս միացեալ ճակատով մղուած պայքարին մէջ։ Փաստերն եւ իրողութիւնները պատասխանած են արդէն այս կրկնակի հարցումներուն։

Էականը այն է, որ Վասպուրականի Հերոսամարտի ամբողջ տեւողութեանը, մեր ժողովուրդի ամբողջական միութիւնը՝ գլխաւոր եւ զօրաւորագոյն ազդակներէն մէկը հանդիսացաւ վերջնական յաղթանակին մէջ։

Մեր կուսակցութիւնները առանց այս միութեան դժուար թէ կատարէին իրենց վրայ ընկած ծանր եւ պատասխանատու դերը։

Ասկէ ալ, մեր Հերոսամարտի համաժողովրդական նկարագիրն ու բնոյթը։

Դ.— Արդիւնքը։

Սկիզբը յիշեցինք տարբեր շրջաններու հերոսամարտներն ալ։ Ամէն տեղ մենք կը գտնենք յանդգնութեան, քաջութեան եւ զոհաբերութեան միեւնոյն ոգին։ Սոյն մէկտեղ, այս բոլորի արդիւնքը նոյնը չեղաւ։

Վասպուրականի Հերոսամարտը բացառիկ եղաւ նաեւ այս տեսակէտէն ալ։ Երկարատեւ եւ մեծ զոհաբերութիւններով մղուած պայքարը վերջացաւ կատարեալ եւ ամբողջական յաղթանակով։

Երկու հարիւր հազարի հասնող հայութենէն փրկուեցան աւելի քան 150 հազար հոգի։

Բարոյական մեծագոյն շահէն զատ, 150 հազար հայութեան փրկութիւնը՝ գերագոյն շահը, փառապսակը եղաւ Վասպուրականի Հերոսամարտին։

Մեր յիշած այս պատճառները միայն բաւական չե՞ն արդարացնելու այն բացառիկ գնահատութիւնը, որ կը տրուի Վասպուրականի Հերոսամարտին։

Ս. ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

«ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ» ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐԻՉՆԵՐԸ ՊԷՅՐՈՒԹ ԵՒ ՊՈԼԻՍ

*

Պէյրութի «Ազդակ»ը մայիս 21 թիւով հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հրատարակէ Հիմնարկութեան վարիչներու այցելութեան առնչութեամբ. —

«Իրաք Փէթրոլիում Ընկերութեան տնօրէնութիւնը չորեք օր մամուլին հաղորդեց, թէ «Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան» վարիչները՝ Տօքթ. Փէրտիկեան, Փալմելայի դուքսն ու Պ. Ռոպեր Կիւլպէնկեան, Նախագահական պալատ իրենց այցելութեան ընթացքին, նախագահ Շամունին յայտնած են, թէ մտադիր են Պէյրութի մէջ հիմնել ինքնավար Ընկերակցութիւն մը, իրաւական բնոյթով, հայկական հիւղաւաններու բնակիչներուն համար արդիական աւաններու շինութեան անհրաժեշտ գումարը գոյացնելու համար:

Նախագահ Շամուն իր գոհունակութիւնը յայտնած է ի լուր այս ծրագրին եւ ընդունած է հովանաւորել Կազմակերպիչ Յանձնախումբը, խոստանալով առաջին նուիրատուն ըլլալ՝ Հանրապետութեան պարագային: Կիւլպէնկեան Հիմնարկութիւնը 50.000 սթերլինի առաջին նպաստով մը պիտի ըլլայ երկրորդ նուիրատուն:

Բաց աստի, Հիմնարկութիւնը տեղեկութիւններ քաղելու վրայ է՝ կարենալ որոշում մը կայացնելու համար իրեն ներկայացուած բազմաթիւ թելադրանքներուն եւ խնդրանքներուն շուրջ: Վերջացնելու համար, պէտք է յստակ ու մեկին կերպով հաստատել, թէ «Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութիւնը» ոեւէ երկրի մէջ, իր գործունէութիւնը հեռու պիտի պահէ քաղաքական կամ կրօնական նկատումներէ, յարգելով երկրին քաղաքական եւ իրաւական հաստատութիւններն ու ուղղութիւնը»:

Հիմնարկութեան վարիչները Պէյրութէն անցած են Պոլիս եւ Մայիս 19ին ներկայ եղած «Սէնթ Խաչի» եկեղեցիին արարողութեանց ինչպէս կը գրէ «Մարմարա» իր Մայիս 20ի թիւով: Ապա այցելած են Մայր Եկեղեցի, որուն արարողութեանց կը նախագահէր Գարեգին պատրիարք:

Պատուիրակութիւնը այցելած է նաեւ Ս. Փրկիչ հիւանդանոցը, եւ անոր Կիւլպէնկեան յարկաբաժինն ու գործողութեան սրահը՝ կառուցուած Կիւլլապինկիւլպէնկեանի մասնաւոր կտակով: Պատուիրակութեան յայտնուած են հիւանդանոցին կարիքները: Հիւրասիրութեան ընթացքին խօսք առած է հիմնարկութեան նախագահ Տօքթ. Փէրտիկեան որ յայտնած է թէ Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութիւնը ունի հինգ գլխաւոր նպատակներ (հրատարակուած «Յառաջ»ի Մայիս 5 թիւին մէջ) որոնց իրագործման համար է որ վարիչները ճամբորդութեան ելած են մօտէն շփում ունենալու համար հայ գաղութներուն հետ:

Մայիս 21ին Փարք - Օթէլի մէջ հրաժեշտի քօքթէյլ մը տրուած է հայ համայնքին կողմէ:

Նոյն օրը հիմնարկութեան վարիչները այցելած են Գարակէօզեան եւ Գալֆաեան որբանոցները:

«ԿԱՊ. ԽԱՉԻ ՕՐ»Ը ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

●

Կապ. Խաչի բոլոր մասնաճիւղերը հինէն ի վեր գեղեցիկ սովորութիւնն ունին գարնան մէջ օր մը նկատել իրենց աղգօգուտ միութեան օրը եւ կազմակերպել հանդէս մը:

Մայիս 19ը եղաւ Ալֆորվիլի բազմանդամ (123) մասնաճիւղինը: Մէզօն-Ալֆորի «Քաֆէ Սփոր»ի գեղեցիկ սրահի սեղանները, զարդարուած էին գարնան ծաղիկներով եւ բոլորն ալ գրաւուած:

Գովելի էր ներկայութիւնը Նոր Սերունդականներու, որոնք գրաւած էին առանձին սեղան եւ կը ներկայացնէին հաւաքոյթին ծաղկաստանը:

Հիւրասիրութիւնը պարզ, տունէն պատրաստուած խմորեղէններ: Նպատակը ուտել, խմելը չէր, այլ հոգեւին հաղորդակցիլ:

Կը նախագահէր Տիկին Հոփսիկ Իփէկեան որ ներկայացուց գլխաւոր գծերով, տարաշխարհի Հայուհիներու այս մեծ կազմակերպութեան կատարած բազմակողմանի հրաշալի գործը՝ դպրոցներ, հայերէնի երկօրեայ դասընթացքներ: Կ'օժանդակէ ուսանողներու, կը պահէ օդափոխութեան կայաններ (Ամերիկա, Յունաստան, Եգիպտոս, Սուրիա, Լիբանան, Ֆրանսա), կ'օգնէ հիւանդներու, ծերերու, կարօտեալներու: Օրհնութիւն է Լիբանանի պնակ մը կերակուրի ձեռնարկը, որ շաբաթը չորս օր տաք կերակուր կը բաշխէ դպրոցներու անսնունդ աշակերտներու:

Ունի ձեռագործի արհեստանոցներ, արծիւ - արծուիկներու մարզական խումբեր եւ այս գլխաւոր աշխատանքներուն, ներկայացումներով, հանդէսներով, կը սատարէ հայ մշակոյթին:

Անդրադառնալով Ֆրանսայի, բանախօսուհին ըսաւ. մեր կազմակերպութիւնը Ֆրանսայի մէջ ունի 21 մասնաճիւղ, իր այնքան գնահատուած բարենպատակ դաշնական գործերուն արընթեր՝ ունի իր սեփական շէնքով, մանուկներու օդափոխութեան կայանը, միակն ձեռնարկ մը հայապահպանման իր ջանքերուն նպաստող: Գնահատեց Ալֆորվիլի մասնաճիւղը, որ իր 28 տարուան գոյութեամբ, մինչեւ պատերազմ իր ակումբով, դպրոցով, Սանուց Միութեամբ, մեծ դեր կը կատարէ գաղութի մէջ, հասցնելով հայախօս, ազգանուէր սերունդ մը եւ այսօր ալ կը շարունակէ տարբեր միջոցներով իր օգտակար գործը: Իր բերած նիւթական օժանդակութիւնը կայանին կը դրաւէ առաջին տեղը շրջանի բոլոր մասնաճիւղերուն մէջ: Այս ամառ Ալֆորվիլէն 16էն 20 փոքրիկներ կ'երթան կայան մարմնական եւ հոգեկան կազդոյրի համար:

Շնորհակալութիւն յայտնեց Ալֆորվիլի ազգանուէր ժողովուրդին, առանց որուն օժանդակութեան, մասնաճիւղը չէր ունենար նիւթական այդ լայն միջոցները: Բանախօս տիկնոջ խօսքերը ողջունուեցան ծափերով:

Ծանօթ եւ սիրուած դեմասաններ Ա. Դմբէթեան, Գ. Վահան, Բշտիկեան եկած էին շէնցնելու Կապ. Խաչի օրը: Հակառակ բեմի չգոյութեան, ներկայացուցին «Թոթով Աբիտողոմ» զաւեշտը, իրենց հայրենաշունչ արտասանութիւններով, առակներու պատմութեամբ կուշտ ու կուռ խնդացուցին հանդիսականները: Նոր Սերունդականներէն արտասանեց Օր. Սոֆեան, մաքուր հայերէնով եւ զգացումով, փոքրիկն Թոմասեան ինքնաբերաբար բեմ ելնելով գողարիկ արտասանութիւն մը ըրաւ: Երգեց ընկերուհի Մուրատեան, Պ. Անթուան եւ Նոր Սերնդականները պարեցին հայկական խմբապարեր: Տէր եւ Տիկին Վաղարշակ Թէրզեանի (Լիոնէն Նոր Ալֆորվիլ հաստատուած) պատրաստած ափսէ մը խմորեղէնը աճուրդի դրուելով բոլորին սրտաբուխ մասնակցութեամբ, շատ կարճ ժամանակի մէջ Միութեան ապահովեց 21 հազար ֆրանք: Նոր Սերնդականներու սեղանը շահելով խմորեղէնը բաժին հանեց բոլորին: Հանդէսը վերջացաւ ուրախ տրամադրութեամբ: Ն. Կ.

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՋԱՐՍԱՆՃԱՔԻ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄԱԳԻՐՔԸ

(Հեղինակ՝ Գ. Ս. ԵՐԵՒԱՆԵԱՆ)

Գեղատիպ եւ մեծադիր 700 էջերէ բաղկացած, պատկերազարդ ու քարտէսաւոր այս պատմական հատորը, եզակի տեղ մը կը գրաւէ հայկական բնագաւառներու պատմագրութեան նուիրուած երկերու շարքին: Հնագոյն շրջաններու յստակ տեղեկութիւններով՝ նոր լոյս կը սփռէ Ծոփաց Աշխարհին մաս կազմող երբեմնի իշխանական բնագաւառ Ջարսանճաքի հայ կեանքին վրայ, եւ կը պարզէ Տերսիմի դաշտային մասին մէջ ապրող շուրջ 40000 հայութեան քաղաքական կեանքը:

Ջարսանճաքի պատմագիրքը կը ներկայացնէ նաեւ այս շրջանի հարուստ գաւառաբարբառը: Հում նիւթեր եւ օգտագործելի առատ ճ կը հայթայթէ ազգային հին ու նոր մեր պատմութեան, մանաւանդ Ջարսանճաքի հողային դատի մասին, որ մէկ էջը կը կազմէ հայութեան արդար դատին:

Հատորը, իր պատմական արժէքով, կոչուած է Հայոց պատմութեան ընդհանուր շղթային կարեւոր օղակներէն մէկը հանդիսանալու:

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՏԽՐՈՒՆԻ. — Պուքրէշէն ստացուած նամակէ ցաւով կը տեղեկանանք, որ ընկեր Ջաւէն Սարունի յանկարծամահ եղած է: Ողբացեալ Ջաւէն Պարտիզակցի էր եւ աշխարհամարտի նախօրեակին իր բնածին ոգեւորութեամբ բոլորանուէր կը մասնակցէր կուսակցական եւ հանրային կեանքին: Քեմալական շարժումէն վերջ անցաւ Ռումանիա, ուրկէ 1944ի աշնան Ռումանիոյ գրաւումէն ետք, ուրիշ դաշնակցականներու հետ աքսորուած էր Սիպերիա: Դատապարտութեան շրջանը վերջացուցած ըլլալով, մէկուկէս տարի առաջ վերադարձած էր Ռումանիա իր եղբօր՝ Սարգիս Սարունիի հետ, քայքայուած առողջութեամբ, ուր եւ կը փակէ իր աչքերը:

ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ մեծ սրահներէն մէկուն մէջ երաժշտական փայլուն հանդէս մը կազմակերպուած է, մասնակցութեամբ Արժանթինահայ արուեստագէտ Արմէն Կիրակի (երգիչ), պոլսահայ դաշնակահար Ռոզ Քէլէկեանի եւ եգիպտահայ ջութակահար Ժիրայր Քանթարճեանի: Երեք արուեստագէտներն ալ արձանագրած են արտակարգ յաջողութիւն մը:

ԻՆՏՐԱՅԻ (Տիրան Չրաքեան) բանաստեղծութեանց միակ հատորը, «Ներաշխարհ»ը լոյս տեսած է յունարէն լեզուով. Թարգմանութիւնն ու հրատարակութիւնը կատարած է նկարիչ, փորագրիչ եւ բանաստեղծ Յարութիւն Պոյաճեան:

ՊԷՅՐՈՒԹԻ «Հայկ. Ակումբ»ը ճաշ մը տուած է ի պատիւ անգլիացի մեծ պատմաբան ու հայասէր Արնոլտ Թոյնպիի ու տիկնոջ: Այս առթիւ Ա. Թոյնպի ճառ մը խօսելով անդրադարձած է դարերու ընթացքին Հայերուն վերապահուած դաժան ճակատագրին, 1915ի Եղեռնին, Հայաստանի ներկայ կորիզին. «Կովկասի Հայկական Հանրապետութիւնը կոչուած է շատ աւելի երկար ապրելու, քան այս կամ այն վարչաձեւն ու գաղափարաբանութիւնը»:

ԱՐԵՒՄՏ. ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ մայրաքաղաք Պոնի օփերային երգչուհի կարգուած է իրանահայ արուեստագիտուհի Տիկին Թամարա Փիլոսեան, որ իր երաժշտական ուսումը առած է Իտալիոյ ու Գերմանիոյ մէջ:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ մամուլի գործակալութիւնը հաղորդած է թէ Դերենիկ եպիսկ. Փոլատեան Ռանկուն հասած է. 15 օր մնալէ վերջ Պիրմանիա, պիտի անցնի Սինկափուր:

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (50)

ԵՐԿՈՒՆՔ

●

ԳԼՈՒԽ ԺԱ.

●

ԽՈՒԹԵՑԻ ԶՕՐԱՎԱՐԸ ԵՒ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ

Նորաշէն աւերակաց վրայ նստեր էր Յովնան գիշերելու իր խմբովը, երբ գիշերապահ տղաքը եկան իմացնելու իրեն թէ ձիաւորաց մեծ գունդ մը կը դիմէր Նորաշէն՝ Հողցի կողմէն: Արդէն Յովնանու սովորութիւնն էր գիշերելու տեղը միշտ ամրացնել խառն ի խուռն պատնէշներով: Ուստի խիստ լռութիւն հրամայեց իւրայնոց եւ բոլոր կրակները մարել եւ պատրաստ հսկել եւ ինք ընկեր մը միայն առած գնաց աւանին մուտքը դիտելու եւ իմանալու, թէ ո՞յք էին որ կուգային: Հոն կիսակործան աւերակաց մէջ սքօղ երբ քանի մը խօսք լսեց, յայտնի եղաւ իրեն թէ հայ էր այրուձին եւ թէ Մոկացի էին զօրքն որ կուգային: Մութուն մէջ նաեւ դիւրին եղաւ նշմարել Սմբատ Սպարապետ, որ շրջապատեալ ի թիկնապահաց, կը յառաջանար: Առանց դանդաղելու վազեց ելաւ Յովնան կիսակործան պատին վրայ եւ մեծ ձայնով, որ ձիերուն սալամբակ շառաչմանը յաղթանակեց, գոչեց, յանկարծ, եւ ամէն արշաւանք կարկամեցաւ.

«Սմբատ Սպարապետ Հայոց, ո՞ւր այսպէս կ'երթաս, սխալ է այդ քու ճամբան, թշնամեաց գիրկը դէպ կը տանի, ինչպէս տարաւ Բագարատ քու եղբայրդ: Ո՛վ Նախարարք, ո՛վ ազատազունդք Հայոց, մինչեւ ե՞րբ այսպէս միամտութեան եւ վատութեան ձեր անձը, ձեր ազգը, ձեր երկիրը, ձեր հաւատը պիտի զոհէք, մինչեւ ե՞րբ այդ իմաստութիւն կարծուած յիմարութեան պիտի հետեւիք: Ափսոս, հազար ափսոս, դուք անձամբ կ'երթաք զձեզ մատնելու անօրինաց ձեռքը. եթէ միայն զձեզ մատնէիք. գիտէ՞ք ուր կը տանի զձեզ ձեր անձանց մատնութիւնը. կը տանի մինչեւ դաւաճանութեան ձեր ազգին, կ'ընէ զձեզ անարգ սորուկ եւ գործակից Բուղայի եւ ձեզի վարձքի փոխարէն վատակոց շղթաներ կը սպասեն եւ բանտ, երբ մայրն Հայաստանի բոլորովին ճնշեալ, վաթարացեալ եւ հքացեալ լքնատարած գերեզման մը պիտի կազմէ եւ ողբայ ոչ միայն իւր զաւակներու գլխանց եւ շղթաներու վրայ, այլ նաեւ, մանաւանդ, այն զաւկներուն վրայ, որ արբանեակ եղան իւր դահիճներուն եւ մատնիչ իրենց եղբարց»:

Այդ մեծ ձայնը գիշերուան լռութեան մէջ, այդ աւերակաց վրայէն սասանեցուց Սմբատ.

— Ո՞վ ես դու, մարդ, ըսաւ, չարագուշակ մարգարէ, որ ամէն բարի փափաքները ի չար փոխարկեալ կը տեսնես, ամէն քայլափոխ վատ կը մեկնես, իբրեւ թէ դու միայն քու ազգդ սիրէիր, եւ ամէն հայ մատնիչ լինէր եւ դաւաճան իւր ազգին, միայն դու տեսար նորա թշուառութիւնը եւ ցաւեցար եւ Սմբատայ սիրտէն արիւն չի՞ հոսիր միթէ այդ սոսկալի պատուհասին որ մեր վրայ հասեալ է:

— Եթէ ճշմարտապէս ազգդ կը սիրես, մի երթար Խլաթ, մի երթար Բուղայի. հոն կայ մահ բռնեալ ոչ քու անձիդ, ոչ քու տոհմիդ միայն, այլ բոլոր հայ ազգին, դարձու այս քաջերը, գինէ սոցա ձեռքը պատերազմի եւ ոչ շղթայից: Վատութեան անունը խոհեմութեան հետ մի խառներ, խոհեմութիւնը ուխտադրուժներէ, սուտերդումներէ հեռի կենալն է: Մինչեւ ե՞րբ եւ քանի՞ անգամ պիտի փորձեն Հայք այդ թշնամին:

— Բայց ով եւ ինչ մարդ որ լինիս, այսպէս մութուն եւ խաւարի մէջ կարելի չէ խօսիլ եւ վիճաբանել. օթեւան մը մեզի գտնենք եւ հոն տեսնուինք:

— Ուր է սակից վերջ Հայուն օթեւան եւ բնակարան, Սմբատ Սպարապետ, ես լոյս աչօք Նորաշէն աւանը փնտռեցի եւ աւերակներ գտայ, մարդ փնտռեցի եւ երկոտանի գազաններ գտայ. դու խաւարի մէջ ինչ կը յուսաս գտնել:

— Իջնենք, տղաք, ըսաւ Սպարապետը. ամէն իջան ձիերէն, եւ ինք ուղղուելով Յովնանու կողմը՝ ե՞ս քեզի գամ թէ դու ինձ կուգաս, հարցուց:

Իսկ Յովնան շուտ մը ցատկելով իւր բարձրաւանդակէն ճամբուն վրայ եւ մօտենալով.

— Ես միշտ պատրաստ եմ գնալու եւ հնազանդելու նոցա որ Աստուած ազգին գլուխը դրեր է, միայն թէ սրբազան պարտիք կայ իմ վզին որ գիրենք վտանգէ զգուշացնեմ, մանաւանդ երբ վտանգն ակներեւ եւ յայտնի է:

Իսկ Սմբատ երբ մերձեցաւ եւ նշմարեց ամառուան գեղեցիկ եւ աստղազարդ գիշերուան մը աղօտ լուսով Յովնանու աչքերուն փայլը, որուն արդէն ձայնը մտքին մէջ ծանօթ յիշատակ մը կ'արթնցնէր, կանգ առաւ եւ ձեռքէն բռնելով.

— Ո՞ւր կրնամ քեզ հետ երկար եւ առանձին խօսիլ, Յովնան, ըսաւ:

— Ուր եւ երբ կամենաս, ես միշտ պատրաստ եմ:

— Երթանք, ուրեմն, եւ տեղ մը հարենք. դու, անշուշտ, տեղ մը գտար քեզի եւ քու մարդիկներուդ. յուսամ թէ միայն չես:

— Բոլոր աւանը աւերակ է դարձեր, իշխան. ես իմ ընկերներովս աւերակներու մէջ զետեղեցայ ինչպէս որ կրցայ. մենք մեր կորեկի հացով կը շատանանք, բայց դուք ի՞նչպէս կ'ընէք. միատեղ պաշար ունի՞ք, ձիոց համար դարի ունի՞ք:

ԾԵՐԵՆՑ

(Շար.)

ԲԱՑԱՌԻԿ ՀԱՄԵՐԳ
ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Չորեքշաբթի, 29 Մայիս, երեկոյեան ժամը ճիշդ 9ին, Իսիի քաղաքապետարանի շքեղ սրահին մէջ :

Կազմակերպուած տեղւոյն «Զաւարեան» կոմիտէին կողմէ, Մայիս 28ի Ազգային տօնակատարութեան առիթով :

Մասնակցութեամբ՝

ՍԻՓԱՆ-ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻՆ

եւ ընկերակցութեամբ Օրքէսթրը տը փարիի : *Ղեկավարութեամբ*

ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ

Ցայտագրին մաս կը կազմեն՝

Կոմիտաս վարդապետի, Եկմալեանի, Կանաչեանի, Ալթունեանի եւ Ափրիկեանի *լաւագոյն գործերը, որոնցմէ մաս մը առաջին անգամ ըլլալով կ'ունկնդրուի մեր շրջանի մէջ :*

Տոմսերու գիներն են՝ 300, 400 եւ 500 *ֆրանք : Տոմսերուն համար դիմել կազմակերպիչներուն եւ Գրատուն Հրանտ Սամուէլ :*

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.— Հասարակութենէն կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՖՐԱՆՔՕ-ԱՐՄԷՆԻԷՆ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲ

ԴԵՐԱՍԱՆ ԱՒԵՏԻՍ ՄԻՍԻՐԵԱՆ

Ժողովուրդին փափաքին վրայ դարձեալ կը բեմադրէ *Մաքս Տրէհերի*

«ՏԱՍՆԸՆՕԹԸ ՏԱՐԵԿԱՆՆԵՐԸ»
(Տրամ երեք արար)

Կիրակի, Յունիս 16ի իրիկունը, ժամը 8.45ին

Փոլ Ֆարալիքի Թատրոնին մէջ, 21 ռիւ Իվ Թիւտիք *Մէթրօ Ռեփուպլիք)*

Ինչպէս նաեւ ֆրանսերէն «ՁԱՓԻ ՎՐԱՅ ՇԻՆՈՒԱԾ ԱՄՈՒՍԻՆԸ»

Բեմադրութիւն՝ Հանրի Ճանիքի

Կը մասնակցին (այբուբենական կարգով) Մատլէն Էքիզեան, Մառի Էօֆսիւզեան, Հայկուհի Խտըշեան, Ժիզէլ Ճանիք, Աւետիս Միսիրեան, Տրդատ Նշանեան :

ԿԱՐԵՒՈՐ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Անպայման պէտք է այցելել

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

246 Rue Vendôme et
20 Rue Villeroy
LYON

Թարմ, համեղ եւ դիւրամատչելի Արեւելեան եւ եւրոպական ամենաընտիր ապրանքներ

Ինչպէս նրմաւ (ճիւղերով), պամիա, եալանճի տոլմա, յունական Թուրշիներ, պիպեռ, տերեւ, Թահին հելվա, վանիլ, շոքոլա, նուագէթ, լոքում, (սաքըզըը, նուազէթ եւ փիսթաշ) տուփով եւ քաշով, Շիրակ օղին (41 45 աստիճան), սուճուք, պաստրմա (կեսարական), սուրճ (քարավան եւ մոքքա) համեմներ, մահլէպ, սալէպ, ձիթապտուղ, ձէթ (350 *Ֆր. լիտր*), *քաշկավալ, ճերմակ պանիր (ոչխարի կաթով) եւ ամէն կարգի պահածոներ եւայլն, եւայլն :*

Մի վարանիք դիմեցէք՝

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆԻՆ

LA STÉ. **VERGER-FRUITS**
12 Rue St. Denis, Paris (I)
(Perimètre des Halles)
*

Փարիզի կեդրոնական Հալին մէջ հայկական միակ հաստատութիւնը կը փնտռէ Հարաւ. Ֆրանսայի գաւառներէն հմուտ եւ մասնագէտ՝

Courtier expéditeur en Fruits et Légumes

Tél. CEN 57-18

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾԱՐԱՆՔԻ ՕՐ
Նուիրուած

ԽՐԻՄԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿԻ

ԻՐ ՄԱՀՈՒԱՆ 50ԱՄԵԱԿԻՆ ԵՒ
« ԱՐԾՈՒԻ ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆ »Ի
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ 100ԱՄԵԱԿԻՆ
ԱՌԻԹԻՒ

Այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 16ին, Սալ Մազընոյի մէջ (88 րիւ տ'Օպաներ)

Նախաձեռնութեամբ Վասպուրականի Հայր. Միութեան Կեդր. վարչութեան

Մասնակցութեամբ Մարսէյլի Համազգ. Մշակութային Միութեան եւ Տարօն-Սասնոյ-Զօրի Հայր. Միութեան :

Կը նախագահեն Պ. Պ. Վ. ՊԱՆԴԻԿԵԱՆ, Ա. ԹԵՐԶԻՊԱՇԵԱՆ, Գ. ՇԵՂԻԿԵԱՆ :

Կը խօսին Փրոֆ. Գ. ԽԱՅԻԿԵԱՆ եւ Պ. Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ :

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Օր. Մ. Սիմոնեան, Օր. Ա. Շամիրեան, Պ. Ս. Աւտոյեան, Պ. Գ. Քեն-տիրեան եւ Պ. Մ. Տերոյեան :

Կ'արտասանէ Անիթա Սարգսեան :

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած՝ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի կողմէ, տեղի կ'ունենայ հինգշաբթի, 30 Մայիս, կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Սալ Մազընոյի մէջ :

Կը խօսի Լիբանանէն նոր ժամանած «Քարէն Եփփէ» ճեմարանի նախկին տնօրէն եւ «Ցուսաբեր»ի խմբագիր՝

ԸՆԿԵՐ Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Նիւթ՝ Ինչո՞ւ եւ ի՞նչպէս կազմակերպուեցաւ դաւը Կիլիկեան Աթոռին դէմ :

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

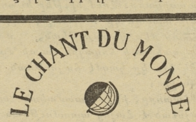
ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ մրցանակաբաշխութեան հանդէսը Յունիս 30ին, որուն կը յաջորդէ դաշտահանդէսը :

SURPRISE - PARTY

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սեբաստիոյ Պանեէօ Քաշանի մասնաճիւղին կողմէ, այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 16էն 23, Ազգ. Տան մէջ (ռիւ տը Թրէվիզ) :

Էքօլ Սանթրալի քառեակ

ԵՐԳԵՐ ԵՒ ՊԱՐԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԷՆ (*Թիւ* 1), Այգեկուտք, Զինչ ու զինչ, Լուսնակ գիշեր, Անուշս, Խնչոյքի երգ, Գիւմրիի շուրջպար, Ի՞նչ-ի՞նչ առեմ :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՈՒՄԲ, *ղեկավարութիւն՝ Ա. Ալեքսանդրեան, Գ. Զաքարեան եւ Թ. Ալթունեան*

LDY 4043

×

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՐԳԵՐ (*Թիւ* 2)
Գացէք տեսէք, Կալի երգը, Մեռնիմ քեզ համար, Կեցցէ փեսան, Եղնիկի պէս, Սարերով գացի :
Երեւանի ռատիօ-կայանին ժողովրդական գործիքներու խումբ, ղեկավարութիւն՝ Ա. ՄԵՐԱՆԿՈՒԼԵԱՆ, մեներգ Յովհաննէս Պատալեան եւ Օֆելիա Համբարձումեան :

LDY 4075

×

ԵՐԵՒԱՆԻ ԱՐՁԱԳԱՆԳՆԵՐ (*Թիւ* 3)
Երեւանի գիշերները, Իմ անոյշ Հայաստան, Սիրերգ, Տունին ճամբուն վրայ, Ստեփան Շահումեանին
Հայաստանի երգերու եւ պարերու խումբ, ղեկավարութիւն՝ ԹԱԹՈՒԼ ԱԼԹՈՒՆԵԱՆ :

LDY 4085

En Vente —
« ELEDISC »
269 Bd. Voltaire PARIS
et chez tous les bons disquaires

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ 39րդ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ
ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Ալամպրայի մէջ, այս շաբաթ գիշեր ժամը 9էն մինչեւ լոյս :

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ շրջանիս բոլոր խումբերուն եւ ենթակոմիտէներուն, Հ. Յ. Դ. Նոր Սեբաստիոյ Շրջ. վարչութեան եւ իր խումբերուն, ինչպէս նաեւ Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութեան եւ իր մասնաճիւղերուն :

Կը նախագահէ ընկ. Յ. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Կը խօսին՝ ընկերներ Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ եւ Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ :

Գեղարուեստական խնամուած բաժին : Հայկական պարեր՝ Հ. Յ. Դ. Պոմոնի «Քրիստափոր» խումբի կողմէ, կենդանի պատկեր :

Իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն.— Օր. Օր. Մ. Մարկոսեան (*դաշնակ*), Ալիս Շամիրեան (*երգ*), Մակի Իշխանեան (*արտասանութիւն*), Ալիս Յաբութիւնեան (*արտասանութիւն*), Արմենուհի Ճանիկեան (*արտասանութիւն*) :

Պ. Պ. Սարգիս Չէօրէքճեան (*ջութակ*), Զարեհ Գասեան (*մեներգ*), ընկեր Գրիգոր Քէնտիրեան (*Արտասանութիւն*) :

Նուագախումբ՝

LUC ERARD

Ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով :
Մուտքը ազատ է :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Ն. Պ. Հայ Սպայից Միութիւնը հրաւիրում է անխտիր բոլոր Հայերին ներկայ լինելու այս կիրակի, Փարիզի Հայոց եկեղեցում հոգեհանգստեան պաշտօնին, յարգելու համար յիշատակը Սարդարապատի Բաշաբարանի, Ղարաքիլիսայի *եւ ուրիշ հերոսամարտներու,* 1918 *Մայիսին պատուոյ դաշտում ընկած հայ բանակի սպաների, ենթասպաների եւ զինուորների որոնք սպարապետ* Նազարբէկեանի *ընդհանուր հրամանատարութեամբ եւ քաջարի հայ ժողովուրդի միահամուռ ճիգերով, պարտութեան մատնեցին դարաւոր թշնամու գերազանց ուժերը եւ փրկեցին Հայ-*րենիքը եւ Էջմիածնի Սուրբ Աթոռը :

Հայ Սպայից Միութեան վարչութիւն

Այրի Տիկին Աստղիկ Ախնազարեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ մասնաւոր հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ, յետ պատարագի իրենց սիրեցեալ եւ անմոռանալի ամուսնոյն եւ հօր

ՍՄԲԱՏ ԱԽՆԱԶԱՐԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի վարչութիւնը եւ ընկերները իրենց ցաւակցութիւնը կը յայտնեն ընկ. Յ. Տէր-տէրեանի (Փիռոյեան) իր կնոջ Շաքէ Տէրտէրեանի *մահուան առթիւ, եւ ի փոխան ծաղկեպսակի երկու հազար ֆրանք կը նուիրեն Մշակոյթի տան ֆոնտին :*

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՕՐԸ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Վալանսի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ» խումբի խնջոյքը :

Այս շաբաթ իրիկուն «Աճարոնեան» ակումբին մէջ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

***

Կիրակի կէսօրէ վերջ Նոր Սերունդի հաւաքոյթը՝ նոյն սրահին մէջ :

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer, Paris (9e) Pro. 05-73.

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին Խրիմեան դպրոցը : Շատ կարեւոր օրակարգ :

Տէր եւ Տիկին Յ. Թաճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Զ. Զաքարեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Կ. Օսմանճեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Մելինէ Վասէօր եւ զաւակը, Այրի Տիկին Հ. Զալըքեան եւ զաւակները (Պոլիս), Այրի Տիկին Ս. Դաւիթեան, Սուլթանեան, Քէշիշեան, Ակնունի (Հայաստան) : Կիւլպէնկեան, Աւագեան, Պետրոսեան, Պօտուճեան, Ցարութինեան (Ֆիլիպէ) եւ Վասէօր ընտանիքները կը գանուցանեն իրենց մօր, մեծ մօր, հարսին, հօրաքրոջ եւ ազգականին՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿ. ՄԱՌԻ Թ. ՕՍՄԱՆՃԵԱՆԻ
(Ծնեալ Սուլթանեան)

մահը, որ տեղի ունեցաւ Մայիս 22ին, յետ կարճատեւ հիւանդութեան :

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ այսօր շաբաթ, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, 15 րիւ Ժան Կուժօն, *ժամը* 14.15*ին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Սարսէլի գերեզմանատունը :*

Մասնաւոր մահազդ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ
ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՏՕՆԻՆ ԱՌԻԹԻՒ

Եկեղեցւոյ հովանաւորութեան տակ բացուած Պէլվիլի Կրթ. Մարմնոյ դպրոցին :

Այս Կիրակի ժամը 15ին :

Նախագահութեամբ Հայրապետական պատուիրակ Տ. ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊՍ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ :

Խմբերգ, պար, արտասանութիւն, տրամախօսութիւն աշակերտներու կողմէ :

Դպրոցի սրահը՝

48 Rue des Solitaires(Métro Place des Fêtes)

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Հայ Երիտ. ակումբի կողմէ :

Այս կիրակի ժամը 15էն մինչեւ 22 ; Ջիմմէր գարեջրատան մէջ (Փլաս տիւ Շաթըլէ) : Նուագախումբ Ժաք Քարբա :

Ճոխ պիւֆէ : Հաճելի անակնկալներ :

Ջերմ մթնոլորտ :

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ
42ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ՓԱՌԱՏՕՆԸ

Շաբաթ, 25 Մայիս ժամը 21էն 5

CERCLE MILITAIRE (PLACE ST. AUGUSTIN)

Հանդիսաւոր բաժին — ժամը 21էն 23 — վարի սրահին մէջ

Նախագահութեամբ Պ. ՌԷՅՄՕՆ ԹՐԻՊՈՒԼԷԻ (Նախկին նախարար նախկին Ռազմիկներու) :

Կը խօսի Պ. ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

Ողերձներ՝ Օր. Պասմաճեան, Պ. Պ. Սափրաստեան, Վարդանեան, Խերոյեան

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Պար՝ Օր. Լ. Դանիէլեան, *երգ՝* Ա. Քիւփէլեան, Օր. Պէնկեան, Օր. Մուրատեան, *արտասանութիւն՝* Պ. Ա. Գմբէթեան

ՁԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

Գունաւոր ՆՈՐ ԺԱՊԱՒԷՆ եւ պակիի վրայ գունաւոր պատկերներ :

Տեսարաններ Վասպուրականէն, որոնց մասին բացատրութիւններ պիտի տայ Տիկին Ա. Խանտանեան

Պարահանդէս.— Վերի սրահին մէջ, ժամը 23էն 5 :

Թիփիք նուագախումբ

ERIC MAZENSԻ

Աթրաքսիոններով, խաղերով եւ բազմաթիւ նուէրներ շահողներուն

ՃՈԽ ՊԻՒՖԷ

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE
HARATCH
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 փր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 փրաք : Հատը 12 փր.

ԿԻՐԱԿԻ 26 ՄԱՅԻՍ
DIMANCHE 26 MAI 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7891 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3702

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՌԱՋԻՆ ԶԷՆՔԸ

Ազգապահպանումը մեծ դժուարութիւններ կը ներկայացնէ արեւմուտքի քաղաքակիրթ երկիրներուն մէջ, ուր մերինէն աւելի բարձր մշակոյթ մը կը սպառնայ կլանել մեր նոր սերունդը :

Արեւելքի մէջ մշակոյթի մակարդակէն դատ իսլամական կրօնքն ալ կարեւոր ազդակ մը կը կազմէ հայութեան անաղարտ պահպանումին համար : Հոն ուր մզկիթ կայ՝ այլասերման վախ չկայ :

Արեւմուտքի մէջ քրիստոնէական կրօնքը երկսայրի սուր մըն է : Անիկա մեծապէս կ'օժանդակէ հայութենէն աստիճանաբար հեռանալու, ազգային կեանքէն ուծանալու եւ ի վերջոյ քաղաքակիրթ աշխարհի հսկայ հալոցին մէջ ձուլուելու :

Ինչպէս առաջքն առնել այս աճուող վտանգին, որ սպառնական կը դառնայ օրէ օր :

Երկու գլխաւոր զէնք կայ միայն, — Տուն եւ Դպրոց :

Ասոնց միջոցաւ է, որ կրնանք եթէ ոչ բոլորովին կասեցնել, գոնէ մեղմել չարիքը :

Շատ բնական երեւոյթ է, որ մանուկը երբ աչքերը կը բանայ կեանքին, տան մէջ իր ծնողքին ազդեցութիւնը կը կրէ, նախ քան դպրոց յաճախելու տարիքին հասնիլը :

Եթէ երախային հայրն ու մայրը, կամ տան մէջ միասին ապրող մօտիկ պարագաները հայերէն խօսին, շատ դիւրութեամբ, անգիտակցաբար, առանց ճիգի մայրենի լեզուն կը սորվի անիկա : Կ'ընտելանայ հայկական բարքերուն : Իր մէջ կ'արթննայ ազգային զգացումը :

Ուրեմն Ա. եւ մեծագոյն պատասխանատուութիւնը կը ծանրանայ ծնողքին վրայ : Գիտակից հայրեր ու մայրեր պէտք են մեզի ամէն բանէ առաջ, եթէ կ'ուզենք որ մեր զաւակները հայերէն սորվին եւ հայկական զգացումով տոգորուին :

Խօսելով այս երկրի մասին, ցաւալի է դիտել, որ քանի տարիները սահին, ա՛յնքան կը պակսի գիտակից ու հայրենասէր ծնողներու թիւը Ֆրանսահայ գաղութին մէջ :

Մայրեր կան, որ շատ լաւ հայերէն գիտնալով հանդերձ կը նախընտրեն Ֆրանսերէն խօսիլ իրենց փոքրիկներուն հետ : Կը վախնան, որ եթէ հայերէն խօսին, մանուկը չի կրնար լաւ Ֆրանսերէն սորվիլ :

Զո՛ւր մտավախութիւն : Մանուկը Ֆրանսերէնը փողոցին մէջ կը սորվի արդէն՝ նախ քան մանկապարտէզ մտնելը : Իսկ ներկայ դարուն՝ երբ անթելն ու հեռատեսիլը սովորական դարձած են տուներու մէջ, փոքրիկը փողոց ելլելու անգամ պէտք չունի՝ տեղական լեզուն սորվելու համար :

Կարգ մը ծնողներու մէջ ստորադասութեան զգացումն ու նահանջականութիւնը սկսած են աւերներ գործել : Կ'ամչնան հայերէն խօսելէ դուրսը : Ու այդ ունակութիւնը կը փոխադրեն իրենց տուներէն ներս :

Կան առեւտրականներ, որոնք կը քաշուին իրենց մայրենի լեզուով խօսելէ հայրենակիցի մը հետ իրենց խանութին մէջ՝ նոյնիսկ երբ օտար մը ներկայ չէ հոն :

Այս երեւոյթը դէշ անդրադարձում կ'ունենայ մատղաշ տարիքի մէջ գտնուող մեր զաւակներուն վրայ, որոնք ո՛չ մէկ ճիգ կ'ընեն, փափաք իսկ չեն ունենար սորվելու մայրենի լեզուն, որ ո՛չ մէկ նիւթական շահ կ'ապահովէ իրենց :

Ուրեմն տունն է, ընտանեկան յարկը՝ մանկան առաջին դաստիարակը :

Եթէ կ'ուզենք, որ նոր սերունդը կապերը չխզէ հայութեան հետ, չհեռանայ ազգային շրջանակներէ՝, չուծանայ ու չձուլուի արեւմուտքի համայնակուլ քուրային մէջ, ծնողքն է ամէնէն առաջ, որ իր պարտականութիւնը պէտք է կատարէ հանդէպ իր զաւակներուն : Ո՛չ միայն բակիզբի տարիներուն, այլ մինչեւ չափահասութիւն :

Ընտանեկան յարկն է, տունը՝ մեր առաջին զէնքը՝ պաշտպանուելու համար սպիտակ ջարդին դէմ :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

ՐԸՆԷ ՓԼԷՎԷՆ ՄՏՔԵՐԸ ՇՕՇԱՓԵԼՈՒ ՊԱՇՏՕՆ ՍՏԱՑԱՒ

Նախագահ Քոթի չի յուսար թէ կառավարական տագնապը լուծուած պիտի ըլլայ մինչեւ Յունիս 1. այդ պատճառով ալ նախ որոշեց յետաձգել դէպի Մ. Նահանգներ կատարելիք իր ճամբորդութիւնը : Ուաշինկթընի Ֆրանսական դեսպանը այս որոշումը յայտնեց ամերիկեան կառավարութեան. Նախագահ Այզընհաուըր ցաւ յայտնեց այս յետաձգման համար եւ յոյս յայտնեց թէ մօտիկ ապագայի մէջ առիթը պիտի ունենայ Նախագահ Քոթին ընդունելու :

Երկրորդ յատկանշական քայլ մը. — Ֆրանսայի Հանրապետութեան Նախագահը պաշտօն յանձնեց Րընէ Փլէվէնի, որ տեսակցութիւններ ունենայ քաղաքական անձնաւորութեանց հետ, անոնց մտքերը շօշափէ եւ կարելի եղածին չափ շուտով տեղեկագիր մը ներկայացնէ իրեն՝ ձեռք ձգած արդիւնքներուն մասին :

Րընէ Փլէվէն ընդունեց իրեն վստահուած այս պարտականութիւնը, ճշդելով հանդերձ, թէ ոչ այժմ եւ ոչ ալ աւելի ուշ ինքը որեւէ մտադրութիւն ունի Կի Մոլէի յաջորդելու : Ընդհանուր կարծիքն այն է, որ Րընէ Փլէվէն ամէն ճիգ ի գործ պիտի դնէ, որպէսզի Կի Մոլէ յաջորդէ Կի Մոլէ՝ դահլիճի տարբեր կազմով մը : Այս ուղղութեամբ յօդուած մըն ալ գրած է Փլէվէն, որուն մէջ կ'ըսէ թէ հայրենասիրութիւնը, Ալժերիոյ, դրամի կայունութեան եւ միջազգային կացութեան պատճառով, կը պահանջէ որ բոլոր կուսակցութիւններն ալ որոշ զիջումներ ընեն, եւ կ'առաջարկէ նախկին դահլիճին կազմը փոխել՝ փոխանակ նոր դահլիճ մը կազմելու :

× Ուրբաթ կէսօրէն վերջ, գործի ձեռնարկելով, Րընէ Փլէվէն ամէնէն առաջ երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Կի Մոլէի, ապա Փօլ Ռամատիէի հետ, «քաղաքական եւ տնտեսական կացութեան մօտէն տեղեկանալու համար» : Տնտեսական ու ելմտական հարցերու շուրջ կարեւոր խորհրդակցութիւններ ալ ունեցաւ Ֆրանսայի Դրամատան տնօրէնին եւ այլ անձնաւորութեանց հետ :

Շաբաթ առաւօտ տեսակցեցաւ Ազգ. Ժողովի նախագահ Լը Թրոքէրի, Ծերակոյտի նախագահ Կաստոն Մոներվիլի եւ Քրիսթիան Փինոյի հետ : Ապա պիտի ընդունէր կուսակցական իր ընկերները (ընկերվար – հանրապետականներ. նախկին կոլեան) :

Փլէվէն նպատակ չունի իր տեսակցութիւնները սահմանափակելու խորհրդարանային խմբակներու եւ կուսակցութեանց վարիչներով միայն. կ'ուզէ շփման մէջ մտնել կարելի եղածին չափ մեծ թիւով անհատ երեսփոխաններու եւ ծերակուտականներու հետ եւս :

Ամէնէն լաւագոյն պարագային կը յուսայ թէ կառավարութիւնը կրնայ կազմուիլ յառաջիկայ շաբթուան վերջը միայն :

× Կուսակցութիւններն ալ իրենց հերթին ժողովներ կը գումարեն որոշելու համար իրենց բռնելիք ընթացքը : Այսպէս, շաբաթ օր պիտի բացուէր ընկերվարականներու ազգային խորհուրդի նիստը : Ժողովրդական Հանրապետականներու (կաթոլիկ) համագումարն ալ պիտի բացուի հինգշաբթի օր :

× Ամէնէն յատկանշական խմորումը, սակայն, Մենտէս Ֆրանսի հրաժարումն է Արմատական կուսակցութեան վարիչի իր պաշտօնէն. շատեր նոյնիսկ կը կարծէին թէ Մենտէս Ֆրանս քանի մը համատարիմներով, պիտի հեռանար Արմատական կուսակցութենէն, որուն ղեկավարութիւնը ստանձնեց Էտուար Տալատիէ :

× Ալժերիոյ եւրոպական շրջանակները կը յուսան թէ ինչ ալ ըլլայ կառավարական տագնապին արդիւնքը, Ալժերիոյ նախարարը, Լաքոստ, պիտի պահուի իր պաշտօնին գլուխը :

ԱՊԱԶԻՆՄԱՆ ՀԱՐՑԸ

ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԺՈՂՈՎ ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆԻ ՄԷՋ

Շաբաթ օր Սպիտակ Տան մէջ բացուեցաւ ապազինման հարցին շուրջ «արտակարգ» ժողով մը, որուն կը նախագահէր Այզընհաուըր : Ժողովին արդիւնքը տակաւին յայտնի չէ, սակայն գիտենք թէ ներկայ պիտի գտնուէին Մ. Նահանգներու սպայակոյտին պետերը, ինչպէս նաեւ Հարոլտ Սթասըն, որ Լոնտոնի ապազինման ժողովներուն մէջ ամերիկեան պատուիրակն է :

Սպայակոյտին անդամները, Արտաքին նախարարութիւնն ու նախագահ Այզընհաուըր բոլորովին տարբեր տեսակէտներ ունին ապազինման հարցին շուրջ : Այս արտակարգ ժողովը հրաւիրուեցաւ, որպէսզի կարելի ըլլայ որոշ դիրք մը ճշդել ու համապատասխան հրահանգներ տալ Հարոլտ Սթասընի :

ԱՆԳԼԵՒԳԵՐՄԱՆ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

Արեւմտեան Գերմանիոյ Պաշտպանողական նախարարն ու գերմանական բանակներու ընդհ. հրամանատարը, որոնք Լոնտոն կը գտնուէին, վերադարձան Պոն : Հրաւիրուած էին Անգլիոյ Պաշտպանողական նախարարին կողմէ : Խօսակցութիւնները առաւելաբար դարձան Արեւմտ. Գերմանիոյ զինուորական կազմակերպութեան հարցին շուրջ :

Մասնաւոր յանձնախումբ մը կազմուեցաւ, որ պիտի զբաղի անգլեւգերմանական զինուորական ուժերու համադրման յատուկ ձեւ մը գտնելու խնդրով :

Լոնտոնէն մեկնելէ առաջ, Արեւմտ. Գերմանիոյ Պաշտպ. նախարարը յայտարարեց, որ իր կառավարութեան կարծիքով, հիւլէական զէնքերու մենաշնորհը պէտք է ձգուի մեծ պետութեանց (Մ. Նահանգներ, Խ. Միութիւն եւ Անգլիա) :

× Արեւմտ. Գերմանիոյ Արտաքին նախարարը, Ֆոն Պրենթանօ, խորհրդային դեսպանին յանձնեց Ապրիլ 27 թուակիր խորհրդային յուշագրին պատասխանը, որուն մէջ ըսուած է թէ Արեւմտ. Գերմանիա հիւլէական զէնքեր ունենալու պիտի չձգտի, այնքան ատեն որ ապազինման շուրջ համաձայնութեան յոյս մը կայ :

Ինչ կը վերաբերի Հիւս. Ատլանտեան Կազմակերպութեան խողովակով Արեւմտ. Գերմանիոյ մէջ հաւաքուելիք հիւլէական զինամթերքին, որեւէ վտանգ չէ Խ. Միութեան համար, որովհետեւ ամբողջ Կազմակերպութիւնը պաշտպանողական բնոյթ կը կրէ :

ՊԵԼԺԻՔՈՅ մէջ զինուորական պարտադիր ծառայութեան տեւողութիւնը 18 ամիսէն 12ի պիտի վերածուի, եթէ Հիւս. Ատլանտեան Կազմակերպութիւնը իր համաձայնութիւնը տայ :

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ կառավարութիւնը առաջարկեց գերմանեւխորհրդային առեւտրական բանակցութիւններու սկսիլ Յունիս 15ին :

ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿՆԵՐԸ ԿԸ ՀԵՌԱՆԱՆ ՅՈՐԴԱՆԱՆԷՆ

Ընթացք տալով յորդանանեան կառավարութեան պահանջին, եւ ստանալէ վերջ եգիպտասուրիական միացեալ բանակներու ընդհ. հրամանատարին հաւանութիւնը, Սուրիոյ կառավարութիւնը հրահանգ տուաւ իր բանակներուն, որ հեռանան Յորդանանէն :

Այս ուժերը Յորդանան մտած էին վերջին դէպքերուն ժամանակ, երկիրը իսրայէլեան հաւանական յարձակման մը դէմ պաշտպանելու պատրուակով :

ԱՅՍՕՐ՝

«ՍԻՐՏ - ՍԻՐՏԻ»
ՇԱՀԱՆ ՇԱՀՆՈՒՐ

Շաւարշ Միսաքեանի մահուան վաղորդայնին, Շահան Շահնուրէն ստացած էինք ցաւակցական նամակ մը, որուն կցուած էր ապատաշունչ պատմուածք մը :

Մեր տաղանդաւոր գրագէտը ընտրած էր արտայայտութեան այն անուղղակի եղանակը, որով հեղինակին միտքը կը յայտնուի շնորհիւ իմաստալից պատմութեան մը, որ նիւթէն դուրս է միայն երեւութապէս : Շահնուրին այս պատմութիւնը, որ քաղուած է հայկական մօտաւոր անցեալէն եւ կը շօշափէ մեր ողբերգութիւնը՝ անձնական յուշերու վերակոչումով, չի կրնար չհետաքրքրել Յառաջի ընթերցողները : Ուստի հրատարակութեան կուտանք ստանալէ ետք հեղինակին հաւանութիւնը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀՌՈՄԻ մէջ կը շարունակուին անգլեւեգիպտական բանակցութիւնները. տակաւին որեւէ մանրամասնութիւն չտրուեցաւ անոնց արդիւնքին մասին :

ՀԻՒՍ. ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ Կազմակերպութեան նոր ընդհ. քարտուղարը, Փօլ Հանրի Սփաք, մամուլի իր առաջին ասուլիսին մէջ յոյս յայտնեց թէ եւրոպական դաշինքները շուտով պիտի վաւերացուին շահագրգռուած պետութեանց կողմէ : Ալժերիոյ հարցը նկատեց զուտ Ֆրանսական ներքին խնդիր մը. իսկ Կիպրոսի հարցին մասին նախընտրեց չխօսիլ :

ԹՈՒՆՈՒԶԻ վարչապետը սպառնաց խզել Թունուզեւֆրանսական տնտեսական բոլոր կապերը, բողոքելու համար Ֆրանսական կառավարութեան այն որոշման դէմ, որ ժամանակաւոր կերպով կը դադրեցնէ Թունուզի տրուած տնտեսական օժանդակութիւնը : Ֆրանս. կառավարութիւնը ճշդեց թէ այս որոշումը տրուած է բողոքելու համար Ալժերիոյ ապստամբներուն շնորհուած Թունուզեան բացայայտ օգնութեան դէմ. ժամանակաւոր կարգադրութիւն մըն է եւ չի նշանակեր թէ Ֆրանսա կ'ոտնակոխէ Ֆրանսեւթունուզեան տնտեսական դաշինքը :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ թերթերէն մէկը, «Նէօյէս Տէօչլանտ», կը գրէ թէ զօր. Շփայտըլ 1934ին Մարսիլիոյ մէջ կազմակերպած էր այն մահափորձը, որուն զոհ գացին Եուկոսլաւիոյ Աղեքսանդր Ա. Թագաւորն ու Ֆրանսայի Արտաքին նախարարը՝ Լուի Պարթու :

ՖՈՐՄՈԶԱՅԻ մէջ հակաամերիկեան բուռն ցոյցեր տեղի ունեցան : Ցուցարարները յարձակեցան ամերիկեան դեսպանատան վրայ : 12 Ամերիկացիներ վիրաւորուած են : Ամերիկեան կառավարութիւնը բողոքեց Չանկ Քայ Շէքի :

ՄԱՌԵՇԱԼ ԹԻԹՈՅԻ ծննդեան 65ամեակին առթիւ Խ. Միութեան համայնավար կուսակցութիւնը «բարեկամական» մաղթանքներ ըրաւ :

ՓԱՐԻԶԻ 46ՐԴ ՏՕՆԱՎԱՃԱՌԻՆ բացումը կատարուեցաւ շաբաթ, Մայիս 25ին : Պիտի տեւէ մինչեւ Յունիս 10 :

ՕՐՈՒԱՆ ԳԻՐՔԵՐԸ

«ՀԱՄԲԱՐՁՄԱՆ ՏՕՆԸ ԵՒ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻ ՎԻՃԱԿԱԽԱՂԸ»

●

Վիէննական բանիբուն Մխիթարեանը՝ Հ. Եփրեմ Վ. Պօղոսեան, որ անցեալածածուկ հոգեկան, ազգային ու մշակութային մեր արժէքները խուզարկելու քաղցր այլ տաժանաղին աշխատանքին նուիրուած է, այս անգամ համեմատական ուսումնասիրութեան նոր նուաճումով մը կը ներկայանայ մեզի՝ իր վերջին գործով, — « Համբարձման տօնը եւ հայ ժողովուրդի վիճակախաղը », (Հրատարակութիւն Մխիթարեան Տպարանի, Վիէննա, 1956 : Մեծադիր 216 էջ) :

Բազմաշխատ պրպտումի եւ երեսուն տարիներու հետեւողական փնտռտուքի պտուղ է Հ. Եփրեմի ուսումնասիրական այս երկը, — «Է՛րկ»՝ որ կ՚արժեցնէ ինքզինք, երկունքո՛վ, ու անձանձիր պրկումով մարմին առած ըլլալու փաստով : Մեր օրերուն, մարդիկ կը խուսին լարումէ, կեդրոնացումէ եւ համեմատական ուսումնասիրութեան մը ճիգէն անբաժան քննասիրական սեւեռումներէ : Հաւատք ու կիրք պէտք է ունենալ, տասնամեակներու ընթացքին հրատարակուած հարիւրաւոր աղբիւրներ օգտագործելու, հաւաքելու համար առաջադրուած աշխատանքին նըպաստող հատուկտոր վկայութիններ, կամ մէկտեղելու համար անցեալէն մեզի փոխանցուած թանկագին նշխարներ : Հիմա դրեթէ չկան հին ախոյեանները, — անոնք, որ խիկարէս կ՚ըմբռնէին քննական եւ ուսումնասիրական ճիգերու կարեւորութիւնն ու արժէքը, ու մեր մշակութային, հոգեկան կամ ազգագրական վաստակին վրայ բան մը աւելցնելու կիրքով կ՚այրէին : Քանի մը հոգի ունինք միայն գաղթաշխարհի մէջ, որոնք հոգեպէս ու մտաւոր իրենց պատրաստութեամբ տրամադրուած են այս «նահատակութեան» , վստահ ըլլալով հանդերձ, որ մեր ... սեղաններուն վրայ « հաց » ու «սնունդ » ըլլալէ դադրած են այս կարգի «դժուարամարս» գործեր : Դառն է այս ճշմարտութիւնը, սակայն իրականութիւն մըն է , ա՛յլապէս արժանի՝ քննութեան :

Հ. Եփրեմ Վ. Պօղոսեան անոնցմէ է, սակայն, որոնք ծառայելու տենդով կ՚ապրին, ու չնչահեղձ կ՚ըլլան՝ եթէ չյոգնին, չաշխատին ու դասալքուին : Եթէ մարդիկ չեն տկար այս կարգի ուսումնասիրական կամ քննական ճիգերու, հայ բանասիրութիւնն ու մատենագրութիւնը, սակայն, կ՚ակնկալեն՝ որ մեր ժողովուրդի անցեալը ընդգրկող եւ առհաւական ու աւանդական մեր բարքերը պատկերացնող գիտական աշխատանքներ գան աւելնալ նախորդներու կողմէ իրագործուած վաստակին վրայ, մեր ներկային վրայ անցեալի լոյսը վառ պահելու համար միշտ : Կը փոխուին , անցուցտ, աշխարհաքաղաքական մեր պայմանները, մեր կեանքը շըջադարձ մը կ՚ունենայ, ու մեր սերունդները կը վերադառնան հայրենի ակունքներուն : Այն ատեն միայն մենք լիովին կը զգանք ու կը հաստատենք՝ թէ Հ. Եփրեմները անփոխարինելի ի՛նչ աշխատանք են իրագործեր, մտաւորական ու գիտուն մարդու իրենց պայծառատեսութեամբ : Հըպարտառիթ է եւ խրախուսիչ՝ հաստատել, ի դէպ, որ մեր հայրենիքին մէջ դուրգուրանքի եւ փրկարար ուշադրութեան արժանի են այս կարգի եփրեմական աշխատանքներ եւ համեմատաբար անըղնահատելի արդիւնք ու վաստակ կ՚իրագործուի հոն, վերջին տարիներու ընթացքին : Պետական կեանք եւ օգտագործելի աղբիւրներ, բանասիրական ճիգերու տրամադիր տարեց ու երիտասարդ դէմքեր, ծրագրուած ու կազմակերպ աշխատանք՝ ենթահող կը ստեղծեն գիտական եւ ուսումնասիրական լուրջ աշխատանքներու, որոնց ճամբով մեր ժողովուրդը քաղաքակրթական եւ մշակութային իր մեծութեան անժխտելի եւ վաւերական փաստերը կը գտնէ եւ համապատասխան մթնոլորտի մէջ կը պատրաստէ վաղուան իր սերունդները :

Անցնինք :

Հ. Եփրեմի « Համբարձման տօնը եւ հայ ժողովուրդի վիճակախաղը » արժէք է ո՛չ միայն իբրեւ Համբարձման տօնին հետ կապուած «վիճակախաղ»երու, «ջան գիւլիւմ»ներու նուիրուած քննական աշխատանք, այլեւ ու մա՛նաւանդ իբրեւ ատաղձ՝ Համբարձման ու վիճակախաղերու նուիրուած այդ տաղերուն կամ երգերուն մէջ մեր ժողովուրդի հոգին փնտռելու աւելի համապարփակ փորձի մը : Արդարեւ, ընդհանուր տեսութեամբ մը անդրադառնալէ ետք Համբարձման տօնին հետ կապուած ժողովրդական հաւատալիքներու, սովորութեանց եւ պաշտամունքներու, եւ քննելէ ետք «վիճակախաղ»ի սովորութիւնը՝ Յոյներու եւ Պարսիկներու մօտ, Հ. Ե. Պօղոսեան իր հատորին մեծագոյն բաժինը կը նուիրէ Հայաստանի եւ հայաբնակ քաղաքներու ու գիւղերու մէջ Համբարձման տօնին ու «վիճակ»ին նուիրուած բազմահարիւր տաղերու համադրութեան : Նոր-Նախիջեւանէն եւ Ղրիմի հայկ. քաղաքներու եւ գիւղերու մէջ, ի՛նչ երգերով ու ժողովրդային բանահիւսական ստեղծումներով կ՚արտայայտուէին Համբարձման եւ «վիճակախաղ»ի առթիւ հայութեան ապրումները : Հ. Եփրեմ Պօղոսեանի կողմէ համադրուած թանկագին ու սրտայոյզ պա՛տառիկները՝ ըստ լեզուի թէ խորքի՝ կրնան նիւթ դառնալ քննական եւ վերլուծական նոր փորձի մը, ու, այդ ճամբով, մեր ժողովուրդի աւանդական , հոգեկան, ազգային - աշխարհագրական, մտաւոր ու ցեղային տրամադրութիւններու աւելի լրիւ ճանչնալու աշխատանքի մը : Ունի՞նք համապատասխան լարումի պատրաստ մարդիկ : — Ըսինք, թէ մատի վրայ կը համրուին անոնք : Բայց Հայաստանը վստահօրէն կարենայ մեկնիլ Հ. Եփրեմի երախտաշատ այս գործէն, հում նիւթերէն նոր ու նոյնքան թանկագին իրագործումի մը հասնելու համար : Վանը, Մուշը, Տիգրանակերտը, Կարինը, Խըյնուսը, Քղին, Խարբերդը, Երզնկան, Բալուն, Բաբերդը, Զարսանճաղը, Չմշկածագը, Երեւանը, Լոռին, Մալաթիան, Ուրֆան, Արաբկիրը, Այնթապը, Մարաշը , Զէյթունը, Ատանան, Ամասիան, Մարզուանը, Շապին - Գարահիսարը, Եոզկատը, Պարտիզակը, Նիկոմիտիան, Ռոտոսթօն, Պրուսան ու միւսները (աւելի քան եօթանասուն քաղաքներ ու գիւղեր)՝ ժողովրդային այդ տաղերուն մէջ իրենց տոհմիկ ապրումներով, հոգեկան եւ զգացական արտայայտութիւններով, հայուն մարդկայնականութենէն կը խօսին, կեանքի իմացումը կը բացայայտնեն, կամ կը տարազեն ճակատագրապաշտ ժողովուրդի մը ոգեկան առանձնայատկութիւնները :

Հ. Եփրեմ Պօղոսեան լռիկ ու մունջ աշխատող միաբանի մը տիպարն է . ըմբռնելի է, որ՝ ցոյցի ու աղմուկի այս դարուն մէջ՝ իր գործը դրօշի մը չվերածուի . հիմա ուրի՛շ դրօշներով կը պարեն մարդիկ...

Սակայն, բարի ու աննահանջ վարդապետը կրնայ հաւատալ՝ թէ, անցաւոր սերունդներու փոխան, անանց մեր պատմութիւնը ի վերջոյ իր իսկական արժէքով պիտի ճանչնայ զինք ու մեծարէ իր գործը :

Մ. Թ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԶԱՐՏԱՍԱՆՈՒԱԾ ՃԱՌ

●

Հայ եւ օտար գրողների անուն - ազգանուններից ամէնից շատ ինձ վրայ տըպաւորութիւն է թողել հնդիկ մեծ գրող, Պէնկալեան կախարդ՝ Ռաբինդրանատ Թակորի անունն ու ազգանունը :

— Ռաբինդրանատ Թակոր ...

Ու թւում է, թէ սեւ լեռների ամպեր են կուտակւում, խփում է կայծակը, թնդում է որոտը, իսկ կատաղած ովկիանոսն ահեղ դղրդումով լիզում է սեւ լեռների փէշերը :

Կարդացի Թակորի քնքուշ տողերը, նրա մեղմ, փիլիսոփայական լիրիկան ու հանդստացայ :

Կարելի է լինել Ռաբինդրանատ Թակոր, բայց խորը, մարդկային, հոգու, մտքի եւ սրտի չինարար :

Եւ յիշեցի մեր բանաստեղծութեան այն շրջանը, երբ դոռում - գոչումն էր խոկական պոէզիայի չափանիշը : Ով բարձր գոռար, նա էլ մեծ էր :

Բոլորիս կարելի էր տալ մօտաւորապէս մի անուն - ազգանուն .

Ռաբինդրանատ Բամփորոտանեան :

Բայց ահա անցաւ ժամանակ, կամաց - կամաց ստեղծեցինք մեր լիրիկան ,ծաղիկներ ցանեցինք, բարդիներ տնկեցինք , փշատենու բուրմունքով լցրինք աշխարհը, ժամադրութեան խօսքեր ասինք, գովեցինք մեր երկինքը, հօտերն ու արօտատեղիները, արշալոյսներն ու վերջալոյսները . — այս բոլորը՝ լաւ ;

Բայց ձեզ չի՞ թւում, որ մենք շատ ենք մի տեսակ քնքշացել : Ասում եմ մի տեսակ, որովհետեւ դա իսկական քնքշութիւն չէ . ի՞նչպէս բացատրեմ իմ միտքը . մենք կոկետութիւն ենք անում շատ յաճախ, ձեւի եւ բովանդակութեան մէջ շատ ենք կոտրատւում, ուզում ենք, շատ ենք ուզում օրիգինալ լինել, եւ որքան շատ - նում ենք այդ ուղղութեամբ, այնքան իբար աւելի ենք նմանւում : Ցետոյ ինձ թըւում է, որ իջել է մեր պոէզիայի առնականութեան չափը : Ինչ մեղքս թաքցնեմ , հէնց ես, իմ բանաստեղծութիւնների մէջ երբեմն այնպէս եմ շշնջում, որ ինքս հազիւ եմ լսում իմ ձայնը, էլ ուր մնաց իմ ընթերցողը...

Այստեղ թաքնուած է երկրորդ վտանգը . — գալիք սերունդները կարող են մեզ հաւաքել ի մի եւ բոլորիս տալ մի անուն - ազգանուն , —

Սուսանմբուլ Բմբուլբլբուլեան :

Ես վերջացրի :

*

ԵՐԲ ՄԱՀԸ ՍԱՐՍԱՓԵԼԻ ՉԷ

Բանաստեղծը, դերասանը եւ արձակագիրը մի սեղանի շուրջ նստած ընթրում էին : Երբ երրորդ շիշ գինին մօտենում էր իր վախճանին, որտեղից որտեղ խօսակցութիւն բացուեց մահուան մասին :

— Մահը սարսափելի է, — ասաց բանաստեղծը, — ես չեմ թաքցնում, ես մեռնելուց վախենում եմ : Բայց եթէ ես հաւատացած լինէի, որ ինձ կը թաղեն ոչ թէ գերեզմանատանը, այլ քաղաքային զբօսայգում, ես կը մեռնէի ամենայն սիրով եւ առանց դժուարութեան : Մահը սարսափելի չէ, սարսափելին գերեզմանոցում թաղուելն է ...

— Ցիմարութիւն, — առարկեց արձակագիրը, — մեռնելուց յետոյ գերեզմանոցում թաղուել, թէ դրախտային այգում՝ մէկ հաշիւ է :

— Միեւնոյնը չէ՞, — տաքացաւ դերասանը, ես էլ սիրով կը մեռնէի, եթէ հաւատացած լինէի, որ իմ մահից յետոյ իմ անունով գինի կը լինէր, ընտիր գինի, իմ անունով, կը խմէին մարդիկ եւ կը յիշէին ինձ :

— Խօսք եմ տալիս, ընկերնե՛ր, — հանդիսաւոր կերպով յայտարարեց արձակագիրը, — նստել այդ զբօսայգում ձեր երջանիկ մահից յետոյ, խմել այդ գինին եւ

ՍԻՐՏ - ՍՐՏԻ

●

ՆԱՄԱԿՈՎ ՄԸ

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆԻՆ

Սիրելի Արփիկ ,

Թէ հօրդ մահը որքան վիշտ պատճառած է քեզի, կրնամ երեւակայել : Աւելի ճիշդը՝ չեմ համարձակիր զայն երեւակայել : Չհամարձակելով մերձենալ անոր որ աներեւակայելի է, կը հարկադրուիմ դիմել անուղղակի արտայայտութեան եղանակին : Ան մեզի կ՚ըսէ , երբ բնականոն թըղթակցութիւնը դարձած է անկարելի, թէ մտածումը աւելի քան երբեք մօտն է կեցած բարեկամին, հոգ չէ թէ բացակայի խօսքը :

Արդարեւ, միշտ կարելի չէ խօսիլ : Բայց ուրիշը խօսեցնել տալ՝ յարաբերաբար դիւրին բան է : Կը բաւէ օտար էջ մը ընդօրինակել իբրեւ նամակ, մեր կողմէ տակը աւելցնելով սա տեսակ խօսք մը . — « Իմ բարեկամութենէս մի՛ տարակուսիր» : Եւ կամ . — «Դուն սիրելի ես ինձ» :

Ես այդպէս ըրած եմ շատ անգամ : Բացած եմ սիրելի բանաստեղծի մը ժողովածուն, անկէ ընդօրինակած եմ քերթուած մը իբրեւ նամակ, հասկցնելու համար թըղթակցիս թէ կը բաւէ քիչ մը եւս համբերել մինչեւ որ տագնապս անցնի եւ ես գրել կարենամ :

Անշուշտ ընտրութիւնս չէ եղած պատահական : Ջանացած եմ որ աղերս մը գոյութիւն ունենայ, հոգ չէ թէ հեռաւոր , ընդ մէջ ընտրուած կտորին եւ այն դէպքերուն որ մեզ կը լլկեն : Եւ գրութեան մէջէն լուռ, ուղեկորոյս նաւաբեկեալներու համար, ծովային թռչունի մը թեւաբախումը որ ցամաքամասի մը մերձեցումը կ՚աւետէ : Թռչունը ցամաք չէ , բայց ան կը ծանուցանէ մեր հաւանական փրկութիւնը՝ հեռուէն հեռու :

Հեռուէն հեռու՝ ինձ պէտք է այսօր գերեզման մը իբրեւ մեկնակէտ, մարմարեայ գլուխ մը տիրական եւ սիրտեր ,որ կը սարսռան : Դեռ պէտք են ըմբոստ հոգիներ խոհեմ անձերու կողքին, եւ վերջապէս թակարդը ինկած կարմրալանջ մը որ անձկութեան մէջ է, նման քու սիրտիդ :

Բայց ի՞նչ ընել՝ երբ անգտանելի է այս տեսակ էջ մը, ի չգոյէ զօրաւոր յիշողութեան կամ ճոխ գրադարանի : Միթէ ներելի չէ՞ պայուսակի մը խորէն դուրս հանել հին ձեռագիր մը, հոգ չէ թէ անոր հեղինակը մեզի շատ մօտիկ անձ մը ըլլայ :

Իմ բարեկամութենէս մի՛ տարակուսիր : Դուն սիրելի ես ինձ :

ՓԵՍԱՔ, 6 Փետրուար, 1957 Շ. Շ.

*

Կիսանդրին էր ցից՝ այլ անբիծ : Վեհ, գեղադէմ եւ տիրական, ան կ՚իշխէր իր շրջապատին վրայ ոչ միայն շնորհիւ անոր որ բարձրադիր էր եւ արեւափայլ, այլ մանաւանդ անոր համար որ, ինք, անբարբառ արձան, կը թուէր ըլլալ աւելի խօսուն քան իր առջեւ հաւաքուած կենդանի էակները :

Մենք ընտանեօք իր առջեւն էինք կանգառած : Կեանքիս մէջ առաջին անգամն է որ կը գտնուէի Սկիւտարի մեր գերեզմանատունը, բնաւ չեմ յիշեր թէ ինչ առթիւ : Բայց լաւ գիտեմ որ գարնանային տօնական եւ գեղեցիկ օր մըն էր, թերեւս Զատկուան շաբաթը, եւ ես կը նեղուէի իմ նոր կօշիկներուս մէջ եւ նոփնոր գլխարկիս տակ (Շափօ ժան Պար), ինչպէս որ կը նեղուէի տիրող հոծ բազմութենէն :

Կիսանդրին կը դիտէի աւելի ապշութեամբ քան թէ հիացումով : Մինչեւ այդ օր արձան ըսուած բանը ինծի համար գոյութիւն ունէր միայն գիրքերու մէջ, նըման առիւծին, Բուրգերուն կամ Արարատին : Ծանօթ իրողութիւն է թէ արձան գոյութիւն չունի Պոլսոյ հրապարակներուն վրայ (աւելի ճիշդ է ըսել՝ չունէր), եւ ոչ իսկ մեր եկեղեցիներուն մէջ : Եւ ահա դէմ յանդիման կուզայի կիսանդրիի մը հետ, որ մարմարէ հանքերու լաւագոյն մէկ խաւէն խլուած ձիւնասպիտակ կտոր մըն էր : Աւելին կայ, ան Հայ էր :

Մայրս ըսաւ խուլ ձայնով, այսինքն գերեզմանատան վայել ձայնով մը .

— Ի՜նչ հրաշալի արձան, ի՜նչ պատկառելի մարդ ... գիտես քի պիտի խօսի ... Աճապա վո՞վ է ...

Հայրս պատասխանեց սա տեսակ բան մը . —

— Կը ճանչնամ : Ունայնամիտ էֆէնտի ինքնահաւանեանն է :

Ցետոյ աւելցուց թէ սովորական մահկանացուներս պէտք է գոհանանք պարզ խաչով մը : Թէ՝ երբ մարդ շատ դրամ ունի եւ կը սիրէ իր ննջեցեալին յիշատակը յարգել ,լաւագոյն է որ երթայ աղքատի մը տունը շէնցնէ, որբ աղջիկ մը օժտէ, փոխանակ ահագին դրամ մսխելու սնափառ շիրիմի մը համար :

— Ինչէ՞ն գիտես քի չեն ըրած, յարեց մայրս . թերեւս որբ աղջիկ ալ օժտած են : Աղքատ կայ ըսելով ամէն բանէ պիտի զրկուի՞նք մենք : Ինչ կ՚ուզես ան ըսէ՝ աղուորը աղուոր է ...

Տարիներ վերջ միայն պիտի անդրադառնայի թէ, ծնողքիս հակոտնեայ բայց նաեւ լրացուցիչ հակումները նոյնութեամբ ժառանգած էի իրենցմէ : Մանաւանդ հոս, Փարիզի մէջ, միշտ պիտի զայրանայի կոկոզավիզ հարուստներու անմիտ մսխումներէն, բայց միաժամանակ պիտի զօրանար յարումս հանդէպ գեղեցիկին : Այն գեղեցիկէն որ միայն չի սաւառնիր աւագ արուեստներու (ար մաժէօր) բարձունքին վրայ, այլ նաեւ կ՚իջնէ մինչեւ կերպաւորումը կանացի այն մեծ, վայելուչ եւ նրբանուրբ սեղմիրաններուն, որոնց պիտի չվարանէր Սթէֆան Մալարմէ յատկացնել իր մէկ քրոնիկը : Գեղեցիկը գեղեցիկ է :

ՇԱՀԱՆ ՇԱՀՆՈՒՐ

(Շար. 1)

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ

●

Մոսկուայի մէջ սովորութիւն է, որ Մայիս 10էն 25 թատրոնները իրենց խաղացանկին վրայ անցընեն տարուան ընթացքին ամէնէն աւելի յաջողութիւն գտած թատերգութիւնները ։ Այս 15 օրը կը կոչուի «Թատերական Գարուն» ։

«Երգիծանքի Թատրոն»ը այս առթիւ բեմադրեց բոլորովին նոր կտոր մը, որ 1956 Ապրիլին հրատարակուած էր Նովի Միր հանդէսին մէջ ։ Հեղինակը՝ Թուրք համայնավար գրող Նազըմ Հիքմէթն է, որ տարիներ չարունակ Թուրքիոյ մէջ բանտարկուած պահուելէ վերջ այժմ հաստատուած է Խ. Միութիւն ։

Ինչպէս պիտի տեսնենք քիչ մը վարը, այս թատերգութիւնը կ'արծարծէ Խ. Միութեան ամէնէն հրատապ հարցերէն մէկը՝ անհատի պաշտամունքի խնդիրը ։

Գործողութիւնը կը կատարուի Խ. Միութեան մէջ տեղ մը, ուրուն կուսակցական քարտուղարը, Փեթրով, բարի անձ մըն է, բոլորին կողմէ սիրուած ու յարգուած ։

Բայց ահա, երեւան կուգայ Իվան Իվանովիչ անուն մէկը, որ կ'որոշէ վնաս հասցնել Փեթրովին ։ Ի՞նչ տեսակ վնաս սակայն ։ Սիրոյ վի՞շտ. չարժեր. սիրոյ առթած վիշտը, ինչպէս ամէն տեղ, Խ. Միութեան մէջ ալ շուտ կը մոռցուի ։ Իվան Իվանովիչ պահ մը կը խորհի սպաննել Փեթրովը. սակայն այս գաղափարէն ալ կը հրաժարի. եւ ի վերջոյ կ'որոշէ այնպէս կացութիւն մը ստեղծել, որ բոլորովին անիրաւ տեղը Փեթրով անպատուուի եւ անոր անհատականութիւնը մեռնի ։ Այս վայրկեանէն սկսեալ, Նազըմ Հիքմէթի թատերգութիւնը, որ կը կոչուի «Իվան Իվանովիչը գոյութիւն ունէ՞ր», կարելի է կոչել նաեւ «Անհատի պաշտամունքը կուսակցութենէն ներս» ։

Ուրեմն Իվան Իվանովիչ կը կազմէ յարձակման իր ծրագիրը ։ Այնպէս կ'ընէ, որ Փեթրով ճանչցուի որպէս անսխալական ղեկավար ։ Հարցին քարոզչական կողմը իր վրայ առնելով, Իվան Իվանովիչ քաղաքին բոլոր գրասենեակներուն մէջ կը ցրուէ Փեթրովի շրջանակուած նկարները ։ Փեթրով սկիզբը կը փորձէ հակառակիլ. սակայն Իվան Իվանովիչ այնքան համոզիչ բառեր կը գտնէ, որ ամէն մարդ, մէջն ըլլալով նաեւ Փեթրով, կը համոզուի թէ այս վերջինը բացառիկ եւ անսխալական ղեկավար մըն է ։

Փեթրով, բարձունքէ բարձունք անցնելով, կը հասնի մինչեւ Կեդրոն ։ (Կեդրոն ըսելով արդեօք Կրեմլինի՞ կ'ակնարկէ հեղինակը. — այս մասին փոքր անորոշութիւն մը կը տիրէ) ։

Ցամենայն դէպս, երբ Փեթրով Կեդրոնի հեռագիրը կը ստանայ ու ճամբայ կ'ելլէ դէպի այնտեղ, կը կարծէ թէ մեծ պատիւներով պիտի ընդունուի ։ Սակայն կայարանը իրեն սպասող չկայ. պանդոկին մէջ, ամէն մարդու պէս պոչ կը բռնէ սենեակ մը ունենալու համար ։ Ու երբ կը հասնի Կեդրոն, դէմ հանդիման կ'ելլէ ուրիշ Փեթրովի մը հետ, որ նոյն շարժումները ունի, նոյն բառերը կը գործածէ, նոյն մտածումները կ'արտայայտէ. մէկ խօսքով՝ իր երկրորդ տպագրութիւնը ։

Այն ատեն է, որ կը հասկնայ թէ Իվան Իվանովիչի ձեռքը խաղալիք դարձած էր ։ Կը վերադառնայ իր քաղաքը եւ իր մօտ կանչել կուտայ Իվան Իվանովիչը ։ Սակայն ոչ ոք կը ճանչնայ այդ անունով մէկը, որ այդքան մեծ ազդեցութիւն ունեցած էր Փեթրովի վրայ ։ Թատերգութիւնը կը վերջանայ հարցականով մը — «Իվան Իվանովիչ գոյութիւն ունէ՞ր թէ ոչ». իսկ հանդիսականները իրենք իրենց հարց կուտան անխտիր — Ո՞վ էր Իվան Իվանովիչ ։ Պատասխանը կը կռահեն, սակայն բարձրաձայն չեն արտայայտուիր ։

***

ՔՈՐՆԷ՞ՅԼ ԹԷ ՄՈԼԻԷՐ

Ժողովրդական հեղինակ մը, Հանրի Փուլայ, իր հրատարակած մէկ նոր գիրքին մէջ («Քորնէյլ՝ Մոլիէրի դիմակին ետին») անգամ մը եւս կ'արծարծէ այն հարցը, թէ որպէս Մոլիէրի հեղինակութիւն ճանչցուած գլուխ գործոցները իսկապէս այս վերջինի՞ն գրչին կը պատկանին թէ՝ Փիէր Քորնէյլի ։

Իր հետազօտութեանց իբր հիմնակէտ ունենալով Փիէր Լուիսի հաստատումները, թէ Մոլիէր անհրաժեշտ գրական ու լեզուաբանական պաշարը չունէր իրեն վերագրուած գլուխ-գործոցները հեղինակելու համար, Հանրի Փուլայ կը փութայ եզրակացնել — կարգ մը «փաստեր» ալ մէջտեղ բերելով — թէ Մոլիէր ոչ մէկ կատակերգութիւն հեղինակած է. մնաց որ իր ձեռագրով ոչ մէկ թուղթ հասած է մեզի, բայց երկու ստորագրութիւններ «որոնք նոյնիսկ իրարու յարեւնման չեն» ։

Ի՞նչպէս բացատրել ուրեմն, որ ուրիշ մէկու մը — ըստ Հանրի Փուլայի՝ Քորնէյլի — գրութիւնները այսքան դիւրաւ խրացուած կ'ըլլան Մոլիէրի կողմէ ։ Պատասխանը պարզ է. Մոլիէր, որպէս թատրոնի վարիչ, կը գնէր Քորնէյլի գրած կատակերգութիւնները եւ անոնց տակ կը դնէր իր ստորագրութիւնը ։ Այս՝ ընդունուած սովորութիւն մըն էր ԺԷ. դարուն ։ Քորնէյլ, իր կողմէ որեւէ առարկութիւն չէր ըներ, որովհետեւ մէկ կողմէն բաւարարուած կը զգար իր ողբերգութեանց բերած բարոյական յաջողութենէն ու փառքէն, իսկ միւս կողմէն դրամի պէտք ունենալով — կինը հիւանդ էր, վեց զաւակ ունէր — աչք կը գոցէր այս խեղաթիւրումին ։

Հ. Փուլայ նոյնիսկ հաշւի ըրած է, թէ տարիներու ընթացքին Քորնէյլ որքան դրամ առած է այս ձեւով ։

Այն առարկութեանց, թէ Լուի ԺԴ. թագաւորը միթէ լուր չունէ՞ր, ի՞նչպէս կրնար աչք գոցել այսպիսի զեղծարարութեան մը, Փուլայ կը պատասխանէ.

— Լուի ԺԴ.ի հոգը չէր. բանէ մըն ալ լուր չունէր. մեր օրերուն, Բամատիէ կամ Փինօ բոլոր անցած — դարձածներէն լուր ունի՞ն միթէ ։

Զրասականանալով «Մոլիէրի պարագայով», Հանրի Փուլայ որոշած է ուրիշ զգայացունց մերկացումներ ալ ընել ԺԷ. դարու կարգ մը «հեղինակ»ներուն մասին, որոնք իրենց ստորագրութիւնը կրող գործերուն իսկական տէրը չեն. ԺԷ. դարը կը նկատէ «խարդախուած դար» մը եւ հրաւէր կ'ուղղէ երիտասարդ «բանասէրներու», որ ճշմարտութիւնը վերահաստատելու սիրոյն՝ իրենց ճիգերը միացնեն իր ճիգերուն ։

« ՉՈՐՍ ՀԵՐՈՍՆԵՐ »

Էրիք Փիքէ - Վիքս, որ պատերազմի ժամանակ մաս կը կազմէր Ազատ Ֆրանսայի Դիմադրական շարժման ու Անգլիացիներու միջեւ կապ պահող մասնաւոր սպասարկութեան, վերջերս գիրք մը հրատարակեց — «Չորս հերոսներ» — որուն մէջ յարգանքի իր բաժինը կը բերէ չորս Ֆրանսացի հերոսներու ։ Այս չորս հերոսներէն երկուքը՝ Ժան Մուլէն եւ Փիէր Պրոսոլէթ, յայտնի դէմքեր են արդէն եւ շատ մը քաղաքներու մէջ իրենց անունով պողոտաներ մկրտուած են ։ Իսկ միւս երկուքը՝ Ֆրէտ Սքամարոնի եւ Հանրի Լապիթ, իսկական «խոնարհ հերոսներ» են, որոնց անունը ծանօթ չէ հասարակութեան լայն խաւերուն ։

Պրոսոլէթ եւ Ժան Մուլէն դաւանանութեամբ ինկան Կէսթափոյի ձեռքը ։

Առաջինը մեծ ծրագիրներ ունէր յետպատերազմեան Ֆրանսայի համար. համոզուած էր թէ հերոսութիւնն ու ազգասիրութիւնը դասակարգի, դաստիարակութեան կամ համոզումի խնդիր չէ. այդ պատճառով ալ կ'ուզէր Ազատագրութենէն վերջ ապաքաղաքական Ֆրանսա մը ստեղծել, որ բաժան - բաժան չըլլար կուսակցութիւններու միջեւ ։

Ժան Մուլէն, ուրիշ հերոս մը, որ նախընտրեց Ֆրանսայի մէջ վտանգուած կեանք մը վարել, քան Լոնտոնի մէջ քաղաքականութիւն վարել ։

Սքամարոնի ու Լապիթ, Ֆրանսայի սիրով ապրող երիտասարդներ էին, որոնք Ֆրանսայի կրած պարտութիւնը կը նկատէին անձնական նախատինք մը եւ կ'ուզէին այդ արատը սրբել ։ Երկուքն ալ ձերբակալուեցան, ու անձնասպան եղան բանտին մէջ ։

Գիրքին հեղինակը պահ մը կ'երեւակայէ որ եթէ Պրոսոլէթ եւ Մուլէն մեռած չըլլային, Ֆրանսայի ազատագրումէն վերջ պաշտօններու տիրանային, մէկը ըլլար վարչապետ, միւսը՝ Արտաքին Նախարար, Ֆրանսայի կացութիւնը կրնար բոլորովին այլ ըլլալ ։ Սակայն ասոնք պարզ ենթադրութիւններ են. իսկ պատմական իրողութիւնն այն է, որ ասոնց նման յայտնի կամ խոնարհ հերոսներն են, որ ազգի մը երիտասարդութիւնը կը թրծեն նոյնիսկ յետ մահու՝ կորովի, քաջութեան ու հայրենասիրութեան օրինակը տալով իրենց կենդանի օրինակով ։

ԴԵՌԱՏԻ ՀԱՅ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒՀԻ ՄԸ

Վերջերս առիթն ունեցայ կարդալու Ալիս Խաչատուրեանի « Լէ Ֆէօ տիւ Քրէփիւսքիւլ» բանաստեղծութեանց հատորը, որ զիս խորապէս յուզեց իր մաքուր ու ջինջ ներշնչումով ։ Դեռատի բանաստեղծուհին շատ լաւ գիտէ Ֆրանսերէն լեզուն, իսկ իր հոգիին մէջ կարելի է կարդալ ծագող արշալոյսին, սիրոյ, արեւին, մէկ խօսքով՝ կեանքին հանդէպ պայղացող ժպիտը, հակառակ շրջապատի բոլոր տգեղութեանց ու դժբախտութեանց ։

Առողջ ընթերցում մը, թարմութեամբ եւ յոյսով խայտացող հատոր մը ։

Օ. Մ.

ՀՐԱՇԱԳՈՐԾ ԱՋԴ

Պարոն Ամբակում, պատերազմի շրջանին, կը գնէ հինգ քիլօ ալիւր. բայց չինուած հացին ճարճատիւնէն յայտնի էր որ շատ աւազ կար ալիւրին մէջ ։ Նեղսրտած՝ հետեւեալ ազդը կուտայ թերթին — անշուշտ՝ փոխան վճարումի. — Կը խնդրուի այն վաճառականէն, որմէ հինգ քիլօ ալիւր գնեցի, խմբագրատուն բերել երկու քիլօ ալիւր եւս, փոխան այն երկու քիլօ աւազին զոր կը պարունակէր ալիւրը ։ Հակառակ պարագային ստիպուած պիտի ըլլամ անունը հրապարակելու թերթին մէջ ։

Ո՛վ հրաշք ։

Յաջորդ օրը, քաղաքի 50 վաճառականներէն 45ը երկուական քիլօ ալիւր բերած յանձնած էին խմբագրատունը ....

յիշողութիւններ գրել ձեր մասին ։ Ձեր կենացը ...

Մահացաւ արձակագիրը ։

Երկիրը սգում էր իր որդու կորուստը ։

Դագաղի ետեւից, բազմահազար մարդկանց հետ, քայլում էին կողք - կողքի բանաստեղծն ու դերասանը ։

— Գերեզմանոցում են թաղում եւ ոչ թէ քաղաքային զբօսայգում, — խեթեց դերասանը ։

— Այո՛, — չհակառակեց բանաստեղծը ցածր ձայնով, — եւ նրա անունով ոչ մի գինի չի լինի ...

Այնուամենայնիւ, այսպէս մեռնել սարսափելի չէ, մտածեցին նրանք միաժամանակ ։

Հանդիսաւոր թափորը շարժւում էր ։

ԳՈՒՐԳԷՆ ՄԱՀԱՐԻ

(«Սով. Գրականութիւն»)

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (51)

ԵՐԿՈՒՆՔ

●

ԳԼՈՒԽ ԺԱ.

●

ԽՈՒԹԵՑԻ ԶՕՐԱՎԱՐԸ ԵՒ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ

— Մենք էլ զինուոր ենք, Յովնան, ըսաւ Սմբատ հառաչելով, մեր ձիերն էլ կրնան չատանալ խոտով. եւ շատ անգամ քան չորս ժամ անօթի կռուած ունինք. իբրաւ արժանի ենք նախատանաց, վասն զի շատ յանցանքներ ունինք, բայց վատութեան նախատինքը Բագրատունի զօրավարի մը նետել, որու մազն ու մօրուքը զէնքերու տակ ճերմկեր է, ծանր է, եւ դու պէտք չէիր ընել ։

— Ներէ իշխան մեծ, պատասխանեց Յովնան եւ նոյն միջոցին զգաց, որ ծեր Սպարապետին ձեռքը կրքէն կը դողար, ինչպէս խօսելու ատեն ձայնը դողացեր էր. ես մտքէս անգամ չեմ կրնար անցնել այսպիսի նախատինք մը, եւ եթէ իմ խօսքերուս մէջ այնպիսի նշմար մը կար քու անձիդ վրայ, ինձ դառնայ. քու կեանքդ պէտք է Հայաստանի, նորա պահպանութիւնը միայն ինձ չափազանցութեան տարած կրնայ լինել ։

— Մոռնանք այդ դիպուածը, Յովնան, վասնզի ժամանակը կարճ է, եւ պէտք է ես քեզի հետ խօսիմ ։

Վերջապէս, յառաջ գնալով հասան եկեղեցւոյ մը առջեւ. «Գոնէ հոս այս գիշեր ազ Աստուծոյ տան մէջ կրնանք պատսպարիլ», ըսաւ իշխանը, նոյն միջոցին թիկնապահները լապտեր մը բերին վառած եւ հազիւ թէ քանի մը քայլ առին, արանց, կանանց, տղայոց դիակներ տեսան որ գետինը դիզուած էին եւ թանձրացած արիւնը ոտքերնին կը սահեցնէր ։ Սոսկալով ետ քաշուեցան. Սմբատ հառաչանքով հրամայեց թիկնապահաց ուրիշ տեղ մը ճարել եւ ինք Յովնանու միշտ ձեռքէն բռնած կը շրջագայէր, երբ թիկնապահք եկան իմացուցին, թէ պատրաստ տեղ մը յարմարցուցին ։ Այն ատեն քանի մը զօրք փռած սենեակ մը մտան, ուր Հայաստանի առաջին մեծ նախարարը եւ Սասունի լեռնականը դիմացէ դիմաց նստած՝ ժամերով խօսեցան, եւ այդ խօսակցութեան վերջին արդիւնքն այն եղաւ, որ Յովնան կատարեալ համոզուեցաւ թէ նախարարութիւնը, բազմագլխեան վիշապ, ի կորուստ պիտի տանէր Հայաստան, վասն զի այն նաեւ իմացաւ Սպարապետէն, թէ Աշոտ Արծրունի որ պատերազմելու կը պատրաստուէր, կը վարանի, վասն զի իւր նախարարքն իրեն հետ միաբան չէին ։

ԳԼՈՒԽ ԺԲ.

ԱՇՈՏ ԱՐԾՐՈՒՆԻ ԵՒ ԴԱՒԱՃԱՆՔ

Առաւօտուն երկու խումբերն իրարու հակառակ ճամբով կը բաժնուէին. Սպարապետին ձիաւորաց չքեղ խումբը կ'երթար Խլաթ թշնամւոյն երկրպագելու, իսկ Յովնանու լեռնականաց հետեւակ եւ աղքատին խումբը կ'երթար Ուշտունեաց Ոստանը թշնամին փնտռելու եւ հարուածելու ։ Եւ թշնամին գտնելու համար ոչինչ դժուարութիւն չկար, միայն պէտք էր աւերակաց եւ կոտորածոց հետեւիլ. այսպէս հասաւ Ոստանի վաճառատեղին որ դիակօք եւ գերեօք լեցուն էր, վասն զի անողորմ Արաբացիք մարդկանց գեղեցիկները եւ կորովիները միայն գերութեան արժանի կը համարէին, իսկ տգեղները եւ տկարները սրոյ կը մատնէին ։

Այդ դառն վիճակին մէջ, երբ խեղճ ժողովրդեան մնացորդը զանազանց ձեռքը մատնեալ յուսահատ կը սպասէր մահուան, յանկարծ հրեշտակաց փրկիչ խումբ երեւցաւ Յովնան իւր Սասունցիներով ։ Դահիճները փախչելու ծակ կը փնտռէին, գերիները ազատութիւն կը գտնէին, եւ Յովնան վայրկեանին ինկած թշնամեաց զէնքերով կորիճները կը զինէր եւ իր գունդը այսպէս ստուարացնել՝ չհամարձակելով դիմել Ժիրակայ վրայ ի Վանդոսպ, կը յարձակէր Ածանայ ձորը ուր իմաց տուին իրեն թէ Արաբացի մեծ գունդ մը փախստականներու ետեւէն էր դիմեր, հոն աչուըները վեր առաւ Յովնան եւ առաջին անգամ իւր սիրտը մեծ ուրախութեամբ լցուեցաւ տեսնելով, որ Արաբացի խումբը կիրճի մը բերան կը կռուէր հայկական խումբի մը հետ որ նիզակ, մանգաղ, պարսատիկ եւ աղեղն զէնք ըրած՝ քաջութեամբ կը դիմադրէր, եւ երբ Սասունցիք իրենց սոսկալի աղաղակը ձգեցին եւ Արաբացւոց ճամբան փակեցին, արեան գետեր սկսան վազել եւ հազիւ քանի մը հոգի կրցան փախչիլ երթալ Արտամետ իրենց զօրավարին իմացնել պատահարը ։

Այն ատեն ժիրակ զօրքերը առած, ամենայն արագութեամբ Յովնան փնտռելու ելաւ ։ Իսկ սա հազիւ թէ մտաւ Ոստան, իմացուցին իրեն թէ Արքը հասաւ ։ Նա հանգչի ժամանակ չկար, ուստի շուտ մը ամբոզը քաշուեցաւ եւ հողէ պատնէշներով ամրացուց ինչ որ խաթարեալ էր պարիսպներէն. դռներն ամրացնել տուաւ եւ հրամայեց որ փնտռեն բերդին մէջ թէ եթէ կար ոք որ տեղեկութիւն ունենար ելից եւ մտից ։ Եւ ահա գտան եւ բերին բերդապահը որ մեզի ծանօթ Խուրէնն էր, որ Արաբացւոց կոտորածը լսելով եկեր իջեր էր Արտոս լերան ծործորներէն եւ մտեր բերդը միայն թաղած եւ ծածկածները գտնելու, եւ որ հիմա սոսկումով կ'իմանար բերդին պաշարումը եւ շատ գոհ էր որ գոնէ ընտանիքը լեռնէն չէր բերած ։

ԾԵՐԵՆՑ

(Շար.)

ԲԱՑԱՌԻԿ ՀԱՄԵՐԳ ԽՍԻԻ ՄԷՋ

Չորեքշաբթի, 29 Մայիս, երեկոյեան ժամը ճիշդ 9ին, Իսիի քաղաքապետարանի շքեղ սրահին մէջ :

Կազմակերպուած տեղւոյն «Զաւարեան» կոմիտէին կողմէ ,Մայիս 28ի Ազգային տօնակատարութեան առիթով :

Մասնակցութեամբ՝

ՍԻՓԱՆ-ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻՆ

եւ ընկերակցութեամբ Օրքէսթրը ար փարիի : *Ղեկավարութեամբ*

ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ

Սոլիսթ՝ ՄԱՌԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ

Յայտագրին մաս կը կազմեն՝

Կոմիտաս վարդապետի, Եկմալեանի , կանաչեանի, Ալթունեանի, Աֆրիկեանի եւ Ալէմշահի *լաւագոյն գործերը, որոնք առաջին անգամ ըլլալով կ'ունկնդրուի մեր շրջանի մէջ (Կավոյի յայտագիրը) :*

Տոմսերու գիներն են՝ 300, 400 եւ 500 *ֆրանք: Տոմսերուն համար դիմել կազմակերպիչներուն եւ Գրատուն Հրանտ Սամուէլ :*

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ .— Հասարակութենէն կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

SALLE DE L'ECOLE NORMALE

DE MUSIQUE

78 Rue Cardinet Métro Malesherbes

Հինգշաբթի, 30 Մայիս, ժամը 21ին

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ ԴԱՇՆԱԿ - ՋՈՒԹԱԿ

ԱՐՄԱՆ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

(Դաշնակ)

ՄԱՐԻ-ԺՕԶԷ ԼԱՄԱՍ

(Ջութակ)

Յայտագիր .—Մոցարթի (Ֆա Մաժէօր) Շումանի (Լա Մինէօր), Պրամսի (Լա Մաժէօր), Կարէն Խաչատուրեանի (Փարիզի մէջ առաջին ունկնդրութիւն) :

ՍՕՆԱՏՆԵՐԸ

Կազմակերպութիւն՝ ԼԸ ԹՐԻՓԹԻՔ

Տոմսերու գին՝ 200էն 500 *ֆրանք:*

Ուսանողներու զեղչ:

Կը ծախուին էքօլ Նորմալի սրահը, Տիւրան հրատարակչական տունը եւ դործակալներուն մօտ:

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

ՎԵՆԵՏԻԿ ԵՒ ՖԻՐԵՆՑԷ

Մեկնում՝ Մարսէյլէն՝ երկուշաբթի 12 Օգոստոս :

Վերադարձ՝ Մարսէյլ *չորեքշաբթի՝* 28 Օգոստոս :

Օթոքարով կ'այցելուին նաեւ Փատովա - Ազոլօ - Փիզա :

Արձանագրութեան համար դիմել կամ գրել՝

ՖԷՐՏԻ ԱՊԱՃԵԱՆԻ

293 Av. St. Julien, Tèl. GUY 7975

ԱԼՖՈՆՍ ՊԻՊԷՐԵԱՆԻ

8 Tse. Tonkin Pt. de Vivaux GA 9131

ՋԱՒԷՆ ՆԱՀԱՊԷՏԵԱՆԻ

36 rue des Dominicains, CO 2761

ԱՐՄԻԿ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

Chez Bové - 104 Rte. Nle. St. Louis MONTÉ 9238

ՎԱՐԴԳԷՍ ՄԱՐՃՈՅԵԱՆԻ

Rue de L'Etoile, CO 8608

եւ լուսանկարիչ Գ. Ռափայէլեանի՝

52 Rue Belle de Mai. NA 3477

փութացէք ապահովել ձեր սենեակները եւ տոմսերը :

LA STÉ. **VERGER-FRUITS**

12 Rue St. Denis, Paris (I)

(Perimètre des Halles)

*

Փարիզի կեդրոնական Հալին մէջ հայկական միակ հաստատութիւնը կը փնտռէ Հայաս. Ֆրանսայի գաւառներէն հմուտ եւ մասնագէտ՝

Courtier expéditeur en Fruits et Légumes

Tél. CEN 57-18

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer, Paris (9e) Pro. 05-73.

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած՝ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի կողմէ, տեղի կ'ունենայ հինգշաբթի, 30 Մայիս, կէսօրէ վերջ , ժամը 3ին, Սալ Մազընոյի մէջ:

Կը խօսի Լիբանանէն նոր ժամանած «Բարէն Եփրէ» ճեմարանի նախկին տնօրէն եւ «Ցուսաբեր»ի խմբագիր՝

ԸՆԿԵՐ Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Նիւթ՝ Ինչո՞ւ եւ ի՞նչպէս կազմակերպուեցաւ դաւը Կիլիկեան Աթոռին դէմ :

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ԾԻԾԱՂԻ ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ

ԲԱՑԱՌԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ

Շաբաթ երեկոյ, 15 Յունիս ժամը ճիշդ 8.45, Փօլ Ֆարալիքի թատրոնին մէջ , 21 ռիւ Իվ Թիւտիք Մէթրօ Ռէպիւփլիք եւՊօնսէրժան

Բոլորովին նոր բեմադրութեամբ Դերասան՝

ԳԷՈՐԳ ՏԷՐՎԻՇԵԱՆ

Կը ներկայացնէ եւ կը խաղայ Մոլիէրի

«ԺՕՐԺ ՏԱՆՏԷՆ»Ը

ԳԷՈՐԳ ՏԱՆՏԻՆԵԱՆ

Կը մասնակցին՝ Տրդատ Նշանեան, Տիկ. Սիրուհի Նշանեան, Քնար Ագնաւուր, Ն. Մարգարեան, Քիզիրեան եւ Օր. Ալիս Փափազեան :

Մուտքի տոմսերը սովորական գիներով : Կը ծախուին գրատուն Հրանտ Բալուեան՝

43 Ռիւ Ռիշէ, հեռ. ՓՐՕ. 25-46

ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄԻՆ

Մանուկներու ծպտեալ հանդէսին քաշուած շատ յաջող նկարները կարելի է ստանալ եկեղեցւոյ դիւանատունէն:

Ծնողներու համար Ո. Օ. Մարմինը (Փարիզահայ Տիկնանց Միութիւն) ամէն երեքշաբթի առտու փերմանանս *ունի եկեղեցին: Նաեւ կիրակի առտուները:*

---

3 ԱՄՍՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ ՏՐԱՄԱԴՐԵԼԻ Է

Մարսէյլի մէկ արուարձանին մէջ , բարձունքի վրայ (երկու սենեակ եւ խոհանոցով), ընդարձակ յարկաբաժին մը վարձու է, կազ, ջուր, ելեկտրականութիւն, խոհանոցի առարկաներով, մայրի ածատանով մը շրջապատուած և կառատուն: Դիմել Տիկին Գնաճեանի, 28 Պուլվ. Ռում Լէ Մարթէկօ, Մարսէյլ :

ՀԱՅ ԿՕՇԱԿԱԿԱՐՆԵՐՈՒ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ամէն տեսակ կաշիի եւ մորթի

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆՆ Է

ՏԻՐԱՆ

Նաեւ

ՉԿՈՏՐՈՒՈՂ ԿՐՈՒՆԿԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿԻ

TALONS INCASSABLES

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՊՐԱՆՔ

ԱՐԱԳ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ,

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԳԻՆԵՐ

ՎՃԱՐՈՒՄԻ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

6 Rue Beaurepaire

24 Rue des Marais, Paris 10ème

Mètro République. Tél. BOT 13-48

BOT 85-23

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Նաւով, օդանաւով, երկաթուղիով որեւ է ընկերութեամբ եւ միեւնոյն գիներով դէպի Ամերիկա, Աւստրալիա, Քանատա եւ Արժանթին: Վճարումը հոս կամ արտասահման: Կ'ապահովենք վի*զայի գործողութիւնները* ձրի*, կ'ապահովենք նաեւ տեղերը* ձրի:

Դիմել՝

ԺԱՆ ԵՂԻՇԷ ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆԻ

որ ունի 35 տարուան փորձառութիւն :

AMERICAN LLOYD

48 Rue de la République Marseille

Tél. CO 4722

7 Rue Auber, Paris

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ 39ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Յունիս 1, Շաբաթ գիշեր, ժամը 21էն մինչեւ առաւօտ: Զ. քաղաքապետարանի սրահին մէջ (Փլաս Սէն Սիւլփիս) :

Կը նախագահէ ընկ. ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

Կը խօսին ընկերներ ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ եւ ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ (ֆրանսերէն) :

Գեղարուեստական խնամուած բաժին :

Կը մասնակցին երգչուհի՝ Օր. ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆ, ընկերակցութեամբ Օր. ՍՈՆԻԱ ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆԻ (Թուրի նուագարանով), եւ Պ. ՔԱՍԹԱՆԻԷԻ (սրնգահար) : Ինչպէս նաեւ ԱՒԵՏԻՍ ՔԻՒՓԷԼԵԱՆ (երգ), ԵՐՈՒԱՆԴ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ՝ (արտասանութիւն) եւ Վ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ (կովկասեան պար) :

Կը նուագէ Թառխտ ԳԱՐԵԳԻՆ :

Կէս գիշերէն վերջ կը սկսին եւրոպական պարերը մինչեւ առաւօտ, եւրոպական նուագախումբով :

RAYMOND BOISSORIE

Vedette dee disqus Pathé-Marconi

Ճոխ եւ առատ պիւֆէ մատչելի գիներով ։

ՄՈՒՏՔ՝ 200 ՖՐԱՆՔ

ՊԱՆԵԷՕ - ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ

Յունին 9ին :

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Յունիս 8ին, Շաբաթ :

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ ՄԷՋ

Յունիս 9ին, կիրակի կէսօրէ վերջ :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊՏՈՅՏ ՄԸ

Վիէնի Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարչութիւնը կը կազմակերպէ գեղեցիկ պտոյտ մը, ամբողջ օրուան համար, դէպի Շարավին լէ Պէն, այս հինգշաբթի (Համբարձում) : Մասնակցութիւն՝ 450 ֆրանք: Կը հրաւիրուին մեր անդամները եւ համակիրները :

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ ՕՐԸ ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ՄԷՋ

Մարսիլիոյ Շրջ. վարչութիւնը եւ բոլոր մասնաճիւղերը Կապոյտ Խաչի Օրը կը տօնեն Յունիս 8ին, Շաբաթ իրիկուն , ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Ալհամպրայի շքեղ սրահին մէջ: 340 Պուլվ. Շավ :

Կը խօսի՝ ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ : Մուտքը ազատ է :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Ռու. Միութեան ժողովը այս երեքշաբթի իրիկուն ժամը 21ին , 17 ռիւ Պլէօ: *Կարեւոր օրակարգ:*

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՎԱԼԱՆՍԻ մէջ «Կապոյտ Խաչի Օրը» կը տօնուի Յունիս 29ին, շաբաթ գիշեր : Կը խօսի ՝Տիկին Էլլէն Բիւզանդ :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՆՈՒԷՐ

Տիկին Նիկոլեան 750 ֆրանք կը նուիրէ Ց. Կ. Խաչի օժանդակութեան կայանին եւ 750 ֆր. Որբախնամ Միութեան, փոխան ծաղկեպսակի Այրի Տիկին Արշալոյս Զիլինկիրեանի մահուան առթիւ: Ստանալ «Ցառաջ»էն:

ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԾՐԱՐՆԵՐ ԿԸ ՂՐԿՈՒԻՆ Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

(Colis - Postaux)

ՄԻԱԿ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ՝ ՈՐ ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ Է ԻՐ ՁԵՌՔՈՎ ՊԱՏՐԱՍՏԵԼ ԵՒ ՅԱՆՁՆԵԼ Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄՈՒՏՔԻ ԼԻՍԱՆՍՆԵՐԸ՝

Maison MORY et Cie

10 Rue St. Quentin, Paris 10ème

Բոլոր ծախսերը եւ տուրքերը կը վճարուին ղրկողին կողմէ, եւ ստացողը ոեւէ ծախս չունի վճարելիք:

Պատրաստ ծրարներ չենք ծախեր (*քօլի սթանտար*) : Ղրկողը ինք կը գնէ ապրանքները ուզած խանութներէն կամ կը բերէ գործածուած հագուստներ կամ առարկաներ :

Դիմողին կը ղրկուի տեղեկութիւններ (նոթիս) *ձրիաբար :*

Renseignements par Téléphone.- NOR 40-72 et 50-83. Service D.

ԳԱՐՆԱՆ ՀԵՏ ՄԻԱՍԻՆ ԿԸ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳՈՒԻ ԲՆՈՒԹԻՒՆԸ

Ծառերու ծաղկումը, դաշտերու դալարումը, երկինքի ջինջն ու ծաւին

ՆՈՐ ԹԱՐՄՈՒԹԻՒՆ, ՆՈՐ ԶՈՒԱՐԹՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐ ԵՐԱՆԳՆԵՐ ԿՈՒՏԱՆ ԲՆՈՒԹԵԱՆ

ԳԱՐՆԱՆ ՀԵՏ ՄԻԱՍԻՆ

Նոյն զնծութիւնները պիտի բերեն ձեր տուներէն ներս

Peintures

THOMLAC

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ԵՒ ՎՍՏԱՀԵԼԻ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ

Արդիական արուեստի ճաշակով

ՊԱՏԻ ԹՈՒՂԹԵՐԸ

Լինոլէումի եւ *փլասթիքի* այլազան տեսակները

խոհանոցի յատուկ ջինջ ու առողջապահական կիտուածեղէնները

եւ իր սեփական արտադրութիւնները եղող ԻՒՂԱՆԵՐԿԵՐԸ

ՅԱՐԱՏԵՒ ԳԱՐՆԱՆ ՊԻՏԻ ՎԵՐԱԾԵՆ ՁԵՐ ԱՌՕՐԵԱՅ ԿԵԱՆՔԸ

PEINTURES THOMLAC

Կեդրոնատեղի՝

16bis, Bld. Sébastopol, PARIS (4e) Angle Rue de la Reynie

Métro : Chatelet et Halles. Tél. ARC 26-61

ԵՒ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐԸ

64 Bd. de Belleville, Paris 20e 18 Rue Brézin, Paris 14e

52, Rue de Chalon, PARIS (12e), 4bis Rue Vaillant Couturier ARGENTEUIL

166, Ave. Aristide Briand, PAVILLONS - SOUS - BOIS

3, Rue de la Charronnerie, ST.-DENIS

Սիրալիր եւ ջերմ ընդունելութիւն տնօրինութեան՝

ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒՆ ԿՈՂՄԷ :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731

C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրա՛ք : Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 28 ՄԱՅԻՍ

MARDI 28 MAI 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7892 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3703

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՇՈՒՐՋ

Եւրոպական թերթերը կլանուած միջազգային դիւանագիտութիւնը զբաղեցնող այժմէական հրատապ խնդիրներով, շատ կարեւորութիւն չեն ընծայեր Թուրքիոյ անցուդարձերուն :

Թրքական թերթերը կը շարունակեն տակաւին իրենց առաջին էջի ամէնէն կարեւոր բաժինը յատկացնել Կիպրոսի խնդրին, ուժգնօրէն պահանջելով կղզիին բաժանումը Յոյներուն եւ Թուրքերուն միջեւ, իբրեւ միակ լուծումը վէճին :

Մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն Խորհրդային Միութեան կողմէ Սուրիոյ եւ Եգիպտոսի ընծայուած զինուորական աջակցութեան :

Ճիւմհուրիյէթ վերջերս կը գրէր թէ ներկայիս օրական հինգ ռուսական նաւեր կ'անցնին Վոսփորի եւ Տարտանէլի նեղուցներէն դէպի Միջերկրական կամ Սեւ Ծով :

Մինչ 1955ին նեղուցներէն անցած էին 501 ռուսական նաւեր՝ փոխադրելով 2.330.301 թոն ապրանք, 1956ին նաւերուն թիւը բարձրացած է 879ի եւ ապրանքներուն քանակը՝ 4.701.489 թոնի :

Թուրք թերթը շատ մտահոգ կը թուէր՝ հաստատելով, որ յիշեալ նաւերուն համբիւրին 70 - 80ը Սուրիոյ եւ Եգիպտոսի նաւահանգիստները կ'ուղղուին՝ զէնք ու ռազմանիւթ փոխադրելով :

Թուրքիա զինուոր համախմբած ըլլալով Սուրիոյ սահմանագլուխին վրայ, Դամասկոսի կառավարութիւնը բողոքած էր պաշտօնապէս : Հակաթուրք ցոյցեր տեղի ունեցան Սուրիոյ մէջ այս առթիւ, առանց ծանր հետեւանքներու :

Վերջին օրերու ամէնէն յատկանշական դէպքն էր արեւմտեան Գերմանիոյ Հանրապետութեան նախագահ Տոքթ. Թէոտոր Հոյսի եւ արտաքին նախարար Ֆոն Պրէնթանոյի Թուրքիա այցելութիւնը :

Թուրքերը մեծ կարեւորութիւն ընծայեցին այս այցելութեան, վերարծարծելով գերմանեւթուրք վաղեմի բարեկամութեան յիշատակները : Տոքթ. Հոյսի տուին Անգարայի պատուակալ քաղաքացիի եւ իրաւաբանութեան տոքթորի տիտղոսները : Այս առթիւ սրտառուչ ճառեր խօսուեցան՝ փոխադարձաբար իրար փառաբանելով : Անգարայէն վերջ նախագահը այցելեց նաեւ Պոլիս ու Պրուսա :

Իբրեւ գործնական մարդիկ, գերման պատասխանատու վարիչները խօսքէն գործի անցնելով՝ կարեւոր համաձայնագրեր ստորագրեցին Թուրքիոյ հետ :

Գերմանիա 740 միլիոն մարք արժէքով զէնք ու ռազմանիւթ պիտի գնէ Թուրքիայէն : Արդէն իսկ այս հաշւոյն 225 միլիոն մարքի կանխավճար ըրած է :

Այս զէնքերն ու ռազմանիւթերը պիտի պատրաստուին Թուրքիոյ երկու գործարաններուն՝ Գարապիւքի եւ Գըրըգգալէի մէջ :

Պետական վարիչներու Գերմանիա վերադարձէն անմիջապէս վերջ, Թուրքիա անցած է Քրուփի ծանօթ գործարանին տէրը Քրուփ Ֆոն Պոլէն, որ վերոյիշեալ երկու գործարանները պիտի ընդարձակէ եւ արդիացնէ : Խնդրոյ առարկայ զէնքերն ու ռազմանիւթերը պիտի պատրաստուին գերման մասնագէտներու հսկողութեան տակ :

Պ. Քրուփ պիտի այցելէ նաեւ արեւելեան նահանգները եւ Պոլիս, ուսումնասիրելու համար զանազան ձեռնարկներու ծրագիրները :

Վոսփորի վրայ շինուելիք կամուրջին մենաշնորհն ալ հաւանաբար Քրուփի տրուի :

Մայիս 23ին ստորագրուած նոր պայմանագրութեամբ մը Քրուփ չորս տարուան ընթացքին Թուրքիոյ պիտի հայթայթէ 80 միլիոն տոլարի արժէքով երկաթուղային կազմածներ՝ վճարելի վեց տարիէն թրքական ծխախոտով եւ չամիչով :

Համաձայնագիր մը կնքուած է նաեւ մշակութային գետնի վրայ : Ներկայիս 1600 թուրք ուսանողներ կան գերմանական համալսարաններու մէջ : Տոքթ. Հոյս խոստացած է կրթաթոշակ յատկացնել 150 թուրք ուսանողի :

Այսպէս ուրեմն կրկին կեանքի կը կոչուի գերմանեւթուրք հին բարեկամութիւնը :

Գերմանները ատենանարար տուն-տեղ կ'ըլլան Թուրքիոյ մէջ՝ քառասուն տարի անկէ հեռու մնալէ վերջ :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

ՌԸՆԷ ՓԼԷՎԷՆԻ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ռընէ Փլէվէն երէկ գիշեր վերջացուցած պիտի ըլլար իր խորհրդակցութիւնները, որոնց հիման վրայ պատրաստած իր ծրագիրը, երեքշաբթի գիշեր կամ չորեքշաբթի օր պիտի ներկայացնէ Հանրապետութեան նախագահին :

Զանազան քաղաքական անձնաւորութեանց հետ ունեցած իր խորհրդակցութիւններէն հասած է այն եզրակացութեան, թէ բոլորն ալ կը զգան անմիջական լուծման մը անհրաժեշտութիւնը : Կը թուի թէ մտահոգութեանց առաջին տեղը կը գրաւէ ելմտական հարցը : Ռընէ Փլէվէն այս ուղղութեամբ խօսակցութիւններ ունեցաւ պիւտճէի տնօրէնին, արտաքին ելեւմուտքի տնօրէնին, տուրքերու ընդհ. տնօրէնին եւ այլ ելմտական մասնագէտներու հետ եւ քննեց հաշուապիտ դրամանիշներու գործածութեան ու ընդհ. ելեւմուտքին մէջ խնայողութիւններ կատարելու կարելիութեան հարցը :

Իսկ գալով Ալժերիոյ խնդրին, բոլոր ազգային կուսակցութիւններն ալ համամիտ են որ Ալժերիա պէտք է Ֆրանսական մնայ. սակայն առաջարկուած միջոցները կը տարբերին : Ցամենայն դէպս, շատերը համոզուած են թէ Լաքոստ պէտք է պահուի իր պաշտօնին գլուխը, այլապէս անել վիճակ կրնայ ստեղծուիլ Ալժերիոյ մէջ, ուր ապստամբները արդէն իսկ քաջալերուած Ֆրանսայի մէջ տիրող կառավարական տագնապէն, ստատկացուցած են իրենց գործունէութիւնը :

Իւ - Տի - ԷՍ - ԷՐները (Միթըրան) կ'ուզեն որ Ֆրանսեւափրիկեան միասնականութիւն մը ստեղծուի. Անկախներն ու Գիւղացիական կուսակցութեան վարիչները կը մերժեն ստանձնել վարչապետութիւնը. Ժողովրդական Հանրապետական շարժումը (կաթոլիկ) կը պահանջէ որ նորակազմ կառավարութիւնը ունենայ մեծամասնական կազմ մը. Ընկերվարականները կ'ուզեն որոշապէս գիտնալ թէ ի՞նչ են տագնապին պատասխանատուներուն ծրագիրները՝ նախքան որոշում մը տալը. Ընկերային Հանրապետականները (Նախկին կոլեան) կ'ուզեն ազգային փրկութեան կառավարութիւն մը ստեղծել. իսկ Ձախակողմեան Հանրապետականները կը պահանջեն որ կառավարութեան մէջ ընկերվարականները անպայման ունենան կարեւոր տեղ մը :

× Այս բոլոր պահանջներն ու փափաքները մէկ յայտարարի բերելով, Ռընէ Փլէվէն Հանրապետութեան նախագահին ներկայացնելիք իր տեղեկագրին մէջ խորհուրդ պիտի տայ որ դարձեալ կի Մոլէ կոչուի վարչապետութեան պաշտօնին, բայց դահլիճին կազմը կարգ մը փոփոխութիւններ կրէ :

Երկրորդ հաւանականութիւն մըն ալ այն է, որ ընկերվարականներու կողմէ հաւանական մերժումի մը պարագային, վարչապետութիւնը յանձնուի Արմատական կամ Ժողովրդ. Հանրապետական անձնաւորութեան մը, բայց դահլիճին մէջ ընկերվարականներու լայն մասնակցութեամբ մը :

× Հաւանական է, որ կառավարութիւնը (որուն հրաժարումը պաշտօնապէս ընդունուած չէ տակաւին) ուրբաթ օր Ազգ. Ժողովի նիստի գումարում պահանջէ՝ Ֆրանսայի Դրամատունէն 50 - 75 միլիառ ֆրանքի փոխառութիւն մը ընելու արտօնութիւնը ստանալու համար : Արդարեւ, ուրբաթ օր ամսուան վերջին օրն է եւ վճարումներ կատարելու համար կառավարութիւնը դրամի պէտք ունի :

ԱԼԺԵՐԻԱԿԱՆ ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎԻ ՆԱԽԿԻՆ ՓՈԽ - ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ՍՊԱՆՆՈՒԹԻՒՆԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կիրակի օր, Ալժերիական Երեսփ. Ժողովի նախկին փոխ - վարչապետը, Ալի Շէքքալ, որ Քոլոմպի մարզադաշտին մէջ ներկայ գտնուած էր «Ֆրանսայի Բաժակ»ի վերջին մրցման, դուրս ելած պահուն սպաննուեցաւ ալժերիացի ահաբեկիչի մը կողմէ :

Դէպքը պատահեցաւ հետեւեալ պարագաներուն տակ :

Մրցումը վերջացած էր եւ Հանրապետութեան նախագահը օրուան բաժակը յաղթական խումբին յանձնելէ վերջ, կը հեռանար մարզադաշտէն : Իրմէ քիչ մը աւելի հեռուն, Ալի Շէքքալ խօսքի բռնուած էր քաղաքապետական ոստիկանութեան ընդհ. տնօրէն Անտրէ Բոչի հետ, երբ երիտասարդ հիւս. ափրիկէցի մը մօտեցաւ եւ մէկուկէս մեթր հեռաւորութեան վրայ կռնակէն ատրճանակով վիրաւորեց Ալի Շէքքալը : Կ'ուզէր երկրորդ անգամ մըն ալ կրակել, երբ ներկայ մը յարձակեցաւ ոճրագործին վրայ ու գետին նետեց զայն : Աննկարագրելի խուճապ մը ծայր տուաւ ժողովուրդին մէջ, որովհետեւ սկիզբը կարծեցին թէ մահափորձը կատարուած է Նախագահ Քոթիի դէմ :

Ալի Շէքքալ անմիջապէս հիւանդանոց փոխադրուեցաւ, ուր եւ մեռաւ ստացած վէրքին հետեւանքով :

Մահափորձին պատճառները քաղաքական են. Ալի Շէքքալ ճանչցուած էր որպէս անկեղծ Ֆրանսասէր ու Ֆրանսեւալժերիական սերտ գործակցութեան կողմնակից : Արհամարհելով իրեն դէմ ուղղուած բոլոր սպառնալիքները, մինչեւ վերջ կը պաշտպանէր «Ֆրանսական Ալժերիոյ» տեսակէտը եւ նոյնիսկ մաս կազմած էր ՄԱԿի ֆրանսական պատուիրակութեան, երբ օրակարգի վրայ դրուած էր Ալժերիոյ խնդիրը :

× Ոճրագործը անմիջապէս ձերբակալուեցաւ :

× Ալի Շէքքալի մահուան լուրը հաստատուելուն պէս, Նախագահ Քոթի անձամբ գնաց Նանթէրի հիւանդանոցը եւ խոնարհեցաւ Ալի Շէքքալի մարմնին առջեւ :

× Ֆրանսական մամուլը, մեծ եւ կարեւոր տեղ ընծայելով քաղաքական այս ոճրին, զայն կը կապէ կառավարական տագնապին հետ :

× Մահափորձին լուրը մեծ յուզում պատճառեց Ալժերիոյ մէջ, ուր համոզուած են թէ Ազգ. Ազատագրութեան ճակատը գիտումնաւոր կերպով կազմակերպեց այս ոճիրը՝ Ֆրանսայի հետ գործակցող Ալժերիացիները վախցնելու նպատակով :

× Ոճիրէն վերջ Փարիզի ոստիկանութիւնը խուզարկութիւններ կատարեց 5րդ եւ 18րդ թաղամասերուն մէջ, ուր մեծ թիւով Ալժերիացիներ կը բնակին :

ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐ Զինաստանի Հանր. Նախագահը, Մաօ Ցէ Թունկ, ընդունեց Խ. Միութիւն այցելելու հրաւէրը :

ԹՈՒՆՈՒԶԻ մէջ ձերբակալուեցան սիոնական քարոզիչներ, որոնք Իսրայէլի ի նպաստ հանգանակութիւն կը կատարէին :

ԱՊԱԶԻՆՄԱՆ ՀԱՐՑԸ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՆՈՐ ԾՐԱԳԻՐԸ

Երկար խորհրդակցութիւններէ վերջ նախագահ Այզընհաուըր վաւերացուց ապազինման մասին ամերիկեան նոր ծրագիրը, որ Հարոլտ Սթասընի կողմէ պիտի ներկայացուի Լոնտոնի միջազգային ժողովին :

Այս առթիւ Տըլըս հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրաւ. «Մ. Նահանգները նպատակ չունին իրենց դաշնակիցներուն հիւլէական արտադրութեանց վրայ որեւէ արգելք դնելու. սակայն կ'ուզենք աշխարհի մէջ սահմանափակել հիւլէական զէնքերու շինութիւնը » :

Կը կարծուի թէ ֆրանսական եւ անգլիական պատուիրակութիւնները առարկութիւն պիտի բարձրացնեն ամերիկեան այս որոշման դէմ :

Խորհրդային պատուիրակը, Զորին, որ Մոսկուա գացած էր իր կառավարութեան հրահանգները ստանալու համար, վերադարձաւ Լոնտոն :

Բանակցութիւնները, 10 օրուան դադարէ մը վերջ, վերսկսան :

ՖՈՐՄՈԶԱՅԻ ԴԷՊՔԵՐԸ

Ինչպէս գրած էինք, պատերազմական վիճակ կը տիրէ Ֆորմոզայի մայրաքաղաք Թայփէհի մէջ՝ հակաամերիկեան բուռն ցոյցերու հետեւանքով : Ինչպէս յայտնի է, Թայփէհը մառեշալ Զանկ Քայ Շէքի մայրաքաղաքն է, ուր ամերիկեան կարեւոր ուժեր կեդրոնացած են :

Դէպքերը սկսան հետեւեալ ձեւով : Ամերիկացի զինուորական մը անձնական պատճառներով սպաննեց Զինացի մը : Ամերիկեան Պատերազմական Ատեանը ազատ արձակեց զինուորականը : Այս լուրը տարածուելուն պէս, Զինացիները բողոքի ցոյց մը կազմակերպեցին ամերիկեան դեսպանատան առջեւ. բայց խռովարարներու դրդումով, ժողովուրդը խուժեց դեսպանատունէն ներս եւ սկսաւ կողոպտել՝ բազմաթիւ Ամերիկացիներ վիրաւորելով :

Խռովութեանց բուն պատճառը այլ է սակայն : Քանի մը ատենէ ի վեր Համայնավար Զինաստանի վարիչները հաշտութեան առաջարկներ կ'ընէին Զանկ Քայ Շէքի, կ'առաջարկէին որ այս վերջինը Ֆորմոզան կցէ մայր հայրենիքին ու դառնայ Ֆորմոզայի նահանգապետ. միւս կողմէ, ընդհանուր ներում կը խոստանային Ֆորմոզայի բոլոր ազգայնական Զինացիներուն : Զանկ Քայ Շէք, որպէս հին հակահամայնավար, մերժած էր այս առաջարկները, սակայն ժողովուրդը, քաղաքական քարոզիչներու դրդումով, սկսած էր խլրտիլ ու պահանջել որ Զինաստանի միանան :

× Ամերիկեան կառավարութեան բուռն բողոքին վրայ, Զանկ Քայ Շէք պաշտօնանկ ըրաւ երեք զօրավարներ :

× Համայնավար Զինաստանի մամուլը լայն կերպով կը շահագործէ այս ցոյցերը եւ հակաամերիկեան քարոզութենէն զատ, հրաւէր կ'ուղղէ Ֆորմոզայի բնակիչներուն, որ միանան մայր հայրենիքին :

ԱՆԳԼԵՒԵԳԻՊՏԱԿԱՆ բանակցութեանց առաջին արդիւնքը այն եղաւ, որ անգլիական օդանաւային սպասարկութիւնները արտօնութիւն ստացան Եգիպտոսի հետ յարաբերութիւնները վերսկսելու :

ՄԱՐՈՔԻ մէջ կառավարական տագնապի վախ կայ. Դեմոկրատ կուսակցութիւնը կը պահանջէ որ Սի Պէքայի կառավարութիւնը հրաժարի :

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ՕՐ Փարիզի մէթրոյին պաշտօնեաները մասնակի գործադուլ մը կազմակերպած էին :

ԱՑԶԸՆՀԱՈՒԸՐ – Ատընաուըր խօսակցութիւնները սկսան կիրակի օր : Արեւմտ. Գերմանիոյ Արտաքին նախարարն ալ Մ. Նահանգներ մեկնեցաւ :

ՀԱՅԵՐԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԹԻՒԸ

Այս վերնագրով «Յառաջ»ի 12 Մայիսի համարի մէջ լոյս տեսաւ Խ. Միութեան Հանրագիտարանից (երկրորդ հրատարակութիւն 1950) քաղուած մի տեղեկութիւն Հայերի Թուի մասին: Նորերս Ֆրանսայի պետական մի հաստատութեան կողմից հրատարակուած եւ հայ եկեղեցուն նուիրուած մի ուսումնասիրութիւն տալիս է նոյն թուերը, քաղուած նոյն աղբիւրից : Այդ տեղեկութիւնը ցոյց է տալիս բնորոշ կերպով թէ ինչ խնամքով է կազմուած վերոյիշեալ Հանրագիտարանը :

17 Յունուար 1939ին Խ. Միութեան մարդահամարի համաձայն, Խ. Հայաստանի հայ բնակչութեան թիւն էր 1·062·225 , իսկ Խ. Միութեան միւս շրջաններում գտնուող Հայերի թիւը 1·089·659, համախմբուած Վրաստանում , Ադրբէյջանում եւ Հիւսիսային Կովկասում: Հանրագիտարանը տալիս է նոյն այդ թուերը, նոյն բաժանումներով իբրեւ ժամանակակից, աւելացնելով Խ. Միութեան մէջ ապրող Հայերի ընդհանուր թուի վրայ մօտ 250·000 հոգի, առանց որոշելու թէ ի՞նչպէս է գոյացել այդ թիւը եւ որ շրջաններում են գտնւում այդ Հայերը : Ստացւում է հակասական, անորոշ եւ թերի մի վիճակագրութիւն :

Քանի որ գոյութիւն չունի պաշտօնական որեւէ վիճակագրութիւն Խ. Միութեան մէջ ապրող Հայերի մասին բացի վերոյիշեալ մարդահամարից, նոցա ընդհանուր թիւը որոշելու համար միակ միջոցն է աւելացնել այդ մարդահամարի տուած թուի վրայ հաւանական բնական աճումը նորանից յետ, այսինքն 18 տարուայ ընթացքում մինչեւ 1957 թուի սկիզբը :

Ըստ Խ. Միութեան անցեալ տարի հրատարակած վիճակագրական տարեգիրքի , Միութեան բնակչութեան տարեկան միջին աճումն է հազարին 17 հոգի : Բայց Միութիւնը կազմող զանազան ազգութիւնների աճման սակը մեծապէս տարբերւում է եւ կիրկիզներից յետոյ Խ. Հայաստանի բնակչութիւնը այդ տեսակէտից գրաւում է երկրորդ տեղը, աճելով տարեկան հազարին 45 հոգի: Ընդունելով մինչեւ անգամ որ Խ. Միութեան հայութեան վերջին պատերազմի ընթացքին կրած կորուստը հաւասար է 1946 – 47 թուերի ներգաղթին եւ այդ հայութեան տարեկան աճումը հազարին միայն քսան հոգի, 1939 թուի 2·152·000 հոգի հայութիւնը պիտի հասնէր 1957 թուի սկիզբին 3·245·000 հոգու: Բայց հաւանական է որ այդ թիւը իրականութիւնից պակաս է :

Խ. Միութիւնից դուրս գտնուող հայկական գաղութների մասին Խ. Հանրագիտարանը տալիս է թերի եւ սխալ տեղեկութիւններ, անտես առնելով մի քանի խոշոր եւ մանր գաղութներ եւ չափազանցելով միւսների կարեւորութիւնը : Ցիշենք միայն հետեւեալ սխալները: Ըստ Հանրագիտարանի, Սուրիայի եւ Լիբանանի հայ բնակչութեան թիւն է 150·000: Սակայն, 1949 թուի մարդահամարի համաձայն, Սուրիայի հայութեան թիւը հասնում էր 133·497 հոգու եւ ըստ 1952 թուի մարդահամարի, Լիբանանում գտնըւում էին 93·998 Հայեր: Այդ 2 երկրների հայութեան թիւը պիտի հասնի այժմ մօտ 260·000 հոգու :

Ըստ Հանրագիտարանի, Եգիպտոսում, Հնդկաստանում, Հարաւ - արեւելեան Ասիայում եւ Արեւմտեան Եւրոպայում , առանց Ֆրանսիայի, գտնուող Հայերի թիւն է 385·000, առասպելական մի թիւ: Իսկական թիւն է մօտ 280·000 :

Խ. Միութիւնից դուրս գտնուող Հայերի թիւը պիտի համարել մօտ 900·000 եւ ոչ 1·200·000, ինչպէս գրում է Հանրագիտարանը, եւ Հայերի ընդհանուր թիւը ոչ պակաս քան 4·300·000 :

Մ. ԲՈՒՆԻԱԹԵԱՆ

ԳԱՀԻՐԷԻ ԵՊԻՍԿ. ԺՈՂՈՎԸ
ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔԻ ԼՈՅՍԻ ՏԱԿ

է.

« Նոյնիսկ գտնուեցան մարդիկ, որոնք հարց տուին, թէ ի՛նչ ըսել է Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Եպիսկոպոսները հաւաքուին եւ խորհրդակցին, ժողով գումարեն եւ որոշում տան: Տեսէք ինչքան անբնական մտածումներ ծնունդ կ'առնեն, չգործածելու համար ուրիշ բառ »: Այս խօսքերը առնուած են Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա.ի ճառից՝ խօսուած Փարիզում ի պատիւ իրեն տրուած ճաշկերոյթի ժամանակ :

« Միթէ՞ Ամենայն Հայոց Հայրապետը իրաւունք չունի ժողովի նստել իր եպիսկոպոսների հետ եւ խորհրդակցել եկեղեցական խնդիրների մասին».

Այս հարցը, բազմաթիւ անգամներ արուել է մեր մամուլի մէջ Գահիրէի ժողովից յետոյ :

Ստիպուած ենք դիտել տալ, որ հարցը ճիշդ չէ ձեւակերպուած ոչ Վազգէն Ա.ի եւ ոչ էլ մեր մամուլի կողմից :

Որպէսզի կարելի լինի պատասխանել վերոյիշեալ հարցերին, պէտք է նախեւառաջ ճիշդ կերպով ձեւակերպել դրանք : Պէտք է պարզել նախապէս թէ ի՛նչ կարգի Եպիսկոպոսական Ժողովի մասին է խօսքը: Ի՞նչ բնոյթ եւ ի՞նչ իրաւասութիւններ է ունենալու այն Եպիսկոպոսական Ժողովը, որ գումարւում է Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի կողմից :

Էջմիածնի որեւէ գահակալ անհերքելի իրաւունք ունի հրաւիրելու ժողովի իր եպիսկոպոսներին եւ խորհրդակցելու նրանց հետ եկեղեցական այն խնդիրների վերաբերեալ, որոնց վճռահատութիւնը իր իրաւասութեանց սահմանների մէջ է մըտնում: Աւելին՝ Նա կարող է, եթէ յարմար է դատում նոյնիսկ, եպիսկոպոսների ժողովի վճռահատման յանձնել այդ խնդիրները: Այսպէսով, Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի իրաւունքն է ոչ միայն գումարել եպիսկոպոսների խորհրդակցական, այլ նաեւ վճռահատ ժողովներ, բայց պայմանով, որ, ինչպէս ասացինք, այդ ժողովի օրակարգի մէջ մուծուին բացառապէս այն հարցերը, որոնք Մայր Աթոռի գահակալի իրաւասութեանց սահմաններից դուրս չեն գտնւում :

Թող վերը նշուած պայմանաւորումը չխրտչեցնի մեր ընթերցողներին: Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը , ըստ մեր եկեղեցական իրաւունքի, բացարձակ միապետ չէ: Նրան չէ վերապահուած մեր եկեղեցական կեանքի բոլոր խնդիրների լուծումը : Այս յօդուածի մէջ մանրամասնութիւնների մէջ մտնել չենք կարող: Եկեղեցական իրաւունքի տեսութեանը վերաբերող այդ հարցին թերեւս առիթ ունենանք անդրադառնալու մի ուրիշ անգամ: Առայժմ այսքանը ասենք, որ Էջմիածնի կաթողիկոսը, չունի, օրինակ, օրէնսդիր իրաւունքներ, որոնք պատկանում են Ազգային–Եկեղեցական Ժողովին: Այդ ժողովն է հանդիսանում նաեւ իբրեւ միակ օրէնսդիր մարմին նոյնիսկ դաւանական հարցերում : Շատ վկայութիւններ կարող ենք բերել մեր ասածները հաստատելու համար, բայց պիտի գոհանանք մէջ բերելով կարծիքն միայն մէկի, որ անառարկելի հեղինակութիւն է համարւում թէ Էջմիածնի ներկայ գահակալին թէ հայ բոլոր եպիսկոպոսների եւ թէ Էջմիածնատիրութիւնը մենաշնորհ դարձնողների համար:

Ահա այդ վկայութիւնը :

« Հայ եկեղեցու ժողովրդական ոգին եւ դեմոկրատիկ բնոյթը արտացոլւում են նորա ընտրական սկզբունքի, ժողովրդական վարչաձեւի մէջ: Հայ ժողովրդի լայն մասնակցութիւնը բոլոր տեսակի ժողովներում եւ մարմիններում, մանաւանդ Ազգային-Եկեղեցական ժողովում, որ միակ օրէնսդիր մարմինն է Հայ Եկեղեցու, մինչեւ իսկ դաւանական հարցերում, (ընդգծումը մերն է՝ Ա. Խ.), անառարկելի փաստն է նորա ժողովրդական ոգու : Այսպիսի բնոյթ եւ ոգի ունեցող Հայ Եկեղեցին ես համարում եմ իւրատեսակ մի ծաղիկ աշխարհի բոլոր եկեղեցիների բուրաստաններում, որի մէջ նա եղել է, կայ եւ կը մնայ» («Էջմիածին», 1953 Թ. Յունուար, էջ 19):

Այս խօսքերը, ընթերցող, պատկանում են Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Գէորգ Զ.ին :

Ուրեմն Հայաստանեայց եկեղեցու օրէնսդիր իշխանութիւնը պատկանում է Ազգային - Եկեղեցական Ժողովին եւ ոչ թէ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին : Եւ կաթողիկոսի իրաւասութեանց սահմաններից դուրս է, մանաւանդ, եկեղեցական իշխանութեան բարձր մարմիններ ստեղծելու, նրանց իրաւասութեանց սահմանները եւ միմեանց հետ ունեցած փոխյարաբերութիւնները ճշդելու իրաւունքը :

Այս դրոյթներով պիտի առաջնորդուել պատասխանելու համար այն հարցին, թէ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը իրաւունք ունի՞ իր եպիսկոպոսներից ժողով գումարել եւ եկեղեցական հարցեր քննարկել ու լուծել: Այս դրոյթներով պիտի առաջնորդուել նաեւ ճշդելու համար այն հարցը , թէ վերջին տարիներում տեղի ունեցած եպիսկոպոսական կոչուած ժողովները օրինակա՞ն են թէ ոչ :

Եպիսկոպոսական այն 2 ժողովների մասին, որոնցից առաջինը գումարուել է Էջմիածնում 1954 Թ. Մայիս 29ին եւ Յունիս 5 - 7ին եւ երկրորդը՝ 1955 Թ. Ազգային Եկեղեցական Ժողովի նախաշրջանի ժամանակ (սեպտեմբերի վերջերին եւ հոկտեմբերի սկզբներին), խօսեցինք նախորդ յօդուածների մէջ: Ինչպէս տեղեկանում ենք այժմ Գերագոյն Հոգեւոր Խորհրդի հրատարակած հատորից («Ամենայն Հայոց կաթողիկոս Տ. Տ. Վազգէն Ա.ի ուղեւորութիւնը ») եպիսկոպոսական երկու ժողովներ եւս տեղի ունեցեր են Պէյրութ, մէկը 1956 Թ. Փետրուար 13ին եւ միւսը՝ Փետրուար 1-ին: Այդ երկու ժողովներն էլ կոչւում են խորհրդակցական ժողովներ: Նրանցից Ա.ը Ամեն. Հայոց Կաթողիկոսը գումարել է, ստանալու համար եպիսկոպոսների կարծիքը այն մասին թէ ստեղծուած կացութիւնը ի նկատի առնելով, ինչ վերաբերմունք պիտի ցոյց տայ ինքը հետեւեալ օրը գումարուելիք պատգամաւորական ժողովի հանդէպ, որի օրակարգի հարցն է Անթիլիասի նոր գահակալի ընտրութիւնը :

Եպիսկոպոսների այս ժողովի գումարումը միանգամայն օրինաւոր է: Այդ մասին որեւէ առարկութիւն լինել չի կարող :

Երկրորդ խորհրդակցական ժողովը , դատելով ատենագրութիւնից, որոշ օրակարգ չէ ունեցել: Ամենայն Հայոց Հայրապետը, որոշած լինելով չմասնակցել Փետրուար 20ին նշանակուած պատգամաւորական այն ժողովին, որ պիտի ընտրէր Անթիլիասի համար նոր գահակալ, գումարել է Պէյրութ գտնուող եպիսկոպոսները՝ իր այդ որոշումը նրանց յայտնելու համար: Յետոյ «եկեղեցւոյ իշխանները» վիճաբանել են հետեւեալ օրը տեղի ունենալիք ընտրութեան հարցի շուրջը եւ վերջը՝ Վազգէն Ա.ը եզրափակիչ խօսքով փակեր է ժողովը :

Այս ժողովն էլ, որ ոչ այնքան խորհրդակցական, որքան «ինֆորմացիոն» — բոլշեւիկեան լեզուով — ժողով պիտի կոչել, նմանապէս օրինաւոր է: Թիւրիմացութեան տեղիք չտալու համար պիտի աւելացնենք սակայն, որ ի նկատի ունենք այդ ժողովների զուտ իրաւական կողմը միայն: Գալով այնտեղ տեղի ունեցած անցուդարձերի եւ ժողովականների ելոյթների գնահատմանը, այդ մասին արտայայ-

ՍԻՐՏ - ՍՐՏԻ

ՆԱՄԱԿՈՎ ՄԸ
ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆԻՆ

Հոս կրկին կը թափանցէ մթաստուեր մը: Ինչպէս որ չեմ յիշեր մուտքս գերեզմանատունէն ներս, նոյնպէս չեմ յիշեր թէ ի՛նչ ուղղութեամբ յառաջացանք՝ երբ մշտահոս բազմութիւնը մեզ անջատեց ձիւնասպիտակ սիւնէն եւ անոր գագաթը կանգնած կիսանդրիէն: Սա գիտեմ որ շըրջապատս կերպարանափոխ եղաւ յանկարծ: Մտած էինք գերեզմանատան հին թաղամասին մէջ, որ ամբողջութեամբ գըրաւուած էր անցեալ դարու տապանաքարերով: Հոս այլեւս չէին երեւար ճարտարապետական կառուցուածքներ, բարձրաբերձ խաչեր կամ թեւատարած մաքէռ–տոլօռօզաններ, այլ միայն հարթ-տափարակ տապանաքարեր, բոլորն ալ գորշացած եւ մամռապատ, իրենց փաշաններով եւ ամիրաներով :

Յարաշարժ քոյրս, որ մեր առջեւէն կը վազէր մազին հիւսքը ճօճելով ծոծրակին ի վար, յանկարծ կեցաւ քարի մը առջեւ ու բացագանչեց .

— Քաա՛ա... նայէ՛, հայրիկ, քուկին մկրատդ ...

Հայրս դերձակ էր: Տապանաքարին ոտքին կողմը ներկայացուած էր, նուրբ հարթաքանդակի ձեւով, դերձակի մեծ մկրատ մը՝ որ ճիշդ ու ճիշդ մերինը կը յիշեցնէր: Բոլորուեցանք շուրջը: Եւ հայրս մեզի բացատրեց թէ, անցեալին մէջ սովորութիւն էր այս օրինակ խորհրդանշաններով ներկայացնել հանգուցեալին արհեստն ու արուեստը: Քովնտի քարերու վրայ ցոյց տալով ճատիւսէ մը եւ չաթալթադ մը, բացատրեց թէ մէկը բըժիշկ է իսկ միւսը բարձրաստիճան կրօնաւոր: Յետոյ աւելցուց թէ մկրատին տէրը չէր կրնար համեստ արհեստաւոր մը եղած ըլլալ, այլ պալատական դերձակ մը անկասկած, ինչպէս որ էր մեր մեծ հայրը: Եւ մինչ կը փորձէինք քաղել դըժուար ընթեռնելի գրաբարը տապանագրին, քոյրս կրկին բացագանչեց .

— Պալատական դերձակը չորս հատ սի՞րտ կ'ունենայ... Աս ի՞նչ թօհաֆ բան է ...

Եւ ցոյց կուտար քարին չորս անկիւնները փորուած խոռոչներ, սիրտի ձեւ : Քիչ անդին գտնուած նմանօրինակ սիրտի մը եզրին թառած էր ճնճղուկ մը, որ խոռոչին մէջ հաւաքուած գարնանային անձրեւէն կ'ըմպէր: Գլուխը կը թաղէր սիրտին մէջ եւ յետոյ կը նայէր երկնակապոյտին: Հայրս ըսաւ, այդ տեսարանը ցոյց տալով մեզի:

— Աս ծակերը եղած են քի՝ թռչունները ջուր խմելով Աստուծոյ փառք տան, եւ ողորմի կարդան մեռնող մարդուն հոգիին :

Այո, թռչունը Աստուծոյ փառք կուտար ջուր գտած ըլլալուն համար: Ա՛ս էր ցաւալին: Ա՛ս էր յուսահատականը : Ինքն իրենս ըսի. — « Աս ինչ խենթ խօսք է ... իմ առջեւս ատանկ բան կ'ըսուի՞ ... Թող երթայ մինակ քրոջս պատմէ ...»:

Շատ մը կէտերու մէջ յիշողութիւնս կրնայ ունենալ մշուշային քողարկումներ, երբ կը վերակոչեմ այսքան հին յիշատակներ, բայց ոչ սիրտերու պատահարին մէջ որ անջնջելի կերպով դրոշմուած է ներսս: Հինգ կամ վեց տարեկան էի: Առաջին անգամն էր որ իմ լըջախոհ հօրս դէմ կ'ըմբոստանայի — օ՛հ, միայն մտովին — եւ անոր մտածելակերպը ինծ կը թուէր այն աստիճան անընդունելի որ, թող տըւի իր բաճկոնը, որուն ծայրէն բռնած կը քալէի: Օտարութիւն մը ստեղծուած էր : Դարաւոր գերեզմանատան վեհափառ ծառերուն մէջ կը սուլէր գարնանային զեփիւռը , եւ ես զիս կը զգայի առանձնացած :

Դեռ չէի գիտեր թէ մարդիկ անհաղորդ են իրարու: Դեռ չէի գիտեր թէ անանցանելի փոս մը կը բաժնէ մէկ սերունդը միւս սերունդէն: Դեռ չէի գիտեր թէ ծընողքներն ալ կրնան ձանձրանալ տեղացող հարցումներէն, եւ խնդիրը իրենց վրայէն նետելու համար կուտան պատասխան մը՝ որ չի համապատասխաներ միշտ իրենց իսկական մտածումին: Այս բաները դեռ չէի գիտեր: Բայց կը զգայի թէ առանձնութիւնը որ մեզ ներսէն կը մաշեցնէ , ցաւալին բան մըն է: Կ'ուզէի երթալ վերադառնալ ծնողքս: Կ'ուզէի մեկնիլ գըտնուած վայրէս, շուտով, շատ շուտով հեռանալ :

Պէտք կա՞յ ըսելու թէ ընաւ պիտի չկարենայի կատարելապէս հեռանալ ես ինծմէ: Ինչ որ կը կոչենք անցեալ, մեր անցեալը, յաւէտ կորուսեալ ժամանակաշրջան մը չէ միայն: Եթէ երբեք կորստեան մատնուած են դէմքեր ու դէպքեր, երթալ կազմելով աշխարհ մը զոր կը կոչենք պատմական անցեալ, միւս կողմէ մնացած է միշտ մեր զգացական անցեալը որ մեզի հետ կ'ընթանայ, որ մեր մէջ կը վերապրի, գէթ իր այն գլխաւոր գիծերով որ մեր ոգեկան էութիւնը կը կազմեն : Վերակոչել անցեալը, իր ամբողջական եւ կանոնաւոր շարայարումին մէջ, անկարելի կը թուի ինծ: Ես հոնկէ կը յիշեմ միայն պահեր, նման տեսիլքներու: Երբ կը սուզուիմ անցեալիս մէջ, տպաւորութիւնն ունիմ ճեպընթաց շոգեկառքով սուրալու գիշերային խորունկ եւ տանջահար մթութեան մէջ, դէմքս պաղ ապակիին փակցուցած : Ատենն անգամ մը կայծակը կը փայլատակէ, եւ իր ստեղծած լուսաւորումը ի յայտ կը բերէ տեսարան մը, այլ մանաւանդ դէմքեր՝ որ խաւարին մէջ կը սպասէին իմ անցքիս , լեզու ելլելու համար :

ՇԱՀԱՆ ՇԱՀՆՈՒՐ

(2 Շար.)

տուել է այս յօդուածաշարքի մէջ հետապնդած նպատակներից դուրս է ։

Եպիսկոպոսական խորհրդակցական առաջին ժողովի բացման իր խօսքի մէջ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը յայտնում է, առաջին անգամ լինելով, որ արտասահման այցելութեան իր նպատակներից մէկն է նաեւ Եպիսկոպոսական ժողով գումարել Երուսաղէմի մէջ։ Ահա այս ժողովն է, որ վերջը տեղի ունեցաւ Երուսաղէմի փոխարէն Գահիրէում ։

Օրինաւո՞ր է այս ժողովը ։

Այս հարցը գրել էինք մեր առաջին յօդուածի մէջ («Յառաջ», 16 ապրիլ) եւ միաժամանակ աւելացրել, որ նրա պատասխանը կախուած է ճշդումից երկու նախապայման հարցերի։ Առաջինն այն է, թէ եպիսկոպոսական ժողովներ գոյութիւն ունեցե՞լ են մեր անցեալում և ի՞նչ առերս կայ նրանց եւ Գահիրէի ժողովի միջեւ եւ երկրորդը՝ թէ ինչ հարցերի վճռահատութեամբ է զբաղուել Գահիրէի եպիսկոպոսական ժողովը ։

« Էջմիածին » ամսագիրը (Յուլիս 1956 թիւ), ինչպէս տեսանք մեր նախկին յօդուածներում, անյաջող փորձ է անում ցոյց տալու, որ եպիսկոպոսական ժողովներ տեղի ունեցեր են հայ եկեղեցու կեանքի ամենավաղ շրջանում եւ մէկն էլ՝ 1917 թուին Գէորգ Ե.ի ժամանակ եւ կարծես թէ ուզում է դրանով ասել, որ Գահիրէի ժողովը նորաստեղծ հաստատութիւն (էնստիտուսիօն) չէ, այլ մէկն է «հնուց անտի» գոյութիւն ունեցող եպիսկոպոսական ժողովների։ Բնորոշ է որ «Էջմիածին» ամսագիրը ոչ մէկ յիշատակութիւն չի անում եպիսկոպոսական այնժողովների մասին, որոնք տեղի են ունեցել 1954 եւ 1955 թուականներին եւ, ուրեմն, որեւէ կապակցութեան մէջ չի դնում Գահիրէի եպիսկոպոսական ժողովը վերոյիշեալ ժողովների հետ։ Եւ արդարեւ Մայր Աթոռի պաշտօնաթերթը այդպէս էլ յայտարարում է, որ «որպէս զուտ եկեղեցական ժողով Գահիրէի եպիսկոպոսական համագումարը նորութիւն էր մեր ազգային - եկեղեցական կեանքում, 1917 թուականից յետոյ» (ընդգծումը մերն է՝ Ա. Խ.)։

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա.ը, իր կարգին, ոչ մէկ յիշատակութիւն չի անում «ի հնուց անտի» գոյութիւն ունեցող եպիսկոպոսական ժողովների մասին, բայց Գահիրէի ժողովի բացման իր խօսքի մէջ «հաստատում է», որ «նման ժողովներ» տեղի ունեցան Ս. Էջմիածնի մէջ 1954ին եւ 1955ին։

Ուզո՞ւմ է, արդեօք, Վազգէն Ա.ը այդ մատնանշումով ասել, որ Գահիրէի ժողովը, իբրեւ եպիսկոպոսական ժողով, առաջինը չէ եւ որ նախքան այդ ուրիշ անգամներ էլ հրաւիրուել են արդէն նման ժողովներ։ Դժուար է որոշապէս պատասխանել այս հարցին, տրուած լինելով որ ուրիշ առիթներով Գահիրէի ժողովի բնոյթի մասին Էջմիածնի գահակալի արտայայտած կարծիքները լաւ չեն ձեւակերպուած անփութօրէն խմբագրուած վերոյիշեալ հատորի մէջ։ Այսպէս, օրինակ, Գահիրէի ժողովի իր բացման ճառի մէջ Էջմիածնի Աթոռակալը յայտնում է, որ «մեր պատմութեան մէջ լոկ եպիսկոպոսներէ բաղկացեալ նման ժողովներ վերջին ժամանակներու մէջ տեղի չեն ունեցած », բայց երկու տող յետոյ աւելացնում է, որ «նման ժողով մը տեղի ունեցաւ 1954ին եւ ապա 1955ին» եւ որ «դէպքերու բնական բերումով եւ առանց նախապէս մըտածուած ըլլալու, եպիսկոպոսաց երրորդ (ընդգծումը մերն է՝ Ա. Խ.) համագումարը տեղի կ'ունենայ այսօր այստեղ » («Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի ուղեւորութիւնը», էջ 128 եւ 129)։ Ուրեմն Գահիրէի ժողովը Էջմիածնի ներկայ գահակալը համարում է եպիսկոպոսական երրորդ (ընդգծումը մերն է՝ Ա. Խ.) ժողով։ Իր փակման խօսքի մէջ, սակայն, անդրադառնալով Գահիրէի ժողովի բնոյթին, Վազգէն Ա.ը վերոյիշեալ հատորի 143րդ էջում հետեւեալ բնորոշումն է տալիս այդ ժողովին։ «Թերեւս սխալած չենք ըլլար, եթէ ըսենք, որ խսկական եպիսկոպոսական ժողովի անունն ու պատիւը կը վերաբերի այս ժողովին ։ Եւ այս իմաստով, արժան է կոչել զայն ԱՌԱՋԻՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ։ (Գլխագիրները մերը չեն, այլ բնագրինը՝ Ա. Խ.)։

Ինչպէս տեսնում է ընթերցողը, Ամենայն Հայոց Հայրապետի յայտարարութիւնները Գահիրէի ժողովի բնոյթի մասին հակասական են։ Տարուած լինելով այն սխալ գաղափարով, որ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը իրաւունք ունի որեւէ տեսակի եպիսկոպոսական ժողով գումարել եւ նրա քննութեան ու վճռահատութեան դնել այն բոլոր խնդիրները, որ վերաբերում են մեր եկեղեցական կեանքին, Վազգէն Ա.ը անկարեւոր է համարել ճշդորոշել թէ իր գումարած եպիսկոպոսական ժողովը պատմական եւ իրաւական հիմքեր ունի՞, նորաստե՞ղծ հաստատութիւն է այն, թէ մէկն է անցեալում արդէն գոյութիւն ունեցող ժողովների ։

Ա. ԽՈՆԴԿԱՐԵԱՆ

«Յառաջ»ի Մայիս 14ի թիւին մէջ տըպագրուած մեր յօդուածի մէջ ցաւալի վրիպակ է սպրդել։ Երրորդ սիւնակի երրորդ տողի մէջ տպուած «Ազգային— Եպիսկոպոսական ժողովի » փոխարէն պիտի լինի «Ազգային – Եկեղեցական ժողով »։

ՄԱՐՄԻՆ ՄԻ

Նէ.— Ատ ի՞նչ է. հինգ վայրկեանը մէյ մը կը յօրանջես ։

ՆԱ.— Առանձնութենէն կը ձանձրանամ։

Նէ.— Ես մարդ չե՞մ ։

ՆԱ.— Քաւ լիցի. բայց տէրտէրը ըսած չէ՞ր «եղիցին երկոքեան մարմին մի...»։

ՅԻՇԱՏԱԿԵԼԻ ՕՐ ՄԸ

Մայիս 21ը յիշատակելի օր մը եղաւ Դպրոցասէրի համար։ Մայիս 20ի այնքան յաջող գրական համերգէն ետք, Պ. Սարգիս Պօղոսեան իր առաջին այցելութիւնը տուաւ Դպրոցասէր Աղջկանց վարժարանին։ Ընթրիքէն ետք աշակերտուհիները հաւաքուած էին հանդիսասրահին մէջ, եւ ուսուցչուհիներու ներկայութեան, Պ. Ս. Պօղոսեան հայերէն եւ ֆրանսերէն արտասանութիւններով մեծ խանդավառութիւն ստեղծեց ։

Իրեն խօսք տրուելէ առաջ Պ. Մ. Պարսամեան օրուան հիւրը ներկայացուց աշակերտութեան, իբրեւ մէկը, որ մասնաւոր հոգածութեամբ ու խնամքով, հետեւած է արտասանութեան արուեստին, այնքան դժուարին ։

Պ. Ս. Պօղոսեանի յաջողութիւնը կը կայանայ այն բանին մէջ, որ արտասանելի կտորներու հեղինակներուն մասին նախապէս կուտայ գրական կարեւոր տուեալները, կը բացատրէ ամէն արձակի եւ քերթուածի էութիւնը, որմէ յետոյ կը մտնէ իր կտորին մէջ։ Այսպէս՝ Դպրոցասէրի աշակերտուհիները այդ իրիկունը անգամ մը եւս ճանչցան Դ. Վարուժանը՝ («Դաստիարակը» եւ «Առկայծ ճրագը»), Սիլվա Կապուտիկեանը՝ («Ժիւլիէթին»), Սարմէնը, Խ. Աբովեանը, Վիքթոր Հիւկօն եւ Էտմօն Րօսթանը։ Յ. Թումանեանի կեանքէն պատմուած քանի մը դըրուագները մասնաւորաբար մեծ ուրախութիւն պատճառեցին ։

Աշակերտուհիները իրենց կարգին քանի մը երգերով պատուեցին օրուան հիւրը, որ մեկնեցաւ իր հետ տանելով յիշատակելի օրուան մը տպաւորութիւնը ։

ՆԵՐԿԱՅ ՄԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ Ակադեմիայի հրատարակութեամբ լոյս տեսած են Գ. Ղափանցեանի «Պատմալեզուաբանական աշխատութիւններ»ը ռուսերէն լեզուով, Ս. Սարինեանի «Րաֆֆի» մենագրութիւնը ։

ԼԵՆԻՆԱԿԱՆԻ մէջ Մայիս 11 եւ 12ին տեղի ունեցած է «Երգի տօն» մը, որուն իրենց մասնակցութիւնը բերած են ժողովուրդին բոլոր խաւերէն մեծեր, փոքրեր, երիտասարդներ ու ծերեր։ Հայաստանի թերթերը կը գրեն թէ «այդ օրերին երգում էին բոլորը. երգը թեւածում էր Լենինականի փողոցներում ու հրապարակներում, բակերում ու պարտէզներում, հնչում էր ակումբների ու մշակութային տների բեմերում »։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ Գիտութիւններու ակադեմիայի նախագահ Վ. Համբարձումեան, որ միաժամանակ թղթակից անդամ է Աւստրիոյ գիտութիւններու ակադեմիային, հրաւիրուած է Աւստրիա՝ Վիէննայի համալսարանին մէջ երկու դասախօսութիւն կարդալու համար ։

ԵՐԵՒԱՆԻ Գրողներու Միութեան դահլիճին մէջ Մայիս վեցին կազմակերպուած է սփիւռքահայ գրականութեան նուիրուած երեկոյ մը։ Աւելորդ է ըսել, թէ յիշուած են միայն «յառաջդիմական» գրողներն ու բանաստեղծները։ Բացումը կատարած է Հայաստանի Գրողներու Միութեան քարտուղարը՝ Էդ. Թոփչեան. իսկ զեկուցում կարդացած է Հր. Գրիգորեան։ Խօսք առած են նաեւ Վ. Նորենց, Սարմէն, Գ. Էմին, Ս. Կապուտիկեան, Գր. Զալիկեան։ Ապա ունկնդրուած են Պուքրէշի «Կոմիտաս »երգչախումբին ու ֆրանսահայ երգչուհի Այտա Աղնաւուրի երգապնակները ։

ՏԽՐՈՒՆԻ

Գահիրէի մէջ Մայիս 17ին սրտի տագնապի մը հետեւանքով մահկանացուն կնքած է մեր հին ու վաստակաւոր ընկերներէն Յակոբ Պօտոսեան՝ 65 տարեկան հասակին ։

Բնիկ Աֆիոն - Գարահիսարցի, աւարտած էր Պոլսոյ Գեղարուեստից վարժարանը եւ կ'աշխատէր ճարտարապետական գրասենեակներու մէջ։ «Յուսաբեր»ի Տան չինութեան ատեն ընդհանուր հսկիչ էր ։

Առաջին ընդհ. պատերազմէն անմիջապէս վերջ հաստատուած էր Աղեքսանդրիա, ուր իր գործօն մասնակցութիւնը բերաւ ազգային, հանրային եւ կուսակցական գործերու։ Վարեց պատասխանատու պաշտօններ՝ իբրեւ անդամ Ազգ. Իշխանութեան, «Յառաջդիմասէր»ի եւ « Կամք »ի վարչութեան ու կուսակցական մարմիններու ։

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԳԱՀԻՐԷԻ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին կողոպտել ուզած է երիտասարդ տղայ մը, 23 տարեկան, որ դպրոցէն վըտարուած էր իր յոռի վարքին համար։ Ազգ. Առաջնորդարանի դիմումին վրայ ոստիկանութիւնը ձերբակալած է այս երիտասարդը, որ մասնագիտացած էր եկեղեցիներ կողոպտելու մէջ ։

ԻՐԱՆԻ Խորհրդարանի պատգամաւոր Սեւակ Սագինեան, դաւառի մէջ « Արարատ » Մշակութային Միութեան մասնաճիւղեր հիմնելու պաշտօն ստացած էր ։ Այս մասին զեկուցում մը ներկայացուցած է Շահին, որ գրաւոր կերպով ջերմօրէն գնահատած է Ս. Սագինեանի ու ընդհանրապէս «Արարատ» Միութեան գործունէութիւնը ։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ մէջ լոյս տեսած է Ուիլեըմ Սարոյեանի վերջին գործը՝ « Փափա Եու՛ր Քրէյզի » («Դուն խենթուկ ես հայրիկ»), որ միաժամանակ վէպ, ինքնակենսագրութիւն, պատմութիւն եւ քըննադատութիւն է ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (52)

ԵՐԿՈՒՆՔ

ԳԼՈՒԽ ԺԱ.

ԽՈՒԹԵՑԻ ԶՕՐԱՎԱՐԸ ԵՒ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ

Յովնան տեսնելով այս մարդը՝ սկսաւ հարցնել եւ իմանալ թէ բերդը ինչ տկար տեղ ունէր պաշտպանելու, մի՞թէ կարելի էր ծովէն նաւակ կամ լաստ գտնել եւ փախչիլ։ Խուրէն այս հարցմունքներուն ուշադրութեամբ մտիկ դնելով եւ տեսնելով թէ այդ հասարակ մարդը շատ լը յարգէին իւր ընկերները, ըստ իւր ս·վո·րութեան, ըսաւ.

— Իշխան...

— Լռէ՛, անպիտան չողոքորթ, ես էլ քեզի պէս ռոսկական մարդ եմ, եղբայր չե՞ս կրնար զիս անուանել. զրուցէ միայն թէ այս քու բերդը գաղտնի ճամբայ մը, փախչելու տեղ մը ունի՞ ։

— Ինչպէս չունի, եղբայր, ստորերկրեայ ճանապարհ մը կայ որ բերդէն դուրս վարը կ'ըհանէ ։

— Ո՞ւր վարը ։

— Ահա, սա հին եկեղեցին կը տեսնե՞ս, ճիշդ զորա մէջէն է ելքը, խորանին տակը. Սուրբ Ստեփաննոսի եկեղեցին է դա։

— Այս մօտերս անկից մարդ անցած ունի՞ ։

— Ինչպէ՞ս չունի, ես այս առաւօտ անկից ներս եմ մտել ։

— Շատ բարի, եղբայր, ապրիս, Աստուած բանդ յաջողէ, ըսաւ Յովնան եւ հըրամայեց երկու ճարպիկ երիտասարդներու երթալ տեսնել ճամբան իւր բոլոր երկայնութեան մէջ եւ երբ կարելի է զգուշութեամբ դուրս ելնել եւ բարբարոսաց դիրքն իմանալ ։

Եւ ինքն այն միջոցին կը դիտէր թէ ի՞նչպէս թշնամին կը գեղանէր, կը տարածէր, որպէսզի ամէն կողմէն բերդը պաշարէ, եւ իւր սուր աչքերը չէին բաժնուեր այդ Ս. Ստեփաննոսի եկեղեցիէն որուն դրան առջեւ քանի մը Արաբացի զինուոր միայն կ'երեւային եւ որ վերջը թողին եկեղեցին եւ եկան խառնուելու ամբոխին հետ։ Վերջապէս, մեծ հաճութեամբ տեսաւ իւր երկու խուեցիքը որ աչալուրջ գողի պէս գլուխնին կը հանէին եկեղեցւոյն դռնէն դուրս, զգուշութեամբ, եւ ներս կը քաշուէին, վերջը՝ քանի մը վայրկեանէն կը տեսնէր, որ նոյն Խուեթեցիներէն մէկը եկեղեցւոյն տանեաց վրայ պառացեալ կը շրջէր սողալով եւ ամէն կողմ կը դիտէր ու կ'աներեւութանար. « Ապրիք, տղաք, այսպէս պէտք է լինիլ միշտ», կ'ըսէր Յովնան ինքնիրեն եւ կը սպասէր նոցա դառնալուն ու սաստիկ կը ցաւէր թէ ինչպէս այդպիսի փոքրիկ խմբով ելեր էր իւր լեռներէն։ « Ա՜հ, եթէ հազար հոգի մը իմ գլուխս ունենայի փոխանակ այս հարիւր քաջերու, այդ երեսուն հազար աւազակաց խումբը կաքաւներու պէս կը ցրուէի հիմա։ Տեսնենք, ո՛ գիտէ, թերեւս Աշոտ Արծրունին բան մը յաջողի ընելու. փոքրիկ յաջողութիւն մը բաւական է ինձ, եւ ես չարաթէ մը կու գամ երկու հազար հոգւով իրեն օգնելու։

Այսպէս կը խորհրդածէր, երբ տղաքը եկան ու պատմեցին իրենց ստորերկրեայ արշաւանքը եւ նա զիրենք վարձատրեց « Շատ բարի, ապրիք, որդեակք» ըսելով. այս բառերը Յովնանու ժլատ բերնէն մեր լեռնցիները այնչափ ուրախացուց, ինչչափ որ Բիւզանդիոնի կայսերաց պալատականք կ'ուրախանային, երբ ինքնակալ Տէրը բազմականդուն տիտղոսներ շնորհէր իրենց ։

Ժամանակն սկսեր էր մթնել, երբ ինք առջեւէն մտաւ դետնուղին եւ ամէնքը ետեւէնհասան եկեղեցին, զգուշութեամբ ելան դուրս, եւ առանց տեսնուելու սկսան յետադարձը ու բոլոր գիշեր քալելով հասան Մոխրաբերդ ։ Այդ բերդը, թէպէտ կիսաւեր, բայց լաւ ապաստարան մըն էր Խութեցի զունդին, որ տարածուեցաւ քնոյ հանգիստ առնուլ եւ կազդուրուիլ։ Իսկ Յովնան ըստ իւր անխոնջ բնութեան եւ պարտուց, ամէն կողմ լաւ քննելէն վերջ, իջաւ ծովեզերեայ կողմը բերդին, նըստաւ եւ կը դիտէր ծովը, որ չարունակ բարձրանալով կ'ընդարձակէր իւր սահմանը, կ'ողողէր ցամաքը, կը կլանէր չէն եւ անչէն. իւր հայրենասէր աչաց Հայաստանի պատկերն էր այդ տեսարանն որ թշնամին կ'ողողէր, եւ այդ Մոխրաբերդը, որուն պարիսպներուն բարձրութեան սկսեր էր հասնիլ օր աւուր առատացեալ ծովը ։

Այդ խորհրդածութեանց մէջ, յանկարծ երկու նաւ տեսաւ որ տկար հողմով հանդարտ կ'անցնէին Աղթամար կղզւոյ քովէն դէպի արեւմուտք դիմելով, վաղեց գնաց առաւ իւր Սասնցի դրօշակը որ սպիտակ լաթի վրայ կարմիր խաչ մըն էր, եւ սկըսաւ ծածանել օդին մէջ. ուրախութեամբ տեսաւ որ նաւերը դէպի ծովեզրը ուղղեցին իրենց ընթացքը, եւ երբ դեռ բաւական հեռու էին, Յովնանու սուր աչքերը նշմարեցին հայ քանի մը իշխանազունք եւ ընտանիք էին որ կ'երթային եւ հաւանական թէ կը փախչէին։ Երբ աւելի մօտեցան, տեսաւ որ միջահասակ մարդ մը ոտքի վրայ կեցած, ձեռք ձեռին նաւը կը կառավարէր, տասնի չափ կանայք եւ աղջիկք նաւուն խորը նստած տխուր, լուռ արցունք կը թափէին. ութը, տասը ազատորդի երիտասարդք վտանգեալ վահանները ձախ եւ աջով սուրերու վրայ յեցեալ իրեն կը նայէին, իրենց արիւնլուայ եւ պատառոտի զգեստներու վիճակը կը ցուցնէր թէ կռիւէ նոր կ'ելնէին ։ Երկրորդ նաւը առաջնոյն յար եւ նման կերպարանք ունէր ։

ԾԵՐԵՆՑ

(Տար.)

ԲԱՑԱՌԻԿ ՀԱՄԵՐԳ
ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Չորեքշաբթի, 29 Մայիս, երեկոյեան ժամը ճիշդ 9ին, Իսիի քաղաքապետարանի շքեղ սրահին մէջ :

Կազմակերպուած տեղւոյն «Զաւարեան» կոմիտէին կողմէ, Մայիս 28ի Ազգային տօնակատարութեան առիթով :

Մասնակցութեամբ՝

ՍԻՓԱՆ-ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻՆ

եւ ընկերակցութեամբ Օրքէսթրը տը Փարիի : *Ղեկավարութեամբ*

ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ

Սոլիստ՝ ՄԱՌԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ

Յայտագրին մաս կը կազմեն՝ Կոմիտաս Վարդապետի, Կանաչեանի, Ալթունեանի, Ափրիկեանի եւ Ալէմշահի *լաւագոյն գործերը, որոնք առաջին անգամ ըլլալով կ'ունկնդրուին մեր շրջանի մէջ (կավոյի յայտագիրը) :*

Տոմսերու գիներն են՝ 300, 400 եւ 500 *ֆրանք : Տոմսերուն համար դիմել կազմակերպիչներուն եւ Գրատուն Հրանտ Սամուէլ, սրահին* կիցէն *եւ «Յառաջ»ի :*

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.— Հասարակութենէն կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

SALLE DE L'ECOLE NORMALE DE MUSIQUE

78 Rue Cardinet Métro Malesherbes

Հինգշաբթի, 30 Մայիս, ժամը 21ին

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ ԴԱՇՆԱԿ – ՋՈՒԹԱԿ

ԱՐՄԱՆ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

(Դաշնակ)

ՄԱՐԻ–ԺՕԶԷ ԼԱՄԱՍ

(Ջութակ)

Յայտագիր.—Մոցարթի (Ֆա Մաժէօր) Շումանի (Լա Մինէօր), Պրամսի (Լա Մաժէօր), Կարէն Խաչատուրեանի (Փարիզի մէջ առաջին ունկնդրութիւն) :

ՍՕՆԱՏՆԵՐԸ

Կազմակերպութիւն՝ ԼԸ ԹՐԻՓԹԻՔ

Տոմսակու գին՝ 200էն 500 ֆրանք :

Ուսանողներու զեղչ :

Կը ծախուին Էքօլ Նորմալի սրահը, Տիւրան հրատարակչական տունը եւ գործակալներուն մօտ :

ՁԲՕՍԱՇՐՋԻԿՆԵՐՈՒ ԽՈՒՄԲ

ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

4 օր Մոսկուա եւ 10 օր Երեւան, երթուդարձ՝ 145,000 *ֆրանք :*

ՄԵԿՆՈՒՄ. — 1) 4 Յուլիս, 2) 24 Յուլիս, 3) 9 Օգոստոս :

Արձանագրութիւնները պիտի փակուին Ա. Յունիս 10ին, Բ. Յուլիս 1ին, Գ. Յուլիս 15ին :

Դիմումները ընել միայն գրաւոր :

Noubar Agopoff
168 Rue du Temple, Paris 3ème
C. C. P. Paris 127.83-16

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Այրի Տիկին Նուարդ Շահինեան, իր անդրանիկ Թոռան Այտա Շրտիկեանի մկրտութեան ուրախ առթիւ հետեւեալ նուէրները կ'ընէ.— Հազար ֆրանք Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին, հազար Ֆր. Դպրաց Դասուն, հազար Ֆր. Հայ Մշակոյթի տան, հազար Ֆր. «Յառաջ»ի բարգաւաճման, հազար ֆրանք Ֆր. Կապ. Խաչի օգափոխութեան կայանին :

Ստանալ «Յառաջ»էն :

LA STÉ. **VERGER-FRUITS**
12 Rue St. Denis, Paris (I)
(Perimètre des Halles)
*
Փարիզի կեդրոնական Հալին մէջ հայկական միակ հաստատութիւնը կը փնտռէ Հարաւ. Ֆրանսայի գաւառներէն հմուտ եւ մասնագէտ՝
Courtier expéditeur en Fruits et Légumes
Tél. CEN 57-18

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած՝ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի կողմէ, տեղի կ'ունենայ հինգշաբթի, 30 Մայիս, կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Սալ Մազընոյի մէջ :

Կը խօսի Լիբանանէն նոր ժամանած «Քարէն Եփփէ» ճեմարանի նախկին տնօրէն եւ «Յուսաբեր»ի խմբագիր՝

ԸՆԿԵՐ Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Նիւթ՝ Ինչո՞ւ եւ ի՞նչպէս կազմակերպուեցաւ դաւը Կիլիկեան Աթոռին դէմ :

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Մարսէյլ, Սէն-Ժերոմի օժանդակ յանձնախումբի հանգանակութեան ցանկը.

Յար. Ժամկոչեան եւ Յար. Գմըլեան 5000*ական ֆրանք, Մելքոն Պօղոսեան* 2500, *Ա. Համալեան, Ս. Աւետեան, Ա. Սիրունեան, Յ. Մարգարեան եւ Մ. Տէրտէրեան երկու հազարական, Ռ. Կարապետեան, Գ. Կաստուկեան, Մատէնեան եղբ. Մ. Գասպարեան, Հ. Կարապետեան, Մ. Իսքէնտէրեան, Տիկին Վ. Դաւիթեան, Կ. Կիւլէմիրեան, Ս. Մկրտիչեան, Մ. Պօղոսեան, Ծ. Մինէմէջեան, Կ. Սարաֆեան, Յ. Յովսէփեան, Ա. Կիւրդիկեան, Գ. Ժիրայրեան, Ա. Եղիազարեան, Բ. Խաչատուրեան, Մ. Ատանալեան, Կ. Կըտաւճեան, Մ. Սվազլեան, Մ. Մարգարեան, Գ. Գաստուկեան, Բժ. Յ. Սիվրիհիսարեան, Վ. Սագըլեան, Յ. Կարապետեան, Ս. Մինասեան, Մ. Ժամկոչեան, Մուրատ, Մ. Զիչէքեան, Վ. Մանուկեան, Ս. Հաթըմեան, Զ. Աստուրեան, Ա. Պապոյեան, Գ. Մակարեան եւ Ա. Սանտալեան՝ հազարական ֆրանք : Լ. Միքայէլեան* 550 *ֆրանք, Գ. Օսդօեան, Ե. Թայիկեան, Ս. Մավեան, Ա. Աստուրեան, Ա. Ջտայլաքեան, Արշակ Սամուէլեան, Յ. Կէյհէքիզեան, Յ. Կարապետեան, Ս. Պուխաֆեան, Վ. Մանուկեան, Տիկին Յակոբեան, Տիկին Թէքնեան, Յ. Պալըդճեան, Կ. Կիրակոսեան, Հ. Ենովքեան, Ե. Շահինեան, Վ. Ունանեան, Մ. Եղիաեան, Գ. Սէֆէրեան, Պ. Յակոբեան, Դ. Դաւիթեան, Շ. Համբարձումեան Ե. Օհանէսեան, Պ. Կիւլէսէրեան, Ալէն Ծորճ, Հ. Դեփոեան, Զ. Գասպարեան, Ա. Մէյլէմէճեան, Ղ. Տէր Ղազարոսեան, Ս. Թութլեան, Յ. Յակոբեան, Ն. Մազմանեան, Ո. Շէրպէթճեան, Ն. Պօյաճեան, Ռ. Ասլըբեան, Կ. Պետրոսեան, Վ. Անտոնեան, Կ. Վարդանեան, Յ. Փանոսեան, Թ. Նիկողոսեան, Աքուա, Վիվա, Պրուտեան եղբ., Մ. Բագլօեան, Խ. Նաչիրեան, Յարութիւն* 500*ական Ֆր. : Օ. Խաչերեան* 250, *Տ. Տօնիկեան, Յ. Սահակեան, Ս. Օհանեան եւ ոմն՝* 200*ական ֆրանք : Գումար՝* 81.600 *ֆրանք :*

---

3 ԱՄՍՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ ՏՐԱՄԱԴՐԵԼԻ Է

Մարսէյլի մէկ արուարձանին մէջ, բարձունքի վրայ (երկու սենեակ եւ խոհանոցով), ընդարձակ յարկաբաժին մը վարձու է, կազ, ջուր, ելեկտրականութիւն, խոհանոցի առարկաներով, մայրի ծառաստանով մը շրջապատուած և կառատուն : Դիմել Տիկին Գնաճեանի, 28 Պուլվ. Ռուժ Լէ Մարթէկօ, Մարսէյլ :

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer,
Paris (9e) Pro. 05-73.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ 39րդ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ
ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Յունիս 1, Շաբաթ գիշեր, ժամը 21էն մինչեւ առաւօտ : Զ. թաղապետարանի սրահին մէջ (Փլաս Սէն Սիւլփիս) :

Կը նախագահէ ընկ. ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

Կը խօսին ընկերներ ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ եւ ՑՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ (ֆրանսերէն) :

Գեղարուեստական խնամուած բաժին :

Կը մասնակցին երգչուհի Օր. ԻՐԻՍ ՊԻԻԼՊԻԻԼԵԱՆ, ընկերակցութեամբ Օր. ՍՈՆԻԱ ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆԻ (Թուրի երաժշտանոցէն, տաւիղ), եւ Պ. ՔԱՍԹԱՆԻԷԻ (սրնգահար) : Ինչպէս նաեւ ԱԻԵՏԻՍ ՔԻՒՓԷԼԵԱՆ (երգ), ԵՐՈՒԱՆԴ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ՝ (արտասանութիւն) եւ Վ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ (կովկասեան պար) :

Կը նուագէ Թառխտ ԳԱՐԵԳԻՆ :

Կէս գիշերէն վերջ կը սկսին եւրոպական պարերը մինչեւ առաւօտ, եւրոպական նուագախումբով :

RAYMOND BOISSORIE

Vedette des disques Pathé-Marconi

Ճոխ եւ առատ պիւֆէ մատչելի գիներով :

ՄՈՒՏՔ՝ 200 ՖՐԱՆՔ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊՏՈՅՏ ՄԸ

Վիէնի Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարչութիւնը կը կազմակերպէ գեղեցիկ պտոյտ մը, ամբողջ օրուան համար, դէպի Շարավին լէ Պէն, այս հինգշաբթի (Համբարձում) : Մասնակցութիւն՝ 450 ֆրանք : Կը հրաւիրուին մեր անդամները եւ համակիրները :

ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ֆրանսահայ Փոխադարձ Օգնութեան Միութեան զբօսաշրջիկներու խումբը այս *տարի Հայաստան կը մեկնի Օգոստոսին սկիզբը :*

Խումբին կրնան միանալ բոլոր փափաքողները անխտիր :

Արձանագրուելու համար դիմել նախագահին՝

Agop J. Nazarian
9, Ave. Calmels, Bois-Colombes (Seine)
Tél. CHA 00-55

⁂

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ Մուրատ Ուս. Միութեան Կեդր. վարչութիւնը եւ մասնաճիւղերը իրենց սրտագին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն հայրենակից Յովհաննէս Տէրտէրեանի *իր կնոջ մահուան առթիւ : Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է փոխան ծաղկեպսակի՝ Պ. Պ. Կարապետ Ղամպերեանէ, Ղազար Կիւլեանէ, Հմայեակ Երիցեանէ, Հայկազ Մարտիրոսեանէ եւ Արամ Ծերունեանէ հազարական Ֆր. :*

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Խաչի Վիէնի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Խաչատուր Զօպոյեանէ (Փօն Էվէք) հազար Ֆր, իր մօր տարեդարձի առթիւ :

×

Կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղը շնորհակալութիւն կը յայտնէ Պ. Ա. Գմբէթեանի, Գ. Վահանի, Պ. Բշտիկեանի այն ջերմ վերաբերման համար, որ ունեցան իր «Օրուան» առթիւ :

Շնորհակալութիւն նաեւ բոլոր անոնց, որոնք ինքնաբերաբար երգով, արտասանութեամբ, պարով ճոխացուցին մեր հանդէսը :

Շնորհակալութիւն Տէր եւ Տիկին Վ. Թէրզեանի իրենց նուէրին համար, որ աճուրդի դրուելով, անակնկալ հասոյթ մը ապահովեց միութեան : Եւ վերջապէս բոլոր անոնց, որոնք սրտաբուխ մասնակցեցան աճուրդին :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Ուս. Միութեան ժողովը այս երեքշաբթի իրիկուն ժամը 21ին, 17 ռիւ Պլէօ : Կարեւոր օրակարգ :

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԵՒ ՀԱՅ ԴԱՏԸ

Հայեւռուս յարաբերութիւններու լոյսին տակ :

Գրեց՝ ԳԱԲՐԻԷԼ ԼԱԶԵԱՆ

Տպարան «Յուսաբեր», Գահիրէ 1957 :

Գին՝ 1100 *ֆրանք :*

Դիմել Յառաջի *եւ հայ գրատուններու :*

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

ՄԱՐՍԷՅԼ. ՊՕՄՈՆ, Ն. Սերունդի Բըրիստափոր խումբի եւ Հ. Յ. Դ. «Յառաջ» խումբի յայտարարութիւնը ուշ հասաւ :

ԿԱՐԵՒՈՐ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ
Անպայման պէտք է այցելել
ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
246 Rue Vendôme et
20 Rue Villeroy
LYON
Թարմ, համեղ եւ դիւրամատչելի Արեւելեան եւ եւրոպական ամենաընտիր ապրանքներ
Ինչպէս արմաւ (ճիւղերով), պամիա, եալանճի տոլմա, յունական թուրշիներ, պիպեռ, տերեւ, Թահին հելվա, վանիլ, չոքոլա, նուազէթ, լօքում, (սաքըզլը, նուազէթ եւ փիսթաչ) տուփով եւ քաշով, Շիրակ օղին (41 45 աստիճան), սուճուք, պաստրմա (կեսարական), սուրճ (քարավան եւ մոքքա) համեմներ, մահլէպ, սալէպ, ձիթապտուղ, ձէթ (350 Ֆր. լիտր), քաշկավալ, ճերմակ պանիր (ոչխարի կաթով) եւ ամէն կարգի պահածոներ եւայլն, եւայլն :
Մի վարանիք դիմեցէք՝
ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆԻՆ

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ
ARMENIE
Հայ Ֆոլքլորիք երաժշտութեան Բ. մեծադոյն սկաւառակը 30 սանթ. ԵՐԿՐՈՐԴ ԵՒ ՆՈՐ ԹԻՐԱԺՈՎ
ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԵԱՄԲ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ
Microsillon 33 tours No. mc 20136, durée 45 minutes
VOGUE - CONTREPOINT
Կը պարունակէ 14 հայկական կտորներ (նուագախումբ — երգչախումբ — մեն երգ)
ՀԱՅՐԵՆԻՔ, ԷՐԶՐՈՒՄԻ ՊԱՐ, ՋՈՎ ԳԻՇԵՐ, ԿՌՈՒՆԿ, ԿԱՅՆԵԼ ԵՍ, ՄՇՈՅ ՊԱՐ, ԱՐԻ՛ ՍԷՅՐԱՆ, ԼԱԼԱ ԵԱՐՍ, ԵՏ ԱՌԱՋ - ՇՈՒՇԻԿ, ՊԱՆԴՈՒԽՏԻ ԵՐԳ, ՇՈՇՊԻ, ՄԱՐԱԼԻ, ՎԱՐԴԱՎԱՌ
Գին՝ 2600 փրանք
Երգարանով միասին ստանալու համար դիմել՝
ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ **14 Rue Petit, Paris 19, (Bot. 99-22), Record Shop 36 rue de Moscou**
Եկեղեցւոյ դիւանատունը
Սկաւառակի վաճառատուները
Փնտռել նաեւ.—
Ա. Սկաւառակ հայկ. երաժշտութեան միքրոսիոն 20.103 *(16 կտոր)*
Երեւան, Եայլի, Թաթարական պար, Օրօր, Ալագեազ, Պիլիբի, Ատրպէյջան, Նազ պար, Գերիներու երգ, Եարօ ջան, կաքաւիկ, Արեւելեան պար, Քեզ նման, Ղայթարմա, Լէզկինքա, Կովկ. երգ :
ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏ. Պատարագ եւ Տաղեր, միքրոսիոն 20.114 *(20 կտոր)*
Ով զարմանալի, Գովեա Երուսաղէմ, Սուրբ Աստուած, Փառք, Մարմին Տէրունական, Հրեշտակային, Սուրբ, Ով գերահրաշ ծաղիկ, Յամենայնի, Հոգի Աստուծոյ, Միայն Սուրբ, Օրհնութիւն, Տէր Ողորմեա, Հայր մեր, Եղիցի : Արծաթսիրութեամբ, Այսօր ձայնն Հայրական :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 29 ՄԱՅԻՍ
MERCREDI 29 MAI 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7893 33ème ANNEE
Directrice : *Arpik MISSAKIAN*
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3704

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄԱՅԻՍ 28

Հայաստանի անկախ Հանրապետութիւնը ծնաւ արեան հեղեղի մը մէջէն :

Մեր մէկ միլիոն նահատակներու կարմիր արիւնն էր, որ վրէժ դարձած, մինչեւ երկինք բարձրացող բողոք դարձած՝ 1918ի մայիսեան պատմական կռիւներուն ընթացքին հրաշք մը գործել տուաւ հայ ժողովուրդին՝ Արարատեան դաշտին մէջ:

Ու ասիկա ճակատագրական այնպիսի պահու մը, երբ սահմանէն անդին հայութեան կէսը կոտորակուած էր եւ ամբողջ Թրքահայաստանը քարուքանդ եղած, երբ ռուսական բանակը ճակատը լքելով «դէպի տուն» կը դառնար, երբ մեր կովկասեան հարեւանները իր բախտին, մինակ իր գլխուն ձգած էին հայ ժողովուրդը :

Ճիշդ այդ բախտորոշ օրերուն հայութեան բոլոր դասակները, առանց դասակարգի ու դաւանանքի խտրութեան, առանց սեռի ու տարիքի տարբերութեան, պատասխանելով անզուգական Արամի եւ զօրավար Սիլիկեանի կոչերուն, մէկ սիրտ մէկ հոգի բոլորուեցան շուրջը այն անձնազոհ մարտիկներուն, որոնք տարիներէ ի վեր կէս – կուշտ կէս - անօթի կը կռուէին ազգի ու հայրենիքի պաշտպանութեան եւ անկախութեան համար :

Անոնք իրենց ձեռք անցուցած պատահական զէնքերով դրոհ տուին Վէհիպ փաշայի [illegible] զինուորներուն դէմ, թիւով [illegible] աւելի եւ սպառազինուած թնդանօթներով եւ գերմանական նոր հրացաններով :

Թշնամին գրաւած էր արդէն Ալեքսանդրապոլը եւ կը յառաջանար դէպի Էջմիածին ու Երեւան՝ մահացու հարուածը տալու համար հայութեան սրտին:

Իսկապէս օրհասական կռիւներ մղուեցան Սարտարապատի, Ղարաքիլիսայի եւ Բաշ Ապարանի մէջ: Թուրքը ծունկի եկած՝ պարտաւորուեցաւ ճանչնալ ազատ եւ անկախ Հայաստանի գոյութիւնը :

Իթթիհատի ոճրագործ կառավարութիւնն էր, որ դիւանագիտական առաջին դաշնագիրը կնքեց Հայաստանի Հանրապետութեան կառավարութեան հետ՝ անկախութեան հռչակումէն շաբաթ մը վերջ՝ 1918 Յունիս 4ին Պաթումի մէջ :

Այնուհետեւ ուրիշ պետութիւններ, աշխարհի ճակատագիրը տնօրինող մեծ դաշնակիցները եւս պաշտօնապէս ճանչցան «փոքրիկ դաշնակից»ը եւ 1920 Օգոստոս 10ին Սէվրի մէջ նուիրագործեցին Միացեալ եւ Անկախ Հայաստանի կազմութիւնը :

«Մայիս 28»ը այն յաւէտ յիշատակելի թուականն է, որ մեր ժամանակից պատմութեան մէջ արձանագրուած է անջնջելի տառերով :

Անոր շնորհիւ էր, որ շահեցանք՝

Փոքրիկ հողամաս մը, մեր պատմական մեծ հայրենիքէն մասնիկ մը, զոր անուանեցինք «Հայաստանի Հանրապետութիւն»: Ձեռք բերինք մեր անկախութիւնը, զոր կորսնցուցած էինք 1375ին Կիլիկեան բերդերուն մէջ:

Այդ հողամասը մաքրեցինք օտար տարրերէ, ունենալու համար միաձոյլ հայրենիք մը :

Կրօնական համայնք էինք, դարձանք պետական ազգ: Ունեցանք կառավարութիւն, որ տէր ու պաշտպան կանգնեցաւ աշխարհացրիւ հայութեան: Երկրէն ներս թէ արտասահմանի մէջ դարձանք Հայաստանի քաղաքացի :

Ունեցանք անկախ պետութեան մը բոլոր ստորոգելիները, — ազգային դրօշակ, ազգային դրամ ու հայատառ նամականիշ, հայկական անցագիր, հայ դեսպան, հիւպատոս եւն., իր սարօքն :

Ի՞նչ մնաց այս բոլորէն:

Հողամաս մը միայն, այն ալ կրճատուած, որուն կը պակսի նոյնիսկ «Հայաստան» անունը :

Չունինք անկախութիւն: Դադրած ենք «Հայաստանի քաղաքացի» ըլլալէ եւ դարձած՝ նանսէնեան «գաղթական», լաւագոյն պարագային մեր ապրած օտար երկիրներու քաղաքացին :

Այսօրուան «կորիզ»ին վրայ 37 տարիէ ի վեր թիզ մը հող իսկ չէ աւելցած: Ոչ միայն չեն իրականացած «Միացեալ» Հայաստանի համար 1945ին տրուած խոստումները, այլ ներքին սահմաններն անգամ չեն սրբագրուած :

Իսկ ամէնէն ծանրակշիռը՝ 1953 Մայիս 30ին Մոսկուա պաշտօնապէս հաղորդեց Թուրք կառավարութեան թէ ո՛չ մէկ հողային պահանջ ունի իրմէ :

Յուսախաբ եղանք: Բայց յուսահատ չենք :

«Մայիս 28»ի հրաշքը կրնայ կրկնուիլ:

Գօտեպնդուի՛նք անսասան հաւատքով :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

ԱՌԱՋԻՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Բընէ Փլէվէն վերջացուց իր խորհրդակցութիւնները՝ Ազգ. Ժողովին մէջ մեծամասնութիւն ունեցող խմբակցութեանց ղեկավարներուն հետ: Այսպէս, Ժողովրդական Հանրապետական շարժման (կաթոլիկ) վարիչները կ'ուզեն որ միացեալ եւ ուժեղ կառավարութիւն մը ստեղծուի: Անկախները համոզուած են թէ թիւ մէկ մտահոգութիւնը Ալժերիան է, հետեւաբար նոր կազմուելիք դահլիճը ամէն բանէ առաջ պէտք է Ալժերիոյ մասին կարգադրութիւն մը ընէ: Իսկ Արմատականները, Խոսար Տալատիէի բերնով կ'ուզեն երկրին տնտեսութիւնը վերականգնել, Ալժերիոյ հարցին լուծում մը գտնել եւ ընտրական օրէնքը բարեփոխել :

Միայն Ընկերվարականներն են, որ իրենց տեսակէտները չյայտնեցին տակաւին. Բընէ Փլէվէն այս վերջիններուն պատասխանը ունենալէն վերջ իր տեղեկագիրը պիտի ներկայացնէ Հանրապետութեան Նախագահին :

Կը կարծուի թէ տեղեկագրին մէջ շեշտը դրուած պիտի ըլլայ երեք գլխաւոր կէտերու վրայ. Առաջին. Ալժերիոյ մասին ազգային ընդհանուր համաձայնութիւն մը դարձած է անհրաժեշտութիւն: Ալժերիոյ Նախարարը, Լաքոստ, այս հարցին առնչութեամբ վերջերս յայտարարեց թէ «օրէնսդրութեան շուրջ փոխադարձ համաձայնութիւն մը շատ աւելի դրական արդիւնքներ կու տայ Ալժերիոյ մէջ, քան տասը նոր զօրադունդեր ղրկելը»: Լաքոստ աւելցուցած էր թէ վերջին ամիսներուն ընթացքին Ալժերիոյ կացութիւնը զգալիօրէն բարեփոխուած էր, սակայն կառավարական տագնապը նոր եռանդ տուաւ ապստամբներուն: Ալի Շէքքալի դէմ կատարուած մահափորձը անգամ մը եւս կը փաստէ թէ Ալժերիոյ Ազատագրական շարժման պարագլուխները կ'ուզեն սարսափի մատնել բարեփոխումներու կողմնակից Ալժերիացիները եւ մասնաւորաբար անոնք, որոնք պաշտօններ կը վարեն այժմ :

Բընէ Փլէվէն պիտի առաջարկէ, որ Պըրազավիլի ժողովին նման (որ Ափրիկեան միւս հողամասերուն գոյավիճակը ճշդեց) ժողով մը հրաւիրուի Ալժերիոյ ապագայ վարչաձեւը ճշդելու համար: Երկրորդ. Ֆրանսայի ելմտական եւ տնտեսական վիճակը բարելաւելու եւ ամուր հիմերու վրայ դնելու համար, պէտք է հրաժարիլ ամէն տարի նոր պիւտճէ որոշելու սովորութենէն. պետական պիւտճէ պէտք է նախատեսուի քանի մը տարուան համար եւ միաժամանակ մեծ խնայողութիւններ պէտք է իրագործուին տնտեսութեան եւ տուրքերու ծրագրին մէջ: Երրորդ. ինչ կը վերաբերի ներքին եւ արտաքին քաղաքականութեան, վերոյիշեալ երկու հարցերու յաջող կարգադրութիւնը ինքնաբերաբար կ'ամրապնդէ Ֆրանսայի դիրքը ըլլա՛յ ներքին, ըլլա՛յ արտաքին ճակատին վրայ :

× Հետզհետէ աւելի հաւանական կը դառնայ, որ Կի Մոլէի պիտի յաջորդէ Կի Մոլէ, որովհետեւ եթէ ճիշդ է որ դահլիճին ալժերիական ու ելմտական քաղաքականութիւնը դժգոհութեանց տեղի տուած էր, նոյնքան ճիշդ է որ Կի Մոլէ, որպէս մարդ եւ որպէս վարչապետ, կը վայելէ Ֆրանսացիներու մեծամասնութեան վստահութիւնը :

ԱԼԻ ՇԷՔՔԱԼԻ ՍՊԱՆՈՒԹԵՆԷՆ ՎԵՐՋ

Փարիզի ոստիկանութիւնը, նոր մահափորձերու առաջքն առնելու համար, խուզարկութիւններ կատարեց Փարիզի այն բոլոր թաղերուն մէջ ուր հոծ թիւով Ալժերիացիներ կ'ապրին: Աւելի քան 1200 կասկածելիներ հարցաքննուեցան :

Ոճրագործը, Պէն Սատոք, սկիզբը պնդեց թէ ինք որեւէ քաղաքական կազմակերպութեան չի պատկանիր եւ ինքնագլուխ կերպով ուզեց մեռցնել «Ֆրանսայի վերջին ալժերիացի բարեկամը» : Սակայն ի վերջոյ խոստովանեցաւ որ կը պատկանի Ալժերիոյ Ազատագրութեան Ճակատի կազմակերպութեան: Պէն Սատոք բանտ առաջնորդուեցաւ «կանխամտածեալ ոճրագործութեան եւ պետութեան արտաքին ապահովութեան վնաս հասցուցած ըլլալու» ամբաստանութեամբ:

× Ալի Շէքքալի սպանութենէն կէս ժամ վերջ Փարիզի ալժերիական բոլոր սրճարաններուն եւ հաւաքատեղիներուն մէջ անծանօթ անձեր թռուցիկներ ցրուեցին. այնտեղ կ'ըսուէր թէ «Ալժերիոյ Երեսփ. Ժողովի Նախկին փոխ նախագահը մահուան դատապարտուած էր դաւաճանութեան համար, եւ թէ մահապատիժը գործադրուեցաւ»:

× Ալի Շէքքալի մարմինը, Ներքին Նախարարութեան կարգադրութեամբ, երէկ եւ այսօր պիտի պահուէր Վալ տը Կրասի մէջ:

× Այս մահափորձին լուրը մեծ դայրոյթ պատճառեց Ալժերիոյ եւրոպական շրջանակներուն մէջ: Մասքարայի (Ալի Շէքքալի ծննդավայրը) ժողովուրդն ալ չափազանց վրդովուած է, որովհետեւ Ալժերիոյ Երեսփ. Ժողովի նախկին փոխ Նախագահը շատ սիրուած էր իր համաքաղաքացիներէն:

× Պրիւսէլի «Լը Սուար» թերթը կը գրէ թէ Ֆրանսեւպելժիական սահմանագլխուն վրայ զէնքի մաքսանենգութիւն կը կատարուի Ֆրանսայի մէջ բնակող Հիւս. Ափրիկեցիներուն ի նպաստ :

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

ՀԱՅ ԵՐԳԻ ՊԱՆԾԱՑՈՒՄԸ

Այս իրիկուն՝ Համբարձման տօնի նախօրեակին՝ Իսի լէ Մուլինոյի Զաւարեան կոմիտէն գեղեցիկ գաղափար յղացած է մեծ համերգով մը տօնել Հայաստանի անկախութեան 39րդ տարեդարձը :

Նպատակն է հայ երգը ճանչցնել ոչ միայն փարիզեան արուարձանի այդ հայաշատ շրջանի մեր հայրենակիցներուն եւ նոր սերունդին, այլ մանաւանդ մեր ֆրանսացի բարեկամներուն, որոնք ծանօթ չեն հայ ժողովուրդի քաղաքակրթական արժէքներուն եւ մշակոյթին :

Հանդէսին հովանաւորութիւնը ստանձնած է տեղւոյն՝ ընկերվարական քաղաքապետը Պ. Լէֆա, որ միշտ բարեացակամ գտնուած է մեր հայրենակիցներուն հանդէպ: Ներկայ պիտի ըլլան քաղաքապետական պաշտօնատարներ, ընկերվարական կուսակցութեան ներկայացուցիչներ եւ ուրիշ Ֆրանսացիներ :

Սիփան - Կոմիտաս երգչախումբը եւ փարիզեան նուագախումբը՝ ղեկավարութեամբ երիտասարդ երաժիշտ Կարպիս Ափրիկեանի պիտի ներկայացնեն այն յայտագիրը, որ բացառիկ յաջողութիւն գտաւ անցեալ Մայիս 5ին Սալ Կավոյի մէջ:

Անոնք որ զրկուած էին այդ օրուան գեղարուեստական վայելքէն, որ իսկական պանծացումն եղաւ հայ երգին, այսօր առիթ պիտի ունենան ծափահարելու մեր երաժիշտները ու արուեստագէտները: Ու մանաւանդ հպարտանալու մեր անգին գանձերով :

Պէտք է լսել այս համերգը՝ գնահատելու համար այն կատարելութիւնը, որուն հասած է հայ երաժշտութիւնը այս լոյս քաղաքին մէջ :

ՓԱՐՈՅՐ

«ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ ՍՐԱՀ»Ի ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Մարսէյլ - Սէն Լուի հայրենակիցներէն Հ. Յ. Դ. Ակնունի ենթակոմիտէին միջոցաւ (ցանկը առանձին)	58.600
Պ. Տիգրան Քաջարեան (Վէնէտիկ)	10.000
Ոմն	1.000
Պ. Պէօրէքճեան	1.000
Գարլօ Գոլանճեան (Մէօտօն)	5.000
Սամուէլ Սահակեան (Վիլըթաէօզ)	1.000
Ռուբէն Տէր Սահակեան (Սէն Ժերոմ)	500
Նախորդ գումար՝	1.530.100
Ընդհ. գումար՝	1.607.200

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՆ ՇՈՒՐՋ

Արեւմտ. Գերմանիոյ կառավարութիւնը, որ վերջերս զանազան առաջարկներ ու սպառնալիքներ ստացած էր Խ. Միութենէն, յուշագիր մը յանձնեց Մոսկուայի: Այնտեղ կ'ըսուի թէ Խ. Միութիւնը կ'ուզէ արգելք հանդիսանալ Գերմանիոյ միացման ծրագրին, բայց եթէ հրաժարի իր այս քաղաքականութենէն, Արեւմտ. Գերմանիա պատրաստ է լաւագոյն յարաբերութիւններ պահել Խ. Միութեան հետ եւ բանակցութիւններ վարել Եւրոպայի ապահովութիւնը կազմակերպելու հարցին շուրջ :

Այս յուշագրին գլխաւոր կէտերը հետեւեալներն են. 1) Արեւմտ. Գերմանիա կը մերժէ բանակցութիւններ վարել Արեւելեան Գերմանիոյ հետ, բայց ամբողջ Գերմանիոյ համար կը պահանջէ որ ազատ ընտրութիւններ կազմակերպուին: 2) Խ. Միութիւնը, որ միայն մէկ կուսակցութեան գոյութիւնը կ'արտօնէ իր սահմաններուն մէջ, իրաւունք չունի դժգոհելու թէ Արեւմտ. Գերմանիոյ մէջ համայնավարութիւնը արգիլուած է: 3) Արեւմտ. Գերմանիա կը հրաւիրէ Խ. Միութիւնը, որ գործնական քայլեր առնէ Գերմանիոյ միացումը փութացնելու համար: 4) Այս պարագային, Արեւմտ. Գերմանիա պատրաստ է քննելու Եւրոպայի ապահովութեան կազմակերպութեան հարցն ու այդ ուղղութեամբ դաշինքի մը ստորագրութեան հաւանականութիւնը :

ԳԵՐՄԱՆԵՒԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Արեւմտ. Գերմանիոյ վարչապետը, նախագահ Այզընհաուըրի հետ ունեցած առաջին տեսակցութենէ մը վերջ, խորհրդակցեցաւ նաեւ Տըլըսի հետ: Խօսակցութիւնները կը դառնային Գերմանիոյ միացման, Հիւս. Ատլանտեան Կազմակերպութեան, Արեւմտ. Գերմանիոյ բանակին կազմակերպման, Եւրոպական դաշնա-

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՔԱՂԱՔ. ԽՄՈՐՈՒՄՆԵՐ ՊԱՐՍԻՑ ԾՈՑԻ ԵԶԵՐՔԻՆ

●

ԽՄԲ. — Էնթըընի Նըթինկ, միշտ շարունակելով Մ. Արեւելքի զանազան երկիրներու քաղաքական կացութեան մասին իր շահեկան յօդուածաշարքը «Նիւ Եորք Հէրալտ»ի մէջ, այս անգամ կը քննէ Պարսից Ծոցի եզերային երկիրներու կացութիւնը։

Քաղաքական մտահոգիչ խմորումներ տեղի կ'ունենան Պարսից Ծոցի երկու կողմերը։ Իրանի, Քուվէյթի եւ համեմատաբար նուազագոյն չափով՝ Պահրէյնի մէջ, քաղաքական խլրտումներու որոմները պարարտ հող գտած են նախնական ու երբեմն նոյնիսկ նախապատմական վարչաձեւով ու օրէնքներով կառավարուող այս երկիրներէն ներս, որոնք չափազանց վրտանգաւոր ձեւով կ'անտեսեն մահմետական աշխարհի միւս երկիրներուն մէջ ծայր տուող ընկերային յեղաշրջումը։ Այս խմորումները կ'արտայայտուին հակաարեւմտեան վարուելակերպով մը, որ կրնայ մեծ վնասներ հասցնել արեւմտեան պետութեանց շահերուն, եթէ այս վերջիններն ու այդ երկիրներու ղեկավարները պատշաճ միջոցներ ձեռք չառնեն։

Իրան այժմ նոր կառավարութիւն մը ունի։ Աղնիւ, սակայն որեւէ գործունէութիւն ցոյց չտուող Հիւսէյն Ալայի փոխարէն, Շահը վարչապետութեան պաշտօնին կոչեց Ջզուտ եւ գործունեայ Տոքթ. Մենուչար Էղպալը։ Այս վերջինը, որ Ազատականներու աջակողմեան թեւին կը պատկանի, կառավարելու մէջ որոշ փորձառութիւն ունի եւ որպէս Թէհրանի Համալսարանին նախկին տնօրէնը, կրնայ գոհացում տալ գոնէ երկրին մտաւորական դասակարգին։ Շահին ներկայացուցած իր կառավարական ծրագիրը մէկ բառ միայն կը պարունակէր — «Աշխատանք»։

Սակայն Թէհրանի մէջ ամէն մարդ համոզուած է թէ Տոքթ. Էղպալ երկար ատեն պիտի չմնայ իր պաշտօնին գլուխը, որովհետեւ Շահը, Մոսադեղի օրով ձեռք ձգած իր փորձառութեան պատճառով, որոշած է թոյլ չտալ որ որեւէ վարչապետ, երկար ատեն գործի գլուխ մնալով, վրտանգէ իր արքայական հեղինակութիւնը։

Զափազանց ցաւալի է, որ Շահը այս նկատումներով կ'առաջնորդուի, որովհետեւ մէկ կողմէն՝ բռնապետի խմոր չունի, միւս կողմէն չափազանց բաց ու արխասիրտ է. իր արիութեան ապացոյցը տուաւ վերջերս, երբ դէպի Մոսկուա կատարած իր ճամբորդութեան ընթացքին, չվարանեցաւ գլուխ բռնել Պուլկանին ու Խրուշչեւի, որոնք դժգոհութիւն կը յայտնէին թէ Իրան մաս կը կազմէ Պաղտատի Ուխտին։ Շահը կ'ուզէ ինք իր ձեռքով կառավարել. ինչ որ տեղի կու տայ ներքին յարաճուն դժգոհութեանց։

Առաջին առթիւ, որ անհամաձայնութիւն մը ծագի վարչապետ Էղպալի ու Շահին միջեւ, այս վերջինը Էղպալը պիտի պաշտօնազրկէ եւ «այո» ըսող վարչապետ մը նշանակէ. — խնդիրներու եւ դըժգոհութեան պատրաստի պատճառ՝ նամանաւանդ մտաւորական շրջանակներէ ներս, որոնք հաշտ աչքով չեն դիտեր արքայական ընտանիքին անդամներուն առեւտրական գործունէութիւնը (պանդոկներու, գիշերային զբօսավայրերու, երկաթուղիներու եւ ընդարձակ հողերու տէր են)։ Ասոր վրայ պէտք է աւելցնել նաեւ մտաւորական դասակարգին դժգոհութեան մէկ այլ պատճառը. հակառակ անոր որ երկրին քարիւղի եկամուտին վաթսուն առ հարիւրը կը յատկացուի երկրին յառաջդիմութեան ծախքերուն, Իրան կը շարունակէ մնալ յետամնաց երկիր մը։

Մոսադեղ կրնայ բանտարկուած պահուիլ. սակայն իր գաղափարաբանութիւնը տարածուած է ժողովուրդին որոշ խաւերուն մէջ։ Թուտէհ կուսակցութիւնը (համայնավարական) պաշտօնապէս արգիլուած է թէեւ, սակայն մեծ թիւով համակիրներ ունի։ Իշխող դասակարգը, հակառակ իր անհաշուելի հարստութեան, քաղաքականապէս անկարող է։ Շահին քրոջմէն, իշխանուհի Աշրաֆէն սկսեալ բոլոր անոնք, որոնք այս կամ այն ձեւով դրամի տէր եղած են, կ'ուզեն քաղաքական դէմքեր դառնալ։ Մտահոգիչ է տեսնել, թէ ինչ մեծ դիւրութեամբ բախում կրնայ ծագիլ այս վերջիններուն, եւ Մոսադեղի տեսակէտներուն անկեղծութեան հաւատացողներուն միջեւ։

Պէտք է յուսալ, թէ Շահը պիտի կարենայ ատենին նախատեսել կարմիր վըտանգը, եւ թոյլ տալ, որ վարչապետ Էղպալ իրագործէ բարենորոգումներու իր պարզ, սակայն պարկեշտ ծրագիրը։ Այլապէս մեծ վտանգ կը սպառնայ արեւմտեան այն պետութեանց, որոնք կէս առ կէս շահակից են Իրանի քարիւղին։ Շահը կ'ուզէ վերջ տալ այս դրութեան, մինչ վարչապետը կ'ուզէ պահել նախկին գոյավիճակը՝ չգրկուելու համար արեւմտեան չուկայէն, որովհետեւ Սահարայի ու Փաքիստանի մէջ նոր նաւթահորերու երեւան գալը կը սահմանափակէ Միջին Արեւելքի մէջ Իրանի ցարդ ունեցած մենաշնորհը։

Իրանի, Իրաքի եւ Քուվէյթի մէջ կատարած յաճախակի ճամբորդութիւններս գիս այն եզրակացութեան բերած են, թէ միջազգային համաձայնութիւն մը անհրաժեշտ է Միջին Արեւելքի քարիւղին համար։ Այնքան ատեն որ համաձայնութիւնները միայն երկկողմանի են — Իրաք եւ Իրաքեան Քարիւղի Ընկերութիւն, Իրան եւ Իրանեան Քարիւղի Ընկերութիւն, եւ այլն, — միշտ ալ բաց դուռ կը մնայ անհամաձայնութեանց ու արտաքին ճնշումներու։ Բայց երբ արտադրող, շահագործող ու գործածող պետութիւնները փոխադարձ եւ բազմակողմանի համաձայնութեամբ մը միօրինակ գիներ որոշեն, ամէն ոք գոհացած կ'ըլլայ։

Քուվէյթ, օրինակի համար, պատրաստ է այս ձեւի կազմակերպութեան մը մաս կազմելու, որովհետեւ սկսած են գիտակցիլ թէ դրամը պատասխանատուութեանց ու մտահոգութեանց դուռ կը բանայ։ [illegible] մը իր արժէքը կորսնցնէ, որովհետեւ 200 հազար բնակչութիւն ունեցող այս երկիրը տարին 280 միլիոն տոլարի եկամուտ մը ունի եւ ամէնէն աղքատ բնակիչին իսկ դրան առջեւ Քրայզլէր կառք մը պատրաստ կը սպասէ։

Քարիւղ արտադրող երկիրներու (Իրաք, Իրան եւ Քուվէյթ) եւ այդ քարիւղը գնող արեւմտեան ընկերութեանց մասնակցութեամբ կարելի է ստեղծել Միջին Արեւելեան նաւթուղի մը, որուն բերած եկամուտներուն շնորհիւ կարելի կ'ըլլայ դըրամագլուխներու աւելի արդար բաժանում մը կատարել ժողովուրդին մէջ, եւ հետագայ ընկերային ու քաղաքական ծանըր դէպքերու առաջքն առնել այս ձեւով։

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ՌՈՒՄԲԸ

●

1945 Օգոստոս վեցին էր որ հիւլէական առաջին ռումբը օդանաւէ մը կը ձգուէր ճափոնական կարեւոր նաւահանգիստի մը՝ Հիրոշիմայի վրայ, նիւթական մեծ վնասներ պատճառելով ու մանաւանդ 300 հազար մարդկային կեանքեր խլելով։

Համաշխարհային երկրորդ պատերազմի նախօրեակին հիւլէական գիտութիւնը տակաւին աշխատանոցներու սահմանէն անդին չէր անցած։ Մեծ պետութեանց գիտունները օրն ի բուն կ'աշխատէին ուրանիոմի հիւլէական կորիզին հերձումը իրականացնելու։ Այդ փորձերը նախապէս հիմնուած չէին հիւլէական ուժը ռազմական նպատակներու ծառայեցնելու։ Այսուհանդերձ քաղաքական պղտոր վիճակը, ինչպէս նաեւ Հիթլէրի եւ Մուսոլինիի ի գործ դրած հալածանքները յառաջ բերած էին գիտական ուժերու հակադիր խմբաւորումներ։ Իրօք, մենատիրական այդ երկիրներէն կը փախչէին տեղերական համբաւի տիրացած գիտուններ, ապաստանելով ազատ երկիրներու մէջ։ Ֆրանսայի մէջ հիւլէի վրայ կ'աշխատէր մասնագէտներու խումբ մը՝ գլխաւորութեամբ Ժոլիօ - Քիւրիի։ Այս խումբին եկան միացան լեհ տարագիր Գովարսկին ու հակահիթլերական Ֆոն Ալպանը։ Շուտով հիմը դրուեցաւ հիւլէական առաջին բարդին (փիլ)։ Սակայն հետապնդուած նպատակը չկրցան իրականացնել դիւրահերձելի նիւթերու անբաւարար քանակին պատճառաւ։ Որովհետեւ, հիւլէական շըղթայաշար հակազդեցութիւնը յառաջ բերելու համար անհրաժեշտ է հերձելի տարրերու նուազագոյն զանգուած մը ի գործ դնել։

Այնուհետեւ փորձերը ընդհատուեցան Ֆրանսայի մէջ, Գերմանացիներու կողմէ երկրին գրաւման հետեւանքով։ Եւ փախչելով երկու գիտունները ապաստանեցան Անգլիա։ Գերմանիոյ մէջ 1938էն ի վեր հիւլէական փորձերը կը վարէր Օթթօ Հան։ Սակայն Հիթլէր այդ կենսական աշխատանքը վստահեցաւ Հայսենպէրկի, որ ըստ ոմանց հմուտ չէր հիւլէական գիտութեան եւ իբր թէ հիւլէական բարդի մը դրութիւնը կը շփոթէր հիւլէական ռումբին հետ։ Մինչդեռ ասոնք տարբեր հիմքեր ունին։ Հիւլէական բարդերու մէջ կորիզին անջատման հակազդեցութիւնը կ'աշխատի ձեռք բերել աստիճանական չափաւորումով մը, որպէս զի պայթիւն տեղի չունենայ։ Ընդհակառակն՝ հիւլէական ռումբերու մէջ պէտք է որ հերձելի ամբողջ տարրը ամենակարճ միջոցի մը մէջ ենթարկուի կորիզային անջատման, ստեղծելու համար ռումբին պայթիւնը ու անկէ անկնկալուած աւերիչ ահռելի ուժը։

Միացեալ Նահանգներու մէջ հաւաքուած էին հռչակաւոր բնագէտներ, տարբաղններ, մաթեմաթիկոսներ։

Եւրոպական ազգերու այդ մասնագէտները, գլուխ գլխի տուած կը պատրաստէին մեծ անծանօթը։

1939ին, Ուրանիոմի կոմիտէին կազմուած ժողովը նախագահ Րուզվէլթի կը ներկայացնէր ծրագիր մը 50 թոն ուրանիոմի եւ չորս թոն կրաֆիթի պատրաստութեան համար։ Եւ խորհիլ թէ այդ ժամանակ ամբողջ աշխարհի ուրանիոմի պաշարը քանի մը կրամը չէր անցներ…։ Կառավարութիւնը սակայն այդ ծրագրին կը յատկացնէր միայն վեց հազար տոլարի չնչին գումար մը։ Բայց շատ չանցած նըւազագոյն քառասուն հազար տոլարի անմիջական կարիքը կը զգացուէր եւ տակաւին ուրանիոմի արտադրութեան չսկըսուած, նախնական փորձերը կը կլանէին հարիւր հազար տոլար։ Այդ գումարը շուտով կը բարձրանար երեք հարիւր հազարի։

1942ին, Շիքակոյի մէջ մասնագէտներու ակնկալութիւնները սկսած էին գրական արդիւնքի մը յանգիլ, հիւլէական առաջին բարդը հիմնուած էր համալսարանի մը մարզադաշտին աստիճաններուն ներքեւ՝ ուշադրութիւն չգրաւելու եւ անզգուշա[illegible] ցի ողբացեալ գիտունը՝ Էնրիքօ Ֆէրմին էր առոր վարիչը, իրեն գործակից ունենալով հունգարացի Լէօ Զիլարտին։ Այդ բարդը շատ տարրական կառոյց մըն էր, ուր բոլորաձեւ շարուած էին ուրանիոմի եւ կրաֆիթի աղիւսաձեւ զանգուածները։ Յատուկ բացուածքներ կարելիութիւն կ'ընծայէին անհրաժեշտութեան պարագային քատմիոմի ձողեր զետեղելու։ Կրաֆիթը կը ծառայէր նէօթրոններու արագութիւնը չափաւորելու։ Իսկ քատմիոմը նէօթրոններու ծառաւի մետաղ մը ըլլալով, կը գործածուէր բարդին մէջ անակնկալ բորբոքումի մը պարագային ալ այս թումի մը առաջքը առնելու համար, նըւազեցնելով արագաշարժ նէօթրոններու

ՍԻՐՏ - ՍՐՏԻ

●

Ու կը խօսին։ Իրենց խումբին մէջ կայ միշտ մանուկ մը որ պիտի վերերեւի հանդըրուանէ հանդրուան, խռովիչ եւ յուսահատական հաւատարմութեամբ մը։

Գերեզմանատան այն պատահարին մէջ, զոր պատմեցի, տակաւին գոյութիւն չունէին կասկած կոչուած բանին աւերները, քանի որ մանուկը որ էի, վստահ էր թէ իր մտածումը անջախջախելի է իր ճշմարտութեանը մէջ։ Կը յիշեմ արդարեւ որ կ'ըսէի մտովի. — «Ծնճղուկը երկինք կը նայի նաեւ երբ սառոյցի պէս տաշեաց սառեղի մը մէջ հաւաքուած ջուրէն կը խմէ։ Ըսել է այդ պարագային սառեղի հոգիին ողորմի կը կարդայ այդ անբան արարածը»։ Բայց քանի հանգրուանները պիտի յաջորդէին իրարու, այնքան պիտի բարդուէին զգացական եւ իմացական աշխարհներուն փոխ յարաբերութիւնները, այնքան յաճախադէպ պիտի ըլլար դէպի առանձնութիւն իմ կորուստս։ Այս հարցերուն առնչութեամբ պիտի յիշեմ միայն դէպք մը, որ ուղղակի կապակցութիւն ունի գերեզմանատան հետ, դէպք՝ զոր ապրեցայ երբ այլեւս պատանի մը եղած էի։ Անցած էին տարիներ, թերեւս վեց, թերեւս եօթը տարի, լաւ չեմ յիշեր։ Բայց որոշ գիտեմ թէ աշխարհ տակն ու վրայ եղած էր, թէ մենք կ'ապրէինք Համաշխարհային Պատերազմի ամէնէն մռայլ տարիներէն մէկը, եւ ես կը յաճախէի Պէրպէրեան երկրորդական վարժարանը։ Ան նախկին համբաւաւոր Պէրպէրեանին ստուերն էր միայն, քանի որ պատերազմի օրերուն հայկական ամէն արժէք ոչնչացած էր կամ կիսաքանդ։ Բայց ունէինք նորեկ ուսուցիչ մը Ֆրանսերէնի, որ ճշդիւ կը նմանէր այն դերասանին որ Լօռէլ եւ Հարտի զոյգին մէջ գիրուկին դերը կը կատարէ։ Զինուորագրութենէ խուսափած իբրեւ օտարահպատակ, ան օր մը կուգար եւ կը փրփրէր։ Ո՛ր աշակերտը որ ոտքի կը հանէր, գոհացում չէր ստանար կատարուած թարգմանութենէն։ Կարգը կուգար ամէնէն պզտիկ աշակերտին, պզտիկ՝ իր հասակով եւ տարիքով, այսինքն ինծի։ Կը պատահէր որ իմ պատասխաններս յարաբերաբար լաւ ըլլային։ Ուսուցիչը աւելի եւս կը բորբոքէր, այն պատճառաւ որ դասընկերներէս մէկը մըլտացած էր. — «Հարկաւ կրնայ թարգմանել ան… հօս գալէ առաջ արդէն Ֆրանսերէն գիտէր»։ Ճիշդ չէր տղուն ըսածը։ Բայց գըւարճալի ուսուցիչը (հա, պարոն Զարեհ էր անունը) ուզելով գիտնալ թէ իր գործը որուն հետ է, կը սկսէր բազմապատկել իր հարցումները, զանոնք հետզհետէ դժուարացնելով հանդերձ։ Ի վերջոյ կ'ըսէր թէ ուրիշ բան պիտի փորձէ։ Ահա այդ ուրիշ բանը։

Զիս տախտակին առջեւ հանելով, ձեռքըս դրաւ Ֆրանսերէն օրաթերթ մը, ու պահանջեց որ անոր խմբագրականը կարդամ ուղղակի հայերէնով։ Նախ քան որ բանամ ծալուած թերթը, որ կը կոչուէր Լը Քրուաաաճ Ռուժ, չեշտեց թէ իրաւունք չունէի նախապէս կարդալու բնագիրը, ընդհանուր գաղափար մը կազմելու համար անոր պարունակութեանը վրայ, այլ պէտք էր որ նախադասութիւնները քաղէի յաջորդաբար, որպէս թէ անոնք ըլլային հայերէն։ Այդ կարգի ընթերցանութեան որեւէ փորձ չէի կատարած։ Պիտի կարենայի՞ մէջէն ելլել։

Ելայ։ Հակառակ մեծ ճիգիս, ընթերցումս կատարած էի աւելի դանդաղ քան ինչ որ կը ցանկայի, եւ սխալած՝ երեք անգամ (սխալներէս առաջինը միայն կը յիշեմ, դիւանագիտականը = տիպլօմաթիք, թարգմանած էի քաղաքական = փօլիթիք)։ Բայց վերջապէս, յաջողած էի, շնորհիւ մանաւանդ անոր որ գործածուած լեզուն շատ պարզուկ Ֆրանսերէն էր։

Իբրեւ վարձատրութիւն ստացայ նոյն ինքն թերթը, եւ Պ. Զարեհ խոստացաւ, դերասանական մեծ շարժումով մը, ամէն օր ինծի տալ զայն, որպէսզի վարժութիւնս աւելնայ։ Այդպէս ալ ըրաւ ատեն մը։

Ատեն մը կարդացի զայն բարձրաձայն, երբ մերինները գիշերուան լամբարին շուրջ բոլորուած կը կարէին լռելեայն։ Ատեն մը ընտանեօք մխրճուեցանք գերմանեւթուրք այդ լրագրին մէջ, տրուած ըլլալով որ զրկուած էինք թերթէ։ Այս տեսակ նորութիւնները լուռթիւն կը պարտադրեն ընտանեկան շրջանակին, բայց շուտ ալ դուրս կուտան իրենց գոյնը, օրէ օր կ'աւելնայ իրենց առթած դժգոհութիւնը, եւ գիշերին մէկը կ'ընդհատուի ընթերցումս։ Ահա այդ գիշերն է որ պիտի վերակոչեմ հոս։

Բայց արդէն իսկ կը վարանի գրիչս։ Անկարելի բան չէ հաւատարմութեամբ վերակոչել հեռաւոր յիշատակներ, բսել կ'ուզեմ ա՛յն մասը մեր յիշատակներուն զոր ես կոչեցի պատմական անցեալ։ Բայց երբ մութին մէջ կը վերերեւի այն մանուկը որ վերապրած է պատանիին մէջ, բայց երբ կը ձեռնարկեմ վերստեղծել անոր յոյզերն ու խռովքները, տպաւորութիւնն ունիմ ներկայի ցաւերուս մէկ փոփոխակը պատմելու, ու միաժամանակ կատարելու պիղծ արարք մը։ Մուտքը այդ հրաբորբ եւ եթերային անցեալին մէջ, գիս տանող այլ եւ այլի կը բերէ վաւթարագոյն ներկային, մինչ կը փորձէի հեռանալ այս վերջինէն։ Եւ սակայն…

Եւ սակայն գիշերը եղաւ անմոռանալի։ Պատերազմական ղեկոյցը ըլլալով մեծապէս նպաստաւոր Թուրքին, որով նաեւ Հայոցս համար աղիտալի, հայրս անձնատուր եղաւ ազգային - քաղաքական խորդածութեանց, բան մը որ քիչ անգամ կ'ընէր միայն։

ՇԱՀԱՆ ՇԱՀՆՈՒՐ

(3 Շար.)

Ա՛Խ ՍԱ ՄԵՐ ԵՐԳԵՐԸ

(Տպաւորութիւններ՝ Սիփան - Կոմիտաս երգչախումբի վերջին համերգին առթիւ)

*

Բեմին վրայ կանգնած են յիսնեակ մը Հայկակներ ու Հայկուհիներ :

Լոյս ու լեցուն սրահ մը՝ սառած սիրտերով: Կարծես թատերական բեմադրութեան մը առջեւ կը գտնուինք :

Բայց քիչ ետքը, ղեկավարին մոգական ճպոտը, կ'այլափոխէ մթնոլորտը :

Սրահը կը դառնայ աղօթավայր :

Իսկ սառած սրտերը՝ ջերմեռանդ աղօ - թողներ:

Կանխակալ կարծիքները կ'անհետին :

Պաղ տրամադրութիւնները կը փարա - տին :

Եւ օրերու սառնակոյտերը տակաւ կը սկսին հալիլ, հայ երգի ջերմաշունչ արեւի շողերէն :

«Անուշ Երեւան, Սիրուն Երեւան» , երգերու ոսկեշղթան սկսած էր օղակ առ օղակ քակուիլ :

Սարը սարին նըման չէ,
Եարը՝ եարին նըման չէ :
Ամառ Շուշօ, ձմեռ Շուշօ :

Հայրենաշունչ ու հայրենաբաղձ երգերու ալիքները, տակաւ առ տակաւ իրենց լուսաթոյր թեւերը կը տարածեն հոգինե - րու վրայ :

Քառաձայն խմբերգներէն ետք կուգայ միաձայնը նաեւ, լարաւոր գործիքներու քնքոյշ կչռոյթը :

քանակը: Վերջապէս 1942ին առաջին ան - գամ ըլլալով յատուկ գործիքներ արձա - նագրեցին կորիզային անջատմանշղթայական հակազդեցութիւնը : Այս յաջողու - թեամբ մարդը կը տիրանար հիւլէական անսպառ ուժին: Այնուհետեւ չատ ճամ - բայ կտրուեցաւ մինչեւ հիւլէական ռում-բին հանդրուանը :

Գերմանածին ամերիկացի Րոպըրթ Օ - փէնհայմըրին վիճակուեցաւ հիւլէական ռումբին իրականացումը: Նոր - Մեքսիկոյի Լոս Ալամոս կոչուած ամայի շրջանին մէջ է որ ան իր շուրջը հաւաքեց հիւլէի մասնագէտները, որոնց կարգին Տանը - [illegible] մաթեմաթիկոս Նիէլս Պոհըր , որ Գերմանացիներու քիթին տակ յատուկ սուզանաւով մը Տանըմարքայէն փոխա - դրուած էր Ամերիկա :

Ռումբին շինութեան ամենախոցելի կէ - տը հերձելի մարմինին նուազագոյն զան - գուածը գտնելն էր:

Անիկա կը գետեղուէր երկու քիւրեէն հարիւր քիլօյի միջեւ, ինչ որ մեծ տարբերութիւն մը կ'ընէր: Մանաւանդ կը վախցուէր ռումբին անժամանակ պայթումէն:

Այս պատմականէն ետք համառօտ կեր - պով յաջորդով պիտի տանք ռումբին հա - սնական կառուցուածքը, գաղափար մը տուած ըլլալու համար ընթերցողին :

Գ. ՓՈՅԱՃԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

Երգն ու երաժշտութիւնը կ'ողջագուր - ուին՝ կարօտակէզ քոյր ու եղբօր նման:

Կը դառնան լուսեղէն հեղեղ ու կ'ողո - ղեն մեր տարագիր սրտերն ու հոգիները :

Կը մոռնանք երգչախումբին ներկայու - թիւնը:

Կ'անտեսենք նուագածուները:

Կ'անդրադառնանք նոյնպէս թէ օտար հորիզոններու տակ կը գտնուինք:

Կարծէք անծանօթ ձեռք մը մէկէն մեղ առած ու փոխադրած էր, հեռաւոր աչ - խարհը մեր հայրենի:

Պանդխտութեան լպրծուն հողին յաջոր - դած էր Հայաստանի հողն ու ջուրը կենսաբար: Դադրած էինք արմատախիլ ծաղիկներ ու տունկեր դառնալէ ...

Այլեւս անարմատ ամբոխներ չէինք, այլ բազմարմատ ու բեղուն ազգ մը:

Թօթափած էինք մեր առօրեայ տաղ - տուկները :

Մոռցած էինք մեր տարագիր կեանքին աննպաստ պայմանները :

Այժմ անմեղունակ մանուկներու հան - գոյն լոգանք կ'առնէինք, մեր գեղջկական երգերու եւ պարերգներու սրբաջուր աւազանին մէջ, հայրենի պատ սարերու ու ձորերու հովանիին տակ :

Անկարելի էր անտարբեր մնալ վերա - ցումի եւ ինքնամոռացումի այս պահին :

Անկարելի էր հիացումի հառաչ մը կամ բացականչութիւն մը չարձակել այս լու - սեղէն լոգանքին ի տես :

— Ա՛խ, սա մեր երգերը ...

Երբեմն անոնք կը նմանէին վազող վը - ճիտ վտակի մը կարկաչին :

Երբեմն աՀեղաՀոս գետերու գնացքին : Իսկ մերթ ալ բարձունքներէն գահավի - ժող, ջրվէժներու արծաթավարս թաւա - լումին:

Սրբաթոյր սարսուռի մը սօսափիւնը կը սահի մեր երակներէն ներս:

Եւ կը զգանք փշաքաղումը մեր գլխէն մինչեւ ոտքերը ...

Ա՛խ, սա մեր երգերը ...

Չես գիտեր թէ ինչ ունին անոնք այս - քան հմայիչ ու առինքնող ...

Ինչո՞ւ անոնք այսպէս յեղակարծ կ'այ - լափոխեն մեր էութիւնը ...

Արդեօք հին ու օրհնեալ յիշատա՞կը կը հեւայ անոնց խորքը ...

Արդեօք կորսուած դա՞նձ մըն է որ կը վերագտնենք անոնց վերերեւումով ...

Թէ ոչ անուշ երազի մը հարազատ հա - յելին է, որ կ'արտացոլայ անոնց ընդմէ - ջէն ...

Ա՛խ, սա մեր երգերը ...

Ո՞վ կրնայ բացատրել անոնց իսկական իմաստը :

Ո՞վ պիտի կրնար թափանցել անոնց խորախորհուրդ ընդերքին ...

Այո, թէեւ մեր երգերը լացուկամած են՝ բայց ոչ լալկան ...

Թէեւ մելանոյշ ու մեղմօրօր, բայց ըստ նաւ ճչան ու անճաչակ ...

Մեր պարերգները նոյնպէս նազելասահ ու հեզաճկուն, բայց երբեք կոպիտ :

Թէեւ հայրենաշունչ ու հայրենաբաղձ,

ԼՈՒՐԵՐ ՏՐԱՊԻԶՈՆԷՆ

*

Թրանսացի ծանօթ բարեկամէ մը, որ Պոլիս, Իզմիր, Պրուսա երթալէ վերջ այցելած է նաեւ Տրապիզոն՝ կը քաղենք այս տեղեկութիւնները :

— «Իզմիրէն Պրուսա երթալու համար մասնաւոր ինքնաշարժով մեր առջեւէն մեզի կ'ընկերանար ոստիկան մը որպէս թէ մեզի ճամբայ ցոյց տալու համար, սակայն մեզի ուղղութիւն ցոյց տալով ոստիկանը ամէն կողմ կ'տանք մեր հետքերուն վրայ, ըլլայ քաղաքին մէջ, ըլլայ ճամբաներուն վրայ: Իզմիրի շրջանը արգիլեալ գօտիներ կան ուր այցելութիւնը արգիլուած էր, աղտոտ քաղաքը, ինչպէս ժողովուրդը՝ իր այլազան հագուստնե - րով, յետամնաց քաղաքի մը տպաւորու - թիւնը կը ձգէ :

Իզմիրէն 150 քիլմ. աւելի ներս քաղաքի մը մէջ պատանիներ գտանք ցնցոտինե - րու մէջ, ոտքերը բոպիկ, ոստիկանները միշտ մտրակ ի ձեռին, կ'արգիլէին, որ անոնք մեզի մօտենան: Պրուսա աւելի մաքուր է բաղդատմամբ Իզմիրի ու Թերեւս բնակիչներն ալ աւելի բարեկեցիկ են :

Պոլիսէն նաւ առնելով երկու օրէն հա - սանք Տրապիզոն: Տրապիզոնը կ'երեւա - կայէի բոլորովին տարբեր քաղաք մը , աւելի պատմական: Բայց հոս, աղտեղու - թիւնը եւ փոշին ալ աւելի տեսայ: Աղ - տոտ է նաեւ քարափը, բնակիչները մեծ մասամբ աղտոտ, կարկտան հագուստնե - րով, զինուորները երբեմն հուժկու , ընդհանրապէս տգէտ են ու կեղտոտ »:

1914էն առաջ մեծ թիւով Հայեր ու Յոյներ կը բնակէին որոնք դիւրութեամբ կը զանազանուէին Թուրքերէն: Արդեօք քը - րիստոնեաներու չհանդիպեցա՞ք, — կը հարցնեմ խօսակցիս .

« Չեմ կարծեր, բոլոր հանդիպած ան - ձերս խոշոր կզակով խուզարկու աչքերով մարդիկ էին: Տրապիզոնի մէջ ոչ կանո - նաւոր խանութ կարելի է տեսնել, ոչ ալ կոկիկութիւն: Մեր ճամբան պիտի շարունակէինք դէպի Կարս , Էրզրում, բայց հարիւր քիլմ. հազիւ յառաջացած, ճամ - բաներու չգոյութեան պատճառաւ ստիպ - ուած վերադարձանք Տրապիզոն »:

— Պանդոկը հանդի՞ստ էր, հարց տուի կրկին :

« Ապահովութեան համար կը նախընտ - րէի նաւուն մէջ պառկիլ», պատասխանեց խօսակիցս ...

Մ. ՏԷՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

բայց ամենեւին այլամերժ ու անմարդկա - յին ...

Ա.խ, սա մեր երգերուն գաղտնիքը , ո՞վ կրնայ քակել :

Ո՞վ պիտի չփորձուէր կրկնել կեցցե՛ս Կարպիս :

Ահա այս հմայիչ համերգն է որ պիտի կրկնուի Իսիի հայաշատ գաղութին հա - մար այս գիշեր :

Բ. ՀԱՊԷՇԵԱՆ

ԳՐԱԿԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿ ԵՐԿՐՈՐԴԱԿԱՆ ՀԱՅ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ

Փէնսիլվանիոյ համալսարանի դասախօս Պ. Մանասէ Սեւակ, հայ ուսանողներու մէջ ընթերցասիրութեան ոգին եւ ուսումնասիրութեան հակումը քաջալերելու նը - պատակով, հարիւր տոլարի գրական մըր - ցանակ մը տրամադրած է հետեւեալ նիւ - թին համար .—

Հայ Ցեղի նկարագիրն ու հետապնդած հիմնական գաղափարականը ըստ Րաֆֆիի վէպերուն :

Մրցումին կրնան մասնակցիլ Միաց. Ա - րեւելքի բոլոր երկրորդական հայ վար - ժարաններուն բարձրագոյն կարգերու ու - սանողները :

Մասնակցութեան պայմանաժամը կը լրանայ 1958 Դեկտեմբեր 31ին:

Պ. Մանասէ Սեւակի թելադրութեամբ կազմուած է մասնաւոր յանձնախումբ մը որ պիտի քննէ ներկայացուած ուսումնա - սիրութիւնները:

Մրցանակը տրամադրող հայրենակիցը կը խոստանայ հնարաւորութիւններ ըս - տեղծել առաջնութիւն շահող գրութիւնը հրատարակելու, եթէ ան պատմագիտա - կան արժէք ներկայացնէ :

Ուսումնասիրութիւնները պէտք է ու - ղարկել հետեւեալ հասցէին.

Մ. Ճէնտէրէճեան,
10, բիւ. Հիւսէյն Պէյհում, Պէյրութ ,
Լիբանան :

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅ—ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ
խմբ. Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Մարտ - Ապրիլ (թիւ 183 – 184), ճոխ բովանդակութեամբ (48 էջ).— Մարդոց անունները, անոնց նշանակութիւնը եւ ներգործութիւնը նկարագիրներու վրայ (Շ. Նարդունի).—Բացօթեայ քուն (Տքթ. Ալավերդեան).— Ստամոքսին մէջ խոց ունի (Տոքթ. Օնառ).— Կենցաղավարու - թիւն (Տիկ. Պօժօ).— Հաւկիթը պատ - մութեան եւ բժշկութեան մէջ (Նարդեան Բժշկարան).— Երեխաներու փորհարու - թիւն (Տոքթ. Գալուստեան).— Թան - թրուենի (Ց. Իշխանեան).— Նոր հիւան - դութիւն մը՝ «սրունքներու անհամբերու - թիւն» (Տոքթ. Շ. Այվազեան).— Ի՞նչպէս յաղեցնել ծարաւը (Տոքթ. Մելիք – Ադամ - եան).— Ֆրանկախտը (Տոքթ. Մխաք - եան).— Ծերութեան մասին (Տոքթ. Նա - ւասարդ).— Հայաստանի աղբիւրները (Ղուկասեան).— Առաջին օգնութիւն արկածեալներու (Խաչուհի).— Քանի՞ զա - ւակ բերել (Տոքթ. Աչճեան).— Ներահայ - եաց եւ արտահայեաց խառնուածքները (Տոքթ. Սերոբեան):

Տարեկան բաժնեգինը 1000 ֆրանք Ֆը - րանսա, 1200 ֆրանք արտասահման: Դի - մել Շ. Նարդունիի, Յառաջի հասցէով :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (53)

ԵՐԿՈՒՆՔ

ԳԼՈՒԽ ԺԱ.

●

ԽՈՒԹԵՑԻ ԶՕՐԱՎԱՐԸ ԵՒ ՀԱՑՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ

— Փա՛ռք ազատողին, Խոսրով իշխան , ըսաւ Յովնան ճանչելով Ակէացին որ ղե - կին վրայ կանգնած էր. իսկ նա լի սխրու - թեամբ աչքերը երկինք վեր առած՝

— Փառք քեզ Տէր, փառք քեզ, յաղթող ամենայնի, Տէր, փառք քեզ, պատասխա - նեց եւ իր լայն կուրծքէն մեծ հառաչանք մը արձակեց : -

Մէկ երկու նաւավար առագաստն իջու - ցին, մէկ երկուքն ալ պարապին վրայ ցատկեցին ելան եւ նաւը մերձեցաւ. նոյն - պէս միւս նաւն ալ անոր օրինակին հետե - ւեցաւ :

— Եղբայր, ըսաւ Խոսրով, ապահով տեղ ենք յուսամ այս խաչի դրօշակին տակ :

— Օրուան մը ապահովութիւն կրնամ տալ քեզ, պատասխանեց Յովնան, եւ այսպիսի ժամանակ, այս վայրկենիս չգիտեմ թէ Արծրունեաց Տէրը կրնա՞յ այնչափ խոստանալ:

— Շղթաներու մէջ ի՞նչ կարելի է որ խոստանայ:

— Շղթաներո՛ւ մէջ, այսքա՞ն շուտով:

— Ինքն ալ եւ իր որդին Գրիգոր, Վա - հան Արծրունի եւ նորա որդին Գագիկ: Մուշեղ եւ Հրանոյշ Տիկին եւ մեծ Տի - կինն Հոփսիմէ եւ ուրիշ ազատ տանէ մարդիկ կապեալ եւ ուղտերու վրայ բարձեալ Ատրպատականէ Բաղդատու ճամբան յուղարկուեցան:

— Բայց դուք պատերազմով կ'երեւայ թէ ազատած էք, ձեր վիճակը յայտնի ցոյց կուտայ:

— Մենք մեր ազատութիւնը Աստուծոյ օգնութեան եւ մեր սուրերուն պարտիմք. իսկ նոքա իրենց շղթաները՝ մատնիչնե - րու անարգ վատութեան:

— Որո՞նք էին մատնիչները:

— Ի՛նչ պէտք է յիշել անօրինաց ա - նունները:

— Ոչ միայն պէտք է յիշել, այլ նաեւ կրակով գրել, ժայռերու վրայ փորա - գրել, մանր եւ փոքրիկ տղայոց ուսու - ցանել, որ նոցա անունը նզովեն եւ նոցա օրինակէն քաշնել սորվին եւ մեծ հա - սակաւոր մարդիկ առաջին առթիւ զա - նոնք պատուհասեն: Որո՞նք են այդ անօ - րէնները:

— Մուշեղ՝ Վահեւունեաց ցեղէն, Վահ - րամ՝ Տրունեաց ցեղէն եւ միւս Վահրամ, թիկնապահ իշխանին, միաբանելով իրենց

հետ ազատաց գունդը, գաղտնի պատգա - մաւոր ղրկեցին Բուղայի կապել եւ մատ - նել իր ձեռքը Աշոտ եւ իր հաւատարիմ - ները, որ բոլոր բազմութեամբ ապաս - տանեալ էին Նկանի բերդը: Այս վիճակը տեսնելով իշխանը՝ գնաց եւ անձնատուր եղաւ թշնամւոյն. մենք ալ պարտաւոր - եալ իր օրինակին հետեւեցանք, բայց երբ տեսանք երկրորդ կարաւան մը ուր մեր կանայք եւ զաւակունք գերի կը վա - րէին ի Բաղդատ, եւ որովհետեւ զարմա - նալի յիմարութեամբ թշնամիք մեր զէն - քերը չէին առած մեզմէ, ձայն տուինք իրարու, զարկինք, ցրուեցինք խումբը եւ կարաւանն ազատեցինք. բայց ո՛ւր փախ - չիլ կրնայինք: Ամիկայ ամրոցին կողմը դէպի ծով զմեզ թշնամին կը վարէր, երբ մենք պատնէշ եղած մեր ընտանեաց, կռուելով կ'ընկրկէինք մտքերնիս դրած ծովակուլ լինիլ քան թէ գերութեան մատնուիլ. եւ իրօք ծովեզրը ետեւնիս եւ թշնամւոյն բազմութիւնն առաջնիս, «քաջ եղիք, նաւ գտանք» ձայնը մեր զօրութիւ - նը բազմապատկեց ,յուսահատ վերջին յարձակմամբ թշնամին ետ մղեցինք, կա - նայք եւ որդիք մտան նաւերը եւ ես ու սա ուժը տղաքը միատեղ ինքզինքնիս նաւերը նետեցինք եւ բացուեցանք: Բայց ի՛նչ սոսկալի փրկութիւն է այս. ահա սոքա կուլան փոքրիկ աղջկանս կորստեան

վրայ, նոյնպէս ամէնքը կամ հայր ունէին, կամ եղբայր, կամ քոյր որուն վրայ պի - տի ողբան յաւիտեան. եւ չենք գիտեր ո՞րն է աւելի ողբալի, հոգւոյ կորուստը թէ մարմնոյ:

— Աստուած ողորմած է եւ արդար, Մերուժաններ եւ Վասակներ չեն ապրիր իր բարկութենէն, հիմա մենք տեսնենք թէ ի՞նչ բանի պէտք ունին այս Տիկիննե - րը, եւ մենք ի՛նչ ծառայութիւն կրնանք ընել իրենց եւ ձեզի:

— Ցիրաւի, ես ալ չգիտեմ թէ ո՞վ ինչ բանի պէտք ունի. միայն այն գիտեմ որ երեք օր է հացը բերնէս վար չերթար:

Գլուխը ետ դարձուց Յովնան եւ տե - սաւ քանի մը Խութեցի տղաք ելեր կը նայէին, ուստի իրենց հրամայեց եւ նո - քա շուտ մը բերդին ամէնէն լաւ օճն - եակներուն մէկը խոտի դէզեր բերին եւ փռեցին, իրենց գարի հացէն եւ չոր պա - նիրէն նոյնպէս բերին, սափորով մըն ալ ջուր դրին, որ փախստականք հանգչին ու կազդուրուին:

Երբ այս Սասնական հիւրընկալութիւնը վայելեցին մեր ազնուատոհմք, Խոսրով Յովնանու հետ առանձնացաւ եւ հարցուց թէ ի՞նչ էր միտքը, մինչեւ ե՞րբ այդ ա - ւերակ բերդին մէջ կենալ էր:

ԾԵՐԵՆՑ

(Շար.)

դրերուն եւ ապալինման հարցերուն շուրջ։

Վարչապետ Ատլինաւըր յայտարարեց թէ «շատ գոհ է խօսակցութեանց բռնած ընթացքէն»։

× Անգլիոյ Աշխատաւորական գրասենեակի նախագահը յայտարարեց թէ Անգլիա ան- պայման մաս պէտք է կազմէ Եւրոպական Միացեալ Շուկային, այլապէս Գերմանիա կրնայ անցնիլ եւրոպական կազմակերպու- թեան գլուխը։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԼՈՆՏՈՆԻ մէջ ՄԱԿի ապալինման են- թայանձնախումբը կարճ ժողով մը գու- մարեց Մ. Նահանգներու եւ Խ. Միու- թեան պատուիրակներուն ներկայութեան։ Վաղը նոր նիստ պիտի գումարուի։

ՄԱՌԵՇԱԼ ԺՈՒԿՈՎ եւ Խ. Միութեան Արտաքին նախարարը, Կրոմիքօ, Պուտա- փեշտ հասան, «Հունգարիոյ մէջ խորհր- դային բանակներու առժամեայ կեցրո- նացման» շուրջ համաձայնութիւն մը ըս- տորագրելու համար։

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ համայնավար կուսակցու- թեան քարտուղարը՝ Կոմուլքա, եւ վար- չապետը՝ Սիրանքիէվիչ, պատուիրակու- թեան մը հետ Մոսկուա մեկնած են, տն- տեսական անմիջական օժանդակութիւն մը խնդրելու համար Խ. Միութեան վարիչ- ներէն։

ԱՆԳԼԻՈՅ Էլիզապէթ Բ. Թագուհին եւ ամուսինը, որոնք Դանիա մեկնած էին պաշտօնական այցելութեան մը համար, վերադարձան Անգլիա։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ Նախագահը, Նասր, առաջար- կեց «Երեքներու ժողով» մը գումարել Արաբիոյ, Սուրիոյ եւ Եգիպտոսի մաս- նակցութեամբ, փոխանակ արաբական բոլոր երկիրներուն հետ ժողովի նստելու։ Այս ձեւով կ'ուզէ անտեսել Իրաքը, Յոր- դանանն ու Լիբանանը։

ԳԱՀԻՐԷԻ ձայնասփիւռը հաղորդեց թէ Նասր Յունաստան հրաւիրուած է. այս առթիւ շնորհակալութիւն յայտնած է յունական կառավարութեան՝ Սուէզի տագնապին ժամանակ Յունաստանի բռ- նած դիրքին համար։

Տէր եւ Տիկին Սերովբէ եւ Նոյեմի Գո- փարանեան եւ զաւակը՝ Էտի, Այրի Տի- կին Մարգարեան (Պոտուրեան, Նիս), Տէր եւ Տիկին Արթին եւ Պայծառ Սէրէ- ճանեան եւ զաւակը (Ալֆորվիլ), կը ծա- նուցանեն իրենց մօր, զոքանչմօր, մեծ մօր, ազգականին եւ մօրաքրոջ՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿ. ԳԵՂԵՑԻԿ (Մարիամ) ՄԱՐԳԱՐԵԱՆԻ

(Ծնեալ Յովսէփեան, Չէնկիլէրցի)

մահը որ տեղի ունեցաւ 27 Մայիս, 70 տարեկանին, յետ կարճատեւ հիւանդու- թեան։

Յուղարկաւորութիւնը տեղի պիտի ու- նենայ, ուրբաթ 31 Մայիս ժամը 16ին, Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղե- ցին ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Փանթէնի գերեզմանատունը։

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել։

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՃԱՄԲԱՐ

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆԻ ԱՓԻՆ

Վայրը՝

Olonne-sur-Mer (Vendée)

3 Օգոստոսէն 14 Սեպտեմբեր

Արձանագրութեան եւ մանրամասնու- թեան համար դիմել՝

Edouard Mavian, 116 Rue Réaumur, Paris 2ème. CEN 06-42

LA STÉ. VERGER-FRUITS
12 Rue St. Denis, Paris (I)
(Perimètre des Halles)
*
Փարիզի կեդրոնական Հալին մէջ հայկական միակ հաստատութիւնը կը փնտռէ Հարաւ. Ֆրանսայի գա- ւառներէն հմուտ եւ մասնագէտ՝
Courtier expéditeur en Fruits et Légumes
Tél. CEN 57-18

ԲԱՑԱՌԻԿ ՀԱՄԵՐԳ ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Չորեքշաբթի, 29 Մայիս, երեկոյեան ժամը ճիշդ 9ին, Իսիի քաղաքապետարա- նի շքեղ սրահին մէջ։

Կազմակերպուած տեղւոյն «Զաւարեան» կոմիտէին կողմէ, Մայիս 28ի Ազգային տօնակատարութեան առիթով։

Մասնակցութեամբ՝

ՍԻՓԱՆ-ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻՆ

եւ ընկերակցութեամբ Օրքէսթրը տը Փա- րիի։ Ղեկավարութեամբ

ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ

Սօլիսթ՝ ՄԱՌԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ

Յայտագրին մաս կը կազմեն՝ Կոմիտաս Վարդապետի, Կանաչեանի, Ալթունեանի, Ափրիկեանի եւ Ալէմշահի լաւագոյն գործերը, որոնք առաջին անգամ ըլլալով կ'ունկնդրուին մեր շրջանի մէջ (Կավոյի յայտագիրը)։

Տոմսերու գիներն են՝ 300, 400 եւ 500 ֆրանք։ Տոմսերուն համար դիմել կազ- մակերպիչներուն եւ Գրատուն Հրանտ Սա- մուէլ, սրահին կիշէն եւ «Յառաջ»ի։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.— Հասարակութենէն կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

SALLE DE L'ECOLE NORMALE DE MUSIQUE

78 Rue Cardinet Métro Malesherbes

Հինգշաբթի, 30 Մայիս, ժամը 21ին

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ ԴԱՇՆԱԿ – ՋՈՒԹԱԿ

ԱՐՄԱՆ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

(Դաշնակ)

ՄԱՐԻ–ԺՕԶԷ ԼԱՄԱՍ

(Ջութակ)

Յայտագիր.—Մոցարթի (Ֆա Մաժէօր) Շումանի (Լա Մինէօր), Պրամսի (Լա Մաժէօր), Կարէն Խաչատուրեանի (Փա- րիզի մէջ առաջին ունկնդրութիւն)։

ՍՕՆԱՏՆԵՐԸ

Կազմակերպութիւն՝ ԼԸ ԹՐԻՓԹԻՔ

Տոմսակու գին՝ 200էն 500 ֆրանք։

Ուսանողներու զեղչ։

Կը ծախուին Էքօլ Նորմալի սրահը, Տիւրան հրատարակչական տունը եւ գոր- ծակալներուն մօտ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն Լու Կոան Փէնի Եօթնեղբայրեան ագարակը տեղի կ'ունե- նայ Համախորհրդային Միութեան մասնաճիւղի դաշտահանդէսը, Յունիս 30ին։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի վար- չութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Ապրիլ 28ի ցերեկոյթին առթիւ հետեւեալ նուէրները.— Տէր եւ Տիկին Կ. Յակոբ- եան, Տիկին եւ Պ. Ռ. Զըրպաչեան, Տէր եւ Տիկին Թեւանեան, Տէր եւ Տիկին Մի- թէվէլեան տասը հազարական ֆրանք։ Տիկին Աննա եւ Պ. Ա. Ֆրէնկեան, Պ. Պ. Բ. Տամլամեան, Վահէ Չիլինկիրեան, Ժիրայր Չիլինկիրեան հինգ հազարական։ Խ. Կարապետեան (Պրիւսէլ) 4.000։ Վահէ Ֆրէնկեան 2.500, Տիկին Մանիա Տօքթ. Տամլամեան 2.000, Տիկին Պարոն- եան հազար ֆրանք։

ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
Ամէն տեսակ կաշիի եւ մորթի
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆՆ Է
ՏԻՐԱՆ
Նաեւ
ՉԿՈՏՐՈՒՈՂ ԿՐՈՒՆԿԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿԻ
TALONS INCASSABLES
ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՊՐԱՆՔ
ԱՐԱԳ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ,
ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԳԻՆԵՐ
ՎՃԱՐՈՒՄԻ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
6 Rue Beaurepaire
24 Rue des Marais, Paris 10ème
Mètro République. Tél. BOT 13-48
BOT 85-23

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ 39րդ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ԿԸ [illegible]ՏՕՆՈՒԻ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Յունիս 1, Շաբաթ գիշեր, ժամը 21էն մինչեւ առաւօտ։ Զ. թաղապետարանի սրահին մէջ (Փլաս Սէն Սիւլփիս)։

Կը նախագահէ ընկ. ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

Կը խօսին ընկերներ ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼ- ԵԱՆ եւ ՑՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ (ֆրանսե- րէն)։

Գեղարուեստական խնամուած բաժին։

Կը մասնակցին երգչուհի Օր. ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆ, ընկերակցութեամբ Օր. ՍՈՆԻԱ ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆԻ (Թուրի երաժշ- տանոյէն, տաւիղ), եւ Պ. ՔԱՍԹԱՆԻԷԻ (սրնգահար)։ Ինչպէս նաեւ ԱՐԵՏԻՍ ՔԻՒՓԷԼԵԱՆ (երգ), ԵՐՈՒԱՆԴ ԳՐԻԳՈՐ- ԵԱՆ՝ (արտասանութիւն) եւ Վ. ԹՈՐՈՍ- ԵԱՆ (կովկասեան պար)։

Կը նուագէ Թաղխտ ԳԱՐԵԳԻՆ։

Կէս գիշերէն վերջ կը սկսին եւրոպական պարերը մինչեւ առաւօտ, եւրոպական նուագախումբով։

RAYMOND BOISSORIE

Vedette des disques Pathé-Marconi

Ձոխ եւ առատ պիւֆէ մատչելի գիներով։

ՄՈՒՏՔ՝ 200 ՖՐԱՆՔ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Մարսէյլ - լէ զ'Օլիվի շրջանի՝ Իշխան խումբի հետ հանգանակուած.—

Շաքարեան ընտ. 4000 Ֆր., Նորայր Հայապործեան երկու հազար, Խ. Ծառուկ- եան, Սեդրակ Կառուզեան, Սուրէն Կա- ռուզեան, Պ. Տիրատուրեան, Պ. Մէչ- ճեան, Գ. Եղիաեան, Յ. Քիտիրեան, Ա. Հիւսեան, Ա. Աչճըպաշեան, Տ. Մանուկ- եան, Յ. Քաջունեան, Վաղօ Աղայեան, Գ. Փանոսեան, Դ. Եղիշեան, Ժ. Հայապործ- եան, Զ. Միլտոնեան, Ռ. Գույումճեան, Ա. Պապաեան հազարական ֆրանք, Ա. Լուսիկեան, Ս. Յակոբեան, Ե. Հազարա- պետեան, Գ. Էրօեան, Յ. Էքնազեան, Մ. Բէլթաեան, Հ. Մինասեան, Լ. Սահակ- եան, Բ. Իւսնեան եւ Մկրտիչեան եղբ. 500ական Ֆր., ոմն՝ հարիւր ֆրանք։ Գումար՝ 31.100 ֆրանք։

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊՏՈՅՏ ՄԸ

Վիէնի Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարչութիւնը կը կազմակերպէ գեղեցիկ պտոյտ մը, ամ- բողջ օրուան համար, դէպի Շարավին լէ Պէն, այս հինգշաբթի (Համբարձում)։ Մասնակցութիւն՝ 450 ֆրանք։ Կը հրա- ւիրուին մեր անդամները եւ համակիրնե- րը։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Եկեղեցւոյ հովանաւորութեան տակ բացուած Պանեէօ Քաչանի Կրթ. Մարմնոյ դպրոցական հանդէսը այս կիրակի, ժա- մը 3.30ին։

Նախագահութեամբ ՀԱՅԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿ՝ Տ. ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Խմբերգ, պար, արտասանութիւն եւ ըր- րամախօսութիւն աշակերտներու կողմէ։

Սալ տէ Ֆէթ տը լա Մէրի։

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer, Paris (9e) Pro. 05-73.

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած՝ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի կողմէ, տեղի կ'ունենայ հինգշաբթի, 30 Մայիս, կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Սալ Մազընոյի մէջ։

Կը խօսի Լիբանանէն նոր ժամանած «Քարէն Եփփէ» ճեմարանի նախկին տնօ- րէն եւ «Յուսաբեր»ի խմբագիր՝

ԸՆԿԵՐ Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Նիւթ՝ Ինչո՞ւ եւ ի՞նչպէս կազմակեր- պուեցաւ դաւը Կիլիկեան Աթոռին դէմ։

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

ՀԱՅ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ՕՐ

Այս Հինգշաբթի Համբարձման Տօնին առթիւ, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկե- ղեցւոյն մէջ, Հոգաբարձութիւնը կազմա- կերպած է Հայ մանուկներու հաղորդու- թեան օր, Փարիզի Առաջնորդ եւ Հայրա- պետական պատուիրակ Գեր. Տ. Սերովբէ եպիսկ. Մանուկեանի նախագահութեան տակ։

Կիրակնօրեայ վարժարանի երկսեռ ա- շակերտութիւնը պիտի մասնակցի Ս. պա- տարագի երգեցողութեան։

Փարիզի եւ շրջակայքի հայերէնի դա- սընթացքներու եւ դպրոցներու աշակեր- տութիւնը եւ հաղորդուիլ ուզող բոլոր երախաները կը հրաւիրուին ներկայ ըլլա- լու հանդիսաւոր Ս. պատարագին։

GALERIE FRAMOND
3 Rue des Saints Pères
ՇԱՐԹԻ
Վերջին գործերը։
Մինչեւ 8 Յունիս
Ամէն օր ժամը 10.30էն 12 եւ 14էն 19, բացի երկուշաբթի առաւօտէն։

ԳԱՐՆԱՆ ՀԵՏ ՄԻԱՍԻՆ ԿԸ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳՈՒԻ ԲՆՈՒԹԻՒՆԸ
Ծառերու ծաղկումը, դաշտերու դալարումը,
երկինքի ջինջն ու ծաւին
ՆՈՐ ԹԱՐՄՈՒԹԻՒՆ, ՆՈՐ ԶՈՒԱՐԹՈՒԹԻՒՆ
ՆՈՐ ԵՐԱՆԳՆԵՐ ԿՈՒՏԱՆ ԲՆՈՒԹԵԱՆ
ԳԱՐՆԱՆ ՀԵՏ ՄԻԱՍԻՆ
Նոյն ցնծութիւնները պիտի բերեն ձեր տուներէն ներս
Peintures
THOMLAC
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ԵՒ ՎՍՏԱՀԵԼԻ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ
Արդիական արուեստի ճաշակով
ՊԱՏԻ ԹՈՒՂԹԵՐԸ
Լինոլէոմի եւ փլասթիքի այլազան տեսակները
խոհանոցի յատուկ ջինջ ու առողջապահական կիտուածեղէնները
եւ իր սեփական արտադրութիւնները եղող ԻՒՂԱՆԵՐԿԵՐԸ
ՅԱՐԱՏԵՒ ԳԱՐՆԱՆ ՊԻՏԻ ՎԵՐԱԾԵՆ ՁԵՐ ԱՌՕՐԵԱՅ ԿԵԱՆՔԸ
PEINTURES THOMLAC
Կեդրոնատեղի՝
16bis, Bld. Sébastopol, PARIS (4e) Angle Rue de la Reynie
Métro : Chatelet et Halles. Tél. ARC 26-61
ԵՒ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐԸ
64 Bd. deBelleville, Paris 20e 18 Rue Brézin, Paris 14e
52, Rue de Chalon, PARIS (12e), 4bis Rue Vaillant Couturier ARGENTEUIL
166, Ave. Aristide Briand, PAVILLONS - SOUS - BOIS
3, Rue de la Charronnerie, ST.-DENIS
Սիրալիր եւ ջերմ ընդունելութիւն տնօրէնութեան՝
ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒՆ ԿՈՂՄԷ։

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
30
ՄԱՅԻՍ
JEUDI
30 MAI
1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7894 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3705

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ

Այսօր օրը հինգշաբթի է,
Արեւ բարի վինկի օր է,
Եկէ՛ք մենք ըլ վինակ հանինք,
Անգամ մը մեր բախտը նայինք :

Այսպէս կ'երգէինք երէկ երկրին մէջ, երբ երբեւ մեծ տօն Զատիկին կը յաջորդէր Համբարձումը :

Ամէն գաւառ ունէր իր յատուկ աւանդութիւններն ու սովորութիւնները : Համբարձումը կ'ողջունուէր մասնաւոր հանդիսութիւններով :

Կային որ ուխտի կ'երթային : Ուրիշներ մատաղ կը մատուցանէին :

Սակայն ամէն տեղ ալ վինակ կը հանէին : Ու չորեքշաբթի իրիկուընէ պատրաստութիւններ կը տեսնէին յաջորդ օրուան համար :

Եօթն աղբիւրի ջուր բերինք,
Եօթը տեսակ ծաղիկ քաղինք,
Եօթն աղբիւրէ ջրով փարչը՝
Լեցնենք ծաղիկները մէջը :

Ու եօթն աղբիւրէ բերուած ջուրի փարչը կամ դոյլը ձեղունէն կը կախէին գիշերը : Ամէն մարդ գաղտնօրէն բան մը կը ձգէր մէջը :

Ամէնէն շատ անհամբեր էին դեռահաս աղջիկները, ինչպէս Յովհ. Թումանեանի անմահացուցած Անուշը, գիտնալու համար թէ ի՛նչ բախտ պիտի գուշակէր «վինակ»ը իրենց համար, երբ ջան գիւլիւմի երգելով տունը երդուելէ վերջ, ճերմակ քօղով ծածկուած աղջնակը ջուրէն դուրս պիտի հանէր իրենց ձգած առարկան :

Երգ, պար, կերուխում ու բացօթեայ զուարճութիւններ կը շարունակուէին ամբողջ օրը :

Երանելի օրե՜ր :

Տարագրութեան մէջ փորձեցինք շարունակել աւանդութիւնը :

Փորձը քանի մը տարի միայն տեւեց : Այնուհետեւ անձնատուր արեւմուտքի համայնակուլ յորձանքին՝ մոռցանք ամէն բան :

Ամէն բա՞ն : Ո՛չ բարեբախտաբար :

Միջավայրը եւ պայմանները փոխուած էին : Մենք ալ փոխուեցանք :

Այլեւս մեր աղջիկներն ու նոր հարսերը կուժը ուսերնին աղբիւրէ աղբիւր չէին կրնար վազել ջուր լեցնելու, ո՛չ ալ սարերը բարձրանալ՝ եօթը տեսակ ծաղիկ հաւաքելու համար :

Այս օտար աստղերուն տակ մեզ հետաքրքրողը «վինակ»ը չէ հիմա : Ուրիշ մտահոգութիւններ ունինք : Ու ամէնէն առաջ նոր սերունդի պահպանման նուիրական գործը :

Ուստի եւ ստեղծած ենք նոր աւանդութիւն մը, օրինակ առնելով հիւրընկալ երկրի բարքերէն եւ պատշաճեցնելով մեր կրօնքին :

« Համբարձումը » դարձուցած ենք Մանուկներու Հաղորդութեան Օր :

Մեր աղջիկներն ու մանչերը պէտք չունին այլեւս հետեւելու իրենց տարեկից դպրոցական ընկերներու օրինակին : Անոնց համար «առաջին հաղորդութիւն»ը մեծ դէպք մըն է : Կարեւոր հանգրուան մը իրենց կեանքին մէջ :

Մեր փոքրիկները կապելով հայ եկեղեցիին՝ հաղորդութեան միջոցաւ, անոնց մէջ կ'արթնցնենք ազգային ոգին, հայկականութեան սէրը : Կը ձերբազատենք զիրենք ստորադասութեան զգացումէն, որ ամէնէն ահաւոր ախտերու կ'առաջնորդէ :

Լսելով մեր հոգեմայլ շարականներն ու քաղցրանուագ երգեցողութիւնները, անոնց մանուկ հոգիին մէջ կ'արթնցնուի հայրենասիրութիւնը :

« Համբարձում»ը ազգակ ազգապահպան :

Գուրգուրա՛նք մեր համբանքին վրայ, օգտագործելով ամէն աղնիւ միջոց :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Ռընէ Փլէվէն երեքշաբթի գիշեր աւարտեց իրեն յանձնուած պարտականութիւնը եւ չորեքշաբթի ուշ ատեն իր տեղեկագիրը պիտի ներկայացնէր Հանրապետութեան նախագահին. այս վերջինն ալ անմիջապէս պիտի նշանակէր նոր վարչապետ մը :

Ռընէ Փլէվէն, որ չօշափած էր բոլոր կուսակցութեանց պարագլուխներուն եւ քաղաքական անձնաւորութեանց կարծիքները, իր վերջին տեսակցութիւնը վերապահած էր Ընկերվարականներուն : Կի Մոլէ եւ իր ընկերները մանրամասն բացատրութիւններ պահանջեցին Փլէվէնի հասած եզրակացութիւններուն եւ մանաւանդ այս վերջինին առաջարկելիք ելմտական ու տնտեսական ծրագրին մասին : Կի Մոլէ յայտնած է թէ որոշած է մերժել վարչապետութեան պաշտօնը :

Տիրող ընդհանուր կարծիքն այն է, որ այս յայտարարութեան պատճառով Հանրապետութեան նախագահը նոր դահլիճ կազմելու պաշտօնը պիտի յանձնէ Ռընէ Փլէվէնի կամ Փիէր Ֆլիմլէն :

Մինչ այդ, երէկ կէսօրէն վերջ կառավարութիւնը Ազգ. Ժողովէն արտօնութիւն պիտի խնդրէր 80 միլիառ Ֆրանքի փոխառութիւն մը ընել Ֆրանսայի Դրամատունէն՝ Մայիս ամսուան պիւտճէն գոցելու համար : Ազգ. Ժողովին ելմտական յանձնախումբին կարգ մը անդամները յայտնեցին թէ պիտի պաշտպանեն ոչ միայն 80 միլիառի այլ 300 միլիառ ֆրանք ընդհանուր փոխառութեան մը տեսակէտը, որպէսզի Յունիս ամսուան ծախքերն ալ այս ձեւով գոցուած ըլլան :

Այս բոլորէն յայտնի կ'ըլլայ թէ պետական պիւտճէին բացը ոչ թէ 400 միլիառ է, ինչպէս կը կարծէր Ռամատիէ, այլ՝ 500 միլիառ : Մինչ Ռամատիէ կը խորհէր 250 միլիառ Ֆրանքի խնայողութիւններով եւ 150 միլիառի հասնող նոր տուրքերով գոյացնել այդ 400 միլիառը, այժմ պէտք պիտի ըլլայ 250 միլիառ Ֆրանքի յաւելեալ տուրքեր նշանակել :

× Բազմաթիւ երեսփոխաններ փափաք յայտնած էին, որ ինչ ալ ըլլայ կառավարական տագնապին լուծումը, Ալժերիոյ նախարարը, Լաքոստ, մնայ իր պաշտօնին գլուխը : Սակայն Լաքոստ տրամադիր չէ որեւէ դահլիճի մաս կազմելու. կ'ուզէ Կի Մոլէի կողքին մնալ :

Այս պարագաներուն տակ, կը կարծուի թէ նորաստեղծ դահլիճին մէջ Ալժերիոյ նախարար պիտի նշանակուի Ժագ Սուսթէլ : Շատեր կ'առաջարկեն նաեւ զօր. Պիյօթի կամ Անտրէ Մորիսի անունը :

ԱԼԻ ՇԷՔՔԱԼԻ ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Կառավարութեան որոշումով, Ալժերիոյ Երեսփ. Ժողովի նախկին փոխ - նախագահ Ալի Շէքքալի յուղարկաւորութեան պաշտօնական արարողութիւնը տեղի ունեցաւ չորեքշաբթի կէսօրէն վերջ՝ Վալ տը Կրաս զինուորական հիւանդանոցին մէջ : Զօր. Կանըվալ կը ներկայացնէր Հանրապետութեան նախագահը : Ալի Շէքքալի մարմինը ապա փոխադրուեցաւ Թիէլի գերեզմանատունը, ուր եւ թաղուեցաւ :

Երկու օրէ ի վեր մարմինը զետեղուած էր Վալ տը Կրասի սենեակներէն մէկուն մէջ՝ մասնաւոր մահարձանի մը վրայ, ուր պատուոյ պահակ կը կենային Կարտ Ռէփիւպլիքէնները : Բազմաթիւ քաղաքական եւ զինուորական անձնաւորութիւններ եկան յարգանքի իրենց վերջին տուրքը տալու Ալի Շէքքալի, որուն մարմինը կը կորսուէր ծաղկեպսակներու դէզի մը տակ :

Ալի Շէքքալի այրին ուզած էր, որ դագաղին վրայ զետեղուի Հանգուցեալին ստացած բազմաթիւ պատուանշաններէն միայն մէկ հատը — Պատուոյ Լեգէոնի շքանշանը — որպէս խորհրդանիշ Ֆրանսայի հանդէպ ունեցած իր սիրոյն եւ հաւատարմութեան :

× Ֆրանսայի Երախտագիտութեան շքանշանը շնորհուեցաւ Ալի Շէքքալի՝ յետ մահու :

× Գահիրէի մէջ, Ալժերիոյ ապստամբական շարժման ներկայացուցիչներէն մէկը ձայնասփիւռէն յայտարարեց թէ մահափորձը կազմակերպուած էր Ալժերիոյ Ազատագրական Շարժման կողմէ : «1955ին եւ 1956ին երկու անգամ փորձեցինք մահափորձի ենթարկել Ալի Շէքքալը, սակայն ձախողեցանք, որովհետեւ շատ լաւ պահպանուած էր : Այս անգամ յաջողեցանք, որովհետեւ, Ալի Շէքքալի շուրջ ոստիկանական հսկողութիւնը թուլցած էր : Մահափորձին կազմակերպման պատիւը մեզի կը պատկանի. մեր խոր երախտագիտութիւնը կը յայտնենք այն անձերուն, որոնք Ալժերիան ձերբազատելու երկրին մեծագոյն դաւաճանէն, կայսերապաշտութեան կարեւորագոյն կողմնակիցէն» : Ապա խօսնակը կոչ ուղղեց բոլոր Ալժերիացիներուն՝ անխնայ զարնել այն բոլոր անձերը, որոնք իրենց գործունէութեամբ եւ յայտարարութիւններով արգելք կը հանդիսանան ապստամբական շարժման :

× Ալժերիոյ բոլոր քաղաքապետարաններուն դրօշակները կէս պարզուած էին երէկ՝ ի նշան սուգի :

× Ֆրանսայի ոստիկանութիւնը աշխուժով կը փնտռէ ոճրագործ Պէն Սատոքի մեղսակիցները :

ԱՊԱԶԻՆՄԱՆ ՀԱՐՑԸ

ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆԻ ԳԵՐՄԱՆՈ-ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Երեքշաբթի առաւօտ հրատարակուեցաւ Այզընհաուըր - Ատընաուըր - Տըլըս բանակցութեանց պաշտօնական զեկոյցը, որուն գլխաւոր կէտերն են՝

— Երկու պետութիւնները կը հաստատեն թէ ինչպէս անցեալին, նաեւ այժմ, իրենց քաղաքականութեան գլխաւոր մտահոգութիւնն է Գերմանիոյ միացման հարցը :

— Հիւս. Ատլանտեան Կազմակերպութիւնը պէտք է զօրանայ. ազատ աշխարհի պաշտպանութեան լաւագոյն գրաւականը ազատ երկիրներու դաշնակցութիւնն է :

— Ամերիկեան ուժերը Եւրոպայի, ինչպէս նաեւ Գերմանիոյ մէջ պիտի մնան, այնքան ատեն որ Եւրոպա կը տնուի յար - ձակման սպառնալիքի տակ :

— Ապազինման մասին որեւէ որոշում տալէ առաջ Մ. Նահանգները պիտի խորհրդակցին իրենց դաշնակիցներուն, ի մասնաւորի Արեւմտ. Գերմանիոյ հետ :

— Ամէն վայրկեան ի մտի պէտք է ունենալ, թէ Եւրոպայի ապահովութեան ու Գերմանիոյ միացման հարցերը իրարմէ անբաժանելի են :

Այս պաշտօնական զեկոյցին մէջ ըսուածներէն զատ, որոշուած է որ ապազինման հարցին շուրջ համաձայնութիւն մը գոյացնելէ վերջ, Մ. Նահանգներու, Խ. Միութեան, Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի մասնակցութեամբ Զօրսերու Ժողով մը պիտի հրաւիրուի՝ Գերմանիոյ միացման խնդրին մասին : Մ. Նահանգները Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի կարծիքը պիտի չօշափեն այս ժողովին մասին :

× Ամերիկեան Քոնկրէսին մէջ խօսք առնելով, վարչապետ Ատընաուըր յայտարարեց թէ Գերմանիոյ մէջ ոչ ոք կը փափաքի երկրին միացումը իրագործելու համար զէնքի ուժի դիմել :

Իսկ Ծերակոյտին մէջ յայտարարեց. « Գերմանիոյ միացումը անհրաժեշտ պայման մըն է Եւրոպայի մէջ խաղաղութեան վերջնական հաստատման համար » :

ՀԱՄԲԱՐՁՄԱՆ տօնին առթիւ խմբագրատունը գոց է Հինգշաբթի օր եւ «Յառաջ»ի ուրբաթի թիւը լոյս չի տեսներ :

ԼՈՆՏՈՆԻ ԺՈՂՈՎԸ

Անգլիոյ վարչապետը, Երեսփ. Ժողովին մէջ յայտարարեց թէ «ապազինման հարցին շուրջ համաձայնութիւն գոյացնելու խնդրին մէջ կարեւոր յառաջդիմութիւններ արձանագրուած են» : Այս չի նշանակեր սակայն, որ Անգլիա վերջ պիտի տայ հիւլէական իր փորձերուն. բայց եւ այնպէս կարելի եղած չափով պիտի սահմանափակէ անոնց թիւը :

Միւս կողմէ, Մ. Նահանգներու եւ Ֆրանսայի պատուիրակները՝ Հարոլտ Սթասըն եւ Ժիւլ Մոք Փարիզ եկան՝ Հիւս. Ատլանտեան Կազմակերպութեան վարիչ մարմնին հետ խորհրդակցութիւն մը ունենալու համար ապազինման հարցին շուրջ :

× Մոսկուայի ձայնասփիւռը յայտարարեց թէ «համաձայնութիւն գոյացնելու յոյսի նշոյլ մը կայ՝ շնորհիւ Մ. Նահանգներու բռնած դիրքին » :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ հիւլէական փորձերը, որ քանի մը անգամ յետաձգուած էին մթնոլորտային աննպաստ պայմաններու պատճառով, սկսան երեքշաբթի օր : Առաջին ջրածին - ռումբին յառաջացուցած բոցը երեք հարիւր մեթր տրամագիծ ունէր : Փորձին ներկայ էին դաշնակից պետութեանց ներկայացուցիչներէն զատ ամերիկացի 150 զինուորական մասնագէտներ :

ՍՈՒՐԻՈՅ կառավարութիւնը ամբաստանեց Յորդանանը, թէ ոտնակոխած է Եգիպտոսի, Սուրիոյ եւ Յորդանանի միջեւ կնքուած զինուորական դաշինքը : Աւոր փոխարէն, Յորդանանի ձայնասփիւռն ալ յայտարարեց թէ սուրիական բանակները իրենց գործօն մասնակցութիւնը բերած էին Յորդանանի թագաւորը գահընկէց ընելու միտող դաւադրութեան :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ կառավարութիւնը կը ծրագրէ Ֆորմոզայի ամերիկեան ուժերուն թիւը դեղչել՝ վերջին դէպքերուն պատճառով :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ մէջ 1957ի առաջին եռամսեակին ընթացքին 1426 հոգի մեռած եւ 29189 հոգի ալ վիրաւորուած են ինքնաշարժի արկածներու հետեւանքով :

ԱԶԳԱԺՈՂՈՎԻՆ Թունուզեան պատուիրակը ՄԱԿէն օգնութիւն խնդրեց Թունուզի մէջ ապաստանած ալժերիացի տարագիրներուն համար :

ՄԱՐԵՇԱԼ ԺՈՒԿՈՎ, Խ. Միութեան Պատերազմական նախարարը, յայտարարեց թէ Խ. Միութեան շուրջ ստեղծուող զինուորական կայանները կորսնցուցած են իրենց գոյութեան իմաստը, քանի որ հիւլէական ու այլ նոր զէնքերու գործունէութեան շառաւիղը շատ աւելի մեծ է :

ԱՐԱԲԻՈՅ Իպն Սէուտ թագաւորը Յորդանան կը սպասուի Յունիս 18ին :

ՄԱՐՈՔԻ եւ Ազգային Ժողովի Չինաստանի միջեւ առեւտրական դաշինք մը կնքուեցաւ : Մարոք պիտի արտածէ բուրդ, ֆոսֆաթ, եւ փոխարէնը պիտի ստանայ շաքար եւ թէյ :

ՀՈՒՆԳԱՐԵՒԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ զինուորական համաձայնութեան մէջ կ'ըսուի թէ «Յարձակողական խմբաւորումներուն դէմ դնելու համար, Հունգարիոյ մէջ ռուսական բանակներու պահպանումը անհրաժեշտութիւն է» :

ԱՒՍՏՐԻՈՅ Պատերազմական նախարարը ուրբաթ օր Փարիզ պիտի հասնի :

ՎԵՆԵՏԻԿԻ դատարանը, ամիսներ տեւող դատավարութենէ մը վերջ անպարտ արձակեց «Մոնթէզիի հարցին» երեք գլխաւոր ամբաստանեալները :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Մայիս 28) — Զոյլ ոսկի 474.000, Նափոլէոն 3600, դոլար. 3340, անգլ. 4200, քառն տոլարնոց 17.040, Թղթադրամ (անպաշտօն) սթերլին 1120, տոլար 407, դոլար. 97.75, պելժ. 8 :

«ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի ՆՈՐ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻՆ ԱՌԹԻՒ

Նոր տարեշրջան մը կը սկսի մեր Օրաթերթը, որ 58 տարուան գործունէութիւն մը կը հաշուէ։

Տարի մըն ալ եւ արդէն կը մտնէ իր 60ամեակին մէջ։

Տարագրութեան մէջ, հայրենիքէն հեռու, ծովերով բաժնուած գաղութի մը մէջ հայ թերթի մը գոյութիւնը հրաշքի պէս բան մըն է. ծաղիկ մը անապատին մէջ, կամ կանաչութիւն մը՝ հովերէն ու անձրեւներէն ծեծուած լեռներու մէկ կողին վրայ։

Ամբողջ կեանք մըն է 58 տարին։ Իսկ թերթի մը հրատարակութիւնը այդ երկար ժամանակաշրջանին՝ պատմական գործ մը, չըսելու համար հերոսական. կորովի ու զոհաբերութեան արդիւնք, գաղափարական անդիմադրելի ուժերու հետեւանք. անմարելի հաւատքի վկայութիւն։

Առեւտրական ձեռնարկ մը իսկ, յիսունութ տարուան կեանքով, արժանի է տօնախմբուելու։ Ոգեկոչումի արժանի են հին օրերը եւ նախնական քայլերը, արդարօրէն հրճուելու համար ձեռնարկին զարգացումով։

Թերթի մը հրատարակութիւնը սակայն, առեւտրական գործ մը չէ, այլ գերազանցօրէն գաղափարական գործ մը։ Ազգային ու գաղափարական յանդուգն ձեռնարկ մը, որուն նպատակը եղած է, առաջին իսկ օրէն, հայ գաղութին պահպանումը. իբրեւ հեռաւոր մէկ մասը՝ ամբողջութեան մը. պահպանումը հայրենիքի գգացումին ու պատկերին՝ պանդխտութեան մէջ, եւ պաշտպանութիւնն ու մշակումը՝ հայ լեզուին ու մշակոյթին։

« Հայրենիք »ի առաջին հիմնադիրները, գաղափարապաշտ երիտասարդներ, անշուշտ, չէին նախատեսեր, թէ ո՛ւր պիտի յանգէր իրենց սկսած գործը. քանի՛ տարի պիտի տեւէր եւ զոհողութեան ինչ գինով։ Նախ՝ շաբաթաթերթ, ապա երկօրեայ եւ յետոյ օրաթերթ, «Հայրենիք» տարուէ տարի զարգացաւ, տասնամեակէ տասնամեակ աճեցաւ ու ծաղկեցաւ, դառնալու համար բազմաճիւղ ու բազմակողմանի այն Հաստատութիւնը, որ «Հայրենիք» անունով կը ճանչցուի իր հայերէն ու անգլերէն բաժիններով, իր տպարանական ու հրատարակչական բարդ ու բազմածախս կազմածներով ու գործունէութեամբ։

Սկզբնական տարիներուն, « Հայրենիք» եղած է՝ համեստ իր ծաւալով ու նպատակներով. գաղութի մը կեանքին պատկերով թերթ մը, հայրենիքի կարօտով տոգորուն եւ տեղական հոգերով տարուած, առաւելապէս։ Սակայն, տարիներ ետք, Հ. Յ. Դաշնակցութեան շունչին ու կազմակերպական ցանցին զարգացման զուգընթաց, աճած է ան, դառնալու համար, շատ չանցած, բովանդակ Հայութեան գաղափարական մարտկոցներէն մէկը. հզօր իր շունչով, ազդու իր խօսքով եւ հաստատ ու համազգային՝ իր հետապնդած նպատակներով։

Պայքար՝ յանուն հայ ժողովուրդի ազատագրութեան. քաջալերանք ու գործունէութիւն՝ հայ դատի ի նպաստ եւ պաշտպանութիւն՝ հայ լեզուին ու մշակոյթին.— ահա՛ այն գաղափարականները, որոնց ծառայեց ան շուրջ վեց տասնամեակ, դառնալով մէկ կողմէն՝ հայ կեանքին պատկերը եւ միւս կողմէն՝ հայութեան բաղձանքներուն ու ձգտումներուն դրօշակիրը, ազատ ու մեծ այս երկրին մէջ։

Ան արձանագրեց հայ կեանքին մէջ պատահած բոլոր կարեւոր իրադարձութիւնները, մութ ու լոյս. արձագանգեց բոլոր դժբախտութիւններուն, սրտապնդեց ու ամրապնդեց վհատող բազմութիւնները, դառնալով ճշմարիտ հայրենիք մը պանդուխտ հայութեան համար, ամէն օր արծարծելով հայրենի հողին կարօտը, Հայոց դատը, Հայուն հաւատքը՝ իր ապագային հանդէպ։

Այս հաւատքով եւ այս մթնոլորտին մէջ զարգացաւ «Հայրենիք»ը, հաւատարիմ հայութեան բաղձանքներուն եւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան գաղափարականներուն։

Եւ զարգացաւ, շնորհիւ մեր ընկերներուն ու գաղափարական ընթերցողներուն օժանդակութեան, մեր աշխատակիցներուն եւ վերջապէս մեր եկող գացող խմբագրական, վարչական ու գրաշարական կազմերուն անշահախնդիր աշխատանքին ու նուիրումին։

Հաւաքական այս ճիգին, զոհաբերութեան եւ գաղափարական կրակին շնորհիւ է որ այս օրաթերթը հասած է իր 59րդ տարեշրջանին, մէկէ աւելի ճիւղերով.— « Հայրենիք » Ամսագիրը, 35 տարիներով. անգլերէն շաբաթաթերթը՝ 24 տարիներով եւ եռամսեան՝ տասը տարիներով։

Ժամանակները փոխուած են եւ մեր կազմակերպութիւնը՝ նորահաս ու անգլիախօս սերունդին հասնելու համար՝ հրատարակած է անգլերէն բաժինները։

Լեզուով տարբեր, սակայն ոգիով նո՛յնը, այս հրատարակութիւնները կ'ամբողջացնեն Օրաթերթին ու Ամսագրին գործը, ներկայացնելով հայ դատն ու մշակոյթը, հայ պատմութիւնն ու ապագայ պահանջները, եւ պաշտպան կենալով անոնց։

Ուրախ ենք, որ մեր օրկանը այս տարիքին հասած է, հաւատարիմ մնալով միշտ հայութեան ու Հ. Յ. Դաշնակցութեան սրբազան գաղափարականներուն եւ ձգտումներուն։

Վստահ ենք թէ մեր բոլոր աշխատակիցներն ու թղթակիցները, Ամերիկայի մէջ թէ դուրսը, պիտի շարունակեն իրենց թանկագին գործակցութիւնը, զոհաբերութեան նոյն ոգիով. մեր բոլոր ընկերներն ու համակիրները պիտի տան իրենց օժանդակութիւնը եւ, հայ ժողովուրդը, առհասարակ, պիտի փնտռէ մեր թերթը, որովհետեւ գաղափարական թերթ մը, այս օրերուն մանաւանդ, հայապահպանման պատնէշ մըն է. հայ լեզուի, պատմութեան ու մշակոյթի վառարան մը. հայ դատի դարբնոց մը, ուր կը կերտուի նաեւ հայ ազգային ու քաղաքական միտքը։

Շնորհակալութեան ու գնահատանքի խօսք ունինք այս առթիւ, բոլոր անոնց, որոնք սրտանց ու համոզումով փարեցան գործի, արդիւնաւորելով մեր բացած արշաւը, որ գաղափարական ու հայապահպանման արշաւ մըն է։ Կը հաւատանք թէ պիտի չմարի նոյն եռանդը, որովհետեւ «Հայրենիք»ը կամ անկէ ճիւղ մը հայ տունէ մը ներս, դալար կը պահէ հայ հոգին ու հայ ընտանիքը։

(Խմբագրական ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ)

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ՌՈՒՄԲԸ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Ռումբին շինութիւնը գաղտնիք մը ըլլալով հանդերձ, ատոր սկզբունքը ծանօթ է բոլոր գիտուններուն։ Գիտենք որ հիւլէական ռումբերու պատրաստութեան համար կը գործածուի ուրանիոմը։ Այս հասարակ մարմինը բաւական առատօրէն տարածուած է աշխարհիս վրայ թթուուտի (oxyde) ձեւին տակ։ Ուրանիոմի հանքեր կան բազմաթիւ երկիրներու մէջ։

Ուրանիոմը, ճերմակ մետաղ մըն է որ կը գրաւէ Մենտելիեւի ցուցակին 92րդ դասը։ Ասիկա կը նշանակէ թէ անոր հիւլէական կորիզը կը պարփակէ 92 փրոթոններ, որոնք փոքր մասնիկներ են դրական ելեքտրականութեամբ օժտուած։ Եւ կամ կարելի է ըսել նաեւ թէ 92 ելեկտրոններ կը հաշուէ։ Ասոնք առաջիններէն 1840 անգամ փոքր՝ մոլորակներու նման կը դառնան կորիզին շուրջը ու կրեն ժխտական ելեկտրականութիւն, հաւասարակշռելով փրոթոններու հակադիր ազդեցութիւնը։ Ուրանիոմին հիւլէական ծանրութիւնը 238 ըլլալով կորիզը կը պարունակէ նաեւ 146 նէօթրոններ։

Այս մասնիկները փրոթոններուն խոշորութիւնը ունին, սակայն անհաղորդ են ելեքտրականութեան։

Ուրանիոմը ինչպէս նաեւ ուրիշ մարմիններ, իջնելով մինչեւ կապար, որ կայուն է, շողարձակ են, եւ իրենց կորիզը հակամէտ է երկուքի անջատուելու։ Բնութեան մէջ ուրանիոմի կորիզին հերձումը կը կատարուի քանի մը միլիառ տարիներու ընթացքին։ Այդ հերձումէն յառաջ կուգայ ռատիոմը։ Թերեւս բոլոր հասարակ մարմինները ունին նաեւ իրենց համասերը (իզոթոփ), որոնք կը տարբերին ֆիզիքական ներքին կառուցումով, կորիզին մէջ աւելի կամ նուազ նէօթրոններու ներկայութեամբ։ Ուրանիոմի համասերին հիւլէական ծանրութիւնն է 235 եւ այդ պատճառաւ ան կը յատկանշուի ուրանիոմ 235 անունով։ Ասիկա շատ անկայուն է, իր կորիզը շուտով անջատուելու հակամէտ ըլլալով։ Բնութեան մէջ զայն կը գտնենք ուրանիոմ 238ի հետ խառն, 140ի դէմ մէկ համեմատութեամբ։ Այդ մէկն ալ զատելը մասնագիտական մեծածախս միջոցներ կը պահանջէ։ Սակայն այժմ մասնիկներու արագացուցիչ կազմածներու մէջ նէօթրոններու միջոցաւ ուրանիոմ 238ը ռմբակոծելով կը պատրաստուի փլութոնէոմը, որ իր կարգին դիւրաւ հերձելի մարմին մըն է եւ որուն մասին պիտի անդրադառնամ ուրիշ առթիւ։ Ահա այս երկու մարմիններն են որ իբր խայծ կը գործածուին հիւլէական ռումբերու մէջ՝ ուրանիոմ 238ի հետ խառն, կորիզներու անջատման շղթայար հակազդեցութիւնը յառաջ բերելու համար։ Այդ անջատումը կը կատարուի վերոյիշեալ երկու մարմինները ռմբակոծելով արագաշարժ նէօթրոններու միջոցաւ։ Սիքլոթրոններու մէջ, որոնք մասնիկներու արագացուցիչ մեծղի ու զօրաւոր կառոյցներ են, կարելի է նէօթրոններ ստանալ օրինակ Պէրիլիոմը ռմբակոծելով ալֆօթոններու միջոցաւ (ծանր ջրածինի կորիզը)։ Սակայն ռումբին մէջ նէօթրոններու արտադրութեան այլ աղբիւր պէտք է գտնել։ Օրինակ՝ շողարձակ նիւթի մը ալֆա ճառագայթները (հելիոմի կորիզը) օգտագործելով։ Անգամ մը որ ծայր տայ նէօթրոններու ռմբակոծութիւնը, այլեւս կանգ չառնէր եւ ակնթարթի մը մէջ ուրանիոմի կամ փլաթոնիոմի կորիզներու անջատման մեքենականութիւնը տեղի կ'ունենայ, իր կարգին նէօթրոններ արտադրելով ու նոր կորիզներ ռմբակոծելով։ Բոլէապէս կը ստացուի տասը հազար քիլովաթի ուժ իւրաքանչիւր մէկ կրամ հերձուած ուրանիոմէն։ Ռումբին մէջ հերձելի մարմինը զետեղուած է երկու անջատ մասերու մէջ ու միայն ուղուած պարագային է որ յատուկ մեքենականութեամբ մը այդ երկու մասերը իրար կը միանան ստանալու համար «նուազագոյն զանգուածը» առանց որուն հակազդեցութիւնը չի յաջողիր։

Ռումբին պայթումը կ'արտադրէ անհաւելի ջերմութիւն մը։ Եթէ 235 կրամ միայն հաշուենք ռումբին հերձելի տարրը, այդքան փոքր քանակով կը ստացուի, Սթեֆանի օրէնքին հիման վրայ, հարիւր հազար աստիճան ջերմութիւն եւ երեւակայել որ արեւուն մակերեսին ջերմութիւնը միայն վեց հազար աստիճան է։

Շատ հեռու չէ այն օրը, երբ այս անըսպառ ուժը պիտի օգտագործուի միայն խաղաղասիրական նպատակներու, մարդկայինբարօրութեան համար։ Արդէն ծայր տուած է այդ բարերար օգտագործումը։

Գ. ՓՕՅԱՃԵԱՆ

— ԱՅՍԻՆՔՆ կ'ուզես ինծի հաւատացընել, թէ կնոջդ հետ ամէն վիճաբանութեան մէջ վերջին խօսքը քո՞կդ է։

— Այո, կ'երդնում, վերջին խօսքս միշտ «այո՛, սիրելիս» է։

ՍԻՐՏ - ՍՐՏԻ

Հեզահամբոյր, սակաւախօս եւ ցաւագինօրէն զիլրաղդած, ան կը խուսափէր քրքրելէ այս տեսակ խնդիրներ, զորս սակայն կարող էր վերլուծել զարմանալի եւ հազուադիւտ պայծառատեսութեամբ մը, յատկութիւն՝ որ իր լռութեանը մէջ պիտի չերեւայ հոս, ուր միայն մասնակի մէջբերում մը պիտի կարենամ ընել իրմէ։ Եւ սակայն դէպքերը այնքան ողբերգական էին որ, լռակեաց հայրս լեզու ելաւ, տեսակ մը մենախօսութեան ձեւով, գլխահակ եւ թախծոտ։

Ըսաւ թէ անհաւատ շունին (Թուրքին) բախտը կը ժպտի միշտ։ Ըսաւ թէ ան աւելի զօրաւոր է, քան ինչ որ մենք կը կարծէինք։ Ըսաւ, թէ զօրաւորը եւ հզօրաւորը միշտ ալ կը գտնեն զինակիցներ եւ պաշտպան փաստաբաններ։ Մինչ Հայե՞րս։ Մեր պապերը աւելի բանիմաց մարդիկ էին քան մենք, քանի որ կը համակերպէին տրուած կացութեան, գիտնալով որ պիտի չկարենան զայն բարեփոխել իրենք իրենց ուժերով, եւ թէ անհրաժեշտ է սպասել բաւադոյն օրերու։ Անոնք աւելի իմաստուն էին, քանի որ լաւագոյն կը համարէին սորուկ ապրիլ բայց ապրիլ ու տեւել, քան թէ ծառանալ բարբարոս եւ կիսավայրենի բռնակալի մը դէմ որ կրնար մէկ հարուածով մէջքը կոտրել հայութեան։

Այդպէս ալ ըրաւ։ Յեղափոխական շարժո՞ւմ. աղէկ. բայց նայած պարագային։ Յոյնին եւ Պուլկարին յաջողեցաւ, բայց յեղափոխութիւնը չէր կրնար յաջողիլ մեր մէջ։ Այս բանը բացորոշ էր (fikon – fikon՝ մատերս աչքդ)։ Բայց մենք կուրցած էինք։ Մեր ճկուն ամիրաները աւելի խելացի էին քան հնչակեաններն ու դաշնակցականները, քանի որ բէմէլլահ ընելը կը նկատէին երկու չարեաց փոքրագոյնը …

— Ատ ատանկ է, յարեց մայրս, մեր մուխը մարեցաւ։ Մենք գերի ծներ ենք, գերի ալ պիտի մեռնինք … Հապա՞ մեր զաւակները …

Յետոյ աւելցուց.

— Ուշէ օր մըն ալ կուգայ քի՝ մարդ կ'ըմբոստանայ … մէջտեղը զաւակ կայ։

Զաւակը ես էի։ Ցուցամատս մնացած էր Տէմիրճիպաշեան Ֆրանսահայ բառարանին մէջ, իսկ լրագիրը իջած՝ ծունկերուս վրայ։ Չէի համարձակեր ակնարկս վեր առնել։ Կը սպասէի։ Առաջին անգամն է որ մայրս այս տեսակ խնդրի մը մէջ կը դիմադարձէր հօրս, շատ մեղմիւ անշուշտ, բայց եւ այնպէս ան կը դիմադարձէր, եւ ես չէի գիտեր որուն իրաւունք տալ։ Վստա՛հ թէ երկուքին ըսածները այնքան հիմնաւոր են որքան հակամարտ, տպաւորութիւնն ունէի գտնուելու կատարելապէս անլուծելի ցաւի մը առջեւ։ Ո՞ր կողմ դառնալ։ Համակերպի՞լ, պաղ դատողութեան անսալով, թէ չէ ըմբոստանալ հոգեկան անհրաժեշտ զոհացումի մը ի խնդիր։ Գետինը եւ սենեակին անկիւնները կը ծփային թանձր կիսաստուերի մը մէջ, որովհետեւ մահամերձ էր լամբարը, քարիւղի սակաւութեան եւ անոր տեսակին դէշութեան պատճառաւ։ Ատենն անգամ մը կը մխար ան ու կը փստէր։ Ոչ մէկ ձայն կար դուրսը։ Անիծեալ Սթամպուլին խաւարը այնքան անթափանց կը թուէր ըլլալ հոն, որքան ճնշիչ՝ խորասոյզ գիշերը։

Գիշեր վախի եւ սուգի։ Սովի եւ անձկութեան գիշեր, ոչ միայն մեր ընտանիքին համար, ոչ միայն այն զոյգ մը գաւառացի երիտասարդներուն համար զոր երկու տարիէ ի վեր կը պահէինք վերի յարկը (Շահան Պէրպէրեանն է որ բերած էր մեզ այդ երկու կեդրոնականցիները), այլ նաեւ ամբողջ Պոլսոյ համար, ուր քաղցած Թուրքն իսկ այլեւս կասկածիլ կը թուէր իրեն խոստացուած յաղթանակէն։ Բայց ես կասկածը չունէի թէ ինչո՞ւ արտասովոր անձկութեան մը մէջ եմ։

Հիմա գիտեմ թէ ինչու։ Հասակ նետած էի պարզապէս։ Ինչ որ կար այդ օր եւ այդ տարին, կար նաեւ նախորդ օր եւ նախորդ տարին, բայց հնչած էր ժամը ուր կեանքին թափանցելու կարողութիւնս հասած ըլլալով նորագոյն հանգրուանի մը, աշխարհ ինծ պիտի երեւար այլակերպ։

Կը յիշեմ հռովմէական եկեղեցիին պատկանող բարձրաստիճան կղերական մը, Ֆրանսացի, որ ի պատասխան թերահաւատի մը այն առարկութեան թէ՝ քրիստոնէութեան պատգամը արդէն գոյութիւն ունէր հին Յոյներուն եւ նոյնիսկ Եգիպտացիներուն մէջ, ըսած է. «Ճիշդ է. Մայիսին խաղող կայ, խաղող կայ նաեւ Սեպտեմբերին։ Բայց երկուքին միջեւ Արեւ մը անցած է»։

Ահա այդպէս։ Սա տարբերութեամբ, սակայն, որ իմ արեւս կասկած մը կը սնուցանէր։ Անշուշտ թէ կը յիշեմ յուզումներս Ապրիլ Տասնըմէկէն, Կեդրոնական բանտէն, այլ մանաւանդ Քըմը Սխասիէն, բայց կարծես թէ անոնք ապրուած էին ներամփոփ եւ ստորերկրեայ հոգեվիճակի մը մէջ։

Շատ լաւ կը յիշեմ դէպի Հայտար Փաշայի կայարանը կատարած հեւ ի հեւ վազքերս, ի խնդիր մեր տան աքսորականներուն։ Կը յիշեմ անշուշտ մեծ վախերս, երբ կը ճարճատէր մեր պարտէզին տախտակորմը, ծանուցանելով թէ ոստիկանները կրկին շղթայի մէջ կ'առնեն տուներնիս, զայն անգամ մը եւս խուզարկելու համար։ Կը յիշեմ այս բոլորը։ Բայց այժմ կասկածն է որ տեղաւորուած էր իմացական եւ զգացական աշխարհներուն միջեւ, եւ անոր հետ վարանումն ու անըստուգութիւնը։

ՇԱՀԱՆ ՇԱՀՆՈՒՐ

(4 Շար.)

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ

42ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

●

Մեր հերոսամարտներուն լաւագոյն դրուագներէն մէկն է Վասպուրականը, որ պէտք է արժանավայել կերպով յիշատակուի, ամէն տեղ ուր հայութիւն կայ, եթէ կ'ուզենք որ թափուած արիւնը արժէքաւորուի եւ ծառայէ ազգային ոգիի յարատեւման:

Փարիզաբնակ Վասպուրականցիներու Հայրենակցական միութիւնը կը գիտակցի այս իրականութեան եւ այդ իսկ պատճառով ամէն տարի կը կատարէ իր հերոսամարտին տօնակատարութիւնը:

Մայիս 25ի Շաբաթ գիշեր, հոծ բազմութիւն մը ներկայ էր Սէրքըլ Մխիթէրի թատերասրահը, տօնելու համար հերոսամարտի 42րդ տարեդարձը:

Զինուորական նուագախումբ մը ղեկավարութեամբ Քափիթէն Վէյերի, հանդէսը բացաւ «Մարսէյէզ»ով եւ «Բամփ որոտան»ով:

Խորհրդաւոր լռութեան մէջ հնչեց «Սոնըթ օ Մոռ»ը որու յաջորդեց հերոսներու ոգեկոչումը զոր յուզումով արտասանեց Պ. Գմբէթեան:

Ապա նուագախումբը կատարեց Շօփէնի մահերգը:

Վասպուրականի Հայրենակցական միութեան նախագահ Պ. Ղ. Ներկարարեան հանդէսը բանալով յայտնեց թէ Վասպուրականի հերոսամարտը համազգային բնոյթ կը կրէ որով միութիւնը պարտք կը զգայ տարին անգամ մը հաւաքուիլ, ներշնչուելու եւ յաւերժացնելու համար հերոսներու յիշատակը, որպէսզի երիտասարդութիւնը գիտակցի իր անցեալին:

Մխիթարական երեւոյթ նկատեց որ այս օրուան հանդէսը կազմակերպուած է Վասպուրականցի երիտասարդներու կողմէ:

Խօսք առաւ Պ. Սափրաստեան (Լոնտոնէն) յայտնելով թէ ամէնէն ներշնչիչ երեւոյթն է որ այս տարի երիտասարդներն են որ կը տօնեն, հակառակ անոր որ ծընած են օտար ափերու վրայ եւ երբեք չեն տեսած Վասպուրականը:

Ապա խօսքը ուղղելով երիտասարդութեան աւելցուց. «Ձեզի համար իսկապէս դժուար է ըմբռնել թէ ինչպէս մի փոքրիկ ազգ, այսքան մեծ գործեր է կատարած պատմութեան մէջ, դժբախտաբար պէտք եղածին չափ չէ գրուած մեր պատմութիւնը օտար լեզուներով, որպէսզի կարդալով գիտակցէիք այդ մեծութիւններուն: Կը յանձնարարեմ ձեզ ըլլալ հըպարտ, որովհետեւ դուք մեծ ազգի մը զաւակներն էք»:

Օրուան բանախօսն էր Հ. Սամուէլ, որուն խօսքերը հետեւեալ կերպով կարելի է ամփոփել:

«Մեծ հրճուանք զգացի, երբ յայտնեցին ինծ թէ այս օրուան հանդէսը կազմակերպողները երիտասարդներն են, վասպուրականցի մեր հայրենակիցներու զաւակները:

«Ուրախալի երեւոյթ եւ մեծապէս սըրտապնդիչ մեզի՝ երէցներուս համար: Իրենց աչքերը բացած ոչ հայրենիքի մէջ եւ ոչ ալ հայ դպրոց տեսած, անոնց հոգիները սակայն կը վառին հայրենասիրական կրակով:

«Աւանդութիւնը կը շարունակուի ուրեմն, նորերը կը հետաքրքրուին իրենց հայրերու պատմութիւններով եւ հերոսութիւններով:

«Հայուն ապրելու եւ տոկալու կամքին պերճախօս ապացոյցն է Վասպուրականի հերոսամարտը: Ո՞ր Հայուն սրտին չի խօսիր Վասպուրական անունը, որ սերտօրէն կապուած է մեր ազգային պատմութեան, հին հին դարերէ մինչեւ մեր օրերը:

«Վասպուրականը, վաղեմի Ուրարտուն, երկիր Նայիրի, հայ ժողովուրդին ազատ եւ անկախ հայրենիք մը ապահովելէ վերջ դարեր շարունակ իր ծոցին մէջ սնուցած է զայն: Իր զուտ հայաբնակ գիւղերով եւ աւաններով Վասպուրական աշխարհը եղած է հայկական նահանգներու ամէնէն հայաշատ շրջանը, որու պատմական վանքերն ու եկեղեցիները մեր ազգային մշակոյթին եւ քաղաքակրթութեան մէկ մէկ կոթողներն էին:

«1915ին, մեր դահիճը վճռած էր միանգամ ընդ միշտ թաղել հայկական դատը բնաջնջելով հայ ժողովուրդը: Առաջին հարուածը ուզեց տալ Վասպուրականին գիտնալով որ հայութեան միջնաբերդն էր ան:

«Վանը՝ զուտ հայկական դիմագիծով փուշ մըն էր Թուրք կառավարութեան աչքին: Համաշխարհային առաջին պատերազմը լաւագոյն առիթը ընծայեց իրեն եւ իր թիկունքը ապահովելու պատրուակին տակ ուզեց բնաջնջել Վասպուրականի հայութիւնը:

«1915ի գարնան հրամանատար Ճէվտէթ կը յաջորդէր Թահսին փաշային: Ճէվտէթ՝ զրկելու համար Վանը կռուող ձեռքերէ երեք հազար զինուոր ուզեց Հայերէն: Ապրիլ երեքին Շատախ զրկեց Իշխանը եւ ճամբան դաւադրաբար սպաննել տուաւ զայն: Յաջորդ օրը ձերբակալուեցաւ Վռամեանը հակառակ իր երեսփոխանի անձեռնմխելիութեան: Հրաշքով ազատուեցաւ Արամ, որ մեծ դեր պիտի կատարէր ոչ միայն Վասպուրականի այլ ամբողջ հայկական աշխարհին մէջ:

«Բաժակը յորդեցաւ երբ Ապրիլ 8ին հայ կնոջ մը օգնութեան հասնող երկու հայ զինուորներ խողխողուեցան Թուրքերու կողմէ:

«Հերոսամարտը սկսաւ նոյն օրը, թընդանօթներով զինուած կանոնաւոր բանակներու դէմ, ութսուն ամրացեալ դիրքերէ Հայերը հերոսաբար կը պաշտպանուէին: Ապրիլ 8էն մինչեւ Մայիս 5 տեւող անհաւասար կռիւներէ յետոյ, թըշնամին սախպուեցաւ նաւակներով փախչիլ: Վասպուրականցի հերոսները կրակի տուին անոնց զօրանոցները եւ բերդին վըրայ պարզեցին հայկական դրօշը:

«Քանի մը տարի վերջ, 1918 Մայիսին, նոյն ոգիով եւ նոյն վարիչ մեծ Արամի հրամանին տակ, նոյնանման օրհասական կռիւներ տեղի պիտի ունենային, Սարտարապատի, Ղարաքիլիսայի եւ Բաշ-Աբարանի առջեւ ու հիմը պիտի դրուէր Հայաստանի անկախութեան:

«Թուրքը չհասաւ իր նպատակին եւ Վասպուրականի քաջերը մեզի անգամ մը եւս ցոյց տուին թէ սեփական ուժն է ժողովուրդներու ինքնապաշտպանութեան գլխաւոր զէնքը:

«Այսօրուան աքսորով, ցոյց կուտանք Թուրքին որ թէեւ տարագիր սակայն վաղը պիտի ունենանք մեր միացեալ Հայաստանը եւ ես վստահ եմ որ Հայաստանի առաջին ապատադրուողը պիտի ըլլայ Վասպուրականը»:

Ֆրանսերէն ճառ մը խօսեցաւ Պ. Վարդանեան Հայ Նախկին Ռազմիկներու անունով ողջունելէ յետոյ Վասպուրականի հերոսամարտի տարեդարձը աւելցուց թէ, ուրախալի երեւոյթէ որ այս հանդէսը կազմակերպողները եղած են երիտասարդները, որոնք ներշնչուած են իրենց նախահայրերու հերոսութիւններէն, անոնք նոյն ոգիով պիտի ծառայեն Ֆրանսայի որ ազատութեան եւ հաւասարութեան երկիրն է:

Թուրքերն ալ ունէին Հիւրիյէթ, Ատալէթ, Մուսավաթը, սակայն անոնց իմաստն էր ջարդ, աւեր եւ բռնաբարութիւն:

«Վասպուրականցի երիտասարդներ, չորս հազար տարիներ առաջ ձեր նախահայրերը վեհանձնութեան ապացոյցը տըւին իրենց երկիրներուն մէջ, վստահ եմ որ դուք եւս ձեզի ապաստանութիւն տըւող երկրին, Ֆրանսայի մէջ ցոյց պիտի տաք նոյն վեհանձնութիւնը»:

Զինուորական նուագախումբը մէջ ընդմէջ նուագեց հայկական եւ եւրոպական կտորներ:

Դերասան Ա. Գմբէթեան արտասանեց «Վանայ ծովուն»ը եւ «Ես իմ անուշը»:

Վասպուրականի Երիտ. Միութեան կողմէ, ֆրանսերէն ուղերձներ կարդացին Օր. Ա. Պասմաճեան եւ Պ. Ս. Խերոյեան:

Պ. Ա. Քիւփէլեան անգամ մը եւս խանդավառեց հասարակութիւնը իր աշուղական մեներգներով զոր յաճախ ստիպուեցաւ կրկնել:

Օր. Հայկուհի Դանիէլեան ճկուն կերպով պարեց Էնզէլին եւ Նազպարը ծափեր խլելով ներկաներէն:

Տիկին Խանտանեան բացատրութիւններ տուաւ ցուցադրուելիք ֆիլմերու մասին:

Ներկաները մեծ հետաքրքրութեամբ դիտեցին գունաւոր ֆիլմերուն տեսարանները Վանի, Աղթամարի, Սիփանի, Բերդի, Աւանցի, Վանայ, Խօշապի, Վարագի եւ Բարթողոմէոս Վանքի, որոնք ամայի եւ աւերուած վիճակի մէջ են:

Հանդէսի գեղարուեստական բաժինը վերջացած է յայտարարեց խօսնակ Պ. Տէլէմաք Գավէզեան եւ հրաւիրեց ներկաները բարձրանալ վերի սրահները:

Սէրքըլ Մխիթէրի ընդարձակ սրահներու սեղանները գրաւուած էին ծայրէ ծայր, եւ Քրիք Մաղէն նուագախումբը ստեղծած խանդավառ մթնոլորտ մը: Եւրոպական պարերը եւ խրախճանութիւնները տեւեցին մինչեւ լոյս:

Պ. ՊԱՐԹԵՒ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ մէջ երկրաշարժի նոր ցնցումներ տեղի ունեցան: Ցնցումները ամէնէն աւելի զգալի եղան Պոլսոյ հարաւարեւելեան եւ Անատոլուի հիւսիսային շրջաններուն մէջ: Ցարդ 40 հոգի մեռած եւ 70 հոգի ալ վիրաւորուած են. սակայն այս թիւերը թերի կը նկատուին:

Ի. ՊԱՏԻՒ Պ. Պ. Ա. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆԻ ԵՒ Կ. ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

●

Փարիզի Հայոց Կրօնական Ընկերակցութիւնը ընդունելութիւն մը սարքած էր անցեալ ուրբաթ օր Ժան Կուժոնի սրահներուն մէջ ի պատիւ Պ. Պ. Արմենակ Համբարձումեանի եւ Կարապետ Յակոբեանի, որոնք Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին կողմէ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչի Ա. կարգի ադամանդակուռ ոսկեայ շքաշանին արժանացած էին:

Դպրաց դասին կողմէ «Էջմիածինն ի հօրէ» եւ «Ուրախ լեր Սուրբ Եկեղեցի» շարականներու երգեցողութենէն վերջ, Կաթողիկոսական Պատուիրակը կարդաց Վազգէն Ա.ի այս առթիւ գրած 7 Հոկտեմբեր 1956 թուակիր երկու կոնդակները:

Յետոյ դրուատական խօսքերով վեր հանեց արժանիքները Պ. Ա. Համբարձումեանի, որ հանրածանօթ է յիսուն տարիէ ի վեր իբրեւ ազգային բարերար եւ կը յիշեցնէ մեր հին ամիրաները, հասնելով ազգին եւ եկեղեցիին՝ ամէն անգամ որ դիմում կատարուի իրեն: Բազմաթիւ հիմնարկութիւններ օգտուած են իր առատաձեռնութենէն եւ մինչեւ այսօր ալ, հակառակ իր տարիքին, կը շարունակէ օգնել բոլորին:

Նոյնպէս խօսեցաւ արժանիքներուն մասին Պ. Կ. Յակոբեանի, որ իբրեւ գաղթական վրայի հագուստով միայն հասած էր այս երկիրը, սակայն շնորհիւ իր Հայու անխախտ կամքին եւ յարատեւ աշխատանքին յաջողած է առաջնակարգ դիրք մը գրաւել Փարիզի առեւտրական հրապարակին վրայ: Ծանօթ է իր բարերարութեամբ, մասնաւորապէս Լիոնի եկեղեցիին ըրած իր կարեւոր նուիրատուութեամբ:

Կաթողիկոս. Պատուիրակը Պ. Պ. Համբարձումեանի եւ Յակոբեանի յամբակին անցուց շքանշանները եւ կոնդակները յանձնեց իրենց:

Գերապայծառ Հ. Կ. Ծ. Վրդ. Ամատունի Հայ Կաթողիկէ համայնքին շնորհաւորութիւնները ներկայացուց շքանշանակիրներուն:

Պ. Արմենակ Համբարձումեան շնորհակալութիւն յայտնելով ներկաներուն՝ ըսաւ թէ իր կեանքին ամէնէն երջանիկ օրը կ'ապրի: Հայաստաւ շքանշանը Լուսաւորիչի անունով՝ աշխարհի ամենամեծ պատուանշաններէն աւելի բարձր ու սիրելի է իրեն համար: «Ամբողջ Հայաստանը կը կրեմ կուրծքիս վրայ»:

Պ. Կ. Յակոբեան՝ յուզուած՝ նոյնպէս շնորհակալութեան խօսքեր ըրաւ, խոստանալով կարելին ընել Լիոնի եկեղեցիին եւ ազգային ուրիշ հիմնարկութեանց համար:

Ներկաները հիւրասիրուեցան հանդէսի պաշտօնական մասի աւարտումէն վերջ:

Պ. Նուպար Յովհաննէսեան այս առթիւ յիշեցուց Լիոնի եկեղեցիին օժանդակելու անհրաժեշտութիւնը: Ներկաները մասնակցեցան հանգանակութեան:

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (54)

ԵՐԿՈՒՆՔ

ԳԼՈՒԽ ԺԱ.

●

ԽՈՒԹԵՑԻ ԶՕՐԱՎԱՐԸ ԵՒ ՀԱՑՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ

Իսկ Յովնան յայտնեց թէ իրեն այդ երկրին մէջ երկայն կենալ անկարելի էր, մանաւանդ երբ բուն երկրին բնակիչք ոչ յոյս, ոչ կարողութիւն եւ ոչ գլուխ ունէին դիմադրելու, եւ Ժիրակ Ոստանի բերդին առջեւ երկայն չէր կրնար կենալ եւ անտարակոյս Խութեցի գունդին ետեւէն պիտի արշաւէր, վրէժխնդիր լինելու այն չարեաց որ հասուցեր էին իւր զօրաց, ուստի իրեն պարտք էր դառնալ Սասուն եւ մտածել թէ ինչ պէտք էր ընել:

— Ի՞նչչափ են քու զօրքերդ, հարցուց Խօսրով:

— Գրեթէ հարիւր հոգի:

— Ուրեմն, մեր նաւերը զձեզ կրնան առնուլ եւ տանիլ ուր որ կ'ուզէք:

— Լաւ, ուրեմն, այս գիշեր ճամբայ կ'ելնենք, եւ երբ քամին յաջող է, կը հասնինք Դատվան: Եթէ դուք յանձն կ'առնուք մեզի հիւր լինիլ Սասուն մինչեւ որ այս պատուհասը անցնի, մենք շատ գոհ կը լինինք:

— Արդէն մենք տարագիր փախստական մարդիկ ենք, ապահովութիւն ուր որ գտնենք հոն կը դիմենք:

Նաւավարներն բերել տուին եւ հացին. նոքա ապահովեցին թէ կէս գիշերուան հանդարտ քամի մը որ կ'ելնէր սովորաբար, զիրենք առաւօտուն կանուխ Դատվան կրնար հանել: Նոյնպէս նաւավարներու ըսած խաղաղութեամբ եւ հանգիստ Դատվան հասան Յովնան ու Խօսրով եւ նոցա ընկերքը. կանանց համար դըրատներ եւ Արարացի նժոյգներ նաեւ կը ճարէին մեր Սասնցիք եւ կ'ելնէին իրենց լեռները որ արդէն փախստականներով լեցուն էին եւ որ շրջակայից միմիայն ապահովութիւն մնացեր էին:

Բայց Յովնանու սիրտը հանգիստ չէր, գիշեր ցերեկ զինքը խորհուրդ մը կը տանջէր, ճանապարհաց կիրճերը նստած քանի մը հոգւով եւ շարունակ տեղափոխուելով հարուած հարուածի վրայ կը բերէր թշնամեաց եւ զարմանալի հետաքըրքրութեամբ կը տեղեկանար թէ ինչ կ'ընէ թշնամեաց զօրավարը, թէ որո՞նք են որ միշտ իւր քով կը գտնուին, թէ ի՞նչ կ'ընէ Սմբատ Սպարապետ, թէ ի՞նչ կ'ընէ իւր որդին Աշոտ, ի՞նչ կ'ընեն եւ ո՞ւր են մատնիչ նախարարք եւ ազատք որ Արծրունեաց Տէրը մատնեցին. եւ այս ամէն նիւթերուն վրայ լաւ, ճիշդ եւ մանրամասն տեղեկութիւններ կ'առնուր: Ականատես վկաներէ կ'իմանար թէ Սմբատ սաստիկ զառնացեր էր Աշոտոյ մատնութեան վրայ եւ հաճոյանալով Բուղայի, Վասպուրականի բոլոր գերիքն, բացի մեծամեծաց, յաջողեր էր ազատել եւ իւրաքանչիւրը իր տեղը դարձնել: Եւ թէ այս հայրենասիրական գործողութիւնն ամենայն ճշդութեամբ կատարելու հսկեր էր: Եւ թէ նորա որդին Աշոտ միշտ կը ջանար թշնամւոյն ներկայութենէն հեռու կենալ: Միւս կողմէն կ'իմանար թէ Մուշեղ Վահեւունի եւ միւս երկու մատնիչ Վահրամներ Բուղայի բանակին մէջ իբրեւ բարեգործք եւ հաւատարիմք բարձրավիզ կը պտտէին:

Իր արշաւանքները անհանգիստ ըրին վերջապէս Տաճկաց զօրավարը. եւ խիստ պահպանութիւն հրամայեց ընել Խոյթի լեռներուն վրայ, բայց Յովնան նաեւ կը փոխէր իւր պատերազմի կերպը եւ շատ անգամ կը տեսնուէր Արարացի հագուստներով, նոցա դրօշակով կոտորած հասցնելու համար նոցա վրայ:

Բայց ինչ էր Յովնանու ջանքը եղած ապականութեան հետ բաղդատել. զոյժ կը հասնէր դարձեալ թէ Գուրգէն Արծրունի՝ եղբայր Աշոտայ մեծ իշխանին, թէպէտ մեծ յաղթութիւն կանգնելով ընդդէմ Բուղայի զօրավարաց Որսերանք գաւառին մէջ եւ հազար ութ հարիւր հոգի ջարդելով ի թշնամեաց, խարուելով յիմարաբար անձնատուր եղեր էր յուսահատելով եւ հաւատալով նորա երդմանցը որ եղբօրը տեղ կը խոստանար զինքն իշխան կացուցանել Վասպուրականի:

Քաջութիւն, վատութիւն, մատնութիւն եւ յիմար վստահութիւն այնպիսի խառնաշփոթ ազդեցութիւն կ'ընէին խեղճ մարդուն գլխուն, որ հայ նախարարեանը արհամարհել իրեն սովորութիւն ըրած էր, բայց իւր անխօս բնութիւնը կ'օգնէր իրեն եւ ժողովրդեան առջեւ չէր ուզեր յայտնել իւր մտածութիւնը, ուստի կը համբերէր:

ԾԵՐԵՆՑ

(Շար.)

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ

Ս. ՂԱԶԱՐ (ՎԵՆԵՏԻԿ)

Վերջին երկու տարիներու յաջողու – թիւնէն քաջալերուած, մանաւանդ երի– տասարդութեան մօտ, այս տարի՝ կրկին կը կազմակերպուի ուխտագնացութիւնը :

Խումբը պիտի այցելէ Հռոմ, Փոմփէյ, Նափոլի եւ վերջին երկու շաբաթը Վե – նետիկ :

Մեկնում՝ Օգոստոս 8ին, եւ վերա – դարձ՝ Սեպտեմբեր 1ին :

Մանրամասնութեան եւ արձանագրու – թեանց համար դիմել՝

Dr. Aram Djindjian
29 rue Bleue, PRO 79-09
G. Atamian
53 rue Chateaudun, TRI 57-74

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Հոփսիմէ Պ. Զիլինկիրեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ, իրենց սիրեցեալ ամուսնոյն եւ հօր՝ ՊԵՐՃ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆի մահուան երրորդ տարելիցին առթիւ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅԱՆ

Այս տարի Հայ Կարմիր Խաչի Օգն. Մարմնի Փէսանվիլիէի օդափոխութեան կայանի բացումը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս ութին :

Արձանագրութիւնները կը շարունակուին ամէն երկուշաբթի եւ ուրբաթ առաւօտ – ները, ժամը 10–12, Հայ Կարմիր Խաչի կեդրոնը, 15րիւ Ժան Կուժօն, Փարիզ (8) :

Կ՚ՈՒԶՈՒԻ

Հայ Կարմիր Խաչի Օգն. Մարմնի Փէ – սանվիլիէի օդափոխութեան կայանին հա– մար կ՚ուզուի օգնական խոհարարուհի մը : Մանրամասնութեան համար դիմել ա– մէն երկուշաբթի եւ ուրբաթ առաւօտնե – րը, ժամը 10–12, Հայ Կարմիր Խաչի կեդ– րոնը, 15 րիւ Ժան Կուժօն, Փարիզ (8) եւ կամ հեռաձայնել Էլիզէ 67-03 :

ԿՈՉ ՎԻԷՆԻ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

Ցարգելի հայրենակիցներ, Վիէնի մէջ խումբ մը ազգայիններ, նկատելով տարի– ներէ ի վեր գաղութին անկազմակերպ վի– ճակը, ուզեցին օժտել Վիէնը Ազգ. կազ – մակերպութեամբ, քանի մը խորհրդակ – ցական ժողովներէ, կարծիքներու փոխա– նակութիւններէ յետոյ, սոյն ժողովներուն մասնակցող ազգայիններէ կազմուեցաւ առժամեայ յանձնախումբ մը, որը, շարք մը նախնական եւ ընթացիկ աշխատանք – ներ կատարելէ վերջ, ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ Վիէնի հայութիւնը անխտիր, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Սէրվըլը Կաթոլիկի սրահը :

Սիրելի հայրենակիցներ կը յուսանք որ ձեր ներկայութեամբ, ձեր ազգային խոր գիտակցութեամբ եւ ազնուութեամբ կը յարգէք մեր հրաւէրը, դէթ այս անգամ անտեսելով ձեր միւս զբաղումները : Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ :

Առժամեայ յանձնախումբ

ՅԵՏԱՁԳՈՒԱԾ

Թոնի սու Պուայի դասախօսութիւնը յե– տաձգուած է :

LA STÉ. VERGER-FRUITS
12 Rue St. Denis, Paris (I)
(Perimètre des Halles)
*
Փարիզի կեդրոնական Հալին մէջ հայկական միակ հաստատութիւնը կը փնտռէ Հայաս. Ֆրանսայի գա– ւառներէն հիմուտ եւ մասնագէտ՝
Courtier expéditeur en
Fruits et Légumes
Tél. CEN 57-18

SALLE DE L'ECOLE NORMALE
DE MUSIQUE

78 Rue Cardinet Métro Malesherbes

Հինգշաբթի, 30 Մայիս, ժամը 21ին
ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ ԴԱՇՆԱԿ – ՋՈՒԹԱԿ

ԱՐՄԱՆ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

(Դաշնակ)

ՄԱՐԻ–ԺՕԶԷ ԼԱՄԱՍ

(Ջութակ)

Յայտագիր.—Մոցարթի (Ֆա Մաժէօր) Շումանի (Լա Մինէօր), Գրամսի (Լա Մաժէօր), Կարէն Խաչատուրեանի (Փա – րիզի մէջ առաջին ունկնդրութիւն) :

ՍՕՆԱՏՆԵՐԸ

կազմակերպութիւն՝ ԼԸ ԹՐԻՓԹԻՔ

Տոմսակու գին՝ 200էն 500 ֆրանք :
Ուսանողներու զեղչ :

Կը ծախուին Էքօլ Նորմալի սրահը, Տիրան հրատարակչական տունը եւ գոր– ծակալներուն մօտ :

ՖՐԱՆՔՕ–ԱՐՄԷՆԻԷՆ
ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲ

ԴԵՐԱՍԱՆ ԱԻԵՏԻՍ ՄԻՍԻՐԵԱՆ

Ժողովուրդին փափաքին վրայ
դարձեալ կը բեմադրէ
Մաքս Տրէհերի

«ՏԱՄՆԸԵՕԹԸ ՏԱՐԵԿԱՆՆԵՐԸ»
(Տրամ երեք արար)
Կիրակի, Յունիս 16ի իրիկունը,
ժամը 8.45ին

Փոլ Ֆարալիքի Թատրոնին մէջ,
21 րիւ իվ Թիւտիք
Մէթրօ Ռեպիւպլիք)
Ինչպէս նաեւ ֆրանսերէն «ԶԱՓԻ
ՎՐԱՅ ՇԻՆՈՒԱԾ ԱՄՈՒՍԻՆԸ»
Բեմադրութիւն՝ Հանրի Ճանիքի
Կը մասնակցին (այբուբենական կար– գով) Մատլէն Էֆիզեան, Մառի Խօֆ– սիւզեան, Հայկուհի Խտըշեան, Ժիգէլ Ճանիք, Աւետիս Միսիրեան, Տրդատ Նշանեան :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Պետիկեան կամ Ղազարեան Յարութիւն, հօրը անունը՝ Վռամ, մօրը անունը Սա – թենիկ, ծնած է Կրասնոտար 1924ին : Պատերազմէն վերջ տեղափոխուած էին Հայաստանի Լենինական քաղաքը եւ այժմ կ՚ապրին Լենինական : Կը խնդրուի լուր ունեցողներէն դիմել՝ ԶԱՔԱՐ ՄԱՆՈՒԿ – ԵԱՆԻ,

34 Villa Rouveyrolle, Asnieres (Seine)

ՎԱՐՁՈՒ Է

Ամառուան արձակուրդի առթիւ օդա – սուն գիւղի մը մէջ (Կուսէնվիլ), լաւ կա– հաւորուած երկու սենեակ եւ խոհանոց, երկու հոգիի համար, Յունիսէն սկսեալ, երկու կամ երեք ամիս, կայարանէն երեք վայրկեան : Տեղեկանալ նամակով Պ. Փա– նոսեանէ, 3 րիւ Պուրտալու, Փարիզ (9) :

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ
ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԶՐԻ ՑԱՆՁՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՅԻ
ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, Bd. J. JAURES et

15, Av. A. MORIZET

Boulogne - Billancourt
Métro : MARCEL SEMBAT

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ 39րդ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Յունիս 1, Շաբաթ գիշեր, ժամը 21էն մինչեւ առաւօտ : Զ. քաղաքապետարանի սրահին մէջ (Փլաս Սէն Սիւլփիս) :

Կը նախագահէ ընկ. ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

Կը խօսին ընկերներ ՄԻՆԱՍ Թէ՛ՕԼէ՛ՕԼ – ԵԱՆ եւ ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ (ֆրանսե– րէն) :

Գեղարուեստական խնամուած բաժին :

Կը մասնակցին երգչուհի Օր. ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆ, ընկերակցութեամբ Օր. ՍՈՆԻԱ ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆԻ (Թուրի երաժշ – տանոցէն, տաւիղ), եւ Պ. ՔԱՍԹԱՆԻԷԻ (սրնգահար) : Ինչպէս նաեւ ԱՒԵՏԻՍ ՔԻՒՓԷԼԵԱՆ (երգ), ԵՐՈՒԱՆԴ ԳՐԻԳՈՐ– ԵԱՆ՝ (արտասանութիւն) եւ Վ. ԹՈՐՈՍ– ԵԱՆ (կովկասեան պար) :

Կը նուագէ Թաւիտ ԳԱՐԵԳԻՆ :

Կէս գիշերէն վերջ կը սկսին եւրոպական պարերը մինչեւ առաւօտ, եւրոպական նուագախումբով :

RAYMOND BOISSORIE
Vedette des disques Pathé-Marconi
ձոխ եւ առատ պիւֆէ մատչելի գիներով :
ՄՈՒՏՔ՝ 200 ՖՐԱՆՔ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Յունիս 8ին Շաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 8.30ին, րիւ Տիւնուար, Անարատ Յղու – թեան սրահը :

Պիտի խօսի Մերձ. Արեւելքէն ժամանած ընկ. Մ. ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ :

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն տեղ– ւոյն վրայ :

ՊԱՆԵԷՕ - ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ

Յունիս 9ին :

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ ՄԷՋ

Յունիս 9ին, կիրակի կէսօրէ վերջ :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Եկեղեցւոյ հովանաւորութեան տակ բացուած Պանեէօ Քաշանի Կրթ. Մարմնոյ դպրոցական հանդէսը այս կիրակի, ժա – մը 3.30ին :

Նախագահութեամբ ՀԱՅԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿ՝ Տ. ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Խմբերգ, պար, արտասանութիւն եւ տը– րամախօսութիւն աշակերտներու կողմէ :

Սալ տէ Ֆէթ տը լա Մէրի :

ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ Ծնողաց Միութեան հանդէսին վիճակահանութե – նէն չահող թիւերն են.— 1416 (գիշերուան հագուստ մը), 92 (արդուզարդի կազ – մած), 1514 (Թօփազ քար մը), 233 (Բօ– լիէ մը), 244 (պայուսակ մը), 8 (գիշեր– ուան պայուսակ մը), 618 (սուրճի ելեկ – տրական ճաշացք մը), 1386 (ծաղկա – ման), 688 (ծխատուփ), 1274 (դրամա – պանակ) : Դիմել Վարժարանը :

ԿԱՐԵՒՈՐ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ
Անպայման պէտք է այցելել

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
246 Rue Vendôme et
20, Rue Villeroy
LYON

Թարմ, համեղ եւ դիւրամատչելի Արեւելեան եւ եւրոպական ամենա –

ընտիր ապրանքներ

Ինչպէս արմաւ (ճիւղերով), պա – միա, եալանճի տոլմա, յունական Թուրշիներ, պիպեռ, տերեւ, Թա– հին հելվա, վանիլ, շոքոլա, նուա– ղէթ, լոքում, (սաքըզը, նուազէթ եւ փիսթաշ) տուփով եւ քաշով, Շիրակ օղին (41 45 աստիճան), սուճուք, պաստրմա (կեսարական), սուրճ (քարավան եւ մոքքա) հա– մեմներ, մահլէպ, սալէպ, ձիթա – պտուղ, ձէթ (350 Ֆր. լիտր), քաշ– կավալ, ճերմակ պանիր (ոչխարի կաթով) եւ ամէն կարգի պահա – ծոներ եւայլն, եւայլն :
Մի վարանիք դիմեցէք՝

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆԻՆ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Պանեէօ Քաշանի մաս – նաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամուհիները այս շաբաթ, ժամը 4ին, ընկ. տիկին Հանչէրեանի բնակարանը, 9 րիւ տէ Փրէ, Պանեէօ : Օրակարգ՝ Յու– նիս 9ի հանդէս :

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴ. Հայր. Միութեան Վալանսի մասնաճիւղը ժողովի կը հրա – ւիրէ շատ կարեւոր հարցի մը համար, բոլոր անդամ եւ ոչ անդամ Խարբերդցի – ները, այս շաբաթ ժամը 21ին, Պ. Գ. Սի– մոնեանի սրճարանը :

ՀԱՅ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ՕՐ

Այս Հինգշաբթի Համբարձման Տօնին առթիւ, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկե– ղեցւոյն մէջ, Հոգաբարձութիւնը կազմա– կերպած է Հայ մանուկներու հաղորդու – թեան օր, Փարիզի Առաջնորդ եւ Հայրա – պետական պատուիրակ Գեր. Տ. Սերովբէ Եպիսկ. Մանուկեանի նախագահութեան տակ :

Կիրակնօրեայ վարժարանի երկսեռ ա – շակերտութիւնը պիտի մասնակցի Ս. պա– տարագի երգեցողութեան :

Փարիզի եւ շրջակայքի հայերէնի դա – սընթացքներու եւ դպրոցներու աշակեր – տութիւնը եւ հաղորդուիլ ուզող բոլոր երախաները կը հրաւիրուին ներկայ ըլլա – լու հանդիսաւոր Ս. պատարագին :

ՅԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապոյտ Խաչի Ս. Ժերոմի մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկեր Յովհաննէս Տէրտէրեանին (Փիսոյ– եան) իր տիկնոջ դառնակսկիծ մահուան առթիւ : Նոյն առթիւ շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Վարդեվառ Գամպէրեանէ (Լիոն) հազար ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Կղեմէս Խողեանէ 500 Ֆր. :

Ցաւակցութիւններ կը յայտնէ նոյնպէս Տէր եւ Տիկին Սարգիս Տուֆլուեանի, ի – րենց մօր Տիկին Ս. Տուֆլուեանի մահ – ուան առթիւ : Շնորհակալութեամբ ստա– ցած է Պ. Սահակ Նազաշեանէ 1000 Ֆր. :

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer,
Paris (9e) Pro. 05-73.

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՄՕՆՄՕՐԱՆՍԻԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ

Կիրակի, Յունիս 16

Մանրամասնութիւնները յաջորդով

Machines à Ecrire
ACHAT = VENTE = REPARATION = LOCATION
ENTRETIEN = FOURNITURES
S. SEROPIAN
10 Rue Cail Paris 10e Tél. NOR 79-30